

ARS MAGNA LULLI

B
C
D
E
F
G
H
I
K

RIEVS IGNORATIUM

9
1-4
Albany

5-3

Book # 57

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

Introductorium magne ar-
tis generalis reuerendissimi
doctoris illuminati magistri
Raymundi Lullij ad omnes
scientias vtilissimum.

15 * 8 6
☾

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Introductorium magistri Raymundi Lullij

Incipit introductorium magne artis generalis reuerendissimi doctoris illuminati Magistri Raymundi Lullij ad omnes scientias.

Aoniam omnis scientia est ex vniuersalibus: vtpervniuersalia sciamus ad particularia descendere et de ipis redde-
re rationem propter hoc sequuntur vniuersalia infrascripta:
vtpa: vt intellectus per ipsa ad intelligendum in materijs plu-
ribus valeat exaltari: principia artis generalis sunt. ix. et
regule etiam sunt. ix. velut in tabula sequenti apparet.

Principia transcendentia

B Bonitas
L Magnitudo.
D Eternitas.
E Potestas.
S Sapientia.
V Voluntas.
A Artus.
V Veritas.
H Gloria.

Questiones.

Utrum.
Quid.
De quo.
Quare.
Quantum.
Quale.
Quando.
Ubi.
Quomodo.

Subiecta.

D Deus.
A Angelus.
C Celum.
H Homo.
I ymaginatiua.
S Sensitiua.
V Vegetatiua.
E Elementatiua.
I Instrumentatiua.

Principia instrumentalia.

Differentia.
Concordantia.
Contrarietas.
Pincipium.
Medium.
Finis.
Maioritas.
Equalitas.
Minoritas.

Regule.

Possibilitas.
Quiditas.
Materialitas.
Formalitas.
Quantitas.
Qualitas.
Temporalitas.
Localitas.
Modalitas et instrumentalitas.

Virtutes.

Iustitia.
Prudentia.
Fortitudo.
Temperantia.
Fides.
Spes.
Charitas.
Patientia.
Pietas.

Introductorium magne artis generalis

Cautia
 Auaritia.
 Gula.
 Luxuria.
 Superbia.
 Accidia.
 Inuidia.
 Ira.
 Mendacium.
 Inconstantia.

Conposita principiorum
 transcendentium.
 Malitia.
 Prauitas.
 Priuatio boni.
 Impotentia.
 Ignorantia.
 Odibilitas.
 Vitium.
 Falstas.
 Pena.

Conposita virtutum.
 Iniustitia.
 Imprudentia.
 Debilitas.
 Distemperantia.
 Infidelitas.
 Desperatio.
 Odium proximi.
 Impatientia.
 Impietas.

Conposita vitiorum.
 Liberalitas.
 Sobrietas.
 Continentia.
 Obedientia.
 Feruor agendi bonum.
 Amor proximi.
 Suauitas.
 Verum testimonium.
 Quies.

Conposita principiorum
 instrumentalium.
 Confusio.
 Discordantia.
 Concordantium mala.
 Scium.
 Vacuum.
 Inquies.
 Minoritas mali.
 Inequalitas.
 Maioritas mali seu culpe.

Conposita oppositorum vitiorum.
 Prodigalitas.
 Insobrietas.
 Incontinentia.
 Inobedientia.
 Male agens corde.
 Odium proximi.
 Rixatio.
 Contradictio mentis.
 Inquies anxietatis.

b **B**onitas est ens ratione cuius bonum agit bonum: et sic bonus est esse et malum non esse.

c **M**agnitudo est ens ratione cuius bonitas siue duratio sunt ambietis extremitatis essendi magister.

d **E**ternitas siue duratio est ens ratione cuius bonitas magnitudo et durat.

e **P**otestas est ens ratione cuius bonitas magnitudo et possunt existere et agere.

f **S**apientia est ens ratione cuius sapiens intelligit.

g **S**olutas: est ens ratione cuius bonitas: magnitudo et sunt volubilia.

h **A**ir: est origonionis bonitas: magnitudinis in uno bono magno et.

i **V**eritas est illud quod est verum de bonitate magnitudine et.

k **S**ilia est ipsa delectatio in qua bonitas magnitudo et quiescunt.

Raymundi Lullij.

- D**ifferentia est proprietas ratione cuius bonitas potestas &c. sunt rationes clare & inconfuse.
- C**oncordantia est id rōne cuius bonitas voluntas &c. in vno & in pluribus concordant.
- C**ontrarietas est quorūdam mutua resistantia ppter diuersos fines.
- P**rincipium est id qđ se habet ad omnia ratione alicuius proprietatis prioritatis.
- M**edium est ipm subiectum per quod finis influit principio et principium refluit fini sapiens naturā vtriusq.
- F**inis est id in quo principium quiescit.
- M**aioritas est imago immensitatis bonitatis magnitudinis.
- E**qualitas est ipm subiectuz in quo finis concordantie bonitatis potestatis &c. quiescit.
- M**inoritas est ens circa nihil.

Species questionum.

B Utrum.	<u>D</u> ubitatio.
<u>A</u> ffirmatio.
<u>N</u> egatio.	S Quātum.	<u>C</u> ontinue.
<u>D</u> iscrete.
Q uid.	<u>E</u> st in se.
<u>H</u> abet in se.
<u>E</u> st in alio.
<u>H</u> abet in alio.	Q uale.	<u>P</u> roprie.
<u>A</u> ppropiate.
D De quo.	<u>P</u> rimitiue.
<u>M</u> aterialiter.
<u>P</u> ossessiuē.	Q uādo. sigt litteras	<u>E</u>
<u>D</u>
<u>Ik</u>
Q uare.	<u>F</u> ormaliter.
<u>F</u> inaliter.	U bi. sigt litteras	<u>E</u>
<u>D</u>
<u>Ik</u>
Q uo.	1 <u>E</u> st pars.
2 <u>P</u> ars est in parte.
3 <u>P</u> artes sunt in toto & e conuerso.		
E t	<u>T</u> otum transmittit extra se.
suā similitudinē & suarū partiū.		
C ū quo.	1 <u>E</u> st pars.
2 <u>P</u> ars est in parte.
3 <u>P</u> artes sunt in toto & e conuerso.
<u>T</u> otum transmittit extra se suam similitudinē & suarū partiū.		a. iij

Introductorium magne artis generalis

Species principiorum instantialium.

Differentia. (sensuale et sensibile.
Concordantia. Inter. (sensuale et intellectuale.
Contrarietas. (intellectuale et intellectuale.

Principium. (Cause.
(Quantitas.
(Tempus.

Medium. (Coniunctionis.
(Mensurationis.
(Extremitatum.

Finis. (Perfectionis.
(Terminationis.
(Privationis.

Maioritas. (Substantiam et substantiam.
Equalitas. Inter. (Substantiam et accidens.
Minoritas. (accidens et accidens.

(Sensuale dicitur illud ens quod sentit vel potest sentiri per sensus scz videndo/audiendo. item sicut lapis et arbor et quelibet res.

(Intellectuale est illud ens quod est spirituale natura: sicut deus/angelus/anima rationalis etc.

(Causa est principium per cuius operationem sequitur causatus quod est eius effectus.

(Effectus dicitur illud causatum quod deductum est in esse per operationem cause.

(Causa efficiens est illud agens quod efficit seu producit effectus: sicut deus qui mundum creavit etc.

(Causa materialis est illa ex qua res est secundarie: sicut corpus in homine/ferrum in cultello.

(Causa formalis est illa per quam res principaliter existit et per illam in suo esse conservatur/sicut anima rationalis in homine: et vegetativa in arbore etc.

(Causa finalis est illa propter quam res principaliter fit seu effecta est: sicut deus qui est causa finalis cuiuslibet creature et habitare domus etc.

(Substantia est id quod existit per se et in se: sicut deus/angelus/homine etc.

(Accidens est id quod non existit per se nec in se: sicut albedo/sanitas/virtus/vitium/scientia. et sunt novem genera accidentium: scz quantitatis/et qualitatis etc.

(Quantitas est accidens per quod entia sunt quantificata finita et terminata etc.

Raymundi Lullij.

Qualitas est accidēs p quod entia sunt qualia seu determinata sicut qualitas grammatica.

Relatio est illud accidēs p quod vnū ens respicit aliud de necessitate: vt re'atio magistri ad discipulū: patris ad filium.

Actio ē opatio agēt sup passum vt dñs sup vasallū martell' fr clauū.

Passio est operatio patientis sub agentis/vt calefacti sub calefaciēte.

Habitus est accidēs de quo subiectum induitur. vt albedo in albo / scientia in sciente.

Situs est debita z ordinata positio partū in toto z conuerso vt rectum in parietib' z tignū in domo.

Tēpus ē accidēs in quo entia nō mē principiant: vt tēpus mundi.

Locus ē accidēs p qđ entia collocant z retinētur qđ ī in alijs / vt loc' quē hz qliber substātia corporea.

Mediū diuictiōis ē illd qđ diuersa iungit adynū sic clau' duos postes.

Mediū mēsuratiōis ē illud p qđ equalia vel inequalia mēsurant vt p punctū circuli alie partes circuli zc.

Mediū extremitatū est illud qđ existit inter extrema: vt paries inter tectum z fundamentum.

Finis pfectiōis dī ille in q res p'ficiū siue illud ppter qđ res facta ē finaliter: sicut de' qui est pfectio hoīs z homo suarū partium.

Finis terminationis dicitur terminus rei: vt termin' regni cāp'z c.

Finis priuationis dī nō esse in q res deuenit siue nō esse in quo suus esse desinit naturalr moraliter v' artificialr vt mors pctm' disruptio zc.

De nouē subiectis generalib'.

Nouē subiecta gñalia añdicta debēt tractari cū q̄tuor cōditionib' scz cū diffinit' de dñia cōcordātia z maiouitate. Cū diffinitōe vi

delz vt quodlibet subiectū habeat suam propriā diffinitionē cum qua cognoscat z differat a quocūq; alio.

Cū differētia videlz q̄ differentia q̄ est inter vnū subiectū z aliud cōseruetur Cū maiouitate v' scđm q̄ vnū subiectū est altr' et nobili' q̄ aliud triuantur sibi altiora et nobiliora pncipia et diffinitiones regule z species earum sequendo z conseruando diffinitionem differentia in concordantiam et maiouitatem: vt predictum est.

In entibus irrationabilibus sensuabilibus loco sapientie ponitur instinctus loco voluntatis appetitus z pro gl' a delectatio / loco memorie recollectio.

De primo subiecto qđ est deus.

Deus est illud ens in quo bonitas / magnitudo / eternitas zc. sue dignitates sūt vnū idē nūero. et deus est illud ens qđ habet in se oē complementū z nullo indiget extra se. Deus est bonitas / magnitudo eternitas zc. sue dignitates absq; cōtrarietate maiouitate z minouitate.

De deo potest homo tractare p decem questionēs generales q̄rendo seu iuestigādo / vtrū deus / quid deus / de quo de' zc. sequēdo q̄tuor conditiones p̄dictas affirmādo in deo oēm p̄fectionē z negādo seu remouēdo omnem defectum.

De angelis.

Angelus est substātia intellectualis creata deo filio: natura z simplicitate q̄ alia creatura. in angelo est essētiālis z naturalis bonitas magnitudo duratio zc. excepta p̄ierate. Et pōt tractari p decē questionēs q̄rendo vtrū angel' / quid angelus zc. sequēdo quattuor conditiones iam dīctas.

Introductorium magne artis generalis

De celo.

Quod est illud corpus quod habet magis extensam magnitudinem quam aliud corpus.

Celum habet essentialem bonitatem magnitudinem/instinctum/appetitum/delectamentum etc. absque contrarietate. Et potest tractari per decem questiones querendo. utrum celum etc. sequendo quattuor conditiones antedictas.

De homine.

Homo est substantia sensualis et intellectualis vel est animal hominificans vel cui proprie competit hominificare: homo habet naturalem essentialem bonitatem et magnitudinem etc. dupliciter scilicet sensualem et intellectualem: quia est compositus ex anima rationali et corpore. Et est anima rationalis forma intellectualis informans ipsum corpus hominis dans sibi humanum esse et conservans illud in humana specie. Et habet essentialiter tres potentias. scilicet memoriam/intellectum et voluntatem: cum quibus agit quicquid agit. Et hominis corpus constitutum est ex elementatiua vegetatiua/sensitiua/imaginatiua/motu ad suas operationes per formam predictam. Et potest tractari per decem questiones inuestigando de homine per utrum quid/de quo etc. sequendo conditiones iam dictas.

De imaginatiua.

Imaginatiua est potentia siue pars animalis per quam ipsum animal imaginatur illa que fuerunt sibi corporalibus sensibus presentata. et habet essentialem et naturalem bonitatem/magnitudinem/instinctum/appetitum/delectationem etc. absque essentiali contrarietate. Et habet tres po-

tentias sibi coessentialia scilicet instinctiuam appetitiuam et relictiuam. Et potest cognosci querendo de ipsa per utrum: quid: de quo etc. sequendo quattuor conditiones supradictas.

De sensitiua.

Sensitiua est potentia cum qua animal sentit sensibilia scilicet visibilia audibilia etc. Et habet essentialem et naturalem bonitatem magnitudinem etc. et potest cognosci querendo de ipsa per utrum. quid: de quo etc. Et habet sex sensus particulares scilicet visum: auditum: gustum: tactum: odorem et affatum: in quibus ipsa diuersificatur et sibi sua principia essentialia et sua particularia debent cum quattuor conditionibus tractari.

De vegetatiua.

Vegetatiua est potentia per quam fit naturaliter transmutatio de vna substantia in aliam sicut de pluvia in plantas et de cibo in carne etc. Et habet essentialiter naturalem bonitatem magnitudinem: instinctum appetitum delectationem etc. siue essentiali contrarietate. habet etiam quattuor potentias cum quibus naturaliter operatur scilicet appetitiuam per quam appetit attrahere ad subiectum: per retentiuam retinet per digestiuam digerit retentiuum. per expulsiuam expellit hoc quod subiecto non competit. Et potest tractari de ipsa cum decem questionibus scilicet. utrum: quid. etc. sequendo quattuor conditiones predictas

De elementatiua.

Elementatiua est ens naturale seu potentia in elementatis: per quam elementa intrans compositiorem et existunt ut agant in ipsis elementatis que de ipsis componuntur. Elementa sunt quattuor scilicet ignis: aer: aqua: terra. Ignis calidus et siccus

Raymundi lullij.

leuis lucidus. Aer humidus calidus
leuis dyaphanus. Aqua poderosa
frigida humida alba. Terra sicca et
frigida poderosa nigra. Elementa
tria habet bonitate magnitudines
et cum contrarietate ratione elementorum que
sunt tria per suas qualitates pro-
prias et appropriatas. Potest uesti-
gari per decem questiones generales scilicet
vtrum: quid: de quo. et sic de quolibet
elementario quorum quodlibet habet
sua propria essentialia ac naturalia bo-
nitate magnitudine et cetera. Et potest tra-
ctari cum decem questionibus generalibus
sequendo quatuor predicationes predictas.

De instrumentatiua.

Instrumentatiua est potentia siue
habitus per quos fiunt opera non
naturalia sicut artificialia et homini. et
pertinet tres species scilicet moralitates/
artes liberales et scientias alias: et
artes mechanicas. In instrumentatiua
est bonitas magnitudo et cetera. suo
modo in generali: et quilibet suarum spe-
cierum habet bonitatem magnitudinem
et cetera. differentem ab alia secundum que sunt differ-
entes inter se. De instrumentatiua ge-
nerali et specialiter tractat artista ge-
neralis cum decem questionibus. et hoc
idem de speciebus: quia in ipsa et sub ipsa
continentur: et etiam de quolibet conten-
to sub quolibet regulando semper qua-
tuor predicationes generales supra dic-
tas que sunt diffinitio: differentia:
concordantia et maioritas.

De virtutibus.

Iustitia est virtus per quam iustus
reddere unicuique quod suum est: scilicet
deus sibi ipsi et proximo suo.
Prudencia est virtus per quam prudenter
agit eligendo eundem et providendo.
Eligendo scilicet bonum et citius magis

bonum et eundem malum et citius magis
malum: providendo scilicet circa possibili-
lia et impossibilia: vicia et iustitia et cetera.
Fortitudo est virtus cuius qua homo
fortis fortificat suam animam contra
vicia: ut virtutes valeat adipisci.
Temperantia est virtus per quam
tempatus suam animam et actus tempe-
rat inter duas extremitates trias
in quam itate scilicet maius parum parum.
Fides est virtus cum qua homo cre-
dit id esse verum quod non sentit neque
intelligit et cum qua ascendere po-
test ad intelligendum supra suas vires
naturales cum respectu totius hominis.
Spes est virtus per quam speras sperat a
deus auxiliu(m) veniam ac premium vel gloriam.
Charitas est virtus cum qua vol-
untas ascendit ad diligendum deum
et primum suum supra posse suum natura-
le. Et sic. Charitas est virtus per quam
charitativus diligit deum supra omnia: seipsum
primum equaliter in deo et propter deum.
Patientia est virtus cum qua homo suffert
passionem in pace et absque cordis.
Patientia est habitus cum quo pa-
tiens vincit et non vincitur.
Pietas est virtus cum qua voluntas
mouet se ad habendum dolorem de
languoribus proximi sui.
Pietas est habitus cum quo proxi-
mo dolet de dolore proximi sui.

Diffinitiones vitiorum.

Avaritia est vitium deiciens bo-
na a fine propter quem creata sunt.
Avaritia est vitium cum quo bona a
suo fine deiciuntur qui est servare ho-
mini iuste prudenter et cetera.
Gula est vitium quod sepius privatur
abstinencia et temperantia quam aliquod vi-
tium aliud: ideo est peccatum per quod homi-
nes plus moriuntur quam per aliud peccatum.
Gula est vitium per quod gulosus
de se privatur abstinencia et tempe-

Introductorium magne artis generalis.

tantiam per minus comedere et bibere et imoderatum appetitum ipsorum.

Luxuria est vitium per quod hominibus movetur suis potestibus indebite contra congruitatem continentie.

Luxuria est vitium cum quo luxuriosus deviat carnalem copulam ab ordine et finali intentione propter quas sunt.

Superbia est vitium cum quo homines appetunt honores quos eis non conveniunt.

Accidia est habitus cum quo accidiosus pigritiam habet in faciendo bonum et evitando malum et habet placitum de malo aliorum: et tristitiam de eorum prosperitate.

Invidia est vitium per quod invidus iniuste desiderat bona alterius et habet placitum de malo aliorum et tristitiam de eorum prosperitate.

Ira est vitium per quod voluntas sine deliberatione odit bonum et diligit malum.

Ira est vitium cum quo iratus ligat suam libertatem et deliberationem contra refrenatam voluntatem regulatam sub patientia et propter hoc desiderat malum et odit bonum.

Mendacium est vitium cum quo mendax false et vitiose quod habet in mente profert ore.

Inconstantia est vitium cum quo inconstans multiplex variabilis est.

Sequuntur centum forme.

Entitas.
Essentia.
Unitas.
Pluralitas.
Abstractum.
Concretum.
Natura.
Genus.
Species.
Dispositio.
Proportio.

Intentio.
Instans.
Intensitas.
Extensitas.
Continuitas.
Contiguitas.
Hyle siue chaos.
Individuitas.
Simplicitas.
Compositio.
Forma.
Materia.
Corpus.
Rectitudines.
Punctus.
Linea.
Spera.
Ratio.
Vacuum.
Aniversale.
Particulare.
Proprietas.
Translatio.
Alteratio.
Generatio.
Angulus.
Figura.
Triangulus.
Quadrangulus.
Circulus.
Superficies.
Instinctus.
Appetitus.
Motus.
Corruptio.
Privatio.
Infinitas.
Comprehensio.
Capacitas.
Existencia.
Potentia.
Subiectum.
Actus.
Immobilitas.
Successio.
Attractio.

Raymundi Lullij.

Receptio.

Significatio.

Novitas.

Monstruitas.

Color.

Ambra.

Necessitas.

Contingens.

Fortuna.

Occasio.

Diffinitio.

Questio.

Obstinatio.

Opinio.

Suppositio.

Demonstratio.

Punctus transcendens.

Idea.

Predestinatio.

Predicatio.

Libertas.

Creatio.

Misericordia.

Extrema.

Scientia.

Scientia.

Ars mechanica.

Ars liberalis.

Ars moralis.

Ars generalis.

Theologia.

Philosophia.

Astrologia.

Geometria.

Musica.

Rhetorica.

Logica.

Grammatica.

Medicina.

Moralitas.

Ius.

Militia.

Pollitica.

Entitas est illud per quod ens est ens et producit sine agit ens ita sicut bonitas est id per quod bonum est bonum. et agit bonum

Essentia est illud per quod est esse sicut per humanitatem est homo et per entitatem est ens.

Unitas est ens per quod unum est unum et agit seu producit unum.

Pluralitas est rerum aggregatio aliquo modo diversarum.

Abstractum est essentia rerum sicut albedo albi.

Concretum est ens in quo sustentatur abstractum quod est sua essentia.

Natura est principium per quod entia naturalia producantur naturaliter. est duplex natura scilicet naturalis: ut deus: et natura naturata: ut creatura: ideo de natura tractandum est differenter secundum quod diversificatur per diversa subiecta.

Genus est ens quod predicatur de pluribus differentibus specie sicut lapis qui predicatur de marmore / rubillo / saphiro / et animal de homine / boue / leone: et c.

Species est quod predicatur de pluribus differentibus numero sicut homo de petro et c.

Dispositio est privatio alicuius rei ratione cuius ipsa res disponitur ad aliquem finem: sicut disponere materiam naturalem vel artificialem ad formam

Proportio est ordo graduum ad unam rem sicut elementa.

Intentio est actus per quem entia se habent ad operandum ratione alicuius finis naturalis / artificialis vel rationalis. et est duplex scilicet prima et secunda. prima respicit finem.

Instant est principium et terminus temporalis.

Intensitas est propinquius simpliciter quam compositum ut ignis simplex.

Extenstas per contrarium ut ignis intrans elementa.

Diffinitiones centum formarum.

Introductorium magne artis generalis

- C**ōniguitas est actus p̄iunctiōis rerū in extremitatib⁹: sicut ossa ⁊ caro in corpore.
- C**ontinuitas est mixtio partium quarū quedā sunt in alijs sicut elementa in elementato.
- C**haos siue yle est corpus primū existens principiū oim rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū. Et est corpus ex vniuersali forma et prima materia constitutum.
- C**Individuū est ens q̄ p̄dicat de vno tm̄ sicut petr⁹ de seip̄o et distat plus a genere q̄ species.
- C**simplicitas est ens per q̄ entia sunt simplicia ideo q̄ nō sunt p̄stituta de plurib⁹ essentijs: vt deus q̄ est ens simplex ⁊ sup̄emū in simplicitate. eo q̄ est vna sola essentia q̄ est ip̄amet sua bonitas: magnitudo ⁊c.
- P**ura simplicitas in creaturis aliquid dicit̄ simplex in quo est vniū p̄ suū numerū vel per respectū alteri⁹ sicut angelus: aia: ignis: simplex.
- C**ompositio est aggregatio plurīū essentiay in aliquo esse p̄posito: ex multis sicut homo qui est cōpositus ex corpore ⁊ aia rationali ⁊ sicut elementatū de quattuor elementis et suba creata de materia ⁊ forma.
- C**Forma est principiū essentielle p̄ quam maxime consistit actio.
- C**Materia est principiū essenziale cui p̄pue cōpetit passioz rōne ip̄ius substātia cōposita est passiuā.
- C**orpus est substātia habēs longitudinē ⁊ p̄titudinē ⁊ p̄funditates: sicut lapis: arbor ⁊c.
- C**Sex sunt rectitudines corporū: scz sursum/ deorsum/ aū/ retro/ destros/ sum/ sinistrosum.
- C**Punct⁹ est minima pars corporis.
- C**Linea est quedā lōgitudo extracta cōposita ex plib⁹ p̄ctis p̄tinuis cui⁹ extremitates sunt duo puncta.
- C**Spera est locus p̄p̄ius quē ap̄
- petit quodlibet elementum: vt ignis sursum/ terra deorsum. Celestis spera dicitur circulus in quo sunt sita ta signa ⁊ planete.
- C**Ratio est lunē intellectus ad cognoscendū rerum realitates.
- C**vacuū est illud obiectū in q̄ nō cōsideratur aliqua entitas. Pleniū econuerso.
- C**uniuersale est illud ens q̄ in se p̄inet multa particularia. particulari eōtra.
- C**Proprietas est ens cū quo agēs specificē agit: sicut aia: planta.
- C**Trālatio est actus naturaliter i trālatō denudata forma antiqua ⁊ induta forma noua.
- C**Alteratio est mutatio de vna q̄litate in aliā remanēte sub eadē: sicut vinū in acetū/ sanitas in egritudine/ virtus in vitium.
- C**Generatio est naturalis opatio: per quā hoc quod est in potētia naturaliter existit in actu causādo nouam formam.
- C**Angulus est pars figure in quo terminū linearū participant acute vel recte.
- C**Figura ē accidēs p̄stitutū ex situ linearū ⁊ habitu superficie seu colorū.
- C**Figure gērales sunt tres scz triangularis/ quadrāgularis/ ⁊ circularis.
- C**Triāgularis est figura q̄ hz tres angulos acutos trib⁹ lineis p̄tēos.
- C**Quadrāgularis ē figura quattuor habens angulos rectos siue obliquos quattuor lineis contentos.
- C**Circulus est figura vnica linea circulari contenta.
- C**Sup̄ficies ē sup̄ior corporis extremitas in qua apparet ip̄ius color.
- C**Instinctus est principiu per q̄ entia naturalia regulātur ad suas opationes naturales fm̄ specie suā ⁊ naturam: sicut ignis/ animal. ⁊ est similitudo intellectus.

Kaymundi Lullij.

Appetitus est principium per quod entia naturalia appetunt hoc quod eis competit secundum suam naturam: ut ignis: a se de re: homo bibere comedere: et est similitudo voluntatis.

Mortuus est principium per quod entia mortua mouent mobilia ad aliquem finem. et est duplex scilicet naturalis et artificialis seu violentus mortuus. Natura les sunt sex scilicet generatio/ corruptio/ augmentatio/ diminutio/ alteratio/ et loci mutatio.

Corruptio est opus naturale per quod id quod est in actu est in priuationem corrumpendo formam antiquam scilicet illam per quam corruptum erat in suo actuali esse.

Priuationis est medium inter generationem et corruptionem per quod transit eum cum non est. hec tria principia generalia sunt in tribus quibus sustentat cursus nature in generalibus et corruptibilibus scilicet in elementis vegetabilibus et animalibus.

Infinitas est ens absque termino et mensura. Et est triplex scilicet magnitudine duratione et numero. Infinitas magnitudinis est eternitas. Infinitas durationis est eternitas. Infinitas numeri est quo ad numerantem quod non attingit terminum numeri sed ipsa res numerata habeat finitum numerum.

Cõprehensio est similitudo finita et apprehensio sicut gustus qui cum gustat apprehendit mare salsum.

Capacitas est forma per quam capax potest comprehendere et attingere entia comprehensibilia per ipsum.

Existentia est essentia entis quod existit. Agentia esse agendi: scilicet agere est actus existens: sicut calefacere calidum: bene facere bonum.

Potentia est id quod cum suo actu se habet ad obiectum: sicut visus cum videre/ auditus cum audire. et sunt in homine decem potentie naturales: scilicet auditus/ visus/ gustus/ tactus/ odoratus/ affatus/ imaginatio/ memoria/ intellectus et vo-

luntas quibus consequenter correspondetur decem modis obiectorum. Alio modo sumitur potentia per se quod nondum est: sed potest esse: ut scientia in intellectu. fructus in arboribus.

Obiectum est illud ens quod est apprehensum per potentiam sicut sapor per gustum.

Actus est opus potentie cum quo obiectum assumitur a potentia ut videre visus: sicut actus est duplex. primo quod ens est in esse. scilicet pro agere ipsius.

Immobilitas est proprietates entis immobilis que nullus habet appetitum ad se mouendum sicut deus qui est ens immobile cum sit ens eternum et infinitum in se habens suam perfectionem eternam et infinite.

Successio est commutatio de vno in alium per motum.

Atractio est actus potentie que attrahere appetit aliquid secundum suam naturam et proprietatem attrahentis et attracti: ut magnes ferrum. tiriacum venenum.

Receptio attractionis sequitur relative.

Significatio est reuelatio secretorum. cum signo demonstratorum.

Nouitas est ens per quod subiectum habituatum nouis habitibus vel noua quantitate.

Mõstruitas est deuiatio motus nature a principio ad finem per superabundantiam aut magnam indigentiam: ut sextus digitus vel quattuor trimesis. et inde dicitur monstrum.

Color est habitus per figuram contentam et sunt quattuor colores generalis: scilicet lucidus: opaphanitas: albedo: nigredo.

Ambra est habitus priuatiuus lucis vel luminis: et est habitus aeris per oppositum terre denigratus.

Necessitas est illud ens quod aliter esse non potest. Necessari est quod nullo modo cuiuslibet potest.

Contingens est veniens absque necessitate: et est duplex. scilicet simplex et

Introductorium magne artis generalis

necessarium. Contingens simplex est quod nullomodo necessitas est: sicut esse fabrum. Contingens ens necessarium est alicuius duorum contradictorium futura necessitas: ut petrum saluari vel damnari.

Fortuna est accidens inuentus sine intentione fortunati.

Casus est ens quod intentione habet ad ea que accideri possunt: ut homines ponens lignum in ignem: ut comburatur et occasio combustio: medicus sanitatis.

Diffinitio est certa et expressa rei et suarum proprietatum manifestatio.

Questio est ignota petitio per quam potentia anime extant ut in suis actibus requiescant et sit decem modis in questionali: scilicet per verbum: quid de quo: quare: quantum: quale: quibus: ubi: quod: cum quo.

Obstinatio est nimia actio memorie et voluntatis circa obiectum per quas intellectus stat firmiter per falsam affirmationem contraveram negationem sicut devotio et amore.

Opinio est suppositio seu creditas alicuius rei cum dubitatione.

Suppositio est quedam confusio constituta de possibilitate affirmatiois et sue proprie negatiois ut veritas inuestigando possit inueniri.

Demonstratio est manifestatio ignota per notum aut minus notum per magis notum. Et fit tripliciter scilicet per quid siue per causam: per quia siue per effectum et per equiparentiam. primo sicut sol est igitur dies est. secundo dies est: igitur sol est. tertio sicut diuina bonitas est infinita et eterna igitur diuina potestas homo est: quia dei bonitas et hominis sunt equales. Vel demonstratio est necessaria seu consequens apprehensio alicuius particularis positionis vel priuationis proueniens ex necessaria vel conuenienti positione seu ex impossibili priuatione diffinitionum et proprietate

tum vniuersalium principiorum et distinctionum et regularum artis generalis.

Predicatio est ars cum qua predicator informat populum ad habendos bonos mores et euitandum malos.

Punctus transcendens est instrumentum humani intellectus cuius quo attingit suum obiectum iuxta naturas potentiarum inferiorum et attingit superius obiectum supra suam naturam.

Vel punctus transcendens est altitudo seu difficultas realitatis obiecti implicans in potentia contradictione eo quod ipsa potentia de natura sui eum penitus attingere non potest.

Idea in deo est ens sine obiectus eternaliter per diuinam sapientiam de rebus producendis in tempore: et hec idea in deo est ipsemet deus. Idea in tempore est similitudo eterne ydee et talis ydea siue similitudo in creatura est creata.

Predestinatio in diuina sapientia est actus qui intelligit homines eternaliter electos cum iustitia ad saluationem: et hec predestinatio in deo est ydea que est deus. Predestinatio est actus diuine sapientie que intelligit reprobandos cum iustitia ad damnationem et in deo ydea deus.

Libertas est proprietas intellectus data rationali creature ut libere bonum diligat et malum vitet. Liberi arbitrii est id in anima rationali per quod libere se mouet ad bonum vel malum diligendo vel odiedo / accipiendo vel dimittendo. Et est duplex scilicet speculatum quod deliberatum faciet vel non: practicum quod electio facta est.

Creatio in eternitate est ydea: et quod eternaliter per diuinam sapientiam est scita et per diuinam voluntatem est amata que creatio in eternitate est ydea que est deus. Creatio in tempore est productio entis de nihilo. et hec creatura.

Mia est pars corporis et potentia: et mia in eternitate est ydea que est deus: sed in predestinato vel misericordiato est creatura.

Raymundi Lullij.

Cſta eſt electio pſone ſup ſua me-
rita dādo bona illis q̄ nō meruerūt.

Cſciētia ē ſc̄a ⁊ neceſſaria cog-
nitio de reb⁹ habita p̄ verū itelligere.

Cſciētia ḡnialis eſt q̄dā vltis habi-
tus ſtans applicabilis rōne cur⁹ oīa
ſcibilia ceteraz ſciētiarū ſunt ad ſciē-
dū in potētia ip̄i intellect⁹ hūanus
ymaginat q̄ tripliciter facit ſciētiā
in vna ſc̄y in b̄ mūdo. p̄mo p̄ naturā
ſenſus et ymaginatiōis. ſc̄do p̄ ſuaz
naturā ſupra ſuaz ymaginationem

Ctertio ſupra ſuam naturā in na-
tura ⁊ perfectione ſupremi ⁊ ſic ra-
tio hūani intellect⁹ eſt triplex ſc̄dm
triplicē modū itelligēdi ſupradictū.

CArs eſt ordinatio ⁊ ſtatutum co-
gnoscendi finē de quo vult hoc ha-
bere notitiaz. ⁊ habet duas ſpecies
ſc̄z artem mechanicā ⁊ liberalem.

CArs mechanica eſt modus lucra-
tiuus manualis ad prebendū ſubie-
ctum vite corporalis.

CArs liberalis eſt quidaz modus
ſciēdi per quez intellectus attingit
ad eloquēdū q̄sitates rez ⁊ ſunt ſe-
pre: ſc̄z grāmatica / logica / rhetori-
ca / muſica / geometria / arithmetica /
aſtologia.

CArs moralis eſt modus ordinā-
di potētias apprehēdēdi p̄ multitu-
dinē ſuoz actionū ⁊ notificationez.

CArs generalis eſt vniuerſale ſta-
tus oībus ſciētiis per ſua primiti-
ua ⁊ ḡnalia principia in q̄bus vnita-
tes illarū p̄ntate relucent. Itēz ars
generalis eſt quoddā dei donum vt
ſit hūano i-
lectui generale inſtru-
mētū neceſſario ad cognoscendū ve-
ritates entū in quib⁹ quieſcat vt ab
opinionib⁹ ⁊ errorib⁹ perverū intel-
ligere ſit remotus.

CTheologia eſt ſciētia hūanū in-
tellectū ⁊ volūtātē preparans ad co-
gnoscēdū ⁊ diligēdū dñm deū nīm.

CPhiſica eſt ſciētia p̄ quā intellect⁹ il-

luminat ad cognoscēdū primā cām
p̄ cui⁹ effectū opa ſecrera p̄hoz na-
turalia vel moralia cognoscimus.

CAſtologia eſt ſciā ad cognoscēdū
ſtutes ⁊ mor⁹ q̄s celū h̄z in inferiori-
bus corpib⁹ elemētatis ſm naturā
corp⁹ ſupior⁹. ſ. ſignoz ⁊ planetaz

CGeometria eſt ars p̄ quā h̄i doctri-
na ad mēſurādū lineas / āgulos / ⁊ fi-
guras ⁊ rez corp⁹ palū lōgitudines ⁊
amplitudines p̄funditates.

CArithmetica eſt ars inuēta ad nu-
merandū multas vnitates.

CMuſica eſt ars ad ordinādū plu-
res voces p̄cordātes in vno cantu.

CRhetorica eſt ars ordinandi ver-
ba pulchre ⁊ ornate.

CLogica eſt ars docēs discernere
verum a falſo.

CGrāmatica eſt ars docēs loq̄: p̄-
nūciare ⁊ ſcribere cōgrue ⁊ recte.

CMedicia eſt ſciētia ſanitatē docēs
p̄ſeruare aut lapſa reducere ſm poſ-
ſibilitatē nature in corpe ſenſato.

CMoralitas eſt h̄i⁹ extra naturaz p̄
quā q̄s diſpoſit⁹ eſt ad agēdū bonum
vel malū p̄ virtutes aut vitia.

CIus eſt tribuere vnicuiq̄ q̄d ſuū ē.

CMilitia eſt habit⁹ cū q̄ miles iuuat
p̄ncipē ſuū vt poſſit ſubſt. nē iuſtitā

CPolitica eſt ars cū q̄ burgēſes p̄-
curāt vt litatē pub̄licā ciuitatis.

CPredicatio eſt ars cū q̄ p̄dicator i-
format pplm ad h̄ndos bonos mo-
res ⁊ euitādum malos.

CSequūtur pp̄ia p̄cipia cuiuſlibet
ſcie ſm pp̄iū ſubiectū ⁊ finē.

CEt primo de theologia.

Deus eſt ſubiectū i theologia: ⁊
d̄z ſubm eo q̄ oīa q̄ tractat ip̄a
theologia dirigūt ad dādū notitiā
de d̄o. Finis theologie eſt deū cogſce-
re ⁊ amare h̄ōiare laudare ⁊ ſibi ſui-
re ⁊ cū ip̄a theologia vt i ſtutib⁹ ſvi-
tia ad p̄petuā b̄ritudinē p̄ſequēdā.

Introductoriiu[m] magne artis generalis

principia theologie sunt essentia diuina: vita: dignitates: actus: forma: relatio: ordinatio actio. articuli precepta expositio: prima intentio: secunda intentio.

De philosophia.

Delectatio sciendi est subiectum in philosophia: finis cognoscere causam primam et secreta. effectum principiorum sunt prima causa/motus intellectus omnis forma visus materia prima natura elementa simplicia appetitus potentia habitus actus mixtio digestio compositio alteratio.

De diuisione philosophie.

Philosophia diuiditur in tres partes que naturalis/alia. moralis/alia sermocinalis. naturalis est scientia habita de rebus naturalibus cuius tres sunt prescise methaphisica/physica/et mathematica.

Methaphisica est scientia de rebus spiritualibus transcendentibus. cuius tres sunt considerationes scilicet diuina/angelica: et rationalis anima.

Physica est scientia de rebus naturalibus inferioribus in elementis et elementatis.

Mathematica est scientia de rebus naturalibus consideratis in quantitate cuius quattuor sunt partes scilicet geometria/astrologia/musica/arismetica. geometria considerat de quantitate immobili in corpore: astrologia de quantitate mobili in corpore celesti.

Arismetica de numero absolute. Musica de numero relato ad sonum.

Moralis philosophia est scientia de rebus moralibus cuius tres sunt prescise monastica: yconomica: et politica.

Monastica est scientia de regimine vniuersi in se. yconomica de regimine vniuersi ad plures. politica de regimine plurium ad plures.

Sermocinalis philosophia est scientia consideranda de sermone/cuius tres sunt prescise grammatice logica et rhetorice. Grammatica de sermone congruo: logica de sermone vero: rhetorice de sermone ornato.

De iure.

Iustitia est subiectum in iure/finis vt inter gentes sit: pax et concordia et vt cum iudicia et honestate deo seruiatur. Principia sunt deum diligere: honeste viuere: vnicuique quod suum est reddere. Deum diligere est principium ad videntium virtutibus et vitia euadendum. vnicuique quod suum est reddere est principium ad satisfaciendum ipsi deo de se: sibi de se: primo suo de se.

Vel principia iuris sunt hec/forma/materia/tus generale/comune/speciale/naturale/positiuum/canonicum/ciuile/consuetudinale/theoricum/practicum/militare/comparatiuum/antiquum nouum.

De medicina.

Sanitas est subiectum in medicina. finis vt corpus sensatum possit habere suas operationes que sibi conueniunt. principia sunt tria scilicet res naturales/non naturales/extra naturam. Res naturales sunt septem scilicet alimentum: complexiones: humores: membra: virtus: operationes: species et quattuor annexa predictis sunt: cras: color: figura: distantia inter masculum et feminum. Non naturales sunt decem scilicet cibum: aer/potus: sonus: vigilia: exercitium: actio: repletio: inanitio: accidentia anime. res extra naturam sunt tres scilicet morbus: causa: accidens.

De geometria.

Quantitas continua immobilis est subiectum in geometria. finis cognoscere longitudines amplitudines

Raymundi Lullij.

z pfūditates rerū corpaliū. p̄ncipia sunt. x. scz punc̄⁹/linea/angul⁹/figura/quāritas/centrū/capacitas longitudo/amplitudo/pfunditas.

¶ De astronomia.

Quantitas p̄tinua mobilis: seu influētia celestis est subiectum in astronomia: finis cognoscere virtutes z mot⁹ quos celū h̄z in inferioribus effectiue. p̄ncipia sunt signa planete. Signa sunt. xij. aries/thaurus/gemini/cancer/leo/uirgo/libra/serp̄io/sagittar⁹/capricorn⁹/aqr̄rius/piscis. Planete sunt. vij. scz saturnus/Jupiter/mars/sol/venus/mercurius/luna.

¶ De arithmetica.

Numer⁹ absolute est subiectuz in arithmetica. finis numerando multas vnitates sūmare et ip̄as facili⁹ numero retinere. p̄ncipia sunt paritas ip̄aritas. numeri sunt tres scz articul⁹: digitus: cōpositus. Species nūeri sunt. x. nūeratio: additio: subtractio: mediatio: duplicatio: mltiplicatio: diuisio: progressio radicū extractio: quadrata: z radicū abstractio cubita.

¶ De musica.

Ucū concordantia seu melodia est subiectuz in musica. finis p̄cordādo diuersas voces producere delectationē in cantu. p̄ncipia sūt decē scz altitudo: infinitas mediocritas: longitudo: breuitas: grossitudo: gracilitas: subtilitas: portio: accentus vocaliū z p̄sonātiū

¶ De grammatica.

Congruitas z rectitudo loquēdi est subiectū in grāmatica. finis p̄grue z recte loqui. p̄nūciare et

scribere. p̄ncipia sūt littera: syllaba: oratio: dictio: vlt octo partes orōnis aut cōcordātia sustāntiui z adiectiui: suppositi: appositi. relatiui et antecedētis z modi significandi.

¶ De logica.

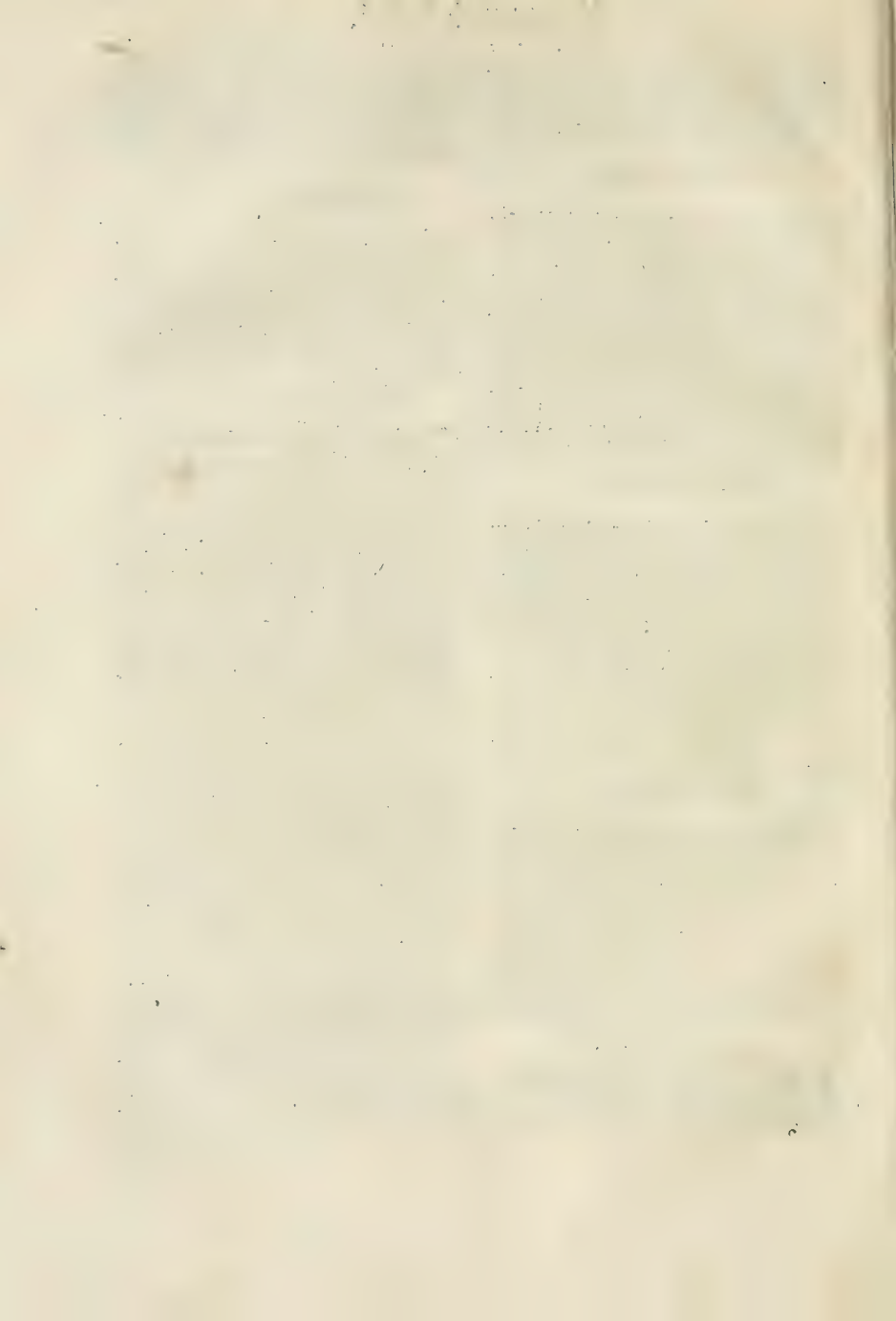
Argumenta seu argumentatiua ratio significatio est subiectū in logica: finis etenim arguēdoverū z falsū possint iueniri z vnū ab altero discerni. p̄ncipia sunt terminus p̄positio:

¶ De rhetorica.

Ordo z pulchritudo verborū ē subiectū in rhetorica. finis per verba ordinata ac pulchra mouere voluntatē audientis ad aliquē finē desideratus. p̄ncipia sunt forma materia: finis. partes sunt q̄nq; scz inuētio: dispositio: loquutio: memoria: z pronuntiatio.

¶ Cum generalis scientia habeat p̄ncipia et quēstiones ac regulas generales ad oēs artes z scientias z ad quodlibet particulare contētū in ip̄is z vnitatē artis siue scientie reuelent in arte ḡnali sequēdo processum ip̄ius sicut p̄ticulare in suo vniuersali inquiredo bonitatē magnitudinē zc. z inquiredo de ip̄o p̄ vtrū/quid de quo zc. z ideo ip̄a ars ḡnalis ē speculū hūano intellectui i quo relucēt z apparēt oim scibilibus veritates. Finis sciētie speculative est veritas/practice vero opus.

¶ Explicit introductorium magne artis generalis reuerendissimi doctoris illuminati magistri Raymūdi Lullij ad omnes sciētias vtilissimū quod nuperrime in lucem prodijt. Anno dñi millesimo. cccc. xv. die 30. xxviij. mensis Aprilis.

Luminati sacre pagi-

ne p[ro]fessoris amplissimi magistr[um]
Raymundi Tull. ars magna ge-
neralis et vltima: quar[um]cunq[ue] ar-
tium ⁊ scientiarum ipsius Tull. affecutrix et
clauigera: ⁊ ad eas aditum facilio[re] preb[er]e:
antehac nusq[ue] arti impressio[n]e enu[n]cius co[m]-
mendata: ⁊ per magistrum Bernardum la
Tinbeta artis illius fidelissimu[m] interpret[em]
eliminata. Una cum figuris suo situ decenter
intextis. ⁊ totius operis enucleatiuis. Incer-
tis preterea cuilibet parti/capitulo et rubri-
ce/titulis et annotationibus: adiecto indice
alphabetico siue repertorio: sententias elec-
tiores co[m]plectente: ad folia remissiuo.

Lum gratia et priuilegio.

Laurentii Theobaldi Cenomani super do-
xis huius artis A Raymundo Lullio nullius
lingue nullius ve artis diuinitus experte ex-
cogitate: ad lectorem epigrammatum.

Hic quid messis habet lector decocte libellus:

Sit tenuis quæquæ rarus a chatis honos.

Explicat hic: claris que non nudauit athenis

Doctorum (exemplar pallados omne) chorus.

Quod nec nostra/vetus melius nec nouerat etas:

Cœlitus ætherea Lullius arte dedit.

Quicquid Aristoteles: quicquid famosa pependit

Græcia: rex cressus/sorbona quicquid. habet.

Ingenio superos facili penetrauit ad axes:

Et virtute mera grande peregit opus.

Icarus ima suis freta si temerarius alis

Rasisset: gelidas tunc cecidisset aquas.

Et quia sydereas optauit cernere sedes:

Sole sequestrata precipitatur ope.

Lullius ex mediis contorsit ad ima volatus

Excelsis: virum non tamen equor habet.

Inter librorum cumulos decocte (trophœa

Nam tenet) hoc sapias elige lector opus.

De opere concathenatum Carmen.

Mystica tangit opus/sed opus quod mystica tangit

Grande reponit onus/sed onus quod grande reponit:

Balnea lata petit: vel opus quod mystica tangit.

αυτ. προς χαριλ.

αυτ. προς χαριλ. αυθις πολυελια μουσας:

ουκ ευσπειρει απλους χαριλος αμφισοφορ

Index Alphabeticus.

CArtis magne generalis & vltime
Raymudi Lull. doctoris famosissimi
Index Alphabeticus.

Cidens quid sit vi-

de.	fo. 81
Accidētis q̄stiones.	fo. 116
Accidia p̄ principia.	fo. 74
Accidia per regulas.	fo. 74
Accidie q̄stiones p̄ rlas & p̄cipia.	fo. 12
Actus intrinseci diuinarū rationū.	fo. 47
Actus quid sit.	fo. 87
Actio quid sit.	fo. 81
Actionis q̄stiones	fo. 116
Argentia & existētia qd̄ significēt.	fo. 87
Alterationis q̄stiones.	fo. 119
Amphibologia quid sit.	fo. 27
Angelus p̄ D. deductus.	fo. 55
Angelus p̄ E. deductus.	55
Angelus p̄ F. deductus.	fo. 55
Antecedētis & cōsequētis q̄stiones.	fo. 120
Applicatio per diffinitiones.	fo. 78
Applicatio ad regulas.	fo. 78
Applicatio per euacuationē. 3. figure.	fo. 79
Applicatio p̄ multiplicationē. 4. figure.	fo. 79
Applicatio mixtiōis p̄cipioꝝ & r̄laz.	fo. 79
Applicatio nomen subiectoꝝ.	fo. 79
Applicatio quid sit.	fo. 77
Applicatio p̄ implicitū & explicitū.	fo. 77
Applicatio per abstractū & cōcretū.	fo. 77
Applicatio per primā figurā.	fo. 77
Applicatio per sc̄dam figurā.	fo. 77
Applicatio ad tertiā figurā.	fo. 77
Applicatio ad quartā figurā.	fo. 76
Applicatio per tabulam.	fo. 78
Applicatio ad centum formas.	fo. 79
Applicatiōis prime figure q̄stiones.	fo. 114
Applicatiōis sc̄de figure q̄stiones.	fo. 114
Applicatiōis ad cētū formas q̄stiones.	fo. 114
Applicatiōis. 3. & 4. figure q̄stiones.	fo. 114
Appetitū nature quid sit.	fo. 82
Appetitū naturalis q̄stiones.	fo. 116
Apprehensio & cōprehensio qd̄ sint.	fo. 87
Arithmetica quid sit.	fo. 89
Arithmetice q̄stiones.	fo. 121
Astronomia quid sit.	fo. 89
Astronomie q̄stiones.	fo. 121

Attractio quid sit.	fo. 82
Attractionis q̄stiones.	fo. 117
Auaria per principia deducta.	fo. 72
Auaria per regulas deducta.	eadem
Auariae q̄stiones per regulas.	fo. 111

De littera B.

Bonitatis q̄stiones.	fo. 115
Bonitas per regulas deducta.	fo. 37

De littera C.

C amera B. c. d. b.	fo. 17
Camera a. b. c. t. b.	fo. 17
Camera b. c. t. c.	fo. 17
Camera b. c. t. d.	fo. 17
Camera b. d. t. b.	fo. 18
Camera b. d. t. c.	fo. 18
Camera b. d. t. d.	fo. 18
Camera b. t. b. c.	fo. 18
Camera b. t. b. d.	fo. 18
Camera b. t. c. d.	fo. 18
Camera c. d. t. b.	fo. 18
Camera c. f.	fo. 23
Camera c. g.	fo. 23
Camera c. h.	fo. 23
Camera c. i.	fo. 23
Camera c. l.	fo. 23
Camera d. e.	fo. 24
Camera d. f.	fo. 24
Camera d. g.	fo. 24
Camera d. h.	fo. 24
Camera d. i.	fo. 24
Camera d. l.	fo. 24
Camera e. f.	fo. 24
Camera e. g.	fo. 24
Camera e. h.	fo. 24
Camera e. i.	fo. 24
Camera e. l.	fo. 25
Camera f. g.	fo. 25
Camera f. h.	fo. 25
Camera f. i.	fo. 25
Camera f. l.	fo. 25
Camera g. h.	fo. 25
Camera g. i.	fo. 25
Camera g. l.	fo. 25
Camera h. i.	fo. 25
Camera h. l.	fo. 26
Camera i. l.	fo. 26
Camera b. h.	fo. 22
Camera b. i.	fo. 22

Index

Camera b.l.	fo.22	Deus per regulam L. deductus.	fo.51
Camera c.d.	fo.22	Deus per regulam D. deductus	fo.52
Camera c.e.	fo.22	Deus per regulam E. deductus.	fo.52
Camera b.d.	fo.21	Deus per regulam F. deductus.	fo.52
Camera b.e.	fo.21	Deus per maioutate discursus.	fo.50
Camera b.f.	fo.21	Deus per equalitatem discursus.	fo.50
Camera b.g.	fo.21	Deus per minoritatem discursus.	fo.50
Camera b.c.	fo.30	Deus per principia deductus.	fo.48
Camera c.d.t.c.	fo.39	Deus per bonitatem deductus.	fo.48
Camera c.d.t.d.	fo.29	Deus per magnitudinem discursus.	fo.48
Camera c.t.b.c.	fo.29	Deus discursus per eternitatem.	fo.48
Camera c.t.b.d.	fo.29	Deus per potestatem deductus.	fo.48
Camera c.t.c.d.	fo.29	Deus per sapientiam deductus.	fo.48
Camera d.t.b.c.	fo.29	Deus per voluntatem deductus.	fo.48
Camera d.t.b.d.	fo.29	De ⁹ p regulam iftrumetalitat ⁹ discursus.	f.53
Camera d.t.c.d.	fo.29	Deus per regulam B. deductus.	fo.52
Camera t.b.c.d.	fo.29	Deus per regulam H. deductus.	fo.52
Capacitas z incapacitas quid sint.	fo.87	Deus per regulam J. discursus.	fo.53
Capacitatis z incapacitatis q̄stiones.	f.120	De ⁹ p regulam modalitatis discursus.	fo.53
Charitas per principia deducta	fo.70	Deus per virtutem deductus.	fo.49
Charitas per regulas deducta	fo.70	Deus per veritatem deductus.	fo.49
Charitat ⁹ q̄stiones p p̄cipia z r̄las.	fo.109	Deus per gloriam deductus.	fo.49
Celum per regulas deductum	fo.51	Deus per differentiam deductus.	fo.49
Celum per principia deductū	fo.55	Deus per concordantiā deductus.	fo.49
Celum per regulam L. deductum	fo.57	Deus per contrarietatem deductus.	fo.50
Cognitio fallaciarum.	fo.27	Deus per principium deductus.	fo.50
Coloris z colorat ⁹ q̄stiones.	fo.118	Deus per medium discursus.	fo.50
Compositio quid sit.	fo.80	Deus per finem discursus.	fo.50
Compositionis questiones.	fo.116	Differentia per regulas deducta.	fo.42
Cōprehensio z apprehensio quid sint.	fo.87	Differentia per principia deducta.	fo.33
Cōprehensiois z apprehensiois q̄stiones.	f.120	Diffusionis questiones.	fo.117
Conscientia quid sit.	fo.94	Digestionis questiones.	fo.117
Conscientie questiones.	fo.122	Dispositionis z dispositi questiones.	fo.119
Concordantia per principia deducta.	fo.34	Doctrina quid sit.	fo.123
Concordantia per regulas deducta.	fo.42	Duratio deducta per principia.	fo.31
Consilii z consulti questiones.	fo.119	De littera E.	
Contrarietas per regulas deducta.	fo.43	Ementatiua per regulas deduc	follo.64
Contrarietas per principia deducta.	fo.34	Elementatiue questiones per re	
Corruptio z generatio quid sint.	fo.87	gulas z p̄cipia discurse.	f.106
Corporis questiones.	fo.118	Entis in potentia questiones.	fo.117
Circuli questiones.	fo.118	Entitas quid sit.	fo.79
De littera D.		Elenchi fallacia	fo.28
 Exceptionis et decepti questio	fo.120	Equalitas per principia deducta.	fo.36
nes.		Equalitas per regulas deducta.	fo.45
 Declarationis et declarati que	fo.119	Essentia quid est.	fo.79
stiones.		Essentie questiones.	fo.115
Derivationis questiones.	fo.118	Eternitas per regulas deducta..	fo.38
Deus per regulam B. discursus.	fo.50		

Alphabeticus.

Existencia et agentia quid sint. fo.87
 Existencie et agentie questiones. fo.120
 Expulsiōnis questiones. fo.117
 De littera F.

Fallacia scdm plures interrogaciones. fo.29
 Fallacia contradictionis. fo.29
 Fallacia equiuocationis. fo.27
 Fallacia compositionis. fo.27
 Fallacia diuisionis. fo.28
 Fallacia accentus. fo.28
 Fallacia figure dictionis. fo.28
 Fallacia extra dictionem. fo.28
 Fallacia accidentis. fo.28
 Fallacia scdm quid et simpliciter. fo.28
 Fallacia scdm ignorantiam elenchi. fo.28
 Fallacia petitionis principij. fo.28
 Fallacia consequentis. fo.29
 Fallacia scdm nō causam vt causa. fo.29
 Fallaciarum cognitio. fo.27
 Fallitas per principia deducta. fo.76
 Fallitas per regulas deducta. fo.76
 Fallitatis p principia z reglas qstōes. fo.113
 Fantasmatis questiones. fo.117
 Figure questiones. fo.11
 Finis per regulas deductus. fo.44
 Finis per principia deductus. fo.35
 Fides p principia deducta. fo.68
 Fides per regulas deducta. fo. ibidez
 Fidei qstōes p principia z regulas. fo.109
 Fortitudo per principia deducta. fo.67
 Fortitudo per regulas deducta. fo.67
 Fortitudinis qstōes p principia z reglas. fo.108
 Fortune z fortunati qstōes. fo.119
 Forma quid est. fo.80
 Forme questiones. fo.116

De littera G.
Grammatica quid sit. fo.90
 Grammatice qstōes. fo.121
 Genus quid sit. fo.80
 Generis qstōes. fo.115
 Geometria quid sit. fo.88
 Geometrie questiones. fo.121
 Generatio z corruptio qd sint. fo.87
 Generationis/corruptionis et priuationis questiones. fo.120
 Gloria per regulas deducta. fo.41
 Gloria per principia deducta. fo.33

Gula p principia deducta. fo.72
 Gula per regulas deducta. fo. eodem
 Gule questiones per regulas. fo.111
 Gratie et gratiarum qstōes. fo.119
 De littera H.

Habitus questiones. fo.116
 Habitus quid sit. fo.81
 Habituatio quid sit. fo.123
 Homo p regulas deductus. fo.58
 Hō cū minoritate patēte ei piculo. fo.71
 Honor qd sit z d honorate z honorato. fo.87
 Honoris et honorati qstōes. fo.120
 De littera I.

Idee questiones. fo.117
 Individuitas quid sit. fo.80
 Individuitatis qstōes. fo.115
 Infinitas diuinarū rōnū. fo.47
 Infinitas actus diuinarum rationum. fo.47

Infinitatis questiones. fo.119
 Imaginatio quid sit. fo.59
 Imaginatio p regulas deducta. fo.59
 Immobilitas quid sit. fo.82.
 Iusticie qstōes p principia z regulas. fo.107
 Inuidia p principia deducta. fo.75
 Inuidia per regulas deducta. fo.75
 Inuidie qstōes per principia. fo.112
 Inconstancia p principia deducta. fo.76
 Inconstancia p regulas deducta. fo.76
 Inconstantie qstōes p principia z reglas. fo.114
 Ira per principia. fo.75
 Ira per regulas deducta. fo.75
 Ire questiones p principia z regulas. fo.113
 Inuētio qd sit: z de inuēto. fo.87
 Inuētio mediorum. fo.26
 Inuētionis z inuēti qstōes. fo.120
 Instinctus quid sit. fo.82
 Instinctus nature questiones. fo.116
 Inuestigatio diuinarū dignitatū. fo.46
 Ius quid sit. fo.92
 Iuris questiones. fo.122
 Iusticia per principia deducta. fo.65
 Iusticia per regulas deducta. fo.66

De littera L.
Locus quid sit. fo.82
 Loci questiones. fo.116
 Logica quid sit. fo.90
 Logice questiones. fo.121

Index.

Linee questiones.	fo. 118	 Blectū quid sit.	fo. 87
Luxuria per principia deducta.	fo. 73	 Ratio quid sit.	fo. 95
Luxuria per regulas deducta.	fo. 73	 Rationis q̄stiones.	fo. 123
Luxurie questiones per regulas.	fo. 112	 Radiatōis z ordiatī q̄stōes.	f. 119
De littera M.		De littera P.	
 Magnitudo p̄ regulas deducta.	f. 37	 Patētia p̄ p̄ncipia deducta.	fo. 71
 Magnitudo deducta per p̄ncipia.	fo. 30	 Patientie questiones per p̄ncipia et regulas.	fo. 110
 Maioritas d̄ducta p̄ p̄ncipia.	f. 35	 Passio quid sit.	fo. 81
 Maioritas per regulas deducta.	fo. 45	Passionis questiones.	fo. 116
 Maioritas per principia deducta.	fo. 36	Plenitudinis questiones.	fo. 117
 Minoritas per regulas deducta.	fo. 46	Predicatio quid sit.	fo. 94
 Materia quid est.	fo. 81	Predicatiois q̄stōes.	fo. 123
 Materie questiones.	fo. 116	Predeterminationis questiones.	fo. 119
 Mercantia quid sit.	fo. 93	Perfectionis et pei secti questiones.	fo. 119
 Mercature questiones.	fo. 122	Per explicitū z implicitū q̄stōes.	fo. 114
 Medicina quid sit.	fo. 92	Per abstractū z cōcretū q̄stiones.	fo. 114
 Medicinē questiones.	fo. 122	Pietas p̄ principia deducta.	fo. 71
 Mediū deductū p̄ principia.	fo. 35	Pietas per regulas deducta.	fo. eodē
 Mediū per regulas deductum.	fo. 44	Pietatis q̄stōes p̄ principia z regulas.	fo. 110
 Memoria per regulas deducta.	fo. 12	Philosophia quid sit.	fo. 88
 Militia quid sit.	fo. 93	Philosophie q̄stōes.	fo. 121
 Militie questiones.	fo. 122	Principiū per principia deductū.	fo. 34
 Misericordie questiones.	fo. 119	Principiū per regulas deductum.	fo. 42
 Mittio principiorum et regularum.	fo. 30	Principia per regulas deducta.	fo. 37
 Modus probandi.	fo. 27	Politica quid sit.	fo. 91
 Modus dicendi.	fo. 29	Politice questiones.	fo. 121
 Monstruositatis questiones.	fo. 118	Proprietas quid sit.	fo. 801
 Moralitas quid sit.	fo. 91	Proprietatis questiones.	fo. 115
 Moralitatis questiones.	fo. 121	Potestas per regulas deducta.	fo. 39
 Motus quid sit.	fo. 82	Potentia quid sit.	fo. 87
 Motus immobilitatis questiones.	fo. 116	Potentie obiecti z actus q̄stiones.	fo. 120
 Mūd ⁹ an sit etern ⁹ z d̄ternitate mūdī.	f. 17	Prudentia per principia deducta.	fo. 66
 Multiplicatio quarte figure.	fo. 26	Prudentia per regulas deducta.	fo. 66
 Multiplicatio plurium rationum.	fo. 26	Prudētie q̄stiones p̄ principia z regulas.	f. 107
 Mulica quid sit.	fo. 89	Pulchritudinis questiones.	fo. 117
 Musice questiones.	fo. 11	Puncteitatīs questiones.	fo. 118
De littera N.		Pluralitas quid sit.	fo. 79
 Natura quid sit.	fo. 80	Pluralitatis questiones.	fo. 115
 Nature questiones.	fo. 115	De littera Q.	
 Navigatio quid sit.	fo. 93	 Qualitas quid sit.	fo. 81
 Navigatiois questiones.	fo. 122	 Qualitatis questiones.	fo. 116
 Necessitatis z necessitati q̄stiones.	fo. 119	 Quantitas quid sit.	fo. 81
 Nonum suū cōtū quod est de instrumentalitate quid est: z quot species habet.	fo. 65	 Quantitatis questiones.	fo. 116
 Nouitatis questiones.	fo. 117	Questio octaua de loco p̄ 3. signata.	fo. 7
 Nouē subiectōrū q̄stiones.	fo. 103	Questiones de angelo p̄ regulas.	fo. 103
De littera O.		Questiones de deo p̄ regulas facte.	fo. 103
		Questiones de hoīe per regulas.	fo. 104

Alphabeticus.

uestiones prime colūne B. L. D. T. f. 97	fo. 97
uestiones sc̄de colūne c. d. e. t.	fo. 98
uestiones tertie colūne d. e. f. t.	fo. 98
uestiones quarte colūne e. f. g. t.	fo. 99
uestiones quinte figure f. g. h. t.	fo. 100
uestiones sexte colūne g. h. i. t.	fo. 100
uestiones septime colūne h. i. l. t.	fo. 101
uestiones euocatiōis tertie figure.	fo. 102
uestiones imaginatiue p regulas 7 princ̄	
pia discurs̄e.	fo. 105
uestiōes sensus p regulas discurs̄i.	fo. 105
uestiōes quarte figure.	fo. 102
uestiōes mixtionis principiorum 7 regu-	
larum.	fo. 102
uestio de angelo.	fo. 103
uestio de quare que sit.	fo. 6
uestio de celo per p̄ncipia.	fo. 104
uestio de celo per regulas facta.	fo. 104

De littera B.

B receptio quid sit.	fo. 82
Regimē p̄ncipis qd sit.	fo. 92
Regiminis q̄stiōes.	fo. 122
Receptiōis q̄stiones.	fo. 117
Regula g.	fo. 7
Regula h.	fo. 7
Regula h. de instrumētālitāte	fo. 8
Regula modalitatis signata p h.	fo. 7
Regula b.	fo. 5
Regula c.	fo. 6
Regula d.	fo. 6
Regula f.	fo. 6
Regule huius artis decem.	fo. 5
Relatio quid sit.	fo. 81
Relatiōis questiones.	fo. 116
Rhetorica quid sit.	fo. 89
Rhetorice questiones.	fo. 121

De littera S.

S apientia p regulas deducta.	fo. 39
Sapientia deducta p p̄ncipia.	fo. 31
Sensitiua per regulas deducta.	fo. 61
Sensitiua per p̄ncipia deducta	fo. 61
Significatiōis que rōdes.	fo. 117
Similitudo quid sit 7 de assimilato	fo. 87
Similitudinis 7 similitari q̄stiōes.	fo. 120
Simplicitatis quid sit.	fo. 80
Simplicitatis questiones	fo. 116
Situs quid sit	fo. 82
Subiecta quartū qd est de homine p p̄ncipia	

discursum.	fo. 57
Subiectum octauum de elementatiua per	
p̄ncipia deductum.	fo. 53
Subiectū p̄mū qd ē d̄ d̄ or quō d̄ iudā. t. 46	
Subiectū secundum de angelo per princ̄	
pia deducto.	fo. 54
Substantia quid sit.	fo. 81
Substantie questiones	fo. 116
Superbia per p̄ncipia deducta.	fo. 73
Superbia per regulas deducta	fo. 73
Superbie questiones p regulas	fo. 112
Superbie q̄stiōes per p̄ncipia	fo. 112
Spes per regulas deducta	fo. 70
Spei q̄stiōes p p̄ncipia et regulas.	fo. 109
Species quid sit	fo. 80.
Speciei q̄stiōes	fo. 115
Speculi questiones	fo. 118

De littera T.

T ranssubstantiatiōis 7 transsub-	
stantiatiōis questiones	fo. 119
Temperantia p p̄ncipia deduc-	
ta.	fo. 67
Temperantia per regulas deduc-	
ta.	fo. 67
Temperantie q̄stiōes p p̄ncipia 7 reglas.	fo. 108
Tempus quid sit.	fo. 82
Temporis questiones.	fo. 116
Theologia quid sit.	fo. 88
Theologie q̄stiōes	fo. 120
Trianguli questiones.	fo. 118

De littera U.

U egetiua per regulas deducta.	
folio.	63
Uegetiue questiones per regu-	
las 7 p̄ncipia.	fo. 111
Uegetiua per p̄ncipia deduc-	
ta.	fo. 62
Uegetiua p regulas deducta.	fo. 62
Uirtus p regulas deducta.	fo. 40
Uirtus deducta p p̄ncipia.	fo. 32
Uirtutum 7 uirtuorum q̄stiōes.	fo. 107
Ueritas per regulas deducta.	fo. 41
Uoluntas p regulas deducta.	fo. 40
Uoluntas deducta p p̄ncipia.	fo. 32
Uirtutis questiones.	fo. 118
Uirtus quid sit.	fo. 79

Ars ista magna: generalis & ultima: icepta fuit a Beato Raymundo: Lugduni super Rhodanū: mēse no uembris. Anno domini. M. cccv. Et finita ab ipso in ciuitate Pisana in monasterio sancti Dominici ad laudem et honore dei: mense martij. Anno domini. M. cccvij. incarnationis domini nostri iesu christi: & sit ei commendata et beate uirgini Marie matri eius **A M E N.**

**AD BEATVM RAYMVNDVM
LVLL. ORATIVNCVLA.**

Ad te martyriū palmam remunde gerentem

Confugio: dentes in te confringe caninos:

Et tua mortali patefacta scientia cuncto

Defluat in totum vere fons limpidus orbem

Doctrinē: pateat: latuit nimis abdita mundo.

CInscriptio artis magne a Beato Raymundo Lull. edita.

Deus cum tua summa perfectione: incipit ars generalis vltima.

Illuminati doctoris magistri Raymundi Lull. Ars magna generalis et vltima.

dicendum. Amplius quidem hec scientia generalis potest nuncupari: quae questiones generales habet ad omnes alias questiones/quecunq; sint/applicabiles. Omnes enim in istis implicantur/et sunt he/sez. Utrum sit. Quid est. De quo est. Quare est. Quam est. Quale est. Quamodo est. Ubi est. Quomodo est. Cui quo est. Et sunt decem: vt apparet numerati. Item ars ista est generalis ratione mixtionis principiorum et regularum quam habet: vt inferre patebit. Nam sicut propositio in comuni sumpta/ est generalis ad omnes propositiones: sic suo modo ista principia coposita/ in comuni sumpta: sunt generalia ad omnia principia particularia coposita. Sed vt dubium remoueat: dico quod omnia alia principia sunt particularia respectu istorum principiorum huius artis. sicut bonitas magna/ est coposita: est eorum quod ad bonitatem Petri et Sullelmi/ et equi/ et sic de alijs.

Quare Scientia generalis vocetur.

Uonia multas artes fecimus generales ipsas volumus clarus explanare per istam quam

vtam vltimam/ quia de cetero non proponimus aliam facere/ ipsam quidem ex alijs compilamus: et aliqua noua explicate addimus. Quoniam intellectus humanus est longe magis in opinione quam in scientia constitutus: quod quilibet scientia habet sua principia propria/ et diuersa a principijs aliarum scientiarum: idcirco requiritur et appetit intellectus quod sit vna scientia generalis ad omnes scientias/ et hoc cum suis principijs generalibus/ in quibus principia aliarum scientiarum particularium sunt implicita et contenta sicut particulare in vniuersali. Et ratio huius est/ vt cum ipsis principijs alia principia subalternata sint/ et ordinata/ et etiam regulariter intellectus in ipsis scientijs quiescat per verum intelligere/ et ab opinionibus erroneis sit remotus ac plongetur.

Nota huius.

Diuisio huius artis

De diuisione huius artis. Diuiditur ars ista in trij. partes: scilicet/ Alphabetum. Figuras. Diffinitiones. Regulas. Tabulam. Euacuationem tertie figure. Multiplicationem quarte figure. Mixtionem. Nouem subiecta. Applicationem. Questiones. Habituationem. Et modum docendi.

Prima pars principalis de Alphabeto.

Alphabetus huius artis: est studium. B: significat bonitatem. Differentiam. Utrum. Deum. Iustitiam. Et auariciam. C: significat magnitudinem. Concordantiam. Quid. Angelum. Pudentiam. Et gulam. D: significat eternitatem siue durationem. Contrarietatem. De quo. Celum. Fortitudinem. Et luxuriam. E: significat potestatem. Principium. Quare. Hominem. Temperantiam. Et superbiam. F: significat sapientiam. Medium. Quatum. Imaginationem. Fidem. Et acidam. G: significat voluntatem. Finem. Qualem. Sensituum. Spem. Et inuidiam. H: significat virtutem. Maioritates. Quando. Vegetatiuum. Charitatem. Et iram. I: significat veritatem. Equalitatem. Ubi. Elementarium. Partem. Et medicum.

Prima pars principalis huius operis. Expositio alphabeti

Per hanc quidem scientiam: possunt alie scientie per facile acquiri. principia enim particularia in generalibus huius artis relucere et apparent: dum tamen principia particularia applicantur principijs huius artis: sicut pars applicat suo toti. Principia huius artis: sunt hec. Bonitas. Magnitudo. Eternitas siue duratio. Potestas. Sapientia. Voluntas. Virtus. Veritas. Gloria. Differentia. Concordantia. Contrarietas. Principium. Medium. Finis. Maioritas. Equalitas/ et minoritas. Et dicunt generalia: quia omnes bonitates aliarum scientiarum ad vnam bonitatem generalem sunt applicabiles. Eundem dico de omnibus magnitudinibus: ad vnam magnitudinem generalem. Et sic de cõsimilibus alijs: suo modo

Intellectus humanus magis consistit in opinione quam in scientia.

Hec scientia dicitur vltima.

Principia vniuersalia generalia.

Per hanc scientiam alij fontem arguuntur

Hec sua generalis huius est summa generalis ad omnes alias questiones. Item generalis ratio mixtionis principiorum et regularum.

Secunda pars

Nota. Et significat gloriā. & diuinitatē. Quo modo & cū quo. Instrumētatiuā. Pietatē. Et inconstantiā. Hoc hō alpha- betū: cor: detenus oportet scire: q; si non: arusta minime poterit vti ista arte siue ipsam practicāre. Et est positū hoc al- phabetū in hāc arte: vt p̄ ipsum signifi- centur principia: & questiones hui⁹ ar- tis: & ea que in ipsis cōtinent: & ad p̄po- situm adducatur id de quo queritur: vt intellectus sit verus: & certus: et non dubitatus.

Scda pars principalis huius operis: que est de figuris: & p̄mo de prima figura per A: significata.

▷ PRIMA FIGVRA ◁

Quattuor figure.

De prima figura / q̄ est circularis.

Figure sunt

quattuor: vt patet in p̄senti pagina. Prima figura est designata per A: et est circularis / diuisa in nouem camera. In prima quidem camera: consi-

stitit B: in secunda C: et sic de alijs. Et dicitur circularis: q̄ subiectus mutatur in predicatū et conuerso: vt cū dicit: bonitas magna / magnitudo bona. magnitudo eterna: Eternitas magna. De bonus: bonus deus / et sic de alijs: suo modo. Per talem circulationē quidem poterit artista cognoscere ea q̄ conuertuntur / et ea que non conuertuntur: sicut deus est bonus / et huiusmodi: que possunt conuertuntur: neq̄ bonitas et angelus: neq̄ sua bonitas et magnitudo: et sic de alijs ter-

minis. In ista figura: implicant oia / sicut quādo dicitur: deus est bonus / magnus / eternus / et ita de reliquis. Angelus est bonus / magnus / durabilis: et reliquis. Auaritia nō est bona / sed mala: et sic de alijs suo modo. In figura ista: cognoscuntur pprie passionēs / et appropriate existentes inter subiectū et predicatum. Proprie / sicut deus est bonus / magnus / et huiusmodi. Et angelus qui habet innatam bonitatem / magnitudinem et similia. Appropriate / sicut angelus malus qui habet maliciā appropriatam: et hoc moraliter. Et sic de igne: qui habet bonam et magnam siccitatē per terras. Et homo moraliter: bonam et magnam prudentiam / iusticiā / et sic de ceteris. Figuram quidē istam debet artista huius artis applicare / sicut ea: que diximus de ipsa. vt intellectus per ipsam veritates attingere possit: et hoc vere et realiter. Sicut expositio prime figure.

Passiones proprie.

Passiones appropriate.

Notabile p̄ artistis huius artis.

Circulatio prime figure ad qd̄ p̄dest.

Sequitur secunda figura per T: significata.

Per primū Circulū cognoscimus ea q̄ conuertuntur ut

Dicitur est bonus / bonus est deus / et angelus / maḡ bonitas et angelus / maḡ sua bonitas et magnitudo et

In hac figura oia implicant ut

Dicitur est { Magnus / Eternus

sed Auaritia nō est bona sed mala et

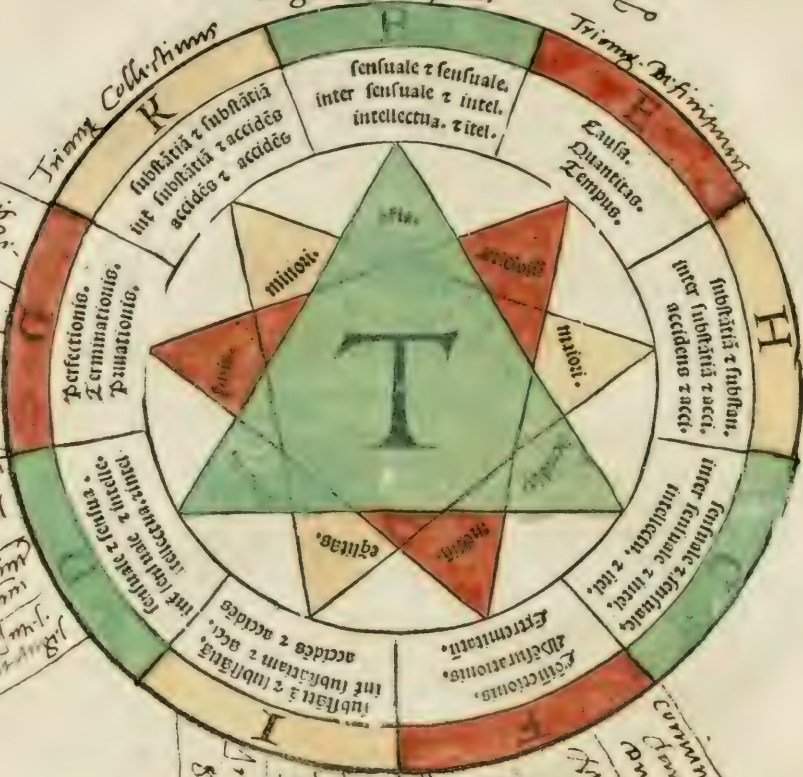
In hac figura cognoscuntur proprie passionēs et appropriate Existentes

{ Proprie ut deus bonus magnus et angelus h̄ Innata bonitati Magnitudinē / Appropriate ut angelus malus q̄ h̄ malitiā appropriatā et hoc moraliter. / ignis bona et magna siccitatis a terra / homo bona et magna prudentia

Causa primivis in substantia in Antinah
 (Quoniam) primivis antich malis ut noni in dicitur in ita
 Tempus

Secunda pars.

Triangulus
SECUNDA FIGURA
 Angulus Dimissus

Triang. Collativus
 Triang. Definitivus
 Triang. Collativus
 Triang. Definitivus
 Triang. Collativus
 Triang. Definitivus

Substantia z Substantia
 inter Substantia z accides
 accides z accides
 Perfectionis.
 Punitionis.
 Substantia z Substantia
 inter Substantia z acci.
 accipiens z acci.
 Substantia z Substantia
 inter Substantia z intel.
 intellectua. z intel.
 Perfectionis.
 Punitionis.
 Substantia z Substantia
 inter Substantia z acci.
 accides z accides
 Perfectionis.
 Punitionis.

Perfectionis.
 Punitionis.
 Substantia z Substantia
 inter Substantia z acci.
 accipiens z acci.

Substantia z Substantia
 inter Substantia z intel.
 intellectua. z intel.
 Perfectionis.
 Punitionis.

Scda figura triangu- laris.

Secunda figura: est de tribus triangulis: scilicet de differentia: concordantia et contrarietate: ut apparet in ipsa. ¶ **Supra** angulum differentie: scribitur sensuale et sensuale et intellectuale: intellectuale et intellectuale. Et sic de angulis concordantie et contrarietatis: ad significandum differentiam que est inter sensuale et sensuale: sicut inter unum corpus et aliud. Et inter sensuale et intellectuale: sicut inter corpus et animam: et inter intellectuale et intellectuale: sicut inter deum et angelum. Et sic de concordantia et contrarietate. ¶ **Spa** angulorum principij scripta: causa et effectus et tempus. Per causam: principia substantialia significant: que sunt principia efficiens/formale/materiale/finale. Per quantitatatem et tempus: significantur principia accidentalialia: sicut sunt novem predicamenta. ¶ **Mediu** angulorum medij scripta sunt: conjunctio/mesurato et extremitas/ad significandum tres species medij: veluti medij conjunctio/mesurato et extremitatis. Medij conjunctio: est sicut clavis que duos postes coniungit. Medij mesurato: nis: est sicut centrum quod equaliter existit in medio circuli. Medij extremitatis: est sicut linea in medio duorum punctorum. ¶ **Supra** angulum finis scripta sunt: terminatio/puivationis et cause finalis: ad denotandum quod sunt tres species finis. Est enim finis terminationis: sicut terminus regni vel campi. Sic est finis puivationis: sicut mors que finit vitam. Et est finis causalis: sicut deus qui est finis et causa omnium rerum. ¶ **Supra** angulum maioritatis: sic de angulis equalitatis et minoritatis scripta sunt: inter substantiam et substantiam: ad significandum quod una substantia est maior alia: sicut substantia hominis que maior est in bonitate vel virtute quam lapis substantia. ¶ **Tres** inter substantiam et accidens: ad significandum quod substantia est maior accidens: veluti substantia hominis que maior est quam sua quantitas et similia. ¶ **Et** inter accidens et accidens: ad denotandum quod unum accidens est maius alio: sicut intelligere quam sentire. Et sic suo modo dici potest de minoritate cum relativo se habeat. Et inter substantiam et substantiam est equalitas: sicut homo et lapis qui equalis sunt in genere substantie. Et inter accidens et accidens est equalitas: sicut intelligere et amare: que equalia sunt in genere accidentis. Et inter substantiam et accidens est equalitas: sicut quantitas et subiectus sui que

sunt equalia per extensionem et superficiem. ¶ **Angulus** viridis qui est de differentia/concordantia et contrarietate: est generalis ad omnia. Nam quicquid est: vel est in differentia: aut concordantia: vel contrarietate. In ipso autem triangulo quicquid est: implicitum est. Differentia tamen est generalior quam concordantia et contrarietas. Plures enim res possunt esse differentes quam concordantes et contrarietas. Sicut Petrus et Martinus qui differunt: et specie conveniunt: sed moribus contrarij sunt: unus enim iustus: alius quo iniustus. et sic de alijs suo modo. ¶ **Differentia** pro causa est pluralitatis: scilicet concordantia unitatis. Quoniam sicut differentia distinguit inter unum et alium: sic concordantia componit plures res in unum. Contrarietas autem corrumpit et dissolvit. Et ideo sicut triangulus viridis consistit in subiecto naturaliter: sic intellectus moraliter est discursivus: distinguendo/concordando/descendendo et ascendendo: per tres species differentie/concordantie et contrarietatis que supradictae sunt. Et ideo intellectus cum differentia simpliciter est generalis obiecti. Et sic de concordantia et contrarietate: sed quando contrahit per sealam in tribus speciebus constitutum: non est omnino generalis: nec omnino specialis. Sicut quando dicitur: differentia est inter sensuale et sensuale: et reliqua: scilicet quando descendit ad individua moraliter est omnino particularis. ¶ **Triangulus** rubrus: qui est de principio/medio et fine: est generalis ad omnia: quia omnia continent in se: cuius quicquid sit vel est in principio/medio/vel fine. Et extra istos tres terminos: nullus ens esse potest. Principium pro: est ens cui omnia alia entia sunt subalternata: principium tamen univiale: absque natura aut moralitate nequaquam esse potest: in se habens principiantem/principiatum et principiare. Quia sicut natura caliditatis non potest esse sine calefactivo/calefactibili et calefacere. Sic natura principij absque natura trius predictorum minime esse potest. Et sic aristoteli debet cognoscere hec tria in principio univiale: eo quod de sua essentia sunt causaliter per proprias passiones subiecti. occasionaliter quo non: nam moraliter acquirentur sunt. Causalia quidem principia dicuntur necessitate. occasionalia autem contingentia et per bene esse. ¶ **Et** sic aristoteli debet ascendere et descendere ab univiale ad particulare et e converso. ¶ **Medium** autem est sic univiale sicut principium. Sicut enim agens cum prin-

Angulus viridis.

Implicitum

Differentia in sa pluralitatis Concordantia unitatis

moraliter discursivus

sensuale et sensuale in se non moribus et am

Triangulus rubrus.

Principium alia Entia subalternata natura intellectus moralitatis in

Cause occasionaliter in quantum in se in se temporaliter

Medium

Primi

Xlrelij

finis

Tres species finis.

Maximas

- a. principium alia in se
- 1. agens per se habens et actum
- b. calefactivus: bus: in se
- 1. aphantasia obiectum et actum
- c. Causalia, in se habent in se in se subiectum est causaliter existens aut in subiecto est occasionaliter in se in se

capio principiatur. Sic autem medio mediatur. Et etiam per medium coniungit entia distincta ad unum compositum sive mixtum. Sed per medium mensurationis: mensurat actus/sicut intellectus/suum intelligere existens in medio intelligentis et intelligibilis: et vult/suum videre/generans suum generare / et iudex suum in dicare: et sic de similibus alijs. ¶ Per medium quidem extremitatum sunt essentie et continuationes/ sicut bonitas que est essentia simplex existens medium inter magnitudinem et durationem/habens in se bonificare/ existens in medio bonificantis et bonificabilis/ que se coniungunt in bonificare: et omnes tres sunt una bonitas indivisa: moraliter vero nequaquam. Sic quidem tres species inediti: sunt scala per quam intellectus descendit et ascendit inuestigando media entium. Et simili modo sequitur de fine/cum quo efficiens quietatur entia in termino ultimo. Sed in termino priuatiuo minime/ eo quod priuatiuus est: et in termino terminatiuo/ unum ens quidem est disparatum ab alio: rursus quies ab alia. Talis quidem inuestigatio est multum utilis et lucida intellectui ad attingendum entia rerum. ¶ Per triangulum croceum intelligitur rursus maioriitas vniuersalis cui omnes alie maioriitates sunt subalternate. cum ipsa enim maiori-

ritate/agens sic maiorificat sicut cum principio principiatur. Et hoc idem est de equalitate: etiam maioriitate suo modo. ¶ Si cut bonitates et reliqua substantialia in maioriitate posita sunt / sic bonitates et cetera accidentalia in genere maioriitatis reducta sunt. Et in bonitate quidem substantiali innata bonificans / bonificatum et bonificare sunt equalia per essentiam. Et sic de intellectu voluntate/ignitate et similibus suo modo potest dici. Et sic de equalitate accidentium causalium et moralium .per ipsas quidem tres species predictas intellectus ascendit et descendit/ vt bonitates reperire possit/ quo ad genus maioriitatis/ equalitatis et maioriitatis/ et etiam quo ad genus substantialiter accidentale. ¶ Et sic ascendit et descendit est valde artificialis ad acquirendum scientias. ¶ Diximus de scda figura que instrumentum est intellectus cum quo agit in prima figura/ quoniam per differentiam distinguit inter bonitatem et magnitudinem: et huiusmodi: cum concordantia concordat. Et sic de alijs suo modo. ¶ Tres distinguit cum differentia in essentia bonitatis: per bonificare/ bonificatum et bonificare. Et cum concordantia quidem concordat quod sint idem per essentiam naturaliter: moraliter vero non: quoniam differentia non inata sed acquisita est eo quod occasio sunt principia.

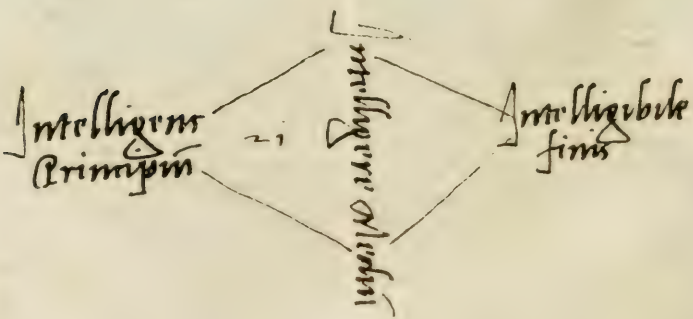
Non sunt
Intelligitur: 1.
Actum. huius. 1. ob-
vult generare. 1. a-
guntur.
Extrimita.

finit

Triangulus croceus.

Epilogus

De tertia figura ex prima et scda composita.

BC	CD	DE	EF	FG	GH	HI	IK
BD	CE	DF	EG	FH	GI	HK	
BE	CF	DG	EH	FI	GK		
BF	CG	DH	EI	FK			
BG	CH	DI	EK				
BH	CI	DK					
BI	CK						
BK							

Expositio
tertie figu-
re pervigi-
ti sex ca-
meras di-
uise.

Ertia figura est cōposita ex
p̄ma z sc̄da / q̄ hz in se trige-
ta sex cameras vt in ip̄a ap-
paret. In qualibet camera:
sunt due lre. i prima. b. c. In
sc̄da. b. d. z sic de alijs. Et v̄t
cōposita ex duab⁹ figuris: qz. sūb b. valet
b. qd̄ ē in p̄ia figura / z. b. qd̄ ē in sc̄da
Et sic de. c. qd̄ valet. c. qd̄ ē i p̄ia z. c. qd̄ ē
in sc̄da. z sic de alijs. ¶ Intētio q̄re hec fi-
gura i hac arte ē posita: ē ad significādū /
vt cū vno p̄ncipio / hō appliceret associet
aliud p̄ncipiz / sicut ad. b. applicat. c. d.
vsqz ad. k. vt cum. c. d. noticia habeat de
b. sc̄dm illā noticiā de q̄cūqz de. b. q̄rat / z
sicut dicim⁹ de. b. ita intelligendū est de. c.
sicut respicere. c. cū. b. z postmodū cū. d.
z sic deinceps vsqz ad camerā de. c. k. Et
sic de alijs cameris p̄ ordinem vsqz ad ca-

merā. de. i. k. Et hoc ad placitū secundūm
qz hō multiplicare voluerit rationes ad
eādē cōclusionē. Et hoc respiciēdo / signi-
ficata camerarū applicādo ad p̄positū.
¶ Hec figurā docet descēdere de vniuer-
sali ad particulare / gradatim quattuor
modis. p̄rio: sic dicēdo p̄ cameraz de. b. c.
Bonitas: hz magnā differentiā z p̄cordā-
tiā. sc̄do: qn̄ intellect⁹ cōsiderat angulos
differētie / descēdit: ab vniuersali ad par-
ticulare / itelligēdo differentiā p̄cordātiā
eē inter sensuale z sensuale: vt dictū ē in
sc̄da figura. Tertio descēdit pl⁹ qn̄ p̄side-
rat qz d̄ria z p̄cordātiā bone sunt in igne
z aere p̄ p̄cordātiā i caliditate. Quarto
mō descēdit intelligēdo qz bonā differen-
tia z p̄cordātiā sunt inter bōificatū z c. q̄
sūt b̄ eēntia bōitat. Et sicut dixim⁹ de. b.
c. ita dici p̄t de alijs cameris hui⁹ figure.

Figure aq
plicatio.

1
2
3
4

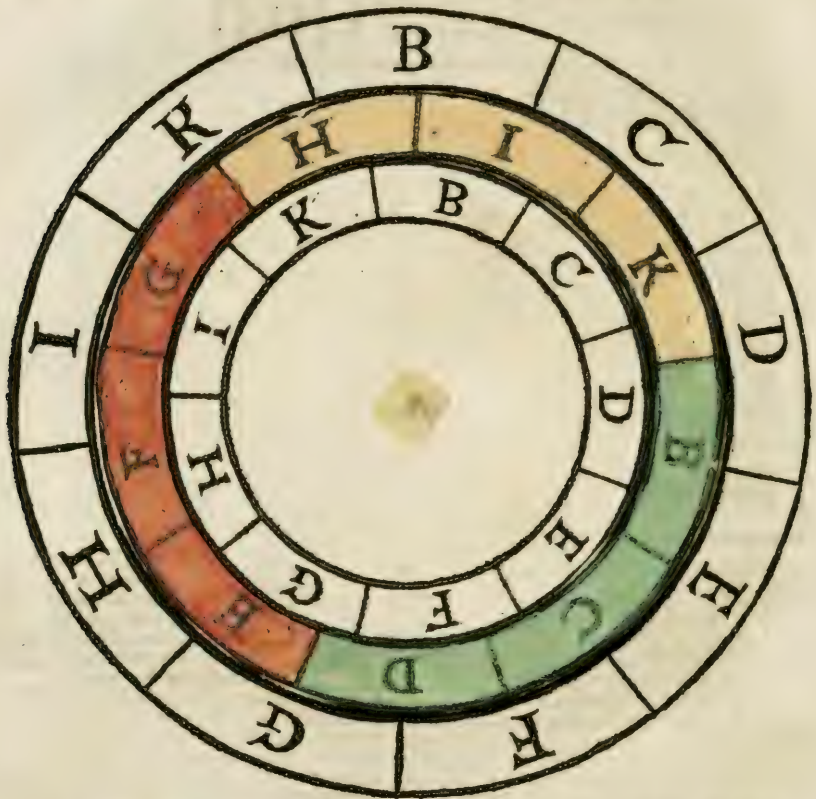
Secunda pars.

Prima figura Raymundi est solus Dei
 secunda Instrumentum primum et Tertium

Tertium Naturarum

Quarta multiplicatio
 Entium

QVARTA FIGVRA.

Definitio plu-
 ris modis fit
 in rebus ad
 duos, et q'libet
 fit quatuor s'p't

Primus modus
 fit per

Secundus modus in Regula .c. dicitur

Efficit, Duo Compositi Grate Saluare
 Potentia i Ent p q materia fit p'p'as passio's
 Materia est Ent ch' qua agit ag'is
 simm in quo p'rim p'm q'm'is'iz

De quāta figura tres circulos habent.

Quare h figura est in hac arte posita.

Circulus mediocrius ad qd prodest.

Quarta figura tres habet circulos vt in ipsa apparet/et comprehendit prima figuraz: secundā z tertiā: z in ipsa collocat illa principia ex quibus tabula est cōposita. Qm camera de b.c.d. facit colūmā z tertiā cōpositā de b.c.e. facit colūmā cōpositā de b.c.e. In tēto quare hec figura ē posita in hac arte: est vt ex ipsa fiat tabula p ordines/ z q homo multas rationes z multas cōclusiones sciat inuenire/ predicta rationibus ad vnam/ cōclusionem applicatis/ respiciendo significationē litterarum/ z applicando ad pōpositū/ tali modo/ q nō sequat inconueniens neq impossibile ē p dicitā significatā. ¶ Circulus mediocrius: docet inuenire mediū cōclusionis sicut. c. z sic de alijs qd ē mediū p qd. b. z. d. participant magnitudine. Et sic d. existit iter. b. z. e. qd nō pmitit participare bonitati z potestate p z uietas: idcirco mediū cōcordantiū siue copulatiū causat cōclusionēz affirmatiuā: z contrariatiū siue disiumctiuū/ negatiuam. ¶ Finis scde parti pncipalis hui⁹ opis.

De diffinitionib⁹: z est tertia pars pncipalis.

Tertia pars pncipalis hui⁹ opis: que est de diffinitionibus.

bonitas

magm

durat

ptm

Sapm. romm

vist

virt gloria

Sta tertia pars: est de diffinitionib⁹ pncipioz: vt est diffinitio bonitatis/ q ē hec. Bonitas: est ens rōne cui⁹ bonū agit bonum. Et magnitudo: est ens rōne cui⁹ durat bonitas/ duratio z reliqua/ sunt magna. Et istud vocabulū z reliqua: significat alia pncipia/ nō tñ simplr/ sicut dicere/ in deo est bonitas/ magnitudo zc. nō intelligit/ q i deo sint maioutas/ minoritas: est ens rōne cui⁹ durat bonitas/ magnitudo zc. ¶ Potestas: est id rōne cui⁹ bonitas/ magnitudo z hmō: possunt existere z agere. ¶ Sapiētia: est ppuetas rōne cui⁹ sapies intelligit. ¶ Voluntas: est id p qd bonitas/ magnitudo z silia/ sunt de desiderabiā/ z p quā suppositū bonū/ magnitudo zc. est volēs. ¶ Virt⁹: est origo vniōis/ bonitatis/ magnitudinis/ z hui⁹ gnis similitū. ¶ Veritas: est id qd est verū de bonitate/ magnitudine z sibus. ¶ Gloria: est

ipsa delectatio in q bonitas/ magnitudo z alia quiescit. ¶ Diffia: est id p qd bonitas/ magnitudo z silia/ sunt rōnes clare z incōfule: z etiā bonificas/ bonificabile z bonificare sunt incōfule. ¶ Concordantia: est id rōne cui⁹ bonitas z magnitudo z reliqua in vno z plurib⁹ pordant. ¶ Contrarietas: ē quōdā mutua resistētia ppter diuersos fines. ¶ Principiū: est id qd ē hz ad oia rōne alicui⁹ p uoratis. ¶ Mediu: est subiectū p qd finis influit principio/ z principia resilit finī sapies naturā vtriūq. ¶ Finis: est id in q pncipiū desit. ¶ P uoritas: est imago imēsitatis/ magnitudinis/ eternitatis z reliquoz. ¶ Exaltas: est subiectū i q finis cōcordat/ bonitatis/ magnitudinis z ceteroz desit. ¶ Minoritas: est ens circa nihil. ¶ Principioz rō/ aliq sunt substantia/ aliq accidentalit. Contrarietas in: semper est accidēs. Sz pncipia q sūt substantia/ indigēt diffinitionib⁹ substantialib⁹. Et q sunt accidentalit/ accidentalibus: sicut bonitati q est substantia/ cōpetit bonificāre. Et bonitati accidentalit cōpetit etiā diffinitio accidentalit cū qua agēs bonificat bonificabilia accidentalit. ¶ Sciēdiū rō q diffinitio plurib⁹ modis fieri pot: z oēs ad duos modos reducūt. Et qlibet mod⁹ hz rōnos spēs. Primus mod⁹ est: qn sit p efficiēte/ potentia/ materia z finē. p efficiēte sicut cū dr: deo cōpetit creare z saluare. Per potentia rō vt cū dr: potentia est ens p qd materia p pūā passionē hz. Per materia autē cū dr: materia est ens de q agēs agit. Per finē qd est diffinitio sicut ias dicit ē. ¶ Scōs mod⁹: est vt in regula. c. dicem⁹. Ad istos qdē duos modos: diffinitiones antedictē applicari pnt/ sicut forma q diffinit per actū sūt: vt cū dr: elemētatiua est ens cui pprie ppetit elemētare: z vegetatiue vegetare: sensitui sentire: imaginatiue imaginari: z rōcinatiue rōcinari. Et sic de bonitate cui pprie cōpetit bonificāre/ z magnitudinē magnificare: et sic de alijs. Et h idē dicit p tē efficiēte. Sicut hoī/ cui pprie cōpetit hominificāre/ z leonē/ igni calefacere: z sic de alijs. Et talis modus diffinitōis: est valde facilis z vtilis. Diffinitōes qō q sūt per regulā de. c. sunt valde faciles/ vtilēs z clare. Si ut diffinitio q cū suo diffinito conuertit: sicut bonitas/ est ens cui pprie cōpetit bonificāre. Et est ens qd pprie hz in se innatē bonificāre/ bonificatū z bonificāre. Itē est ens in subiecto cū q bonificas bonificat subiectū. Ampli⁹ bonitas: est ens habēs actionē in subiecto. Et

Diffinitio
Cōcordantia
Contrarietas
Principium
Medium
Finis
Minoritas
Nota de pncipio.
Substantia
Substantia
Diffinitio pluribus modis fieri potest.
Efficiens
Potentia
Materia
Finis

ipsa delectatio in q bonitas/ magnitudo z alia quiescit. ¶ Diffia: est id p qd bonitas/ magnitudo z silia/ sunt rōnes clare z incōfule: z etiā bonificas/ bonificabile z bonificare sunt incōfule. ¶ Concordantia: est id rōne cui⁹ bonitas z magnitudo z reliqua in vno z plurib⁹ pordant. ¶ Contrarietas: ē quōdā mutua resistētia ppter diuersos fines. ¶ Principiū: est id qd ē hz ad oia rōne alicui⁹ p uoratis. ¶ Mediu: est subiectū p qd finis influit principio/ z principia resilit finī sapies naturā vtriūq. ¶ Finis: est id in q pncipiū desit. ¶ P uoritas: est imago imēsitatis/ magnitudinis/ eternitatis z reliquoz. ¶ Exaltas: est subiectū i q finis cōcordat/ bonitatis/ magnitudinis z ceteroz desit. ¶ Minoritas: est ens circa nihil. ¶ Principioz rō/ aliq sunt substantia/ aliq accidentalit. Contrarietas in: semper est accidēs. Sz pncipia q sūt substantia/ indigēt diffinitionib⁹ substantialib⁹. Et q sunt accidentalit/ accidentalibus: sicut bonitati q est substantia/ cōpetit bonificāre. Et bonitati accidentalit cōpetit etiā diffinitio accidentalit cū qua agēs bonificat bonificabilia accidentalit. ¶ Sciēdiū rō q diffinitio plurib⁹ modis fieri pot: z oēs ad duos modos reducūt. Et qlibet mod⁹ hz rōnos spēs. Primus mod⁹ est: qn sit p efficiēte/ potentia/ materia z finē. p efficiēte sicut cū dr: deo cōpetit creare z saluare. Per potentia rō vt cū dr: potentia est ens p qd materia p pūā passionē hz. Per materia autē cū dr: materia est ens de q agēs agit. Per finē qd est diffinitio sicut ias dicit ē. ¶ Scōs mod⁹: est vt in regula. c. dicem⁹. Ad istos qdē duos modos: diffinitiones antedictē applicari pnt/ sicut forma q diffinit per actū sūt: vt cū dr: elemētatiua est ens cui pprie ppetit elemētare: z vegetatiue vegetare: sensitui sentire: imaginatiue imaginari: z rōcinatiue rōcinari. Et sic de bonitate cui pprie cōpetit bonificāre/ z magnitudinē magnificare: et sic de alijs. Et h idē dicit p tē efficiēte. Sicut hoī/ cui pprie cōpetit hominificāre/ z leonē/ igni calefacere: z sic de alijs. Et talis modus diffinitōis: est valde facilis z vtilis. Diffinitōes qō q sūt per regulā de. c. sunt valde faciles/ vtilēs z clare. Si ut diffinitio q cū suo diffinito conuertit: sicut bonitas/ est ens cui pprie cōpetit bonificāre. Et est ens qd pprie hz in se innatē bonificāre/ bonificatū z bonificāre. Itē est ens in subiecto cū q bonificas bonificat subiectū. Ampli⁹ bonitas: est ens habēs actionē in subiecto. Et

Diffinitio pluribus modis fieri potest.
Efficiens
Potentia
Materia
Finis
6.
Diffinitio p r r
Rignia. c.
1. agm nō aptitudi
nō m ē a h m

Est r n subiecto cū q bonificat bonificat
r n subiecto
Itē bonitas est ens hnt. A hōm in subiecto

Quarta pars.

Quarta pars principa-
lis/que est de regulis.

Regule sunt

decē: scz vtrū qd: et
reliq: vt i alphabe-
to iā signatū ē. Itē
regulē: sūt decē qd-
neā gnāles p q̄s oz
esse oē q̄ntū z quō
id de q̄rit ponit i
ipsis est lucefactus
z coloratū z etiā significatū intellectui fz
essentiā z naturā regule: sicut ptz in grā
matica. Itāz sicut oia vocabula declina-
bilia notalia includunt in q̄nqz declina-
tionib: z p̄nt regulari p ipsas. Sic suo
modo oēs alie q̄ntōes pier istas huī ar-
tis (q̄ fieri p̄nt) includunt in ipsis decē/
z ad ipsas qdē reducunt: z etiāz p ipsas
regulant rōne ḡnālitate quā habēt. Et
sicut he q̄ntōes sunt gnāles: sic z spe-
cies eāsdē. sicut em regulas oino est gnā-
lis cū suis gnālū: bonificatio: bonifi-
cabili: z bonificare: sine q̄b: non pot̄ esse
oio generalis: sic de q̄ntōib: decē hu-
ius artis: q̄ cū specieb: generales sunt.

Quarte
partis hu-
ius opis q̄
est de re-
gulis: Ru-
brica.

Definitio ad
plurimū et p̄ rō-
tūm in m

Definitio p̄
Compositio in m

Regule de q̄nqz
sumunt sūt vna
cū sūt spiritibz
in bonificatio
sily. an.

sicut dixim⁹ de bonitate: sic de alijs p̄n-
cipijs dici p̄t. Per predictos duos mod-
os artifex qdē oia diffinire p̄t. Scz v-
tra arte: est ali⁹ modus p̄fus⁹: p̄fus⁹:
scz q̄n diffinitiones sūt ad placitū suū p
cōtingentiā: nō p̄sideratū diffinitionib⁹
p̄p̄rijs: z appropriatis inter subiectus z
predicatū existentib⁹: sicut q̄n d̄r: de⁹ est
ens infinitū z eternū: z hō est aīal rōna
le. Et iterū est aīal: cui soli cōpēt eq̄ta-
re: scribere: z sic de alijs suo mō. ¶ Am-
plius sūt diffinitiones sūt p̄ cōpositionē
videlz q̄n vñū principij diffinit cū alio:
vt cū d̄r bonitas magna: est ens rōne cu-
ius bon⁹: magn⁹: agit bonū: magnū. z si
addat eternitas: hoc est q̄ bonitas mā-
gna est eterna. diffinit qdē ipa bonitas
sic: bonitas magna z eterna: est ens rō-
ne cui⁹ bon⁹: magnus: z etern⁹: agit bo-
nū: magnū: z eternū. Per talē modū p̄t
artista facere demonstratiōes p̄ p̄miti-
ua z vera p̄ncipia: z etiā necessaria: z q̄
alio modo nō se p̄nt h̄re. ¶ Ulteri⁹ sicut
d̄r bonitas est ens: rōne cuius bon⁹ agit
bonū: sic d̄ci p̄t de magnitudine. mag-
nitudō: est ens rōne cuius magn⁹ agit
magnū: z eternitas. p̄ducit eternū. et sic
de alijs. ¶ Ampli⁹ ad explanandū diffi-
nitiōes principior: p̄t artista explana-
re z declarare cū natura eoz: q̄m boni-
tas nō haberet naturā sine innato boni-
ficatē: bonificatō z bonificare. Neqz ma-
gnitudo abiqz magnificatē: magnificatō
z magnificare: neqz eternitas sine eter-
nate: eternato: z eternare. z sic de alijs.
Et si naturā principia nō haberēt: boni-
tas qdē nō esset ens rōne cui⁹ bon⁹ agit
bonū naturaliter. Neqz duratio eēt ens
ratioe cui⁹ bonitas / magnitudo z reli-
qua durāt. Et ideo destructis diffinitio-
nibz: p̄ncipia qdē nulla essent: neqz etiā
totū vniuersum esset qd̄ falsus est: eo q̄
de vniuerso experientiā habem⁹ q̄ est.
Itē p̄ hoc p̄ncipiū sapientia: intelligēdū
est: q̄ de intellectu intelligit: z in oīo alio
ente pier substantiā rōnale: p̄ sapiam in-
finitus: z p̄ volūtate: appetit⁹ intelligit-
ur. ¶ Ampli⁹ aliq̄s forte habēs dēte ca-
nina: z lingua serpetina: p̄ncipia nostra
z eoz diffinitiones sp̄net et calūniabit.
ars aut vult q̄ vñū principium adiuuet
aliud: sicut si dicerēt. posito q̄ magnitudo
do sit ens rōne cui⁹ bonitas est magna: z
q̄ oēs bonitates sunt magne equalit: in-
gādū est p̄ p̄ncipiū maioritatis z minorit-
atis z p̄trietatis: que qdē nō p̄mittūt
q̄ oēs bonitates sint magne equaliter.

De regula B.

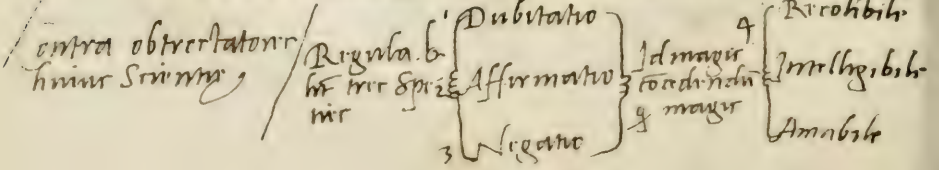
Regula de B: est vtruz: z est
de possibilitate: vtrū hoc de
quo q̄rit sit: vel nō sit: z ta-
lis possibilitas causat fides
siue credulitate siue suppo-
sitionē: q̄ supponit q̄ vira-
qz pars sit possibilis: videlz affirmatiua
z negatiua. Itā qdē regula de b: hz tres
spēs: q̄ sunt dubitatio: affirmatio: z ne-
gatio. Per p̄mā spēc q̄ supponere
q̄ sit aut nō: vt intellect⁹ nō sit obstinat⁹
aliquat: / hz iuestigatū: vt trāsire possit
ad attingēdā affirmatiua: vel negatiua
esse verā. Et b̄ cū tali cōditione: vt temp-
cedat: hoc qd̄ magis recolibile est: itē
ligibile: z amabile: in p̄mitōe esse verū
admodū se cū p̄ncipijs z eoz diffinitio-
nib⁹: / cū alijs regulis: vt si q̄rā vtrūm
sit intellect⁹. Et videt q̄ sic: q̄m magi re-
colibile est intelligibile z amabile: ipsuz
esse: q̄ nō esse. Et hoc fm̄ p̄dictā inuesti-
gationē p̄ncipior. Q̄n d̄r: q̄ hoc qd̄ ma-
gis recolibile z amabile est: eligēdū: in-
telligēdū est: q̄ eligat cū maiori intelli-
gibilitate z non cū minori. Q̄m q̄ affir-
matiua aut negatiua eligat cum minori

Qd. i. de
regula B.

Itā regu-
la tres ha-
bet spēs.

Sapientia est
Intellectus
Substantia est
vna m. Contra
sensibilium
emulato-
res huius
vniuersa artis.

¶ Finis tertie part: p̄ncipalis hui⁹ opis.

recolibitate z amabilitate subiecti: ta-
lis qde electio no e de gne phie siue scie:
sed poti e de gne fidei z credulitatis. Qn
aut electio cuz maiozitate intelligibilis
eqpollens maioz recolibitati z ama-
bilitati/generat qde vera sciaz z necessa-
ria/in qua intellectus vere quiescit: qz ve-
re attingit obiectum. Et in isto passu co-
sistit tota virtus huius regule.

esse vera qd est impossibile. ¶ Tertia
spes: est qn qrit. Quid est res in alio? Et
rñdēdū est qd est fm gen^o qlitatis: sicut
intellect^o qd est actus^o p suū intellectuū qn
attingit obiectū z e passiuus qn recipit
spēs. Et est magn^o: qn hz magnū et diffi-
cile obiectū. z est ver^o qn vere intelligit.
z falsus: qn false. Et ē ligat^o z necessitat^o
p memorā: qn creditur in libertate aut z
in dete ē: qn veracit^o intelligit. ¶ Quar-
ta spēs: est qn qrit qd hz res i alio? Item
qn dr qd hz intellect^o in obiecto? Et ē rñ-
dēdū qd hz actione z passione vt i tertia
specie significatū est: z hz actionē in grā:
manca/logica/z geometria: z passione i
sciētijis positiuis/z hz bonitates/p mora-
les virtutes/z culpā p pccm: sic d alijs
qlitatis. ¶ Dixim^o de rta c. z suis spe-
cieb^o. Et sicut explicauim^o p intellectuū
sic suo mō explicari pot i subiecto: coz-
poreis: sicut i igne cui proprie cōpetit igni-
re substātiāl^o z calefacere accidētāl^o:
igne habēte ignificatiū/z ignificabile/z
ignificare. Et i lapide z i pipe ē ignēs
ipō hntē i elemētatis actionē. Et sicut ve-
getatiua i corpe vegetato/z sensitiua
i corpe sensato: z imaginatiua i corpe ima-
ginato: in celestiali spō nō ē sic. Stella enī
nō pducit stellā aliā/ neqz āgel^o aliū an-
gelū: eo q carēt gnatione substātiāl^o/ cū
sint sube incorruptibiles z indiuisibiles
De deo enī intelligit alio mō hz diffinitio-
nē z naturā diuie bonitat^o atqz emitat^o.

Tertia
Species.

Quarta
Species.

67
Qd. 2. de
regula C.
q hz quat-
tuor spes.
¶ Prima spe-
cies.

Secda spe-
cies.

5. Deregula E.

Regula de Cōde qdditate:
eo q est subiectū z fons dif-
finitionū entū/ sicut. S. i. dif-
finitionū pncipioz figu-
ratū est. ¶ Ipsa qde regla hz
quatuor spes. Prima spes est
de diffinitioe: z diffinitio qd cū ipsa diffi-
nitioe puerit^o vt cū d: intellect^o est esse
sue essentie. Terzū z est illud cō cui pro-
prie cōpetit intelligere/ z sic de alijs suo
modo. ¶ Secda spes: est qn qrit de eo qd
hzt in se essentialit^o z naturāl^o/ sine q ipsa
res nō pot esse/ sicut cū d: intellect^o qd
hz i se essentialit^o z naturalit^o/ sine q nō
pōt esse? Et rñdēdū est/ q hz innatē itel-
lectuū/ intelligibile/ z intelligere. Et iō
intellect^o p intellectum/ est agēs z intel-
ligēs/ z cū suo pprio z innato intelligibi-
li est intellect^o possibilis in q intelligit i-
telligibile pegrinū q nō sunt de sua es-
sentia: z suū intelligere est act^o innatus z
intrinsec^o. Et oēs tres sunt vn^o itellec^o
z vna essentia indiuisā: z in ipō quidem
intelligere intrinsec^o ipsi^o itellec^o carathe-
rizat^o itelligere pegrinū. Sicut carathe-
rizat^o intelligibile pegrinū/ in intelli-
gibili intrinsec^o. Et hoc qde necessariū est:
vt passio cū passioe: z act^o cū actu si-
bijs pps adiuicēz correspondēt z decēter
se habeāt. Hoc in dico qn intellectus est
pactū: qn aut theozū nequāqz. Sed
pactū intellect^o: est id qd est simplr/ sicut
totū qd ē p suas ptes sibi coessentialēs.
¶ Per hoc qde qd dictū est de intellectu
intelligit p que/ madū itellec^o est vlt^o z
particularis: vlt^o qde est inqz pot itel-
ligere hoc vel illud. Et sic de itno intelli-
bili/ cū qd est vlt^o ad recipiēdū h^o intelli-
bile vt illud successiue. Et sic de actu in-
trinsec^o: scz intelligere qd actū p pegrini-
nis successiue. Qd aut verū sit qd dictū
est de intellectu/ satis qde est pbabile p
diffinitioes pncipioz z regulā de b. Nā
si nō est verū intellect^o qde nō haberet
imaginatiuā bonitatē/ neqz durationem
zē. neqz etiā haberet naturā cū q sit vlt^o
z particularis: neqz etiā reglā de b. oino

Deregula D.

Tertia qd: est d materialita-
te/ z hz tres spes. Prima est
de q res est: sicut cū qrit de
q d itellec^o absolute? Et rñ-
dēdū est/ q itellec^o ē de fe-
ipso: b ē q nō ē fact^o de aliq
sz est creatus inqz tū ē z nō fuit. ¶ Secda
spēs est/ qn qrit de q est aliqd factū hūe
z stitūtū: sicut qre de qd est itellec^o? Et
rñdēdū est/ qd ipse est de suis pncipijs co-
essentialib^o. i. d suo intellectuū/ intelligibi-
li/ z intelligere. Et sic de hoie q z stitūtū ē
de suo corpe z sua aia. Et clau^o qd ē de fer-
ro/ z sic de silib^o. ¶ Tertia spēs ē: qn qri-
tur de aliq cui^o est: sicut qre cui^o ē itel-
lect^o z cui^o ē regnū? Et rñdēdū est/ qd itel-
lect^o est hois: z regnū est reg^o. Per hanc
aut regulā qrit d q ē res. ¶ Dictū ē de re-
gula. d. z applicata ē ad intellectū/ sic pōt
applicari alijs subiectis suo modo: vt p
de toto niuerso qd ē de seipō p pma spe-
cie/ z nō de aliq alio pncipio pxiacente.
Et p scda z pteā est dōm qd ē de forma
z materia substātiāl^o z vlt^o z stitūtū. Et

Qd. 3. de
regula D:
q tres spe-
cies hz.
¶ Prima spe-
cies.
¶ Secda spe-
cies.

Tertia
Species.

Regula C. / A. / S. / I. / R.
1
2
3
4

De diffinitioe in diffinitio
qd hnt in se. Est. qz nō nō
qd est in alio
qd hnt in alio

Regula D.
hnt in se
hnt in alio

1. De qz res est
2. De qz est aliq nō factū in se
3. Cuius est

Quarta pars

quā forma descendūt forme pticulares.
 Ex qua materia materie pticulares.
 Ipsum quidē vniuersum ē de: eo q̄ sua
 creaturā ē. Et hoc qd̄ intelligi pōt de bo
 nitate vniuersali z substāiali z magni
 tudine z c. quidē quo ad suū genus pu
 titua sunt. Per secūdāz specie hui⁹ re
 gule: bonitas quidez est de bonificatio/
 bonificabili z bonificare: z magnitudo d̄
 magnificatio/magnificabili z magnifi
 care/vniuersalib⁹: z sic d̄ ceteris suo mō
 ex eo q̄ ptes ei⁹ sunt. Et hoc idē dici pōt
 de oib⁹ bonitatib⁹ pticularib⁹/magnitu
 dinibus z sic de ceteris. Que bonitates
 descēdūt a bonitate supradicta: z magni
 tudines a magnitudine aucta. z sic de
 alijs. sicut de elementis z elementatis suo
 mō. Sic tñ nō est deinde de hōie p̄ secun
 dam specie/cōpositi⁹: nāq̄ est ex aīa z cor
 pore/q̄ differunt genere z natura/ sicut
 corporea substātia z incorporea. z sic de
 substātia z accidēte: sicut q̄ntitas nō ē de
 essentia substātie s̄ est habit⁹ eius rōne
 cui⁹ est q̄nta. Et sic de q̄ntitate ratioe cui⁹
 est q̄ntis. Et sic de alijs accidētibus. Verū
 tamē substātia z accidēs cōponunt̄ in cor
 pore: sine qua cōpositiōe nō pōt eē corp⁹
 Per tertiāz vero specie huius regule: ac
 cidētia sunt substātie/ p̄ seipsa qdē nō exi
 stunt sed p̄ substātia. Rō hui⁹ est: q̄mū
 z idē accidens nō est ex hoc z illo. Suba
 vero sic cū sit ex hac materiaz ex illa for
 ma cōstituta/rōne cuius est p̄ se existēs.
 z accidēs est similitudo z figura z instru
 mentū ei⁹. ¶ Amplius accidēs sicut q̄nti
 tas: est de seipsa quo ad primā specie cā
 qua est p̄mitiua (in q̄tū est generalis)
 oēs alie q̄ntitates sunt ex ipsaz descēdūt
 de ipsa. Ipsa vero est indiuisa in q̄tū est
 p̄mitiua: sed est diuisa in plurib⁹ quali
 tatib⁹ pticularibus/ sicut qualitas ḡna
 lis est diuisa in pluribus qualitativ⁹/pti
 cularibus. Nec vero diuisio est p̄ accidēs
 videlicet per diuisionē substātiāle: que
 quidē diuidit p̄ fractionez z ḡnationem
 spēs/ differētiā z numeruz. ¶ Alterius
 sunt alia accidentia ex q̄bus sunt t̄re: qd̄
 apparet in logica q̄ est de secūdāz inten
 tionibus iūctis p̄mis. Et sic de accidenti
 bus mechanicis: sicut figura archē q̄ est
 figura ligni. Et figura turris: ex lapidis
 figura. Et sic de alijs suo mō. ¶ Per hāc
 regulā inquit artista in arte istā p̄mi
 nitates z simplicitates p̄ primā specie.
 Per secūdāz aut cōpositionē. Per tertiāz
 vero dominationē z possessionē. Ipsa qd̄
 dē regula est generalis ad omnia. ¶ Di
 stinus de regula. d. et hoc quod verum
 est per se pateret per omnes diffinitio:

nes principiorū z per regulas. b. c. **Sā:**
 tia quidem est probabile: quoniam si bo
 nitas substātiālis z sic de intellectu z hu
 iusmodi nō esset per secūdāz specie hui⁹
 regule/ careret quidē ipsa specie/ z sic nō
 haberet ex quo esset/ vnde sequeretur q̄
 non esset per se existēs/ sed esset sicut ac
 cidēs qd̄ careret secūdāz specie. d. ¶ Itē
 ipsa bonitas esset ratio substāntialiter/
 necq̄ bonus produceret bonū substātiāle
 ter de essentia bonitatis: z sic bonitas ali
 qua nō esset substātia sed accidēs. Et sic
 diffinitio magnitudinis/ duratōnis z ce
 terorū esset destructa. z sic d̄ alijs. ¶ Am
 plius quidez q̄ oīa essent accidentia: qd̄
 est impossibile z contra regulā. b. c. Et l
 isto passu dat̄ doctrina per quē modū ar
 tista huius artis probet vna veritate cū
 alia/ applicando diffinitioes principiorū
 z regulas. b. c. qd̄ ad hoc dicitur est de. d.

Quarta questio q̄ est de q̄re.

Quarta questio est de, quare
 que duas habet species: vna
 est p̄ existētiāz/ alia vero ē
 p̄ agentia: sicut p̄ existen
 tiāz q̄rere quare est intel
 lectus/ respondendū est secundū existen
 tiā intellect⁹/ est p̄pter hoc: qz est de suo
 p̄prio intellectu/ intelligibili z itellige
 re: sicut totū qd̄ existit hoc qd̄ est p̄ suas
 ptes coessentialē de quib⁹ est. Et intel
 lect⁹ per agentia v̄t intelligat/ z ad finēz
 se moueat/ qui finis est q̄ intelligat deū
 z aliorū entium veritates. Et vt hō habi
 tū scientie habeat p̄ hāc regulā: querit
 quare sunt res: Quod intellectus sit p̄
 quare formale vt supradictum est/ verū
 videtur esse per diffinitionēz bonitatis/
 magnitudinis z reliquorum: et per regu
 lam. b. et per secundam speciem regu
 le. c. sine quibus intellectus non haberet
 naturam existēdi necq̄ agēdi. ¶ Ulter
 rius sicut dictum est de intellectu: ita
 dici potest de substātia que est: per suas
 causas et per suas occasiones. per suas
 causas sicut per formam/ materiam effi
 cientem et finalem. Per occasiōē sicut
 per diffinitionem/ habituationem et cō
 iungentiam. Et sic de alijs accidentib⁹.
 per ipsum quare vero sunt genera z spe
 cies z indiuisa z artes liberales z mer
 chācie et virtutes et vitia.

De regula. 5.

Existentiāz in q̄r. Intellectus
 Agentiam

Forma
 ut dicitur q̄ aliqd
 fontem

3. ut dicitur q̄ 1

Accidens
 Quamvis

Accidens ex
 q̄bus sunt

1 spirit
 2 cōposit
 3 dominat
 4 portif.

Quis in quari
 ut dicitur q̄ 1

Qd. 5. de. 5.

Quinta questio qrit de qua-
 titate que duas habet ipe-
 cies: scilicet simplice in 2 co-
 positam sicut querit quan-
 tus est intellectus? Et respod-
 dendu est fm simplicitatez sue essentie:
 q intellectus est tantus qstus est ee sue
 essentie. fm compositione aut responden-
 du est: q est tantus quatus est p sua ex-
 istentia /z agentiam /sive p suum ppiu-
 intellectuum intelligibile z intelligere
 de quibus est. Per hanc aut queruntur
 mensurationes entium z numerus eor-
 um. Qd aut sit veru qd dictu est de intel-
 lectu: satis videt esse probabile per diffi-
 nitione bonitatis /magnitudinis z reli-
 quoz: z p scdam specie regule. c. d. Quo-
 nia bonitas magis est essentia z forma
 simplex /habet quantitate continua z di-
 sparatam ab alijs essentis ratione sui ge-
 neris z nature: sz inqtu est ratio vt p-
 ducat bonu /habet naturu discretu p bo-
 nificans bonificabile z bonificare. Et ab
 ista quidem influunt quantitates pere-
 grine z discrete per compositione qua ha-
 bet in subiecto individuato in quo boni-
 tas habet quantitate (otinuam z discre-
 tam. z sicut dictu est de bonitate: ita dici
 potest de alijs formis superioribus que
 causant qtitates continuas z discretas
 inferiores. Sicut in lapide qui est habi-
 tuatus de vna continua quantitate ipo
 habente discretas quantitates ratione
 essentiarum elementozum ex quibus est
 compositus. Et sic de planta p elemeta-
 riuam z vegetatiuam. z de homine p elemeta-
 riuam z vegetatiuam /sensitiuam /imaginati-
 uam z ratiocinatuam ex quibz compositus
 est. Et sic de turre vel nau per artificiu
 constituta. No in tantu primum sicut sub-
 iectu naturatum: sed magis discrete q
 subiectu naturatu. rone pui integraliu.

De sexta regula. G.

Qd. 6. de. 5.

Sexta qntio qrit de qualitate
 que duas hz species: scz pro-
 pria z appropriatam. Sicut
 qrit p piaz specie. Qualis
 est intellectus? Et rñdendū
 est: q intellectus est talis /qualis est sua
 ppiu intellectiuitas /z sua intelligibili-
 tas z suu ppiu intelligere. Et si qratu
 p scdam specie: rñdendū est q intellectus
 est talis /qualis est suu habitus /sive qua-
 lis est sua intelligibilitas appropriata p
 actione postā in sua ppiu intelligibili-
 tate p qua attingit alia entia intelligen-

bilis. Et hoc ides est /si qrat. Qualis est
 ignis p sua ppiu qualitate que est sua
 caliditas: Et respondendū est q est cali-
 dus /calefaciens z per sua siccitate que
 est qualitas sibi appropriata per terraz
 desiccabilis. Sed est in aere desiccatus
 per siccitate. Et sic de alijs per hanc re-
 gulam querit de qualitate ppiu z ap-
 propriata. Proprie qualitates sunt cau-
 se superiores: z appropriatae sunt infe-
 riores: sicut caliditas ignis que est su-
 perior qritas /z sua siccitas inferior. Et
 sic de bonitate naturali que e superior:
 moralis aut inferior. per hanc quide re-
 gulā inquirunt artista ca q sunt superio-
 ra z inferiora inter subiectu z pdicatu.
 Qualitates ppiie dico q suu ppiue pas-
 siones /z appropriatae qualitates. simili-
 ter sunt appropriatae passionis.

De septima regula. H.

Qd. 7. de. 10.

Septima regula querit de
 tpe: z tot habet species /
 quot habet scda regula et
 tertia z nonaz decima. Et
 hoc facimus: quia essentia
 tēporis est valde difficilis
 ad intelligendum. Et primo applica-
 mus regulam. h. ad regulā. c. p primam
 speciem regule. c. Sicut quando querit
 intellectus qñ esse: Et rñdendū est: q tūc
 est /qn suum esse est. Et p scdam specie
 respondendū est: q est tūc qñ habet suas
 partes sibi essentielles. ¶ Itē respondendū
 est p specie tertiā /quādo intellectus est
 in alio: z tunc est in alio quando agit in
 ipso /sicut intellectus practice in subiecto.
 ¶ Quarta species est: qñ querit /quādo
 habet intellectus aliqd in alio: Ad quod
 respondendū est: q tūc qñ intelligit si-
 militudinem. illius: et sicut diximus de
 intellectu p regulā. c. ¶ Per primā vero
 speciem regule. d. respondendū est: q ips
 est essentia pmutua /eo q no est de alia
 essentia producta /neqz genita /sicut pri-
 ma materia q no est de alia materia de-
 ducta /z sicut prima forma no est de alia
 forma. Et sic ips inqtu primitiuū est: est
 prima forma ex q causant sue forme par-
 ticulares sicut dies /z horoz reliqua.
 ¶ Per secundā speciem regule. d. mediā
 te motū continēte in se mouere /mouens
 z motum suu mobile: est de tēporificati
 uo /tēporificabilis z tēporificans: tamē no
 dico q ips z motus sint ides per essentiaz /
 sz sunt duo habitus ex quibus subiectum
 est habituatu z passionatu. ¶ Per tertiā

Essentia
 tps diffi-
 cilis ad in-
 telligēdu
 Regula

h ad d
 1^a q n r est

2^a q n r aliqd fac

3ª cinn r

Propria

Appropriata

Qualitar
 Duas hz
 spm

Regla mo
dalis.

Species
scda instru-
mentalís.

specie regule. d. dicitur qd tempus est sub-
ditu agenti in agibili p agere: eo q sub-
stantia de ipso induit se naturaliter siue
moraliter. ¶ Per regulá modale intelli-
gendu est qd tempus consistit in mouete/ mo-
uere/ z mobili/ siue mouet/ z hoc habitua-
liter/ sicut pars in parte substantialiter.
Et similitudo ipis consistit/ sicut figura p
preteritú/ presens/ z futurú: sicut in ha-
bitu caliditatis sunt figura/ calefactio/ z
calefactibilis/ calefacere. Et in motu: mo-
uere/ mouens/ mobile/ siue motu. ¶ Per
specie scdam instrumentale. R. Tempus est
instrumentu substantie cu motu/ vt sub-
stantia possit agere: in subiecto autē sit
agibilis/ z sua agibilitas est figura per
tempus z motu. Et in illo passu apparet
p que modu intellectus attingit vere et
realiter essentia tempis. Et q hoc sit veru
probabile quide est p diffinitiones princi-
pior z per regulá. b. c. d. e. f. g. Veritatem
oportet q intellectus valde alio z clar-
sit/ z etiá a confusione z dubitatione re-
motus/ ratione preparationis materie
z subiective z obiective.

z huiusmodi. ¶ Itē loq cognoscit p pri-
ma specie regule. d. qm scilicet intellectus
est primitiu ipso nō habere aliqd pre-
iacens ex quo sit deriuat/ materialiter:
sic locus est primitiu inqstū est genera-
lis/ ipso existēte vna parte vniuersi. ¶ Ipe
no quo ad primam specie nō est sensibilis
neq un- ginabilis/ s; intelligibilis tm.
Veritatem p scdam specie regule. d. sua
figura visibilis z imaginabilis est/ nō di-
co fm essentia. Per tertiaz specie regule
d. locus est collocat/ possidentis locu: sic
calefactu poss det caliditate ipso ha-
bituato caliditate. ¶ Per has tres spe-
cies attingit essentia loci/ p intelligere
tm. Ita q locus particularis in subiecto
substantato: est diffusus/ z deriuat a lo-
co vniuersali in subiecto vniuersali sub-
stantatus. Qui quide locus vniuersalis
collocat oia collocata. Sicut oia calida
sunt calida p vniuersale caliditatem. Et
sic oia mota sunt mota p modu vniuers-
alem. ¶ Per regulá de modalitate lo-
cus cognoscit. ¶ Jam per hoc q pars est
in parte/ sicut ignis in aere z ecouerso/
vt pz in elemēto. z forma in materia
z ecouerso. Et oia partes sunt in toto/
z ecouerso: z totu extra se trāsmittit suaz
similitudinē/ siue suā figurā: sicut vnus
locus in alio p accidēte/ z oia loca parti-
cularia sunt in loco vniuersali. Et figura
loci apparet in cōtēte/ z inere z extē-
to. ¶ Altero locus cognoscit cū scda spe-
cie regule. R. Locus em est instrumentu
substantie/ cū q instrumentu collocat partē
in parte. Sicut habitua est in habitu
videlz/ bonus in bonitate z albu in albe-
dine/ z magnu in magnitudine/ z huius-
modi. Et figura huius instrumenti appa-
ret p sensum z imaginationē in colloca-
te farina in aqua/ z aqua in farina/ z hu-
iusmodi. ¶ Dixim de loco p discursum
quem fecimus de ipso/ mediāte regula
c. d. R. noticiā z cognitionē habemus de
eor/ hoc attestant diffinitiones princi-
pior z regula. b. c. d. e. f. g. h.

De octaua questione que est
de loco: signata per J.

Qd. 8. q. 8
de locis
signata
per J. de-
ce species
habet.

Octaua qstio querit de loco:
locus quereret vbi est intel-
lectus: Et ista regula siue
questio/ qndezqz habet spe-
cies: q sunt de scda/ tertiaz/
nona z decima regula. Et
primo de prima specie regule. c. sicut in-
tellectus q est in vbi/ quo essentiali z natu-
rali: scz in suo esse siue essentia: sicut ho-
mo q est homo in sua humanitate z suo
esse. Et etiá intellectus est in seipso fm
scdas specie: sicut siue partes in suo toto.
Per tertiaz specie est intellectus in aia siue
in hodie/ siue in loco in quo est homo.
Per quarta specie est intellectus in illa
virtute p qua hz habitū sciendi/ z etiam
est in illo subiecto in quo hz actū practi-
cū. Et sic de cōsimilibus. ¶ Per hanc regu-
lā querit vbi sunt res in loco/ z vbi sunt
res sine loco simpliciter: sicut intellectus
qui est in loco fm tertiaz specie z quartā/
nō est in loco fm primā z scdam. ¶ Qm
deduxim intellectū p locū: ideo aliqua-
liter cognouim locū mediāte regula. c.
videlz q locus: est ens cui. pprie cōpetit
locare ipso habente collocatiu/ colloca-
bile z collocare. Et est habitus in subiecto
collocato in q subiecto hz suum esse: sicut
caliditas est in igne/ z actio est in agēte/

Loci diffi-
nitioz quō
cognoscit.

De regula modalitatis: si-
gnata per K.

Qna qstio est de modo: scz
quere quō sunt res: Et ha-
bet qtuor species. ¶ Prima
qstio est: sicut querere
quomodo res est in se: sicut
intellectus est ens per se/
q intellectus hz modum essendi p se/ z
est remotus ab omni alia essentia. ¶ Se-
cūda species est: qui queritur quomodo

Qd. 9. de
regulamo-
dalitatis/
per K: si-
gnificata.

Secunda
species.

XV. Spr
habet.
Drimit
habet.
ubi sunt res in
loco, ubi sunt
loco simpliciter

quomodo res in se
quomodo in alio
quomodo in partibus suis
quomodo transmittit suam
similitudinem Ex in se

Tertia species.

Quarta species.

Tertia species.

Quarta species.

Diuisio instrumentorum
Substantialis
Accidentalibus
vniuersalis

Particularis

Intrinsicis

Extrinsicis

est intellectus in alio /z id aliud in ipso /
Et est respondendū q intellectus habet
modū essendi in voluntate : z volūtas in
ipso in quantum cum ipso et memoria /
anima rationalis cōstitui potest. ¶ Tertia
species est: quando queritur quomodo
intellectus est in partibus suis /
z sue partes in ipso. Et respondendū est /
q intellectus est in partibus suis /z sue
partes in ipso per istam naturam per
quam potest esse ex suo proprio intelle-
ctiuo / intelligibili z intelligere / z p quē
modum isti tres possunt esse partes ei⁹.
¶ Quarta species est: quando queritur
quomodo intellectus transmittit suam si-
militudinē extra se? Et est respondendū /
q intellectus transmittit potest extra se
suā similitudinē p habitū scientie: intel-
ligendo plures res quas intelligibiles
facit in suo proprio intelligibili. ¶ Per
hanc regulam queritur de modis secun-
dum quos quedā res habēt modū essen-
di per seipsas: z vna in alia vt supra di-
ctū est. ¶ Alterius intelligēdū est: q dif-
ferentia causat differentias. z sic est mo-
dalis ad distinguēdū res. Et concordantia
cōcordat plures res in vno cōposito.
Et sicut est modalis coniungēdo. Et sic
sequitur modus p quē pars est in parte
totū in partibus suis. Sicut in denario
in quo aurū est in argēto: z argētū in au-
ro / quolibet remanēt in sua essentia et
suo esse. Talis modalitas est ens gene-
rale sub quatuor modis modalitatibus pecu-
lariis: z subiectū ē similitudo ei⁹. Sicut
figura q̄ est similitudo substantie: z color
colorati z huiusmodi. Et modalitas mo-
ralis: est similitudo naturalis modalita-
tis. ¶ Et q hoc qd̄ dictū est de modalita-
te sic verū: probabile videtur esse ratio-
ne diffinitionū principiorū. Et per istas re-
gulas scilicet. b. c. d. e. f. g. h. i. Et hoc patet
artiste huius artis bene intuenti.

De regula JK: que est de instrumentalitate.

Decima qd̄ de instrumentalitate. Prima species.

Secunda species.

Ecima regula est de instrumentalitate: hoc est querere cū
quo res sunt / siue cum quo
agunt? Et hz quattuor species
similicillū q̄ sunt de re-
gula modalitatis. ¶ Prima species est:
sicut querere cū quo intellect⁹ est pars
aie? Et respondendū est: q intellect⁹
est pars anime: cum differentia / con-
cordantia z potestatis: sic de ceteris prin-
cipijs excepta contrarietate. ¶ Secunda

species est: cū quo intellectus alia a se
intelligit: Et respondendū est q̄ intelligit
intelligit acquirēdo: z intēdo vna species
cū alia: z ponēdo ipsas in proprio intelli-
gibili: sicut oculus qui in speculo suam
similitudinē attingit. ¶ Tertia species
est: q̄ querit cū quo intellect⁹ est vna
particularis: Et respondendū est: q̄ est vna
in q̄tū habet vna potentia actiua / intel-
lectiua / formalem cū qua plures res at-
tingit in vno intelligibili vti quod est de
essentia ipsius intellectus / cum quo z in
quo. f. intelligibilis / plures species sunt
intelligibiles: sicut in vno speculo plu-
res ymagines sunt visibiles. Et est par-
ticularis quando descendit praticandū
scilicet intelligendo aliquam speciem
specificatam quam acquirunt: z in me-
moria pseruauit. ¶ Quarta spēs est: q̄
querit cū quo intellect⁹ extra se suā tras-
mittit similitudinē? Et respondendū est: q̄
cū proprio intellectu / intelligibili z intel-
ligere cū quib⁹ facit species esse intel-
lectas: z p memoria recolibiles / z p volun-
tate eligibiles ad amādū vel odiandū.
¶ Per hanc regulā q̄rit de instrumentis re-
rū spūaliū siue corporaliū. ¶ Alterius in-
strumenti aliud est substantiale: sicut ma-
sculus z femella qui habēt instrumentū
substantiale cū quo generāt genitū. Aliud
est accidentale sicut ignis qui cū sua cal-
ditate calefacit calefactibile. Et sicut ho-
mo q̄ cū iusticia facit se iustus. Aliud est
vniuersale: sicut intellect⁹ q̄ cū suo intelli-
gibili facit intelligibile pegrinū hoc z illud
Et sicut mascul⁹ q̄ cum vna z eadē virga
generat plures filios: z ignis cū sua cal-
ditate calefacit plura calefactibilia. Et
sicut faber q̄ cū vno z eodē martello fa-
cit plures clauos. Instrumento vero particu-
laria sunt istud z illud z reliqua. cū qd̄ do-
mificator: z struit domū. Et sicut due pro-
positiōes cū qd̄ fit pclusio. Et sic d̄ alijs
suo mō. Aliud ē intrinsicū instrumentū: sicut
intelligibile quod est de essentia intelle-
ctus. Aliud ē extrinsicū qd̄ est pegrinū
cū quo docēs generat scientias. Et sicut
martellus cui⁹ quo faber fabricat clauos.
Quod si verum quod diximus de instru-
mentalitate: omnes diffinitiones huius
artis principiorū z omnes regule at-
stantur et probant. Et similiter quod de
decē regulis dictum est: que regule sunt
vasa ad omnia intellectibilia z propo-
tionabiles intellectui humano.

Finis quarte partis.

Tabula.

b c d t	b c e t	b c f t	b c g t	b c h t	b c i t	b c k t
b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b	b c t b
b c e t c	b c e t c	b c e t c	b c e t c	b c e t c	b c e t c	b c e t c
b b e t d	b b e t e	b b e t f	b b e t g	b b e t h	b b e t i	b b e t k
b d d t e	b e t e c	b f f t e	b g t e c	b h t e c	b i t e c	b k t e c
b t b d c	b t b e c	b t b f c	b t b g c	b t b h c	b t b i c	b t b k c
b t e d d	b t e c e	b t e c f	b t e c g	b t e c h	b t e c i	b t e c k
c d d t b	c e e t c	c f f t b	c g t e b	c h t e b	c i t e b	c k t e b
c d d t c	c e e t c	c f f t c	c g t e c	c h t e c	c i t e c	c k t e c
c t b d c	c t b e c	c t b f c	c t b g c	c t b h c	c t b i c	c t b k c
e t e d d	e t e c e	e t e c f	e t e c g	e t e c h	e t e c i	e t e c k
d t b d c	e t b e c	f t b f c	g t b g c	h t b h c	i t b i c	k t b k c
d t c d d	e t c e c	f t c f c	g t c g c	h t c h c	i t c i c	k t c k c
t b c d c	t b c e c	t b c f c	t b c g c	t b c h c	t b c i c	t b c k c

Tabula.

bde t	bdf t	bdgt	bbt t	bd i t	bdk t	bef t
bdt b	bdt b	bdt b	bdt b	bdt b	bdt b	bet b
bdt e	bdt f	bdt g	bdt b	bdt i	bdt k	bet e
bet b	bft a	bg t d	bbt d	bit d	bkt d	bft e
bet e	bft f	bs t g	bbt b	bit i	bkt k	bft f
btb d	btb d	bt b g	btb b	bt b d	bt b d	bt b e
btb e	btb t	bt b g	btb b	bt b i	bt b k	bt b f
btd e	btd f	btd g	btd b	btd i	btd k	bte f
bct b	df t b	dg t d	dbt b	dit b	dk t d	ef t b
bct o	df t d	dg t d	dbt d	dit d	dk t d	ef t e
bct e	dt b d	dt b g	dtb b	dt b i	dt b d	et b e
otb d	dt b f	dt b g	dtb b	dt b i	dt b k	et b f
otb e	dt b f	dt b g	dtb d	dt b i	dt b d	et e f
otd e	ft b d	gt b g	htb b	it b d	kt b d	ft b e
etb d	ft b f	gt b g	htb b	it b i	kt b k	ft b f
etb e	ft d f	gt d g	htd b	it d i	kt d k	ft e f
etd e	ft d f	gt d g	htd b	it d i	kt d k	ft e f
ebd e	ft d f	gt d g	htd b	it d i	kt d k	ft e f
ebd e	ft d f	gt d g	htd b	it d i	kt d k	ft e f

Quinta pars.

be g t
 be r b
 be t e
 be r g
 b g t e
 b g t g
 b t b e
 b t b g
 b t e g
 e g t e
 e g t g
 e t b e
 e t b g
 e t e g
 g t b e
 g t b g
 t b e g

be h t
 be t b
 be t e
 be t b
 b h t b
 b h t e
 b h t b
 b r b e
 b t b b
 b t e b
 e h t b
 e h t e
 e t b e
 e t b b
 e t e b
 h t b e
 h t b b
 t b e b

be i t
 be t b
 be t e
 be t i
 b i t b
 b i t e
 b i t i
 b t b e
 b t b i
 b t e i
 e i b b
 e i t e
 e i t i
 e t b e
 e t b i
 e t e i
 i t b e
 i t b i
 i t e i
 t b e i

be k t
 be t b
 be t e
 be t k
 b k t b
 b k t e
 b k t i
 b t b e
 b t b k
 b t e k
 e k t b
 e k t e
 e k t k
 e t b e
 e t b k
 e t e k
 k t b e
 k t b k
 k t e k
 t b e k

b f g t
 b f t b
 b f t f
 b f t g
 b g t b
 b g t f
 b g t g
 b t b f
 b t b g
 b t f g
 f g t b
 f g t f
 f g t g
 f t b f
 f t b g
 f t f g
 g t b f
 g t f g
 t b f g

b f h t
 b f t b
 b f t f
 b f t b
 b h t b
 b h t f
 b h t b
 b t b f
 b t b b
 b t f b
 b h t b
 b h t f
 f d t b
 f t b f
 f t b b
 f t f b
 h t b b
 h t f b
 t b f b

b f i t
 b f t b
 b f t f
 b f t i
 b i t b
 b i t f
 b i t i
 b i t i
 b t b f
 b t b i
 b i f t
 f i t f
 f i t i
 f i t i
 f t b f
 f t b i
 f t b i
 i t b f
 i t f i
 t b f i

De tabula.

cegt	ceht	ceit	cekt	cfgt	cfbt	cfid
cefc	cefc	cefc	cefc	cfcc	cfcc	cfcc
cete	cefe	cete	cete	cfcc	cfcc	cfcc
cetg	cerb	ceti	cehk	cfcc	cfcc	cfcc
cgtc	cbtc	citc	chtc	cgcc	cbtc	citc
cgtg	cbte	citi	chke	cgcc	cbte	citi
cgfc	cbth	citi	chke	cgcc	cbth	citi
cgfg	ctce	ctcc	ctcc	ctcc	ctcc	ctcc
ctcc	ctcb	ctci	ctck	ctcc	ctcb	ctcc
ctcg	cteb	ctei	ctek	ctcc	cteb	ctcc
cteg	ebtc	eitc	ektc	fgtc	fbtc	fitc
egtc	ebth	eith	ektc	fgtc	fbth	fitc
egtg	ebtc	eith	ektc	fgtc	fbth	fitc
etcc	etcc	etcc	etcc	fgtc	fgtc	fgtc
etcg	etcb	etci	etck	fgtc	fgtc	fgtc
eteg	etcb	etci	etck	fgtc	fgtc	fgtc
gtcc	htc	htci	ktcc	gtcc	htcc	htcc
gtcg	htcb	htci	ktcc	gtcc	htcb	htcc
gteg	htcb	htci	ktcc	gtcc	htcb	htcc
tecg	htcb	htci	ktcc	gtcc	htcb	htcc

Quinta pars.

cfkrt
cftc
cftf
cftk
crtc
crtf
crtk
ctcf
ctck
ctfk
fkrt
fkrtf
fkrtk
ftcf
ftck
ftfk
krcf
krck
krtf
krtk
rcfk

cgbt
cgtc
cgtg
cgrb
cdtc
cdtg
cbrb
ctcg
ctcb
ctgb
gdtc
gdtg
gdtb
gtcg
gtcb
gtgb
pdcg
pdcb
pctg
pctb
tcgb
tcgb

cgit
cgtc
cgtg
cgti
cittc
cittg
cittb
ctcg
ctcb
ctgi
gitc
gitg
giti
gtcg
gtcb
gtgi
itcg
itcb
itgi
tcgi

cgkt
cgtc
cgtg
cgtk
crtc
crtg
crtk
ctcg
ctcb
ctgl
glatc
glatg
glatk
gtcg
gtcb
gtgl
lrcg
lrcb
lrtg
lrtb
tcgl

cbit
cbtc
cbtb
cbti
cittc
cittg
cittb
ctcb
ctci
ctbi
ctb
bitc
bitg
bitb
biti
btcb
btci
btb
itcb
itci
itbi
itbi

cbht
cbtc
cbtb
cbtl
cbttc
cbttg
cbttb
ctcb
ctci
ctbi
ctb
cthc
cbatc
cbatg
cbatb
lrcb
lrci
lrb
lrbh
lrbh

cirt
cirtc
cirti
cirtg
cirtk
crtc
crtg
crtk
ctc
ctgl
ctil
ctilc
ctili
ihrt
ihrtc
ihrtg
ihrtk
lrci
lrci
lrci
lrci
lrci

dett
dete
dets
dftt
dtde
dtdf
dref
efite
efite
eride
etidf
etef
fide
fddf
fref
tdef

degt
deta
detc
dets
dgre
dgrt
dtdg
dtdg
dtdg
egite
egite
egide
etds
etes
gtde
gtdg
gtes
tdeg

debt
deta
detc
dets
dhtb
dbte
dbte
dtde
dtde
dtde
ehtb
ehtb
etdb
etdb
htde
htdb
tdeb

deit
deta
detc
dets
diti
dite
dite
dtdi
dtdi
dtdi
eite
eite
etdi
etdi
itdi
itdi
tdei

dekt
deta
detc
dets
dktk
dkrt
dkrt
dtdk
dtdk
dtdk
ektk
ektk
etdk
etdk
ktdk
ktdk
tdek

dftt
dfrf
dfrf
dfrf
dgrt
dgrt
dtdg
dtdg
dtdg
fgtg
fgtg
fgtd
fgtd
gtdg
gtdg
tdfg

dfbt
dfid
dfif
dfib
dbtd
dbtd
drrd
drrd
drrd
fbtd
fbtd
fbtd
fbtd
btdb
btdb
tdfb

≡
e

De tabula Rubrica.

Abula ista

composita est ex lxxxvij. colonis vt dictum est. Et est subiectum siue instrumentum in quo inuestigatur solutiones questionu recipiendo ad propositum affirmando vel negando/ concordando principia & regulas & euitando eorum contrarietate. Significat aut t. in tabula: q littere que sunt ante ipm/ principia sunt de prima figura: & littere que sunt post ipm/ sunt de secunda. sicut in camera b. c. t. b. in qua b. precedes t. dicit bonitatem: et c. magnitudinem. Et b. post t. dicit differentiam: et sic de alijs. Inuestigatio autem que fit in tabula/ est in alteriori gradu significationis veritatum qm illa que fit in figuris. Tabula ho quarte figure derivata est voluendo circulu scdm 3 tertiu: vt in ipsa tabula apparet vsq ad lxxxvij. columnas. In qua reuolucione consistit ligamen columnarum b. c. d. que couerit se cum columna b. c. f. Et sic successiue de columna in columnam: vsq ad ultimam que est h. i. k. vt in tabula apparet. Et sic in qualibet columna sunt oes columne implicat: ratione cuius implicationis quelibet columna est coadiuuatiua alteri. Ad qualibet solutione vnius questionis possunt applicari oes significationes omnium questionum abstractarum & manudectarum ad ipsam questione. Et in isto passu apparet magna generalitas istius tabule huius artis. Amplius in qualibet colina sunt viginti questiones per ordinem superficialiter. Et de hoc dabimus exemplum in prima colina q est b. c. d. predicando primo de bonitate/ deinde de magnitudine/ postmodum de eternitate: et hoc sic. Prima est: vtru bonitas sit in tantum magna q sit eterna? Secunda vtrum sit aliqua bonitas in tantum magna q contineat in se res differentes et sibi coessentiales? Tertia vtrum bonitas sit in tantum magna q contineat in se res concordantes & sibi coessentiales? Quarta vtrum bonitas continens in se res contrarias sit magna? Quinta vtrum bonitas eterna sit differentes? Sexta vtrum bonitas eterna sit con-

cordans? Septima vtru bonitas eterna habeat in se contrarietatem? Octaua vtrum bonitas contineat in se differentiam et concordantiam? Nona vtru bonitas contineat in se differentiam et contrarietatem? Decima vtrum bonitas contineat in se concordantiam et contrarietate? Undecima quid est magna differentia eternitatis? Duodecima quid magna et eterna concordantia? Decimatercia quid est magna et eterna contrarietas? Decimaquarta quid est magna differentia & concordantia? Decimaquinta quid est magna differentia et contrarietas? Decimasexta quid est magna concordantia et contrarietas? Decimasptima differentia concordantia eternitatis de quo est? Decimaoctaua differentia eternitatis de quo est? Decimanona concordantia & contrarietatis & eternitatis de quo est? Vigesima differentia concordantie & contrarietatis de quo est? Secunda xx. qones per columna b. c. d. continent in se. xx. cameras. Prima camera est b. c. d. scda b. c. t. b. & sic vsq ad xx. q est t. b. c. d. Et qualibet camera abstractarum vniuz questionu vt supra ptz. Et sic fecimus xx. questiones in prima colina/ ita fieri possunt alie. xx. in scda: et alie. xx. in tertia: & sic per ordinem vsq ad columnam vltimam que est h. i. k. Per has questiones & solutiones eleuat in tantu gradu vniuersalitatatis ipse intellectus: q innumerabilis & inestimabilis reddit. Et hoc rone generalitatis predicati & subiecti. Et in isto passu ptz p que modu ars ista est valde generalis & vtilis. Et ad dada doctrina & modu soluendi qstiones volumus antedictas qstiones soluere: applicando significationes litterarum ad presitu tali modo/ q diffinitiones principior & species regularum no destruant. Et primo: ad primam rndendu est cu bz/ vtru bonitas i tantu sit magna q sit eterna? dico q sic. Et hoc quidem est manifestu p diffinitiones bonitatis/ magnitudinis & eternitatis. Nam si bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonu/ & magnitudo magnificat bonitatem & eternitatem/ et diffinitio eternitatis diffiniturare bonitates & magnitudinem: necessarium est vt actus bonitatis sit infinitus & eternus/ & per consequens essentia bonitatis. Et sic coludif q bonitas est magna & eterna. Nam sine magnitudine & eternitate no posset habere actu infinitu eternu/ videlicet bonificare: & hoc e affirmafile p regula b. & p scdam specie

Lxxxvij
Columnis

b c t b.

vide inchoat.
25

- in qualibet Columna
1. b c d t.
- 2. b c t b.
- 3. b c t a.
- 4. b c t d.
- 5. b d t b.
- 6. b d t c.

b c t t
Ad primam
questionem

regule c. z d. ¶ **U**terius per primā speciem regule d. affirmatio. est tenenda: eo qd eternitas est essentia primitiva ultra q̄ non est aliud preiacet / z sua primitivitas ē bona z magna: et sic sequitur de necessitate qd sit aliquis bonitas magna z eterna. ¶ **U**terius per tertiam speciem regule d. significativum est qd nō est aliq̄ contrarietas q̄ habeat dominium i eternitate sed potius e converso: quod dominium haberet si eternitas non haberet primitivam z magnā bonitatez: ergo bonitas tantum est magna qd est eterna. ¶ **A**d secundam quado dicitur vtruz sit aliqua bonitas tantum magna qd sit differēs? **S**olutio. dico qd sic. hoc quidē est manifestū p̄ diffinitiones eorum. Si enim bonitas est ens rōne cuius bonus agit bonū: z magnitudo est ens ratione cuius bonitas z differentia sunt magnē / necessariū quidez est qd in bonitate sint res differentes sibi coessentialēs: videlicet bonificans / bonificatum z bonificans. ¶ **N**ā hoc est de rōne bonitatis / magnitudinis z differentie: qd in essentia bonitatis sint res distincte realiter z simpliciter. Et qd ipsa bōitas indiusa sit essentialiter z magna z incōfusa. ¶ **I**te questio est tenēda affirmatiua p̄ regulāz b. vi per se patet etiam per regulā c. per primā enim speciem ipsa bonitas cū suis concretis diffinitur z conuertitur essentialiter z concretive. Et per secundā speciem differentia ponit cum magnitudine: qd bonitas habeat in se bonificans / bonificare z bonificatū / que quidē nō haberet naturā absq̄ distinctione: neq̄ bonitas posset esse ratio bono / qd de se ipsa produceret bonū. Et sic ipsa bonitas eēt vacua natura magnitudinis: differētia tamen deficiente. ¶ **A**mplius ad idē magnitudoz differentia sunt in bonitate naturaliter: vt patet per tertiam speciem regule c. Et etiā bonitas est in ipsis naturaliter. Et p̄ quartā speciem magnitudo z differentia habēt actus suos in bonitate z similiter bonitas in ipsis / rōne quarte speciei regule c. ¶ **A**d tertiam questione quado queritur / vtrū tantum bonitas sit magna / qd contineat in se res cōcordātes z sibi coessentialēs? **A**d quod respondendū est qd sic: vt patet per diffinitiones eorum: quonia si bonitas nō cōtinet res cōcordātes z sibi coessentialēs siue naturales: iam bonitas magna non distaret a cōtrarietate / neq̄ esset magna sine tali cōcordantia quod est impossibile: quā impossibilitatē necessitant diffinitiones bonitatis / magnitudinis / eternitatisq̄.

¶ **U**terius ad hoc idem consentit affirmādo prima species regule c. q̄ ponit cōuersionē diffiniendo bonitātē z suas res cōcordātes: videlicet bonificans / bonificatū z bonificare: et cōcordat / cōcordatū z concordare: cū quibus cōuertitur supra: ma bonitas z concordantia cū suprema magnitudine. ¶ **A**mplius per secundāz speciem ostendit: qd bonitas habet in se res bonas / cōcordātes sine quibus bonitas magna non posset esse. Et etiam tertia species regule c. ponit: qd magnitudo z concordantia sunt in bonitate cum actibus suis: videlicet cū magnificare cōcordare. Et bōitas cū ipsis cū bono agere. Et quarta species dicit: qd quilibet ratio habet in alia actū suū z essentiā suā. Et in isto passu apparet altitudo intellectus qui vere z realiter hoc attigit: ad quā altitudinem non posset ascendere nisi deo adiuvante. ¶ **A**d quartā questionem quando queritur vtrū bonitas continens res in se contrarias z sibi coessentialēs sit magna? Respondendum ē qd non: quia caret concordantia que quidem est plus absolute q̄ raritatis. Ratio huius est qd cōcordātia cum bonitate ponit esse generādo. Et contrarietas cum malicia ponit priuationem bonitatis corūpendo: z hoc voluit diffinitioes bonitatis / magnitudinis z contrarietatis: qd sit verū quod diximus / regula quidem b. hoc requirit: et etiam prima species regule c. Quoniam si bonitas magna contineret in se res contrarias / magnum malum quidem esset sibi: z cōuertentur in ipsam bonitatem magnitudo z paruitas: quod est impossibile. Et etiam per secundam speciem regule c. q̄ ponit in bonitate bonificans / bonificatū z bonificare cum magnitudine: ergo de hac questione negatiua est tenēda. ¶ **I**te tertia species dicit qd contrarietas non posset esse in subiecto bono cum magnitudine. Et idem est iudicium de quarta specie q̄ dicit qd contrarietas non posset habere actum suum in magna bonitate. ¶ **A**d quartam questionem cum dicitur vtrum bonitas eterna sit differēs? Respondendum est qd sic: quoniam nisi bonitas eterna esset differēs non posset ab eterno agere bonum eternū: ex eo qd differentia non gubernaret agentem in suo numero actiuo: neq̄ agibile in numero passiuo. Et illud idem dico de agere / z differentia deficiente causaret cōfusiō eorum: z eternitas non haberet naturā eternādi: neq̄ bonitas bonificādi: et sic omnes iste diffinitiones essent de-

c t b
Ad secundam questionem.

b c t d.

c t c
Ad tertiam questionem.

b d t b
Ad quartam questionem.

Quinta pars.

structe quod est impossibile. ¶ Amplius ad idem regula b. consenti affirmatiue adiunãdo se cū diffinitionibus prefatis. Item per primam speciem regule d. affirmabile quidem est. Nam ipsa regula dicit q̄ bonitas eterna tantus est primitiua per agere: sicut per existere: priuata enim differentia inter agentem ⁊ agibile priuatur quidē agere ⁊ p̄ consequens agentia. Et generatur ociositas ⁊ priuatio nature bonitatis eterne quod est impossibile. Adhuc secunda species regule d. videtur hoc idem affirmare: nā absq̄ differentia bonificantis / bonificabilis ⁊ bonificare nō haberet ex quo esset: neq̄ eternitas posset ipsam gubernare quod sibi esset malum contra bonum eternaliter quod est impossibile. ¶ Adhuc per tertiam speciem regule d. manifestum est q̄ si de questione negatiua est tenenda / requeretur q̄ aliquod ens esset eternum / habens eternam maliciam: que impediret q̄ eterna ratio bonitatis nō eēt ratio bono eterno / quod produceret bonum eternum carens differentia: quod est falsum ⁊ etiam impossibile ⁊ contra regulam b. ergo ⁊c. ¶ Ad sextam vtrum bonitas eterna sit concordans? Respondendum est affirmatiue per eorum diffinitiones: eo q̄ eternitas dicit q̄ bonitas ⁊ concordantia durat. Et concordantia dicit: q̄ bonitas ⁊ eternitas in vno ⁊ in pluribus concordant: et bonitas eterna est ratio ab eterno concordanter: q̄ bonus producit bonum. Hoc autem non posset esse nisi bonitas eterna esset cōcordans per bonificantem / eternantem ⁊ cōcordantem: ⁊ bonificatam / eternatam et concordatam: ⁊ per bonificare / eternare ⁊ concordare. ¶ Amplius quod diximus satis probabile est: et etiam per regulas c. affirmatio est tenenda: nam bonitas ē illa forma que proprie continet in se differentiam ⁊ concordantiam ⁊ bonificantem ⁊ bonificatam ⁊ bonificare bene habitatos de differentia / concordantia / cū quo habitu differens ⁊ concordans sunt agentes: differentiale ⁊ concordabile sunt patientes: et per quartam speciem habent differentiare et concordare: ⁊ bonitas bonificare. ¶ Ad septimam quando queritur / vtrum bonitas eterna habeat in se contrarietatem? Respondendum est q̄ sic. posito q̄ mundus sit eternus: quod patet per diffinitionem contrarietatis: quoniam ab eterno ⁊ in eterno mundus est bonus ⁊ malus: per eternam bonitatem ⁊ eternam maliciam / generationem / corruptionem ⁊ priuationem.

Et bonitas eterna non posset esse bona ratio: q̄ producat bonum / eternum sine contrarietate ⁊ malicia. Et eternitas est causa: quare bonus ⁊ malus durat ab eterno: et hoc regula b. non potest consentire: neq̄ prima species regule d. nā ab eterno essent priuatiua bonum ⁊ malum concordando. Et per secundam speciem totum vniuersum esset compositus ex bono ⁊ malo: et prima causa scilicet deus / esset necessitatus ad cauendum mundum ab eterno tantum cum malicia q̄ tum cum bonitate: quod est impossibile ratione huius impossibilitatis de hac questione negatiua est tenenda: et in isto passu apparet q̄ impossibile est: q̄ in vno sit ab eterno. ¶ Ad octauam cum queritur / vtrum bonitas contineat in se differentiam ⁊ concordantiam? Respondendum est q̄ sic. Quod patet per eorum diffinitiones. Si enim bonitas non haberet res differentes ⁊ concordantes: non posset esse ratio bono / quod produceret bonum / et concordantia non posset esse absq̄ differentia rerum. Et priuata differentia esset confusio ⁊ occultatio inter bonificantem / bonificatam et inter concordantem et concordatum. Immo dico q̄ esset implicata contradictio que ē impossibile. ¶ Item prima species regule c. dicit: q̄ eternitas est ens cuius proprie competit eternare. hec autem proprietates esse non potest sine concordantia eternantis / eternati et eternare: que cōcordantia est naturalis necessaria / vt per secundam speciem eiusdem regule significatum est. Et per tertiam speciem videndum est q̄ eternans in eternabili est agens: et eternatum siue eternabile patiens ⁊ eternans habet actum scilicet eternare: vt per quartam speciem regule c. significatum est. ¶ Ad nonam questionem quando queritur / vtrum bonitas contineat in se differentiam et contrarietatem? Respondendum est q̄ sic in aliquibus subiectis: sicut in elementato in quo elementa differunt ⁊ contrariantur: sicut ignis et aqua per calidum et frigidum / et sicut aer et terra per humidum et siccum. Et hoc bonum est: quia absq̄ tali contrarietate elementatum esse non posset. ¶ Ultraius regula b. ad hoc diximus consentit. Item per primam speciem regule d. negatiua de questione est tenenda: hoc est q̄ in essentia bonitatis sunt bonificans / bonificatum et bonificare: nō possunt contrariari: quia si sic / per secundam speciem eiusdem regule boni

b d r c
Ad. vi. q̄.
stionem.

b t b c
Ad. viii. q̄.
stionem.

b t b d
Ad. ix. q̄.
stionem.

b d r d
Ad. xij. q̄.
stionem.

f c d
Ad decimam
questionem.

tas quidem non haberet ex quo esset. Et per tertiam speciem subdita eiusdem esset malicie: neq; etiam haberet naturam quod est impossibile. ¶ Ad decimam quando queritur ytrum bonitas contineat in se concordantiam et contrarietatem? Respondendum est qd sic in aliquo subiecto quod est habitum bonitate: sicut elementatum quod est bonum per bonitatem / in quo elementato aer et ignis concordant per caliditatem / et aer et aqua per humiditatem / et aqua et terra per frigiditatem / et terra et ignis per siccitatem. Et ignis et aer per seculum et humidum sunt contrarij: aer et aqua per frigiditatem et caliditatem sunt contrarij / et aqua et terra per humiditatem et siccitatem sunt contrarij / et terra et ignis in motu per leuitatem et ponderositatem. Et qd diximus manifestu est per diffinitiones concordantie et bonitatis atq; contrarietatis. Quonia elementans no posset esse ratio in subiecto qd produceret bonum elementatum: et etia diffinitiones concordantie et contrarietatis essent distincte. ¶ Amplius regula b. ad idem consentit affirmando: et etiam prima species regule c. Elementatum namq; est subiectu bonum in quo concordantia et contrarietas aliqua convenientia et contrarietas habent / sicut ignis et aer qui in elemento concordant per caliditatem et siccitatem / sed per humiditatem contrariantur: et sic circulariter vt supra dictu est. ¶ Uterq; per secundam specie regule c. affirmatiua est tenenda: sicut elementatu qd continet in se innata concordantia et contrarietas / vt supra dictu est. Et per tertiam eiusdem regule speciem est in aere concordans: et aer in igne concordabilis quo ad genus caliditatis: sed quo ad genus humiditatis et siccitatis contrariantur: eo qd ignis ratione siccitatis est contrarius aeri / et per igni per humiditatem. ¶ Adhuc per quartam specie per qd quodlibet elementum habet actionem passionem in alio circulariter: ratione cuius elementa sunt remissa et contracta / vt ad mixturem et compositionem venire possint / existente elementato bonitate habituato: et etiam de concordantia et contrarietas. ¶ Ad vndecimam quando queritur / quid est magna differentia eternitatis? Respondendum est / qd est forma necessitans eternitatem / eternatum et eternare in eternitate: vt magnitudo sit ens ratione cuius differentia et eternitas sint magne. Et eternitas sit ens ratione cuius magni-

d t b
Ad vndecimam
questionem

tudo et differentia durat. Et differentia est ens ratione cuius vnus sit eternans et alius eternat? et aliud eternare. ¶ Uterius qd sit verum quod diximus: regula quidem b. hoc testatur. Et etiam prima et secunda species regule c. Et similiter tertia species regule c. vt eternans sit in eternitate / magnitudine et differentia: agens et producens productum ipso habente in eternitate / magnitudine et differentia naturam. et hoc ratione quartae speciei. ¶ Item prima species regule c. hoc idem concedit. vt magnitudo primitiue et eterne habeat eternantem / eternatum et eternare. Et secunda species regule b. hoc idem ponit. vt eternitas habeat ex quo sit. Et ad hoc tertia species eiusdem regule concordat. ¶ Ad duodecimam quando queritur quid est magna et eterna concordantia? Et est dicendum qd est forma necessitans in eternitate et magnitudine concordantiam inter eternantem / eternatum et eternare. Et hoc per primam speciem regule c. et d. satis est videndum. Et etiam per secundam speciem c. et d. Et sic de tertia specie regule c. vt eternans sit in magnitudine et eternitate et concordantia / magnificans et eternans. Per quartam speciem regule c. vt habeat naturam eternandi eternatum / magnificandi magnificatum / concordandi concordatum. Et ad hoc tertia species regule d. concordat. ¶ Amplius eorum diffinitiones hoc idem approbant et testantur: quoniam magnitudo absq; concordantia eternantis et eternati et eternare / non posset esse ens ratione cuius eternitas et magnitudo essent magne. Neq; etiam eternitas haberet naturam cum qua durare posset: atq; sine ipsis concordantiam habere. Neq; sine concordantia distaret a contrarietas. ¶ Ad decimam tertiam quando queritur / quid est magna et eterna contrarietas? Respondendum est / qd est eternitas mundi: posito tamen qd mundus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones et per regulas eorumdem. Quoniam diffinitio contrarietatis ponit qd eternitas dei et eternitas mundi: magnans habent controuersiam ipsis existentibus primitiuis per primam speciem regule c. et d. Quoniam eternitas dei non est singularis: et priuata sua singularitate: magnitudo quidem non est ens ratione cuius eternitas sit magna. Et est ens ratione cuius contrarietas magna est magna inter eternitatem dei et eternitatem mundi / eo quia

d
c d t c.
Ad duodecimam
questionem.

c d t d
Ad decimam
questionem

Quinta pars.

eternitas mundi ponit eternum malum non quietatum: et eternitas dei eternum bonum quietatum: et eternitas dei ponit eternum malum esse durabile: et eternitas mundi ponit bonum esse durabile quo ad diffinitionem eternitatis: secunda species regule d. ponit qd eternum bonum et eternum malum sunt coniuncta in cōposito. Et diffinitio quidē magnitudinis ponit magnā cōiunctionē: tertia species regule d. ponit subiectionē ab vtraq; parte. Et scda species regule e. cōtrarietas et p̄uatur d̄riare. Et eternitas quidē est deuians in eternitate dei et i eternitate mundi/ ipsa habēt in vtraq; d̄niū/ pduendo eternū p̄riatū in quietatū/ qd est impossibile: ratiōe cuius impossibilitatis mundus non pōt esse eternus. ¶ Ad xiiij. cum d̄r/ quid est magna differentia? z concordātia: dicendū est qd in essentia magnitudinis est magnificans/ distinguens z concordans vnā personā eandē numero: z qd magnificatus z differentiat z concordatus sit alia persona: z magnificare/ differentiare z cōcordare alia persona: z qd omnes iste tres persone sint idem per essentiam/ naturam/ magnitudinem/ differentia z concordantia: z hoc videndū est per eorum diffinitiones. Et per primā et secundam speciem regule c. z d. z per tertiāz c. vt magnitudo/ differentia z concordantia sint in actu agentes z concordantes/ z a vacuitate z ociositate dispartate: z per quartaz speciem c. vna habet actuz in alia sine quibus actibus diffinitionis: eorūdem non essent vere/ qd est impossibile vt regula b. testatur. ¶ Ad xv. queritur / quid est magna differentia et contrarietas? Respondendū est qd est illa causa causans vnum contrariū in alio: sicut in elemento in quo ignis z aqua sunt mixta: similiter aer z terra: inter bonuz naturale innatum z malū morale: videlicet peccatum z hmoi. Et p̄z per diffinitiones magnitudinis differentie contrarietatis. Et differentia qd declarat et distinguit ipsa contraria. Et contrarietas in subiecto priuat concordantia: z generat contrarios appetitus z fines. Et per regulam b. significatum est: per primam z secundā speciem regule c. z d. z per tertiā speciem regule c. Similiter est factis planum qd vnum cōtrariū est agens et patiens in alio. Et per quartam speciem regule c. habet vnum in alio actionem: per tertiā hō speciem regule d. subiectionem. Et in hō passu figurantur magne pene infernales. Per quartam

speciem c. vna habet actum in alia/ sine quibus actibus diffinitiones eorum non essent vere: qd est impossibile/ vt regula b. testat. ¶ Ad xvj. questionē cum queritur: quid est magna concordantia z contrarietas? Dicendū est qd est illud ens quod ponit in eodē subiecto res concordantes et contrariantes/ generando z corumpendo in elemento: sicut ignis z terra qui habent concordantia per generationem cum aere/ ipso existente calido et sicco / et recipientem siccitatem a terra/ z dante caliditatem aeri: per tertiā speciem regule d. ipse quidem est existens dominans siccitati z humiditati in quibus ponit magnam cōtrarietatem corumpendo. Et sicut diximus de igne: ita potest dici de alijs elementis fm qualitates eorum: et sic videndū est per primam et secundā species regule c. d. et per diffinitiones magnitudinis et concordantie et contrarietatis: et per quem modum elementa intrant mixtum et componunt elementatum. Et per tertiā speciem regule c. z d. vnum elementum est in alio agens et patiens. Et per quartam speciem regule c. vnum elementum habet actionem et passionem in alio: et etiam motū/ generādo z corumpendo. ¶ Ad xvij. questionem quando querit differentia concordantie eternitatis de quo est? Respondendū est qd est de natura z relatione. Differentia enim ponit res distinctas z relaxas naturaliter per distinguentem/ distinctum z distinguere in eterna concordantia: quae quidem fm suā diffinitionem ponit concordantem concordatum et concordare: et vnā essentiam z naturam: in qua eternitas ponit eternantem/ eternatū et eternare/ ratione sue diffinitionis: et hoc est manifestū per regulam b. et per primam et scdam speciem regule c. et d. Et tertia species regule c. ponit actionem et passionem sine materia. Et quarta species eiusdem regule actus eternos naturales. Et ad hoc tertia species regule d. non potest contradicere: eo quia est dispartata a primitiuis actibus differentibz concordantibus. ¶ Ad xvij. questionem quando queritur/ differentia eternitatis et contrarietatis de quo est? Dicendū est qd est de deo et mundo/ posito qd mundus sit eternus. Et hoc patet per eorum diffinitiones. Eternitas enī ponit innatū bonum/ eternum bonum/ et malum morale: et differentia distinguit ipsa. Et cōtrarietas ponit eternos fines

c t c d
Ad xvij. q̄
stionem.

c t b c

Ad xiiij. questionē.

d t b c
Ad xvij. questionē

c t b d

Ad xv. q̄stionem.

d t b d
Ad xvij. questionē

z contrarios absq; quiete. Et hoc per regulam b. clarus est. Et per primam speciem regule c. z d. dicendum est esse differentias contrarias: z secunda species eadem regularis: ipsa tamen talis compositio impossibilis est. Et tertia species regule c. dicit q; mundus est infinitus per infinitam bonitatem innatam: sed sua moralis bonitas/malicia/sunt simul duratio eterna. Et mundus h; infinitatem p; eternitatez innatam: z oes alie sue partes innate/sunt finite: eo q; celum est corpus finituz: per quantitatem/habitum z situm. Et tertia species regule d. dicit primitivas dominationes z subiectiones primarias/qd est possibilissimum. ¶ Ad decimanonam questionem qn queritur: concordantia contrarietatis z eternitatis de quo est? Respondendum est q; est de duobus eternitatib; scz de eternitate dei z eternitate mundi/posito quomodus sit eternus: q; quidem concordant z discordant in duracione infinita. Deus naq; habet substantiam infinitam z mundus finitum: z eternitas dei simpliciter est bona: z eternitas mundi bona z mala moraliter. Et diffinitio concordantie destruit. Et diffinitio contrarietatis est eterna z necessitata. Et diffinitio eternitatis est destructiva: eo q; non pcedit durationem magnitudinis/bonitatis/virtutis/ad duracionem magnitudinis/malicie z vitioz. Et hoc p primam regulam videndum est. ¶ Et sic p; q; concordantia est primitiva bonitate et malicia: vt p; p primam speciem regule c. z d. z p secundam speciem c. z d. Et est composita ex contrarijs primitivis eternaliter extra suum genus. Et sic est in suis contrarijs concordantia habens nomen p; contradictionem implicatam/vn est eterna concordantia/z eterna contrarietas p; tertia specie regule d. z subdita z no subdita/qd est impossibile. ¶ Ad vigesimam questionem qn querit: differentia/concordantia z contrarietas de quo sunt? Respondendum est q; sunt de seipsis/eo quia sunt genera generalissima: vt patet p; diffinitiones eoz. Et hoc regula b. testatur: z pma z scda species regule c. z d. tamen no dico q; contrarietas cadat/sive sit in specie secundae regule c. vel d. eo q; est accidens: z accidens no habet materiam ex qua sit simpliciter. Nam si haberet/iam esset substantia composita ex forma z materia: qd est impossibile. Et hoc patet per tertiam speciem regule d.

¶ Diximus de prima columna/z dedimus doctrinam de ipsa/per quem modum questiones extrahuntur ab ipsa: z

solutiones eorum per diffinitiones z regulas. Et sicut fecimus de ipsa/ita potest fieri de alijs columnis suo modo. Et questiones quas fecimus de ipsa sunt generales: z possunt applicari ad questiones particulares/descendendo p; scdas regulas viridis: p; quas intellectus est diffusivus/faciendo scientias differentes. Et de hoc damus exemplum in eadem columna ad soluendum questiones per viginti rationes differentes ratione dictarum camerarum a quibus extrahuntur.

Utrum mundus sit eternus.

olutio huius questionis patet p; primam columnam tabule: z potest fieri per alias columnas/eo q; columnae sunt colligatae. Et primo per primam cameram columnae: deinde per secundam. z sic per ordinem vsq; ad cameram ultimam/multiplicando viginti rationes ad eandem questionem/tenedo de questione negatiuam per diffinitiones z regulas in ipsa columna implicatas.

¶ Doctrina huius artis est q; accipiant termini explicatiui sunt in questione: sicut quando dicitur utrum mundus sit eternus. In ista questione est eternitas que est terminus explicatus cum sit in prima figura. Et per eternitatem requiritur d. z per d. acquiruntur termini per ipsum d. significati. Et scala que est in angulo d. videlicet contrarietas que est inter sensuale z sensuale: et inter iensuale et intellectuale: z inter intellectuale z intellectuale. ¶ Item per vtrū acquiritur b. z per b. acquiruntur ea que sub eo existunt: vt patet in Alphabeio. Et quoniam volumus applicare in questione c. ipso implicato in questione/acquiruntur quicquid c. continet. ¶ Et sic datur doctrina ad applicandum primam columnam: ad soluendum que stione antedictam. ad inueniendum terminos explicatos z implicatos/applicando ipsos ad propositum: videlicet ad solutionem questionis cum tali modo/q; diffinitiones principioz z regule remaneant in se: adiuvando se cum speciebus aliarum regularum: ad dandum doctrinam quomodo homo potest se iunare cu alijs. Et primo per primam cameram sic.

De doctrina huius artis.

De prima camera B. L. D.

Quinta pars.

Q. 1. de camera B. C. D.

Quando queritur utrum mundus sit eternus: & dicimus per b. c. d. q. n. Quoniam si esset eternus: sua ratio esset ab eterno producens eternum bonum: & magni-

tudo magnificaret illam illam rationem bonam ab eterno: & in eterno: ut patet per suam diffinitionem: & eternitas ab eterno: & in eterno: ipsam productionem durare faceret: & sic nullum malum esset in mundo: eo qd bonum & malum sunt contraria: sed malum est in mundo: ut patet per experientiam. Concluditur ergo quod mundus non est eternus. ¶ Alteri? regula b. ponit qd de questione negatiua est tenenda secundum diffinitiones supra dictas: & sic qd proponimus dicere per regulam c. d. dicendo sic: si mundus est eternus: sua eternitas est causans tantum durationem malicie quantum durationem boni. quod patet per primam speciem regule c. & per primam speciem regule d. malum tantum primitiuum quantum bonum. Nullus enim dies est primitiuus neq; ultimus. Et per secundam speciem regule c. & d. mundus quidem est compositus de bono & malo ab eterno & in eterno. Et per tertiam speciem regule c. mundus est in eternitate infinitus: & in bonitate & malicia finitus. Et per quartam speciem regule c. habet quietem in generabilibus & corruptibilibus: in generabilibus ratione boni: & in corruptibilibus ratione mali. Et per secundam speciem regule d. diuina eternitas & sua bonitas necessitant malum: & quietem: causando eternitatem mundi. & cum omnia ista sunt impossibilia: patet qd de questione negatiua tenenda est.

De camera B. C. I. B.

Q. 2. de camera B. C. T. B.

¶ Mundus est eternus: sicut due eternitates differentes: scilicet eternitas dei & eternitas mundi. Et sic differentia que est inter sensuale & sensuale: inter sensuale & intellectuale: inter intellectuale & intellectuale ponit quidem tres eternitates generales differentes. Et bonitas ponit ipsas bonas: & magnitudo magnas: sed hoc est falsum & impossibile: eo quia differentia ponit ipsas malas secundum quid: & sic deficit magnitudo bonitatis. & per consequens bonitas magnitudinis ponit confusionem: quod est impossi-

bile. Concluditur ergo qd de questione negatiua est tenenda.

De camera B. C. I. C.

¶ Mundus est eternus: concordantia innata que est de essentia mundi inter sensuale & sensuale & c. est eterna: & sic sunt tres concordantie & tres eternitates subalternate generalis cum magnitudine bonitatis & eternitatis: & cum duratiōe eterna magnitudinis & bonitatis: quod falsum est & impossibile: eo quod sunt tres contrarietates subalternate & eis opposite cum magnitudine malicie & eternitatis. ¶ Alteri? per regulam b. & p. b. qd de diffinitionibus diximus: negatiua est tenenda: & hoc idem patet per primam speciem regule c. & d. quoniam concordantia generalissima per suam scalam ponit qd eternitas dei & eternitas mundi: in vno bono cum magnitudine concordant: quod falsum est: quod contrarietas magna & eterna hoc impedit. ¶ Tercio ad idem secunda species regule c. & d. ponit qd si mundus est eternus: concordantia bona: magna & eterna ambit totam essentiam mundi disparatam ab omni contrarietate: quod falsum est. ¶ Quartus per tertiam speciem regule c. postquam mundus sit eternus: est essentia mundi eterna cum magnitudine eternitatis: quod falsum est: cum in mundo sit corruptio & culpa: que sunt effectus magnitudinis & contrarietatis et malicie. ¶ Ad idem per quartam speciem regule c. concordantia habet magnam bonitatem et eternitatem in subiecto in quo est: quod falsum est: cum subiectum sit habitatum de magna malicia & eternitate per contrarietatem. ¶ Ad idem per tertiam speciem regule d. significatum est qd mundus sit eternus: et est tantum subditus malicie quantum bonitati: quod non est dicendum: ut manifestum est per diuinam eternitatem: que prima causa est cum magna concordantia bonitatis durationis & c.

Q. 3. de camera B. C. T. C.

De camera B. C. I. D.

¶ Mundus est eternus: sequitur qd est bona & magna concordantia eterna inter sensuale et sensuale & c. quod est impossibile. Quoniam contrarij fines non possunt esse boni cum ma-

Q. 4. de camera B. C. T. D.

gnitudine eterna. q. si sit bonitas/est
 z ratio quod produceret bonum et ma-
 lum. Et magnitudo magnificaret bonū
 z malum infinite cum eterna contrarie-
 tate. z eternitas faceret durare illa con-
 trarietatem magnam/bonam z malā.
 quod est impossibile. ¶ Regula b. dicit
 q. mundus non est eternus per hoc qd
 dictum est de diffinitionibus. Et prima
 species regule c. d. ponit primitiua con-
 trarietates bonas/magnas z eternas. z
 secunde species c. z d. ponunt compo-
 sitionem bonitatis z malicie/magnitudi-
 nis z paritatis/eternitatis/z temporis
 z contrarietatis/atq; concordantie/
 quod est impossibile. ¶ Ad idem: tercia
 species regule c. ponit q. contrarietas est
 bona z magna in eternitate/z per conse-
 quens bonitas z malicia sunt bone z ma-
 gne in eternitate/quod est impossibile.
 ¶ Ad idem per quartam speciem regu-
 le c. z. eua tercia species regule d. habet
 dominium in eternitate: z bonitas z ma-
 gnitudo habent possessiones eternas in
 per eterna contrarietate/quod est im-
 possibile. Concluditur ergo p. predicta q.
 mundus non est eternus.

De camera B. D. T. B.

Qd. 5. de
 camera
 B. D. T.
 B.

Osito q. mundus sit eter-
 nus/differencia quidem q.
 est inter sensuale z sensua-
 le zc. ponit q. sūt tres eter-
 nitates bone et eterne/in
 quib' bonitas est ratio p-
 ducens bonum inconfusum z eternum/
 qd falsum z inopinabile est. Differentia
 quidem existens inter sensuale z intelle-
 ctuale: scilicet in forte z platone nō fuit
 pducta ab eterno z in eterno: eo q. non
 est. Et simili modo potest dici de vitiis
 corruptus/elementatis z vegetatis. Sz
 posito q. mundus non sit eternus. Dif-
 ferentia que fuit inter sensuale z intelle-
 ctuale/z sic de alijs hominibus defun-
 ctis: potest quidem reduci in eternitatē
 per resurrectionē cū habitu bono z eu-
 terno a deo per meritum dato. ¶ Item
 regula b. hoc idē affirmat/z prima spe-
 cies regule c. nam deus est ens remne-
 rans in eternū. Adhuc prima species re-
 gule d. dicit q. eternitas dei simpliciter
 est primitiua p. eternitatē differentē ab
 omni tpe. Et bonitas quidem ponit ta-
 lem differentiam bonā. ¶ Secda species
 3o regule c. ponit q. in eternitate mū-
 di non est innatū eternare: quia si esset/

multiplicaret extensivē infinitū eterna-
 tum/qd est impossibile. ¶ Ad idē: secun-
 da species d. ponit q. si mundus esset eter-
 nus/qd est cū differentia/ipsa tñ eterni-
 tate continente in se eternantē/eterna-
 tum z eternare: ex quib' eternitas mū-
 di est/quod est impossibile. ¶ Ad idē po-
 test dici per secundam speciem regule c. et
 tertiam d. q. differentia in eternitate dei
 z mundi est bona. qd falsū est/ eo quia
 submittit eternitatē dei inq; ausert
 ab ipsa singularitatē eternas. ¶ Alteri^o
 quarta species regule c. ponit q. si mun-
 dus est eternus/q. habet nimis de simi-
 litudine cum deo per infinitaz duratio-
 nē: qd est malū eternum z cōfusū: g. zc.

De camera B. D. T. C.

Osito q. mundus sit eter-
 nus/eternitas dei z eterni-
 tas mūdi bene quidē cōco-
 rdant/quod est impossibile.
 cū eternitas mūdi in se cō-
 tineat eternā maliciā per corruptionē z
 peccatū: z hoc apparet satis per regu-
 lam b. cū diffinitioe bonitatis/eternita-
 tis z cōcordantie. ¶ Alteri^o prima spes
 regule c. ponit q. si mundus est eternus
 sequit q. sua eternitas est ens vltra qd
 non est aliud preiacens p. durationem/
 qd est 3 eternitatē dei: vt p. 3 tertiam
 speciem regule d. que quidem ponit subie-
 ctionē que nō potest pducere in nō esse
 hoc qd est sibi simile in duratione. Et h
 etiā affirmat p. primā speciem regule d. q.
 qdē dicit q. mūdus semp fuit/est z erit.
 ¶ Item secūde species regule c. z d. hoc
 ponunt. nā substrata mūdi est de eterni-
 tate/eternabili z eternare. Et sic impos-
 sibile est ipsum reducere in nō esse. ¶ Ad
 idē: tercia species regule c. ponit q. bo-
 nitas z eternitas sunt subdite in eterna
 contrarietate. Et quarta species. eiusdē
 regule dicit q. habet passionē cum mali-
 cia. ergo zc.

Qd. 6. de
 camera
 B. D. T.
 C.

De camera B. D. T. D.

3 mundus est eternus/sua
 pzetias innata est bona et
 eterna: qd falsū est. Contra-
 rietas em eterna est 3 boni-
 tatē eternā cū malicia z ecō-
 uerſo. ¶ Un sequit q. eternitas mūdi est
 subiectū ex cōtrarijs innatis cōpositū. Et
 hoc p. 3 p. primā z scdam speciem regu-
 le d. z p. primā speciem regule c. q. substā-
 tiā est cōposita ex primitiuis z contrarijs et

Qd. 7. de
 camera
 B. D. T.
 D.

Quinta pars.

eternis. Et per secundā speciem regule mundus habet eternaliter innatos/contrariantē/ contrariatū z cōtrariare. Et per quartam speciem regule c. bonitas eterna habet actionē in eterna malicia z conuerso: qd est valde impossibile: cū regula b. minime ad hoc consentire possit. ¶ Concludit ergo qd impossibile est qd mundus sit ab eterno.

De camera B. I. B. L.

Qd. 8. de camera B. T. B. C.

S mundus nō est eternus/ bonitas z differentia existētes inter sensuale z intellectuāle zc. possunt habere cōcordantiā in euo eterno. Sed si est ab eterno/ nequaq; cū nūq; fuerit primus homo neq; vltimus erit. Et sic mundus est subiectum confusum in quo bonitas moralis nō haberet concordantiā ab eterno: neq; cōcordātia in ipso haberet concordantiā ab eterno: neq; concordantiā in ipso haberet suaz definitionē: quod patet per euiternam corruptionem/ p̄uatiōem z culpam/ qd est contra primam regulam. Et per primam speciem regule c. mundus est subiectum in quo bonitas nō habet concordantiā neq; quietem. Et per primā speciem regule d. bonitas/ differentia/ cōcordātia sunt primitiue forme z innate a perfectione separater: mundus est confusus per secundam speciem regule d. Et per secundā speciem regule c. habet innatos/ confusiuum/ confusibile z confundere. Per tertiā nō speciem regule d. est ali- quod ens dominās quod ponit mundū confusum. Adhuc per tertiam speciem regule c. prima causa mundi est mala/ ipsa quidem habente in mundo dominium. Et hoc ratione quarte speciei regule c. quod est impossibile: ergo cōcluditur qd mundus nō est eternus.

De camera B. I. B. D.

Qd. 9. de camera B. T. B. D.

S mundus est eternus/ contrarietas sua est innata z eterna z substantata in bonitate z malicia/ contra claram differentia: z hoc per eternā z vniuersale scalaz existēte inter sensuale z sensuale zc. Tale quidē scalā cōtrarietas nequaq; sustinere possit. ¶ Alterius prima regulā p̄sentit oimode z affirmat qd de questione negatiua est tenenda. Ad idēz prima species regule c.

ponit qd si mundus est eternus: qd cōtrarietas est impediens omne bonū diu- sum per sensuale z sensuale zc. Et bonitas quidē eterna est ens perficiens scalam existentem inter sensuale z sensuale zc. Et differentia existens inter sensuale z sensuale/ est ens distinguens inter bonum z malum. Et iterum per secundam speciem regule d. mundus est compositus ex primitiuis contrarietatib; bonis z differentibus. Qd quidē est falsum z manifestū p̄ primaz speciem regule d. Per secundam nō speciem regule c. z tertiam speciem eiusdē regule: z tertiaz speciem regule d. patet qd mundus est subditus suis partibus innatis. Adhuc per tertiam speciem regule c. est in suis partibus innatis corruptibilis/ ipso habente/ ratioe quarte speciei habitū eternum. Et cum omnia sint impossibilia: ergo zc.

De camera B. I. L. D.

S mundus est eternus/ sua bonitas/ idē eterna z innata est per scalam de sensuali z sensuali zc. ipsa scala existente habitata de eterna concordantiā atq; contrarietate: qd est impossibile/ ex qd est contra diffinitiones predictarū rationum. ¶ Alterius regula b. idēz testat negatiue. Adhuc prima species regule c. dicit qd mundus est substantia composita ex contrarijs eternis ipso existente corruptibili/ cuius sit eternus: quod est valde impossibile et dissonum rationi. Item prima species regule d. ponit quidē primitiuam corruptionem/ ratioe primitiue contrarietatis existētia inter bonitatem z maliciam. Cōcordantiā autem primitiue ponit oppositum/ z sede species regule c. z d. ponunt qd mundus est commixtus ex contrarijs/ vno posito in alio. ¶ Ampli⁹ tertia species regule c. dicit qd mundus est corruptibilis in sua contrarietate/ et incorruptibilis in sua concordantiā/ z bonus in sua bonitate/ et malus in sua malicia. ¶ Alterius regula d. ponit qd mundus est subditus sue imperfectiōi/ qd aliquod ens existens extra suam essentiam. Et etiāz est a deo intantum separatus/ qd deus bonus nō est: sed est deus malus: qd est impossibilissimum: quare zc.

Qd. 10. de camera B. T. C. D.

De camera L. D. I. B.

Q. 11. de camera C. D. T.

Ostio q' mūdus sit etern⁹ queritur quid est differētia magna sue eternitatis per scalā de sensuali ⁊ sensuali ⁊c. Et respondendūz est q' est ista essentia que ponit eternitatem distinctam inter sensuale ⁊ sensuale per eternantē/eternatum ⁊ eternare: qd est impossibile. quia illa generabilia sunt incorruptibilia/ qd est contra eorū diffinitūtes. Regula etiā b. de predict' testatur negative. Adhuc prima species regule c. ponit ⁊ consentit q' diffinitio antedicta est falsa ⁊ impossibilis. ¶ Ampli⁹ prima species regule d. affirmat primitiūas esse corruptiones ⁊ incorruptiones. p magnitudinem/ magnas: ⁊ p eternitatem/eternas. ⁊ p differentiaz/differētes siue claras. ¶ Itē e cūde species c. ⁊ d. ponunt mūdū esse cōpositū ex ipsis. ¶ Adhuc tertia species regule c. dicit q' mūdus est in celo incorruptibilis ⁊ in elementatis corruptibilis/mūdo habētē naturā incorruptibile ratione quartē speciē regule c. ⁊ est incorruptibilis eternaliter cū magna differentia/qd est ꝓtradictio/ ⁊ etiam contra tertiā speciē regule d. ergo ⁊c.

De camera L. D. T. L.

Q. 12. de camera C. D. T.

Mūdus est eternus: q' rīf qd est magna ꝓcordantia eternitatis sue: Et rīden dū est ꝓ diffinitiones magnitudinis/ꝓcordantie et eternitatis. p scām speciē regule c. q' est ens habēs in se inna tos eternatē/eternatū ⁊ eternare. ¶ Adhuc p scām speciē regule c. ⁊ p primam ⁊ scām speciē regule d. q' sit de ipsis ab omni ꝓtrarietate remota. ⁊ q' habeat p magnitudinē sic extēsitatēz sicut hz per eternitatē infinitā durationē fm quartā speciē regule c. ⁊ p tertiā q' sit in magnitudine infinita sicut in eternitate a tertia speciē regle d. sepata: qd ē falsūz: vt pꝓ ꝓ scalā de sensuali ⁊ sensuali ⁊c.

De camera L. D. T. D.

Q. 13. de camera C. D. T.

Onesso q' mundus sit eternus: q' rīf qd ē magna cōtrarietas magnitudinis ⁊ eternitatis: Et respondendum est p primam speciē regule c. q' est infinita resistentia inter diuinas magnitudinem ⁊ eternitatem. Et

ad hoc testatur prima species regule d. nam diuina eternitas causat infinitam durationem sibi similem: et magnitudo causat magnitudinem celi finitam sibi dissimilem. ⁊ per tertiā speciē regule d. magnitudo dei est impedita in suo effectu agēdo: eternitas ꝓ nequaꝑ. vñ sequitur p accidens magna ⁊ eterna cōtrarietas inter diuinam eternitatem ⁊ magnitudinem per secundam speciē regule c. ⁊ d. vnde sequitur q' magnitudo dei est in sua eternitate ꝓtrarians ⁊ eō ueris. Et etiam uidet q' diuina eternitas habeat altius posse ⁊ vigorez/ꝓ magnitudo sua: quod est falsum ⁊ impossibile: et hoc probatur per regulam b. et diffinitiones: magnitudinis/bonitatis ⁊ eternitatis. ergo ⁊c.

De camera L. T. B. L.

Q. 14. de camera C. T. B. C.

Atto q' mūdus sit eternus: queritur quid sit magnitudo sue differentie ⁊ concordantie: Et respondendum est per primam speciē regule c. d. q' sunt primitiue essentie ⁊ eterne ab omni contrarietate separate. ⁊ per secundā speciē regule c. d. est compositus ex ipsis absq' cōtrarietate: quod est impossibile/vt apparet per scalā de sensuali ⁊ sensuali ⁊c. Que quidem scala/est ꝓpria passio mūdi cum tertia speciē regule d. que ponit q' mundus sit subditus corruptioni ratione ꝓtrarietatis habentis in mundo magnam ⁊ eternam actionem. ¶ Hec autē regula b ⁊ diffinitiones predictorū ꝓincipioꝝ sustinere. nō possent. ergo ⁊c.

De camera L. T. B. D.

Q. 15. de camera C. T. B. D.

Mundus est eternus: que ritur quid est magna cōtrarietas sue differētie: Et est respondendum per primam speciē regule c. d. q' est illa scala existēs ē iter sensuale ⁊ sensuale ⁊c. habituata simpliciter de contrarietate composita per secundam speciē regule c. d. Solutio qua differētia coessentialis mundi est subdita. et p tertiam speciē regule c. d. contrarietas est actiua in differentia. et per quartam speciē/contrarietas habet actus eter nos simpliciter: qd est impossibile/vt est manifestum per scalam sensuales ⁊ sensuales ⁊c. ⁊ etiam per regulam b. ⁊ diffi-

D iij

Quinta pars.

nitiones dictorum principiorum ergo etc.

De camera C. L. L. D.

Q5.16. de camera C. T. C. D.

Osito q̄ mūdus sit eternus querit̄ qd̄ est magna distantia existens inter suam magnam concordantiā & triaretate? Et r̄ndēdū est per primā speciem regule c. d. q̄ est illa forma que causat contradictiones: qd̄ apparet per scalam eternam existentē inter sensuale & sensuale etc. eo q̄ cōiungit se in eternitate que est simplex principium / in quo sunt composita per scām speciei regule c. d. Et vnū quidem principiu est subditum alteri / per tertiam speciem regule b. et secunda & tertia species regule c. ponit magnam distantiam & eternitatem: cum concordantia & contrarietas sint opposite in subiecto / vna habente in alia contrariam naturā p̄ quartam speciem regule c. Et q̄ eternitas mundi ponit sibi coessentialem contradictionem / que quidez contradictio minime pot̄ esse. Concluditur ergo q̄ mundus non est eternus.

De camera D. L. B. C.

Q5.17. de camera D. T. C.

Atō q̄ mūdus sit eternus? q̄rit̄ de quo ē sua eternitas? R̄ndēdū est per primā speciem c. d. q̄ est de primitiuis infinitis & finitis differētibus / cōcordantibus in scala sensuales & sensuales etc. substantatis. Eternitas q̄dez quo ad suuz genus / est infinita duratio dicit̄ atq̄ cōcordantie que sunt in scala quo ad genus earū: & sunt finite in extensitate / q̄titate atq̄ habitu & situ: & in eternitate sunt eterne. vñ sequit̄ p̄ scām speciei regule c. d. q̄ mūdus est cōpositus ex partibus infinitis & finitis / eternitate habente dominationes p̄ quartā speciem regule c. & p̄ oēs alias partes inatas que finite sunt. ¶ Adhuc habet subiugationes per tertiam speciem regule d. qd̄ est falsum & impossibile / & enā cōprobat̄ per regulas b. & per diffinitiones antedictorum principiorum. ergo etc.

De camera D. L. B. D.

Q5.18. de camera D. T. B. D.

¶ Mūdus est eternus: queritur de quo sunt sue contrarietates & differentie innate et sibi coessentialis / q̄ sunt proprie passionis eius in scala

sensualis & sensualis etc. substantatis? Et respondendū est p̄ primā speciem regule c. d. q̄ sunt de primitiuis & eternis differētibus / & contrarietatibus que componuntur per secundam speciem regule c. d. ipsis habentibus dominationē et subiugationē p̄ quartā speciem c. & p̄ tertiam speciem d. vna ratione siue principio existēte in alio subiecto eterno / sicut vñ punctus naturalis in alio puncto: ex quibus linea est continua & cōposita: qd̄ est falsum & impossibile. & etiam est manifestū per regulam b. & per diffinitiones principiorum ergo etc.

De camera D. L. L. D.

Osito q̄ mūdus sit eternus? q̄ritur de quo sunt sue naturalis & sibi coessentialis concordantie & contrarietates per scalam de sensuali & sensualis etc. designate: & similiter queritur de quo sunt sue morales concordantie & contrarietates? Et respondendū est per primā speciem regule d. q̄ sunt de seipsis: & per primam speciem regule c. eternitas est ens ex contrariis compositus: qd̄ p̄t̄ per secundā speciem regule c. d. ipsa habente in seipsa concordantiā / contrarietatem & eternitatem: concordantibus / contrariatū & eternitatum: concordare / contrariare & eternare: quod quide est ponere oppositū in obiecto. Et mundus est in partibus suis corruptibilibus & incorruptibilibus / vt est manifestū per tertiam speciem regule c. ipsa habente p̄ quartā speciem eiusdē regule infinitas in numero reuolutiones / multiplicatō infinituz numerum & eternū / mundo existente in infinito / quiete & labore / qd̄ est falsū & impossibile: & hoc probatur p̄ regulā b. et diffinitiones eternitatis & concordantie & contrarietatis. Concluditur ergo satis manifeste q̄ mūdus nō est eternus.

Q5.19. de camera D. T. C. D.

De camera L. B. C. D.

¶ Mūdus est eternus: queritur vtrum sue differentie & contrarietates sint eterne? Et respondendū est q̄ sic / vt patet in secunda figura per triangulū viridem. ¶ Nam priuata vniuersali differentia / cōcordantia atq̄ contrarietate / mundus quidez nō haberet ex quo esset. Et sic patet per secundā spe

Q5.20. de camera T. B. C. D.

cienti regule d. z c. q. mundus est ex partibus punitius ad aliquem finem eter num ordinans per differentiam z cōcor dantiam z nō ex paribus punitius or dinatis ad aliquem finem eternum p dif ferentiam z contrarietatem. Et sic diuina eternitas est causa mundi z nō cau sa. Et per secundam speciem regule c. d. mundus est compositus z nō compositus ipso habente per quartam speciem par tes innatas z nō innatas. Et per tertiaz speciem regule c. est in fine z nō in fine. Et per tertiam speciem regule d. mundus est subditus deo z nō subditus/ nec cessitatus z nō necessitatus/ z a contingencia remotus z cū contingencia con iunctus: z sic est z non est. ¶ Et cū omnia ista sint contradictoria/ falsa et impossi bilita: quod patet per regulam z diffin itiones antedictorum principiorum. De monstratum est ergo latius euidenter q mundus non est eternus. ¶ Probaui mundum esse nouum/ per quam proba tionem est necessarium deū esse/ cū mū dus nō possit seipsum causare atq; deduce re de nō esse in esse: quia si sic/ā esset anteq; esset/ qd est contradictio. ¶ Inue nimus ergo deum esse cum sua gratia z benedictione ex qua inuentione gaudea mus valde/ ex eo q habebimus eē post mortem ratione sue magne bonitatis et iusticie z charitatis.

¶ Data est ḡ doctrina practice istius artis/ videlicet per quem modum intel lectus descendit ad particularia multi plicando viginti rationes ad vnā z ean dem conclusionem/ miscendo principia z species regulari/ cum quibus mixtio nibus z inuentionibus fiunt solutiones questionum. Et hoc exemplificatum est per pnam columnam: z similiter ex plicari potest per secundam z tertiaz z c. per ordinem. ¶ Et in isto passu appa ret/ per quez modum intellectus habet generale subiectum: scilicet tabulam hu ius artis ad inueniendū media de qua cunq; materia sint/ posito q sciatur qd dicitur per nomen/ de quibus z cū qui bus scilicet medijs sic conclusio que quide media sunt subiectum huius artis.

¶ Finis ḡte ptis pncipalis hui' opis.

Sexta pars principa lis De euacuatione ter tie figure.

Tertia figu

ra est diuisa in tri ginta sex cameras vt in ipsa patet: et in qualibet came ra sunt implicite duodecim ppositio nes z viginiquatuor questiones et solutiōes earū. ¶ Et vocam' euacuare/ quando extrahim' ppositiones/ z que stiones/ z solutiones earuz: z de impli catione ad explicationem ipsam deducimus doctrinam/ dando artificialiter et practicas huius artis. Sicut em h' solve mus questioes cū principioz diffinitio nibus z speciebus regularum/ sic potest artista huius artis cuius ipsi questiones solvere peregrinas/ supposito in q arti sta sciat quid dicitur per nomen.

Rubrica ferte para tis. 79

Euacuare quid est.

De camera B.C. 102

¶ Camera ista primo facie mus ppositiones mutan do subiectum in predicatu: deinde faciemus questioes/ z sicut exemplificabim' de duodecim ppositionibus camere b.c. ita potest exemplificari de alijs camerais cō tentis in ista tertia figura. Et postmo dum solutiōes faciemus pbādo p tres ppositiones in qualibet camera. Et si cut de illis exēplū dabimus/ ita pot' dari de alijs ppositionibus cōtēntis in eisdē cameris. ¶ De primo igitur dicendū est sic. ¶ Unde sciendum est q in tertia figu ra intellect' euacuat cameras/ eo quia abstrahit ab ipsis tantū quantum pot' recipiēdo a qualibet camera ea que li tere significant/ z applicet illa significa ta ad ppositum. Et sic ipse intellect' facit se applicatiuū/ inuestigatiuū z in uentiuum. Et de hoc dabim' exēpluz de vna camera p̄tinēte duodecim ppositio nes supradictas. Et sicut sequitur de illa/ ita sequet de alijs. Et hoc sic. ¶ De ca mera b.c. intellectus haurit duodecim ppositiones dicēdo sic. Bonitas est ma gna/ bonitas est differens/ bonitas est cōcor dans. Magnitudo est bona/ magni tudo est differens/ magnitudo est cōcor dans. Differentia est bona/ differentia est magna/ differentia est concordans. Cōcordātia est bona/ cōcordantia est ma gna/ cōcordātia ē differēs. ¶ Factis istis xij. ppositiōib' mutādo subiectū in pdi catū z eōuerfo/ hec camera est euacua: Di iij

Prima ca mera que est B.C.

Duodecim ppositioes in 3. 68

Correla rium.

Cōclusio.

Generale subiectum hui' artis.

Sexta pars.

Enarratio p
24 media

24 m
24 m

Enarratio p
24 Spr ngn
24 b. 24
24 .c.

Probationis

ta ipsa propositionibus. Deinde euacuet
 eas duodecim medijs eo qd consistit iter
 subiectu & predicatu cum quibus conue
 niunt genere aut specie. Et cu3 illis me
 dijs intellectus faciet se disputatuz &
 determinatuum. Et ista media supra di
 cta extrahuntur a duodecim propositioni
 bus supra dictis: vt cu dicitur omne id
 qd magnificat a magnitudine e magnu:
 sed bonitas est id quod magnificatur a
 magnitudine: ergo bonitas est esse ma
 gnuz: et sic de alijs. ¶ Facta ista euacua
 tione intellectus euacuet ipsam came
 ram viginti quattuor questionibus: co
 quia in qualibet propositione sunt due
 quæstiones implicite. Et hoc sic. Bonitas
 est magna. Utrum bonitas sit magna?
 Quid est bonitas magna? Bonitas est
 differens. Utrum bonitas sit differens?
 Quid est bonitas differens? Bonitas e
 concordans. Utrum bonitas sit concor
 dans? Quid est bonitas concordans? Ma
 gnitudo est bona. Utrum magnitudo sit
 bona? Quid est magnitudo bona? Ma
 gnitudo est differens. Utrum magnitu
 do sit differens? Quid est magnitudo dif
 ferens? Magnitudo est concordans. Utrum
 magnitudo sit concordans? Quid est ma
 gnitudo concordans? Differentia est bo
 na. Utrum differentia sit bona? Quid e
 differentia bona? Differentia est magna.
 Utrum differentia sit magna? Quid est
 differentia magna? Differentia est con
 cordans. Utrum differentia sit concordans?
 Quid est differentia concordans? Concor
 dantia est bona. Utrum concordantia sit
 bona? Quid est concordantia bona? Con
 cordantia est magna. Utrum concordan
 tia sit magna? Quid est concordantia ma
 gna? Concordantia est differens. Utrum
 concordantia sit differens? Quid est co
 cordantia differens? ¶ Facta ista euacua
 tione questionu deinde intellectus euac
 uet cameram cum definitionibus bon
 itatis et magnitudinis: & cum tribus
 speciebus differentie & concordantie: vt
 patet in scda figura. ¶ Deinceps euac
 uet cameram: cum tribus speciebus re
 gule b. & cu quattuor speciebus regule c.
 & expedita ista euacuatione intellectus
 postmodum soluat questiones pdictas
 in illa euacuatione sequendo pdictiones
 camere: affirmado aut negando. Et sic
 intellectus expellit a camera dubitatio
 nes: et consistit in illa quietatus: & etiã
 cognoscit se valde generalem & artificia
 rum: et de magna scientia habituatus.
 ¶ Modo autem solutiones faciemus pro
 bando per tres propositiones: vt sequa

mur ordine prelibati. Et hoc sic. Boni
 tas est magna. Utrum bonitas sit magna?
 Et respondendum est qd sic. Quid pa
 tet per definitionem magnitudinis: et
 per primã speciem regule c. que dicit q
 magnitudo est ens ratione cuius boni
 tas est magna. Et per secundam speciẽ
 regule c. vltim est q bonitas magna e
 eo q habet coefficientales bonificatio
 nes: bonificabile et bonificare / cum quibus
 habet magnã naturam & quietez: vt pa
 tet per quartã speciẽ regule c. & per ter
 tiã speciẽ eiusdẽ regule est in differẽtia
 & concordantia cu3 definitionibus earu/
 distinguendo & concordando: & hoc intra
 suum genus et suã essentiam ex quibus
 outur moraliter bonitas magna. Prob
 atũ est ergo q bonitas est magna. Et
 ad hoc quidẽ testatur regula b. ¶ Que
 ritur quid est bonitas magna? Et re
 spondendum est per primam speciem re
 gule c. q bonitas magna est illa essen
 tia que per secundã speciẽ regule c. con
 tinet in seipsa distinctos & concordates/
 bonificantem / bonificatum & bonifica
 re: qui quidem sunt de sua essentia & na
 tura: cum quibus habet per quartã spe
 ciem proprias actiões / passiones & acti
 ões: cum quibus per tertiaz speciẽ sit mota
 moraliter: tunc quomodo est magna ra
 tio bono q producta de seipsa magnuz
 bonuz. ¶ Absq omnibus istis / bonitas
 non potest esse intese & naturaliter ma
 gna. neq etiã esse de genere substantie.
 ¶ Queritur vtruz bonitas sit differens?
 Et respondẽdu est q sic: vt patet in agu
 lo secunde figure: et etiam per differen
 tiam bonitatis. Bonitas enim non effec
 ratõ bono q pduceret bonuz: nisi effec
 ter differentia: siue nisi haberet naturã dif
 ferentie: neq etiã differentia posset
 causare omnes naturales cum proprijs
 & naturalibus passionibus. Et hoc pro
 bat regula b. et etiam c. Et hoc per pri
 mam speciem: quoniã nisi bonitas esset
 differens / iam non posset fieri de ipsa
 ista definitio / bonitas est ens cui pro
 pue competit bonificare. Et per secun
 dam speciem / bonitas est: relativa natu
 ra liter. Et per tertiam / bonitas est ha
 bitus: vnus inter istud sensuale & illud
 sensuale: et alius habitus inter istud sen
 suale & illud intellectuale. ¶ Utrum p
 quartam speciem eiusdem regule / boni
 tas habet vnã naturã in isto lapide:
 et aliam in illa planta &c. ¶ Queritũ
 est bonitas differens: et respondẽdu
 est per primã speciẽ q bonitas est illa
 ratio cum qua bonificans distinguit a

bonitas
magna

quid est
bonitas
magna

utrum bu
nitas est
differens

quid est
bonitas
differens

seipso bonificatum et bonificare. Adhuc per secundam/bonitas differens est illud ens quod habet in se coessentialia et naturales relationes/cora essentia bonitatis existente in quolibet relato cum simplicitate. Quertus per tertiaz specie/bonitas differens est in pluribus habitibus specie differetibus diffusiva. Una nãg est in auro: alia vero i rubis: et c. Ad idem per quartam specie/bonitas differens habet unum habitum in vno subiecto: alium in alio: vt per regulam b. c. probatum est. ¶ Bonitas est concordans. Utrum bonitas sit concordans? Et respondendum est q sic/per primam: speciem. Nisi enim esset concordans/nam nõ esset ratio bono q produceret bonum in sua specie. Et per secundam specie/nisi bonitas esset concordans/sui quidez relationi carerent concordantia: quã i esset sibi malum: et esset contra suam naturam et suum genus. Ad idem per tertiam specie ratione concordantie bonitatis/est bonitas iter sensuale et sensuale. habitus bonus concordat iuis/diffusiuus. Ad idem per quartam specie/bonitas cum sua concordantia habet naturam diffusiuam inter sensuale et sensuale et c. Et hoc per diffinitionem bonitatis et concordantie/et per regulam b. demonstratum est. ¶ Queritur quid est bonitas concordans? Et respondendum est per primam speciem regule c. q bonitas concordans est illa essentia in qua concordat proprie bonificatio/bonificatum et bonificare. Et hoc probabile est per secundam speciem. Ad idem per tertiam/bonitas concordans est illa forma qua vnus homo et alius homo sunt idez specie. Ad idem per quartam specie/bonitas concordans est illa natura cum qua vnus homo bonus habet concordantiam bonaz cum alio naturaliter siue moraliter.

cunda species d. Si enim bonitas esset de bonificatio/bonificabili et bonificare: impossibile quidem esset q haberet naturam durandi per se. Et per tertiaz speciem regule d. bonitas quidem e durabilis quo ad se substantialiter/et enã durans acciditã bona influxa ab ipsa: et hoc naturaliter et moraliter. ¶ Queritur bonitas durans/de quo est? Et respondendum est per primam specie q est de seipso/eo q habet primitiuos relationes ex quibus est: quod patet per secundam speciem d. Ad idem: bonitas e subdita suo toti in quo est. Et hoc probatum est per regulaz b. ¶ Bonitas est differens. De ista autez camera iam superius dictum est in camera b. c. ¶ Bonitas durans de quo est? Et respondendum est per speciez regule d. vt supra significatum est. ¶ Bonitas est contraria. Utrum bonitas sit contrarietas? Et respondendum est q sic: vt patet per scalam de sensuali et sensuali. Et ad hoc testantur diffinitiones bonitatis/differentie et contrarietatis: et per regulaz b. ¶ Ad idem: bonitas contrarietas de quo est? Et respondendum est q est de pluribus habitibus bonis: sicut de caliditate/frigiditate/humiditate et siccitate /ponderositate et leuitate / generatione et corruptione: et huiusmodi. Et hoc per primam speciem verum est. Per secundam vero speciem regule d. bonitas contrarietatis est per accidens/ sicut in elemento in quo elementa contrariantur per contrarias qualitates. Per tertiam vero speciem verum est q contrarietas que est accidens/est subdita bonitati substantiali sicut instrumentũ cause efficienti.

Utrum bonitas sit durans

Bonitas durans de quo est

Bonitas differens

Bonitas contrarietas de quo est

De camera B. E.

De camera B. D.

Bonitas est durans. Utrum bonitas sit durans? Et respondendum est q sic/per diffinitionem durationis: et hoc idem per suam diffinitionem/et per angulos b. c. designatos in secunda figura. Et hoc probat regula b. et similiter regula d. per oes suas diffinitiones: sicut per primam perquam est primitiua: vt auz dicitur: bonitas hz res relatãz sibi coessentialia cum quibus in sua natura durat/ hoc probat se

Bonitas est potens. Utrum bonitas sit potens? Et respondendum est per diffinitiones bonitatis atqz potestatis q sic/eo quia potestas est ens ratione cuius bonitas potest exultare et agere. Et nisi bonitas esset potens/iam non posset esse ratio q bonus produceret bonũ. Et etiam regula b. affirmat q bonitas potens est. ¶ Bonitas quare est potens? Et respondendum est per primam speciez regule e. eo quia e de coessentialibus bonificatio/bonificabili/et bonificare. Et sic bonitas vt agens et potens

Tertia camera de B. E.

Bonitas quare potens

Utrum bonitas sit concordans

Utrum bonitas sit concordans

Secunda camera B. D.

bonificat bonificabilia peregrina i suo bonificabili intrinseco: que quidem bonificabilia peregrina non sunt de genere neq; natura bonificabilis intrinsece ipsius bonitatis. per secundā vero species bonitas est potens vt alie essentie ex ipsa sint habituate. et hoc per regulam b. vsum est. ¶ Bonitas est differēs ad hoc iam responsum est in camera b. c. ¶ Bonitas est p̄ncipians: vtrum bonitas sit p̄ncipians? Respondendum ē q̄ sic per suas diffinitioez: eo quia ē ratio bono qd̄ producat bonum. et hoc probat diffinitio p̄ncipij et differentie per scalam de sensuali et sensuali et in quibus bonitas est p̄ncipiū generale a quibus descendit bona differentia existens inter istam plantam et illam. Et sic de bono p̄ncipio causali et accidentalī. et hoc affirmat regula b. et p̄ia species regule c. ex eo q̄ bonitas est p̄ suis bonificatus, bonificabilez et bonificare. et p̄ secundā specie bonitas est: vt alia p̄ncipia sint sub ipsa bona habentia bonos habitus per ipsam bonitatem.

est q̄ et antum quāntū ipsa est diffusa p̄ cameras tertie figure ratioe mixtionis p̄ncipioz habituatorum de bonitate. ¶ Bonitas quantū est mediabilis: Et respondendum est q̄ tantum quāntū medium ipsam intrare potest quo ad diffinitione medij bonitatis/sapientie et differentie: vt probatum est per regulas b. Et per primāz secundam specie regule f. ed quā bonitas quo ad suā essentia h̄z continuā quāntitatē et quo ad suas relationes habet quātitates discretas a differentia causatas.

bonitas
quāntū
mediabilis
h̄z p̄

De camera B. S.

Bonitas est amabilis. Vtrum bonitas sit amabilis: Et respondendum est q̄ sic: vt patet per diffinitionem bonitatis et finis et regulam b. et scalā sensuali et sensuali et. ¶ Vtrum bonitas sit differentiabilis? Et respondendum ē vt supra dictum est. ¶ Bonitas est finibilis. Vtrum bonitas sit finibilis? Respondendum est q̄ sic. Nā si nō esset finibilis iam non esset rō bono qd̄ pduceret bonum; neq; per differentiam esset ratio clara habens rationes naturales et intrinsecas et morales extrinsecas: et sui termini essent malicia et p̄uatio qd̄ est falsum et impossibile. et hoc affirmat regula b. cum diffinitione bonitatis/differentie atq; finis. Et similiter scala de sensuali et sensuali et. ¶ Qualis bonitas est amabilis et differentiabilis et finibilis? Et respondendum est q̄ bonitas substantialis est amabilis per suas p̄prias passionem innatas et relatas et per differentiam declaratas et per finē quietatas: Et est alia bonitas moralis siue accidentalis/ sicut bonitas voluntatis/magnitudinis et. Et similiter bonitas iusticie/sapientie et. ¶ Qualis differentia bonitatis est amabilis? Et respondendum est q̄ est illa que ponit in bonitate intrinsecas relationes et passionem. Et extra ponit relationes morales. et hoc per scalam sensuali et sensuali probatum est. ¶ Qualis finis est amabilis? et respondendum est q̄ ē summus finis qui est prima causa et p̄optius finis bonitatis naturalis et etiam moralis. Et sic sine differentie sine qua scala sensuali et sensuali et. vniuersum quideō esse non potest: et per p̄uatio/disparatōe/ratioe cuius p̄uatioe mundus quidem non haberet esse. Nam ad destructio-

ultra bonitas
quāntū
camera b
B. S.

ultra bonitas
diffinitio
mediabilis
finibilis

De camera B. S.

Bonitas est scibilis. Vtrum bonitas sit scibilis? Et respondendum est q̄ sic: quod patet per regulam b. et per scalā differentie existentis inter sensuale et sensuale et. et etiam p̄ species medij deductas in essentia bonitatis/cum quibus intellectus cognoscit discretas relationes naturales ex quibus bonitas h̄z continuā quāntitatē. et diffinitio medij hoc probat. ¶ Vtrum bonitas sit differēs? Et respondendum est q̄ sic: vt probatum est in camera b. c. ¶ Bonitas est mediabilis. Vtrum bonitas sit mediabilis? Et respondendum est q̄ sic: quā differentia declarat q̄ in bonitate ē bonificare medium existens inter bonificante et bonificabile. Aliter enim bonitas non posset esse ratio bono quod produceret bonum; neq; haberet motū naturalem. neq; etiam relationes reales. Et hoc est satis probabile p̄ regulas b. ¶ Bonitas quāntū est scibilis? Et respondendum est q̄ tantum quāntū medium naturale siue motū intrare pot̄ ipsam bonitatem per scalam existentem inter sensuale et sensuale cum diffinitione bonitatis/differentie/sapientie et medij. et hoc restatur regula b. ¶ Bonitas quāntū est differentiabilis? Et respondendum

qualis
Amabilis
Differentiabilis
Finibilis

ultra bonitas
sit p̄ncipians

in
bibli
care

ultra bonitas sit
scibilis
Quarta
camera b
B. S.

ultra bonitas
sit differentis

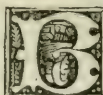
ultra bonitas
mediabilis

bonitas quāntū
scibilis

bonitas quāntū
differentia
scibilis

bonificans
bonificans
bonificabilis
bonificans
mediabilis

nem partiu sequitur destructio totius. Et hoc per regulam b. significatus est/ et etiam per regulam g.

Onitas est vera. Utrū bonitas sit vera? Et respondendū est p regulā b. q sic. et si militer p diffinitionē bonitatis/ virtutis/ differentie z equalitatis. Si enī bonitas non esset vera/ iā bonitas non esset ratio bono qd pduceret bonū: neq veritas posset ponere hoc in vero: neq enim differentia posset intrare inter bonificantē/ bonificabile et bonificare veraciter: neq equitas haberet subiectū i quo qd esset/ ipsa existente inter cōcreta bonitates: si esset destructa scala de sensuali z sensuali zc. et si sit scala de substantia z substantia zc. e mund⁹ absqz ipsis scalis minime potest esse/ qd est impossibile. ergo bonitas est vera essentia z p se existēs. ¶ Bonitas ē differēs. Utrū bonitas sit differēs? z respondendū sicut prius dictū est. ¶ Bonitas est equalis. Utrū bonitas sit equalis? Respondendū est q sic. quod patet per regulā b. z per diffinitiones antedictorum principior. Nam bonitas est ratio bono, qd producat bonum: z veritas ponit hoc in vero cū differentia z equalitate/ ad hoc vt bonitas existat equaliter diffusa inter veros bonificantem/ bonificatum/ bonificatē z per scalam d sensuali z sensuali zc. z de substantia z substantia zc. in secūda figura designatas. ¶ Bonitas vera vbi est? et respondendū est per primam speciem regule c. d. q ipsa est in seipsa/ cū ipsa sit primitiua essentia quo ad suū genus. et etiam per secūdam speciem regule c. d. est in suis dōis z veris concretis. et est in veritate/ differentia z equalitate: sicut habuit in habituato. et etiam in scala de sensuali et sensuali zc. et in scala de substantiali et substantiali zc. et b affirmat regle b. i. k.

Septima camera d B. 3. vtrū bonitas vira

qur bibe arr

vtrū bonitas sit equalis

ans tm arr

vbi vira

De camera B. B.

Onitas est virtuosa. Utruz bonitas sit virtuosa? Et respondendum est q sic: qd patet per diffinitiones bonitatis/ virtutis et maiori tatis. et per scalam differentie existentis inter sensuale z sensuale zc. Et similiter per scalam maiori tatis existentis inter substantiam z substantiam zc. et hoc per secūda regulā b. affirmabile est. ¶ Utrum bonitas sit differens? Et respondendum est sicut prius. ¶ Bonitas est maior. Utruz bonitas sit maior? Et respondendū est q sic: nam bonitas magis bona est per substantiā qz per accidens. z per relationes substantiales minores qz accidentales. et bonitas maior est in vno subiecto qz in alio sicut i scala sensuali z sensuali. et i scala maiori tatis existentis inter substantiam z substantiā zc. ¶ Bonitas quomodo est virtuosa? Et respondendum est q e virtuosa tunc quando suum esse est/ sed moraliter est virtuosa tunc quando est habituata habitu iusticie et prudentie zc. et hoc per diffinitiones bonitatis/ virtutis/ maiori tatis/ differentie: et per regulam b. demonstratum est. ¶ Bonitas quando est differentialis? Respondendum est tunc quādo est suum esse. z hoc per differentiam que ponit reales relationes sine quib⁹ non potest habere naturam. et etiam tunc est differentialis quando est moralis. Unus namqz habitus est per iusticia: alius vero p prudentiam zc. et per diffinitiones antedictorum principiorum probatū ē. ¶ Bonitas quando est maior? Et respondendum est q tunc quando substantialiter et non moraliter. Adhuc est maior tunc quando est habituata de virtute moralis existentis in practica/ qz quando non est in practica. Uterius est maior quando agit cum charitate qz quando cū iusticia. et sic illud idem iudicium est de agere substantiali et de agere accidentali. Et hoc per regulam b. probabile quidem est.

vtrū bonitas virtuosa sexta camera de b. 12.

nono virtuosaj

quado

De camera B. K.

Onitas est gloriosa. Utruz bonitas sit gloriosa? Et respondendum est q sic. et hoc pbat regule b. k. et diffinitiones bonitatis/ glorie/ differentie z minoritatis: vt patet in scala de sensuali z sensuali zc. et in scala de substantiali z substantiali zc. Gloria adez est ipsi bonitati qz habeat distincta concreta/ bonat gloriosa/ qz sint de suo genere z natura/ cum quibus quiescat/ z sit disparata z fusioe z minoritate. ¶ Utrū voluntas sit differēs? et rādedū ē q sic: sicut super⁹ est pbatū. ¶ Bonitas minor. Utrum bonitas sit minor? et respō-

vtrū bonitas o tana gloriosa camera d B. k.

vtrū bonitas sit minor

De camera B. J.

Aenduz est qd sicut patet in scala sensua
 li z sensuali zc. z in scala substantiali et
 substāiali zc. Bonitas quide est minor
 in lapide q̄ in plāta z in planta est mi
 nor q̄ in buto. z in colore minor q̄ in vi
 dere. z in videre minor q̄ in intelligere
 sic de alijs. Et hoc per regulam b. R.
 affirmabile est. ¶ Bonitas gloriosa quo
 modo est? Et respondendum est qd boni
 tas gloriosa habet modū per differen
 tiam que ponit qd ipsa sit vna essentia
 substantialis ab omnibus alijs distin
 cta: z qd habeat res diferentes substā
 tiales que sint de suo genere z natura/
 cū quibus habeat naturā intrinsecam z
 in quiete positā. Et h quidez gloriosum
 est ei ipsa existente in gloria: z gloua in
 ipsa bonitate. z habet modum morales
 in causando habitū morales distinctos/
 bonos et gloriosos. Et ad hoc testantur
 regule b. R. ¶ Bonitas cum quo diffe
 res est? Respondendū est qd differes
 est per seipsam z cū differentia que ponit
 qd ipsa essentia sit distincta ab omnibus
 alijs essentis que nō sunt de sua specie
 z natura. Et est aliuermodus cū quo bo
 nitas est differens: videlicet cum suis re
 latuis sibi coessentialibus z substātia
 libus cum quibus causat bonitates acci
 dentales. Et hoc significatū est in sca
 la sensuali z sensuali zc. z in scala sub
 stantiali z substāntiali zc.

quomodo

Cum quo

Magnitudo
 ethymologica
 quid est
 nona ca
 mera que
 est C. D.

Magnitudo est eterna. Ma
 gnitudo eterna qd est? Re
 spondendū est per diffini
 tiones magnitudinis/eter
 nitatis/concordantie z pra
 rietatis: dicēdo sic. Magni
 ficatio eterna est ens habēs in se p̄
 primam z secūdā specie regule c. d. concre
 ta magna/infinita z eterna/atq; p̄mi
 tiua. Et per tertiam species regule c. d.
 dicta concreta sunt existentia cum infi
 nita magnitudine concordantie z etiā
 contrarietate/atq; ab omni subiectione
 separata z quolibet cōcreto existēte in
 alio cōcreto. ¶ Tota quide essentia eter
 nitatis existit in quolibet predictoz cōt
 re totum. z similiter totū esse concordā
 tie z quodlibet in alio suum numerum
 distinctum habet ab alio/tribus concre
 tis existentibus pro vna essentia z non
 pro pluribus. ¶ Magna concordantia
 quid est? Magna concordantia est illa essen
 tia que stat per secundam speciem regu

le c. d. z per tertiam species regule c. est
 in alio tota essentia concordantie z quod
 libet concretū concordantie est tota essen
 tia concordantie. Et etiā est domina om
 nium aliarum concordantiarum accidē
 talium siue peregrinarū. ¶ Magna cō
 trarietas quid est? Respondendū est qd
 est illa forma que causat corruptiōnes in
 eleuatis z causat habitus p̄uauationis:
 videlicet iniuriam/luxuriam zc. ¶ Que
 ritur/magnitudo eterna/magnitudo cō
 cordans et magnitudo contrarietas de
 quibus? Et respondendum est per hoc
 quod dictum est superius: vt patet bene
 intuenti. ¶ Et hoc facim⁹ isto modo cau
 sa alleuatiōnis: z vt tedium non gene
 retur in intellectu addiscētiis/prop̄ter
 replicationem.

de q

Decamera L. E. Magna p̄ns

Magna potestas qd est? Re
 spondendum est qd est ens
 in quo magnitudo z pote
 stas conuertuntur. Et hoc
 per primam speciem regu
 le c. significatū est. Et per
 secundam species regule c. e. magna po
 testas est/eo quia habet cōcreta forma
 lia et sibi coessentialia: scilicet magnifi
 cantem/possificantem / magnificatum/
 possificantem z magnificare z possifica
 re. Et hoc per secundam species regule
 c significatū est: et etiā per primam
 e. Per tertiam vero species regule c. est
 in alijs essentis ad hoc vt per ipsas pos
 sint existere z agere. per quartam au
 tem habet actiones z passiones agendi
 et patiendi in subiecto appropriato.
 ¶ Adhuc per secundam speciem regule
 e. magna potestas est vt omnia alia a se
 sint possibilia magnificare: et hoc p̄batur
 per diffinitionem magnitudinis z pote
 statis. ¶ Magnitudo est concordans qd
 est magna concordantia? Respondendū
 est per hoc quod dictum est in camera c.
 d. Magnitudo est magnum principiu.
 Quid est magnum principiu? Ad qd
 dicendum est qd est ens in quo magni
 tudo z principium conuertuntur absq;
 omni materia z accidente. et hoc per se
 cundam speciem regule c. z per primam
 e. significatū est. Sed magnificans pn
 cipiū est vt sit magnificatum p̄ncipi
 uatum: z qd ab vtroq; procedat magni
 ficare/principiare cum diffinitione ma
 gnitudinis/potestatis / concordantie et
 principij. ¶ Magna potestas/magna

Decima
 camera q̄
 est C. E.

mi
 tum
 ar

Magna
 cordans
 quid

mi
 m
 ar

quid est

quare concordantia & magni principii quare sunt? Et respondendum est qd sunt per hoc qd significatus est per species regule c. e. & per diffinitiones antedictorum principiorum.

Decamera L. 5.

Undecima camera que est de C. 5.

Magnus intellectus est. Quid est magnus intellectus? Respondendum est qd est ens in quo magnitudo & intellectus conuertuntur. Et hoc per primam speciem regule significatum est. Adhuc magnitudo intellectus est qd habeat concreta sibi coessentialia & relativa; scilicet intelligentem/intelligibile & intelligere/cum quibus hanc naturam discretivam; & qd sua essentia sit continua & indivisibilis. Et hoc per secundam speciem regule c. significatum est. Alteri magnitudo intellectus est: ut in sua essentia sint oia intelligibilia; & hoc per tertiam speciem regule c. significatum est: ut ipse intellectus magnifice sit practicus. Adhuc per quartam speciem intellectus est: ut habeat relationem generalem ad oia; sicut intellectus qui intelligit hoc & illud; & qd habeat intelligibile in quo intelligat hoc & illud; & cum ipsis sit practicus et particularis & successivus; & per scalas de sensuali & sensuali &c. & per scalam medij conjunctionis &c. Magnitudo concordans quid est? Respondendum est per hoc qd dictum est in camera c. d. Magnitudo est medians. Quid est magnus medium? Ad qd respondendum est per scalam medij & per scalam concordantie: et per primam & secundam speciem regule c. f. Sine istis non; medium magnus minime posset esse: & etiam absq; tali medio/magnitudo esset vacua & ociosa: & si militer sine tali magnitudine/medium non posset esse magnus. Et qd verum sit quod antedictum est probatum quidem est per diffinitiones principiorum & species regularum; & etiam per scalas supradictas/in quibus intellectus est successivus ascendendo & descendendo/scientias acquirendo & habitando. Queritur. Magnitudo intellectus quanta est? & quanta est sua concordantia? sic de suo medio: Et est dicendum qd tantus est/quantum significatus est. Per hoc autem qd dictum est de sua magnitudine & concordantia et medio in paragraphis postis in camera c. f. dimitimur homini bene speculanti antedictam/scientiam istam. Et hoc facimus causa breuiloquij.

am bix are

Mag. orvel quid

8 nam

De camera L. 5.

Magna voluntas duodecima camera que est de C. 5.

Magna voluntas quid est? & per primam speciem regule c. respondendum est: qd est ens in quo oia magna sunt amabilia; & per secundam speciem regule c. & per primam g. h. magni amantem/amatum & amare formaliter: in quo amato/est actiuus formaliter cum amare. & per quartam speciem habet omnia amabilia in se. & per secundam speciem g. causat habitus amabiles appropriatos de genere qualitatibus. Et pbabile satis est per diffinitionem magnitudinis/voluntatis / concordantie atq; finis: & per scalas c. g. in secunda figura positas. Magna concordantia quid est? & respondendum est per hoc qd super dictum est de ipsa. Magna finis quid est? & respondendum est per primam speciem regule c. qd magnus finis est illud ens quod in essentia magnitudinis habet suas proprias relationes: videlicet quietem/quietatum & quietare: in quo quietato proprio & intrinseco/omnia quidem quecibilia peregrina siue appropinquata sunt quietata: & hoc per primam & secundam speciem regule c. significatum est: & etiam per diffinitiones principiorum camere c. g. Qualis voluntas est magna & qualis concordantia & quatuor finis? Et istam questionem respondendum est per hoc qd supradictum est. Solutiones enim in hoc qd dictum est supra/sunt implicite & artificialiter pnt explicari ad oppositum.

am tm are

Magna concordantia qd

am tm are

quantitas

De camera L. 10.

Decima = virtuosissima camera que est de C. 10.

Magnitudo est virtuosa. Queritur. Quid est magna virtus? & respondendum est qd est ens distinctum magnifice a corruptione & peccato: & hoc per primam speciem regule c. significatum est. Adhuc per secundam speciem. Magna virtus est illa que habet in se virtuosos/magnificantes/magnificatus & magnificare naturaliter et substantialiter rebus extra ipsam & in ipso existentes. Per tertiam autem speciem/virtus magna est illa que est causa magnarum virtutum in tempore positarum. Amplius per quartam speciem/virtus magna est illa que habet dominium supra alias virtutes quem sunt de suo genere & natura. Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut in

am tm are

Sexta pars

perius dictum est. Magnitudo est maior magnitudo: maior quid est? Respondendum est qd est illa substantia que distat magis a paritate et minoritate et accidente. Adhuc per secundam speciem regule c. est ens habens in se maiores et magnificantes/magnificatum et magnificare. Amplius per tertiam speciem est in alijs essentijs maior dominus in quibus per quartam speciem habet quicquid vult. Et hoc quod dictum est per cameram c. h. probabile quid est factis. Magnitudo virtuosa quando est? Et sic de magnitudine concordantia et maiortate? Respondendum est qd est antequam tempus et mori: et hoc per omnes species regule c. h. probabile est.

hoc idem intelligendum est per species regule i. suo modo.

15 De camera C. K.

Magna gloria/queritur quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a paritate et pena: et est ens habens in se per secundam speciem regule c. gloriosos/magnificantes/magnificatum et magnificare. Per tertiam speciem est causa in omnibus substantijs et accidentibus peregrinis. Et per quartam speciem habet magnam gloriam in magno gloriato: et e converso. Et sic de magnificare et gloriari. Et hoc per regulas c. k. Et definitiones principiorum camere c. k. affirmabile est. Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius. Sed si queratur: magna concordantia glorie quid est? Respondendum est qd omnes quatuor species regule c. qd ipsa est hoc quod per ipsas significatum est. Et ad hoc testantur definitiones magnitudinis concordantie atq; glorie. Magna minoritas quid est? Respondendum est qd est accidens magis circa non ens qm substantia. Item est ens non habens relatiua sibi coessentialia per secundam speciem regule c. Sed per accidens sunt alij magnitudines substantiales: vt patet i scala sensualiz sensuali et sibi coniuncta scala de substantia et substantia et hoc probatum est per regulas c. k. et per definitionem minoritatis. Magna gloria quomodo est? Et sic de magna concordantia? Respondendum est per tertiam speciem regule c. ipsis relationibus existentibus vna in alia magnificando/glorificando et concordando ab omni minoritate segregatis. Magna gloria cum qd est. Et sic de magna concordantia? Respondendum est qd est cum magnificare/glorificare et concordante/magnificare/glorificare concordato/magnificare/glorificari et concordare: etia cum quersioe identitatis essentie/substantie et nature/ipsis tribus relatiuis per secundam speciem regule c. et quolibet per se distincto ab alio per suum numerum. Adhuc est magna gloria/et sic de magna concordantia cum scala sensuali et sensuali et et similiter cum scala substantiali et substantiali et. Sed ista non est in isto magna sicut prima. eo quia prima causa est. alia vero secunda.

Decima quinta camera de C. K.

ans tum arc

14 De camera C. J.

Magnitudo est vera magnitudo vera quid est? Respondendum est qd est illa substantia que magis distat a fallitate et ab accidente ipsa habente per secundam speciem regule c. veros/magnificatum/magnificabile/magnificare/extra locum et in loco existentes infinite/sine contradictione. Adhuc per tertiam speciem est causa causans magnitudines veras in loco existentes et no falsas/ tam substantiales qm accidentales. Amplius per quartam speciem habet in omni subiecto nouo magnas et veras actiones. Et hoc per definitiones principiorum camere c. i. vt per regulas pbaturum est. Magna concordantia quid est? Respondendum est sicut prius: sed si queratur quid sit concordantia maior? Respondendum est qd est substantia maior habens in se substantiales et maiores relationes ab omnibus accidentibus remotas. Magna equalitas est. Quid est magna equalitas? Respondendum est qd est substantia habens in se sua relatiua ab omni maiortate et minoritate segregata. Adhuc per secundam speciem est ea omnium maiortatum et minoratum relatiua/ ipsa existente in loco/non collocata et extra locum infinita. Adhuc per quartam speciem habet in loco quicquid vult. Et hoc probabile est per regulas et per definitiones principiorum camere c. i. Magna virtus magna concordantia/magna equalitas vbi sunt? Respondendum est qd sunt in scriptis per secundam speciem regule c. Et per tertiam sunt in alijs subiectis causatis ab ipsis. Et sic de prima et quarta specie suo modo. Et

ans tum arc
8
quando

Decima quarta camera de C. J.
Vera qd est

tum bvt arc

M
Equalitas quid

vbi sunt

M.
minoritas quid

primus

cu qd
ans tum arc

16 De camera D. E.

de quo

De euacuatione tertie figure. fo. xxiii.

Decima voluntas octava camera que est D. 5.

Decima: octava camera que est D. 5.

Duratio potens per primam speciem regule d. de q est: Respondendus est q est de se ipsa/ cuius sit primitiua quo ad sua essentia & potestate: q dat ei posse vt possit extirpere & agere. Et per eadē speciem regule d. queritur/ duratio potens de quibus est: Respondendus est q est de suis relictis & de relictis potestatis. Et per tertiam speciem euidē regule queritur: duratio potens cuius est: Dicendum est q est substantialis/ duratiois & potestatis cum sit habitus cum quo duratio & potestas substantialis pnt durare. ¶ Duratio contrarietatis de quo est: Respondendum est q est de primitiuis qualitatibus & veritatibus & vitis que durant/ eo quia possunt durare. ¶ Duratio principiorum de quo est: dicendum q est de primitiuis durationibus/ et primitiuis principijs duratione cōdicante suā essentiam principio/ & principio cōmunicāte durat essentiam duratiois. ¶ Potestas q̄ durat: respondēdū est q durat ex eo qz est de potente/ durante & durabili & possibile durare/ & posse in subiecto composito in quo sunt. ¶ Contrarietas potestatis quare durat: dicendū est ex eo qz est de p̄tarijs relictis habituat/ & de duratione & potestate in subiecto composito in q̄ sunt. ¶ Principia potestatis quare durant: dicendum est q durant ratione relictiorum substantialium habituator/ de gñe duratiois & potestatis.

Duratio amabilis de quo est: Respondendum est q est de speciebus/ peregrinis in durabili & amabili deductis & ipis quo est: Et e r̄ndendū sicut p̄. ¶ Duratio finis de quo est: r̄ndendū ē q est de quietante/ siue quietare/ & durare/ vltra que nō extendit appetitus. ¶ Duratio voluntatis qualis est: respondēdū est q est talis q̄is q̄i & correlatiua substantialis: que quidē sunt de genere durationis voluntatis ex quibus omnis proprie passionis. appropriate nō passioes sunt ille de quibus subiectū est habituat/ & assituat. ¶ Contrarie durationes quales sunt: & est dicendū q sunt tales quales durant in subiecto p̄tariando. Durabiles fines quales sunt: et est r̄ndendū q sunt tales qualis appetit/ per ipsas est habituat/ in tantum q extra ipsas nō appetit habere quietem.

quar

19 De camera D. 10.

D. 10

Decima: septima camera q̄ est D. 5.

Duratio scibilis de quo est: Et respondēdū est q est de duratio intellectiuo/ durabili & intelligibili/ durare et intelligere. ¶ Duratio cōtrarietatis de quo est: & dicendum est q est de durare/ cōiungere & mensurare/ ratione continue durationis. ¶ Duratio quanta est: respondendus est q est tanta quanta est sua essentia/ & sunt sua concreta. ¶ Duratio p̄tarietas quanta est: respondēdū ē q est tāta quāte sunt p̄tarietas sine moralitates in subiecto in quo sunt. ¶ Duratio mediū quanta est: dicendū est q est tāta quāta sunt durare & mediare existētia: inter durationē mediantem durabile & mediabile.

Duratio virtuosa de quo est: Et respondēdū est q est de seipsa & de virtute substantialiter aut accidentaliter. ¶ Duratio p̄tarietas de quo est: Et est dicendū sicut p̄. ¶ Duratio maioritatis de quo est: Et r̄ndendū est q est de maiori durate/ durabili & durare: & maioritate/ maiorificabili & maiorificare. ¶ Duratio virtuosa q̄n est: & dicendū est q est tunc q̄n est in speciebus/ d. & h. realiter. ¶ Duratio cōtrarietatis q̄n est: Et est respondendus q est tūc q̄n sunt generatio & corruptio siue cōtrarie qualitates/ siue contrarij mores in subiecto in quo sunt. ¶ Duratio maioritatis q̄n est: Respondendus est q est tunc quādo potentie siue substantie habent actus.

Decima: virtus nona camera que est D. 10.

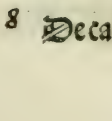
De quo/ bibe bibe ans an quando ans

quarta

20 De camera D. 3.

18

Decima: sexta camera q̄ est D. 5.

Duratio est vera. querit/ duratio vera de quo est: & est respondēdū p̄ primā speciem d. q̄ est de seipsa/ eo qz duratio est principij primitiuū. et veritas s̄r q̄ ad suū gen/ p̄ eadē spēm d. est de suis correlatiuis. ¶ Duratio p̄tarietas de q̄ est: & est dicendū q est sicut prius. ¶ Duratio equalitatis de q̄ est: & est dicendū q est de durante/ cōiungere & durabili/ cōiugibili & durare/ cōiug

Duratio est vera. querit/ duratio vera de quo est: & est respondēdū p̄ primā speciem d. q̄ est de seipsa/ eo qz duratio est principij primitiuū. et veritas s̄r q̄ ad suū gen/ p̄ eadē spēm d. est de suis correlatiuis. ¶ Duratio p̄tarietas de q̄ est: & est dicendū q est sicut prius. ¶ Duratio equalitatis de q̄ est: & est dicendū q est de durante/ cōiungere & durabili/ cōiugibili & durare/ cōiug

Decima: virtus nona camera q̄ est D. 3.

Uigesima virtus camera q̄ est D. 9. ans bibe an

vbi

re. Duratio veritatis vbi est? Et est respondendum qd est in omnibus speciebus i. Duratio contrarietatis vbi est? Et est dicendum qd est in subiecto in quo sunt contrarie qualitates habentes contrarios actus. Et est in disputatione in qua sunt disputates. Duratio equa litatis vbi est? Et respondendum est qd est in correlatiuis per secundam speciem c. d. significatis. Et est in modalitate z instrumentalitate.

hoc vt aliis principia possint existere et agere. Queritur quare est mediabilis? et respondendum est vt suum; posse sit in medio potentis z positi/ cum quo posse sint coniuncti. Sapientia est potens: qtu est potens? Ad quod dicendum est qd est tantum potens quantum potestas se comunicat z se diffundit in ipsa. Principium qtu est? et respondendum e qd est tantum quantum medium intrat. Queritur: medium qtu est? Dicendum e qd est tantuz qte sunt sue species in subiecto in quo sunt.

quatin

21 De camera D. K.

Nicesima prima camera de

uratio e gloriabilis. Duratio glorie de quo est? Et respondendum e qd est de durate/ durabili z durare/ et gloriante/ gloriabili et gloriari. Duratio contrarietatis de quo est? Dicendum sicut prius dictu est. Duratio minoritatis de quo est? Et est respondendum qd de durante/ minorificante/ durabili/ minorificabili/ z durare z minorificare. Duratio glorie quomodo est? Et dicendu e qd e per modum per quem duratioz gloria agut in durabili z glorificabili z ipsa irante actiuus. et durabile z gloriabile habent modum passiuum sub duratione z gloria. durare z gloriari hnt modu neutrale processum ab actiuus z passiuus. Duratio contrarietatis quomodo est? Et respondendum e qd est per modum quez habent qualitates vna existente in alia. Duratio minoritatis quomodo est? et respondendum est qd est per modum duratiois/ diuisionis z corruptionis. Duratio glorie cum quo est? Dicendum e qd est cu relatiuis duratiois z glorie. Duratio contrarietatis cum quo est? et dicendu e qd e cum partibus contrariantibus suas similitudines instructibus. Duratio minoritatis cum quo est? et est dicendum qd cum relatiuis diuisione in subiecto de corruptione habituato.

Duratio gloriari de quo durabilis an

quo modo

4

Cum qd

Potestas

Nicesima secunda camera de ff.

22 De camera E. S.

otestas est scibilis. Quare potestas est scibilis? Respondendum est ex eo quia intellectus habet sua correlatiua/ et potestas similiter: et ita vno principio comunicate alteri sua essentiam z natura/ inde sequitur qd potestas est scibilis. Queritur quare potestas est principium? et dicendum e qd

quare

23 De camera E. S.

otestas est amabilis. Quare est amabilis? Dicendum est ex eo quod causat q voluntas sit potens in existendo et agendo. Potestas quare est principium? et respondendum e sicut prius. Potestas quare quecit? et respondendum est ex eo quia quo ad suuz genus potest existere z agere. Potestas qualis est? Dicendum est qd vna est propria sicut sua possibilitas/ alia est appropriata sicut sua amabilitas. Principium quale est? Respondendum est qd e vnum principiu quale/ substantialiter/ aliud vero accidentaliter/ et substantiale habituatus est de accidentali. Finis qualis est? Respondendum est qd vnus finis est perfectiuus/ alius terminatiu/ et alius priuatiuus: vt patet in scala secunde figure.

Nicesima tertia camera de E. S.

glis

24 De camera E. B.

otestas est virtuosa. Quare est virtuosa? Dicendum est ex eo qd in virtute est assituata/ z ex virtute habituata. Potestas est maior. Quare e maior? Dicendum est ex eo quia habet maiora relata z in maiori fide deicit. Potestas quare est in tempore? dicendum e quia in tempore z cuius tempore fuit creata z in tempore est finis actus. Potestas quando est? Dicendum est qd est tunc quando est causa vt alia principia possint existere et agere. Principiu quid est? Dicendum est qd est tunc quando sua primitiuitas est/ et quando habet sua correlatiua zc. Maioritas quando est? Dicendum est qd est tunc quando potentie habent maiores actus sine effectus.

Nicesima quarta camera de E. B.

quando

igesima
inta ca
era q est
3.

25 De camera E. J.

Potestas est vera. Quare e
vera? dicendum est quia de
veritate r suis speciebus est
habituata. ¶ Potestas qua
do r quare est principium?
dicendum est sicut prius.

¶ Potestas quare habet equalitatem?
Respondendum est q habet equalitatem
cu in suis correlatiuis sit situata. ¶ Po
testas vbi est? dicendum est q est in suis
correlatiuis r in veritate ex qua est ha
bituata ¶ Principium vbi est? responde
dum est q est i suis correlatiuis r est in
potestate/cum per ipsam possit existere
r agere. Et est in veritate/eo quia in ve
ritate est habituata. Et est in equalita
te/cum sua correlatiua sint equalia.
¶ Equalitas vbi est? dicendum est q est
in suis correlatiuis intrinsicis potesta
tio/principij r veritatis.

vbj

26 De camera E. K.

Potestas est gloriosa. Que
rit quare est gloriosa? Re
spondendum est/ex eo quia
habet sua correlatiua sub
stantialia in quibus gloria
est impressa r habituata.

igesima
sta ca
era/que
t E. K.

quare

¶ Potestas quare est principium? Re
spondendum est sicut prius. ¶ Potestas
quare est minor? et dicendum est ex eo
quia in minoritate sunt sua correlatiua
assituata r ex ipsa habituata ratioe cui
us causat diuisiones r minus qd est de
genere minoritatis/sicut manus qd est
de genere maioritatis. ¶ Potestas quo
modo est? respondendum est q est p mo
dum modalitatis/quando de modalita
te est habituata. ¶ Principium quomo
do est? Respondendum est q est p modus
quem habet in suis correlatiuis ex qui
bus est/ ipso habente modum cu sit ha
bituatum de potestate cu qua pot princi
piare. Et sic de gloria cu qua habet mo
dum glorandi/quado in suo intrinseco
principiabili/principiat entis peregrina
que non sunt de suo genere. ¶ Xpino
ritas quomodo est? Respondendum est
q suos modus est participare cu diuisio
ne/inanitione/corruptione et annulla
tione. ¶ Potestas cum quo est gloriosa?
Dicendum est q est gloriosa cum glo
ria/sicut gloria est potens cum potesta
te. ¶ Principij cu quo est? Dicendum est/
q est cum suis correlatiuis r cum pote

1 mo

state sine qua esse no pot. ¶ Minoritas
cum quo est? dicendum est q est cu diui
sione r corruptione r inanitione.

27 De camera F. G.

Apertia est amabilis. Que
rit quatu est amabilis? Re
spondendum est q tantum
est amabilis quantum volun
tas est scibilis/eo qz equa
lia correlatiua habet. ¶ Medij est ama
bile. querit quantum est amabile? Dic
dum est q tantu est amabile qtu in vo
luntate est amare per coniungere r me
surare. ¶ Finitis qtu est scibilis? Re
spondendum est q tantu est scibilis qua
tu sciencia in fine est quiescibilis. ¶ Que
ritur qualis scibilitas est propria passio
intellectus? Dicendum est q illa p quam
intellectus habet intrinseca passionem in
qua sunt genite intelligibilitates siue
species peregrine/ipsa posita in gene
re intelligibilitatis p secundam species
q. ¶ Quale est medium propriu? Respo
ndendum est q est mediabile in quo sunt
mediabilitates peregrine siue appro
priate. ¶ Queritur qualis est proprius
finitis intellectus? dicendum est q res itelle
cta in ppria intelligibilitate quietata.

igesima
Septima ca
mera/que
est f. G.
quantum

qualis

28 De camera F. H.

Intellectus est virtuosus. Que
rit quatu est virtuosus? Di
cendum est q est tantu qua
tum est de virtute habitu
tus. ¶ Medij intellectus
qtu est virtuosum? dice
du est q est tantu qtu sua scala medij
est habituata. ¶ Maioritas intellectus
quata est? respondendum est q est tanta qua
tum intellectus trāsit in attingedo ob
iecta cu maior intelligere. ¶ Intellectus
qn est virtuosus? Respondendum est q est tuc
qn de virtute naturali r morali est ha
bituatus. ¶ Virtus qn est mediata? Re
spondendum est q tunc est qn virtus in
trat medij rone cuius introitus/virtus
consistit in medio. ¶ Maioritas qn est intel
lectus? dicendum est q est tuc qn intellectus
attingit essentia r actum virtutis.

igesima
octava ca
mera/que
est f. H.

quando

De camera F. I.

Intellectus est verus. Que
rit qtu est verus? dicendum est/
q quatu existit inter intel
lectiuu r intelligere. ¶ Equ
litas intellectus? quanta est?

igesima
nona ca
mera/que
est f. I.

vbi

Et est rñdendū q̄ est tanta quanta sua correlatiua ex quib⁹ est. ¶ Veritas intellect⁹ vbi est: dicēdū est q̄ est in suis correlatiuis eo q̄ de veritate habituata z situata sunt. ¶ Equalitas intellect⁹ vbi est: dicēdū est q̄ ē i suis correlatiuis extra que equalitas sua esse nō potest.

tutē: dicēdū est q̄ est tūc qñ diligit maiorem virtutē. ¶ Volūtas qñ habet maiore quietē: dicēdū est q̄ est tūc qñ diligit maiorem amātū cum maiori amare. ¶ Volūtas qñ est maior: dicēdū est q̄ ē qñ hz maius amare in fine z in virtute.

30 De camera S. K.

Trigesima camera / que est S. K.

In tellect⁹ est gloriofus. ¶ Rit q̄m est gloriofus: dicēdū ē q̄ est tantū q̄ tū mēturat gloriā in intelligendo. ¶ Minoritas intellect⁹ quāta ē: dicēdū ē q̄ est tāta q̄m tellect⁹ de ipsa habituata. ¶ Est q̄ Intellect⁹ quō intelligit: dicēdū ē q̄ ē p modū sensitue z imaginative cū quib⁹ est coniunct⁹: quē modū hz imponēdo species peregrinas in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ quō mēturat suū intelligere: et respondēdū est q̄ mēturat ip̄um habēdo modū agendi z patiēdi in attingēdo obiecta. ¶ Intellect⁹ quō hz minus intelligere: et rñdendū est q̄ est p modū credēdi eo q̄ credere nō est de suo genere. ¶ Item hz minus intelligere qñ de minori modalitate est habituatus. ¶ Intellect⁹ cū quo intelligitur: dicēdū ē q̄ cū intelligere z cū speciebus sensitue z imaginative / ipsi⁹ speciebus impressis in suo pprio intelligibili. ¶ Intellect⁹ cū quo iungit species sensitue z imaginative: dicēdū est q̄ est cū suo intelligere. ¶ Intellect⁹ cū quo hz min⁹ intelligere: dicēdū est q̄ est cū ppriū q̄ate z vicinitate ignorantie / cū oīositate intellectus voluntatis z memorie.

q modo

Cam q

31 De camera S. H.

q lū

Trigesima prima camera / que est S. H.

Voluntas est virtuosa. ¶ Rit qualis voluntas est virtuosa: dicēdū est q̄ est illa q̄ a pctis est se parata z ex virtutib⁹ ē habituata. ¶ Volūtas in quali fine quiescit: dicēdū est q̄ in summo fine p lectam specie g. Et in suo pprio fine p primā specie / tū cū appropriato fine q̄ est sibi instrumentū. ¶ Qualis volūtas est maior: Rñdendū est q̄ est illa q̄ habet maius amare / z maiore amantem / z maius amabile / z etiā q̄ hz maiore habitū virtutis / donitatis etc. ¶ Volūtas qñ habet maiore vir-

quando

32 De camera S. J.

Verif qualis voluntas est vera. Et respondēdū est q̄ est illa q̄ hz sua correlatiua vera z verā bonitate / magnitudine etc. ¶ Volūtas in qua li fine desit: dicēdū ē q̄ i fine pfecto i vero. ¶ Equitas volūtatū: quō dicēdū ē q̄ est talis quā sunt sua correlatiua assituata et habituata. ¶ Veritas vbi ē amabilis: dicēdus est q̄ est in amabilitate / q̄ est ppria passio voluntatis. ¶ Volūtas vbi est equalis: dicēdū est q̄ ē in suis correlatiuis z in correlatiuis equalitatis. ¶ Volūtas vbi quiescit: dicēdū ē q̄ est in suo fine / z in fine voluntatis.

Trigesima camera / que est S. J.

vbi

33 De camera S. K.

Voluntas est gloriosa. ¶ Que rit qualis voluntas est gloriosa: dicēdū est q̄ est illa q̄ habet correlatiua ex gloria habituata. ¶ Finis voluntatis qualis est: dicēdū est q̄ finis finis est bonus. ¶ Minoritas voluntatis qualis est: dicēdū est q̄ est talis quale est min⁹ velle habituātū de minori veritate z gloria. ¶ Volūtas quō est vera: z rñdendū est q̄ est p modū quē hz in diligēdo veritatē. ¶ Volūtas quō quiescit in fine: dicēdū est q̄ est per modū quē hz in diligēdo verū z gloriosum finez. ¶ Volūtas quō se plongat a minoritate: dicēdū est q̄ p modū obiectandi amātū / maiore verū z gloriosum. ¶ Volūtas cū quo est gloriosa: et rñdendū est q̄ est cū suis correlatiuis ex gloria habituatis. ¶ Volūtas cū quo quiescit: Et est rñdendū q̄ cū volente z volubilitate: z cū velle ponit volubilitates peregrinas i suo pprio volubili. ¶ Volūtas cū q̄ est i minoritate: dicēdū est q̄ cū minori velle z cū minori bonitate etc.

Trigesima camera / que est S. K.

q mo

34 De camera H. J.

Virtus est vera. ¶ Querif quādo est vera: z dicēdū est q̄ est tūc quādo causat veras virtutes. ¶ Virtus quando est maior: z est dicēdus q̄

Trigesima camera / que est H. J.

8
7n
vbj

tūc est quādo causat maiores virtutes.
¶ Virtus quando est equalis? dicēdū est/ q̄ tunc est quādo causat virtuosum intelligere/ recolare z amare. ¶ Virtus vbi est vera? Respondēdū est/ q̄ in veri tate extra quā nō potest esse vera. ¶ Vir tus vbi est maior? dicēdū est/ q̄ est tāz in substantia q̄ in accidente. ¶ Virtus vbi est equalis? dicēdū est/ q̄ est in suis correlatiuis substantialibus q̄ de equa litate sunt habituari.

actum. ¶ Veritas cū quo est gloriosa? bi cendū est/ q̄ est cū quiete quam habet in gloria z i suis correlatiuis. ¶ Veritas cum quo ē equalis? et est respondēdū q̄ cū equalitate suoz correlatiuoz et suozum habitū. ¶ Veritas cū quo ē mi nor? dicendū est/ q̄ ē cum accidente sic cut est maior cum substantia.

Cōclusio,

35 De camera D. K.

Trigesi na quinta camera q̄ st D. K.
7n

Virtus est gloriosa. Querit quādo est gloriosa? dicēdū est/ q̄ est tunc quādo in suis correlatiuis gloria est impressa. ¶ Gloria quā do est maior? dicendū est q̄ est tunc quando habet ma ius gloria ri. ¶ Virtus quando est equalis? dicēdū est/ q̄ est tunc quando causat equaliter intelligere/ recolare z amare. ¶ Gloria quomodo est virtiosa? Respondēdū est/ q̄ est per modum quē habet induen do sua correlatiua de virtute. ¶ Gloria quomodo est maior? dicendū est/ q̄ est per modū quem habet in causādo ma iorem actum. ¶ Gloria quomodo est mi nor? dicendū est/ q̄ ē per modū quem habet in causādo minorem actū. ¶ Vir tus cum quo est gloriosa? et est res pondēdū/ q̄ ē cum gloria ex qua ē habi tuata. ¶ Maioritas cum quo est glorio sa? Respondēdū est/ q̄ cum maiori actu glorie. ¶ Minoritas cum quo est glorio sa? dicendū est/ q̄ est cum minori actu si bi appropriato/ ex gloria habituato.

¶ Dicimus de euacuatione tertie fi gure/ z licet euacuiuimus ipsam cū po sitionibus z questionibus in ipsa no tas tis: sic pot̄ artista huius artis euacuare cameras p̄ oēs p̄ositiones z q̄ones ipi catas in cameris de quib? nō sum locu tus rōne pluriaz quā cutare volum?. Nā quelibet camera hz. xij. p̄ositiones z. xij. questiones. ¶ Alterius dicimus q̄ quelibet camera est generalis ad q̄o nes particulares: videlz ad questionem factam de deo/ de angelo zc. ¶ Alterius dicimus q̄ qui bene et recte doctrinā quā dedim? in ista tertia figura/ p̄ totā q̄des artē generaliter sciret p̄acticare.

¶ Finis sexte part? p̄ncipalis hui? op̄is.

Septima pars p̄ncipalis De multiplicatio ne quarte figure.

79. 102.

Figurā qui dem istam quinqs modis tractabim? Primo multiplicā do plures ratios ad eandē cōclusio nē. ¶ Secō ad in ueniendū plura media euz quibus sunt cōclusioes syl logizādo. ¶ Tertio modo tractabim? de p̄positionib? maioribus z minorib?. Quart? modus est de cognitioe fallacia rū. ¶ Quint? modus ē quō p̄ istā sciam facilliter addiscam? alie scie z veriori mo do. Et prius de p̄mo modo dicendū est.

Septime partis p̄ncipalis. Ru brica. 1 multiplicatio ratio rmm 2 Alidra

36 De camera J. K.

Trigesi ma sexta camera q̄ est J. K.
7no

Veritas est gliosa. Querit vbi est gloriosa? Et est r̄ndēdū q̄ est i suis correlatiuis i gloria collocatis siue asti tuatis. ¶ Veritas vbi est equalis? R̄ndēdū ē q̄ in suis correlatiuis substantialib? extra que minime pot̄ h̄re equalitatez. ¶ Veritas vbi est minor? R̄ndēdū ē q̄ est in minori habitu z actu. ¶ Veritas quō est glorio sa? et est r̄ndēdū q̄ per modū quēz hz in causādo verū z gloriosum actū. ¶ Ver tas quō ē equalis? Respondēdū est/ q̄ ē p̄ modū quē habet in suis correlatiuis substantialib? equalib?. ¶ Uoluntas quō est minor? Respondēdū est/ q̄ est p̄ mo dum quem habet in causādo minorem

De multiplicatione plurium ratio num.

Tabula dat̄ exēplū de colū na b. c. d. p̄ quē modū dant. xx. rōnes ad eandē cōclusionem. quando q̄rit vtrū mādus sit eternus. Similiter in ista quarta figu ra in camera facta de b. c. d. z in camera b. c. e. vsqz ad camerā b. c. k. ¶ Alterius

De multi plicatioe pluriū ra tionum.

E ū

cameris facis: scilicet b. c. e. z b. c. f. vsq; ad cameram b. i. r. possunt igit fieri vigin ti ratios in qualibet camera. Et sic tot rationibus voluendo circulos vsq; quo sint octuagintaquattuor coline in tabula. ¶ Sed de ista materia in tabula quarte figure dictū est. ¶ Alterū fit multiplicatio de camera i camerā sicut de camera c. d. e. z camera c. d. f. z camera d. e. f. z camera d. e. g. sic se hnt sicut camera c. d. e. z sic de alijs suo mō vsq; ad camerā h. i. R. Et sic de multiplicatiōibus p reuoluciones circulozum. Et ista multiplicatio est: quia vnum principium est habitua- tū z multiplicatū cū alio principio z cuz p ptijs passionib; z appropriatis. ¶ Ulte- riū est quarta multiplicatio. Quarta enī figura continet in se tertiam figuram si cut camera b. c. d. continet in tertia figu- ra cameram b. c. z camerā c. d. similiter camera c. d. e. continet in tertia figura ca- meram c. d. z cameraz d. e. z sic de alijs suo modo in istis quattuor modis consi- stit multiplicatio.

De inuentione mediorum.

M camera b. c. d. Et sic de alijs suo modo cōsistit. in circulo mediocri: eo q; existit inter b. z d. Et q; c. con iungitur cum b. z cum d. p aliquas positiones: scilicet habituationes z situationes existentes inter subiectū z predicatum. Et cū ar- tista vult medium/ semp inuestiget in me- dio circuli. Nam sicut animali competit stare mēsuratiue z p iunctiue inter sub- stantiam z hominē quando concluditur q; homo est substantia: sic littera que est in medio circuli/ debet stare inter litte- ram existentem in superiori circulo z lit- terā que est in inferiori circulo/ sicut qñ arguit sic. Omne c. est b. z omne d. est c. ergo omne d. est b. ¶ Et sicut necessariū est per aliquas coniecturas z passionē q; animal sit substantia z homo sit ani- mal: sic artista huius artis debet conie- cturare per ea que b. z c. significant videlicet sua principia subalternata. sicut b. que sonat siue significat Bonitatem/ Differentiam z vtrum. Et c. significat Magnitudinem/ Concordantiā et quid Et. d. significat Durationem Contra- rietatem z de quo. Et in isto sonare siue significare/ cōsistunt diffinitiones prin- cipiorum z species regularum cum qui- bus artista debet coniecturare medium

cum littera superiori z cum littera infe- riori suo modo. ¶ Et in isto passu intel- ctus facit scientiam de vniuersali affir- matiuā/ z vniuersali negatiuā/ z parti- culari affirmatiuā/ z particulari negati- uā; et de instantijs z demonstratione z manuuctione: z etiā de possibili z im- possibili. ¶ De istis quinq; modis habi- tuat se intellectus. z hoc isto modo: qñ dicitur: omne c. est d. z omne b. est c. con- cedatur distinguendo. Sicut magnitu- do que est bona per bonitatem/ z boni- tas magnā per magnitudinem. Et boni- tas que habet magna correlatiua p se- cundam speciem c. significat/ z magni- tudo que habet bona correlatiua p bo- nitatem per secundam speciem c. signifi- cata. z sic de magnitudine et duratione suo modo. ¶ Ulterius quando dicit. omne c. est b. z omne d. est c. conueniunt vniuersa lia affirmatiua z vniuersalia negatiua: z hoc ratione differentie in b. subalter- nata. z in d. cōtrarietas est subalterna: et sicut qñ dicitur. nullus lapis est ani- mal/ omnis homo est animal/ ergo nul- lus homo est lapis. Ratio enim hui; est/ lapis enī non habet sensuz zc. ¶ Omne animal est substantia/ quidam homo est animal/ ergo quidam homo est substan- tia. et sic omne c. est b. quoddam d. est c. ergo quoddam d. est b. Ratio huius est/ quia contrarietas que est subalterna in d. non potest esse concordantiā q; est sub- alternata in c. neq; magna malicia pos- set esse magna bonitas. quia si sic/ esset quidem ponere oppositū in obiecto: qd est impossibile z contra correlatiua seclū de speciei regule c. Et cum dicitur nul- lum animal est lapis/ quidam homo est animal/ ergo quidam homo nō est lapis. Sicut qñ dicitur: nullum c. est b. quod- dam d. est c. ergo quoddam d. non est b. et ratio huius est suo modo/ fin hoc qd dictū est in tertio syllogismo/ in quo cō- cluditur particularis affirmatiua. ¶ Per hoc quod dictum est in quattuor modis syllogizandi/ cognoscit intellect; instantias necessarias/ negādo q; omne c. non est d. nec omne d. est c. Et etiam co- gnoscit possibilitates z impossibilitates Sicut bonitas creata que nō potest esse magnitudo creata ratione differentie/ que ponit q; quodlibet principium sit p se: sed ponit possibile q; bonitas de ma- gnitudine sit habitua. ¶ Ulterius co- gnoscit demonstrationes per primā spe- ciem regule g. z manuuctione p scdam speciem regule g. z hoc figuratum est in omnibus cameris tertie figure in quib;

m d m d m d
 De inuen-
 tione me-
 diorum,
 b c d
 De inuen-
 tione me-
 diorum,
 b c d
 De inuen-
 tione me-
 diorum,
 b c d

Definitiones Principioꝝ vnde sumunt
 ov. c. v. b. / ov. c. c. f. b.
 ov. d. v. c. / quiddā d. v. c.
 quoddā d. v. b. / quiddā d. v. c.
 quoddā d. nō v. b.

quid
 pbandi
 per
 quia

Robatio est gen^o: r sue spe
 cies sunt per demonstra
 tionem propter quid/ r p
 demonstrationem equipa
 rantie: r per qz diuisit: p
 istum syllogismuz pponi
 mus dare exemplū. ¶ Omne animal est
 substantia: omnis homo est animal: ergo
 omnis homo est substantia. Et primo p
 babimus maiorē: deinde minorē. ¶ Et
 primo per demonstrationem propter quid
 animal est constitutum ex sensuali r sensua
 li/ eo qz est elementatum/ vegetatum r
 sensati r imaginatum. ¶ Et sic sequitur
 q' sit substantia/ eo qz de partib⁹ substā
 tiabilibus est cōpositū. Et animal est
 superius/ r animal inferius: atal quidē
 habet causas superiores: videlicet for
 mam r materiam ex quibus est cōstitu
 tum: r sue partes sunt inferiores/ eo qz
 sunt causate a forma et a materia que
 sunt pncipia generalia. ¶ Et sic vere cō
 cluditur propter quid/ p animal est sub
 stantia. ¶ Per demonstrationē equiparati
 e pbat sic. Generalis forma et generalis
 materia equaliter sunt cause pmitiue.
 Et hoc p3 per primā demonstrationē regule d. r qz
 animal est causatus ex sua pppia forma
 r materia discursiua per elementatiuā/
 vegetatiuam r sunt equalia pncipia
 ipsius animalis ratione cuius sequitur
 q' animal sit substantia cōstituta ex sua
 pppia forma r materia/ q' equaliter de
 scendunt ab equalibus pncipijs gene
 ralissimis. s. a prima forma r a pma ma
 teria: r hoc p3 per scđam speciem regule
 d. r per primā e. r per regulam b. ¶ Per
 demonstratiōē qz pbat sic. animal est r
 quia est/ sue quidez cause sunt: videlicet
 forma r materia ex quibus est/ sine qui
 bus esse nō potest. r qz forma r materia
 constituunt substantiam/ vere sequitur
 q' animal est substantia. ¶ Modō inter
 dimus pbande minorem per easdem tres
 species. Et primo propter quid/ quando
 embrio est cōstitutus in matrice/ ex ele
 mentatiua/ vegetatiua r c. r ipso linea
 to: r membris humanis formato: r quā
 do sia rationalis q' est substantia in ipsuz
 embriōne/ est introducta. tunc de seipsa
 r partibus suis inferioribus constituit
 hominem: r sic animal quod est embrio/
 transmutatur in hominem per speciem
 humanam in qua est positus cum omni
 bus suis partibus coessentialibus. ¶ Et
 sic sequitur q' anima est causa quare ho
 mo est substantia: r hoc p primā speciem
 regule c. clarum est. ¶ Per equiparan
 tiam probō sic. Anima rationalis habet

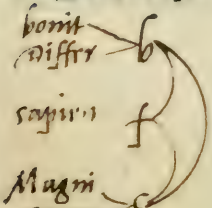
Major
 or at r sba
 p quid
 8.
 p equaratiōem

Per quia
 Minor
 per quid

per equiparatiōem

est g. ¶ Alterius inuenit medium ptra
 bendo/ videlicet qn pncipiū qd est omni
 no generale/ ptrahit ad pncipiū quod
 nō est oino generale neqz oino speciale/
 sicut differētia q' est pncipiū genera
 lissimū siue oino gñale/ ptrahit ad differen
 tias que est inter sensuale et sensuale/ q'
 non sunt generalis sine neqz specialissim
 e. Et qn contrahuntur ad specialissim
 as siue oino speciales sicut ad istud
 animal vel ad istam plantā aut ad istuz
 lapidem indiuiduo ex ipsiuz differentijs
 constituto/ substantiat et etiā accidē
 taliter p propriam quātitatē/ qualitātē
 r c. etiā ipō indiuiduo in pppia specie po
 strotunc ip e differentie sunt mediū inter
 pncipiū generalissimū r specia
 lissimū. Et sicut dicitur est de differen
 tiis: ita potest dici de bonitate r c. Boni
 tas enī est pncipiū omnino genera
 le siue generalissimū. r quando contra
 hitur ad magnitudinē r c. tunc non est
 pncipiū generalissimū neqz specialis
 simū. Sed quādo ptrahitur bonitas
 magna ad istud concretum de ipsa boni
 tate magna constitutum quo ad suas
 formas r suā materiā/ r etiā quo ad
 suam quātitatē r qualitātē r c. quod sit
 in pppia specie positum/ vt sub ipsa sit
 indiuiduata: tunc bonitas magna q' non
 est generalissima neqz specialissima/ est
 medium existens inter abstractū r con
 cretum sapiens naturā extrinsecuz/ per
 quam naturā potest artista inuenire
 medium/ existēs naturaliter inter pro
 positionē maiorē r minorē: r per ta
 le medium sunt demonstratiōes ex pmi
 nis r veris necessarijs pncipijs cū qui
 bus nulla instantia inuenitur. ¶ Alteri⁹
 inuenit mediū per ptopiam literā r
 per ptopiuz circuli. videlicet per f. que
 significat medium r per circulum me
 diocrem sicut ponere f. sub b. r super c.
 que est inferius/ cōsiderando q' per b. ha
 bet bonitatē r differētiā/ r per c. magni
 tudinem r concordantiam. Et sic consi
 stunt inter b. r c. ratione cuius c. transit
 ad b. per medium/ sicut quando dicitur
 omne f. est b. r omne c. est f. ergo omne c.
 est b. s. hoc quo ad genus mediū nū. Et
 sicut diximus in camera b. f. c. ita pot' d
 c. in camera c. f. d. r in camera d. f. e. r c.
 ¶ Per hoc qd dicitur est de medio/ pot' ar
 tista habere materiā valde generalē ad
 inueniendū plura media. Et hoc claruz
 est cum diffinitionibus pncipioz r euz
 speciebus regularum.

De modo probandi.

Septima pars.

partes coessentialis equaliter videlicet intellectum/voluntatem et memoriam: et per consequens embryo que equaliter est constituitur ex elementatiua/vegetatiua et. et quia sua principia sunt substantialia/equaliter est totus homo per sua principia substantialia coniuncta aie rationali cum corpore hois. Et hoc per regulas b.c. d.e. clarum est quod homo est animal. **¶** Per demonstrationem/que probat sic. fontes est/que aial est sine quo fontes esse non potest. **¶** *per* barta est minus per tres species supradictas per quas duas species videlicet propter quod: et per equiparantiam fiunt conclusiones potissimum aut per quia: cum in plus se habeat causa que effectus. **¶** Alterius sic ut dedimus exemplum de hoie que sit substantia per aial/sic potest dici de bruto/de planta et de lapide. Et sic intellectus facit scientiam probatio maioris et minoris per artem istam/cum qua intellectus est dispositus ad omnes conclusiones/ut patet per b quod dictum est.

per quia

cendo ad impossibile: ratione cuius cognitio cognoscit intellectus/que logicus cogit naturali hanc non potest/et maxime per artem istam reducto ad impossibile/sicut sydus/que est ens in quo est impossibile que sit de genere et natura latrabilitatis. **¶** Alterius per camera d.f.e. sic de alijs cognoscit in que peccat paralogsimus. Quoniam iste canis que est de elementatiua/vegetatiua et sensitiva/et secunda specie regule d. potest latrare/sed sydus si non habet talia principia corrlatiua/non potest latrare: quia non est constitutus de istis principijs. Et hoc patet per secundam speciem regule d. et per prima c. et etiam per scalam medij.

De cognitione fallaciaru.

Fallacie quod cognoscunt.

Fueritas medij est genus fallaciaru: et que significat mediu. f. que in medio circulo est instrumentum ad inueniendum et ad cognoscendum fallacias/ponendo et voluendo sub litteris que sunt in superiori circulo/ponendo super litteras que sunt in inferiori/ coponendo cameras: sicut ponere f. sub b. super c. respiciendo quod se habet b.c. in fallacijs cum f. et e contrario postmodum b. sub f. et multiplicando resolutiones/ tunc apparebit variatio medij in quo peccat. Et de hoc dicitur exemplum in fallacijs.

De fallacia equiuocationis.

Fallacia equiuocationis quod est.

Fallacia equiuocationis est vniuersalis et eius de his diuersa significatio que puenit ex eo quod vnum nomen plura diuersa significat. Et fit vniuersalior paralogsimus sic. Omnis canis est latrabilis/celeste sydus est canis: ergo celeste sydus est latrabilis. Et assignamus ista camera b. f. c. per b. intelligimus differentiam inter corpus aiatu et corpus inanimatum. per f. intelligimus quod corpus aiatu et inanimatu non coniungunt ratione eiusdem speciei. per c. intelligimus quod corpus aiatu habet correlatiua sensibilia et inanimatu non habet sensibilia correlatiua. et sic aial cognoscit per que modum peccat redu-

De amphibologia.

Mphibologia est deceptio pueniens ex eo quod vna oratio penitus eadem plura significat: et format sic paralogsimus. Quod est Aristoteles/possidet ab Aristotele. **¶** Sic iste liber est Aristotelis: que possidet ab Aristotele. **¶** Ad ista fallacia assignamus ista camera d. f. h. per d. cognoscimus que sua tertia spes significat que liber non est possessus ab Aristotele/ cum non sit possessus nisi per hoium principium elementatiua/vegetatiua/sensitiua/imaginatiua/et ratiocinatiua: ut patet per secundam speciem regule d. Sed f. significat mediu mensurationis/coniunctionis/et continuationis in subiecto i quo est. **¶** h. significat que liber qui in isto nomine est/ non est possessus ab Aristotele/ eo quod mortuus est. Et hoc idez potest cognosci per camera b. f. g. et. Quonia b. ponit differentiam inter hominem et mortuum et viuum. Et f. ponit coniunctionem inter sensuale et intellectuale in mortuo homine non g. que ponit appropriationem/videlicet que Aristoteles fecit talez librum sicut istum/ sed proprie non possidetur ab Aristotele/ eo quod mortuus est.

Amphibologia quod est

d. f. h.

b. f. g.

De fallacia compositionis.

Fallacia compositionis est deceptio pueniens ex potentia multiplicata/ alicuius orationis/ cuius dictiones diuersimode possunt coponimur adinueniem. Et format sic paralogsimus. Quod dicitur est possibile esse album/ possibile est que ipsum sit album: sed nigrum possibile est esse album: ergo possibile est que nigrum sit album. Et assignamus

Fallacia compositionis quod est

Agnuocatio
 vniuersalis
 vniuersalis
 vniuersalis
 vniuersalis
 vniuersalis

f f e mus istam cameraz d.f.e. per d.intelligimus contrarietate. per f.intelligimus q' albuu z nigrum no' consistunt couigendo mediū extrematū in colore. per e.intelligimus q' possibile est hoc qd est fm sua pncipia ex quibus est: vt patet per speciem primam regule e. ¶ Concluditur ergo q' impossibile est q' albus sit nigrum. per camerā g.f.h.zc.cognoscitur deceptio. per g.significatū est q' ha bituatus de albedine pprie/habituat' no' pōt ee de nigredine. per f.cognoscit q' albedo z nigredo non se coniungunt/ nec se mesurant/ neqz etiā constituunt mediū extrematum continuū: quia si sic/ esset dare obiectū in opposito. per h.cognoscimus q' habituatus de albedi ne in isto nunc scit iste pannus albus/ possibile est q' sit habituat' in alio nūc futuro de nigredine.

populus est arbor: s; aliqua gens est populus: ergo aliqua gens est arbor. ¶ Ad istam deceptione applicam' camerā b.f.c. per b.intelligimus differentia inter vnu accentum z aliu accentū. z per f.con iunctionem z mensuratōe. z per c.con cordant ad vnum significatū fm vocem. Populus cū prima syllaba lōga signifi cat arborem: z cum breui gēte. ¶ Per camerā z b.f.h.zc.cognoscitur deceptio. Nam contrarietas est inter syllabā longam z breuiem. per f.intelligitur q' non coniunguntur nec mesurantur sic in voce quando intelligit de arbore/ sicut de gēte. per h.intelliguntur modi accentuandi q' non pducit simile significatū cum mixtione syllabarum.

b f c
b f k

fallacia diuisionis und est?

De fallacia diuisionis.

Allacia diuisionis/est deceptio pueniens ex potenciali multiplicitate alicui' orationis/ aut' orationes adinuicem possum diuidi. Et format sic paralogismus. Omne animal est rationale/ ergo omne animal est irrationale. ¶ Ad istā deceptionem/ istaz camerā applicam' c.f.g. per c.cognoscimus q' quando vna dictio est in vno subiecto/ cum concordantia corre latiuoz subiecti/ per secundā z tertiam speciem regule c. sequitur vnu significatū. Sed qñ ponit in pterito sine relatiuis subiecti/ variat diuidendo significatū: vt patet per scalam b.c. in scda figura. per f.cognoscim' q' entia ratiōale. f. z irrationale/ no' sunt cōiuncta: neqz mesurant se in eadē specie per mediū cōtinuū. per g.cognoscim' q' entia rationali ppriuū est risibilitas/ no' autē irrationali. per camerā e.f.i.zc.cognoscit deceptio. per c.f.vt s. dictū est. per i.cognoscimus q' veritas no' ponit in vero/ q' diuersa sint idem: neqz equalitas ponit q' sint equales in specie: neqz in eodē loco ad inuicem.

f 8

f 1

Fallacia accentus qd sit?

De fallacia accentus.

Allacia accēt' /est deceptio pueniens ex eo q' aliqua dictio diuersimode pnuiciata diuersa significat. Et format sic paralogismus. Qis

Allacia figure dictionis/est deceptio pueniens ex eo q' aliqua dictio similis est alteri dictioni. Et format sic paralogismus. Quicqd heri vidi/ hodie vides: s; heri vidi/ albuū ergo hodie vides albuū. ¶ Ad istā paralogismū applicamus camerā b.f.g. per b.intelligim' differentiaz inter qd z quale. per f. q' non se coniungunt/ neqz se mesurant ad idem obiectum in vno/ postqz diuersa sunt. per g.intelligim' q' prope quid requirit suū significatū/ z quale similiter: sed in appropria tione in qua pncipium no' quiescit/ consistit deceptio. per camerā d.f.h.cognoscitur deceptio. per d.cognoscitur contrarij fines/ eo quia quicquid mutatur in quale. Et p.f.cognoscit priuatio continuitatis inter nūc pteritū/ z nūc ptesens. per h.cognoscitur/ z per quartā speciem regule c. z per primā d. vna z significatiōnem habet per quid/ z aliaz per quale: eo quia quid/ dicit substantiā/ quale no' accidens.

Fallacia figure dictionis qd est.
b f 8
d f h

De fallacia extra dictionem.

Allacie extra dictionem in hoc differunt a fallacijs in dictione/ pimum motiuū est sine causa apparenē ex parte vocis. In fallacijs autem extra dictionem ex parte rei.

De fallacia extra dictione.

De fallacia accidentis.

De fallacia accidētia.

Allacia accidētia est deceptio pueniēs ex eo qd aliq quid simplr inest utiqs eorum que aequaliter p accidens vni sunt. Et format sic paralogism^o. Cogno/co

I cotiscus sed cotisc^o ē veniens: ergo cogno/co veniēte. ¶ Ad istā deceptionē camera b. f. c. assignam^o. Per b. intelligim^o dif ferentia inter sensibile et insensibile. nam vnus est cotiscus et al^o ē veniēs. Per f. cognoscit qd veniēs z cotiscus nō sunt in medio p rino extrematū. Per c. intelligim^o qd cotisc^o pot eē vna sedes z al^o hō sit veniēs. ¶ Simpl^o per camera g. f. h. cognoscitur deceptio. ¶ Per g. intelligim^o qd cotiscus habet suū propriū numerum z alius hō veniēs: similiter qd nomē est ei appropriatū cum deceptioe. Per f. c. cognoscitur qd cotiscus nō est cōiunctus cū aliquo hōe veniēte in vna z eadem mē sura. Per h. cognoscit qd cotiscus sedes non est in illo tempore qn est veniēs.

De fallacia secunduz quid et simpliciter.

De fallacia secunduz quid et simpliciter.

Allacia secunduz quid z simpliciter est deceptio pueniēs ex eo qd dictū secundum quid sumimus ac si esset dictum simpliciter. Et format sic paralogismus. Omnis homo cui inest albedo/est albus: fortis est albus quo ad dēte: ergo fortis est alb^o. ¶ Ad istā deceptionem applicam^o cameram rā c. f. i. per quartā specie regule c. intelligim^o qd ethyrops hz albedinē in dentibus et in oculis z in vnguibus: z in corpore nigredinē. Per f. intelligim^o qd il la albedo non est cōiuncta per totū corpus. Per i. intelligim^o qd est alb^o i vno loco z niger in alio. ¶ Amplius p camera g. f. r. Per g. intelligim^o qd proprie ē alb^o in dentib^o: et appropriate qn concludit false qd est alb^o. Per f. cognoscit qd ethyrops est iudicēt in quo sunt plures quātitates discrete. Sicut quantitas dēte: quātitas pedis / dēte existēte habitato de albedine z pede de nigredine. Per r. intelligim^o qd ethyrops ē coloratus tantum albedine in dēte / et nigredine in corpore.

De fallacia secunduz igno rantiam elenchi.

Allacia secunduz ignorantiam elenchi/est deceptio pueniēs ex eo qd nō obseruant ea q sunt necessaria ad diffinitionē elenchi. p pncipue ex parte dictionis. ¶ Est at elench^o syllogism^o dictionis qd qnqz est vni syllogism^o. qthos duo. Vn^o quide est / qn syllogismus dicitur cōtradictione alieui^o ppositiois pū dicitur: sicut si dicitur aliquid animal qd ē incorruptibile z procedatur sic. Omne cōpositum ex cōtrarijs/ē corruptibile. omne animal est hui^o / ergo animal est corruptibile. Nec est cōtradictoria cōclusio p rioris ppositiois date. Quo em syllogismi cōstitutū elenchū. Quonia ex duob^o syllogismis p rardictorie cōcluditur: sicut in predicto syllogismo cōtraponaf al^o talis syllogismus. Nullū beatū est corruptibile: aliq^o aīal est beatū / ergo ali qd aīal nō est corruptibile. ¶ De rōne igit elenchi est syllogismus z cōtradictio. Quicquid ergo est cōtra diffinitionē syllogismi z contradictionis/ etiā est contra elenchi diffinitionē. Et formatur sic paralogismus. duo sunt duplum ad vnum: duo non sunt duplū ad tria: ergo duo sunt duplū z non duplū. Non valet qm omisio huius qd est esse idē non est cōtradictoria: hoc per secundā specie regule c. denūciatū est. ¶ Ad istā deceptionē applicamus b. f. c. Per b. intelligim^o qd duo differūt ab vno z cōuerio. Per f. intelligim^o qd plus sunt duo qd vnus in quātitate discrete. per c. intelligim^o qd duo concordāt in parti numero / z res in impari nūero cōcordāt. ¶ Amplius p camera d. f. e. Per d. intelligim^o qd numerus par / videlicet duo: est p rntitus ex duabus unitatibus secundū secundā specie regule d. Quū est principū numerū secundū primā specie regule d. Per f. cognoscimus qd duo z vni non sunt mēsurati equaliter in numero per primaz specie regule e. quia duo sunt duplū / z vnus non est duplum.

De fallacia petitiōis pncipij.

Allacia principij est deceptio pueniēs ex eo qd idē sumit ad pbationem suiprius sub aliquo vocabulo. Et formatur sic paralogismus: animal rōnale currit: ergo hō currit. ¶ Ad istā deceptionem applicamus cameraz c. f. h. Per e. intelligim^o qd principū nō probatur i maiori p rpositione / sed supponit tātū. Per f. intelligim^o qd maior p rpositio

De fallacia secunduz ignorantiam elenchi. Elenchus quid sit.

b c f

d r f

De fallacia petitiōis pncipij.

v f h

b f c.

g f h

c f i.

g f k

z minor non sunt coniuncte / eo qz maior ppositio est positiva. Et minor quidem indiget pbanone maioris. Per h. intelligimus q animal rationale non omni tempore currit. ¶ Item per camera g. f. i. cogno scitur deceptio. Nam per g. cognoicimus qz vero syllogismo competit qz ppositio maior sit probata. Per f. intelligimus qz maior ppositioz minor cu probatioe sunt coniuncte z inenurate. Per i. cognoscimus qz non sunt equaliter in conclusione.

fi

De fallacia consequentis.

De fallacia consequentis.

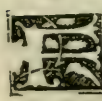
Allacia consequētis est deceptio pueniens ex eo qz consequens existimatur omni no idē antecedenti esse. z for maē sic paralogismus. Si alius e animal c: fz tu es animal: ergo tu es asinus. nō valet. ¶ Idē in consequētia primo posita cōuertitur. ¶ Ad istā deceptiōē applicamus camerā b. f. d. Per b. intelligimus asinū z animal rōnale differētes. pectē / eo qz differētia q̄ ē inter sensuale z sensuale / nō ē illa q̄ ē inter sensuale z intellectuale. Per f. intelligimus qz sensuale z intellectuale coniunguntur in hoiez non. in asino. Per d. intelligimus qz in hoie coniūguntur sensuale z intellectuale / in cōstituēdo: psum hominē: in asino vero nō. Per camerā d. f. e. Per d. intelligimus qz suppositus quod est de sensuali z sensuali / non conuertitur cum supposito de sensuali z intellectuali. Per f. intelligimus qz homo et asinus non intrant sub vno medio continuo extremitatum. Per e. intelligimus qz homo est vt intelligat: et asinus vero non.

fd

fe

De fallacia secundum non causam vt causa.

De fallacia secundum non causam vt ca.

Allacia secundū nō cām / vt causae est qñ inter pmissas i quibus sequitur conclusio / ponitur aliqua ppositio q nihil ad cōclusionēz operat z lic nō est cā. Causa aut huc dicit qz est causa / in ferēdo secundū qd premisse dicuntur esse causae cōclusionis. Et forma tur sic peralogismos: vt anima et vita sunt idem. Et moza et vita sunt contraria. Generatio z corruptio sunt contraria: scd moza est corruptio: ergo vita est generatio: et viuere est generari / qd est impossibile. ¶ Ad istā deceptiōē

applicamus b. f. c. Per b. intelligimus differētiā inter animā z vitā q̄ vitā ē superius vt patet in brutis per animaz vegetatiuā z sensitiuā continuatā: z p animā ratiocinatā continuatā de sensuali et intellectuāli intelligimus differētiā. Per f. intelligimus vitā anime ratiōnalis nō continuatā vitē bruti. Per c. intelligimus qz in anima ratiōnali / vitā est magnitudo cōtinuatā de intellectu / volūtate z memoria. In brutis vero z in plantis nequaqz. ¶ In plus cogno scimus deceptiōē. per camerā d. f. e. Per d. cognoscimus qz vitā in plantis lic in brutis est de correlatiuis corrupti bilibus: in aia vero rōnali minime: cum non sit ex cōtrariis. Per e. cognoscimus qz causa z non causa non coniunguntur in supposito. Per e. cognoscitur qz avari ut quiescendo in fine scilicet in deo: mors autem non.

bfc

dfe

De fallacia secundum plures interrogaciones.

Allacia secundū plures interrogaciones est deceptio pueniens ex eo qd ad interrogacionē que est plures / dat vna rēspōsiō: ex eo qz de vno modo interrogādi proponitur. z forma tur sic paralogismus: Putas ne vt homo z asinus sint animal rationale. Et sic dicitur sic. pcedatur sic. hō z asinus nō sunt animal rōnale: ergo homo non est animal rationale. ¶ Ad istā deceptiōē applicabimus istam camerā b. f. c. Per b. intelligimus qz differētia existens inter sensuale z sensuale / differunt a differētia existente inter sensuale z intellectuale: ratiōne cuius homo z asinus nō possunt esse idem. Per f. intelligimus qz homo z asinus non sunt sub vno medio continuo extremitatum. Per c. intelligimus qz hō z asinus nō cōcordat in eadē specie necqz in eodē numero. ¶ Itē p camerā d. f. g. cognoscitur deceptio. Per d. intelligimus qz homo est cōstitutus de tribus animabus: scilicet de anima vegetatiua / sensitiua z ratiocinatua. asinus vero non: scd de vegetatiua z sensitiua tantum. Per f. intelligimus qz hō mo potest habere scientiam in habitu: asinus vero non. Per g. intelligimus qz rīsbilitas est propria passio hominis: z etiā intelligibilitas est ei substantialis: asino autem ista nō competunt.

De fallacia secundum plures interrogaciones.

bfc

dfe

De fallacia contradictionis.

De fallacia contra dictione.

Allaciā cōtradictionis est deceptor: est dependens ab octo ppositionibus su pradictis que euidenter cōcludūt cōtradictionez quā compōsitum in logica no

ua per modū artis generalis inuenta. Et formatur sic paralogismus. Nullus lapis est visibilis: quidā lapis est visibilis: ergo quidā lapis est visibilis & non visibilis. Ad istū paralogismū applicamus istā camerā b. f. c. per b. intelligimus q̄ est differētia inter lapidē visibilem & inuisibilem: ex eo quia lapis inuisibilis non est visibilis per se/vt non sit habituatus de habitu sensitiuo. Lapis autē visibilis fit per accidēs: ex eo q̄ vtus se habituatur de colore ipsius & situ. Per f. intelligimus q̄ qñ lapis est inuisibilis: non est coniunctus cum specie visibilitatis: sed qñ est visibilis sic. Per c. intelligimus q̄ visus non est agens in lapide inuisibili per quartā speciem eiusdē regulę: nec hęc passioē sub potētia visiva. Sed de lapide visibili torū cōtrariū potest dici. Amplius per camerā g. f. h. cognoscitur deceptio. Per g. cognoscimus q̄ visibilitas non est propria passio hominis: sed per accidēs vtius appropriat ei visibilitatē: eo qz color / figura / situs / sunt sua obiecta. Per f. intelligimus q̄ lapis nō est cū sensitiuo. Per h. intelligim⁹ q̄ lapis aliqñ est visibilis: & aliqñ nō est visibilis. Dicim⁹ de fallacijs applicatis regulis vt cognoscatur deceptiones fallaciarū. Et p hoc qd diximus cognoscatur intellect⁹ q̄ logicus cum fallacijs nō est ausus stare corā natura lic / posito q̄ ita sit sicut tu legicus dicit hoc quidē impossibile & illud z cetera se querentur in natura rerum: vt patet in natura diffinitionum principiorum et regularum. Et in isto passu cognoscitur intellectus q̄ in disputatione aliquis logicus cum alio logico non quiescit in fine: eo quia non descendunt ad veritatē rei: sed tantum stant ad nomen et ad similitudines rerum per diffinitionem contrarietatis. Sed si logicus disputat cum naturali / cito inquiritur veritas rei & in fine cito quiescit. Quia logicus experientias minime negare potest: quas attingunt cum sensitiuo / imaginatio et ratiocinatio: vt supra dicimus est.

b f c.

g f h

De nihilo nihil fit

Et quartā figuram verius q̄s per alias datur modus que alie scientie possunt facilliter & breuiter acquiri: sicut theologia / philosophia &c. Et hoc inueniēdo me-

dus non existēs generalissimū. nec spēcialissimū. Sano huius est: qz ista facta habet principia generalissima: & etiā regulas generalissimas. Altero scientie habēt subalternata principia: & sic mediū carū est imperfectū sine ista sciētia. Et sic cū difficultate homines adducūt lēgo tēpore. Et qñ dubitat / nō habēt principia generalissima ad que recurrūt artificialiter: sicut facit artista hui⁹ artis. Alterius docentur alie scientie par te ista / ponēdo camerā in qua sit f. p. medio in auctoritatibus aliarū scientiarū exponēdo auctoritates in camera / scēdū illū modū p que f. posset intrare ipas auctoritates / exponēdo & reducēdo ipas ad syllogismū scēdū illā doctrinā q̄ iaz superius dicta est. Et de hoc dabim⁹ exemplū. Sic legitur in theologia: deus ē purus actus. Ista auctoritas est pbabitis per istas duas cameras: videlicet b. f. c. et per camerā d. f. e. Et hoc isto modo p b. habebimus bonitatē & differētiā. per c. q̄ bonitas est magna ratio habens in se correlaturā magna z bona z distincta. per d. eterna et primitiua. per e. sunt quietata ratione finis: & per secundam speciem regulę d. et per p. amā & sunt necessaria. et per f. sunt coniuncta z mensurata bene / infinitez eterne ab omni accidēte separata. Et sic facta ista expositione visus & clarū est: qd purus act⁹ est in existēdo z agēdo. Alterius legitur in philosophia q̄ de nihilo nihil fit. Ad exponēdū & explanandū istā auctoritatē assignamus camerā d. f. e. per d. exponimus q̄ nihil nō est principium: quia si sic / nihil iā aliquid esset. Sic per d. q̄ nihil nō ē materia ad aliquid. Iā si de ipso posset fieri aliquid / iā esset aliquid hoc. Idem intelligit de tertia specie d. Si em esset nihil subditū alicui / aliquid quidē esset. f. etiā sonat siue significat q̄ de nihilo non fiat aliquid. Necq̄ nihil medium habere pot: qz si haberet mediū / iā esset aliquid. per e. intelligit q̄ nihil nō pot esse causa materialis / formalis / efficiens & finalis: atqz de nulla potestate potest esse habituatu: quia si esset in opposito / iaz sequeretur q̄ esset aliqd. Et sic explanata est & exposita predicta auctoritas per antedictā camerā. Non camē dico q̄ modus sit etern⁹:

De modo docendi.

Summarij + Mensurarij + Dicitur purus actus

d e f

De modo docendi.

Ista Scientia habet principia generalissima et regulas
Alij omnes Scientie hnt principia subalternata
et sic medium eaz est inspectum

17
vnu et ens conuertuntur
veritas et vnu
f. c.
f. 8

immo est nouus et inceptus: vt pbatum est superius: sed illa auctoritas que dicitur qd mundus creatus est ex nihilo/ expo ni pot p dicta camera. **D.** quidē ponit qd deus est primitiuis per eternitatez/ potestate et uelle uoluntate. Et per tertiā specie d. non est subditū suū posse: et sic potest intelligere z pducere qd mundus qd non erat actu/ nec in potentia in nihilo. Sequit ergo quidē mundus actu per creationē deo mensurāte sua infinitam potestate/ intellectūitate/ primitiuitate etc. **¶** Alterius legis qd ens et vnu uertitur: et ueritas et vnu: et bonū et uerū: et huius auctoritates iste possunt exponi per camera b. f. c. sic de alijs camera sicut de camera b. f. g. Quoniam p b. habem⁹ differentias sicut iter sensuale et sensuale. Quoniam in lapide vnu est ens: in plāta aliud est ens: et in sensato aliud etc. et sic de vno z uero/ z bono z uero. **¶** Iste bonitates/ ueritates et ueritates nō conuertuntur: qd si sic destructa esset differentia: et per consequens medium. Et sic de concordantia/ quod est impossibile. Nam vna mensuratio est in lapide: et vnu medium conuenit: et vna quāntitas in lapide/ alia in planta etc. Et sic quo ad litteras/ auctoritates stare non possunt eo qd camera non potest intrare auctoritates secundum expositionē litterarum/ sed intrat cum sensu allegorico: et hoc cum regula g. **¶** Quoniam correlatiua quo ad ueritatem/ non sunt proprie quo ad entitatem atq; ad bonitatem et ueritatem: sed appropriatē sic/ eo quia quodlibet principius se comunicat alteri. Et sic remanent principia differentiabilia et cōcordabilia et mediabilia et raudes quies: et quodlibet principium habet suā quietem propriam per suam propriam essentiam et actum: et nullum inconueniens sequitur. Et ad hoc regula b. consentit cum omnibus alijs regulis. **¶** Secundum quod de theologia et philosophia dedimus exemplum/ exponendū declarando cum cameris: ita potest fieri de alijs scientijs: uidelicet de medicina/ iure et moralibus etc. **¶** Quoniam si auctoritas continet in se ueritatem camere quarte figure/ possunt ipsas intrare auctoritatem/ cum suis diffinitionibus et speciebus/ affirmando uel negando. Et sic non impossibile est qd auctoritas sit uera. **¶** Nulla enim auctoritas constituta ex primis ueris et necessarijs principijs contradicit rationi. Et ista regula est infallibilis et necessaria. **¶** Finis septime partus principalis.

Octaua pars principalis De mixtione principiorum et regularum.

79. 102

Ars ista in duas ptes diuidit: uidelicet in mixtionē principiorum deducto rū vno deducto cōz alio. **¶** Sed qd pars est de principijs deductio p regulas.

Octaua p tis Rubi ca.
Mixtio principiorum
De principijs
duo y sign.

vnu principijs cognoscit p alia principia deducto ipsum p ipsa principia et p oēs species regularaz. Ideo qd ē dubiū super aliq principio/ recurrat ad istā pte. ubi qd dē poterit inuenire ueritatē de ipso cuius predictis principijs/ et de speciebus regularaz sicut si qrat vtrū aliq bonitas sit ens substantialē. **¶** Iterū vtrū aliq bonitas moralis sit habitus. Et tūc tēporis recurrat ad capitulū bonitatis deducte p alia principia et p regulas: et teneat id qd magis videbit rōnale p regulam b. mixtis alijs regulis et z diffinitionibus principiorum. **¶** Et ista mixtio est centrū z subiectū huius artis. **¶** Utrū in tertia figura facta ē mixtio regularaz principiorū. Sed in pte ista declarabim⁹ p ordinē vno principio deducto p oia principia et p oēs regulas p deductionez z uniaz: et intellectus sit discursiuus singulariter per quodlibet principium. Et primo de prima parte dicemus.

Centrū z subiectū huius artis.

De bonitate p principia deducta.

Bonitas p se est ratio bono qd agat bonū sine pducatur: et qd est magna p magnitudine/ est rō duplicata bono qd pducatur magnū bonum. **¶** Bonitas p durationē durabilis: et sic ē rō bono qd pducatur bonū durabile. Et qd est magna p magnitudine/ et dictū ē: est rō triplicata: vt bonū agat bonū magnū z durabile. **¶** Bonitas per potestatem potest existere et agere: et sic bonitas p hoc quod p se hz/ et p hoc quod habet a potestate/ et per hoc qd habet a magnitudine/ et per hoc qd habet a duratione/ est rō quadruplicata bono qd pducatur agat bonū/ magnū/ durabile et potest: et sic de alijs principijs cū qd⁹ pnt multipliciter miseri tenēdo modū quē dōim⁹.

De bonitate p principia deducta.

Durat

Rtū

Autoritatis an
m. v. v. r.

Regulage
teralis.

*Exclusio boni
a bono*
*Contrarietas
in bonis*

Tamē excludimus cōtrarietatem z mi-
noritatem cum quibus non pōt habere
multitudinem. Et q̄ euitamus polipi-
tatem/volumus exemplificare q̄ sit q̄n-
tuplicata z sextuplicata zc. sed exempli-
ficabimus z ostendemus quomodo est p̄
omnia principia combinata. ¶ Bonitas
p̄ sapientiam est scibilis. Et sic est ra-
tio bono scientific q̄ agat bonū sciunt
aut scientificū. ¶ Bonitas p̄ volunta-
tem est amabilis/ergo est ratio bono p̄
amorē q̄ agat bonū amabile siue ama-
tum. ¶ Per virtutē bonitas est virtuosa
Et sic est ratio bono virtuoso q̄ agat bo-
num virtuosum. ¶ Bonitas p̄ veritatem
est vera. z sic bene z vere est ratio bono
q̄ agat bonum verū. ¶ Bonitas p̄ glo-
riam est gloriosa: et sic est ratio bono q̄
agat bonum gloriosum. ¶ Bonitas p̄
differentiam est clara z non confusa. Et
sic bene distincte et clare est ratio bono
q̄ agat bonum clare a seipso distinctū.
¶ Bonitas p̄ concordantiā est p̄cordabi-
lis/ z sic bene z concorditer est ratio bo-
no q̄ agat cōcorditer bonū p̄cordam.
¶ Bonitas est p̄ maliciā q̄ est suū con-
trarium. Et sic concordantia est p̄ tra-
rietatem/ eo q̄ sunt p̄traria. z sic boni-
tas bene z concorditer est contra mali-
ciam z contrarietate. ¶ Bonitas p̄ p̄n-
cipiū habet rationē p̄ncipiū. z sic est rō
bono bene/ z principiant q̄ p̄ducit bo-
nū p̄ncipiātū. ¶ Bonitas h̄z rationem
medij per mediū. z sic bene z mediāter
est ratio bono q̄ cum medio agat bonū.
¶ Bonitas p̄ finem habet rationē finis.
et sic bene z finaliter siue p̄fecte est ra-
tio bono q̄ agat bonū p̄fectū z q̄ratuz.
¶ Bonitas p̄ maiortates habet rōnē
maiortatis/ z sic bene maiortate est ra-
tio bono q̄ agat bonuz maiortificatum.
¶ Bonitas p̄ equalitatem est de rati-
one equalitatis. z ideo bene z equali-
ter est ratio bono q̄ producat bonuz ex
pluribus rebus equalificatum. ¶ Boni-
tas q̄ minor est habet rationē minorita-
tis p̄ minoritatem. z ideo est ratio bene
z minorifice bono minoz q̄ agat bo-
num minorificatum/ z hoc dicitur respe-
ctiue siue comparatiue. ¶ Dicitur est de
bonitate deducta linealiter p̄ omnia
principia. Et quia generaliter de ipa lo-
cuti sumus/ potest artista in linea boni-
tatis multa ad placitum invenire.

Magnitudo est bona p̄ boni-
tate/ z bonitas est magna
p̄r magnitudinem. Et sic
ex istis sequitur concretū/
quod est magnum bonum.
¶ Magnitudo est durans
p̄ duracionem/ z duratio est magna p̄
magnitudinem/ z ex istis sequitur con-
cretum magnum z durans. ¶ Magnitu-
do per potestatem potest existere z age-
re/ z potestas per magnitudinē est ma-
gna. z sic magnitudo cum potestate est
ratio/ quare est magnum concretum ha-
bens magnam potestatem existēdi z age-
di. ¶ Magnitudo est scibilis p̄ sapientia-
m/ z sapientia p̄r magnitudinē est ma-
gna: z ista duo causant concretū ma-
gnū z scientificum habens magnū scire.
¶ Magnitudo est amabilis p̄ volūta-
tem/ z voluntas est magna p̄r magni-
tudinem: z sic causant magnum concretū
amatum / in quo substantiōnē habēt.
¶ Magnitudo p̄r virtutem est virtuo-
sa/ z virtus p̄r magnitudinem est ma-
gna: z ex istis causatur magnum concretū
z virtuosum/ in quo habent substā-
tionē: z ipsum concretus est esse/ z ipse
sunt essentie. Et in isto passu apparet
quomodo plures essentie cōponūt unuz
esse cā seipso. ¶ Magnitudo p̄r verita-
tem est vera/ z veritas p̄r magnitudi-
nem est magna: z ex ipis sequitur ma-
gnū concretum verum/ in quo substā-
tionem habent. ¶ Magnitudo p̄ glo-
riam est gloriosa/ z p̄r magnitudinem
gloria est magna. Et ex ipis sequit̄ sub-
iectum in quo magnificemur et dele-
ctationem habent. ¶ Magnitudo p̄ dif-
ferentiam est distincta/ ratione cuius di-
stinctionis in essentia magnitudinis di-
stinguuntur/ magnificans/ magnificabi-
le z magnificare. z differentia est p̄ ma-
gnitudinem magna/ z ideo in eodē sub-
iecto participant p̄r magnificare z di-
stinguere. ¶ Magnitudo p̄r concordanti-
am est concordata/ z concordantia p̄r
magnitudinē magnificata: z ideo in eodē
subiecto participant p̄r magnificare z
concordare. ¶ Magnitudo est contra-
riabilis p̄ p̄trarietate/ in p̄tū est p̄ trā-
smutationē: s̄z naturaliter nō est p̄tra se.
Et p̄teras p̄ magnitudinē magna est: si
cut ignis z aq̄ q̄ p̄ magnitudinē habēt p̄-
rietate magnā/ calefaciēdo z trifacēdi-
do. ¶ Magnitudo p̄ naturā p̄ncipiū h̄z i
se p̄ncipia sibi cōsentientia. s̄ magnifica-
tū/ magnificabilez magnificare. z p̄n-
cipiū p̄ magnitudinē ē magnificatū/ ha-
bēt i se naturaliter magnū p̄ncipiātū

p̄ sap. scibilis
p̄ vol. amabi.
p̄ virt virtuos.
p̄ verit. vera
p̄ glo. gloriosa
p̄ dif. clara
p̄ Concord. Concord.
Contra malicia
per Princip
per mediu
p̄ finē
p̄ Maiorit
p̄ equalitatem
p̄ minoritatis
Comparatiue

Deductio
magnitudo; per
principia.
p̄ natura
p̄ tras
p̄ tras
vol.
virt
verit
glo
dif
p̄ tras
p̄ tras
Concord
Contr
Prim
p̄ tras
p̄ tras

**De magnitudine deducta
per principia.**

principiabile et principiare. Magnitudo per medium habet rationem mediā di. et medium per magnitudinem habet rationem magnificandi / supposito tamen q̄ sunt in eodem subiecto. Magnitudo est causa quare finis est magnus et finis est causa quare magnitudo est in quiete / et hoc in eodem subiecto. Magnitudo per maioritatem est maior / et maiortas est magna per magnitudinē / et hoc est necesse vt in subiecto quodlibet habeat actum suum / scilicet magnitudinem / magnificare / et maiortas / magnificare. Magnitudo per rationes equalitatis habet in se res coequaliter / vide licet magnificatiū / magnificabile / magnificare quoequaliter sunt de magnitudine / et equalitas ratione magnitudinis in se habet res magnas sibi coessentialia. f. magnum / equalitatiū / equalificabile et equalificare. Magnitudo quo ad maius / est disparata a minoritate / quoniam cuius ipsa non posset esse hoc quod est. ratio huius est / q̄ paruitas et minoritas conuertuntur / scilicet quo ad subiectum in quo sunt / sicut peccatū quod non est aliquid / et sic de accidente quod non potest per se existere.

Mrd
finis
Maio
abit
finis
bibi
arr
Mino.
De duracione vdu
ta p̄ prin
cipia.
Mag
Pras
Sap.
vol.
virt

durationē. De rōne duratiōis ē dura re. De rōne veritatis ē verificare / et veritas durat p̄ durationē / et duratio per veritatem est vera. Solutio durat p̄ rationē duratiōis / et duratio est glorioza p̄ rōne glorie / et iō duratio distat a pena p̄ gloriā / et gloria distat a puuatione p̄ duratiōne. Duratio est clara et incōfusa p̄ differētiā / et differētia durat p̄ duratiōne / et sic duratio p̄ differētiā habet duratiū / durabile et durare differēt et distinet. et differētia h̄z p̄ duratiōne duratiū / durabile et durare p̄manēt et duranter. Per rōne concordatiōe duratio habet in se res cōcordantes / et p̄ ratione duratiōis concordatiō h̄z in se res durantes et p̄manētes. Duratio contradicit suo cōtrario et destruit quod potest / et contrarietas destruit quod potest durationē. et ratio huius est / q̄ contrarietas cōcordat / et non esse / et duratio dicit esse. Duratio p̄ principii h̄z rationē principii / et omnia q̄ durat / sub ratiōe duratiōis durat. Et iō principii per rationē duratiōis durat. Duratio rōne mediū h̄z mediū scilicet durare existēs in medio duratiōis et durabilis. Et mediū rōne duratiōis durat in subiecto in quo est. Duratio rōne finis est p̄fecta et quietā / et finis durat p̄ rationem duratiōis in subiecto in quo est. Duratio rōne maiortatis est maiortas in aliquo subiecto / et maiortas per rōnem duratiōis est substantia duratiōis h̄z rōne coequādi / nā habet inter duratiū / durabile et durare sibi coessentialia. Et equalitas rōne duratiōis durat in subiecto i quo est. Duratio in subiecto in quo est rōne minoritatis est circa nihil / et minoritas ratione duratiōis durat et valet circa esse.

veritas
glor.
Def
finis
bibi
arr
Comor.
Contra
Prin
Mrd
finis
Maio
equal.
finis
bibi
Larr
Minori

De duratione deducta per principia.

Duratio est bona per bonitatem / et bonitas durat per ipsam. Et ideo duratio recte causat duratiōne / bonitas vero indirecte / hoc est per accidēs / et est ratio boni q̄ agit bonum durans. Duratio ē causa quare magnitudo durat / et ē magna per magnitudinem / et ideo in subiecto in quo sunt / participant per durare et magnificare / supposito tñ q̄ nō sit aliquid quod p̄ciacens quod impediāt actus eorū. Duratio est causa quare potestas durat / et potestas est causa quare duratio potest existere et agere / et sic in subiecto in quo sunt / participant per durare posse. Sapientia durat p̄ duratiōis rōnem / et duratio est scilicet p̄ sapientiam / et sic in subiecto in quo sunt / participant per durare et scire. Duratio est amabilis p̄ voluntate / et voluntas ē durabilis p̄ duratiōne. et iō in subiecto in quo sunt / cōueniūt p̄ durare et amare. Duratio est virtuosā p̄ virtutē / et virtus est durabilis p̄ duratiōne / et iō in subiecto in quo sunt / duratio distat a vitio p̄ virtutē / et virtus a puatiōe p̄

De potestate deducta per principia.

Otestas est bona per bonitatem. Et bonitas p̄ potestatem potest existere et agere / et iō inuitē i subiecto i quo sunt / sc̄z naturā quā habet / mo uet se subiectū ad agendū et existendū cū ipsis bene et potēter. Potestas est magna p̄ magnitudinē / et magnitudo potest existere et agere secūdū potestatem. Et iō in subiecto in quo sunt / quod deficit / implet alteri secūdū rationē suā. Sed quādoq̄ est aliquid p̄ciacens quod impedit hoc quod est principii de alia rō-

De potestate vdu
cta per prin
cipia.
Mag

Durat
Sap
vol.
virt
verit
gloria
Dif
Conur.
Contra.
Prim
Med.
Influit a fin
n'flu. a Prim
finit

tionem. ¶ Potestas est durabilis per durationem. Et duratio potest existere & agere per potestatem: & si duratio est eternitas/existere & agere sunt necessaria/co quia in eternitate nulla est nouitas. ¶ Potestas per sapientiam est scibilis. Et sapientia per potestatem potest existere & agere: & si conuertuntur/existere & intelligere & agere sunt de necessitate quoniam non possunt aliter se habere. sed hoc de deo intelligitur tantummodo. ¶ Potestas per voluntatem est amabilis/voluntas per potestatem potest existere & agere: & si conuertuntur/subiectum in quo sunt/potest de necessitate existere & agere & amare. ¶ Potestas per virtutem est virtuosa: & virtus per potestatem potest existere & agere: & sic subiectum in quo sunt/potenter & virtuosae potest esse existendo & agendo. ¶ Potestas per veritatem est vera: veritas per potestatem potest existere & agere. Et si in subiecto in quo sunt/non conuertuntur: priuatio conuersionis ponit quod subiectum in quo sunt/potest esse mendax et ociosum. ¶ Potestas per gloriam est delectabilis: & similiter gloria per potestatem potest existere & agere. Et si in subiecto in quo sunt/conuertuntur: necessaria potestas dicitur a pena: gloria ab impotentia. ¶ Potestas per differentiam est ratio inconfusa & clara: differentia per potestatem potest existere & agere. Et si in subiecto in quo sunt/conuertuntur: sequitur de necessitate quod subiectum sit actu in posse & in distinguere bene ab ipso. ¶ Potestas per concordantiam est concordabilis: & concordantia per potestatem potest existere & agere. Et si non conuertuntur/priuatio conuersionis ponit impossibile esse in subiecto posse & concordare. ¶ Potestas per contrarietatem non potest esse contra: nec contrarietas per potestatem potest esse impotens. Et quod non conuertuntur/priuatio conuersionis ponit quod potestas aliqua est a contrarietate disparata. ¶ Potestas per principium habet naturam principiantis: et principium per potestatem habet naturam possibilem: et si conuertuntur/posse per principiare sunt disparata a continentia & nouitate. ¶ Potestas per medium habet naturam mediantis: & per ista naturam posse existit in medio potentis et possit. Et medium per potestatem potest existere & agere: & ideo medium ponit influentiam a fine: & refluentiam a principio/et naturam eorum sapere. ¶ Potestas per finem est quiescibilis: & finis per potestatem potest existere & agere. Et si conuertuntur/

impossibile est quietem non esse in subiecto in quo sunt. ¶ Potestas per maioritatem habet naturam maiorandi: & maioritas per potestatem habet naturam possibilem. Et quod non conuertuntur/priuatio conuersionis facit ipsas esse limitatas in subiecto in quo sunt. Et in illo passu apparet quomodo entia credebilia crederent vsque ad terminum determinatum a natura: & in senectute ad corruptionem inclinationes habent. ¶ Potestas per equalitatem habet naturam coequandam inter potentem/possitum & posse. Et equalitas per potestatem habet naturam possibilem: et si conuertuntur/impossibile est posse/et coequare aliter se posse habere. ¶ Potestas per minoritatem est circa non esse: & minoritas per potestatem est circa esse. & ideo potestas & minoritas non conuertuntur. Et si conuertuntur/esse & non esse essent quertibilia: quod est impossibile.

Mai
I
Mino

De sapientia sducta p principia.

Sapientia est bona per bonitatem/ & bonitas per sapientiam est scibilis. Et si conuertuntur in subiecto in quo sunt: sunt et rationes bene agendi et bene intelligendi: aliter non possunt se habere. ¶ Sapientia per magnitudinem est magna: & magnitudo per sapientiam est scibilis. Et si conuertuntur/ subiectum in quo sunt/consistit per finire & intelligere/et aliter non possunt se habere. ¶ Sapientia per durationem est durabilis: & duratio per sapientiam est scibilis: et si illa duratio est eternitas/ esse & eterna in subiecto in quo sunt/ sunt de necessitate: & oppositum eorum est impossibile. ¶ Sapientia est potens per potestatem/ & potestas scibilis per sapientiam: et si quertunt/ tunc est de posse actum de se intelligere et in ipsis magis & minus est impossibile. ¶ Sapientia est amabilis per voluntatem. & voluntas est sapiens per sapientiam: et si conuertuntur tunc est in subiecto de amare actum de se intelligere. ¶ Sapientia est virtuosa per virtutem: & virtus scibilis per sapientiam. Et si non conuertuntur in subiecto in quo sunt/ est ignorantia possibile & eorum virtus. ¶ Sapientia per veritatem est vera: et veritas per sapientiam est scibilis. Et si non quertunt/ veritas est credibilis: et intelligere potest esse mediacum. ¶ Sapientia per gloriam est delectabilis. & gloria per sapientiam est scibilis: & quoniam non conuertuntur/ scire potest esse cum passione: & delectatio cum ignorantia. ¶ Sapientia per differentiam est clara/ ratione cuius intellectus intelligibilis

De sapientia deducta p principia.
Mag
Dur
Sap
vol
virt
verit
glor
Dif

hunc
bib
ari

intelligere inter se distincta: sine autem
 distinctione esset cōfusa. Et differentia
 p̄ sapiētā ē intelligibilis: q̄ in fine differē
 tiatius/differētiabili z differētiare non
 esset intelligibilis. ¶ Sapiētia p̄ cōcordā
 tiā h̄z se res cōcordātes. Intellectum/in
 telligibilez intelligere q̄ cōcordant in una
 essentia que ē et ipsi. Et cōcordant in
 existēdo plura/eo qz vñū nō ē aliud.
 Et ipsa cōcordātia per sapiētā ē in
 telligibilis. ¶ Per cōtrarietate ignoran
 tia est inimica sapiētia/eo qz impedit
 et intelligere: sed sapiētia q̄ cū cōcor
 dātia cōvertitur/non timet cōtrarieta
 tē/eo qz et nō pōt intelligere impedire.
 ¶ Sapiētia p̄ principiū ē principiū intel
 ligēdi. Et principiū p̄ sapiētā est intel
 ligibile. Et si conuertunt in subiecto in
 quo sunt/unt de necessitate: z non pos
 sunt aliter se habere. ¶ Intelligere per
 naturā mediū cōsistit in medio intelligē
 tis z intellectu. Et mediū est intelligibi
 le p̄ sapiētā: sapiētia per finē est quiesci
 bilis: et finis per sapiētā ē scibilis. Et
 in subiecto in quo sunt nō conuertunt
 tur/pōt esse intelligere sine q̄te z q̄es
 sine intelligere. ¶ Sapiētia rōne maio
 ritatis pōt in se recipere māius intelli
 gere: sed qz cū maiouitate nō cōuertit/
 nō pōt infinite maiorare: z finite vltra
 qd̄ finitū nō pōt se exēdere. ¶ Sapiētia
 rōne equalitatis h̄z in se rōnes essentia
 les equalē: videlicet innatū/intellectu
 um/intelligibile z intelligere: et qua
 litas per sapiētā est intelligibilis/que
 intelligibilitas est deducta per cōmū/
 equabile z equare obiectiue. ¶ Sapiē
 tia siue intellectus cū minoritate nō cō
 uertitur: qm̄ si cōuertēret/semper habe
 ret nun̄ intelligere: magis cōpeteret
 et ignorare q̄ intelligere/qd̄ ē impossibile.

Com
 Contr
 Prim
 Nrd
 imir
 Man
 gln
 Nino
 De volun
 ate dedu
 ta p̄ prin
 cipia.
 May
 Dmrat

bilis. Et duratio p̄ voluntatē est amabi
 liaz: si duratio q̄ ē eternitas z voluntas
 cōuertērent/de necessitate eternare et
 amare essent ab eterno z i eternū. ¶ Vo
 luntas p̄ potēstatē pōt existere z agere.
 Et potēstatē per voluntatem est amabi
 lis. Et in subiecto in quo nō conuertun
 tur/voluntas potest esse impotētz pote
 stas non dilecta. ¶ Voluntas per sapiē
 tiam est scibilis: z sapiētia per volun
 tatem est amabilis. Et si hoc est cum ma
 gnitudine et eternitate/sequitur q̄ in
 telligere z amare sunt de necessitate.
 ¶ Voluntas per virtutem est virtuosa/
 et virtus per voluntatem est amabilis
 sed si non conuertuntur/virtus potest
 esse odibilis et voluntas virtuosa. ¶ Vo
 luntas per veritatem est vera. Sed vbi
 voluntas et veritas non conuertuntur/
 veritas potest esse odibilis z voluntas
 falsa. ¶ Voluntas per gloriam est dele
 ctabilis: et sic gloria per voluntatem est
 amabilis: et sic voluntas per gloriā dē
 stat a pena: et gloria per voluntatem dē
 stat ab odio. ¶ Voluntas per differentiā
 continet in se distinctionem inter aman
 tem/amabilem z amare: z sunt in ipsa cla
 re z non confuse. Et differentia per vo
 luntatem est amabilis. ¶ Voluntas per
 concordantiam habet in se res cōcor
 dantes: videlicet amantem/amabilem et
 amare: z concordantia per voluntatem
 est amabilis. Et qz est amabilis cū bo
 nitate/magnitudine/duratione / pote
 state zc. sunt in ipsa amabilia/cōcordās/
 concordabile z concordare. ¶ Voluntas
 cum cōtrarietate odit vitium z pecca
 tum: et si voluntas et cōtrarietas con
 uertērentur/nunq̄ voluntas cum cō
 cordātia posset diligere virtutes. ¶ Vo
 luntas per principiū est principiūz dē
 ligēdi. Ratio hui⁹ est: quia omnia ama
 bila sunt amabilia per rationem volū
 tatis. Un̄ sequitur qz principiūz quo ad
 rationē volūtatis est amabile. z in isto
 passu apparet quō vñū ens causat aliqd̄
 ex se vt ab ipso aliqua virtutēz acēpe
 possit. ¶ Voluntas rōne mediū h̄z in se me
 diū: videlicet amare: et mediū rōne volū
 tatis est amabile. ¶ Voluntas rōne finis
 est p̄fecta q̄te cū videt se h̄re in ipsa q̄te
 bonā/magnā z durātē z potētē amā
 re/sine q̄ finis nō p̄t sibi sufficere. ¶ Vo
 luntas cum maiouitate ē in maiori actu
 amādi: vt maiore actu h̄re possit/maiou
 ritas ē amabilis. ¶ Voluntas quo ad ra
 tionē equalitatis h̄z naturā cōequandā
 per amantem/amabilem z amare. Et
 equalitas per voluntatem ē amabile.

Plus
 Sapiētia
 virtus
 gloria
 Dif
 am
 bsh
 Larv
 Comor
 Contra
 Prim
 Mediu
 finis
 Maior
 gln
 am
 bsh
 arv

De voluntate deducta per principia.

Voluntas per bonitatem est
 bona. Et bonitas per volū
 tate ē amabilis: z si cōuertē
 rent/subiectū in quo essent
 semp̄ esset bñ agēs z amās
 z in cōtrariū nō posset se ha
 bere. ¶ Voluntas per magnitudinē ē ma
 gna: z magnitudo per volūtate ē amabi
 lioz: et iō amabilitas volūtatis ē magna:
 z amabilitas etiā magnitudinis est ma
 gna. Et si conuertērent/essent amantia
 tas z amabilitas i infinito: de magnifi
 cabili/magnificatio z magnificare: et
 amare. ¶ Voluntas per duratiōem est dura

Mino

Voluntas cum minoritate est circa nihil
z cum nihilo est extra vacuitates/ociosi-
tatem. et si voluntas z minoritas couer-
terentur/non esse esset magis desidera-
bile q̄ esse/quod est impossibile.

z. q̄ Contrarietas est contra virtutem
cū privatioe sui habitus z cū privatio-
ne habitus voluntatis/magnitudinis zc.
Virtus per proximitate est primitiva/co-
quita quicquid est primitiuus/ est p̄ pro-
ximitatem primitiuum: et quicquid est vir-
tuosum/p̄ virtute est virtuosum. et iō pn-
cipium est virtuosum per virtutē. q̄ Vir-
tus per medium est mediabilis: et me-
dium per virtutem est virtuosus. q̄ Vir-
tus per fines est perfecta z in quiete. et
sic iusti cum virtute tendunt ad quiete.
q̄ Virtus per maiorem habet natu-
ram maiorem: z maiorem per virtutes
habet essentiam virtuosam. q̄ Virtus p̄
equalitatem habet naturam coequan-
di iusticiam cum providentia zc. Et sic
de intelligere z amare / que quandoq̄
equaliter sunt virtuosas. q̄ Virtus ratio-
ne minoritatis quadoq̄ est minor / sicut
quandoq̄ est maior. Et sic quando ē mi-
nor/ conuenit cum non esse/ sicut quan-
do est maior conuenit cum esse.

Primo
Mediu
finit
Anno
equal
Mino

De virtute deducta per prin-
cipia,

De virtu-
te ducta
per princi-
pia.

Virtus est bona per boni-
tatem: et bonitas est vir-
tuosa per virtutem. et sic
virtus mediante bonita-
te est rō bono q̄ agat bo-
na/ z p̄ se quod agere sit
virtuosum. q̄ Virtus per magnitudinē
est magna: z magnitudo est virtuosa p̄
virtutem. quod non esset si non haberet
virtuificantem/virtuificabile z virtuifi-
care que essent de sua essentia z idēz cū
ipsa. q̄ Virtus durat per durationē, et
si est idem numero cum duratione/ sem-
per durat in sua essentia/virtuificans/
virtuificabile z virtuificare. q̄ Virtus
est potens per potestatem: z sic potest
contra vitium z peccatum. sed non po-
test quando homo non vult agere d̄ po-
testate. z ratio huius est/ quia vitiosus
z ociosus est. q̄ Virtus est scibilis per sa-
pientiam: z sapientia habet scientia vir-
tuosum per virtutem/ supposito tamen q̄
transfeat actus voluntatis qui causat
amantē. q̄ Et in isto passu apparet quo
modo vna virtus est coadiuuata alte-
rius. q̄ Virtus est amabilis per volunta-
tē: z voluntas est virtuosa per virtutes:
z sic conueniunt per amare z virtuifica-
re. q̄ Virtus est vera per veritatem z ve-
ritas virtuosa per virtutes, et si in sub-
iecto in quo sunt essent idē: nunq̄ esset
in illo falsificare aut peccare. q̄ Virtus
est delectabilis per gloriā: z illa dele-
ctatio est per virtutem virtuosā. q̄ Et in
istō passu apparet quomodo virtuosus
in delectādo appetit gloriā. q̄ Virtus
per differentiam est clara non confusa/
eo quia differentia ponit distinctionem
inter virtuificantem/virtuificabile z vir-
tuificare: z sunt idē p̄ essentia. z h̄c pōit
q̄ differentia habeat virtutem ad hoc fa-
ciendum. q̄ Virtus per concordantiam
habet in se res essentielles concordantes
ex quibus est vna essentia. et virtus po-
nit q̄ concordantia sit virtuosa ad hoc
faciendum. q̄ Virtus est cōtra suum cō-
trarium. s. vitium z peccatum: z est con-
tra ipsum cum bonitate / magnitudine

May
am
bile
ave
Durat
P̄ far
sapit
volunt
vrit
gloria

De veritate deducta per prin-
cipia,

Veritas per bonitatem est
bona: et bonitas per verita-
tem est vera. et si conuertit-
tur/ sunt idem semper bonus
z verus. Sed quando
in aliquo subiecto non con-
uertuntur/ aliqui optat habere bonus
falso modo/ z non vere neq̄ virtuose: et
in isto passu apparet q̄ in homine boni-
tas z veritas non conuertuntur. q̄ Ve-
ritas est magna per magnitudinem: et
magna non esset nisi haberet verifican-
tem/verificabilem/verificare essentiali-
ter in se. q̄ Veritas per durationem du-
rat/ eo quia durant in ipsa verificans/
verificabile zificare. Similiter z qua-
doq̄ moraliter agendo intra / cum hoc
quod est extra sicut in sensato humidū
radicale cum nutrimentali/ veritas per
potestatem est potens: et si est idem cūz
potestate/ nulla falsitas cōtra ipsaz po-
test. q̄ Veritas est scibilis per sapientia.
Et sapientia op̄at veritatem vt vere se
habere possit ad scitum. q̄ Veritas est
amabilis per voluntatem vt voluntas
vere possit habere suum amatus. q̄ Ve-
ritas per virtutem est virtuosa: et vir-
tus per veritatem est vera: et ideo partici-
pant per verificare contra falsificare et
peccare. q̄ Veritas per gloriā est dele-
ctabilis: et gloria per veritatez est vera.

Deverita
te deduce
per princi-
pia.
Mag
am
bile
an
vritat
P̄ far
sap
volunt
virtus
gloria

Differentia

am
bile
ave
Comord
Contrariet

Et sic iusti vere et gloriose tendunt ad
 gloriā sempiternā. ¶ **Veritas** per diffe-
 rentiam est clara et a confusione dispa-
 rata. Et differentia ponit q̄ in veritate
 vnius sit verificans/alius verificatus/et
 alius verificare/et veritas ponit hoc in
 vero. ¶ **Veritas** per concordantiam ha-
 bet in se res coessentialiales concordantes
 scilicet verificatum/verificabilem et
 verificare: que concordant in essentia: et
 concordat q̄ sint plura: et veritas ponit
 q̄ concordantia habeat vere qd̄ habet.
 ¶ **Veritas** est contra falsitatem: et cō-
 tra ipsam cum suo verificatum/verifica-
 bile et verificare. et ideo est ab ipsa sim-
 pliciter disparata. ¶ **Veritas** per princi-
 pium habet naturam principiandi. sicut
 principium per naturam veritatis ha-
 bet naturam verificandi. et ideo veritas
 est principium: quia quicquid est verus
 sub ratione veritatis est verum. ¶ **Veri-
 tas** per medium habet verificare in me-
 dio verificans et verificabilis: et veri-
 tas ponit hoc in vero. ¶ **Veritas** per fi-
 nem est in quiete: et finis per veritatem
 est verus / et in subiecto in quo sunt idē/
 veritas nunq̄ est cum labore: neq̄ finis
 in errore. ¶ **Una veritas** est maior alte-
 ra: et vna maioritas verior: et alia. et hoc
 est quia non conuertuntur. ¶ **Veritas**
 ratione equalitatis habet in se equali-
 ter verificantem/verificabilem et verifi-
 care: et equalitas per veritatem habet ve-
 re hoc qd̄ habet. ¶ **Una veritas** est minor
 alia: et illa que minor est / participat cum
 non esse: eo quia minus habet de esse / et
 veritas ponit hoc in vero: et minoritas
 etiam hoc ponit in suo genere.

tiā est scibilis: et sapientia p̄ gloriā ē de-
 lectabilis. et sic conueniūt p̄ delectare et
 scire. ¶ **Gloria** per voluntatem ē amabi-
 lis et voluntas p̄ gloriā delectabilis / et sic
 voluntas delectando appetit amari: et si
 in subiecto in quo sunt voluntas et gloriā
 nō sunt idē: voluntas quandoq̄ h̄z tristi-
 ciā / eo quod nō h̄z amari. ¶ **Gloria** p̄ virtu-
 tē est virtuosus: et virtus per gloriā et glo-
 riosus: et sic hō virtuosus delectando ac-
 quirat virtutes. ¶ **Gloria** p̄ veritatē est
 vera: et veritas p̄ gloriā est gloriosa: et
 sic homo verus in sua veritate et gloriā
 est in delectatione et quiete. ¶ **Gloria** cum
 differentia ē clara a confusione disparata.
 Quoniam differentia ponit q̄ vnius sit glo-
 riosus/alius gloriari: et sic de gloriari:
 et glia in hoc ponit p̄ delectationē. ¶ **Glia**
 per concordantiam h̄z res concordantes vno et
 in pluribus. scilicet gloriatus / gloriabile et
 gloriari. ¶ **Gloria** cum gloriare distat q̄
 pena sui contrarij sine quo nō posset p̄se-
 cte distare. ¶ **Gloria** per principium h̄z
 rationes principij. et in subiecto in quo
 sunt idem gloriatus et principians / de seipso
 principiat gloriatum et vniū: et similiter
 gloriificant et principiant gloriari et prin-
 cipiare / spirando et amando: vt apparet h̄
 diuini. ¶ **Gloria** per mediū est influxi-
 ua et refluxua: et medium per gloriā ē
 in delectatione et gloriacione. ¶ **Gloria**
 per finem est in quiete: et finis per
 gloriā in gloriacione. Et ideo glo-
 rians sine gloriato et gloriari non potest
 esse in quiete. ¶ **Gloria** quanto maior
 est: tanto magis in delectatione est: et
 maioritas quanto maior ē: tanto magis
 imago delectatiōis ē. ¶ **Glia** sine equi-
 tate sibi essentiali nō pot̄ esse in quiete / eo
 quia deficit in habendo equaliter gloriā:
 tem / gloriabile et gloriari. ¶ **Gloria** cum
 minoritate est circa penam et non esse: et
 eo cum maioritate distat a pena et nō esse.

voluntas

virtus

veritas gloria

Differentia

Contra.

Contra.

Principij

Medium

finis

Maior

egloria

Minoritas

De gloria deducta per prin-
cipia.

Loria p̄ bonitatē ē bona.
 Et sic ratione bonitatis
 quas h̄z / est bono ratio / q̄
 agat bonū et per se: et il-
 lud agere sit gloriosum.
 ¶ **Gloria** per magnitudi-
 nem est magna: et magna nō est sine p̄-
 puo gloriante / gloriabiliter gloriare: et si
 sua magnitudo est infinita in suo gloriā
 r̄ / est infinita. ¶ **Gloria** per duracionē
 durat: et si est eternitas / suum durare ē
 per eternare in quo non potest esse ino-
 uatio. **Gloria** per potestatem est. potēs
 agendo et existendo: et si est idem cum po-
 testate / impossibile est ipsam esse in de-
 fectu et ociositate. ¶ **Gloria** per sapien-

De differentia deducta per
principia.

Differentia est bona per bo-
 nitatē: et bonitas est distin-
 cta per differentia. Et ideo
 differentia et bonitas sunt ra-
 tiones subiecto in quo sunt /
 vt bene et disticte agat sine
 productum bonum distinctum. ¶ **Differen-
 tia** est magna per magnitudinem / eo qd̄
 causat distinctionē inter genus: et genus
 inter genus: et species inter speciem: et
 indiuiduum inter indiuiduum: et indiui-

De differ-
rentia de-
ducta per
principia.

Magna

Diffe
Com
Prin
bilo
an
onra.
Prin
Mrd
inir
Morit
ghmar
lim.
e glia
ducta p
incipia.
Mag
Dmvt
Prar
ap.

Octaua pars

quum iter indiuiduū z sui actus. Et sic differentia est ita magna q̄ in se p̄inet oīa: magnitudo vero per differentiam est distincta: eo quia ponit eā in suo proprio numero siue genere: et in ipsa ponit distinctionem inter magnificatū / magnificabile et magnificare q̄ de essentia sunt et natura magnitudinis. ¶ Differentia per durationem durat z duratio per differentiam habet in se res distinctas que sunt de sua essentia. s̄ durans / durabile et durare. Et differentia per durationem durat: distinctio que est eternitate cōuertitur ab eterno in eternum durat distinguendo inter eternitatem / eternabile z eternare: z hoc significatum est per beatissimam trinitatem. ¶ Differentia est potentia innata absolute: est potens per potestatem: eo quia causat in potestate distinctionem inter potentem / positum z posse. Et potestas potest hoc cum differentia. ¶ Differentia est scibile z per sapientiam. z sapientia per naturam differentie potest intelligere distinctionem inter intellectū / intelligibile et intelligere: vt sint intelligibilia: quoniam sine differentia non possent esse obiectabilia siue intelligibilia. ¶ Differentia per voluntatem ē considerabilis: vt voluntas possit in se habere naturam amandī: et existere clara ratio inter amantem / amabilem z amare / sine qua distinctione esset ratio cōfusa z impotens ad amandū. ¶ Differentia per veritatem est virtuosa: z virtus per differentiam habet in se res distinctas in quibus habet agentiam z essentiam: et virtus per differentiam est disparata a vitio. immo sine ipsa omnia essent idem numero. ¶ Differentia per veritatem ē vera: z veritas per differentiam res veras ponit: sicut verum est distinctionem esse inter verificantem / verificabilem et verificare: inter intelligentem / intelligibilem z intelligere. ¶ Differentia p̄ gloriam est delectabilis: et gloria per differentiam potest habere delectationes p̄ gloriantem / gloriabilem z gloriari: que sine distinctione in gloria non possent eē. ¶ Differentia per concordantiam habet in se res concordantes quas in se recipit distinguendo inter concordantes / concordabilem et concordare. Et hoc facit differentiam cum suo differentiativo / differentiabili et differentiare: z insimul differentia z concordantia in subiecto in q̄ sunt / ponunt ipsum subiectum vnum in comuni: quod habet in se plures res concordantes / differentes: ex quibus est cō-

stitutum sicut vna substantia / vna h̄c zc. ¶ Differentia et contrarietas innata differunt. Et hoc q̄ quādoq; differentia concordat cum concordantia innata distinguendo / concordando z generando. Et quādoq; differentia cū contrarietate agit contra concordantiam distinguendo / contrariando et concordando / z hoc vt corruptio vnius sit generatio alteri: z cōuertio. Et hoc simili modo fit in moralibus / vt significabimus. ¶ Differentia per principium habet rationes prioritatis / vt sit principū generale ad omnes differentias: z hoc cum suo proprio differentiativo / differentiabili z differentiare: sine quibus non posset esse in ista altitudine: nec rationem principij habere. ¶ Differentia per medium habet naturam mediū: et in se habet medium scilicet differre / eum quo distinguitur ab alio: scilicet ipsum differre / et ipsum existit inter differentiativum et differentiabile. ¶ Differentia per finem est in quiete: z sua quiete est distinguere inter vnum et aliud vt habeat subiecta in quibus sit / z agentias habere possit. ¶ Differentia ratione maioritatis est maior in vno subiecto q̄ in alio. Quoniam in essentis substantiālibus maior est q̄ in accidentalibus. Unde differentia maiorem actionem habet distinguendo bonitatem substantialem a magnitudine accidentali: et maiorem actionem habet in distinguendo in eadem essentia plures res constituentes ipsam essentiam / q̄ in distinguendo essentiam ab essentia: vt significatum est in intellectu in quo differunt per differentiam / intellectivum / intelligibile et intelligere: que innate et equaliter sunt partes intellectus. Verumtamen inter essentiam et essentiam magis ponit se extēsiue. ¶ Differentia per equalitatem habet in se res equales: sicut equalitas per differentiam habet in se res distinctas. Et ideo in subiecto in quo sunt / se communicant per differre et coequare. ¶ Differentia per minoritatem est minor: si per maioritatem est maior: et quia minoritas est paruum subiectum siue paruum quid / differentia non potest intrare ipsam cum sua magnitudine: nec potest multum differre per ipsam: secūndum quod paruum intrat / paruum distinguit.

De concordantia deducta per principia.

Contra

Primo

Cor

Mediū

finis

Minor

Cor

equal

Minor

Correl. Durat

Cor

Pras

Sap.

Cor

volunt

veritas

virtus

Cor

gloria

Concord

Cor

eductio
cordantia
r. principi
a.

Concordantia est bona per bonitate/z bonitas est concordata per concordantia; z sic in subiecto in q sunt participat bonificatio et concordando. ¶ Concordantia per magnitudinem est magna: z magna no esset si careret concordantia/co: cordabili z concordare: que sunt de sua essentia: immo contrarietas esset magis magna que hoc impediret/immo concordantia est magis magna q̄ contrarietas: eo qz impedit ei q̄ no sit ei q̄ no sit principii substantiale: vt in arte maiori probatu est. ¶ Concordantia est durabilis per duratorem/durantibus in ipsa concordantia/concordabilis z concordare: ex quibus est. ¶ Concordantia p potestate pot existeret a agere/z potestas per concordantia habet res concordantes: z ideo in quato concordantia z potestas in subiecto in quo sunt/ se coniungunt/in tanto a contrarietate se prolongant. ¶ Concordantia est subtilis per sapientia siue intellectū: z quando intellectū ipsam obiectat intelligendo suam essentiam/z suū essentiale concordantium/concordabile z concordare/magis ipsam obiectat z attingit q̄ obiectado ipsaz p essentia tantummodo/z concordantia magis intellectui se dicat concordando. ¶ Concordantia p voluntate est amabilis: eo qz concordantia ponit in solutate actu sui: vt amas/amabile z amare/conueniant in idēitate essentia. ¶ Concordantia concordat virtutem cū virtute in subiecto in quo sunt: z hoc facit in sua essentia/z in essentia virtutis/qm̄ extra non posset hoc facere: eo quia suus actus no haberet subiectū/in quo esset sustentatus. ¶ Concordantia per veritatem est vera: z veritas p concordantiam est concordata: z ideo in subiecto in quo sunt per concordare z verificare distant a contrarietate et falsitate. ¶ Concordantia per gloriam est delectabilis: z ideo vna ratio appetit alia. ¶ Concordantia non potest esse sine differentia: differentia q̄ pot esse sine ipsa/sim q̄ conuenit cum contrarietate. et in isto passu apparet q̄ differentia est principia magis generale q̄ concordantia. ¶ Concordantia z contrarietas sunt opposita: eo quia hoc q̄ concordantia construit/contrarietas destruit/ z conuersio: q̄ concordantia est altius principii q̄ contrarietas: eo quia conuenit cum esse concordando: contrarietas fo cum no esse in contrariando. ¶ Concordantia per rationē

principij est generalis ad omnia: concordantia habet vnu principii actiuū/z aliud passiuū/z aliud neutrale: cum quibus continet in se omnes concordantias inferiores cōtenas sub ipsa. ¶ Concordantia per mediū est in fluxua z refluxua. per concordantium/concordabile/z conuersio: z concordare/est mediū inter ista. ¶ Concordantia quiescit p concordare/concordantium z concordabile: extra que no posset quiescere/neqz finis sine concordantia posset esse quies. ¶ Concordantia quādoqz est maior/quādoqz minor. Ratio huius est: qz in aliquo subiecto maiores res concordat q̄ in alio/ sicut in homine magis q̄ i rosa/z in rosa q̄ in lapide. ¶ Concordantia cū equalitate conuenit/ vt habeat in se equaliter concordantium/concordabile z concordare/ sibi coessentialia/ sine quibus equalitas no posset esse subiectus/ in quo finis concordantie quiesceret posset. ¶ Aliqua concordantia est minor alia: z est minor/ eo quia cum magnitudine z maiortate minoritatez intrare non potest. Et ideo concordantia cum minoritate est circa nihil: hoc est/ circa contrarietatem que sua est opposita.

Principium
Medium
Finis
Majoritas
Equalitas
Minor

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

Mag

De contrarietate deducta per principia.

Contrarietas quādoqz est bona per bonitatem/ quādoqz mala per maliciā. Per bonitatem: sicut homo qui cum virtute contradicit vitio: z sicut contrarietas elementorū sine qua no esset generatio. Mala/ per maliciā: sicut homo iniustus qui cum vitio contradicit virtuti: z sicut infirmitas que est contra sanitatem/ z mors contra vitam. ¶ Contrarietas est magna per magnitudinem/ quoniam magna contrarietas est inter deum z peccatorem/ z inter aquam z ignem/ z inter bonum z malū/ z inter verum z falsum: et huiusmodi. ¶ Contrarietas durat p durationē/ no autē p seipsam: eo qz est accidēs q̄ p se no esset existens: s̄ durat p accidēs cū sit habitus priuatiu⁹ inclinans esse ad no esse z durat: qz entia sunt s̄ia/ sicut iustus z iniustus/ visus et cecitas/ intelligere et ignorare/ calefacere z refrigerare/ leticia z tristitia: z sic de alijs. ¶ Contrarietas per potestatez potest existeret z agere/ quoniam vna contrarietas ē innata/

Deductio
Contrarietas
p
p
Mag
Durat
Prin

Moraliter ;

Octava pars.

et alia moralis innata sicut per caliditatem et frigiditatem. **Moralis** sicut possibile est peccare tamen contrarietas in peccando per se non habet contrarietas potestatem: sed est habitus acquisitus per hominem cum quo homo peccat. **Contrarietas** est scilicet ratione sapientie obiective: non quod contrarietas causet scire in imo est contra scire per ignorantiam. **Contrarietas** vno modo est desiderabilis/ alio modo non desiderabilis: sicut contrarietas elementorum/ contrarietas per quam virtus est contra vitium. **Contrarietas** non desiderabilis: sicut contrarietas per quam malus est contra vitam/ et vitium contra virtutem. **Contrarietas** inter vitium et virtutem se possit et comunicat/ ut homo per ipsam sit contra vitium/ aut homo si vult per vitium sit contra virtutem: non quod ipsa cogat hominem ad agendum de ipsa: eo quod habet liberum arbitrium ad agendum cum ipsa/ bene aut male. **Aliqua** contrarietas est vera/ alia falsa. **Vera** sicut iusticia contra iniusticia/ falsa sicut iniuria que vere est habitus contra habitum iusticie. **Aliqua** contrarietas est per delectationem/ alia per tristitiam. Per delectationem: sicut homo qui in committendo vitium/ per virtutem gaudet. Per tristitiam: sicut qui habet dolorem de commissis. **Contrarietas** habet tres modos differentes ut in capitulo suo dictum est in prima parte prime distinctionis. **Contrarietas** cum suis modis est contra concordantiam/ et econversum: ut in capitulo concordantie/ et in capitulo contrarietatis/ apparet in prima parte prime distinctionis. **Contrarietas** ratione principij naturaliter est innata: ut omnes contrarietates naturales continentur in sexta/ in contrarietas moralis est habitus acquisitus per homines: ut supra dictum est. **Contrarietas** est medicinalis/ et hoc duobus modis: scilicet naturaliter et moraliter. **Naturaliter** sicut calefacere quod contradiat frige facere/ et econversum. **Moraliter** sicut bene agere: hoc est quod vnus homo qui bene agit/ et alius qui male agit/ per contrarietatem quodammodo contrariantur. **Contrarietas** nunquam per se est in quiete: quod si esset/ sua quies esset perfecta/ et sic contrarietas cum perfectione conueniret cum non esse: et esse cum non esse/ quod est impossibile. **Contrarietatum** vna est maior/ alia minor. **Maior** sicut vitium contra virtutem. **Minor** sicut calefacere contra frige facere. **Contrarietatum** vno modo conuenit et equalitate/ alio modo non sicut patet in quattuor elementis. **Absolute** non conuenit cum equalitate: sicut in virtute et peccato/ que nullam conuenientiam habet. **Contrarietas** semper conuenit cum minoritate ratione sui generis. **Ratio** vnius est: quod inclinat esse ad non esse. **Et ideo** qui magis pugnat/ pugnat per ipsam/ est magis periclitatus/ et in periculo et tribulatione positus/ et a patientia prolongatus. **Et a tali** contrarietate/ velit nos omnipotens deus liberare.

tate: sicut in virtute et peccato/ que nullam conuenientiam habet. **Contrarietas** semper conuenit cum minoritate ratione sui generis. **Ratio** vnius est: quod inclinat esse ad non esse. **Et ideo** qui magis pugnat/ pugnat per ipsam/ est magis periclitatus/ et in periculo et tribulatione positus/ et a patientia prolongatus. **Et a tali** contrarietate/ velit nos omnipotens deus liberare.

Mim

De principio per principia deducto.

Principium est bonum per bonitatem/ et bonitas per rationem principij acquiruntur. **Quoniam** quod est bonum/ est per rationem bonitatis. **Et ideo** principia bonum/ est bonum. **Et bonitas** est ratio/ et principium bonum quod agat bonum. **Et si** bonum non bonum agit/ agit malum/ eo quod est contra suam rationem/ et contra rationem boni principij. **Principium** est magnum per magnitudinem. **Quoniam** quicquid est principabile/ est sub ratione principij. **Et quod** tot et tanta sunt magna principabilia/ et principia/ ergo principij est magnum/ tamen non est magnum/ si non principiat magnum/ postquam principiare potest magnum. **Et si** magnitudo/ et principij conuertuntur in subiecto in quo sunt: necesse est quod in ipso subiecto sint/ infinire et principiare. **Et in isto** passu apparet quod de necessitate/ in esse dei est/ producere per infinire et principiare. **Principij** est durabile per durationem: et si duratio est eternitas/ et principij est idem cum eternitate/ necessarium est quod sint principiare et eternitas in subiecto/ in quo principium et eternitas sunt idem. **Principium** est potens per potestatem: et si potestas et principium sunt idem/ sequitur quod absolute/ et sine aliquo impedimento/ principij potest tantum principiare/ quantum est sua essentia/ et quanta est essentia potestatis. **Principium** est scibile per sapientiam: et si sapientia est infinita et eterna/ et est idem cum principio/ cum ipso principio est scibile infinire/ et eternare/ et scire: et hoc de necessitate. **Principij** per voluntatem est amabile: et sic est idem cum magnitudine/ et eternitate/ et voluntate in ipso principio est amabile/ et principiare/ magnificare/ eternare/ et amare: et aliter non potest se habere. **Principij** per virtutem est virtuosum: et per principia

Deductio principij per principia.

Ming

Durat

Ptas

Sapn

Volunt

Virt

Sapient

Volunt

Virtus

Veritas

Differentis

Concord

Princip

Mediu

Moraliter ;

finis

Maior

eghtar

pium virtus est principalis: et si in subie-
 cto in quo sunt principiare et virtusifica-
 re sunt impedita/principium et virtus non
 sunt idem. ¶ Principium per veritatem
 est verum: et si est idem cum veritate et eter-
 nitas cum veritate/necessarium est quod in
 ipso principio sint principiare/verifica-
 re et eternare. ¶ Per gloriam principium
 est gloriabile et delectabile: et si conuer-
 retur cum gloria/gloriari et principiare
 de necessitate conuertitur. ¶ Principium
 per differentiam est clarum et inconfu-
 sum: et si principium est intellectus prin-
 cipiare et intelligere conuertuntur: et dif-
 ferentia ponit quod unus sit intelligens/alius
 intelligibilis. unus principias/alius prin-
 cipialis. Alioquin principium et intel-
 lectus non possent distare a confusione.
 ¶ Principium per concordantiam habet natu-
 ram concordantiam/qua non possent habe-
 re sine concordantia: et principiatium/
 principiale et principiare/que essent de es-
 sentia principii. ¶ Contrarietas est con-
 tra principium/quando impedit et actum
 scilicet principiare: sed in subiecto in quo prin-
 cipium est idem cum potestate/contrarie-
 tas non potest impedire principio prin-
 cipiare. Quoniam non habet cum quo habeat
 posse/quo est de genere potestatis. ¶ Prin-
 cipium per medium vadit ad finem/sine quo
 medium/ad finem non possent ire: et quando
 medium impeditur/deficit potestas prin-
 cipii et finis: et dolet appetitus et sequit
 tristitia et labor: sed quando supervenit bonitas/
 magnitudo/duratio/multiplicatur pote-
 stas et destruit impedimentum. ¶ Prin-
 cipium quiescit per finem et non quiescere possent
 per finem sine principiare: sed quando principias
 in principiato quod est de sua essentia per
 principiare/quo est accidere/credit quietem
 invenire non potest: et in isto passu apparet
 quod solus deus est principium et quies.
 ¶ Principium unum est maius et aliud
 minus. Maius quando est in actu de po-
 tentia non deducto/in qua nullum prin-
 cipium potest esse maius quam principium
 in actu existens. Quonia principium quod
 est in potentia/est circa nihil/respectu
 huius quod est in actu. ¶ Et in isto passu ap-
 paret quod deus qui est maius principium
 quod esse potest/habet actum in seipso. vi-
 delicet principiantem/principiatum et prin-
 cipiare: ut apparet in divinis. Nullum prin-
 cipium sine natura equalitatis in se de-
 scere potest. Ratio huius est: quia pen-
 dit in se equalitatem habere per principia-
 tem/principiabilem et principiare: sed de-
 quiescit in se ergo et. ¶ Deus est prin-
 cipium et est principium summum et perfe-

ctum. unde sequitur quod hoc per quod de-
 magis distat a minoritate principii / sit in
 ipso: de necessitate ergo in deo est prin-
 cipiare/principialis et principiabilis / siue
 principiatius. ergo et.

De medio deducto p primo
cipia.

Edium est bonum per boni-
 tatem: quod principium non pos-
 set venire ad finem sine me-
 dio/neque finis posset esse quod
 ergo bonitas per bonifica-
 re quod est medius/est ratio
 bono quod agat bonum. ¶ Medium per ma-
 gnitudinem est magnus: et quod est magna
 distantia inter principium et finem/ope-
 tet medium esse magnus: tamen multa ma-
 gna non est nisi sit de essentia principii et
 finis. ¶ Medium durat per durationem
 et influentiam finis et resistentiam prin-
 cipii: et si medium et duratio conuertuntur et
 sunt/eternitas ab eterno durat/influen-
 tia et resistentia/mediare et eternare.
 ¶ Medium per potestatem potest exis-
 tere et agere: et potestas ratione mediis ha-
 bet posse. ¶ Medium est scibile per sapien-
 tiam et non est scibile sine principio in fi-
 ne. ¶ Medium est amabile per volunta-
 tem/sine quo non possent habere amare/
 neque amans amatum/neque principium in
 fine quiesceret. Et si medium et volun-
 tates conuertuntur/mediare et amare con-
 vertuntur. Medium per virtutem est vir-
 tuosum et virtus per medium transit de
 principio ad finem: et virtus consistit in
 medio superius. Medium per veritatem
 est verus: et veritas ratione mediis habet
 in se verificare/quod est medium suum.
 ¶ Medium sine gloria non possent habere
 gloriam/neque glorians in gloria delecta-
 tionem habere. ¶ Medium per diffe-
 rentiam est clarum et inconfusum: sicut in
 essentia intellectus intelligere: eo quod non
 est intelligens et alius intelligibilis: et in-
 telligere est actus eorum: sed si non esset
 differentia inter intelligentem et intelli-
 gibilem/medium esset confusum et non
 clarum: sine concordia intelligentis et in-
 telligibilis/intelligere non possent esse me-
 dium: quia non haberet cum quo. ¶ Me-
 dium quandoque est impeditum per con-
 trarietates: ratio huius est: quod deficit in-
 fluentia finis et resistentia principii in sub-
 iecto in quo sunt: eo quia subiectum est
 imperfectum: sed quando perficitur/contrarie-
 tas est a subiecto remota et medium

Deductio
medii per
principia.

Magnus

Durat

Potest

Sapientia

voluntas

virtus

veritas
gloria

Differentia

Concordia

Contrarietas

31.

Intelligens actus virtus.

Octava pars

*Mediu
Princip*

perfectur. ¶ **Mediu** est de rōne principij sine quo non possit esse; et quando non est perfectu/non est de rōne finis. et quando pfectur/est de rōne finis. ¶ **Mediu** in fine quiescit: qz per ipsuz principij transit ad finem: et in transitu principij ad finē transit mediu / eo qz sine medio transire non potest. Et i isto passu apparet per quō modū elementa et alia miscibilia intrant mixtum. ¶ **Mediu** vnum est maius/alud min^o. **Ma**ius/sicut mediu substantiale qd est de substantiali principio et fine/cum quib^o est vna substantia/vna essentia/vna natura. **Minus** quide est mediu accidentale: sicut currere/comedere etc. que nō sunt de essentia currentis et curribilis/comedentis et comestibilis. ¶ **Mediu** per equalitatē equaliter consistit inter principium et finem: et hoc perfecte quando est de essentia eorū et formaliter ab omni materia disparatū. **Quonia** cum materia non possit esse in medio/eo qz forma plus dicit qz materia: tñ secundum modū loquendi et ppositionē/dicitur qz accus equaliter ab ipsis est causatus. ¶ **Nullū** mediu existens inter materia et formā distat a minoritate. **Hō** hūc est: qz materia dicit min^o/et forma mai^o: et iō sequitur qz mediu existēs inter formam et formatum disparatos distat omnimode et simpliciter a minoritate.

Maius

Aghitar

Minor

De fine p principia deducto.

*De fine p
principia
deducto.*

Finis est bonus per bonitatem/ut quies sit bona et bonitas quiescat: et sic bonitas quiescendo est ratio bono qz agat bonum: sed quādo bonus non agit bonum/bonitas atqz bonus non quiescunt/eo qz bonus contra finem bonitatis existit ociosus. ¶ **Finis** per magnitudinem est magn^o/et essentia in ipso fine cum magnitudine quiescunt. ¶ **Finis** vero nō est multū magn^o: si quiescens/quiescibilis et quiescere nō sunt de sua eēntia. ¶ **Finis** p durationē durat: et si cōvertitur cū duratiōne/per se quiescit. Et si appetit finem peregrinū cū quo quiescat/non est summ^o finis. ¶ **Finis** per potestatem pōt existere et agere: et potestās per finem quiescere: et si conuertuntur/tantus pōt quiescere per agere: sicut p existere. Sicut in deitate in qua tantum quiescit in agendo sicut in existendo: et sic de alijs. ¶ **Finis** per sapientiam est intelligibilis: et est ita intelligibilis qz per quiescere/sicut

p existere: et si non est summ^o finis/ sed inferior habens appetitū ad superiorem. ¶ Et in illo passu apparet qz omnia entia creata appetunt summū finem aut debet appetere. ¶ **Finis** est amabilis per voluntatem: et est magnus/magnus est appetibilis. Et qz est bonus/bonus est appetibilis: et quovis est magna/magnaliter debet ipsum amare et desiderare: et si non facit hoc de sua magnitudine/est ociosa: et iniuriā facit finitratione cuius ē in labore sine quere. ¶ **Finis** est virtuosus per virtutē: et sic cū virtute ē deus. ¶ **Finis** cū virtute est ver^o: et sic vere acquirit qz et iō vere labor et tristitia. ¶ **Finis** ultra gloriā nō pōt esse quiescens: qz gloria extra finem est in delectatione. ¶ **Finis** cū differentia est ens inconfusum. Et hoc est qz habet naturā perfectiōnis/perfectibilis et ptere/que sint de sua essentia/sine quibus esset confusus: et etiā cōt finis alterius: et non sui ipsius/qd est impossibile. ¶ **Finis** per concordantiam hz res cōcordantes: et concordantia per finē res quiescentes. ¶ **Finis** cum contrarietate nō potest cōdes. Ratio huius est/quia finis et cōcordantia sunt amice: et contrarietas et concordantia inimice. ¶ **Finis** est illud in quo principium quiescit: et quando conuertitur/finis cum principio est principians: et qn non cōvertuntur/possibile est qz principium in ipso non quiescat. ¶ **Finis** sine medio non potest cō subiectum principij vt in ipso quiescat: quoniam finis et principius sine medio sunt disparata. ¶ **In fine** maiori est maior quies: et maior quies est qn quiescens/quiescibilis et quiescere sunt idem per essentiam. ¶ **Finis** sine equalitate quiescens/quiescibilis et quiescere: nō pōt esse subiectum in quo cōcordantia quiescat: quonia deficiente equalitate/deficit quies. ¶ **Nullus** finis cum minoritate est quies: quia minoritas est circa nihil: et nihil procurat laborem et tristitiam inquantū est habitus priuatiuus perfectionis.

volū

virt

virt

gloria

diff

com

com

prim

ard

Maius

aght

Mino

De maiouitate deducta per principia.

Maioritas bona est ratio bono qz agat maius bonum: et talis bonitas est substantia: et sic eo qz substantia maior est accidente. Et ideo quando magis bona productio quo ad rationem bonitatis et maioritatis/substantia vel maius bonum substantialiter pducit/et

*De maio.
ritate de:
ducta per
principia*

Magnitudo

Durat

Ptas

Sapientia

ipsum productum ponit in specie substantiali bonitatis et maioritatis. ¶ Maioritas est magna et aliqua magnitudo est maior: unde sequitur quod ipsa est substantia: quod si non esset maior: nec substantia posset esse magis magna quam accidens. ¶ Maioritas durat per durationem et duratio maior est substantia: quod si non accidens duraret per se et non per substantiam: et magis per maiorem potest esse maior quam per maiorem: quod est impossibile. ¶ Maioritas per potentiam potest existere et agere: et potestas per maiorem potest esse maior: unde sequitur quod maiorem potestas possunt esse partes substantiales in supposito in quibus sunt. ¶ Maioritas est scilicet per sapientiam: et sic est obiectum substantiale. Et si non maiorem non est scilicet per se sed per accidens: quod est impossibile: maioritas est amabilis per voluntatem / et voluntas per maiorem potest habere maiorem obiectum. ¶ Maioritas est imago immensitatis virtutis: unde sequitur quod aliqua maioritas sit subiecta: quod si non potest esse imago immensitatis virtutis: eo quia accidens non potest ad hoc sufficere cum dicat minoritatem: et substantia maioritatem. ¶ Maioritas est vera per veritatem: et veritas maior per veritatem: unde sequitur quod aliqua veritas est substantialis: quia si non iam non potest esse maior quam accidens: nec maioritas potest esse vera per veritatem substantialem. ¶ Maioritas est delectabilis per gloriam: et gloria per maiorem habet maiorem delectationem: ergo oportet dare de necessitate aliquam maiorem substantialem: ut sit maior gloria per substantiam quam per accidens. ¶ Maioritas est inconfusa per differentiam quod distinguit inter maiorem substantialem et accidentalem / sine qua distinctio maioritas esset confusa. ¶ Maioritas sine concordantia non potest esse imago immensitatis virtutis / magnitudinis etc. que concordantia ponit quod aliqua maioritas sit subiectum existens et agens. ¶ Maioritas vincit minores contrarietatem cum maiori concordantia: maioritas vero cum maiori contrarietate non potest vincere maiorem concordantiam. Ratio huius est: quia maioritas est de suo genere. ¶ Et isto passu apparet per quem modum peccant peccatores et habent culpam: eo quod virtutes sunt maiores positive: et vitia minora positive. ¶ Maioritas per rationem principii est principium: et principium per maiorem habet rationem substantialem: quod si non / non

potest esse maius ad hoc quod principium sit tantum maius quod non potest plus / oportet quod habeat in se partes coessentialiales: ex quibus sit: quia si non potest esse maius potentialiter et non actualiter / et maior maioritas potest esse in potentia quam in actu: quod est impossibile. ¶ Maioritas sine medio sibi coessentiali: scilicet maioricare / non potest esse in suo genere: nec medium sine maiore potest esse ens substantiale. ¶ Maioritas causat maiorem quietem: unde sequitur quod aliquid finis sit substantiale: quod si non sit respectu minoritatis: sed respectu maiorem. Ratio huius est: ut quod sit separata a subiecto et iudicia et homini. ¶ Maioritas sine quietate non potest esse imago immensitatis / bonitatis / magnitudinis et cetera. eo quia non haberet cum quo haberet ergo res equales sibi coessentialiales: scilicet: maiorificans / maiorificabile et maiorificare. ¶ Maioritas et minoritas opponuntur in subiecto in quo sunt respectu: sicut substantia et accidens: tamen non naturaliter: eo quia substantia et accidens conveniunt in constituendo unum terminum sicut corpus: et ideo maioritas per se convenit cum esse: et minoritas cum non esse. Tamen aliqua maioritas convenit cum non esse: eo quia causat peccatum siue corruptionem.

De equalitate per principia deducta.

Qualitas bona est ratio bono quod equaliter agit bonum. Et ista distinctio est sibi a quo dicitur iusticia naturalis et moralis. ¶ Equalitas est magna per magnitudinem: et magnitudo ratione equalitatis habet res equales sibi coessentialiales in se: equalitas vero non potest esse magna per magnitudinem sine natura coequalitatis per coquantiam / coequalitatem et coequare sibi coessentialiales et naturales. ¶ Equalitas durat per durationem: eo quia durabilis est durabilis si sibi coequalitatis / eo quia facit durare coequalitatem et coequare. Et si equalitas et eternitas essent idem in inferioribus in eterno: et ab eterno / durarent in ipsis coequare / eternare sine corruptione unius et generatione alterius: quod est impossibile.

Mixtum
finis
equalitas
Minoritas

De equalitate per principia deducta.
Magna
Durabilis

Mag
Durat
Ptas
Sap
John
vnt
vnt
glo
differet
error
vnt
vnt

Octava pars.

bile. Et sic patet qd mundus sit nouus / eo quia in ipso equalitas et eternitas no co-
 stantur. ¶ **Equa** est potens per pote-
 statem / potestas per equalitatez habet
 in se res coequales sibi et coessentiales.
 Et sic in subiecto in quo sunt causant co-
 equare et posse. Et si esset idem in infer-
 ribus / essent coequare et posse de ne-
 cessitate in tanto qd euacuarent omnes
 inequalities de mundo / omnia essent
 equalia / et eque potentia / qd e impossibi-
 le: et in isto passu apparet quomodo vna
 impossibilitas adducit aliam. ¶ **Equa**,
 est scibilis per sapientia / et qz sapientia
 est magna p magnitudinem: et similiter
 equalitas / sequitur ergo de necessitate
 qd equalitas sit actu per coessentiales /
 coequate / coequabile et coequare. Et si
 equalitas est idem qd intellectus / sequi-
 tur qd in ipso passu semper coequare in-
 telligere. ¶ **Equa** est amabilis per volu-
 ta: em: ratio huius est vt volutas posset
 ea habere per amantem / amabile et ama-
 re. Et quia voluntas et equalitas sunt
 magne per magnitudinem / potentes per
 potestatem / quiescentes per fines / sunt
 actu de necessitate. ¶ **Equa** est virtuosa
 per virtute: et virtus per equalitate ha-
 bet in se res equales. Et id in isto passu
 apparet qd virtutes sunt coequabiles: et
 qd illa coequatio est virtuosa. ¶ **Equa** p
 veritatem est vera: quia non posset reci-
 pere habitum veritatis sine sua natura
 oposter qd imprimat in veritate suu ha-
 bitum et suam naturam: vt veritas p ra-
 tionem equalitatis habeat in se res co-
 equales et coessentiales. ¶ **Equa** p glo-
 riam est delectabilis / et gloria per equi-
 tatem coequabilis. et ideo in gloria glo-
 rians delectatur in coequando sibi glo-
 riatu et glorabile. ¶ **Equa** per differen-
 tiam est ratio inconsula / ostensua et cla-
 ra. Ratio huius est: quia differentia po-
 nit qd vnus sit coequa / alius coequabi-
 lis / alius coequare: sed remota differ-
 entia ab equalitate est equalitas euacua-
 ta a claritate / resset tenebris obumbrata
 et repleta. ¶ **Equa** per concordantiaz
 habet res concordantes: et concordantia
 per equalitatem res coequantes. Et si
 conuertuntur / semper sunt permanen-
 tes per coequare et concordare. Et con-
 trarietas et equalitas non possunt cum
 ipso principiari. ¶ **Equalitas** et **contrari-
 etas** non sunt amice / eo quia equalitas et
 concordantia sunt amice: et in isto passu
 apparet qd iniusticia oriuntur de equalitate
 et concordantia et iniuria de contrarieta-
 te et inequalityte. ¶ **Equa** est principiu
 per rationem principii: et principium ra-

tionem equalitatis habet in se res equa-
 les sibi coessentialia. Et si conuertuntur
 semper sunt permanentes per principia-
 re et coequare. ¶ **Equalitas** per mediu
 habet mediatuam naturam et mediu
 per equalitatem coequatuam: et sic co-
 ueniunt inter se per coequare et mediatu-
 re. ¶ **Equa** est subiectum in quo finis
 concordantie quiescit: et in ipsa quiete
 est maioritas / vt quies non sit sine ma-
 ioritate equalitatis disparata simplici-
 ter a minoritate que non est de genere
 quietis. ¶ **Equa** per maioritatem e ma-
 ior et equalitas quo ad suaz essentiam et
 naturam / requirit res equales sibi co-
 essentialia vt omnimode sit disparata a
 minoritate sua inimica. ¶ Et in isto passu
 apparet quomodo maioritas extra
 animas e ens reale et naturale. ¶ **Equa**,
 et minoritas sunt inimice. Ratio huius est:
 quia vbi est equalitas / vt non potest ee mi-
 noritas: eo quia si esset destrueret equi-
 tatem. veritamen inqum a iq equali-
 tas est minor alia cum minoritate / has-
 bet aliquam conuenientiam per quam
 conuenit cum non esse.

De minoritate per principia deducta.

Minoritas per bonitate no
 est circa nihil / eo qd boni-
 tas semp est circa aliquid
 sed bonitas per minorita-
 te est circa nihil. et ideo qd
 bonus non attingit bonu
 est ociosus: de bonitate bonitas est mi-
 nor et circa nihil: sed hoc est per accidens.
 ¶ **Minoritas** non est de ratione magni-
 tudinis respectu maioritatis que e suaz
 contrarium: tamen est magna inqum
 est substantia: et est substantia vt entia subs-
 tantialia specialiter differant per ma-
 ioritatem et minoritatem. ¶ **Minoritas** du-
 rat per durationem in suo genere / quod
 esset impossibile si esset de eternitate q
 non est de genere minoritatis. Et in isto
 passu apparet qd mundus non est eter-
 nus. Quia si sic / esset d genere eternita-
 tis: que eternitas esset minor qd eterni-
 tas dei: sicut bonitas mundi que est mi-
 nor qd bonitas dei. ¶ **Minoritas** per po-
 testatem potest esse hoc qd est: sed non
 vltra hoc quod est. Et sic de sua agētia
 ¶ **Minoritas** ratione sapientie est sibi
 minor: minor dico / quando est in poten-

Mrd
fims
Moro
Mimo
*De mino-
ritate per
principia
deducta.*
Mag
Durat
Pms
Sap

Pms

Sapir

volunt

virtus

verit

Gloria

Diff

Contra

Contra

Prncip

Secunda pars octaue partis principalis i qua pncipia deducta sunt p regulas.

tia sunt ociosa: eo quia esse in potentia z ociositas / cum minoritate conueniunt. Actus vero z agentia cum maiortate. ¶ Minoritas per voluntatem est amabilis non vt voluntas dirigat minoritatem in se: sed vt diligat in aliquo obiecto minoritatem vt possit diligere maiortatem / sicut in aqua in qua diligit caliditatez que causat minoritatem in aqua: vt hō per aquā sit calefactus z balneatus. ¶ Minoritas per virtutem est virtuosas: quōdnam virtus restaurat hoc qd subiectū minoritatis habet p parū virtutis / sicut granum sinapis habet magnā virtutem per gustū z acutā / z multiplicat multa grana. ¶ Minoritas per veritatem est vera: nō huius est qz veritas vere ponit qz ipsa sit circa non esse: z minoritas minorando ponit qz vna veritas sit minor alia. ¶ Gloria per minoritatem est minor: et sic gloria per minoritatem nō est quies / sed gloria ratiōis sue abundantie multiplicare suā delectationem in subiecto in quo est minoritas / nisi minoritas hoc impediret z impedit: quia i se magna delectationē habere nō potest. ¶ Minoritas per differentiam est ratio inconfusa: sed secundum genus / sua charitas parua est. ¶ Minoritas participat cum concordantia / vt ex pluribus concordantibus sit constituta. Sed illa concordantia parua est / eo quia minoritatem non potest intrare cum magnitudine. ¶ Minoritas cum contrarietate est contra maiortatem: et minoritas cum contrarietate contra minoritatem. Et i hoc passu apparet quomodo minoritas de facili potest vinci. ¶ Minoritas per principium est de ratione principij: et sic est principium sub quo sunt omnia agentia minora et parua velotus. ¶ Minoritas per medium est mediabilis: videlicet est medium equalitatis z maiortatis per quod tendunt ad non esse in quo non sunt / quousqz transiant per ipsam minoritatem et suam naturā recipiūt / z ad nihil eueniant. ¶ Minoritas quo ad se / nō est in quere. Ratio huius est / quia est circa non esse: sed maiortas de se / quia ipsa est circa esse: z de maiortate ipsam ancillam facit. ¶ Minoritas z maiortas non possunt esse idēz: eo qz maiortas dicit esse / minoritas non esse: sed bene conueniunt quo ad vnuz finē / sicut domina z ancilla. ¶ Minoritas et equalitas non possunt esse idēz specie. Ratio huius est / quia minoritas consistit inter equalitatem z non esse: et equalitas inter maiortatem z minoritatem.

soluit
vrt
vrit
glo
diff.
com
vnt
vrm
vdm
vrm
vno
vna

¶ Et pncipia discursi sint in tertia figura p cameras: hic vero discursus erit continuus per regulas / vt intellectus p rectam lineā de quo libet per regulas noticiam habeat.

¶ Alterius in parte ista incedimus p bāte quodlibet principij esse generale: vt cognoscatur qz ars ista generalis per predicta principia pbata ē generalis / et similiter ppter hoc vt volentes mox de arte istā non possint predictis pncipijs resistere.

De bōitate p regulas dducta.

¶ Trum bonitas sit principij generale? Et respōdēdū ē qz sic / vt patet per regulā b. z per scalas sect. h de figure in qz oia bona cōprehendunt. Que quidez

scale sunt generales z bone per bonitatem: quā bonitate nō possent habere deficientē bonitate generali. ¶ Per primā speciem regulę cōquitur / quid ē bonitas generalis? Et respōdendū ē qz est ens continet in se oēs bonitates spirituales in subiectis spiritualibus sustentatas. ¶ Per secundā speciem regulę cōquitur / quid hz bonitas in se sibi coessentialis? Et respōdendū est qz hz per se relata z sibi coessentialia et quibus est / z sine quibus esse non possit principij generale. hoc pbabile ē p primāz speciem regulę c. z p secundā d. ¶ Per tertiā speciem cōquitur / quid ē bonitas in alio? Ad qd respōdēdū ē qz ē habitus in subiectū qz est habitus tuatū de bōitate actua siue passua qz p actua ē bene agēs: p passua est bñ patiens. ¶ Per quartā speciem querit / quid hz in alio? Et respōdendū ē qz hz existentia in subiecto sine qz nō possit ēē: z hz in ipso actionē z passionē ratiōis siue nature in scda specie significare. ¶ Querit

Scda po octaue partis. *Distimulus for tus p Commarar Juxta formę*
¶ Per principia *vst qm*
Contra emulatores *ralla*
res huius artis.

vtrū bo.
De bonitate p regulas deducta.
quid.
est in se
lit in se
quid in alio
lit in alio

Octava pars.

per primam speciem regule d. bonitas de q est: respondendum est q est de seipsa: vt sit generalis z habeat p se natura sua designata in scda ipecie regule c. z in prima z scda d. et per scdam ipeciem/bonitas co tracta de quo est: z respondendum est q est de seipsa/in qtu est subitancia innata: vt per secundam ipeciem regule c. z per primam regulaz e. significatuz est/alter enim p se no habet exsistentiam naturalem/qd est impossibile. ¶ Ampli bonitas exsistens habet naturalis siue moralis est significatiua de bonitate substantiali/educta z diffusa: sicut similitudo de simulato. ¶ Adhuc per tertiam ipeciem d. bonitas cuius est: z responde dū est q est subiecti in q est: sicut habet habituati/ z quantitas quanti: z huius modi. ¶ Per primam ipeciem regule e. qritur: bonitas quare est: z respondendum est q est per seipsam: vt per secundam ipeciem c. z per primam vltuz est. ¶ Alterius per secundam ipeciem regule e. queritur bonitas quare est: Respondendum est q bonitas est vt principia alia sint bona p ipsam: priuata est bonitate/ nullū quide principium esset bonū/ sicut priuata caliditate nulluz ens esset calefactū. ¶ Per primam ipeciem regule f. queritur: bonitas quata: Et respondendum est q est tanta qtus est habitus eius: in subiecto aut est pars eius. ¶ Per scdam ipeciem queritur bonitas quata est: Et responde dum est q est tanta qta sunt sua coe re ta correlatiua z sibi coessentialia vt iam probatum est in scda specie regule c. ¶ Per primam ipeciem regule g. queritur: bonitas qualis est: Et respondenduz est q est propria passio subiecti substantialis siue accidentalis in quo est/ z cum ppria passione predicatum est deducti: sine quo subiectū esse non pōt/ sicut animal de homine. ¶ Adhuc per secundam ipeciem querit: bonitas qualis est. Et dicendū est q est talis qualis est habitus bonus in subiecto de ipso habituato: sicut dulcedo mellis que bona ē/ z iusticia iusti. ¶ Per omnes ipecies regule h. queritur: bonitas quando est: z respondendū est q est tunc temporis quando ipsum bonum est/ tēpore existente in motu bono z continuo successiue/ per scalam secunde figure/ in hac quidem response sunt implicite oēs regule h. in tpe habituate. Sed applicationes dimittim⁹ homini bene intuenti habituato de ista arte. z hoc facimus causa breuiloqui. Et in isto passu intellectus est valde oneratus. Utrum qtomagis est onerat⁹/ tan-

tomagis altus z generalis est. ¶ Queritur per omnes ipecies regule i. bonitas vbi est: z respondendū est/ sicut prius de tempore dictū est/ videlicet est in seipsa: vt per secundam ipeciem c. manifestū est. z per primam z secundam regulam d. e. et per principia prime figure q de bonitate habituata z situata sunt. ¶ Per primam regulam k. querit: bonitas quomodo est: z responde dū est q bonitas est pars subiecti in quo est: vt patet per scalam differentie: z per secundam ipeciem regule c. z per primam g. ¶ Alterius per scdam ipeciem regule k. querit: quō est bonitas in alio principio: z responde dū est p scdam ipeciem regule c. Et hoc patet in pma parte mixtionis principioz. Et in pma scala tertie figure p camera b. c. z p camera b. k. ¶ Ampli qrit p tertiaz ipeciem k. quō bonitas est in toto/ z totū est in ipsa: Et est dicenduz q est in toto/ sicut habitus in habituato: vt p scalam supradictam significatū est. ¶ Per quartam ipeciem k. qritur quō bonitas transmittit suam similitudinem extra: z responde dū est p inodum quē habet in scdam ipeciem regule c. in qua bonificas in suo bonificabili generat bonitates peregrinas siue accidentales de ipsa habituato: sicut dulcedo ē in melle que bona est: z iusticia est in iusto. ¶ Querit per oēs ipecies regule k. bonitas cū quo est: ad qd rñdedū est q est cum seipsa z cum alijs principijs/ ac etiā cum suis correlatiuis sine quibus esse nō posset: vt patet in scda specie regule c. cum quibus generat et imprimit bonitates peregrinas: z est cum prima z scda ipeciem regule d. Et similiter cū scala tertie figure determinata p b. c. et per b. k. in qua scala diffundit se/ dando eis suas similitudines.

De magnitudine per regulas deducta.

Trum magnitudo sit principium generale: z respondendum est q sic/ vt patet i scala tertie figure terminata per camera b. c. z c. d. vtz ad cameram c. k. Quoniam nisi magnitudo esset principij generale: z bonitas/ differentia/ concordantia zc. nō haberēt de quo essent magnitudines vt per regulam b. pbatur est. ¶ Per primam ipeciem regule c. queritur: quid ē magnitudo: Et responde dū est q est lud principij cui ppue cōpetit magnitudo

- 1 Primitivum
- 2 Materialia
- 3. Rosifium
- E. gnare
- Exsistia
- Agentia
- E. gnati
- Concreta
- Dyformia
- G. gnate
- Propria
- Appropriati
- H. gnatio

vbi
o m
pats
pats m
pate
pars i
tulo et
concreta
gnatio
milit
iua sim
a q
vbi
Deductio
magnitudo
p r
gulas.
q d
est r m

nt m si
in alio
in alio
de q
simt
vltim
isler si
E gre
xi h
vnt
E qua
ra
vnt
vnt

care / siue cu quo magnu causat magnificare. Et hoc per regulam b. vltim est. ¶ Per secundā speciem queritur / magnitudo quid habet in se? Et respondendū est q in rebus corporalibus habet magnificatē / magnificatū z magnificare e essentialē / cuz quibus causat extēsitates substāiales in subiecto ex quibus causantur q̄tates / cu quibus mensuratur seipsaz z alia principia i subiecto corporali in quo est. In spūali vero magno / causat actus magnos / videlicet magnum intelligere / recolere z amare ex magnitudine spūali habitatos / ipsa magnitudine exsistente in spūali principio. Et hoc idem est de magno spūali bonificare / curare / iudicare &c. vt per regulam b. probatur. ¶ Adhuc per tertiam speciem magnitudo qd est in alio? Et est dicendum q est forma formās magnum formatum z magnuz materiam / vt per primam speciez d. significatus est. ¶ Amplius per quartā speciez queritur / magnitudo quid hz in alio? Respondēdum est q habet magnā actionem z passionem in subiecto magno in quo est / cum quibus est naturalis. Et hoc per primā regulā d. significatum est. ¶ Per primā speciez regule d. queritur / magnitudo de quo est? Respondēdū est q est de seipsa / vt sit primitiua in actu significandi / qz si non magnificaret / non haberet de quo esset / nec p cōsequens magnificatum quod esset / qd ē impossibile / hoc aut patet per regulā b. ¶ Per secundā speciez querit / magnitudo de quo est? Et respondēdū est q est de suis correlatiuis naturalibus in secūda specie c. significatis. ¶ Alterius per tertā speciez querit / cui⁹ est? Et respondēdū est q est subiecti in quo est / quia subiectū cū ipsa agit in seipso naturali ter siue moraliter. Et hoc per regulam b. significatū est. ¶ Per primā speciez regule e. querit / magnitudo quare est? Et respondēdū ē p secundā speciez regule c. eo qz est de magnificatē / magnificabili z magnificare / ratione cuius magnitudo habet naturā existendi hoc qd. est. ¶ Per secundā speciez querit / magnitudo qre est? Et respondēdū ē / ad hoc vt alia principia per ipaz sint magna. Et hoc significatū est in figura per omnes alias cameras in quib⁹ c. ē. ¶ Per primāz speciez regule f. querit / magnitudo q̄ta est? Et respondēdū est q̄ta est q̄ta sua essentia in subiecto cōtinua ē p scalam tertie figure designata p b. c. z c. d. vsqz ad camerā c. k. ¶ Per secundā speciez q-

ritur / magnitudo q̄ta est? Et respondēdū ē q est tanta q̄ta capere pōt de suis correlatiuis per secundā speciez c. significatis. Et sic de habitu⁹ magnitudinis ab ipa influis in prima z secūda figura substētiatis z affinitatis z numeratis. ¶ Per primā speciez regule g. queritur / magnitudo qualis ē? Et respondēdū est q talis est q̄tis ē per primā speciez regule c. z p primā z secundā d. e. f. Et ad hoc testatur regula b. ¶ Adhuc per secundā speciez querit / magnitudo q̄tis est? Et respondēdū est q est talis q̄tis sunt sui habitus diffusi ei discursi in tertua figura per scalā b. c. z c. d. vsqz ad c. k. ¶ Per primā speciez h. querit / magnitudo q̄tis est? Et respondēdū est q est tūc quando suū subiectū est in quo est substētata et cōiuncta. Et probabile est p scalaz tertie figure p b. c. z c. d. vsqz ad c. k. constitutā: in q̄ scala sunt implicite oēs quindecim speciez regule h. cū magnitudo motā cōstitit in tēpote / z tēpus in ipsa / sed hoc explicare / esset valde p̄lixum / s; ipeccat ad artūstā sciētēz artem istā. ¶ Per oēs speciez regule i. querit / magnitudo vbi est? Et respondēdū est q ipsa est cū oibus speciebus i. in cameris tertie figure designatis. Et p arto applicabile ē ad ppositū hōi intueri / sciētēz artem istā. ¶ Querit p speciez pume regule k. magnitudo quo ē? Et respondēdū est q est p illū modū quē hz in regulac. z d. z e. z f. g. h. z i. vt in scala tertie figure significatū est. ¶ Per secundā regulā k. queritur / p oēs speciez cū quo est? Et respondēdū est q ipsa ē cū suis correlatiuis i secundā specie c. significatis. Et est cum prima z secūda specie regule d. e. f. g. h. i. et cū p̄ma modali / sine quib⁹ ipsa nō pōt esse hoc qd ē. ¶ Alteri⁹ est cū alijs principijs / sine quib⁹ nō posset ee hoc qd ē: nec haberet naturā quā hz in seipsa z in alijs. Et hoc qd dictū est p seipsum est notum z etiā p b. cōprobatum est. ¶ Dicitū est de magnitudine p regulas distinctā / ratione cui⁹ ostensum est per quē modum intellectus humanus hz subiectū valde generale ad attingendū multas z magnas operationes per magnitudinē causatas z deductas i subiectū in quo sunt. Et ideo cū ita sit / quid mirū si per istaz artem generale intellectus human⁹ ē valde generalis ad causandū sciētias magnas z multas z facilius inuentas?

Quali
Propri
Appropriat
quādo
vbi
q modo
in quo
pauit in partu

De eternitate per regulas deducta.

Octava pars

Utrū
De eternitate p regulas deducia.

Ueritur / utrū sit eternitas?
Et respondeo q sic: qz si nō mund⁹ seipſus pncipiaſſet / z nouū fe feciſſet / z eſſet an teqz eſſet: z ſic ſequeret cōtradictio q̄ eſt impoſſibilis. Et hoc p regulā b. pbatur eſt. ¶ Per primā ſpecieſ regule c. querit / quid eſt eternitas? Reſpondendū eſt q eſt enſ qd cū ſua infinita bonitate / magnitudine / poteſtate z uirtute conuertitur. Et hoc per primāz ſpecie z ſecundā d. e. f. pbabile ē. ¶ Per ſecundā ſpecie q̄ritur / eternitas qd hz in ſe? Et reſpondendū ē q hz ſua cōtr latua ſubſtātia z primitiua: vt per primā ſpecie z ſecundā regle d. e. pbatur eſt. ¶ Per tertā ſpecie querit / qd eternitas eſt in alio? Reſpondendū eſt q eſt enſ ante tēpus exiſtens: z hoc per ſuam diſſimilitudine ſupradictā. z per primā ſpecie regule d. pbabile eſt. ¶ Et per quartā ſpecie q̄ritur / eternitas qd hz in alio? Et reſpondendū ē q hz poteſtate ſubſiſtendi q̄quid ē / eo quia ſua poteſtas infinita eſt. ¶ Per primā ſpecie regule d. q̄ritur / eternitas de quo eſt? Et reſponde dū eſt q eſt de ſeipſa / eo q primitiua et ſingularis eſt: z hoc patet per regulā b. ¶ Et per ſecundā ſpecie q̄ritur / eternitas de quo eſt? Et reſpondendū ē q ē de eternante / eternabili z eternare / ſine quib⁹ non poſſet eſſe hoc qd ē: et ſine ipſis va: cua qdē z ocioſa eſſet: et etiā ſuū eſſe in nō cē poſſet cōtingere: et hoc per ſecundā ſpecie regule c. z p primā d. z e. mani feſtū eſt. ¶ Adhuc per tertā ſpecie q̄ritur / eternitas cui⁹ eſt? Et reſpondendū eſt q eſt nullus: qz cns infinitū ſub alio quo alio exiſtere minime pōt. ¶ Per primā ſpecie regule c. q̄ritur / eternitas q̄re eſt? Reſpondendū ē q eſt de infinitis p: mitiuis ſubſtātia lib⁹ / z ſibi coeſſentialibus. ſ. de eternate / eternabili z eternare / ſine quib⁹ nō poſſet cē hoc qd ē: neqz per ſe exiſtere poſſet: et hoc per oēs ſpecieſ regule c. z b. ſatis euidenter probabile eſt. ¶ Per ſcōz ſpecie querit / eternitas q̄re eſt? Reſpondendū ē vt: ſua bonitas / magnitudo / poteſtas ſint primitiua et ante oia inchoatiua. Et hoc per regulā b. mani feſtū eſt: z per primā ſpecie d. ſimilitur. ¶ Per primā ſpecie regule f. q̄ritur / eternitas quāta eſt? et eſt reſponde dū q ē tāta quanta extra tēpus exiſtere pōt / alioquin non eēt infinite primitiua atqz cōtinua z ſingularis ſine tēpore. et hoc per regulā b. z per primam ſpeciem c. probable eſt. ¶ Per ſecundā queritur / eternitas quāta eſt dicrete: et reſponde

dum ē q ē tantā quāta oſtēſa eſt p ſcōz dam ſpecie regule c. d. e. ¶ Per primam ſpecie regule g. querit / eternitas qualis eſt? Ad qd dicendū eſt q eſt talis qualis ſunt ſua diſſimilitudo z ſignificatio deduce per ſecundā ſpecie regule c. z per omnes ſpecieſ d. e. f. ¶ Per ſecundā ſpeciem queritur / eternitas qualis eſt? Et eſt reſpondendū q eſt cauſa noui tēpore / ſic extra tēpus z motum exiſtens z precedens / ſicut eſt ſua ſubſtātia extra tēpus quantitate mundi intēſa z extēſa. Et hoc p oēs ſpecieſ regle c. d. e. f. z etiā p regulā b. affirmabile ē. ¶ Per oēs ſpecieſ regule h. q̄rit / eternitas qd eſt / ſue qn̄ fuit / z quando erit? Ad qd dicendū eſt per ſpeciem regule c. d. R. uidelicet q fuit ante q̄ tēpus fuiſſet: vt precederet ad tēpus quo ad ſuam durationē eternā: ſicut ſua magnitudo infinita p: cedit quantitate mundi finitā. ¶ Aliter eternitas eſt nunc in quo fuit ab eterno / z in quo nunc erit in eterno: et hoc ſine motu z ſucceſſione: z in tali nunc tēpus exiſtere minime poſſet: nunq̄ etiā pōt eē de genere eternitatis. ¶ Uterius eternitas erit tūc qn̄ tēpus nō erit in ſubiecto eterno. Ratio hui⁹ eſt / vt immobilitas eternitatis ſic menſuraret et comprehendat mobilitate mundi: ſicut in ſubſtātia dei immenſa et infinita quantitate mundi finitā: z ad hoc teſtantur omnes regule cuſ ſpeciebus earum. ¶ Per regulam i. queritur / ubi eſt eternitas? et reſpondendū eſt: per regulas c. d. R. et per alias regulas / uidelicet q ipſa eſt ita extra celum cum ſua immenſa infinitate: ſicut cum ſua infinitate z immobilitate extra tēpus z motum: et ſicut eſt cum ſua bonitate infinita extra bonitate finitam. Uerumtamen diuina eternitas eſt in mundo z in omnibus partibus eius / nō q ſit collocata / eo quia infinita z indi uifiſibilis eſt: vt patet per ſecundam ſpeciem regule c. d. et etiam per regulam b. probatum eſt. ¶ Per regulam de modalitate queritur / eternitas quomodo eſt? Et reſpondendū eſt q modus deſignatus eſt in ſecunda ſpecie regule c. d. e. ſine quibus eternitas non haberet modū exiſtēdi atqz agēdi i ſua natura: z hōc qdē oēs regule aſſerūt. ¶ Per regulā de instrumentalitate q̄ritur / eternitas cum quo eſt? Et reſpondendū eſt q eſt cum ſuis coeſſentialibus reſtatiuis in regula c. d. e. deſignatis. Et ſic cum ſua infinita ſingulari bonitate / magnitudine / poteſtate z c. ſicut cum

Est in ſu
Est in ſe
Est in alio
Est in alio
Primitiua
Material
Posſiſſiua
Equari
Exiſtētia
Agentia
Quantū
Continuū
Diſcretū

g h
Propri
Appt
g n

una singulari duratiōe. Ratio huius est/ cuz quicqd sit/ sit cōprehensum p hoc q ipsa est. Nam ens infinitū simpliciter cōprehendit finitū. Et ad hoc dēs regule testant̄ r p̄sentant̄. ¶ Dicit̄ est de eter- nitate discursu p reglas/rōne cui' ipaz artificialiter inuenim' r cognoscim' ad- tumantē sua gratia: ipsam quidē eterni- tatem deum vocāmus. Cui sit laus r ho- nor in eternum.

De potestate per regulas deducta.

Ueritur utri sit aliqua po- testas infinita? Et respōdē dū est q sic. r hoc p̄testatur est per capitulū de eternita- te. Nam si non esset aliqua potestas infinita/ pōset eternitas q est infi- nita nō haberet cū q nō esset esse infinita: r hoc p regulā b. pbatū est. ¶ Itē p tertiā specie regule d. nisi enī esset potestas in finita/ sequer̄ q potestas finiti impedi- ret ipsaz esse. vñ sequer̄ tur q potestas esset habit' primati' subait' habitui in finito r postiuo qd ē ipossibile. ¶ Que- rit' p primā specie regule c. infinita po- testas qd est? Et respōdē dū est q ē ens cui pprie cōpetit infinitū posse. Et istud per primā specie regule d. visum est. Et etiā regula b. ad hoc testat̄. ¶ Per secu- dam specie qrit' / potestas infinita quid hz in se? Et dicēdū est q hz naturales r essentialis relatiōes cū qb' pōt est b' qd est. Et hoc p regulā b. r p sedaz r tertiā regulā d. e. demonstrabile est. ¶ Per ter- tiā specie querit'. Quid ē ptās i alio? Et dicēdū est q est ens causans actiones r passiones in subiecto/rōne cui' subiectū pōt habere actiōes r passiones: r hoc per regulā b. affirmabile est. ¶ Per quartā specie querit' qd habet potestas in alio? Et dicēdū est q hz actiōes sicut causa in effectu hz passiones in subiecto in quo ē/ ipsa potestas existēte habituatā de bo- nitate/ r magnitudine &c. Et hoc p rlas b. visum est. ¶ Per primā specie regule d. qrit' / ptās de quo ē dicēdū ē q est de seipsa/ eo qz principū gnale est. Et hoc p regulā b. pbabile ē. ¶ Per secundam specie qrit' / ptās de quo est? Dicēdū ē q est de possicite/ possicibili r possifica- re. Et hoc p secūdā specie c. e. pbabile ē. ¶ Adhuc per tertiā specie qritur/ pote- stas cui' est? Ad qd respondēdū est q est subiecti in quo est: qd qdē cū sua po- testate agit in patiente. et hoc per se pa-

tet. ¶ Per primā specie regule e. qrit' / potestas quare? Dicēdū est q ē ex eo qz ē de possicite/ possicibili r possifi- care: sed accidētaliter ē habit' in subie- cto in quo ē: sicut albedo q est eo q suaz subiectū albū est. ¶ Amplius p secundā specie querit' / ptās qre est? Dicēdū est vt alia principia p ipsaz possunt habere existentiā r agētia. ¶ Per primā spe- ciem regule f. qritur/ potestas qta est? Dicēdū est q est tāta qtu intrare po- test suā naturā: r hoc per secūdā specie c. manifestū est: vt ex ipsis sit vna conti- nua existētia. r ad hoc regula' b. r ptās r secūdā specie regle d. testant̄. ¶ Ad- huc p secūdā specie qrit' / potestas qta est? Dicēdū est qst tāta qta sunt sua cōcreta relata p secūdā specie regule c. r per primā g. r per regulā b. visum est. ¶ Per primaz specie regule g. qrit' / po- testas qualis ē? Dicēdū est q est talis qualis est ppria passio subiecti: sicut in- finitas r eternitas dei sine quibus de- non posset esse hoc qd est. ¶ Itē per se- cundā specie querit' / potestas qualis ē? Dicēdū ē q est talis qualis est habit' in subiecto sicut bonitas/ magnitudo/ q possunt esse hoc qd sunt per potestates. et iudex pōt esse p potestates. et hoc per regulā b. manifestū est. ¶ Queritur per oēs species regule h. ptās qn est? Et dicēdū ē p primā specie regule q ē tūc qn sua diffinitio ē. Et per secundā eiusdē est tūc qn habet correlatiua sibi cōessen- tialia. ¶ Adhuc per tertiā est tūc qn in subiecto habitus est. ¶ Amplius per quartā eiusdē est tūc qn hz actiones r passiones in subiecto. ¶ Et per primā specie regule d. est tūc quando temp' potest esse per potestatem et per motū/ et motus in tempore. ¶ Adhuc per se- cundā d. est tūc quando est de suis cor- relatiuis. ¶ Amplius per tertiā d. ē tūc qn est instrumentūz subiecti in quo est. ¶ Et per primā specie regule modalis ē tūc quādo per seipsam hz modum. r p secundam specie ē tūc qn est habitus i subiecto. ¶ Et per tertiā specie ē tūc qn vnum correlatiuum ē in alio: r oēs sunt i vna essentia r essentia in ipsis. ¶ Et per quartā specie est tūc qn alia principia de ipsa sunt habituatā/ r de limitidinis bus ipsius potestatis. ¶ Per regulā in- strumentalitatūz/ adhuc potestas est tūc quādo est cum suis correlatiuis. ¶ Et p secūdā specie est tūc quando vnū pā- cipium cum alio est. ¶ Et per tertiā ē tūc qn plures essentie possunt eē i vno cōi: r vna in alia r cōe in ipsis. ¶ Adhuc

E quare ist
Existentiā
Agraria
F quāta
Propria *
Disorta
G quāta
Propria
Appropriati'

quando

D
1
2
3

K

K

utru
pote
sic p re
as de-
cta.
ad.
in se
in se
in alio
alio
q
im
at
f

per quartā est tūc qñ causat suas simili-
tudines in subiecto trāsire cū suis coe-
sentialib⁹ relatiuis intrāsecis. Et sic ostē-
ditur quod potestas existit in tpe/2 tē-
pus/2 motus in ipsa. Sz in isto discursu
intellectus est valde aggravatus/tamē
exaltatus est. Et bōs regule pbāt:sine
quib⁹ intellect⁹ nō posset esse ita altus.
¶ Per omnes spēas regule i. qñ: potestas
vbi est: dicēdū est q est in vbi p illā mo-
dū p que supra de tpe dictū est. Nam est
in sua diffinitione/2 est in suis correlati-
uis/in quib⁹ omne possibile est possibile/
2 extra ipsos nullum ens est possibile in
ipsis/qd nullū impossibile existere pōt.
¶ Iterū est in subiecto in quo est habit⁹: 2
in subiecto in quo habet actiōes 2 passio-
nes. Et est in loco primitiuo: 2 est in eis
de quib⁹ est/2 est in subiecto cui⁹ est. Et
est in modalitate in qua hz modū existe-
di 2 agendi/2 suas similitudines gene-
randi. Et est in subiecto qd quidē cū ipa
potestate agit 2 patitur. Et hoc per oēs
species pōctas demonstratū est/2 p regu-
lam b. pbabile est. ¶ Per regulā moda-
litate querit: potestas quō est/2 tñden-
dū est/2 qd modus potestatis est fm q hz
modū essendi 2 agēdi in subiecto in quo
est/2 subiectū in ipsa/habēdo p potesta-
tem actiones 2 passiones. Et hoc p lineā
cōmūā in specie⁹ regulari/est substan-
tatiū. Sed hoc declarare esset plūris: ta-
men ipsa declaratio possibilis et facilis
est/tenēdo modū huius artis. ¶ Querit
potestas cū quo est p regulā instrumen-
talitatis: 2 dicēdū est/2 est cū suis coe-
sentialib⁹ relatiuis/2 est cū oibus specie-
bus regulari/sine quib⁹ ipsa esse nō po-
ret: neq; ipse sine potestate. ¶ Et hoc sa-
tis est declarabile habituatis de ista ar-
te. ¶ Et hoc de potestate sufficiant.

De sapientia p regulas deduc-
ta.

Queritur vtrū aliqua sapien-
tia sit habitus: 2 dicendum
est q sic. Nam si nō esset ali-
qua sapientia habit⁹: iam in-
tellectus nō haberet cū quo
obiciat⁹ vitates reales 2 necessarias:
2 sic esset nudus 2 impotens/qd est im-
possibile. 2 hoc p regulas b. pbabile est.
¶ Per primam speciem regule c. querit:
sapientia existēs habitus quid est: 2 est
respondendū q est instrumentum cū
quo proprie 2 bene intellectus agit: ex q
na bene est habituatus: sicut ignis de ca-

litate/2 cappat⁹ de cappa/2 iustus de
iusticia. ¶ Per secundā speciem querit:
quid habet in se sapientia coessentiali-
ter: 2 respondendū est/2 ipsa habet
sua correlatiua sine quibus esse non po-
test. ¶ Per tertiam speciem queritur: qd
est in alio: 2 est dicendum q est habitus
existens in alio. ¶ Per quartam speciem
queritur: sapientia quid habet in alio:
et est dicendū/2 sapientia existens sub-
stantia habet habitum in subiecto/cum
quo subiecto bene intelligit. ¶ Per pri-
mam speciem regule d. queritur: sapien-
tia de quo est: dicēdū est/2 est de seipsa
vt principium primitiuū 2 generale sit
ad omnia subilia. ¶ Per secundā que-
ritur: de quibus est: 2 dicendū est/2 est
de suis relatiuis essentialibus: illa que
est substantia/2 que est accidens sine ha-
bitus/nō habet de quibus sit: cum sit for-
ma simplex. Et hoc per regulas b. 2 per
secundam speciem c. 2 per quartam h.
manifestum est. ¶ Adhuc per tertiam spe-
ciem queritur: cuius est habitus: ad qd
dicendum est/2 est subiectū in quo est: sicut
cappa cappati: et hinc. ¶ Per pri-
mam speciem regule e. queritur: sapien-
tia quare est: 2 est dicendum/2 sapien-
tia existens in subiecto/est ex eo: q est
de intellectu/2 intelligibili 2 intelligere:
2 si est accidens/est ex eo: quā intellect⁹
est de ipsa habituatus: sicut logic⁹ de lo-
gica: 2 huiusmodi. ¶ Amplius per secun-
dam queritur: quare sapientia est: 2 re-
spondendū est/2 est sapiens bene 2 pru-
denter habeat scientiam. 2 hoc per regu-
lam b. probatum est. ¶ Per primam spe-
ciem regule f. queritur: sapientia quāta
est: 2 est respondendū/2 est tanta quā-
tus est habit⁹ existens in subiecto in quo
est. ¶ Adhuc per secundum speciem que-
ritur: sapientia quanta est: Et est respō-
dendū/2 quanta/2 quanta sua concreta
sunt ex ipsa sapia habituata/sicut sunt
calefactiuū/calefactibile 2 calefacere:
que quidem existunt habituata de cali-
ditate. ¶ Per primam speciem regule g.
queritur: sapientia qualis est: 2 dicēdū est/2
est talis qualis sunt sua concreta relati-
ua innata 2 ipsū habituata/2 p secun-
dam speciem c. signata. ¶ Amplius p se-
cundam speciem queritur: qualis est sa-
pientia: dicendum est/2 est: talis qua-
lis potest habituari sua concreta relati-
ua: sicut bene/magnifice 2c. vt per regu-
lam b. manifestum est: 2 etiam per ter-
tiam speciem regule c. 2 per quartā spe-
ciem regule h. ¶ Per omnes species re-
gule h. querit: sapientia quā est: 2 dicēdū est

vbi
c
D
E
quomō
D
cum quo
8
vbi
quid
est in se

h r r
in alio
in ali
Dg
Prim
Nost
Pos
Egr
Ex h
Ag
Fam
Com
Dm
Ggh
Prop
Appo
quid
c D R

q̄ est in illo nunc in quo est/verūtamē
in vno est in potentia et in alio in actu:
aut in vno nunc in theoria: et in alio in
practica/secundum quod subiectū in tem
pore et in motu est habituum. Et per
regulam c. d. R. probabile est. ¶ Per
omnes species regule i. queritur /sa
pientia ubi est: Et respondendum est p̄
omnes suas species q̄ est in subiecto: si
cur bonitas in bono: et caliditas in igne:
et iustitia in iusto/et huiusmodi: et ad
hoc testatur regula b. ¶ Per regulam
modalitatis queritur /sapiētia quomō
do est: Et est dicendum q̄ est per modū
differentie et proprietas. **Differentia**
enim abstrahit habitum ab omnibus alijs
habitibus. et ponit proprietates q̄ sit p̄
habitus intellectus: et per secundā speci
ciem regule c. quodlibet relatum sit
habituum in alio: et omnia sua relati
ua adiuuicem sint habitua in vno ha
bitu/ et hoc per regulam b. patet: et per
omnes species regule R. ¶ Per omnes
species regule R. queritur /sapiētia cū
quo est: Dicendum est q̄ ē cum suis fun
damentis correlatiuis/ vt ex ip̄a sint ha
bitua. Et est cum actu bonitatis/ eo q̄
bene ē. Et ē cum actu veritatis/ quia ve
ra est/ et ē cum actu potestatis: possibi
lis enim ē. Et ē cum actu voluntatis/ cū
sit desiderabilis. Et est cum actu virtu
tis/ nam virtuosa ē. et ē cum actu glorie/
delectabilis quidez est.

ubj
g^o riu
n^o g
v^o m
De volun
te p̄ re
ulas de
ucta.
ad
m se
m se

De voluntate per regulas
deducta.

 Queritur /vtrum voluntas sit
immortalis: Et respondē
dum est q̄ sic/ quo ad suam
essentiam: quia non est con
sistuta de relatiuis con:ra
rijs compositis: vt patet per secundam
speciem regule c. d. e. Verūtamē
mortalis ē/ quando ē habitua de peccato:
eo quia de secūda specie e. deuiaa ē: et
ad hoc testatur regula b. ¶ Per primas
speciem regule c. queritur /voluntas qd
est: Et ē respondendum q̄ est ens cui cō
petit velle et nolle: vt per secundā speci
em regule e. posset esse in quiete. ¶ Per se
cundam speciem querit /voluntas quid
habet in se naturales: Et respondēdus ē
q̄ habet amantem/ amātū et amare con
suetos ex sua relatione: et hoc substantia
liter/ cum quibus se habituat de bono
habitu/ aut de malo: et de magno/ aut d

paruo et hoc moraliter. Et per regulam
b. probatum ē. ¶ Per tertiam speciem q̄
ritur/ voluntas quid est in alio? Et re
spondendum ē q̄ ē in subiecto in quo ē
potentia habitua de virtutibus/ aut
de vitijs per suū velle/ aut nolle. ¶ Per
quartam speciem queritur /quid habet
in alio: Ad quod respondendum ē q̄ ha
bet actiones et passionis obiectando.
¶ Per primam speciem regule d. querit
ur/ voluntas de quo est: Et responde
ndus est q̄ ē de seip̄a: alioquin si esset de
aliquo principio sibi preiacente/ itaq̄ nō
esset punitiua ad volendum nolendū:
et etiam esset nuda de secunda specie c.
quod est impossibile. ¶ Per secundam
speciem queritur /voluntas de quo est:
Et respondendum est q̄ est de suis con
substantialibus relatiuis per secundaz
speciem c. de signatis: alioquin non ha
beret per se existentiam/ eo q̄ esset acci
dēte. ¶ Per tertiam speciem queritur/
voluntas cuius est: Et respondēdū ē q̄
est hominis: et cum ipse moueat ipsam li
bere ad actum suū/ scilicet ad velle aut
nolle. ¶ Per primam speciem regule e.
queritur /voluntas quare est: Et respo
ndendum est/ eo q̄ de suis cor:relatiuis
naturalibus consistuta ē. **Moraliter** autē
est: qz in subiecto in quo ē/ de suo habitū
habituaa ē. sicut cappa^o de sua cappa
habituaa ē. ¶ Per secundam speciem q̄
ritur/ voluntas quare ē? Respondendus ē
vt entia sint amabilia siue amata: absq̄
enim ipsa nō possent esse oblectata quo
ad genus voluntatis. Et sic quies esset
vacuata de bonitate/ magnitudine/ qd ē
impossibile: et hoc per regulam b. patet.
¶ Per primā speciem regule f. queritur/
voluntas q̄ta est: Et respondendum ē q̄
est tāta q̄ta ē sua essentia ab omnibus
alijs differens. ¶ Per secundam speciem
queritur q̄ta est? Et respondendum ē
q̄ ē tanta q̄ta ē ex suis essentialibus re
latiuis ex quibus ē per secundam spe
ciem regule c. d. e. designatis. et hoc per
regulam b. probatum ē. ¶ Per primas
speciem regule g. queritur /voluntas qua
lis est proprie: Et respondendum est q̄
est propria passio substantialis in subie
cto in quo ē: sicut homo qui non potest
esse ab q̄ voluntate sua. ¶ Per secun
dam speciem queritur /voluntas qual
is est appropriata: Et respondendum
est q̄ est bona per habitum bonum:
aut mala per habitum malum/ cum
quod voluntas se induit ad velle bene aut
male. Et hoc per regulam b. patet.
¶ Per omnes species regule h. querit/

i in alio
h^o in alio
ch^o quo
Primum
Material
Propri
E quam
Existencia
Agentia
F quam
Cum
Distinctum
G qualis
Propria
Appropriata
c d k

voluntas quando est? Et respondendum est qd est tunc subiectiue z obiectiue qñ ipsa est deducta p oēs species c. d. k. Istò aut nō oportet declarari: nā satis est manifestum intellectui bene speculanti et habituato de arte ista. Et hoc per regulā b. e. f. g. pbatur est. ¶ Per omnes species regulē i. queritur voluntas vbi est? Et respondendum ē per omnes ipsius regule species qd est in subiecto in quo est subiectiue z obiectiue. Et hoc satis clare patet bene intuenti regulas e. f. g. h. ¶ Per omnes species regule modalitatis queritur quomodo voluntas est subiectiue z obiectiue? Et respondendum ē qd est per illum modū per quem discursus est per omnes alias regulas z species earum clare visum est: hoc autem narrare valde prolium est: idcirco dimittemus artiste huius artis. ¶ Per omnes species instrumentalitatis queritur voluntas cum quo est? Et hanc responsionem dimittemus lectori huius artis: quā responsionem potest habere per capitulum sapientie in ultimo paragrafo.

¶ Sed hic queritur voluntas cum quo obiectat obiectum? Et respondendum est qd cum sualibertate: que quidem est sibi habitus innatus. Adhuc obiectat cū suis reatiuis: eo qd volens continēt cum sensitiuo z imaginatiuo extrahit z deductit species peregrinas de sensibilibus z imaginabilibus: z in suo proprio libili ipsas impunitē z ipsi ipseis generantur z oriuntur volubiles per concupiscentiam: z odibiles per iram. z hoc est in intrinseco velle a quo oritur velle aut nolle peregrinum per accidens. Et in isto passu apparet qd nolle non est de essentia voluntatis: ex eo quia cum irascibilitate causatur est. Que quidē irascibilitas est oppositum volubilitati. Et in isto passu intellectus est valde altus.

De virtute per regulas deducta.

Queritur vtrius virtus sit habitus communis principiorum: vt ipsa principia habeant actus virtuosos? Et respondendum est qd sic: patet per secundam speciem regule e. que quidem non potest esse subiectum quietis principio: nisi virtus esset habitus principiorum communis. Et hoc per regulam b. probabile est. ¶ Per primam z speciem regule c. queritur virtus quid est?

Et respondendum est qd est habitus cū quo principia habent habitus virtuosos: z hoc per regulam b. significatum est. ¶ Per secundā specie queritur voluntas quid habet in se essentialiter? Et respondendum est qd hz sua correlatiua et quibus est z cum quibus est fons ad cauandum actus virtuosus. ¶ Per tertiam specie queritur virtus quid est? Alio? Et respondendum ē qd est habitus in subiecto: vt subiectū habeat actū vtuolum: sicut ignis qd ē caliditate vt habeat actū calefaciēdi. ¶ Per quā specie queritur virtus quid habet in alio? Et respondendum est qd habet actum in subiecto de virtute accidentali habituato. ¶ Per primā species regule d. queritur virtus quid est? Dicitur est qd est de se ipsa: alioquin non esset principium generale: qd est impossibile. ¶ Per secundā specie queritur virtus de quo est? Respondendum est qd virtus substantialis est ex suis correlatiuis substantialibus per secundā specie c. significatis. aliter enim non posset habere fundamentum per se existendi: nec etiam naturā: quod est impossibile. ¶ Per tertiam species queritur virtus cuius est? Et respondendum est qd virtus existens habitus est virtus substantialis que est substantia. Et hoc per regulas b. pbatum est. ¶ Per primam speciem regule c. queritur virtus quare est? Et respondendum qd est ex eo quia ex suis reatiuis substantialibus est constituta. Virtus autem accidentalis est ens accidentale: quia per virtutem substantialem causatur est. ¶ Adhuc per secundam z speciem queritur virtus quare est? Respondendum est vt alia principia cum ipso sine quiescere possint virtuose. Et hoc per regulas b. manifestū est. ¶ Per primam species regule f. queritur quanta est virtus? Et respondendum est qd virtus naturalis est tanta quanta est sua extensitas per totū inuēsus. ¶ Adhuc per secundam species queritur virtus quanta est? Et respondendum est qd est tanta quanta sunt sua correlatiua diuersimode existentia in subiectis differentibus specie. Et istud per regulā b. significatum est: et etiā per primā species regule d. z per secundam species c. ¶ Per primam speciem regule g. queritur virtus qualis est? Et respondendum est qd virtus est p. passio in subiecto. ¶ Per secundam species queritur virtus: qualis est? Et respondendum est qd virtus accidentalis est ens appropriatū cū quo subiectum est habituatum. Sic istud

vbi c d k
quomodo
Cum quo

in i s
in al
in al
d g
Primi
natur
Pos
Egr
Ex ip
Agr
Fgn
Cont
Dis
Cgr
Ruy
Appro

Utrum
De virtute per regulas deducta.
quid est in se

de iusticia / z virtus visiva de abstractio
ne specierum colorum / z tactus de specie
bus caloris frigiditatis / huiusmodi / et
sic de potentia superioribus suo modo
et hoc per regulam b. significatum est: et
per primam speciem d. z per secundam. ¶ Per
omnes species regule h. querit / virtus
quando est? Et respondendum est qd est tunc
quando in suis speciebus substantata z
discursiva est. Et hoc dimittitur generali
artiste huiusmodi. ¶ Per omnes species
regule i. queritur / virtus ubi est? Et est
dicendum qd est in omnibus suis specie
bus: z est per totum universum / z in ver
bis / z in herbis / z in lapidibus / z in oib
subiectis de ipsa habituatis / z in omni
bus actibus p virtute causatis. Sz vir
tus maxime consistit in ea prima qd cum
ipsa puerit. ¶ Per regulam modalem p. k.
designata querit / virtus quomodo est? Et est
dicendum qd est p modum que hz virtus sub
stantialis habituata se de virtute accide
tali cu qd transit ad habendum actus pegr
nos influendo suas similitudines subiecti
us / obiective / reflexive similitudines ob
iectorum z sua propria passione in qd ipsas
similitudines impunit z cathorizat: vt
sint virtuose. Et in isto passu intellectus
est valde altus / oneratus z etiam fatigatus /
vt per regulam b. manifestum est. ¶ Per regu
lam instrumentalitatis querit / virtus cu
quo est? Et est respondendum qd est cu suis
correlatiuis: z vna virtus est cu alia: sicut
patet in linea recta constituta de virtute
elementariis / vegetariis / sensitivis / ima
ginatiuis z intellectiuis: i qd linea / vna vir
tus attrahit species cu alia sit partic
patiuia cu alia. Et hoc p regulam i. z p secu
dam speciem regule e. z p regulam b. probatum est.

De veritate per regulas deducta.

Veritas: vtrum veritas crea
ta conuertat cu suaveritate?
Respondendum est qd no: qz si
sic / nemo esset similis veri
tati dei: qd qd cu sua vnita
te conuertit. Et vltimus conuertet cu z bo
nitate / magnitudine / duracione etc. rone
cuius excederet se extra tempus / locum / qd
est impossibile. z hoc p regulam b. patet.
¶ Per primam speciem regule c. querit / qd
est veritas? Et respondendum est qd est ens
incoeruptibile. Nam si esset corruptibile
implicaretur contradictio: videlicet qd
esset: z no esset: que contradictio est impos
sibilis. ¶ Per secundam speciem querit / veri

tas quid hz in se essentialiter z natura
liter? Et respondendum est qd hz sua corre
latiua sine qbus esse no potant quibus? et
cu quibus? oia sunt veritabilia: z extra
sua essentia nulli ens pot esse verus: vt
per primam speciem d. visum est. ¶ Amplius
p tertiam speciem querit / veritas qd habet
i alio? Et respondendum est qd hz habitum cui
quo verificat subiectum in quo est. ¶ Per
primam speciem regule d. querit / veritas de
quo est? Et respondendum est qd est de seipso:
vt falsitas que est suus contrarium / non
sit et preiacens: z vt in sua essentia que
scere possit: et hoc per secundam speciem re
gule c. visum est. ¶ Per secundam speciem
querit / de quibus est? Et est dicendum qd
est de suis correlatiuis: alioquin no est
fundamentum sui habitus cu quo tran
sit ad verificandum alia principia. ¶ Per ter
tiam speciem querit / veritas existens habi
tibus? cuius est? Et respondendum est qd est sui
fundamenti substantialis in quo subst
tata est: et hoc per regulam b. patet. ¶ Per
primam speciem regule e. querit / veritas
quare est? Ad qd respondendum est qd
eo qd est ex suis correlatiuis substantia
libus. ¶ Per secundam speciem queritur / ver
tas quare est? Et respondendum est vt
alia principia per ipsam veritatem sint ve
rificabilia. ¶ Per primam speciem regule f.
queritur veritas qd est? Et responden
dum est qd est rata alta principia per
ipsam veritatem sunt verificata. ¶ Per se
cundam speciem querit / veritas qd est? Ad
qd respondendum est qd est tanta qm de
suo proprio habitu est habituata cu quo
causat actus peregrinos. Et hoc per re
gulam b. patefactum est. ¶ Per primam spe
ciem regule g. querit / veritas qualis est?
Et respondendum est qd veritas propria est
propria habitus subiecti in quo est cu
quo verificat alia principia. ¶ Amplius
p secundam speciem querit / veritas quis est? Et
respondendum est qd est habitus / appropria
tus cu quo intellectus vere intelligit et
attingit ipsa principia realia: que qd est
sunt vere intelligibilia / recolubilia z ama
bilia z vere sunt: et sic de sensibilibus et
imaginabilibus: et sic de moralibus: et ad
hoc regula b. testatur. ¶ Per omnes spe
cies regule h. queritur / veritas quando
est? Et respondendum est qd est tunc qua
do tempus est in ipsis speciebus subst
tantatu z discursum: cuius ratio est. Nam
sine ipsa veritate / tempus quid est species
eo? vere nequaquam esse possent. ¶ Per
omnes species regule i. querit / veritas ubi est?
Et respondendum est qd est extra falsita
tem: et est per omnes species ipsius i.

quando
dk

ubi
dk

mo

ing

utrum

elverita
p regu
a deduc
z.

ad
ti su

fm si

i m alio

ch quo
Primit

Natural

Posit.

E quan

Exist

Agm

F quantu
Conm

Dismtu

G qualr
Propin

Appropriati

quando
c dk

ubi
c dk

que quide[m] species ab[er]g[er]e veritate mini-
 me esse possent. Alter[us] est in oibus ele-
 metariis/vegetariis/insensatis z imagina-
 tiis. Et in oibus q[ui] p[er] a[ng]l[os] sunt obiectata
 z sic de angelo. In deo quide[m] est infinita
 z eterna veritas p[er] existere z agere. et h[oc]
 p[er] regulā b. manifestum est. ¶ Per oēs
 species moderatas querit[ur] veritas quō
 est? z respondendū est/q[ui] est p[er] illū modū
 quē habet differentia/coördatiā z alia
 principia:qm̄ differētia ponit in creatis
 q[ui] veritas sit vnum principiu[m]/bonitas
 aliū/magnitudo aliud/z sic de ceteris. z
 q[ui] in essentia veritas vnius sit verificatio/
 aliū verificatio/et aliū verificare. Et
 q[ui] vna sit veritas substantialis z alia ha-
 bitualis: pp[ro]p[ri]etas autē ponit q[ui] veritas
 substantialis habeat pp[ro]p[ri]ū habitū: videli-
 cet veritate accidentale cū qua ponit alia
 essentia in vero. Et ad hoc est coadiuva-
 tiua/coördatiua vt h[oc]as multiplicet suas
 similitudines: z h[oc] p[er] regulā b. visus est.
 ¶ Per oēs species instrumentalitatis q[ui]ri-
 tur: veritas cū quo est? et respondendū
 est/q[ui] est cum suis correlatiuis. Et veritas
 que est habitus/est cū suo fundamē-
 to q[ui] est veritas substantialis. Et veritas
 que est moralis/est cū bonitate z vir-
 tute. Nam cū malicia z vitij esse nō po-
 test/cū sint habitus p[ri]uatiui cū quibus
 falsitas est/in qua falsitate nulla simili-
 tudo veritatis existere p[otes]t: q[ui] si sic
 esset composita ex contrarijs/z implicet
 ret p[er] traditionē: q[ui]d est impossibile.

quo modo

↪

om quō

De gloria per regulas deducta.

utrum

Deductio glorie per regulas.

Er regulam b. querit[ur] vtrū
 gloria sit principium gene-
 rale z reale? z r[ati]ō dēdū ē/q[ui]
 sic: quia si non/vniuersum
 esset euacuatum in secūda
 specie regule e. z omnia p[ri]n-
 cipia essent sine delectatiōe z quiete: q[ui]d
 est impossibile. ¶ Per primam speciem
 regule c. querit[ur] gloria quid est? z re-
 spondendū est/q[ui] est essentia vltra quā
 nulla delectatio esse potest. ¶ Per secun-
 dam speciem querit[ur] gloria quid h[ab]e-
 bet in se essentialiter z naturaliter? et
 spondendū est/q[ui] habet sua correlatiua
 scilicet gloriātem/gloriabilem z gloriā-
 ri. cum quibus z in quibus omnia sunt
 gloriabilia atq[ue] delectabilia. z hoc p[er] pri-
 mam speciem d. significatum est. ¶ Per
 tertiam speciem querit[ur] gloria q[ui]d est
 in alio? ad quod respondendū est q[ui] glo-

ria existens habitus/est instrumentalit[er]
 in gloria substantiali: cū qua gloria sub-
 stantialis ponit alia principia in appeti-
 tu delectationis z quietis. ¶ Per quartam
 speciem querit[ur] gloria quid habet
 in alio? Et respondendū est/q[ui] habet
 in subiecto in quo est/ actiones z passio-
 nes/z delectando z quietādo. Et in illo
 passu apparet per quem modum se de-
 lectat in agendo forma/z in patiedo ma-
 teria. Et hoc patet per masculum et fe-
 mellam/z per secundam speciem regule
 c. ¶ Per primam speciem regule d. re-
 ritur: gloria de quo est? z respondendū ē
 q[ui] est de seip[s]a: vt sit principium p[ri]mū
 vnum/in quo sunt delectabilia / alioquin
 appetit[us] z delectatio essent extra essen-
 tiam glorie: quod est impossibile. Et hoc
 per regulam b. manifestū est. ¶ Adhuc
 per secundam speciem querit[ur] gloria: de
 quo est? z est respondendū/q[ui] est de sua
 correlatiuis/alioq[ui]n gloria existens ha-
 bitus nō haberet in quo esset substantia.
 ¶ Adhuc per tertiam speciem queri-
 tur: gloria cuius est? respondendū est/q[ui]
 gloria existens/habitus est glorie existe-
 tis substantialiter. ¶ Per primam specie[m]
 regule c. querit[ur] gloria quare est? Re-
 spondendū est/q[ui] gloria est de suis re-
 latiuis constituta. ¶ Adhuc per secundam
 speciem querit[ur] gloria quare est? re-
 spondendū est/q[ui] gloria existens habet
 cum gloria substantiali/ponit alia p[ri]n-
 cipia in delectatione z quiete. ¶ Per p[ri]mā
 specie[m] regule f. q[ui]ri: gloria quanta est?
 z respondendū est/q[ui] est tanta q[ua]nta est in
 suo esse/sicut abstractum in suo cōcreto.
 ¶ Amplius p[er] scōdam speciem querit[ur] glo-
 ria quanta est? z respondēdū est tanta
 quāta sunt sua correlatiua z su[us] habit[us]
 cū quo multiplicat spēs quietatas/sicut
 intellect[us] cū suo habitu ponit species in-
 tellectas. Et in illo passu apparet quo-
 modo vnius p[ri]ncipiū se adiuvat cū alio
 ad multiplicandū species. ¶ Per primam
 speciem regule g. querit[ur] gloria quā-
 lis est pp[ro]p[ri]e? z respondēdū est/q[ui] pp[ro]p[ri]e
 gloria est pp[ro]p[ri]a passio subiecti i quo est.
 ¶ Et adhuc per scōdam specie[m] querit[ur] glo-
 ria qualis est? ad quod dicendū ē/q[ui] gloria
 appropriata est talis/qualis de ipsa p[ri]n-
 cipia sunt habituata et quietata. ¶ Per
 oēs species h. q[ui]ri: gloria q[ui] est? z r[ati]ō dēdū
 est q[ui] est iunc/q[ui] tēpus est discursium.
 per oēs spēs h. de vno nūc in aliud succē-
 sit: sicut gloriāns qui in vno nūc se dele-
 ctat in vna specie/z in alio nūc in alia:
 z hoc in suo intrinseco gloriabili/in mul-
 tiplicando gloriari peregrinum/cū quo

h[oc] m n

q[ui] g
Prim

Not

Por

Egr

Exist

Agm

Fqm

Cont

Dist

q[ui] g
muy

Appro

q[ui] n
c d x

quid
est in si
h[oc] m si

↪

et in alio

ponit suū gloriari innatū in practica: et hoc p oēs species h. p.abile est. ¶ Per oēs species regule i. q.ritur/ glia vbi est. Ad qd respondēdū est q est in suis corelatiuis z in seipſa primitiua em ē: z in suo habitu et quo habituatā est: z i modo/ qz modalis ē: z est in instrumentalitate cū sit instrumentū: z est in bonitate/ qz bona est: et in magnitudine/ nā magna ē: z est in oibus subiectis cū quibus appetitur/ z quibus est. Et hoc per regulam b. pbatū est. ¶ Per regulā modalitatis qritur/ gloria quo est: Et respondendū ē q est p illū modū p quē sua correlatiua sunt/ vno existēte in alio: et p quem gloriās in suo gloriabili intrinſeco bñ z magne zc. ponit alia principia in quiete delectando z dōdo eis suas similitudines. Et hoc per secundā specie regule c. significatum est. ¶ Per regulā instrumentalitatis queritur/ gloria cum quo est: Et respondendū est qz est cum correlatiuis z gloria que est substantialis/ est cū suo habitu cum quo habituat alia principia: est cū bōitate innata/ eo qz naturaliter bona est: z in bonitate morali/ quō bon⁹ se delectat in agēdo bonū z cum iusticia et prudentia zc.

De differentia per regulas deducta.

Mixtura differentia sit principii generaliter reale: Et dicitur q sic ut per regulā b. patet: qz si nō / mundus nō esset de suis partibus naturaliter q sunt primitiue naturaliter p differentia z concordantes/ per concordantia: z contrariantes/ per primitiua cōtrarietate: que non possent esse sine primitiua differentia/ sine q mūdus esset euacuatus primitiuis concordantijs z cōtrarietatibus: z etiā in scōa specie regle e. z appetitu naturali z qēte: z oia quidez vellent esse idē numero. z sic mundus non esset hoc qd est. ¶ Cōcluditur ergo de qstione affirmatiua est tenenda. ¶ Per primā species regule c. queritur differentia qd est: Respondendū ē qz cā plurimū entiu p actū suū. f. differre. Et hoc p regulā b. pbatū ē. et p scalā differentie posita in secunda figura siue in tertia de camera b. c. vsqz ad camera d. R. in qd differentia est discursiua z diffusa causanda plura. ¶ Per secundā specie qrit/ quid hz in se naturaliter et essentialiter: Et respondendū est q hz

sua correlatiua. f. differentem/ differentiatū z differētiare/ sine quibus nō pot esse/ cū quibus cōtinet in se oēs suas species differētes inter se. ¶ Adhuc per tertā specie querit/ qd hz differentia tator? Et dicendum est qz est ens habēs in suo essentiali differētiabili differentias peregrinas cū quibus causat pluralitatem de de ipsa differentia habituatā. ¶ Adhuc p quartā specie qritur/ differentia qd hz in alio: Et dicendū est qz hz pluralitatem sic de seipſa habituatā/ sicut carbōne de caliditate sunt habituatū z hoc p regulā b. monstratū est. ¶ Per primā specie d. querit/ de quo est differentia primitiua: Et ē respondēdū q est de seipſa: qz si nō/ oia appeterēt esse vnū z idē numero: qd est impossibile. Nā ego nō appeto te e/ neqz lapidē zc. neqz eodūcor. ¶ Ampl⁹ per secundam speciem queritur/ differentia de quibus est: Et est respondendū q est de differente/ differentiabilis et differētiare: qui quidem sunt ei⁹ cō substantiales/ cūz quibus facit differre omnia cum suo proprio habitu que sine ipsa non essent per se existētia: neqz haberent fundamentum: neqz possent differre substantia et accidens. ¶ Per tertiam speciem queritur/ differentia cū⁹ est: Et dicimus q differentia existēs habitus est differentie substantialis: z omnia per regulā b. sunt p.abilia. ¶ Per primam speciem regule e. queritur/ differentia quare est formaliter? Et respondendū ē ex eo quia est de suis coessentialibus relatiuis. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur/ differentia quare est finaliter? Et est respondendū vt sint plura que sine ipsa esse non possunt. Et puato mundo/ differentia predicta ipse quidez esset euacuatus z annullatus: eo quia non esset neqz finē haberet. ¶ Per primam speciem f. querit/ differentia qta est: Et est dicendum q sunt due differentie generalissime: quarum vna substantialis est causans differentias substantialis differentes substantialiter/ eo q differentia se diffundit in ipsis ratione mixtionis. ¶ Est et alia differentia habitualis cum q differentia substantialis facit differre pncipia adinuicē. ¶ Adhuc p scōam specie qta est differentia: Ad quod est dicendū q est tanta qūz qūtitas se exprēdit in suis correlatiuis: sicut enim differentia habituat quantitate continendo in suo genere / sic quantitas mensurat differentiam / continendo ipsam in suo genere. Et hoc per regulam b. videri pot.

vbi
ad

om

ing

vtrū

De differentia per regulas deducta.

ist m si

im si

ist in alio

ist in alio

de quo
Primitiua

Materialiter

Posit

Equare
Exist, formal
Agent, formal

Quantitas
Continua

Distinta

qualit G
Proprie
Appropri.

est. ¶ Per primā speciem regule g. q̄r-
tur: differentia qualis est? respondē-
dū est: q̄ differentia ppria est pars mun-
di sine qua esse nō potest. ¶ Ampli⁹ per
secūdam speciem q̄r tur: differentia qualis
est appropriata? dicimus: q̄ est passio mū-
di appropriata cū qua dīa substāialis
habituaria alia principia q̄ nō sunt de suo
genere. z hoc p regulā b. manifestū est.
¶ Per oīa speciem regule h. querit: diffe-
rentia tūc est? z est dicendū q̄ differen-
tia fuit tūc q̄n mūdus fuit creatus z in-
cepit: eo qz primitiua est. ¶ Nā sicut mū-
dus fuit creatus cū partib⁹ suis. tpe et
loco z motu zc. Sic fuit cū sua differentia
creat⁹: vt iam dictū est. ¶ Alterius diffe-
rentia nunc est? z erit in alio nūc in eter-
no sine q̄b⁹ ipsa esse nō pōt. ¶ Et hec suf-
ficiant de differentia q̄r tū ad tēpus: qz p
regulā b. patet: z p oēs species regule h.
¶ Per oēs species regule i. querit: diffe-
rentia vbi est? z est dicendū q̄ in oib⁹
istis specieb⁹: z hoc clarū est p se. ¶ Ulte-
rius differentia est in loco: eo qz loq̄ dif-
fert a quātitate tpe zc. Et differentia
est in loco: eo qz differentia sine ipso nō pos-
set esse. ppria passio mūdi. ¶ Per regu-
lā modalitatis querit: differentia quō est?
z respondendū est: q̄ per illū modūz
quē habet in suis correlatiuis: z etiā per
illum modū quē habet in habituādo de
seipsa alia principia. Nā sicut homo ha-
bet modū scribēdi mouēdo manū: z cū
manu mouendo pēnā: z cū pēna mouen-
do in incaustum: z cū motu incausti mouē-
do z figurando litteras. Sic differentia
h̄z modū p modū differentiādo vnūz ab
alio substāliūter. Et hoc p oēs species
regularū demonstrabile est. ¶ Per regu-
lā instrumentālitatis querit: dīa cū quō
est? z est respondēdū q̄ est cū suis relati-
uis cū suo habitu cum quo habituaria alia
principia diuersificando. z etiā cū boni-
tate/magnitudie zc. z cū motu / q̄titate
z qualitate zc. z sine istis principijs dif-
ferentia esse nō pōt. z cū ipsa differentia
principia sunt hōc q̄b⁹ sunt. q̄n priuata
differentia principia quidem non essent
hoc quod sunt.

sita/ipsa existēte vna sub rōne vnitatis:
z existēte multiplici sub rōne pluralita-
tis: z hoc rōne concordantie substāntia-
lis. Nam si cōcordantia nō esset substan-
tialis siue substāntia/ tota quidē essen-
tia forme: z tota essentia materie nō ef-
sent concordantes ad p̄stitūdū tertium
substāntiale. z sic ipm̄ tertiu substāntiale
esset euacuatio toti⁹ mixtionis z cōposi-
tionis: q̄b⁹ est impossibile. Concludit ḡ q̄
concordātia est pars substāntialis in sub-
iecto i q̄ est. z hoc p regulā b. p̄s. ¶ Per
primā speciem regule c. q̄r: cōcordātia q̄d
est? z r̄ndendū est: q̄ est illa essentia cui
pprie cōpetit cōcordare: z extra quā ef-
sentia nullū ens est cōcordatū siue cōcor-
dabile. ¶ Adhuc p secūdam speciem q̄r: q̄d
h̄z essentialiter z naturaliter in se? z
dicendū q̄ h̄z sua correlatiua/ scz cōcor-
dantē/ concordatū z cōcordare. ¶ Adhuc
p tertiam speciem querit: q̄d est in alio? z
r̄ndendū est: q̄ est in p̄tricitate cōcor-
dās: sicut ignis in aqua calefaciēs/ cū sit
sui⁹ p̄riū: z est in differentia disticta: z est
in suis correlatiuis simpli⁹ sustentata: z
etiā in p̄rietate: z i regulā d. materialit
z in regula e. formaliter. Et in regula f.
quātitate. z in regula g. quātitate. z in
regula h. tpaliter. z i regulā i. localiter.
z in regula. k. modaliter z instrumentā-
liter. ¶ Et p quartā speciem q̄r: q̄d h̄z in
alio? z r̄ndendū est: q̄ h̄z in suis correla-
tiuis existentiā/ z agentiā/ z naturā. z in
regula d. materialiter: z sic de alijs suo
modo: vt supradictū est in tertia specie.
z hoc p regulā b. demonstrabile ē. ¶ Per
primā speciem regule d. querit cōcordātia
de quo est? z est r̄ndendū q̄ est de seipsa
eo qz primitiua est/ alioq̄n eēt de aliquo
ente sibi piacēte/ q̄b⁹ nō esset de suo gene-
re z natura q̄b⁹ est impossibile. ¶ Ampli⁹ p
secūdam speciem querit: cōcordātia de quib⁹
est? z est dicendū q̄ est de suis correlati-
uis: vt ex ipsis substāliūter existere pos-
sit. ¶ Et p tertiam speciem q̄r: cōcordātia
cuius est? z est r̄ndendū q̄ cōcordātia exi-
stēs habet est cōcordātie substāntialis/ si
cut cappa cappati z h̄mō. z hoc p regu-
lā b. demonstrabile est. ¶ Per primā spe-
ciem regule e. q̄r: cōcordātia q̄re est forma
liter? z est dicēdū q̄ ē p sua correlatiua:
z in isto passu enucleat q̄ substātia ē. p̄-
pter q̄d substāliūter. Itē q̄r: q̄re est cō-
cordātia? z dicēdū est q̄ cōcordātia q̄ est
habitu⁹ est eo qz cōcordātia substāntialis
habituaria se de habitu ipso/ sicut cappa
de cappa: z in isto passu cognoscit intelle-
ctus/ pp̄ q̄d/ q̄d ē/ z qz q̄d ē: z de b̄ sciam
facit. ¶ Ampli⁹ p secūdam speciem q̄r: con-

quādo
c a k

vbi

quo mō

quō

De concordantia per regula-
las deducta.

Er regulā b. querit: vtrū con-
cordantia sit substāntialis: et
r̄ndendū est q̄ sic: vt substan-
tia ex partibus suis substan-
tialibus esse possit tota cōpo-

Deductio
cōcordan-
tie p regu-
las.

qd
tm

ht m

fm al

ht i al

to
Prim

Mont

Ev

Egn
furr.

fiml.

cordantia quare est finaliter? et respondendum est per alia principia in ipsa concordantia quiescere possent. et hoc per regulam b. ostensum est. ¶ Per primam speciem regule f. quiritur: concordantia quanta est? et dicendum quod est quanta duobus modis. Primo modo est tanta quanta est sua substantia. Secundo autem modo est tanta quanta est suus habitus: sicut cappatus quod est tantus quanta sua substantia est. Iterum est tantus quanta cappatus est. ¶ Alterius per secundam speciem quiritur: quanta est huiusmodi stretet? et respondendum est: quod est tanta quanta sunt sua correlativa: et hoc per regulam b. manifestum est. ¶ Per primam speciem regule g. quiritur: concordantia qualis est? et dicendum est: quod est talis qualis est propria passio subiecti in quo est. Et in isto passu cognoscitur intellectus magni et necessarii ligamen existens inter subiectum et predicatum. ¶ Amplius per secundam speciem queritur: qualis est appropietio? et dicendum quod est talis qualis est per suam bonitatem/magnitudinem etc. Et hoc per se clarum et manifestum est. ¶ Per omnes species regule h. quiritur: concordantia quoniam est? et respondendum quod est: ut sic quoniam discursus est per omnes species regule h. et sic concordantia est in ipso tempore: sicut tempus est in ipsa concordantia substantiarum et discursum concordando. Et hoc per se patet articulo huiusmodi artis bene intuenti. ¶ Per omnes species regule i. queritur: concordantia ubi est? et respondendum est: quod est in omnibus speciebus. Et est ubi ubi diffinitibilis est: et est in suis correlativis: et est ubi ubi contradicit contrarietati: et est ubi ubi suus actum habet. Adhuc est ubi ubi primitiva est: et est ubi ubi constituta est. Amplius est ubi ubi est subiectiva modalis et instrumentalis. ¶ Per regulam modalitatis queritur: concordantia per quem modum est? et respondendum quod est per illum modum per quem discursus est in subiectis in quibus est: videlicet in omnibus speciebus: sicut crystallus ponitur supra subiectum viride/ recipit inde colorem viriditatis: et supra rubeum/ colorem rubeum: sic concordantia posita in bonitate recipit unum modum: et in magnitudine alium modum etc. Et similiter dici potest de speciebus regularum: et hoc per se planus est. ¶ Per regulam instrumentalitatis queritur: concordantia cum quo est? et respondendum est: quod est cum suis correlativis et quibus est: et est cum omnibus speciebus regularum: et est cum bonitate bona: et cum magnitudine magna etc. Et hoc ostensibile est. ¶ Dicitur est de concordantia: et sic hoc quod de ipsa dicitur: et homo cum concordantia tradidit potest contrarietati: que vitium est: et hec regula est valde generalis et moralis contra peccata,

De contrarietate per regulas deducta.

¶ Queritur per regulam b. Utrum contrarietas sit principium substantiale: et respondendum est: quod non: sed potest accidere: et in principio capiti concordantie dicitur: et non si esset substantiale: impediret concordantiam: quod non esset prima et distinctio forme et materie ipsius substantie: et in secunda specie e. nullum principium capitur quiescere potest: quod est impossibile. ¶ Per secundam speciem regule b. patet. ¶ Per primam speciem regule c. queritur: contrarietas quid est? ad quod respondendum est: quod est illa essentialis extra quam nullum ens contrariare potest. ¶ Per secundam speciem quiritur: contrarietas quid habet in se essentialis: et respondendum est: quod habet suam correlativam accidentalem. ¶ Contrarietas et contrariabile et contrariabile sine quibus esse non potest: sicut habitus quod diversifundit et consistit in suis subiectis. ¶ Per tertiam speciem quiritur: contrarietas quid est in alio? et respondendum est: quod est in concordantia suam: et impediendo eius concordantiam contrariare: sicut concordantia in veritate est concordans impediendo veritati suam contrariare. ¶ Per quartam speciem queritur: quid habet in alio? et respondendum quod habet naturam contrarietatis: sicut concordantia habet naturam generalitatis. Et hoc per regulam b. patet. ¶ Per primam speciem regule d. queritur: contrarietas de quo est? et respondendum quod est de seipso: eo quod primitiva est: nisi enim primitiva esset: esset quidem derivativa de concordantia sibi preiacente: quod est impossibile. ¶ Per secundam speciem queritur: contrarietas de quibus est? et respondendum quod est de obiectis et de oblatione qualitatibus: sicut sunt caliditas/ frigiditas/ siccitas et humiditas/ leuitas et ponderositas/ luciditas et tenebrositas/ sanitas et infirmitas/ mors et vita/ iustitia et iniuria/ affirmatio et negatio/ generatio et corruptio et huiusmodi. ¶ Per tertiam speciem queritur: cum est contrarietas? et respondendum quod est subiecti in quo est. Et hoc per regulam b. manifestum est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur: contrarietas quare est? et dicendum est: quod est ex eo: quod subiectum de ipsa habitum est: sicut caliditas est: quod subiectum calidum est: et sic de ipsa habitum est: et surditas est: quod homo aliquid surdus est: et iniuria est: quod iniuriosus aliquid est huiusmodi. ¶ Per primam speciem regule f. quiritur: contrarietas quanta est? et dicendum quod est tanta quanta subiectum de ipsa habitum est. ¶ Amplius per secundam speciem quiritur: contrarietas quanta est? et dicendum quod est tanta quanta subiectum de ipsa habitum est: sicut ignis.

F. quat
m. n.
d. n.
g. h.
p. m.
p. m.
p. m.
p. m.
p. m.
p. m.
p. m.

Deductio
contrarietas
per regu
las.

est m alio
est m alio
di quo
R. m. m.
Material
Pos. 15
E quare
formal
finalis
E quanta
Continuum
Discontinuum
S. iij

igniti & ignire sunt de ipsa habituata: hoc p regulā b. videndū est. ¶ Per primāz speciem regule q. queritur: contrarietas qualis est? Et est respondendū qd est propria passio subiecti: sicut contrarietas mudi q innata est. ¶ Per scđam speciez querit: Arietas q̄lis est appropriata. Dicedū ē qd est appropriata passio in subiecto in quo est: sicut peccator q̄ de pctō se habituāt cōtra virtutē: sic surditas/et trificia & hmōi. & hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regle h. arif: cōtrarietas q̄n est? & est dicendū qd est tūc q̄n subiectū de ipsa habituatum est. Ampli^o est tūc q̄n eius subiectū est practici modaliter & instrumentaliter. & hoc per se visum est. ¶ Per oēs species regule i. arif: trarietas vbi est? & est dicendū qd est in specie^o vbi hz actū suum sicut in elenctato in generatioe corruptione. & ē inter velle & nolle/ & est inter bonū & malū/ & est in oibus habitib^o priuatiuis. & hoc p se patet. ¶ Per regulā modalez querit: trarietas quō est? & est rñdendū qd cōtrarietas hz modū imponēdo vnuz cōtrariū in alio/ vt de subiecto in quo ē expellat cōcordātiā/ & habeat modū priuatiuū p̄uadō p̄cordare cum p̄trariare & hz modū ipediendi in fine. & hz modū multiplicandi p̄seuerādo: & hmōi. et hoc per se est pbabile. ¶ Per regulā instrumētaliuaz querit: cōtrarietas cum quo est? & est dicendū qd est cōtrarietatiū mixtis in subiecto in quo sunt/ & est cum habitib^o priuatiuis. Nā sicut p̄cordātia est cā essendi cū suis correlatiuis substantiālib^o/ sic p̄trarietas ē cā nō essendi cū suis correlatiuis accidentālib^o: & sicut cōcordātia cū generatiōe p̄ducit esse. sic & contrarietas cum deuatiōe finis causat nō esse & huiusmodi.

De principio p regulas deducto.

Et regulā b. arifur: vtrū sit principale substantiale? & rñdendū est qd sic. qz si nō / substantiā nō esset de genere principij: hz esset accidēs primitiuū: sic substantiā nō esset p se existēs: s; p accidēs: qd est cōtra speciem regule d. & e. & regulam b. ergo &c. ¶ Per primāz speciez regule c. arif: qd est principium? & est dicendū qd est ens extra qd nullū ens pōt principiāre. ¶ Per secundāz speciez arif: quid hz essentialiter in se? & est respondendū qd habet suā cor-

relatiua substantialiā/ in quibus omnia principia peregrina/ sunt pncipiabilia. ¶ Adhuc p tertiaz speciez querit: qd est in alio? & rñdendū est/ qd principium qd est agēs est in principiabili agēs/ & principia bile est in principiante patiens/ & ambo sunt cōiuncta in pncipiāre. Et principium qd est habit^o/ est in principio substantiāli habituato de ipso/ & in pncipiabili est motus. ¶ Item p quartā speciez querit: quid hz in alio? & respondendū est qd principium existens formaliter hz actionem in materia/ & materia ab ipso passionem/ & ab agēte mobilitatē/ & in fine quietē/ et hoc p regulā b. manifestū est. ¶ Per primāz speciez regule d. querit: principium de quo est? & est dicendū qd est de seipso/ vt possit esse primitiuū/ atq̄ ipsum nō esset generale principium. ¶ Per scđam speciez querit: de quib^o est? & est dicendū qd est de efficiente forma/ maioris & fine. Principiū nō accidētale/ ē de similitudine substantiāli/ & inuicē cōponūt principiuū corporale per quantitatem/ quātū: & per qualitatem/ qualē: & hmōi. ¶ Ampli^o per tertiam speciez querit: cuius est? rñdendū est qd principium existēs habit^o est principij existentia substantiāli/ter: sicut cappa cappati. Et oia ista sunt necessaria/ vt p regulam b. videndū est. ¶ Per primam speciez regule e. querit: principium quare est? & est dicendū qd duplt. Primo mō: ex eo est qz de pncipiāte pncipiabili & pncipiāre cōstitūt ē. Secundo mō: est pncipiū accidentāle: qz de ipso pncipiū substantiāli habituatum est. Et in isto passu facit intel lect^o sciam/ & etiā cognoscit demōstrationes ppter qd/ & qz: a q̄ oriunt. ¶ Adhuc p scđam speciez arif: quare est finaliter? & dicendū ē/ vt alijs principia sunt subalter nata sibi/ ipso qd ē generalissimū. & b. de se planū est. ¶ Per primāz speciez regule f. arif: principium quātū est? & est rñdendū qd est tātū/ quātā ē sua essentia: vt p mediū extremitatū manifestuz ē. ¶ Adhuc p scđam speciez arif: q̄ntū ē? & rñdendū ē/ qd est tātū/ q̄ntā sūt sua correlatiua/ p differentiā d̄ria/ et p cōrdātiā p̄cordātia. & sūt idē p essentia. & hoc p regulā b. pbatū ē. & de hoc experientiā habem^o de hoie in q̄ elementatiua ē vnū pncipiū/ vegetatiua aliud/ sensitiua aliud/ imaginatiua aliud/ & rōcinatiua aliud. & oēs q̄nqz sub d̄nario numero sunt vn^o h̄c. ¶ Per primāz speciez regule g. arif: principium quē est? & est dicendū qd principium p̄p̄ū ē generalissimū qd in uestigim^o: appropriatū autē est principium peregrinū acquisitum & subalternatuz: vt per secundam speciez regule g. signifi-

G qualis
Propriū
Appropriū
quādo
quomō
ubi
Cym q^o

im n
h̄m
alio
cto
Prim
Moz
p̄p̄ū
Egr
for
fimm
Fgr
Cont
p̄p̄ū
Ggh
p̄p̄
Appro

B vtrū
Deductio
principij p
regulas.
C quid
est ra se
h̄m in se

gr
dk
ubi
qmo
mj
uivn
ve me
o per re
ulas de
ucto.

catū est. ¶ Per oēs species regule h. q̄ri-
tur principiu quado est: Et responden-
dū ē q̄ est tūc q̄n fuerit sua correlatiua
cū quibus generalissimū est: z fuit tunc
q̄n principia subalternata fuerint: sicut
q̄ntitas q̄ntitas zc. predicamēta: etiam est
tunc: q̄n cursus est sub quo sunt mouēs/
mobiles mouere habitata: z sunt trā-
euntes de vno nunc in aliud successiue
p̄ vnu locū: et de vno nūc in aliud nunc p̄
aliū locū generando motū cū cursu con-
uersum: et hoc planū est per omnes spe-
cies regule h. ¶ Per omnes species regu-
le i. querit/ubi est principium: et res-
pondendum est q̄ ē in suis correlatiuis
ex eo quia in ipsis est: et ē in oib⁹ princi-
piis subalternatis: sicut causa est in effe-
ctu suo: est in motu/ eo q̄ de ip̄o habi-
tuatū est: est in situ q̄ in ip̄o assitua-
tū est: z hoc modaliter z instrumentali-
ter: z hoc per regulā b. p̄abile ē. ¶ Per
regulam modalitatis queritur/princi-
piū quomō est: et respondendum ē q̄ ē
principium causale per modum correla-
tiuū ex quibus ē et principiu habitua-
le est per modum quem hz principium
causale/in habituādo alta principia pe-
grina cū quo habitu propuo/vt sint princi-
pia/multiplicādo in ipsis suas simili-
tudes: et hoc per seivm ē. ¶ Per om-
nes species regule instrumentalitatis
queritur/principium cuius quo est: et res-
pondendum ē q̄ ē eius correlatiuis
ex quibus ē. et ē cum sua natura sine q̄
esse non potest: et principia que sunt ge-
neralia/sunt cum principio generalissi-
mo substantiali in quo sunt assitua: et
per secundā specie regule c. manifestū ē.

¶ Per secundā specie querit/mediū quid
hz in se essentialiter: et est dicendum q̄
hz sua correlatiua. s. p̄ioger e/z extremi-
tate cū extremitate applicare z cōma-
re: vt in angulo f. in secundā figura signi-
ficatū ē. ¶ Per tertiā specie querit/medi-
dū quid est in alto: et respondendū ē q̄
est unctio i forma z materia/vt i igne
ignire: et ē i calore calefacere: in plan-
ta vegetare/z in sensu sentire/z i magi-
natiua imaginari: z i ratiocinatiua rōci-
nari/z in motu mouere/z in generatio-
ne generare/z h. mōi. ¶ Per quartā spe-
cie querit/quid hz in alto: Et responde-
dū ē q̄ hz habitū ex quo est habitatu: z
cū quo actus secundario causat/ q̄ non
sunt de suo genere: z hec oia per regulā
c. manifesta sunt. ¶ Per primā speciem
regule d. querit/mediū de quo est princi-
piū: et respondendū ē q̄ de seip̄o ē vt
sit principiu generale p se. ¶ Per secun-
dā specie querit/de quibus est et respo-
dendū ē q̄ de essentiā forme z materie
in q̄ ē: z est de motu z huiusmodi. ¶ Am-
plius per tertiā specie querit/mediū cui-
us est: Et respondendū ē q̄ ē totū subie-
cti in quo est: et hoc per se patet z per re-
gulā b. probatū ē. ¶ Per primā speciem
regule e. querit/mediū q̄ et formaliter
ad qd dicitur: q̄ est de suis correlatiuis
cōstitutū: vt per secundā species regule c.
manifestū ē. ¶ Adhuc per secundā specie
queritur/mediū quare ē finaliter: Et de-
cim⁹ vt subiecta plena z cōtinua sint. et
vt predicamēta possint habere act⁹ secu-
darios/sicut substantia sustentare/z rōs-
titas q̄stificare: z sic agens agere: z mo-
uens mouere: z sic de ceteris suo modo/
sicut lineas lineare zc. sine quib⁹ actib⁹
potentie non possent esse in q̄te. r̄b p se
z per regulā b. clarū ē. ¶ Per primā spe-
cie regule f. querit/quātū est mediū?
z est dicendū q̄ est tantum quātum con-
tinuatiuum est in subiecto in quo est: sicut
coniungere in coniunctione: z gene-
rare in generatione: z currere in cursu:
z cōponere in cōpōsitiue: in tertio modo
cut hō qui est tertiu mediū constitutum
ex anima z corpore: z huiusmodi. ¶ Per
secundā vero species querit/mediū q̄nti-
tatis est: et respondendū est q̄ est tāntū q̄nta est
pars totū mediū: sicut i elementato/ igni-
re/aerificare/aqueuificare z terreficare:
re: et q̄b⁹ ē vnu cōe elementare: z sic de
alijs suo mō. et hoc clarū est. ¶ Per pri-
mā specie regule g. querit/mediū quale
est? Respondendū est q̄ est tale q̄s ē p-
pria passio subiecti i quo ē: sicut i igne/
ignire: z in cursu currere/et huiusmodi.

h m s
i m abto
h m abto
D ch quo
Animi
Alat
Posit
E quan
formal
finalis
F q uantū
Continuū
Disin'mm
U qualr
Propriu
5 iij

De medio p regulas deducto.
Trū in substantia mūd. It
dare vnu mediū generalis-
simū: et respondendū ē q̄
sicalioquin nō essent me-
dia subalternata: z sic mū-
dus esset euacuus de me-
dio cōtinuatiuo/mēsuratiuo/z cōiuncti-
uo: nec cōcordātia haberet esse: nec princi-
piū haberet subiectū per qd transiret
ad finē in quo dēseret: z sic nō esset mo-
tus: z multa alia inconueniētia sequeretur/
qd est impossibile vt per regulas b.
patet. ¶ Per primā specie regule c. querit/
qd est mediū? et dicendū q̄ ē subiectū
in quo principiu z finis adiuncti sibi ob-
uiat/z se inuicē cōiungūt: vt principiu in
fine quietere possit: z mediū generalissi-
mū ē causā omniū mediorū corporaliū.

Appropriat

¶ Amplius p̄ secūda specie q̄rit / mediū
 q̄le ē? Et respondēdū est q̄ ē clauus ziu
 gēs duos postes in mediū appropriatū:
 et sicut calcifer e in aq̄ calida: z h̄mōi: z
 hoc p̄ se patet. ¶ Per oīa species regule
 h̄. q̄rit / mediū q̄n est? Et respondēdū ē q̄
 tūc ē q̄n sua subiecta sūt / sicut z iugere /
 mē urare / cōtinuare / z moderare z arti
 ficare: et hoc per regulam b. visum est.
 ¶ Per oīs species regle i. q̄rit / mediū
 vbi est? Et respondēdū ē q̄ ē in oib⁹ subie
 ctis i quib⁹ ē sicut h̄ q̄ est i aīa z corpe:
 vt igne i igne: z mouere in motu: z mo
 dare i mō: z instrumētare in instrumētō:
 et h̄mōi. hoc quidē manifestū ē bñ intuē
 ti ista arte. ¶ Per regulā modalitatis q̄
 ruur / mediū quo est? Et respondēdū est
 q̄ est p̄ modū quē forma h̄z in agēdo: et
 materia in patiēdo: z ignis in calefaciē
 do: z plāta in vegetādo: z sensus in sen
 tiēdo: z imaginatio in imaginādo: z rati
 onatus in ratiocinādo. Et ista me
 dia modalia sunt partes cū quib⁹ agēs
 h̄z modum formaliter z medialiter / siue
 moraliter. Et hoc p̄ se visum est. ¶ Per
 oīs species instrumentalitatis q̄rit / me
 diū cū quo est? Et respondēdū ē q̄ ē cum
 suis correlatiuis: z est cū extremitatib⁹
 in quarū medio existit: generare cum
 generāte z generabili. Et bonificare cū
 bonificante: z bonificabili / z huiusmodi.
 Et currere cū currēte z curribili. Et hoc
 per se / z per regulā b. clarum est.

De fine per regulas deducto.

Uerit p̄ regulā b. vtrum sit
 finis vltim⁹? Et respondē
 dū ē q̄ sic alioquin mediū
 esset determinat⁹ a parte
 principij / z non a pte finis.
 Et sic esset motus z p̄cessus a pte post /
 infiniū z nunq̄ principij attingeret fi
 nē atq̄ quietē: qd̄ est impossibile / z con
 tra primā specē regule d. z secundam e.
 ¶ Per primā specē regule c. q̄rit / finis
 quid ē? Et respondēdū est q̄ ē principium
 extra qd̄ nulla quies est. ¶ Adhuc p̄ se
 cundā specē q̄rit / qd̄ h̄z essentialiter in
 se? Et respondēdū est q̄ h̄z sua: correla
 tiua. s. quietatē / quietatū z q̄tare / i qd̄
 oīa alia principia quiescunt. ¶ Per ter
 tiam specē querit / quid ē est in alio? Et
 respondēdū ē q̄ est in bonitate bonus / i
 magnitudine magn⁹ / in differētia diffe
 rens ab omnibus alijs principijs: et in
 concordātia cōcordās cū oibus alijs prin
 cipijs / excepta cōtrarietate. ¶ Per quar
 tā specē querit / qd̄ h̄z in alio? Et respo
 dendū est q̄ h̄z in bonitate habit⁹ bo-

num / z etiā assitūtiōnē aliorū p̄cipio
 rum / z in differētia h̄z actū differēte ab
 oibus actibus aliorū principiorū: z hoc p̄
 per se patet p̄ regulā b. ¶ Per primam
 specē regule d. q̄rit / finis de quo est? Et
 respondēdū est q̄ ē de seipso: qz si non /
 principij non haberet in quo quiescere
 posset: z natura sua esset euacuata a mo
 tu z appetitu / qd̄ est impossibile. ¶ Ad
 huc p̄ secundā specē q̄rit / finis de quo
 est? Et dicendū est q̄ est de suis correla
 tiuis / vt in secunda specē regule c. dictū
 est. ¶ Amplius per tertiam specē querit /
 finis cuius est? Et respondēdū est q̄ si
 non creatus est finis increati: z eius est
 subiecti in quo est: vt ex ipso sit habitu
 tus: vt cappatus qui habitatus est de
 cappa: z hoc regula b. manifestat: decla
 rat. ¶ Per primā specē regule e. querit
 tur / finis quare est? Et respondēdū ē
 q̄ est ex eo qz ex suis correlatiuis consti
 tutus est. Et ista resposio est p̄pter qd̄.
 Sz secundū qz / est dicendū q̄ est ex eo: qz
 suū subiectū habituatū est de ipsa / sicut
 est cappas q̄ de cappa habitatus est.
 In isto passu cognoscat intellect⁹ q̄ de
 monstratio p̄pter quid / est prior demō
 stratione qz. ¶ Per secundā specē que
 rit / finis q̄re est? Et respondēdū ē: vt
 oīa alia principia in ipso fine quiescere
 possint. ¶ Per primā specē regule f. q̄ri
 tur / finis q̄tus est? Et respondēdū ē q̄
 est tantus q̄tus suū subiectū de ipso ha
 bituatū est. ¶ Amplius per secundā spe
 cē querit / finis q̄tus est? Et respondēdū
 est q̄ ē tā? q̄ta sunt sua correlatiua de
 q̄titate habitata: s̄ tñ de fine creato di
 cimus: nō autē de increato: cū sit infini⁹ /
 ratione cuius sua correlatiua quātitatē
 habere nō possint. ¶ Adhuc ē finis pri
 uationis a quo oriūtur oēs habitus pri
 uatiui. Sicut sunt surditas / malicia et
 iniuria / z huiusmodi. ¶ Itē est alius fi
 nis terminationis cū quo finis vltimus
 est differēs ab oib⁹ alijs principijs: sicut
 a bonitate / magnitudine: creat⁹: sic de
 alijs principijs suo mō: alioquin omnia
 principia essent idē numero: z mundus
 esset euacuatus de fine terminationis:
 et per cōsequens de natura motus z ap
 petitus / quod est impossibile. ¶ Per pri
 mā specē regule g. querit / finis quālis
 est. Et respondēdū est q̄ ē talis qualis p̄
 propriā passiōnē subiecti potest esse. Si
 cur voluntas alij est talis / q̄lis per amabi
 litatē pot̄ esse: que est p̄pria passio ipsi⁹
 voluntatis z possibilitatis / potestatis z
 huiusmodi. ¶ Per secundā specē queri
 tur / finis qualis est appropriat⁹: Et re-

quando c d k

vbi c d k

quomō

in quo

vtrum

De fine p
reglas de
ducto.

quid
ist m si
vtr m se

ist ali

ist m alio

si
Primi

Alnt

Boff

Egr
form

fina

Fgnal

Cont

Appro

fmr

Erma

Term

Ggna

prop

Appro

spōndēdū est q̄ est talis qualis pōt esse per appropriatā passionē / sicut volūtas est qualis appropriatē per odibilitatē / intellectus per ignorantiam: et sicut potestas est q̄is p̄ impossibilitatē: cū impossibilitas nō creat a natura ipsius potestatis: sic de alijs suo modo. Et sicut surditas hominū / iusticia / et iniuria / et hmōi. Et hoc p̄ regulā b. manifestū est. ¶ Per oēs species regule h. querit / finis q̄n ē. Et respondēdū est q̄ ē tunc q̄n est in omnibus speciebus suarū regularū in quibus abiq̄ tempore nequaquā esse pōt: sicut ipm tempus non pōt esse sine ipso fine. Et hoc regula b. significat intellectū bñ intelligenti. ¶ Per oēs species regule i. q̄rit / finis vbi ē. Et respondēdū est q̄ ē in omnibus speciebus sicut in sua primitiuitate suis correlatiuis: et est habitus peruersus in priuatione et in iniuria: et habitus rectus in termino de iusticia: et hoc patet subtiliter inuestiganti. ¶ Per omnes species modalitatis queritur / finis quomodo est. Et respondēdū est q̄ ē p̄ modū differētiē que ponit q̄ sua correlatiua sint differētia ab oibus alijs principijs et relatiuis illorū. Et est per modū cōcordatiē que cōcordat finem cum oibus alijs principijs / excepta tamē p̄trarietate. Tercū est per modum mediū / eo quia mediat ipsum finem per oia alia principia: et est p̄ modū appetitus qui appetit in ipso fine quiescere: et sic de ceteris suo modo. ¶ Per oēs species instrumentalitatis querit / finis cū quo est: Et respondēdū est q̄ est cū suis correlatiuis / et cū oibus speciebus suarū regularū sine quibus esse nō pōt: et est cū bonitate bonus: sicut cappar ē bonū cū bona cappa. Et cum appetitu est appetibilis et huiusmodi.

De maioriāte per regulas deducta.

Querit vtrum maioriāte sit principij primitiuū quo ad suū gen? Et respondēdū est q̄ sic / per primā regulā b. q̄ si nō / et per accidens non p̄ se: sic substantia existens primitiua et maior accidente / nō esset p̄ se existens / sed per accidēs: q̄d est impossibile. ¶ Per primā speciem regule c. querit / maioriāte quid est: Et respondēdū est q̄ est ens p̄ existens extra quod impossibile est maiouificare. ¶ Per secundam speciem querit / maioriāte quid h̄z in te

essentialiter et naturaliter? Et respondēdū est q̄ h̄z sua correlatiua et quid? est. ¶ Per tertiam speciem querit / quid est in alio? Et respondēdū est q̄ est habitus sub quo maioriātes subalternatē sunt assituatē. Sicut maioriātes bōtatis substantialis et accidentalis. ¶ Tercū est ens distinctus ab omnib⁹ alijs principijs in subiecto in quo est / line qua distinctione oia principia essent idē numero et extra equalitatē et minoritatē et relationē: q̄d est impossibile: cū mūdus non possit esse euacuat⁹ supradictis. ¶ Per quartā speciem querit / maioriātes q̄d h̄z in alio: et respondēdū est q̄ h̄z suū actū. s. maiouificare cū quo ois generare / crescere / mouere et hmōi. ¶ Per primā speciem regule d. querit / maioriātes de quo est: Et respondēdū est q̄ est de seip̄a: quia si nō / aut esset de eq̄litate aut minoritate: q̄ de genere relationis est. ¶ Per secundā speciem querit / de quibus est? Respondēdū est q̄ ē de suis correlatiuis. s. de maiouificante / maiouificabili et maiouificare: in quibus sua essentia est substantiata et fundata. ¶ Per tertiam speciem querit / cuius est? Respondēdū est q̄ est subiecto in quo: eo q̄ et ipsa habituatū est. Et oia ista sunt clara manifesta. ¶ Per primā speciem regule e. querit / maioriātes q̄re est: Et dicēdū est q̄ est ex eo q̄ ea sunt sua cōcreta relata naturalit̄ et essentialit̄. ¶ Ampli⁹ per secundā speciem querit / maioriātes q̄re est? Et respondēdū ē: v̄t alia principia sint subalternata de suo genere et cū ipso sint q̄tata. ¶ Per primam speciem regule f. querit / maioriātes q̄ta ē? Et dicēdū est q̄ est tāta q̄ta est contentiā in subiecto in quo est. ¶ Adhuc p̄ secundā speciem querit / q̄ta est: et dicēdū est q̄ est tāta q̄te sunt maioriātes subalternatē subsistentes ei: et hoc p̄ regulā b. significabile est. ¶ Per primā speciem regule g. querit / maioriātes q̄is est? Respondēdū est q̄ est talis q̄is potest esse per propriā passionē existētiē i subiecto in quo est. ¶ Tercum per secundam speciem eiusdem regule queritur / qualis est: et est dicēdū q̄ ē talis qualis pōt esse p̄ appropriatam existentiā in subiecto in quo est: sicut aliquis homo ē maior in quantitate / et aliorū intētiē ad bedinē / et magis iustus per iusticiā q̄ aliter homo. ¶ Per omnes species regule h. queritur / maioriātes q̄n ē: et respondēdū est q̄ ē tunc quando ē: realiter in omnibus suis speciebus suarū regularū in quibus est assituatē. et hoc bene intueti vltus ē. ¶ Per omnes species regule i.

q̄n
d k
vby
d k
q̄mō

cūg

v̄m

e maioriāte per talas de cta.

q̄d
f m f
m f

Et in alio

Et in alio

Et de quo

Primit

Material

Resist

E quare

Exist

Agent

F quantū

Commū

Discretū

Et quare

Propter

Appropri

q̄n
c d k

vby
c d k

Octava pars.

quo modo

queritur/maioritas vbi est? Et est dicēdū qd est in maiori subiecto/habitu /loco z huiusmodi: et hoc per oēs species regule i. clarū est. ¶ Per regulā modalitatis querit/maioritas quō est? Et respondendū est qd est p modū differētie q̄ causat sua correlatiua q̄ sint maiora differendo. ¶ Itē est per modū cōcordantie que causat q̄ sint maiora cōcordādo. Et est p modū regule a. ratione maioriū ap propriationē z hmoi: istis tñ maioritati bus existentibz maioriū maiōitate que ē genus ad istas subiecturas supradictas: sicut picularares albedines sunt sub vniuersali albedine z hoc p se patet. ¶ Per oēs species instrumentalitatis q̄rit/maioritas cū quo est? Et dicēdū ē qd est cum suis correlatiuis z cū suo maiori habitu cū quo sunt habituate maioritates subalternate/siue maiores actus in quibus relucet/sue similitudines.

en quo

De equalitate per regulas deducta.

u v m m

De equalitate per regulas deducta.

Verū/vtrū sit dare aliquā equalitatē que sit p̄cipiū generalissimū? Et respōdēdū est qd sic vt patet p equalitates subalternatas z indiuiduatas plantarū/q̄ idē sunt specie: et similiter est manifestū in fructibus q̄ sunt equaliter indiuiduati: z hoc per regulā b. vltimū est. ¶ Per primā speciem regule c. querit/ equalitas quid est? Et dicendū est qd ē ens cui pprie competit coequare. ¶ Amplius p secundā speciem querit/ quid hz in se essentialiter? Et respondendū est qd sua correlatiua innata ex quib⁹ est cōstituta: videlicet ex coequitate/coequabili z coequre. ¶ Adhuc p tertiam q̄ritur/qd ē in alio: et est dicendū qd est actius z passiuus equaliter est cōstituta ex forma z materia. ¶ Item per quartā speciem querit/ quid hz in alio: et est dicendū qd hz suos habitus cū quib⁹ indiuidua sunt equaliter habituata: sicut in pomario poma sunt equaliter eiusdē speciei: et sic de elementalib⁹ sensibilibus/z imaginabilib⁹ /z rationalibus/z mechanicis/z artibus liberalibus: z etiā de moralib⁹. ¶ Per primā speciem regule d. querit/ equalitas de quo est? Et respondendū est qd ē de seipsa: alioquin equalitates subalternate non haberent genus sine quo esse nō possunt. ¶ Ampli⁹ p secundā speciem querit/ equalitas de quibus est? et est dicendū qd ē de suis correlatiuis

essentialibus/sine quib⁹ minime potest esse hoc qd est: z ipso deficientibus deficient equalitates peregrine. ¶ Adhuc per tertiam speciem querit/ equalitas cū quib⁹ est? et dicendū ē qd equalitas actiū/z equalitātū potentiariū: sicut equalitas intelligendi/recolendi/volēdi est equalitatis/ intellectus/memorie z voluntatis: et sic de sensibilibus. z hoc se patet. ¶ Per primā speciem regule e. queritur/ equalitas q̄re est? Et respondendū ē qd est ex eo qd est ex suis equalibus relatiuis substantialib⁹ z vtrius z necessarijs cū quib⁹ demonstratio propter quid est: z etiā demonstratio per equiparantiā. ¶ Item per secundā speciem queritur/ equalitas quare est? et est respōdēdū qd ē i. aia: vt deus ab ipsa equaliter sit intellect⁹ /recolit⁹ z amatus: et in sensibilibus est/ vt equaliter obiecta sint sensibilia z huiusmodi. ¶ Per primā speciem regule f. queritur/ equalitas quāta est? Et dicendū est qd equalitas cōtinua est tāta quanta est subiectata i suis subiectis. ¶ Adhuc per secundā speciem queritur/ quāta est? Et respondendū ē qd ē tāta quāta est in suis correlatiuis z impari numero peregrino: z hoc per se clarū est. ¶ Per primā speciem regule g. queritur/ equalitas quāta ē proprie? et dicendū ē qd est talis qualis potest esse p propriā passionē subiecti in quo ē. Sicut equalitas substātiae/forme z materie. Et sicut sunt equalitates innate eniū sensiuum zc. ¶ Itē p secundā speciem querit/ quāta ē appropriata: et est dicendū qd est talis quāta potest ē p appropriatas passiones subiectoꝝ peregrinoꝝ in quibus est: sicut duo logica/ in logica/ et duo iudices in iusticia/ z duo cappati in cappis: z huiusmodi. ¶ Per oēs species regule h. querit/ equalitas quāta est? z respondendū est qd est tūc quā vere est i speciebus h. sicut in suis concretis zc. z sicut in cursu qui equaliter consistit inter curcentē z curribile: z tēpus p̄sens inter p̄teritū z futurum: et sic de alijs suo modo. ¶ Per oēs species regule i. queritur/ equalitas vbi est? et respondendū est qd est in semetipso: eo qd in suis correlatiuis est: et in subiecto in quo est equaliter deducta p actionem z passionem: et est in bonitate/ magnitudine zc. in quibus equaliter est/ vt principia sint equalia. Et est in differentia/ vt sua correlatiua sint equaliter differentia: et est i cōcordātia/ vt sua correlatiua similitur sint equaliter cōcordātia: et est in modalitate vt modaliter sit: et est in instrumentalitate vt instrumentaliter sit: z totum

Res.

Egnar

Exist

Agm

F. quat. cont

msm

Ugh

Prop

Appro

qm c. d. k

vly c. d. k

quia r m s v m s v

v m s v

h m s v

ex quo

Primit

Mahnil

q no hoc per b. manifestus est. ¶ Per regulam modalitatis quod est equitas quod est et dicitur quod est per modum que hinc in suis correlative et est per modum iusticie ponderis et mensure et proportionis in subiecto in quo est hoc naturaliter et artificialiter. Et hoc per se factum clarum est.

in quo ¶ Per omnes species instrumentalitatis queritur equalitas cum quo est et respondendum est quod est cum suis correlatiuis et est cum differentia cum qua agens distinguit et est cum correlatiua cum qua agens equaliter concordat et est proprietate propria cuius quia causat habitus proprios et huiusmodi ut patet in elementis vegetabilibus et c. et per regulam b. significabile est.

tur/minoritas cuius est: Et dicendum est quod est agentis in quantum de ipsa et cuius ipsa causat minoritates. Et omnia per se patent et etiam per regulas b. ¶ Per primam speciem regule c. queritur minoritas quare est: Et est dicendum quod est ex eo quia de correlatiuis ratione quorum est principium quantum ad suum genus. ¶ Adhuc per secundam speciem queritur quare est: et dicendum est ut sint entia minora de suo genere / sine quibus non possit esse motus / diuisio / generatio / corruptio / privatio. Et hoc per se factum apprehensibile est. ¶ Per primam speciem regule f. queritur minoritas quanta est: et respondendum est quod est tanta quanta est extra genus maioritatis et equalitatis. ¶ Amplius per secundam speciem queritur minoritas ista est: et dicendum est quod est tanta quanta sunt sua correlatiua / et sue minoritates subalternae / et sua indiuidua que sunt de suo genere. ¶ Per primam speciem regule g. queritur minoritas qualis est: Et respondendum est quod est talis qualis potest esse per propriam passionem subiecti in quo est: sicut vna substantia est minor alia per suam propriam passionem sine qua non potest esse. ¶ Item per secundam speciem queritur qualis est: et est dicendum quod est talis quale est minus predicamentum sibi appropriatum sicut minor quantitas / qualitas et c. ¶ Per omnes species regule h. queritur minoritas quando est: et respondendum est quod est tunc quando realiter est substantiata per omnes species regule h. que sunt de suo genere et etiam est tunc quando est in practica per minorificare et totum hoc patet bene inuenti. ¶ Per omnes species regule i. queritur minoritas ubi est: Et dicendum est quod est in seipso cuius sit in suis correlatiuis cum quibus est et est in subiecto composito minori substantie et accidentis: sicut aliquis cappa? que est in minori cappa: et aq in minori caliditate / et equus in minori cursu / et huiusmodi: et homo in minori modo: et artifex in minori artificio. ¶ Per regulam modalitatis queritur minoritas quod est: et dicendum est quod est per modum que habet in suis correlatiuis ut sit minor in essendo et agendo que aliquid aliud principium sicut aliquis homo in moralibus que hinc modum existendi in minori virtute / faciendo paruum bonum: et equus in currendo habet aliquotiens paruum currere. Et hoc per se clarum est. ¶ Per regulam instrumentalitatis queritur minoritas

De minoritate per regulas deducta.

De minoritate per regulas deducta.

Veris / vtru minoritas aliter sit substantia / et aliter sit accidens: Et respondendum est quod sic: quod si non destrueretur relatio substantialis existens in ter maioritate et minoritate / et etiam omnia principia essent equalia: et etiam relatio realis maioritatis et minoritatis non essent inter substantiam et accidens / quod est impossibile. Et hoc regula b. probat. ¶ Per primam speciem regule c. queritur minoritas quid est: Et dicimus quod est ens cui proprie competit minorificare / et a maioritate se prolongare. ¶ Et per secundam speciem queritur quid hinc in se: et dicendum est quod hinc sua correlatiua innata / in quibus et cuius quibus omnia alia principia sunt minorificabilia / diuidendo et annihilando subiectum in quo est. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est in alio: Et dicendum est quod est ens communitatiuum ut circa nihil esse possit. ¶ Per quartam speciem queritur quid hinc in alio: et respondendum est quod habet minorem essentiam / minus esse / et minorem naturam / quantitate / qualitate et c. et hoc per se clarum est. ¶ Per primam speciem regule d. queritur minoritas de quo est: et respondendum est quod est de seipso / ut sit principium generale / sine quo minoritates subalternae esse non possent de genere minoritatis. ¶ Per secundam speciem queritur minoritas substantialis de quo est: Et dicendum est quod est de suis correlatiuis / sine quibus naturam atque existentiam habere non possent. Minoritas vero accidentalis est de seipso / in quo habuit esse / cum quo minoritates substantiales sunt habitus: et minoritates potentialium sunt de suo genere. ¶ Per tertiam speciem quod

Equum exist

Agm

F quantum Contin

Disim

U quah

Appw

quand c d k

vbi c d k

di quo

cum quo

De minoritate per regulas deducta.

quid

in se

in alio

in se

de quo

de quo

de quo

de quo

um quo est. Et est respondendum q̄ est eū oibus alijs que sunt de suo genere ad inuicem in subiecto in quo est cū minori bus essentijs / cum minoribus actibus potētiarū videlicet cū minore currere / calefacere / z huiusmodi. ¶ **¶** Diximus de principijs per regulas deductis / z p̄ hoc q̄ de ipsis dictū ē / datur doctrina cuz qua potest hō alia principia implicata z peregrina deducere. / z per talē modū z doctrinā est intellectus valde generalis ad inueniendum plura media ad inuestigandum veras conclusiones.

Nonā pars principalis De nouem subiectis superi⁹ in alphabeto nominatis.

Per nouem subiecta omnium quod est implicatur

Nonā pars principalis De nouem subiectis superi⁹ in alphabeto nominatis.

Glouias in nouē subiectis omne qd est / implicatur: z extra ea nihil est. Adcirco volumus ponere ipsa in hac arte: vt cuz ipsius ars sit generalis: eo qz sunt generalia ad oia: z ideo discurrendo predicta subiecta per principia huius artis z regulas / de ipsis quidem subiectis nouciam habere poterimus: et si aliqd dubiū alicuius subiecti oriat̄ur / applicetur ad suū subiectū / vt infernus exemplificabimus / secūdū qd tractatus applicatiōis significatur. ¶ Et primo de primo subiecto qd ē de deo dicemus p. b. significato.

De primo subiecto qd ē deus.

Dius subiectū diuiditur in duas partes principales. ¶ Prima pars est de discursu dei per principia. ¶ Secūda pars est de discursu dei per regulas. ¶ Prima autē istarū partū in quinqz ptes diuidit. ¶ Prima pars ē de inuestigatiōe diuinā dignitatū sue rationū. ¶ Secūda pars ē de earū actibus intrinsicis z cōsubstantialib⁹. ¶ Tercia est de infinitate dignitatū. ¶ Quarta est de infinitate actū earū. ¶ Quinta ē de discursu dei p̄ principia. ¶ Adhuc secūda pars diuiditur in decē regulas: vt appar̄et in ipsis: z primo de prima parte videndum est.

De inuestigatiōe diuinā dignitatum.

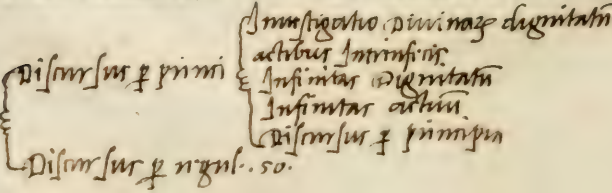
Dimo suppono / deū esse / qd probabimus in sc̄da pte p̄ncipali p̄dicte diuisionis. ¶ **¶** **¶** Deū esse: z suū esse est bonū / suum vero esse nō potest esse bonū absqz bonitate / sicut coloratū qd nō potest esse coloratū absqz colore. ē ergo sua bonitas / postqz suū esse ē bonum: z hoc necessarie. ¶ **¶** Deū esse: z suū esse ē magnū. Nā si nō esset magnitudo nō eēt dign⁹ q̄ eēt de⁹. vñ sequitur qz magnitudo diuina est es reale. ¶ **¶** Deū esse: z suū esse ē eternall⁹: naz alioqn si eēt icēptū / iā nō eēt dign⁹ q̄ eēt de⁹: ē qz eternitas sine q̄ ens eternū eēt non potest. ¶ **¶** Deū esse: z postqz esse potest: ergo potestas ē sine qua deū esse nō potest. ¶ **¶** Deū esse: z ipsemet seut seipsum. Aliter ei suū eēt nō esset dignū q̄ eēt de⁹. Est ergo diuina sapiētia / sine q̄ deus non posset scire seipsum. ¶ **¶** Deū esse: z ipse amat seipsum: alia enim non esset dignus qz seipsum. ¶ Est ergo diuinus amor: sine quo deus non posset amare seipsum. ¶ **¶** Deū esse: z suū esse virtuosum est: alioquin esset vitiosus de⁹: z sic non esset dignus esse deus. ¶ Est ergo diuina virt⁹ sine q̄ de⁹ nō potest ēē virtuosus. ¶ **¶** Deū esse: z suū esse est verū: qz nō / falsus esset: z per cōsequē nō esset dign⁹ vt esset de⁹. ¶ Est ergo diuina veritas sine q̄ de⁹ nō posset esse ver⁹. ¶ **¶** Deū esse: z suū esse gloriozū: qz si nō / iā nō eēt dignū q̄ eēt de⁹. Est ergo diuina glia sine q̄ de⁹ nō potest esse gloriozus. ¶ Probabimus diuinā dignitates esse realiter line qd de⁹ eēt nō posset idcirco numerabiles sunt / quibet existēte in suo pprio numero. Rō huius ē: naz nisi quelibet existeret in suo pprio numero / iā deus nō esset. Et iō vt deus sit / oportet esse in eo plures rōnes siue dignitates reales. Verūtamētiū ad essentia nō differūt. Nā oēs sunt vna z eadēz essentia diuina: vel vna est alia essentia: liter. vel em bōitas esset magna per accidēs. z eōuerio. Et sic de alijs p̄t̄ dicit. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus humanus / qz deus in quantum considerat unitatem siue essentia / nō considerat plures rationes: sed in quantum considerat / qz nō potest esse sine pluribus rōnibus numerat ipsas realiter: sicut hō qui in quantum nō considerat eērnū / nō considerat plura. Sed in quantum considerat / qz nō potest esse sine pluribus / intelligit z cognoscit in se esse plura. ¶ Inquisimus diuinā dignitates: z inuenimus ipsas deo cōessentialē

De inuestigatiōe diuinā dignitatum.
Mox
Dura
Rtas
Sap
volunt
virt
virt
glor

3 omne
107
07

De p̄lo subiecto qd est de⁹.

Subiectū de Deo dicitur

z subſtanciales ab eterno z in eterno. ſi
 niſvero quare ipſe ſunt coſiſtu in ſeipſo
 nō aut extra eas. Nā aliter eſſent p acci
 dēs: z ſimiliter deus/qd eſt impoſſibile.
 ¶ Et hoc eſt contra quodaſdā ſarracenos
 credētes habere alia z ſubtilē noticiam
 de deo. qui dicūt q deus eſt vnus: z non
 haber dignitates quo ad ſeſed hz eas:
 vt cum ipſe agat in creaturis: videlicet
 eſt bonus vt agat bonā creaturā: z ē ma
 gnus vt creet magnā creaturā: et ē ter
 nus vt creatura ſit durabilis zc. ¶ Unde
 patet manifeſte q in verbis ſiue di
 ctis ſuis implicat contradicōnez qm
 ſi ſic eſſet ſicut ipſi dicunt: iam ſicut de⁹
 eſt infinitus quo ad ſuas ratiōes/ crea
 ret quidē creaturas infinitas z eternas
 qd non facit/ neqz vt ipſimet dicūt. Quid
 enim dicunt eſſe nouū z quantū ſiue
 limitatum. ¶ Amplius implicat con
 tradicōne/ dicendo deū eſſe cauſaz pri
 mā: qz non eſſet cauſa prima ſi ſue ratio
 nes eſſent propter mundū: z ſic de⁹ eſſet
 cum ſuis dignitatibus vt mundus eſſet:
 quod eſt valde abſurdum dicere.

poſſe/ ſapiētia ſine ſcire/ volūtas ſine vel
 le/ et virtus ſine virtutificare/ z veritas
 ſine verificare/ et gloria ſine gloria:
 ri/ z deus non eſſet dignus vt eſſet de
 us cum habitibus priuatiuis z ſibi co
 eſſentialibus: qd eſt impoſſibile. ¶ Ma
 bent ergo diuine dignitates actus ſiri
 ſecos z ſibi coeſſentiales reales. ¶ Aut
 ſecus cognofcit. Omnis bonitas perfect
 a habet actū: et ſic de diuina magnitudi
 dine z eternitate zc. poteſt dici: ergo zc.
 ¶ Alterius nulla bonitas eſt perfecta
 abſqz actu: ſic de diuina magnitudine
 z eternitate poteſt dici: ergo zc. ¶ Con
 cluditur ergo affirmando z negando q
 diuine dignitates habet actus intrinſe
 cos et coeſſentiales.

*Nulla dignitas
 perfecti abſqz actū*

**De infinitate diuinaruz ra
 tionum.**

Quia bonitas eſt rō bono
 qz pducit bonū: z iā probatū
 eſt q ipſa hz actū. videlicet
 bonificare. Et iō ſi ma
 gnitudo eſt ens rōne cuius
 bonitas eſt magna/ eſt quidem bonitas
 rō bono qz producat magnū bonū. Et qz
 eternitas eſt rō per quā bonitas z ma
 gnitudo durāt: eſt ergo bonitas rō qz p
 ducat magnū bonū z eternū. Sed bo
 nitas nō poſſet eſſe talis rō/ niſi ipſa: eēt
 infinita z immenſa: ergo eſt bonitas in
 finita neceſſario. ¶ Diuina magnitudo
 eſt/ vt probatum eſt: z hz actum/ ſi mili
 ter. ſ. magnificare: z qz eternitas ē ens
 ratione cuius magnitudo durat: z pote
 ſtas eſt id rōne cuius magnitudo poteſt
 exiſtere z agere. ¶ Eſt ergo ſubiectum
 infinitum z immenſum p qd magnifica
 re poſſet ſe diffundere ab eterno: i eter
 no: z tale ſubiectum vocamus magnitudi
 nem infinitā. ¶ Eternitas eſt menſu
 ra ſimul z ſemel exiſtens nō habens ſalē
 quid a parte ante/ neqz a parte poſt: et
 ſuum ſubiectū z eſt eternum ab eterno:
 z ſic eternitas eſt infinita ratio: z hoc q
 dem bonum z magnum eſt/ z per pote
 ſtatē poteſt eſſe. ¶ Eternitas eſt vt pro
 batū eſt: z hz actum/ ſcilicet eternare: z
 ſic eternitas pōt exiſtere z agere infi
 te: ergo ſequit de neceſſitate q poteſtas
 infinita ē: ſine qua poteſtate eternitas
 non poſſet habere actū/ neqz eſſentiam
 infinitā. ¶ Sapiētia dei ſiue intellect⁹
 eſt/ vt iā pbatum eſt: eternitas: eterni
 tas eſt rōne cuius durat: z per poteſta
 tem poteſt exiſtere et agere: z magnum

*De infini
 tate diui
 narum ra
 tionum.*

Bonitas

Magnitudo

Aeternitas

Poteſtas

Sapiētia

88

**De actibus intrinſecis di
 uinarum rationum.**

ſcitur qz fruſtra eſt poten
 tia q nō reducit ad actum.
 ¶ Adhuc dicit qz potentia co
 gnofcitur per actus: z act⁹
 cognofcitur p obiecta: z ſic
 ſignificatū eſt qz diuine di
 gnitates habent actus ſine qbus digni
 tates dei eſſent fruſtra in infinitate et
 eternitate: z deus non cognofceret ſuas
 dignitates/ neqz obiectaret ſeipſū. Unde
 ſequeret q de⁹ nō eſſet deus p ſuas
 dignitates/ qd falſum eſt: vt ſupā pro
 batum eſt. ¶ Alterius ſi diuina bonitas
 non haberet actū: z ſic de alijs/ iam non
 haberet naturā/ et eſſet otioſa z vacua:
 z non ſe haberet ad aliquē finē/ qd eſt
 impoſſibile z cōtra regulam e. z etiā cō
 tra ſecundā ſpecie regulę c. ergo zc. ha
 bent ergo diuine dignitates actus intri
 ſecos z coeſſentiales z naturales. ¶ Al
 teri⁹ ſi dignitates non haberent coeſſen
 tiales/ quolibet quidē eſſet habitus pri
 uatiuis. Nam ſicut ceitas eſt habitus
 priuatiuis: eo qz non hz actum. ſ. vide
 re: ſic diuina bonitas eſſet habitus pri
 uatiuis/ ſi non haberet actum intrin
 ſecum ſibi coeſſentiale. ſ. bonificare/ z ſi
 militer magnitudo ſine magnificare: et
 eternitas ſine eternare/ z poteſtas ſine

*Actibus
 intrinſecis
 uinaruz
 tionuz.*

*fruſtra ē potentia quę
 non reducit ad actū
 Potentia cognofcit z actū
 Actus q obiecta*

do est per quas se potest diffundere im-
 mense: et per bonitatem infinitas intel-
 lectus bona est: et per voluntate est amabilis
 propter quod infinitas intellectus necessitata
 est quod aliter non potest se habere. ¶ **Divina**
 voluntas est: et similiter iustus actus: ut in
 superius probatum est: et si ipsa est infinita
 in eterno: et ab eterno intelligibilis qui-
 dem est infinita: sed si est finita: est intel-
 lectus: et non est intelligibilis infinite: nec
 per consequens divinus intellectus est ama-
 bilis et amatus ab eterno et in eterno: et sic
 diffinitiones bonitatis et magnitudinis
 et deficient: quod est impossibile. ¶ **Est ergo**
 probatum quod divina voluntas est infinita.
 ¶ **Divina virtus** est: sui actus sunt: ut su-
 pra probatum est: et non si ipsa est infinita: be-
 ne quidem: si autem non virtiosa quidem est per
 aliquid virtus in pedibus ipsam quod non sit in-
 finita. Et per consequens omnes alie rationes que
 pertinent ad finitatem: ipsas tamen existibus
 infinitis: et quod finitum non potest tamen se exten-
 dere sine diffundere: quod infinitum: mani-
 feste igitur apparet quod alie dignitates par-
 tium sunt vitiose et partim non: quod est val-
 de impossibile. ¶ **Est ergo divina virtus** in-
 finita. ¶ **Divina veritas** est: et suus actus
 sunt: ut supra probatum est: et cum verum sit quod
 bonitas et magnitudo et cetera sunt rationes infi-
 nite realiter: necessarium est ergo quod veritas
 sit infinita: alioquin infinitas predi-
 catarum rationum non esset vera: quod non habe-
 ret cum quo. ¶ **Divina gloria** est: et suus
 actus sunt: ut supra probatum est: sed essentia
 ipsius glorie autem est infinita: aut finita:
 aut partim finita et partim infinita: sed si ab-
 solute est infinita: bene quidem: eo quod non
 sequitur aliquid inconueniens quod ad se nec quod
 ad alias dignitates: si autem est partim fini-
 ta et partim infinita: maximum quidem
 inconueniens sequitur. Nam omnes alie dignita-
 tes non haberent subiectum glorie et que-
 ritur infinitum: et sic finitas glorie esset ha-
 bitus privatius per quem alie dignita-
 tes haberent penam: quod est valde impossi-
 bile. ¶ Sequitur ergo necessarium quod divi-
 na gloria est infinita.

voluntas

virtus

veritas

gloria

tate amata: per virtute virtuosus: per veritatem
 vera: et per gloriam est gloriosa. ¶ **Sequitur**
 ergo de necessitate quod actus boni-
 tatis: scilicet bonificare: sit infinitus: quo ad in-
 finitatem bonitatis: et tamen quo ad infinitatem
 omnium aliarum dignitatum sine ratione.
 ¶ **Magnitudo dei** est infinita: et huius actus:
 ut supra probatum est. Et ideo suus actus
 scilicet magnificare: aut est infinitus: aut est
 finitus. Si infinitus: bene quidem: sed si
 non: similis est arbori in qua elementarius
 magis est extensa quam vegetatiua: eo quod in
 extremitatibus arboris aliquoties sunt
 rami siccus in quibus vegetatiua non est:
 sed elementaria tantum: sic competit mag-
 nitudini infinite actus finitus: non autem
 infinitus: quod est malum contra bonum: et par-
 tum contra magnitudinem: et per consequens ma-
 gnificare et eternare non possent se con-
 uertere: et omnes alii actus diuinarum ratio-
 num deficerent: actus magnitudinis: et si-
 militer actus magnitudinis eius: ratione cuius
 essent parui. ¶ **Quia sequitur** quod infinitas
 essentie deficeret in finitate sui actus:
 prolongando se: ab actu infinito: quod est con-
 tra suam naturam: magis quiesceret in par-
 uo actu quam in magno: quod est distonum ra-
 tionis: contra infinitate bonificare: quod
 superius probatum est. ¶ **Concluditur** ergo
 quod magnificare diuinus est infinitus.
 ¶ **Eternare est** ut supra probatum est: et si
 militer infinitas et eternitas. Huius autem
 eternitatis: scilicet eternare: aut est infinitus:
 aut est finitus. Si est infinitus: bene quidem:
 nullum enim inconueniens sequitur: sed si est
 finitus: magnus sequitur inconueniens:
 quod eternare esset terminatus per tempus:
 et per consequens eternitas esset subiectus
 temporis ab eterno et in eterno: quod est
 deum impossibile: et contra infinitatem diuinarum
 dignitatum iam superius probatam.
 ¶ **Concluditur** ergo quod eternare est infi-
 nitus actus. ¶ **Possificare est** actus po-
 testatis: ut superius probatum est: sed pos-
 sificare finitus se conuenit cum potestate
 finita: sic et multo melius possificare
 infinitus se conuenit cum potestate infini-
 ta supra probata: et possificare creatus con-
 petit infinite potestati: et sic potestas que
 ad deum: et etiam quo ad creaturam: bene
 rat: et erit a sua natura. ¶ **Adhuc** boni-
 ficare: magnificare et eternare: non possent
 esse actus infiniti: eo quia nemo dat quod
 non habet: propter quod sequitur contra-
 dictio: eo quod bonificare: magnificare: et
 eternare qui sunt actus infiniti: ut proba-
 tum est: non possent esse infiniti: et quia

Mag

Actum

Poss

De infinitate actuum diuinarum rationum.

De infinitate actuum diuinarum rationum.

Quia bonitas est ratio boni non ut producat bonum. Et quod magnitudo est ratio quare bonitas est magna: adhuc per eternitatem est eterna: per potestatem potest esse et age re: per intellectum est intellecta: per volu-

bonitas

De deo p bonitate deducto. 107

ontradictio stare non potest. ¶ Concluditur ergo qd possificare diuinus est infinitus. ¶ Intelligere diuinu/ aut est finitum aut infinitu: si finitū bene quide: si vero est finitū/ sequitur magnū incoueniens: uidelicet essentia intellectus q infinita est/ non est intellecta: z sic i parte est subiectum ignorantie/ que est habitus priuatus pro que infinitas predicata rationis ignoratur/ qd est malū contra bonum/ paruū contra magnum. ¶ Concluditur ergo qd intelligere diuinū/ est finitus actus. ¶ Amare siue uelle diuinū/ aut est infinitū/ aut finitū: si infinitū bene quide. Sed si est finitū/ tam infinitas diuinarum rationū z actuum earum non esset infinite amabilis neq amata. Et sic infinitas amabiles. Et sic de infinitate bonitatis/ potest dici: qd est impossibile. ¶ Concludit ergo qd diuinum amare est infinitū. ¶ Actus diuine virtutis/ aut est infinitus/ aut finitus in essentia z numero virtutis. Si infinitus/ bene quide: si autē est finitus/ sequitur qd est infinitus in essentia z numero aliaz dignitatu: eo qd virtuose sunt infinite: z non in suo proprio numero: quod est valde impossibile. ¶ Actus diuine veritatis/ aut est infinitus/ aut finitus. Si infinitus/ bene quide. Si autē est finitus/ sequitur qd est infinitas in essentia z numero aliarū dignitatu: eo qd verifice sunt infinite: et nō in suo proprio numero/ qd est impossibile. ¶ Actus diuine glorie aut est finitus/ aut infinitus in essentia z numero. Si est infinitus/ bene quide. Si est finitus/ sequitur qd est infinitas in essentia aliarū dignitatu: eo qd verifice sunt infinite: et non in suo proprio numero/ qd est valde absurdum et impossibile. Nullus enim actus est maior in alio qd in seipso.

scap.
obit
vrt
vrt
loria

⁶ Sus est on: z ipse est suamet bonitas: p̄ sequitur qd sua bonitas est ei rō qd producat bonū necessariū. Ratio huius est: quia bonitas et deus conuertuntur in unitate nature: et hoc patet per diffinitiones bonitatis/ sicut in plāta in qua vegetatiua est ei rō qd pducatur vegetatiua necessariū: plāta tamē habēte suas cōditiones ad vegetandū. Sicut deus hz suas ad producendū bonificatū intrinsicū: ergo producit deo bonificatū intrinsicū: et hoc cū suo bonificare infinito p totā suā bonitate infinitā. ¶ De deo cognoscit se bonū in pducēdo bonificatū: considerat qd bonū quide est/ pducere bonū creatū/ vt intelligatur/ ametur z recolat/ z laudet p ipsūz sua bonificatio intrinseca: vt deo bonificet illas potentias qh ab ipsiis bñ obiectatur. Et propter hoc creatur potētiam intellectiua/ volūtū z recoliūtū/ in angelo z in anima rationali. Et p cōsequens omnes suas cōditiones p̄uenies eis/ vt perfecte deo possint frui: z bonū meritū acquirere. Et in isto passu cognoscit intellectus humanus primā intentionē suam quā deus habuit ad creandū bonas creaturas.

De deo p bonitatez deducto.

Modus extrinsecus

De deo per magnitudines discursio.

Sus est magnus: z ipse est sua magnitudo infinita cū qua hz magnificare infinitū sine quo non posset habere magnitudinem infinitam. Neq etiā eius actus infinitū. Et qz magnitudo est id ratiōe cuius bonitas z eternitas sunt magne. Ideo iste dignitates cū suis actibz cōcurrunt ad producendū magnificatū infinitum/ z sit bonificatus/ eternus/ z adhuc vt quibet dignitas habcat suū actū infinitū in magnificato infinito. ¶ De deo se cognoscit sic magnū z etiā infinitū/ existēdo z agēdo: z p consequens se cognoscit bene cōditionatū z dispositū ad producendū creatū magnū: z hoc intantū qd producat creatū infinitū si creatū esset capax ad recipiendū magnitudinē infinitā: sicut ignis si haberet copiam lignoz/ magnificaret z multiplicaret suā flāmā ylz ad spherā lune: z sic deo

De deo p magnitudinem discursio.

Extrinsicus Modus

De deo p principia deducto.

In isto capitulo discurrem deum per principia duobus modis. ¶ Primus erit intrinsicus/ z quo ad suā naturā. ¶ Secundus vero erit extrinsecus z voluntuosus quo ad seipsum et ga creaturas. Et in quolibet capitulo p istos duos modos discurremus: z iō per illū modū (deō in adiuuātē) intellectus humanus de essentia dei/ et de sua intrinsicā operatione: z etiā de modo quem habet erga creaturas/ noticiā habere poterit/ hoc sic.

de deo p principia deducto.

creavit magnum creatum: sicut celum/ angelum/ animam rationalem: & simili ter alias creaturas que de magnitudi ne sunt habitate. ¶ Et in isto passu co gnoscit intellectus humanus vium ma gnum ens creatum quod est maius q̄ omnes creature/ quod non audeo denū ciare siue demonstrare. Nas hec ars ge neralis est: vt iaz supius alibi dictū est.

De deo discursio per eterni tatem.

Intrin. modus

De deo di scursio per eternitate

Eus est eternus: & ipse est sua eternitas. Et sic deus necessitat se ad producēdū eternatum sine quo eterni tas non esset infinita/ neq; haberet actum infinitum. Et ad hoc cō currunt omnes dignitates cum actibus suis/ vt eternatus sit infinite bonificat⁹: & magnificatus &c. Et vt ipse dignitates cum suis actibus in eterno infinito sint acti. ¶ Et de ista sublimi productione/ valde miratur intellectus humanus. ¶ Et dum sic deus se considerat eternā do & intelligendo se dispositum & ordi natum ad producēdū mundū ab eter no & in eterno/ respectu sui ipsius: s; nō potest ipsum creare ab eterno/ ratione defectus mundi a parte ante. Nam fini tus est sicut celum quod non est ab eter no: sicut non est infinitum immensue. Nam corpus suum habitatum est de quāritate/ superficie & figura & motu: quorum tamen potest esse in euo eterno/ vt angelus & homo cognoscant/ diligāt/ & recolant & laudent diuinam productio nem suam.

Extrin. serm. modus

se dispositum & ordinatum ad produ cendum potestatem creatā non infinitam neq; eternam. Deus enim cognoscit se intrinsec: cū potestate absoluta & ordi nata: sed extrinsece cum potestate ordi nata tantum: eo quia deus non produ cit de sua natura creaturas: sed effecti ue producit eas. Sicut homo verus qui depingit hominem in parete/ qui non est de sua natura. ¶ Et sic intellectu⁹ hu manus cognoscit qua intentione deus creat potentes creatas: videlicet vt creature cū ipsis deum possent intellige re/ amare/ & recollere/ & laudare: & sic co gnoscit intellectus humanus q̄ possibili catus infinitus & intrinsecus/ est causa omnium possibilium finitorum & ex trinsecorum.

De deo per sapientiam de ducto.

Eus est sapiens siue intel lectus: ipse est ipsamet sa pientia: & ipsa sapientia est id ratioe cuius sapiens in telligit se necessitatum ad producendum intellectum in infinitate ipsius sapientie cū infinito intelligere p̄ totā essentā infinitā ipsius intellect⁹ sicut ignis qui cū suo appetitu naturali necessitat se ad producēdū ignitum si ue ignire per suā essentā. Et ideo omnes alie rationes concurrūt ad producēdū intellectu infinitū/ vt in ipsa p̄ductione quelibet dignitas habeat actū infinitū/ & hoc naturaliter. ¶ Dum deus sic se co gnoscit q̄ dignū & iustū est/ q̄ sic intelle ctus creat⁹ q̄ cognoscit ad honorifice sum mium intellectu infinitū. & sic creatur in tellectu angelorū & hominū. ¶ Sed mi ratur human⁹ intellectu⁹ postq̄ creatus est ad intelligēdū summū intellectu/ q̄ est cā quare ignozat ab ipso intellectu creato: sed postmodū cognoscit q̄ pecca tū est causa/ que quidez deuat angelos malos & hoies peccatores a fine q̄re sūt.

De deo sapientia deducto

Extrin. modus

De deo per potestates de ducto.

Intrin. modus

De deo p potestate deducto.

Eus est potēs: & ipse ē sua met potestas. Et sic de⁹ est necessitatus ad producē dum infinitum possificatū: vt sua potestas possit eē infi nita/ & habere actū infinitum. Et q̄ per potestatem infinitam di uina bonitas/ magnitudo &c. possunt exi stere & agere infinite: ideo omnes alie dignitates cum suis actibus concurrūt infinite ad producēdum possificatū/ vt possificatus sit bonificatus/ magnifi catus &c. ¶ Et deus dum sic cognoscit se potentem existēdo & agēdo/ cognoscit

Extrin. serm. modus

De deo p' voluntatē deducto.

Eus est volens: & ipse est suamet voluntas: id intelli git se necessitatum ad pro ducendum volūtā siue ama tum infinitum cum suavel le infinito per totam essen tiam infinitam ipsius voluntatis. Et sic producit secundum q̄ se intelligit et

De deo volunta deducto

Intrin. modus

vult. Et q: oēs cū alie dignitates cū suis actib⁹ sunt per voluntate diligibiles: idcirco ipse dignitates cum suis actib⁹ cōcurrūt ad pducendū volūtū infinitū: vt quelibet dignitas possit habere actum infinitū in volūto infinito/bōificato/magnificato etc. Sic deus se cognoscens et amans trāsit ad creandū voluntatem/ vt cū ipsa bene et magnifice et durabiliter etc. suus volūt⁹ sit intellect⁹/amar⁹ et recolūt⁹ et laudat⁹ sup oīa. Et q: propter hoc/volūtus infinitus diligit volūtates. creata eterno remunerādo eā/dādo ei gliaz. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus iusticia dei vñ oritur. Qm̄ sicut de⁹ cognoscit se dispositū ordinatū ad creā dū: sic cognoscit se ad iustificandū et remunerandū: et hoc idem cognoscit de diuina misericordia/cū qua cognoscit se dispositū ad parcēdiū secundū q: peccator: conscientia h̄s de peccato suo / pmit tendo satisfactionem secundū suū posse.

*extrin
modus*
→

*de deo p
rtute de
lecto,
extrin
modus*

*extrin
modus*

De deo per virtutē deducto.
 Deus est virtuosus: et ipse est sua virtus? et ei⁹ actus q̄ sunt ei essentialiales et naturales et ideo sicut amat se necessitatū ad producendū amātū infinitū: sic diligit et cognoscit se necessitatū ad cognoscendū et producendū virtuosum infinitū: et ad hoc cōcurrūt oēs dignitates cū suis actib⁹: vt per virtutē infinitā sint virtuose et infinite: et aliter nō possunt se habere/de⁹ sic amās et cognoscēs se intrinsece inclināt se/ et trāsit ad amādū et cognoscendū se esse ordinatum et dispositū ad creandū virtutes naturales: vt sunt figure et signa virtutis infinite et eterne etc. cū quibus virtutib⁹ creatis cognoscitur/ amet et recolatur/ et laudatur virtus infinita et eterna etc. ¶ Adhuc transit ad creandū virtutes morales/ de quibus loquimur infra in nouo subiecto/ eo q: sunt via paradisi. et vt deus cū ipsis remuneraret hoies de sua gloriā virtuosa: et dū sic intellectus considerat/ miratur quare hoies in hac vita nō sunt magis virtuosī moraliter q̄ vitiosi: postq̄ virtutes eorūz habent originē a virtute suprēma: vitia autē non. Sed deinde cognoscit q: hoc est / q: homines habent liberū arbitriū ad agendū bonū aut malū. Sed plus se inclināt ad potentiam sensitiuam: et plus amant ipsam/ q̄ ratiocinatiū. ¶ Ampli⁹ querit intellectus diuinus quare hoc permittit fieri: cum ipse sit virtuosus et non

vitiosus: et sit spiritalis et non sensualis Deinde cognoscit intellect⁹ q: ratio huius est/ vt iusticia dei habeat subiectum in quo agere possit. Verūtamē sciendū est q: liberū arbitriū se habet ad duas partes diuersas: videlicet ad partē bonā creatā cū qua agit bonū: et ad partē malā increatā cū qua agit malū et peccatūz que est pars increata/ et ex parte nihilū increatū p accidēs. homo enim intētus est deductus de nihilō/ habet inclinationem ad nihilū: qd̄ est contra esse: vñ manifestatur q: liberum arbitriūz/ partim conuenit cum esse/ et partim cum nō eē/ siue cū nihilō: quod idem est: et hoc equa liter. ¶ Sed adhuc querit/ intellectus postq̄ de⁹ scit q: homo peccabit/ quare ipsūz creauit. Et hoc cognoscit/ propter hoc/ q: bonum liberum arbitriū ei creauit/ cum quo potest se remouere a peccato: et ipsūm odire si voluerit: si autem non creasset hominem/ iniuriaretur de⁹ sue iusticie: quia non haberet subiectū in quo agere posset.

*si homo prout
nd Damnauit
Cur dicit cū
Crauit*

De deo per veritatē deducto.

Deus est ver⁹: et ipse est suā veritatē: et sic vere diligit et cognoscit se necessitatū ad producendū veritatē infinitā: et ex ipsa ipsūz pducit vt suā veritatē infinitū sufficientiam possit h̄re ab eterno et in eterno: vt alie dignitates actus veros infinitos habere possint per ipsum veritatum: sic deus amans et cognoscens se necessitatum ad producendū verū infinitū: inde diligit et cognoscit q: verum quidem est creare veritatē creatā naturalē/ et etiā moralē: vt per ipsas veritatum infinitum intelligatur/ ametur et recolatur/ et etiā laudatur. ¶ Sed hic miratur intellect⁹ q: deo vnde oritur medatū. Et postmodū cognoscit q: a nihilō oritur: de quo homo creatur: sicut lapis cadens qui suā grauitate cedit ad cētū qd̄ appetit.

*De deo p
veritates
deducto*

*Extrin
modus*

Mendacium

De deo p gloriā deducto.

Deus est gloriofus: et ipse est sua gloriā: et sic diligit et cognoscit se ad producendū infinitū gloriā: et de infinita gloriā pducit. ¶ De deo de alia essentia pducit non pot. Oēs em̄ alie essentia finite: no

*De deo p
gloriā de
ducto.*

*Extrin
modus*

liberum Arbitrium

neque etiā de nihilo p̄duci p̄t. Nā aliter esset finitū & nouū: q̄d est impossibile. Et ad hoc gloriificatā infinitū p̄currūt oēs alie dignitates cū suis actib⁹: vt in ipso gloriificato infinito possit h̄c actus glorioſos. ¶ **D**ū deus sic diligit & cognoscit se ne cessitatū ad p̄ducendū gloriificatū infinitū intrinsecū: deinde cognoscit & diligit q̄ glorioſum esse creare gloriificatum extra se in euo eterno positum: a q̄ summus gloriificatus & infinit⁹ intelligatur: amē: recolat et laudet gloriificato infinito: dando ei gloriā. ¶ Sed in isto passu intellectus p̄siderat: & mirat quare deus nō disposuit sic oēs hoies vt ip̄s intelligerent & recolerent gloriā ab ip̄o recipiendo. Sed recordatur capitulum iusticie in quo tractatur de libero arbitrio. Nam si hoies nō possent peccare iam nō possent multū amare: multū em̄ deum ille diligit q̄ ab amare suo se retinere potest. Et si nō esset pena: iam gloriā nō eēt bene cognita. Nā vniquoq; contrarium magis cognoscit p̄ reliquū.

Extrin
Actus

De deo per differentia dēducto. 103

Intrin. mod

Intrin. Intri.

ave
om
tum

an dif. fuit
in deo. multar
Essentias

Lecordatus est intellectus humanus scalā differentie in secunda figura positā: & negat q̄ differentia q̄ est in deo: nō est inter sensuale & sensuale: necq; inter sensuale & intellectuale: s; est inter intellectus & intellectuale esse existens: idē esse intrinsecū. Et hoc manifestat q̄d de principis prime figure dī. Ab̄q; em̄ differentia siue distinctione diuine dignitates siue rationes nō possent habere act⁹ infinitos. Et hoc manifeste apparet in bonitate. Nā bonificare ip̄s bonitatis ab̄q; dīa bonificans & bonificati: nequaqs̄ eē possent. Agere q̄d sine distinctione agētis agibile esse nō p̄t: sic q̄d nec bonificare ab̄q; p̄dictis. ¶ **H**ic autē q̄rit intellectus vtrū p̄dicta differentia ponat in deo multas essentias: & p̄siderat & cognoscit q̄ nō: sicut nō sunt in ip̄o multe bonitates. Ratio huius est: q̄ bonificas q̄ est tota ipsa bonitas: p̄ducit de se ip̄o totum bonificatū: infinitū & eternū: & bonificare & eternare a totis ip̄is ambobus eē p̄ducit. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ differentia est clara & inconfusa in ipsa bonitate infinita: eo q̄d ponit q̄ bonificatus: sit vnus distinct⁹ a bonificato & bonificare, et bonificat⁹ sit al-

ter distinctus a bonificatē & bonificare: & similiter q̄ bonificare sit alter distinctus ab ip̄is duobus supradictis: quōlibet istorū existente in suo numero. **I**psis tamen existentibus idem p̄ essentiam: alioquin differentia esset cōfusa in ip̄is: & per consequens deficeret eternitas: et sic nō conseruaret numerū suū vniciusq; trium p̄dictorū: q̄d est impossibile. Et adhuc deficeret intellectus diuin⁹: ignoreret quidē qualis esset bonificas: & qualis esset bonificat⁹. Et sic iste due dignitates deficerent: & per consequens oēs alie cū suis actibus: & sic essent act⁹ primitiui: q̄d est impossibile. ¶ **V**eritatē de p̄dicta differentia sciēdum est tāne q̄ ipsa nō est supra p̄dictas dignitates: necq; etiā supra p̄dicta correlatiua: s; bonificas & bonificat⁹: s; eadez ratio essentialiter & equaliter est cum eis distinguendo: sicut bonitas in bonificatō: & magnitudo in magnificatō. ¶ **D**um deus cognoscit in se eē p̄dictam differentia: cū qua sue rōnes sunt clare & actus infinitos habere possunt: cognoscit q̄ bonum quidē est creare differentias cū quibus multe creature possent esse a quib⁹ possit intelligi amari & recolī & etiā colaudari. Et in isto passu cognoscit intellectus que est causa multitudinis rerū differentium genere: specie atq; numero. ¶ **A**d huc querit intellectus: vtrū inter deū & creaturam sit differentia realis: ut intentionalis facta ab anima: & cognoscit q̄ per differentia quam deus habet in se naturalem: & coessentialē: deo: & per illam quam creature habēt naturalem & coessentialē: deus et creature realiter differunt. ¶ Ab̄q; em̄ talib⁹ differentis realis non different: s; p̄ differentiam intentionalem: tantū factam ab anima: q̄d est valde impossibile. Unde er go patet q̄ per reales differentias differunt: nō autem per intentionales.

Extrin
Actus

De deo per concordantiam dēducto.

Deus est concordans: & ipse est sua concordantia: in qua sue dignitates in vno & pluribus concordant: sicut in bonitas bonificando: & sua magnitudo magnificando: & sua eternitas eternando. ¶ **C**oncordat quidē in identitate essentie: que est vna natura & vna deitas: & concordant in plu-

De deo p
cordantia
deducto.
Intrin
mod

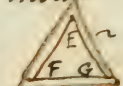
ribus: qz sunt plures rōnes / bōificatiū magnificatiū / cōternificatiū ꝛc. Sunt alter numerus / bōificare / magnificare / eternare ꝛc. Sunt alter numerus / bōificatus / magnificatus ꝛc. Et oēs isti tres sunt relatiui referentes vnum ens ab solutum. s. deus. ¶ **De deo sic se confiderat** ratione diffinitiois cōcordantie / creat vñ indidū rōne sue vnitatis: z creat plura diuersa rōne sue pluralitatis: videlicet multa significatiua: vt patet i scala cōcordantie ex quibus est vnus mundus constitutus: z creat vnam substantiam constitutam ex materia z forma: z creat vñ hōiem constitutū ex dia z corpore: z eorum conjunctionem: z creat vnum intellectum ex suis correlatiuis: sicut vñ syllogism⁹ fit ex duabus ppositionib⁹ z vna conclusiōe: et sic de cōsimilib⁹ alijs. Et hoc facit vt reuertat z appareat sua cōcordantia. Et adhuc vt ipse laudet et ei seruiatur.

habēs aliqd piacens sibi: sicut fluis cor essentialis bōificare / q̄ nō est in natura sue bonitatis principians: sed tm pūcti piatus est a principiante z principato: sicut amare principat⁹ est ab amante z amato. ¶ **De deo considerat q̄ est tale principat⁹** perfectū trāsit ad creandū mundū de nihilo tali mō vt vñ indiuidū generet aliud indiuidū / sicut vñ hō aliū hominē vna plāta aliā plantāz sibi similit. Et hoc cū principare substantia naturalit naturalit. ¶ **Adhuc creat aliud principium:** sicut intelligens qui causat intellectū obiectiue. Et intelligens z intellectus causant intelligere accidentaliter: vt intellectus scientiaz possit acquirere et sic de voluntate potest dici vt de habitu amoris induatur.

Extrin⁹ modus

De deo p intrin⁹ medium discursu

Extrin⁹ modus

De deo p intrin⁹ finem discursu

Extrin⁹ modus

De deo p mediū discursu.

M deo est mediū / sicut i sua bonitate bōificare z i sua magnitudine magnificare ꝛc. Et ipse est suū mediū eo q̄ infinitū est cū quo de⁹ mē mensurat se in tāto q̄ fit infinit⁹ p suis intrinsecū agere sicut per suū existere / i quo mediare / se coniungunt medians z mediat⁹ vt sunt vnum medium continuū z absolutū. ¶ **De deo sic se cognoscit** eē medium / deinde trāsit ad causas ab ipso creatas: vt patet in diffinitione mediū / z etiā in scala mediū in scōba figura posita: sicut agere quod est medium existēs inter agētē z agibile: z sicut amare inter amātē z amabile siue amatus.

De deo per finē discursu.

Deus est suus finis / z nō ē finis priuati⁹ / s̄ i ipō fine sunt multi termini / sicut in sua bōitate in q̄ bōificatiū ē vñ finis bōificat⁹ alter termin⁹ z bōificare alter termin⁹: z oēs isti tres quiescunt in vna bonitate. ¶ **De de⁹ sic se cognoscit** rōne finis trāsit ad creandū multos fines in mūdo / sicut habitū bōitatis q̄ est vñ finis moralit⁹ / de quo bōificās se habituat pducēdo bōificatū q̄ est alter finis. Et sic de bōificare suo mō. Et oēs isti tres termini q̄ essēt i ipā bōitate q̄ ē eorū finis: s̄ qñ priuat⁹ hō trāsit ad peccatū q̄dē habit⁹ bōitatis etiā sui termin⁹. Et p cōsequens hō deniat a suo fine rōne cuius tendit ad laborē euiternum.

De q

De deo p cōtrarietate deducto.

Deus est cōtrariās: sed nō est cōtrarietas / s̄ rias qdēz est. Nā peccatori dat penitentiā effectiue: in causat cōtrarietates: vt manifestat in scala cōtrarietatis. ¶ **De quidē non est cōtrarietas.** ipsa nāqz cōcordātia infinita est habēs actū infinitū z eternum. Sed in isto passū dubitat intellect⁹ / cuz deus sit infinitū cōcordātia: quare ergo pmitit cōtrarietas esse? Et huic respōdetur q̄ rietas existit inter deū z hominē peccatorē: vt iusticia dei possit extrahere suū actū in peccatore: nam sicut speculū ē dispositū ad recipiendū oēs figuras et impressas: sic deus est disposit⁹ ad cruciādū peccatores. ¶ **Amplius** nisi deus in mundo crearet p rarietas naturalis / iā mundus nō esset talis qualis est. ¶ **Adhuc** dubitat hie intellectus cū in diuina voluntate sit velle infinitum: quare igitur de⁹ habet nolle? Et vt hoc intelligat / adiuvat se cum exemplo superius dato. Nam sicut speculū recipit similitudine albedinis z nigredinis: sic deus diligit hominē virtuosum volendo: odit autem peccatores nolendo.

De deo p principiū deducto.

Deus est principiās: z etiā ē suū principiū: sicut i sua bonitate in qua deus est principās principiat⁹. s. bōificatū. Et est principiās non

quomodo cōtrarietas in deo

Extrin⁹ modus

De deo p cōtrarietas deducto.

Extrin⁹ modus

De deo p principiū deducto.

De deo per maioritatem di-
scursio.

Intrm. Mod.

De deo p
maiouta-
te discursio.

Quis est maior mundo et etiam omnibus contentis in eodem nam sue rationes sunt infinite et habent actus infinitos. Et ob hoc sicut est maior quam mundus cuius sua bonitate et magnitudine ne sic est antequam mundus cum sua maiortate. Adhuc sicut deus cum sua substantia est maior mundo cum sua maiortate: sic quidem deus cuius sua eternitate est maior mundo/ ipso existente cum sua nouitate. Item terum sicut substantia diuina est maior quam accidens: sic substantia diuina est antequam accidens mundi. Et in isto passu cognoscit intellectus quod impossibile est quod mundus sit ab eterno. Dum deus cognoscit sic suam maiortatem/ transit ad creandum maiortates/ cum quibus cognoscit et diligit sua maiortas quam significat in scala sepe figure.

Extrins mod.

De deo per equalitatem di-
scursio.

Intrm. Mod

De deo p
equalitatem
discursio.

Deo est equalitas: ut in sua coessentiali bonitate apparet etc. Nam cum bonificans habet duas actiões substantialiter: eo quod bonificat/ bonificatum et bonificare. Bonificat quidem habet unam passionem a bonificare: et habet unam actionem: quod bonificat bonificare: qui quidem bonificare/ habet duas passiones prelibatas. Et cum diuina bonitas sit infinita/ et habeat actum infinitum: ut superius iam probatum est. Ideo ipsa diuina equalitas est infinita/ ab omni accidente separata. Nam in subiecto infinito nullum accidens existere potest. Deus sic considerans suam equalitatem infinitam/ transit ad creandum equalitatem finitam substantialem/ et etiam equalitatem accidentalem. Creat quidem equalitatem substantialem ut per similitudinem infinitam equalitas cognoscatur. Item creat equalitatem accidentalem: ut per dissimilitudinem infinita equalitas cognoscatur: unum namque oppositum cognoscatur per reliquum.

ant. 2.
actio

Extrins mod.

Deo non est minoritas: quod ipse est maioritas infinita et eterna. Nam aliter unum oppositum esset aliud oppositum/ quod est impossibile. Et ob hoc deo conuenit maiorificare: non autem minorificare. Sed quod mundus absque minoritatibus minime esse potest: idcirco deus disposuit se ad creandum minoritatem in mundo: ut per minoritates finitas/ sua maioritas infinita cognoscat. unum enim oppositum magis cognoscit per reliquum: unum intellectus cognoscit quod deus est maior: absolute/ ratione eternitatis: mundus autem minor/ ratione minoritatis siue nouitatis. Deo sic se cognoscens disposuit ad creandum maiortatem magis quam minoritates. Ideo creat minoritates propter maiortates/ sicut corpus hominis propter animam rationalem. Et omnia corporalia ad corpus hominis/ et folia et flores ad fructum/ et sic de alijs secundarijs intentionibus ad primas intentiones. Inue stigauimus deus per principia explicata antedicta: ut de ipso noticia habere possimus: et sicut dedimus exemplum per principia explicata predicta/ sic potest dari per principia implicata/ tenendo modum quem tenuimus.

Extrins mod

De deo per regulam b. deo
ducto.

Intrm

Ueritur utriusque deus sit: ad probandum deum esse/ volumus tenere modum artis: videlicet miscere principia cum regulis/ ad inuestigandum et probandum deum esse/ faciendo de eternitate subiecti: applicando ipsum alijs principijs: et primo per bonitatem. Eternitas est. Nam si non esset/ mundus quidem seipsus principiaffer. Et sic est antequam esse/ quod est impossibile: nullum enim ens seipsum principiare potest: et eternitas et per se suum creatum videlicet ens eternum/ nulla quod de essentia absque suo concreto esse potest: et conuerso. Ipsa infinita duratio est: et suam infinitas bonam est. unum sequitur quod bonitas est ratio eterno quod agat bonum ab eterno: et in eterno per infinitam et bonam duratiōem. Illud quidem ens infinite bonum/ cui bonitas est ratio ut agat bonum infinite et eterne: et tale ens vocamus deum: ergo per predicta quod deus est hoc intellexit humanus tenendo modum artis generalis negare non potest. Eternitas est. ut supra iam probatum est: et est magna per magnitudinem in te

De deo
regulaz
discursio.

bonit

Mag

De deo per minoritatem de-
ducto.

Prima
Secunda

eo immēsiue ⁊ infinite: sicut sua magni-
tudo est infinita duratiue siue eternitati-
ue. Et tale ens eternū/existens subiectū
predicte eternitati ⁊ magnitudini voca-
mus deū existentē necessariū rōne p̄di-
ctorū/nā ens infinitū ⁊ eternū est neces-
sariū: qđ aliter nō pōt se habere. ¶ Eter-
nitas est (vt superi⁹ p̄batū est) ⁊ potē-
stas/potestas infinita est/sine qua infini-
ta esse nō pōt: ipsa quidē potestas est rō
eternitati qđ potest existere ⁊ agere infi-
nite: ⁊ tale subiectū p̄dicte eternitati vo-
camus deū. ¶ Eternitas est ⁊ suū ēē infini-
tū ⁊ intelligibile est: vñ sequitur qđ ali-
quod ens eternū est viuū siue h̄z vitā/si-
ne qua nō posset ēē intelligibile eternū:
⁊ tale ens infinitū ⁊ eternū vocam⁹ deū.
¶ Eternitas est/et est infinita duratio:
ipsa quidē amabilis est: vñ sequit qđ ens
eternū h̄z vitā sine qua nō pōt esse ama-
tū ab eterno ⁊ in eterno/ ⁊ tale ens ama-
tū ⁊ eternū vocam⁹ deū. ¶ Eternitas est
infinita ⁊ sic est virtuosa: nā absq; virtu-
te infinita minime pōt ēē virtuosa. vñ se-
quit qđ sua virt⁹ est infinita: vt vitiū non
sit ei p̄ciācēs: vñ sequit qđ sua eternitas
habet actū. s. eternare/ in quo actu om̄ia
principia prime figure habēt actus eter-
nos: sicut bonitas/ bonificare/ eternitas
eternare/ ⁊ potestas/ possificare ⁊c. alio-
quin ipsa virtus virtuosa esset ⁊ inuirtuosa:
qđ est impossibile/ ⁊ tale ens eternū ⁊ vir-
tuosum vocam⁹ deū. ¶ Eternitas est/et
qđ est infinita/ ideo est ens infinitū ⁊ glo-
riosum: est ergo infinita gloria/ sine qua
ens eternū infinitū ⁊ glōsios⁹ minime ēē
pōt: in quo ente gloriari ⁊ eternare sunt
infinite/ sine quib⁹ ens eternū haberet
eternā penā: qđ est falsum ⁊ impossibile. ⁊
tale ens in qđ sunt eternare ⁊ gloriari vo-
camus deū. ¶ Eternitas est ⁊ in ipsa sue
coessentialia rōnes sunt clare ⁊ nō cōfu-
se: videlz suū cōcretū qđ est eternū/ ⁊ est
p̄ bonitatē bonū/ ⁊ magnū p̄ magnitudi-
nē/ ⁊ potēs p̄ potestatē ⁊c. nō qđ sint diffe-
rētes rōnes existētes: s̄ agendo: videlz in
ipso eterno ente sua bonitas ⁊ magnitu-
do sunt idē p̄ essentialē: vt eternitas nō sit
bona ⁊ magna p̄ accidēs: s̄ p̄ se/ ratione
quidē actiōis sunt clare: eo qđ eternitas
est ratio eterno qđ agit bonū/ ⁊ magnitu-
do qđ agit magnū ⁊c. ⁊ ratiōe eternita-
tis est qđ sit eternatus p̄duct⁹: vñ sequit
necessariū qđ in essentialē eternitatis sit
eternans bonus: ⁊ magn⁹ p̄ducēs/ distin-
ctus ab eternato bono ⁊ magno: ⁊ qđ ip̄i
sint distincti ab eternare/ bonificare ⁊
magnificare p̄ essentialē relationem exi-
stentiē vñ essentialē: alioqñ rōnes essent

cōfuse. ⁊ tale ens eternū ⁊ absolutū voca-
mus deus. ¶ Eternitas est ⁊ p̄ p̄ns ens
eternum est: ⁊ in ipso ente eterno sue co-
essentialia rōnes in vno ⁊ in plurib⁹ cō-
cordant/ videlz qđ sicut eternitas est infini-
ta duratio/ qđ sua bonitas sit infinita
bonificatio: ⁊ sua magnitudo infinita ma-
gnificatio: ⁊ sua potestas infinita possifi-
catio: ⁊ suus intellect⁹ infinita intellectio:
⁊ sua volūtas infinita volūto ⁊c. ⁊ qđ oēs
sint vñ ens bonū/ magnū ⁊c. qđ quidē
ens habeat p̄ bonitatē bonificare infini-
tū/ per magnitudinē magnificare infini-
tū ⁊c. ⁊ tale ens appellam⁹ deū. ¶ Eter-
nitas est ⁊ per p̄ns ens eternū est: qđ
ipsa eternitas est infinita ⁊c. sequitur qđ
ens eternū est infinita: qđ ipsum ens est
bonū. Nullū quidē ens finitū pōt tra-
dicere enti eterno ⁊ infinito/ qñ agit bo-
nū eternū ⁊ magnū ⁊c. neg ēē ip̄m ens
eternū nō posset ⁊ se aliter habere post-
qđ sue coessentialia virtutes rōnes sunt
infinite ⁊ habēt act⁹ infinitos. ⁊ tale ens
appellamus deū. ¶ Eternitas est ⁊ ip̄s
est: s̄ eternitas est infinita duratio: ip̄s
h̄o nō pōt ēē infinita duratio: rō hui⁹ est
qđ tēpus sine motione ēē nō potē: eter-
nitas autē absq; motōe ēē vñ sequit qđ eter-
nitas est primū ⁊ vltimū principii p̄cia
cens tēpori absolute: ⁊ tale ens eternum
existēs primū ⁊ vltimū principii dicim⁹
ēē deum. ¶ Eternitas est: ⁊ qđ est infini-
ta essentialē absolute idē sequit qđ in ipsa
est eternare qđ est medium inter eterna-
tem ⁊ eternatū/ sine qđ eternitas esset infini-
ta/ quo ad existere/ ⁊ finita qđ ad agere
rōne cui⁹ sua infinita absolute destructa
esset: qđ est impossibile/ ⁊ talis eternitas
in qđ est coessentialē eternare/ dicim⁹ qđ
est de⁹. ¶ Eternitas est ⁊ qđ est infinita
existendo s̄ ⁊ agendo: vt suus finis sit
equalis sue existentiē/ videlz qđ sicut est
infinita quo ad existentiā/ qđ sic se habeat
ad infinita agentia/ p̄ eternitatē ⁊ eterna-
tū ⁊ eternare: ⁊ talem eternitatē qđ se ha-
bet ad vltimū finē/ dicim⁹ ēē deū. ¶ Eter-
nitas est ⁊ ipsa est maior duratio que ēē
potest/ cū maiori bonitate que ēē potē: et
cū maiori magnitudine qđ ēē potē: quib⁹
minoritas ⁊ tradicere nō pōt qñ sint infi-
nite rōnes existētes ⁊ agēdo. ⁊ talis ma-
ior duratio est deus. ¶ Eternitas est/et
per consequens ens eternū est. In quo
ente eterno sue coessentialia boitas/ ma-
gnitudo ⁊c. eternitati sunt equalē: vt
sua bonitas/ magnitudo ⁊c. sic sit infini-
ta quo ad bonificationem/ sicut eternita-
tis quo ad durationem: ⁊ tale ens eter-
nū dicim⁹ esse deū. ¶ Eternitas est/et qđ

¶ p̄ns

ap.

iol.

virt

glo

if

Comur

Comparitas

Primum

Mediū

finis

Maiores

Aequalitas

Minoritas infinita duratio distat quidem infinite a minoritate que est finita : et per consequens a finito qd est minus eternitate. Et sic de minori agentia et existentia potest dici quecumq; sint. ¶ Probauimus deū esse secundū p[ro]lat[um] per oīa p[ri]ncipia: verūtamē p[ro]bat[ur] p[ro]t[er] oīa p[ri]ncipia sylogizando: *Nullū ens infinitū ē ab[se]nt[is] infinita potest[ate]: eternitas est infinita: ergo &c.* tale ens non est celū / nec aliquid contentū sub eo: idcirco tale ens dicim[us] esse deū. Et soluta est questio qua queritur: v[er]ū deus sit: quia ipsum probauimus esse cū p[ri]ncipis et regula b. de sua quidē existentia et de sua intrinseca agentia / noticia haberi. potest / sua gratia mediante: hoc autē dico cū apprehensione: non t[ame]n cū cōprehensione: deus nāq; infinit[us] est / sed noster intellect[us] finitus.

sylogismus

Quid

De deo per regulā c. deducto.

De deo p regulaz c. deducto.

Et primā speciē regule c. q̄ritur / quid est deus? Ut de deo clariorē noticiā habeamus / per eius diffinitiones ipsum diffinire volum[us]. In quibus conuertuntur subiectū et p[re]dicatū: eo qd v[er]ū nō p[ot]est esse sine reitquo / rōne naturalis coniunctiōis quā habet subiectū et p[re]dicatū: sicut querere / quid est substantia: Et respondendus est qd est ens per se subsistēs: et querere / quid est ens p[er] se subsistēs: Est dicendū qd ē substantia ¶ *Deus est ens i quo sue rationes conuertuntur est deus.* ¶ *De[us] est ens in quo diuine ratiōes habent actus infinitos: sicut bonitas infinita h[ab]et bonificare infinitū / et magnitudo magnificare infinitū &c.* Ens aut[em] in quo est dōitas habēs actū infinitū &c. est deus. ¶ *Deus est ens cui sua coessentialis bonitas est ratio qd agat bonū infinitū et eternū: ens quidē cui sua coessentialis bonitas ē ratio qd agat bonū infinitū et eternū / ē de[us].* ¶ *Deus est ens qd sine infinitis rationibus esse nō potest: sed ens quod sine infinitis rationibus esse non potest / est deus.* ¶ *Deus est ens bonificans qui sine infinitis bonificatio / bonificat el non potest esse infinitū aut bonificati esse: et bonificare qui lab[or]is bonificante esse non potest / est deus.* ¶ *Deus est substantia ab omni accidente denudata: substantia quidē ab omni accidente denudata est*

Diffinitio De[us].

Bonitas

Mag.

Aternit

Ratio

deus. ¶ *Deus est ens absolutus non ab aliquo dependens. ens absolutum nō ab aliquo dependens / est deus.* ¶ *Deus est ens quod extra se nō indiget aliquo: ens quod extra se nō indiget aliquo / est de[us].* ¶ *Deus est ens quod aliter se non p[ot]est habere / est deus.* ¶ *De[us] est ens / qd tantū se h[ab]et ad suū fine quātū ipse est ens aut qd t[ame]n se h[ab]et ad suū fine q̄ritū ipse ē de[us].* ¶ *Deus est ens qd t[ame]n p[ot]est ex seipso / q̄ritū ipse est.* Ens aut[em] qd tantū potest de seipso et in seipso quātū ipse est / est de[us]. ¶ *De[us] est ens supra qd nulla maioritas ē: ens supra qd nulla maioritas est / est deus.* ¶ *Deus est ens q̄ritū se cognoscat agentē quātū ipse est.* Ens q̄ritū se cognoscat agentē quātū ipse est / ē de[us]. ¶ *Deus est ens cui impossibile est non esse.* Ens cui impossibile est non esse / est deus. ¶ *Diffinitio de[us] per viginti rationes in quibus necessarij subiectus et p[re]dicatū conuertuntur: v[er]ū patet p[er] regulam b.* ¶ *Et per tales diffinitiones necessarias intellectus quidē human[us] ē multum clarificatus ad cognoscendum diuinam essentiā / et suos actus intrinsecos / et naturales.* ¶ *De deo autē possunt fieri descriptiones per accidentē sic.* Deus est creator / et gubernator / et prima causa / et primus motor / et saluator / et huiusmodi. Per tales autē descriptiones intellectus nō est multū clarificatus / sicut per diffinitiones substantiales supradictas. ¶ *Per secundā speciē regule c. queritur / quid h[ab]et deus in seipso. coessentialiter et naturaliter: huic respondēdū ē qd h[ab]et coessentialia et substantialem relatiua. Sicut per suā dōitatē h[ab]et bonificatē / bonificatū et bonificare. Et per suā magnitudinē magnificantē magnificatum et magnificare. Et per suā eternitatem / eternatē / eternatū et eternare &c.* ¶ *Si ne istis quidē correlatiuis p[re]dicte rationes fieri nō possent de deo: nec etiā de essentia eius noster intellect[us] possēt habere noticiā. Nā sine ipsi[us] rationes siue dignitates dei essent vacuē et ocidē et imperfecte: et quelibet esset habit[us] priuatiuus. Et per cōsequens deus indigeret esse digno / postq̄ ipse indigeret rationibus perfectis: quia sine tali habere intrinseco / natura relatiōis esset. destructa: et etiā natura p[re]dicatarū rōnū: qd est impossibile.* ¶ *Per terciā speciē regule c. queritur / quid est deus in alio: Ad quod dicendū est qd est in effectu suo cā prima / primus motor / dominator / et gubernator / agens in effectu suo ad placit*

ht m sc

em m

tum / r absolutus sine aliqua resistentia sui effectus. ¶ Et in se quidem deus habet dominium & potestatem ad placitum sicut ea absolute in effectu suo. h3 etiam in creaturis ius vltimū / eo qz creator et gubernator est. hōne cui⁹ deus est dīspō situs ad iudicandū peccatores secundū opera eorū. Nā creauit creaturas ad suū seruitiū / qd est vltimus finis creature.

De deo p regulā d. deducto.

De deo p regulā d. deducto.

Prima

l. vii.

l. viii.

l. ix.

Er primā speciez regule d. queritur / deus de quo est? Et respondendū est qd est dō seipso. Sic em habes rōnes infinitas habentes actus in finitos / nō pōt esse de aliquo p̄iacente alio. Sed ipse quidē est p̄iacēs omnibus alijs entibus ab eo per essentialia distinctis: vt diuina bonitas que est p̄mitiua omni alijs bōitatu. Sicut enī infinitum qd est p̄mitiū enti finito. Et sic pōt dici de diuina magnitudine & eternitate &c. Et in isto passu cognoscit: intellectus humanus qd deus est actus pur⁹. ¶ Per secundā speciem regule d. queritur / deus de quo est? Et hūc respondendum est qd est de suis correlatiuis / ante dictis: sicut diuina bonitas que est de / que est de suis bonificante / bonificator bonificare: et oēs isti tres sunt de ipsa bonitate: sicut cōcretū qd est de sua essentia: & sicut homo de sua humanitate / et leo de sua leonitate &c. Et in isto passu cognoscit intellectus noster qd in deo nulla malicia / paruitas & nouitas esse potest. ¶ Per tertiam regulam d. querit / deus cuius est? Et hūc respondendum est qd non est alicui subditus: nā infinitus et eternus est: verum tamen in paradiso ē subiectum omnibus sanctis ab eo recipientibus gloriam obiectam.

De deo per regulā e. deducto.

De deo p regulā e. deducto.

Prima

Er primam speciem regule e. queritur / deus quare est? Et ē respondendum qd est formaliter per sua correlatiua ex quibus est. Et per consequens p suas essentielles rationes: et quia in ipso subiectum et p̄dicatum conuertuntur: vt superius probatum est in sua diffinitione. Sicut substantia que ē per hoc quia est de sua materia / r forma / r cōiunctione. Et homo de suo corpore et aīa r con-

iunctione. Et sic de syllogismo potest dici qd suum medium coniuicatum est cū superiori suo & inferiori. ¶ Alterius de? est per hoc / quia sue rationes infinite conuertuntur secundum indeterminate essentialie. Omnes enim sunt vna essentia diuina singularis: et adhuc quia omnes sue dignitates habent actus infinitos: et in sua diffinitione subiectum & p̄dicatum conuertuntur essentialiter: vt superius dictum est. Et in isto passu cognoscit intellectus qd deus immutabilis est: et qd suum esse aliter se non potest habere. ¶ Per secundam speciem regule e. queritur / deus quare est? Et respondendum est qd est propter suum finem absolutum finis enim infinitus et eternus non potest esse propter finem finitum. ¶ Adhuc manifestatur: videlicet qd deus sit propter finem absolutum: & non propter aliu. Quilibet enim correlatiuis suarum dignitatum est propter aliu correlatiuis: qz quilibet est vt alter sit: siquē nullus posset habere infinitam bonitatem / magnitudinem &c. ¶ Alterius deus est: vt sua agentia esse possit / r cōuerſo. ¶ Amplius in deo sue coessentialibus rationes sunt: vt ipse quidem cum ipsis possit habere actus intrinsecos et infinitos: vt sua agentia intantum infinita sit sicut sua existentia. Et in isto passu cognoscit intellectus errorē multorum in quo sunt dicentes qd deus habeat rationes vt agat finite cum ipsis extrinsece / sicut efficiēs in subiecto alieno r per accidens. Talis quidem error: est euident. Deus enim absqz coessentialibus naturalibus rationibus habentibus actus intrinsecos et infinitos non esset summum ens & infinitum: quia non esset summus bon⁹ / magnus / eternus per se / sed per aliud: immo homo / aut rosa / aut leo se haberet i plus respectu finis qd deus / eo quia habent proprios fines naturales ad quos se habet vt esse possint hoc quod sunt. Et sic patet qd p̄dicat⁹ error manifestat.

finaliter

De deo per regulā f. deducto.

quoniam

Queritur / deus quātus est? Ad quod respondendum ē qd quātitas dicitur duob⁹ modis: videlicet realiter r nūmeraliter. Realis quātitas est sicut quātitas corporis nūmeralis autem sicut qd cōputatur vñs / duoz. Realis quidez quātitas significat

De deo p regulā i. deducto.

Realis Corporalis Coni

quātitas

Numerus, numerus

12947 Distincta

Brohis

Numeral

Corr. formativa

quartus numerus

quartus numerus

Par impar

Numerus

Par impar

Substantivum medium in proposit

Quantitate continuas: generalis aut discretas. **Deus** quidem non hz quantitate reale: qz non hz corpus/ ens quide corporeum: quantitate hz: sed ipse deus hz continuas essentia z bonitate zc. In subiecto enim infinito qz itas nequaquam existere potest sicut in eternitate tempus z motus non possunt habere esse. Quantitas numerabilis in deo esse pot ratioe suorum correlatiuorum: sicut in diuina bonitate in qua bonificans cognoscit se esse vnu distinctus: z cognoscit bonificatum alteru distinctus ab eo. Et inuice bonificans z bonificatus cognoscit bonificare esse alterum distinctu ab ipso: et sic sequitur in ipsis quantitas numeralis: videlicet vnu/duo/tres/z in isto passu intellectus dubitaturum tria correlatiua aut plura sufficiunt in diuina bonitate. Sed recordatus est de diuina vnitatis z singularitate per quas deus est: vnu z singularis: sicut p suam bonitate bonus: z sua magnitudine magnus zc. **Quapropter** sufficit vnu singularis bonificans: z non bonificatus: et vnu singularis bonificatus z bonificans z alter vnu singularis bonificare z non bonificans. Si aut esset ibi quartus numerus zc. na esset ibi destructio vnitatis z singularitatis. Quartus quidem numerus aut esset bonificans no bonificatus/ aut bonificatus z bonificans/ aut bonificare z no bonificans: et sic esset superfluitas ibi que esset mala contra naturam bonitatis infinite: z vitiosa contra magnam z eternam virtute diuine bonitatis. z etiam agere contra gloriam diuine bonitatis z esset habitus malus z priuatiuus: sicut surditas/ ignorantia/ aut priuatiua: qd est impossibile. **Quierius** considerat intellectus quantitate numeralis que est principiu numerus: z secundum vnitatis oritur ab ipsa: z ternitas oritur ab ipsis: sicut conclusio a duabus propositionibus: z sic sequitur numerus perfectus: eo qz omnis numerus in ipsis conduditur: videlicet par z impar. duo quide sunt numerus par: tres autem impar. Unde patet manifeste qz quarta vnitatis est superflua: et etiam quinta zc. **Quia** sunt haberi par z impar: z etiam qz quarta vnitatis distincta est a scdavnitate que est inter media inter prima vnitatis z tertias: sicut in modo prime figure in quo media est subiectu in quo coniunguntur predicata maioris propositionis/ z subiectu minoris propositionis: vt subiectu z predicatu in conclusione conueniant in natura: vt patet per istu syllogismu. **Omne animal** est substantia: ois homo est animal: ergo ois ho est substantia. **Unde**

igitur cognoscit intellectus qz in diuina bonitate sufficit numerus ternus: et qz maior neqz minor numerus non est necessarius. Veritamen in speciebus sunt plura indiuidua quia tres. Sicut vnus/ duo/ tres z quattuor homines in specie humana: z illa oportet numerari p plures vnitates siue numeros: vt p se patet.

De deo per regulam g. deducto.

Er primam speciem regulae g. queritur / deus quis est / et huius debet responderi qz deus est talis quales sunt sue proprietates siue rationes: z earu actus confubstantiales: sicut per suam bonitatem: qz per ipsam est bonus: z per magnitudinem magnus est: z per eternitatem eternus: z sic de alijs. **Adhuc** quoniam bonitas est ratio bono qz pducit bonu: z e p magnitudine magna: z p eternitate eterna: z ipsa bonitas: ergo bonitas e ratio deo qz sit qualis pprie in producendo bonu in finitu z eternu: sicut caliditas: et multo melius est ratio igni qz per ipsam sit qualis in calefaciendo calefactus bonum/ magnum z durable. **Et hoc** significatur in correlatiuis qui sunt per secundam speciem regulae c. **Abisqz** enim talibus quantitatibus proprijs z consubstantialibus deus non possit habere esse proprium/ neqz per se esse/ neqz per consequens haberet actus intrinsecos z infinitos z eternos. **Adhuc** neqz appropriate possit aliqd extra se in alio subiecto: na esse qle appropriatu oportet qd causentur a qua i proprio: sicut aer z aqua qui calefacti sunt p propria caliditatem ignis. **Per** secundam speciem regulae g. queritur / deus qualis est: Et est dicendum qz deus est qualis per descriptiones: qz est creator z gubernator z saluator z hmo: sicut deus qz se disponit ad esse iustus et misericordis/ pius z benignus: tans efficacia in effectu suo distincto ab eo per essentiam z naturam.

De deo regulam g. deducto.

Proprijs

in se

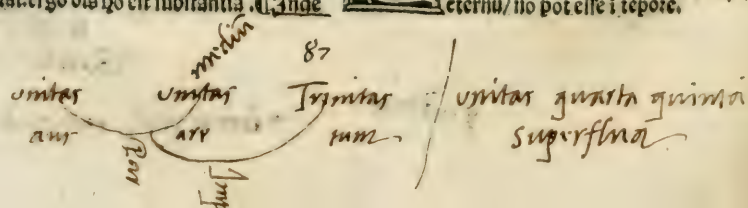
Approp

De deo p regulam h. deducto.

Queritur vtru deus sit in tempore? Ad hoc respondet qz no proprie: sed per accidentia. **Ad** ens ete nru habet actus eternu: no pot esse i tempore.

De deo regulam h. deducto. c. d. K

Sicut infinitum ens qd in q̄titate non potest esse: et sicut numerus senarius in numero quinario: neq; essentia mala in essentia bona: neq; videre accidere: neq; audire in videre: neq; intelligere in igno- rare &c. Et quia ista sunt manifesta p̄ regula c. d. k. homini subtiliter intueti cui dimittimus declarari propter vitandas prolixitatem.

De deo per regulam i. discursio.

De deo p regulas h. discursio. et k

Queritur /vtrum deus sit in loco? Et respondendū est q̄ deus proprie non est in loco: sed per accidēs. nā sicut eternitas non potest esse i tempore: neq; bonitas p̄ regula: neq; intellectus intelligens vere in ignorantia: sic quidem deus ratione sue infinitatis z immētate non potest collocari in aliquo loco. Infinitus enim et immēnsitas sunt id per quod deus comprehendit z pertransit omnem locum. Unde patet manifeste q̄ ipse est i omni loco: z extra omnem locum immēnsitas z infinite ab omni quantitate et superficie denudatus existit. Et hoc probant regule b. c. d. k.

De deo per regulam modalitatis discursio.

quomodo

De deo p regulam modalitatis discursio

Et regulam k. querit /quo modo deus est /z quomodo agit: Ad primum sic respondendum q̄ deus habet modum essendi hoc qd est per illum modum quem habet sue coessentialis z naturales rationes: z hoc figuratur in capitulo loci in quo q̄ritur /vbi deus sit /z quō deus producit in suis correlatiuis: vt supradictū ē. Ad huc manifeste apparet scienti hāc artez q̄ deus hz modū in agēdo in suis relatiuis: sicut sua bonitas que in q̄tū est ratio bono q̄ agit bonū /z magnitudo q̄ agit magnū /z eternitas /z ratio ei q̄ sit eterna: ergo bōitas est ratio bono q̄ p̄ducit bonū /magnū z eternū &c. Et hoc intrinsece /videlicet in suamet essentia natura sine aliquo accidente. Amplius deus hz modū extrinsece rōne consuetudinis suarum dignitatum. Nā quādo deus creauit mundū /intellectus ip̄ius intellectus ip̄ius intellexit enim: z sua volun-

tas voluit: z sua potestas possificauit: et sua bonitas illū bonificauit. Nā bonum fuit creare mundū: z hoc fuit in instanti / sine successione suarū rationū. Et hunc eadē modū hz deus in faciendo miracula /z in iudicādo /z parcendo /z gratias dādo /z huiusmodi: quia vult obiectiue agere: z sicut ipsum agere: z sua potestas possificat illum: et sua veritas facit illū verum. Et ad tale agere subiectum causatum est obediens. Ens enim finitus /enti infinito resistere non potest.

De deo per regulam instrumentalitatis discursio.

Queritur /cum quo deus est existens z agens? Et respondendū est q̄ est existēs cū suis correlatiuis coessentialibus rōnibus / sine quibus nō pōt esse hoc quod ē / neq; est luminum ens / sicut homo sine aia / z corpore /z capite. Nam si deus esset summus absq; sua bonitate /iā non haberet naturā cum qua esset disparatus a malicia: z sic iam non esset summus: sed potius esset infimus / quod est impossibile. Et si esset summus absq; immēnsitate /iā nō haberet cū q̄ distaret a quātitate. Et si nō esset eternus nō posset segregari a tpe. Et si nō esset per se potens / iam non esset per se: sic de alijs. Et q̄ ē per se: vt supra probatur: ergo patet q̄ ē existens cū suis coessentialibus rationibus sine quibus nō esset summus.

De deo p regulam instrumentalitatis discursio.

Ad huc deus agit intrinsece cū suis rationibus: vt apparet in suis correlatiuis per secundam speciem regule c. designatis. Iterū agit cū predictis rationibus z relatiuis extrinsece effectiue / nō aut naturaliter. Nā ipse indinat se moraliter: ad suum effectū: sicut iust^{us} ad iudicandū cū iusticia: z logic^{us} ad syllogismū cū ratione: z huiusmodi. Diximus de deo per regulam k. deducto: et per ea que dixim^{us} de ipso explicite / potest artista dicere de deo p̄ principia implicata: reduca ad principia explicata: sicut nos fecimus. De primo subiecto largo modo tractauim^{us}: quia sua materia est valde diffusila. De alijs autem subiectis nō ita loquemur: quia eorum materia nō est tantum diffusila. Et quoniam noticia potest haberi de ipsis subiectis per hoc quod de primo subiecto diximus: et hoc quidem significatum est in patria. Nam sancti in obiectando deum / oia cognoscunt.

et m si m m m m

De secundo subiecto scilicet de angelo: et primo per principia deducto. 103.

Deductio angeli p principia.

bonitas

Cur no habent linguas Angly Magnit

Duratio

Potestas

Unitas angeli est ei ratio q agat bonu/inqstuz talis ratio est magna/est ei rovt agat magnu bonu. z inqstuz est durabilis/est ei ratio vt agat bonu durabile z cetera. rritamē nō dico q angelus pducatur sine generet aliū angelū: qz si sic/iaz euacua ret se ratione sue infinitatis/nouitatis/indivisibilitatis/quas hz a lōitudine z latitudine remotas. Illud qdē qd angelus hz in se/ est bonū intelligere/amare z recollere principia naturalia. ¶ Adhuc angel' cū alio hz bona verba. Sz mirat' intellectus cur nō habeant linguas angeli/ z organa z hmoi: quō b locutio pōt esse. Quousq; recordat' q locutio eorum nihil aliud est qz bonū intelligere/amare z recollere adinuicē: nam per corū bonitātē totū hoc est bonū. ¶ Magnitudo angeli est ratio q bonitas/ duratio illi' sint magne. vñ sequit' q bonitas sit magna per suos correlatiuos sine quib' nō esset magna. ¶ Sed hic mirat' intellect' quid bonitas angeli/ postqz ipse non pducit sine nō generat aliū angelū doct' recordat' actū alioz principiozū bonificatoz in suo p'pno bonificabili: sicut intellect' q p'pno in suo intelligibili alia principia intelligibilia siue intellecta facit. ¶ Duratio angeli est ratio qua ipse durat: z etiā durant sua principia z act' in instanti sine successione eoz. Sed miratur intellectus q est causa sue sustentationis tū nō recipiat nutrimentū ab exteriori atq; augmentū quousq; recordat' est angelicam naturā: que quidē nō est composita ex contrarijs. Et si sol qui est eius corpus durat sine nutrimento/ z multo magis angelus q est spiritus a superbie denudatus. ¶ Potestas angeli est ei ratio q possit existere z agere. Sz miratur intellect' cur ipse nō habeat organa/ que sint sua instrumenta agēdi: z tunc temporis recordat' correlatiuos sue potestatis cum quibus agit/ quasi p modū instrumentoz possificando. nam sicut caliditas que est accidentis est instrumentuz cū quo ignis potest agere calefaciendo/ sic z multipotens angelus per correlatiuos sue potestatis potest existere z agere. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect'

q' principia consubstantialia Angeloz sunt eis quasi per modū instrumentoz. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q est ratio quare angel' est in altiori gradu qz entia inferiora. ¶ Intellectus angeli est et ratio qua ipse intelligit cū suis correlatiuis: nam cū suo intellectu est intelligens/ videlicet est actiū intelligēdo in suo intelligibili i quo alia entia intelligit. Quid mirum si hoc facit: ignis nāq; qui nō habet tam altam virtutē sicut angelus/ in suo ignibilibi alia elementa calefacit. ¶ Adhuc quidē miratur intellectus per quē modum intellect' angeli/ cum non faciat species per sensum neq; per imaginationem/ quō intelligit ipsas: ¶ Sed recordat' est intellectum angelicū/ q est quasi per modum instrumenti ad intelligēdū: hz sit angelo consubstantialis/ sicut z alia principia sunt ei consubstantialia/ sicut voluntas hōis ad volēdū: z multo magis/ eo qz nō potest esse sine organo corporali: angelus autē qui altior creatura est. qz homo/ pōt intelligere sine organo ei coniuncto. ¶ Angel' virtusua voluntate tanqz instrumento/ qz uis vere nō sit instrumentū/ voluntas qdē naturalis est angelo ad volēdū: vt cum ipsa voluntate agat diligibilitatez ei signatam per ordinē iupremū. ¶ Sed mirat' intellect' que est causa quare voluntas angeli potest diligere illa que nō sunt in sensu neq; in imaginatione: hz recordatur suā ruditatē z grossitēdē qua habet: eo qz cū sensu z imaginatione est coniunctus: voluntas autē angeli sic: z multo magis se potest habere ad obiectū absq; sensu z imaginatione/ sicut plāta ad appetitū sine sensu z imaginatione. ¶ Angelus habet virtutē cū qua naturaliter agit in suis principijs/ inqstūm p ipsam virtutes sunt virtuosā/ z habent act' virtuosos/ z per bonitatem bonos/ z p magnitudinem magnos zc. Sz miratur intellectus p quem modū angelus accipit virtutes accidentales/ vsq; quo recordatur angelum habere virtuosos habitus/ obiectando obiecta per virtuosum intelligere z amare: etiā per iustum z prudentem z charitatum agere ipsis adiuantibus nō hira peccata: z malos angelos/ nobis denūciationes faciēdo a supremo principio/ z nostras orationes ad ipsuz reportando/ z p nobis rogādo. ¶ Angelus per suam virtutē est verus intelligens/ amans z recollens: sicut homo/ z multo melius qui p suam animam vere intelligit/ diligit z recollit/ z per suā imaginationem vere imaginatur: z per

scop

uolūt

uirtus

uirtū

suam sensum vere sentit. ¶ In isto passu miratur intellectus quare angelus uideret intelligit hominem coloratum iustum et inuisum: cum non habeat oculos: quousque recedat quedam rusticus: qui mirabat se rex habebat diuitias et honores / postquam ipse rusticus pauper erat sine honore.

In angelo sua gloria est ei quasi instrumentum cui quo est gloriosus: sed sua uoluntas est ei quasi instrumentum cui quo di liget: et sua bonitas est qua est bonus.

¶ Sed hic miratur intellectus querendo que est causa quare angelus est gloriosus: postquam non habet delectationem per sensum et imaginationem / donec recordatur hominem habentem maiorem delectationem / et gloriam: obiectando suum obiectum intelligendo / amando et recolendo / et obiectando: etiam inferiora sentiendo et imaginando.

¶ In angelo sua differentia consentialis est ei et ratio quod sit ex pluribus principijs differentibus numero.

¶ Sed miratur intellectus que causa est illius differentie: cum in angelo sua principia non differant per colores / sapores / figuras / et huiusmodi: donec recordatus est quod sonus non est obiectiuis / nec color auditus.

¶ In angelo sua concordantia est. causa eius principia (quod sunt multa) conueniunt in una substantia bona per bonitatem: et magna per magnitudinem etc.

¶ Sed miratur de hoc intellectu quousque recordatur elementatam in quo multa elementa conueniunt in uno composito / per ignem ignitum et calefactum / per aerem aerificatum et humefactum / per aquam aqueificatam et frige factam / et per terram terrificatam et desiccata.

¶ Angelus non est ex contrarijs compositus: nam sic est extra elementa per naturam: sicut est extra punctos / numeros / figuras / et huiusmodi.

¶ Sed miratur intellectus cum angeli boni et mali non sint ex contrarijs compositi: quid ergo est causa quare ipsi sunt adiuicem contrarij: donec recordatur quod bonus angelus est habitatus de fine primo: angelus uero malus euacuatus est illo. Et in isto passu cognoscit intellectus quod illa contrarietas est ualde admirabilis in euo sempiterno.

¶ Angelus per suum principium est efficiens effectiue: et sua forma est: de suis uisus constituta: uidelicet de suo essentiali bonificatio / magnificatio etc. Et sua materia est constituta de suo bonificabili / magnificabili etc. sine qua non esset perceptibilis suis finis naturalibus: ut sit hoc quod est sine alia essentia sibi coniecta. Sed est vnus alius

finis supremus: uidelicet deus benedictus in quo quiescit intelligendo / amando / recolendo suum intelligere / amare / recollere / bonificando / magnificando etc.

¶ Sed miratur intellectus per quem modum angelus habet naturam / cum sua essentia non sit diuisibilis / nec alterabilis: sed recordatur solem esse indiuisibilem / et inalterabilem / eo quia a motu et a successione est remotus.

¶ Angelus est medium siue subiectum in quo suis finis insunt suis principijs / et principia refluunt fini quolibet principio mensurante se ipsum cum alio tantum quantum ipsum est: ut ex eis sit una substantia completa.

¶ Sed miratur intellectus cum angelus non habeat existitatem cum lineis / per quem modum habere potest mensurationes acti posset esse compositus ex pluribus principijs / donec recordatur existitatem spiritualem extra lineam et punctos substantiatam in subiecto: sine qua vnus angelus non posset habere maiorem essentiam et actum quam alius: nec etiam vnus angelus posset recipere a deo maiorem gloriam quam alius.

¶ Finis angelis consistit duobus modis: uidelicet naturaliter / supernaturaliter. Naturalis est sicut bonus magnus finis etc. et naturaliter habet bonos et magnos actus etc. Supernaturalis finis est ille qui est ex parte sui obiecti supremi / quod summe est intelligibile / amabile et honorabile. Et quia deus per angelum intelligitur / amatur et recollitur: non autem per angelum bonus et magnus sit etc. sunt in essentia angeli intellectus / et uoluntas / et memoria in alio fine / quod sua alia principia.

¶ Sed miratur intellectus de ista maiestate et minoritate existentibus in eo: cum in sua essentia omnia sua principia sint equalia: donec recordatur illud quod dictum est de suo obiecto superius.

¶ Maioritas quam habet angelus quoad suam speciem est maior quam maioritas hominis quoad suam speciem. Et ideo sicut adamas attrahit ferrum per speciem: sic angelus per maioritatem sue speciei / habet scientiam de inferioribus abique organo: et etiam potestatem in ipsa sine organo.

¶ Sed miratur intellectus per quem modum hoc esse potest: donec recordatur quod ille modus est ei difficilis ad cognoscendum non autem angelo ad agendum: angelus namque maiorem maioritatem habet quoad suam speciem / quam homo quoad suam.

¶ In angelo est equalitas intellectus

glo

diff.

omn

intra

rim

tr

recla

nt

mir

Modum

finis
Naturalis
supernaturalis

Maioritas

Equalitas

Antithesis
sunt in Essentia
Amicitia
Voluntas
Mimoria

memorie z voluntatis: vt ipse equaliter possit obiectare deū intelligendo / amādo z recolendo. **Ratio huius** est: qz deus equaliter est intelligibilis/amabilis et recolibilis: z hoc quidem bonū est z magnū zc. alis suū oppositū esset magnū malum potestatis/eternitatis zc. quod est impossibile. ¶ **Sed miratur intellectus** qz est cū quare rationes angelorum non sunt equalēs in agendo intellectui voluntati z memorie: sed recordatus est solutionem huius questōis superius facte. ¶ **In angelo est minoritas innata** / eo qz creatus / finitus z nouus est. Nam deus creauit ipsum ex nihilo: quod non est aliud. Et de illa minoritate angelus malus est habituatus ad agendum peccatum / inclinando se libere ad agendūz peccata. ¶ **Sed miratur intellectus** que est causa / quare inclinatur se ad peccādū / quousqz recordatur qz angelus malus sic volēdo inclinatur se ad peccatum: sicut angelus bonus ad virtutē / diligēdo illas.

Minoritas

De angelo per regulā b. de deducto.

trum

De angelo per regulam b. deducto.

De regulā b. queritur / verū angelus sit siue angelus sint? Et videtur per ipsam regulam b. qz sic: vt patet in mixtione principiorū. Sed in hac parte intendimus hoc explicare et probare per mixtionem principiorum / isto modo resumendo aliqua que dicta sunt in capitulo bonitatis. ¶ **In principio capituli de bonitate dicitur** in pma parte secunde partis principalis distinctionis / qz **bonitas** per se est ratio bono qz agat bonum siue producat: z quia est magna per magnitudinem: est ratio duplicata bono qz producat magnūz bonū: z hoc scit diuina sapientia que bōa z magna est. Et qz diuina voluntas / equiparatur diuine bonitati: et sa pientia i magnitudine vult qz sint angeli: z si vult / ergo sunt angeli. ¶ **Dicitur in capitulo sapientie / capitulo paelegato / qz bonitas** per sapientiam est scibilis zc. Et ideo diuina bonitas est scibilis: z sicut est / scibilis / z est amabilis / est scibilis / z amabilis cū / magnitudine sue scibilitat / z amabilitatis: ergo est scibilis / z amabilis suus actus: z per cōsequēdo suus effectus: quia amabile est. Ergo angelus qui est magnus effectus / magnus bonus / magnus / qui esse possit in creatura: z si nō est effectus diuine bonitatis / est scibilis / z ma-

30

31

iori magnitudine possibilitatis scilicet / potentia. Et diuina voluntas non vult qz veniat in actum: quod est impossibile / et contra amabilitatem effectus diuine bonitatis. ¶ **Dicitur in capitulo volūtatis / capitulo dicto / qz bonitas** per volūtatem est amabilis zc. Si angelus est / totum vniuersum est perfectum: z quia in vniuerso nos habemus corpus inanimatum non coniunctum / sicut lapis: et habemus corpus animatum coniunctū / sicut planta / leo / homo zc. Et ideo debemus habere spiritum non coniunctum qui est superior: et magis similis deo: z hoc scit diuina sapientia. Et si spiritum non coniunctum non habemus: scilicet angelum diuina voluntas impedit ipm esse: eo quia non vult ipsum esse / et contradicit magne actioni diuine bonitatis in hoc quod est superius: z non in hoc qd est inferius: quod est impossibile: z contra diuine sapientie scibilitatem: ergo probatum est per causas superiores qz angeli sunt. ¶ **Probatum** angelos esse per tres rationes supradictas: z quia est tamus prolixitates / sufficiat quod dictū est. ¶ **Et in isto passu ostēditur** qz mixtio principiorum est materia / z subiectum in quo artista potest multa ad placitum inuenire z ad propositum applicare.

32

De angelo per regulam c. deducto.

quid

De primam speciem regule c. queritur / quid est angelus? Et respondendū est per istā primam speciem / qz angelus est illa creatura que magis similis est deo: eo quia est spiritus nō coniunctus: et agit de inferioribus / sine organo corporali et inuisibili. ¶ **Per secundam speciem queritur** / quid habet angelus in se sibi cōsistentē / z naturale? Et respondendū est qz habet suas partes innatas ex quibus est constitutus: sicut sunt sua innata bonitas z magnitudo zc. excepta contrarietate que non est sibi qualitas innata: z quia habet suam bonitatem innatam cum natura bonificantis / bonificabilis z bonificare: et sic de magnitudine et alijs / habet suas innatas actiones et passionēs: et cum suis accidentibus agit intus et extra / et in suis passionibus innatis recipit intra quod venit ab extra: sicut cū sua intelligibilitate recipit

De angelo per regulam c. deducto. c. f. m. s. h. m. s. r.

in libro intelligibilitates peregrinas. ¶ Per tertiam speciem querit/ quid est angelus in alio? Et respondendum est qd est agens et patiens: agens sicut in inferioribus in quibus agit intelligendo et diligendo etc. Et sua potestas perficit hoc qd sua voluntas vult: et hoc qd suus intellectus intelligit: et de sua memoria recollit. Et hoc si ne successione fantasmate: adiunãte tamen diuina bonitate/ magnitudine etc. Et per presentiam dei recipiẽdo ab ipso influẽtas causarũ patiẽdo: et ista passio est sibi salus et perfectio: angelus vero malignus recipit ab extra passioes: quãdo non potest peccata impetrare. Et habet passioes: qd deus abest ei per gratiam: et euacuatus est a suo fine. ¶ Per quartã speciem queritur/ quid hz angelus? ¶ Talis? Et respondendũ e qd habet in inferioribus potestãte: eo qd agit sine tactu/ sine visu/ auditu et imaginatiõe: et ista potestãte hz per pñsentia dei sic in qua est: sicut aia coniuncta que hz potestãte in potentis inferioribus/ eo quia cũ ipso coniuncta est. Habet adhuc angelos bonos gloriam in deo: et malos angelos penã: sed hoc esset longum enumerare.

de omnib⁹ supradictis trib⁹ sit sua substantia composita/ et ymita/ et substantialiter ab oi materia corpali disparta. ¶ Per tertiam speciem queritur/ angelus cum est? Et est respondendum qd est dei cum benedictione/ et gloria/ et glorificatione: sed angelus malus est dei cum contradictione/ pena et dolore.

Posit

De angelo per regulas e. de ducto.

Et primã speciem regule e. queritur/ que est angelus? Et respondendũ e qd est ex suis principijs naturalib⁹ constitutus: vt supra dixim⁹ in secunda specie regule d. quoniam suũ principium cũ alio componitur/ oportet darsens in coi de necessitate compositũ. Sicut dicitur qd iuncta anima cũ corpore/ sequitur homo de necessitate. Et posita elementaria cũ vegetatiua/ sequitur elementum vegetatiuum de necessitate. ¶ Per secundã speciem queritur/ quare est angelus? Et respondendum e respectu finis qd angelus est: vt deum intelligat/ diligat/ et recolat/ et ei honores faciat/ et implet vniuersum/ quia si nõ esset angelus in parte/ esset vacuum vniuersum: vt superius probatum est.

De angelis per regulam e. de ducto, forma

De angelo per d. deducto.

e angelo pd. de d. cio.

Et primã speciem regule d. queritur/ de quo angelus est? Et respondendũ e qd e de seipso: qd nõ est derivatus de aliquo alio. Ratio huius est/ vt sua inata bonitas/ magnitudo etc. sint ei principia in nata primitiua/ et dissimilia/ et incorruptibilia: vt sua essentia possit esse permanentis incorruptibilis: tamen dicimus qd a deo est creatus. ¶ Per secundã speciem querit/ de quo est angelus? Et respondendum est qd est de suis principijs innatis: sicut de sua vera bonitate/ magnitudine etc. et quia quodlibet inest ei tripliciter: sicut bonitas per bonificatum/ bonificabile et bonificare: et magnitudo per magnificatum/ magnificabile et magnificare etc. Et quia ista principia differunt essentialiter: angelus est compositus de sua bonitate/ magnitudine etc. Et de omnibus suis tuis est in ipso constitutã vna forma in comuni cum qua est actiuus et de omnibus suis bilibus: videlicet bonificabilis et magnificabilis etc. est constituta vna materia cũ qua passiuus est: et de omnibus suis. f. bonificare/ magnificare etc. est constitutus vnus actus in comuni cum quo causat actus extrinsecos: vt

De angelo per regulã f. deducto.

Et regulã f. queritur. Angelus quantum est? Respondendum est qd est tantus quantum esse e sue essentie: quod esse habet quantitatem continuã in quantum est vna substantia. Et habet quantitates discretas: eo quia ex pluribus principijs est compositus: et qd hoc sit verum/ significatum est in secunda specie regule d. vbi queritur/ de quo angelus est. ¶ Per regulã g. queritur/ qualis est angelus? Respondendum est qd angelus est duobus modis/ qualis videlicet per qualitates innatas et proprias. Et per qualitates appropriatas non sibi naturales. Vocamus autẽ propriam suam naturalem et substantialem bonitatem/ magnitudinem etc. ex quibus est constitutus. Et vocamus appropriatas suam bonitatem/ acquirãtas/ magnitudinem/ iustitiam etc. Et in angelo malo vocam⁹ appropriatas qualitates malignam suam/ inuidiam etc. ¶ Per regulã h.

De angelis per regulã f. de ducto, contin

Disimilitudo
¶
Proprii Appropriati

Primo

Ant

H c d k

quando

querit de tempore angeli. Et dicimus qd angelus est in tempore: eo qd est inceptus in tempore sine quo inceptus non fuisset. Ratio huius est: qd hoc qd est z no erat sine tempore non potest esse. Est adhuc angelus in tempore qm ad sua contrarietate: hoc e sine successione z sine motu: s; qn agit extra agit deo nunc in alio: sicut quado agit in die dominico hoc qd agebat in die sabbati. Et est in vno tempore qn est rome de die: et est in alio tempore qn est de nocte parisiis. Verumamen qn recedit a roma: z est parisiis/ suus recessus non est cu motu/ nec cu successione. Quonia sicut no indiget oculis ad videndum colore: sic non indiget motu: neq; successione in recessu: sed vult z est vbi vult. ¶ Per regulam i. queritur de loco angeli: Respondendum est qd angelus e in loco/ eo quia in loco creatus est: s; no est in loco occupans locu: quia locus non potest esse occupatus sine linea/ angulo z figura a quibus est omnis angelus se paratus. Et est in loco/ eo quia in vno loco est/ z non in alio in quo non e: et est in illo in quo agit/ in quo loco agere no potest sine presentia sua. Ratio huius est/ eo quia cum sua essentia agit z non cuz organo. ¶ Per primam speciem regule queritur/ quomodo angelus est z quomodo agit? Et respondendum est qd angelus habet modum essendi per compositionem suorum principiorum: vt figuratum est in secunda specie regule d. supradicta. Et habet modum agendi cum suis principijs cum quibus causas actus exteriores: sicut cum sua bonitate bonificatum/ z cuz sua potestate possificatus/ z sic de alijs. ¶ Per secundam speciem regule queritur/ angelus cum quo e z cum quo agit? Et respondendum est qd est cum suis principijs innatis z naturalibus aggregatis vt in secunda specie regule d. significatum est. Et agit cu ipsis videlicet cum intellectu intelligit/ cu voluntate diligit/ cum memoria recolit: et si bonus est/ cuz sua bonitate bonificat/ z cum sua potestate potest. Et si malus est/ malificat suum intelligere/ recollere z amare: et sic de alijs: hoc intrinsece z extrinsece agit cum suis principijs/ i. causando extra cum actu qui est intra. Sicut homo qui causat mente verba que profert ore.

Capitulo isto tractabim⁹ De celo cum principijs innatis ex quibus est/ cum quibus se habet ad principia inferiora effectiva/ sicut efficiens ad suum effectum. ¶ Celum e bonum per suam bonitatem innatam: z est magnum per suam magnitudinem naturalem: z ideo sua bonitas z sua magnitudo sunt et rationes vt bene agat inasigne z naturaliter in istis inferioribus mouendo se z alia. Et si dicatur qd quadoq; agit male/ vt Saturnus qui est malus? Respondeo qd hoc est per accidens: qd inferiora non recipiunt bene propter contrarietates elementorum ratione quarum Saturnus causat quadoq; monstruositates et inferioribus per nimiam frigiditatem z siccitatem. ¶ Celum est magnum z durable/ magnum quo ad essentiam z agentiam: et est durable/ eo quia est incorruptibile z immutabile: et no est aliquod ens excepto deo qd possit illud cogere/ neq; suum motu impedire. ¶ Celum est durable per se/ eo quia duratio est ei qntitas innata. ¶ Celum est per se potens/ eo quia sua potestas est qualitas sibi innata/ z sicut suus duratio est magna z bona: sic sua potestas est bona z magna. Et i illo passu apparet qd celum potest seipsum mouere/ vt sua bonitas magnitudo z duratio no deficiant potestati/ neq; potestas eis. ¶ Celum sicut habet voluntatem naturalem sibi coessentialem/ sic habet institutum naturalem sibi coessentialem cum quo gubernat suum ordinem/ z suum motum/ et actus suorum principiorum/ sine quo instinctu hoc non posset facere. Sicut leo qui cum Saturno habet vnu instinctum per calidum z siccum z frigidum/ z per nocturnitatem/ z masculinitatem/ z diurnitatem/ maliciam/ plubitatem/ z dyabolositatem. Alium vero cum Jove per bonitates/ z stagneitatem/ z dyaioueitatem/ z sic de alijs. ¶ Celus habet instinctum vt supradictum est/ et habet appetitum qd cum appetitu suo mouet se z inferiora vt habeat appetitum ad ipsum. Et habet vnum appetitum cum vno planeta/ z alium cuz alio/ sicut supra per instinctum exemplificatum est. ¶ Celum habet appetitum: et habet virtutem. Et sicut suus appetitus est sibi naturalis z coessentialis: sic sua virtus: et sicut est bonus/ suus appetitus per suam bonitatem/ magnus per suam magnitudinem: sic sua virtus. Et sicut habet vnum appetitum cuz leone/

De celo principia deducto. bonum

i. c. k. v. b. j.

k. quomodo

Matri

k. cum quo

Mag

DURA Ptas

volunt

De celo per principia deducto.

aliu[m] cum uirgine/aliu[m] cu[m] Saturno/
aliu[m] cum Ioue: sic de uirtute. ¶ Celi
est uirtuosum: ut dictum est: et est uerū
per se: quoniam sicut est uirtuosum per
uirtutem innatam: sic est uerum per ue-
ritatem innatam: per quā ueritate[m] po-
nit in uero appetibile[m]: et ad hoc concur-
runt inferiorum/potestas zc. ¶ Celi est
uerum: ut dictum est: z habet delectatio-
nem innatam: non dico ueritatis/sen-
sitiuam/imaginatiuā/z etiaz ratiocina-
tiam/sed motiuam: quoniam sicut plā-
ta in uergetatio habet aliquam delecta-
tionem naturalem: sic celum mouendo
seipsum z inferiora. Et sicut delectatio
uergatiue non attingitur per sensum:
nec per imaginationem: sic de delectatio-
ne eius: sed solum intellectus hoc attingit.
¶ Celi habet delectationem: ut di-
ctum est: z sua delectatio est inconfusa
per differentiam que est sibi principiu[m]
innatū in quo agit z causas multas dif-
ferentias delectatio. Quia uero differē-
tia est insensibilis/eo quia est principiu[m]
generale. ¶ Celi est ex pluribus diffe-
rentijs/ sicut totum ex pluribus parti-
bus suis. Et concordantia est unum prin-
cipium sibi coessentialē cum quo causat
multas concordias: z sic est una substan-
tia habens in se plura per differentiam
z concordiam. ¶ Celi habet concordā-
tiaz: ut dictū est: et h[ab]et contrarietate[m] pe-
grinam non sibi coessentialē: ut nō sit
corruptibile. Sed est instrumentū quo
contradicit inferioribus: sicut per calidū
et frigidū/siccū z humidū/per diu-
rurnitatem z nocturnitatem/ z huiusmo-
di: cum quibus causat mensuositates/
figura, tonitrua/ infirmitates/ infortu-
maz huiusmodi. Contrarietas non ē pri-
cipium celi sibi coessentialē: sed concor-
dantia est suum principium ut dictum
est. Et sic celum magis agit in inferiori-
bus concordando q̄ contrariando/ ratio-
ne cuius sunt plures sanitates q̄ infir-
mitates: plura fortuna q̄ infortunia: z
frequentius oritur homo cu[m] duob[us] oculis
q̄ cum uino: sic de alijs. ¶ Celi ha-
bet sua principia innata: ut dictum est:
cum quibus principiat inferiora effecti-
ue/ mediantibus entibus naturalibus
inferioribus: sicut sunt celi qualitates
et proprietates eorum. Et sicut de ele-
mentis: sicut de metallis/ z uergetatis/ z
sensuatis. Et ad hoc concurrunt magni-
tudo celi que magnificat potestatem celi z
suum instinctum/ appetitum/ uirtute[m] z
huiusmodi: unde sequitur influentia a
superioribus ad inferiora: et resiliencia

de inferioribus usq[ue] ad lunam: z hec con-
tinuē: et ratio huius est: quia celi temp[us]
est in continuo motu. ¶ In celo est me-
dium sibi coessentialē cū quo causat me-
dia inferiora: sicut bonificare celeste cau-
sat bonificare eternum: et mouere cele-
ste causat mouere terrenū: z sic de alijs.
¶ Celi habet medium: ut supra dictū
est: per qd z cū quomā principia trāseūt
ad fines: ut in ipso quiescant: que quies
est mouere seipsum z inferiora. Ratio hu-
ius est: quia ad hoc creatum est. ¶ Finis
celi est cum maiortate: ut seruauit homi-
ni/ z homo deo: quoniam suus finis non
potest esse in altiori gradu: scilicet sub
istō/ maior sine est suus finis maior: cū
cet mouere zc. Sicut maior finis uergeta-
tiue/ uergetare: maior finis sensitiue est
sentire. ¶ Dicitum est de maiortate ce-
li: z sua maior equalitas est equalitas suos
rum principiorum sibi coessentialium.
Equalitates celi participant cum mino-
ritate respectu anime: quia nō habet in-
tellectum/ memoriam/ et uoluntatem/
neq[ue] meritum accipere potest.

De celo per regulas de- ducto.

Veritur/ utrum celi sit ab
eterno: Et respondendum est q̄ non: ut signatum est
per regulam b. Sed ad
maiozem euidentiā huius
scientie/ siue artis z doctri-
ne/ in isto capitulo intendimus explica-
re illud quod est quantum ad celum: et
per hoc quod dicemus de celo/ dabimus
doctrinam artis per quā sciet agere.
et quia prolixitatem uolumus euitare/
applicabimus tantūmodo b. ad alias
litteras positas in alphabeto huius ar-
tis usq[ue] ad k. z sicut applicabimus b.
ad alias litteras/ ut possunt alie littere
alijs ad mutem applicari. ¶ Si celi
est ab eterno/ non est creatum de nihilo:
eo quia semper fuit/ neq[ue] est factum
de aliquo: eo quia ultra celum non est
dare materiam de qua possit fieri/ neq[ue]
infra: eo quia sua magnitudo omnia co-
tinet. Et sic diuina bonitas non est rati-
o deo quod agit bonum celum/ neq[ue]
bonitate celi: eo quia est eterna. Et sic de
magnitudine dei que non causat magni-
tudine[m] celi. Quia sequit q̄ mūd[us] nō est ef-
fect[us] q̄ ad suā bonitate[m] z magnitudine[m]

De celo p
reglas de
ducto.

si celi ab
eterno

bonitas
Magnitudo

Et ideo est differentia inter bonitatem dei /z bonitatem celi /siue concordantia: z sic de magnitudine que concordantiaz requirit secundum iusticiam inter causam z effectum. Et ideo priuata concordantia /ouit contrarietas z iniuria /et causatur auaricia: et bonitas dei non est magis ratio ei q agat bonum magnuz effectum /postq deus non consentit rationi sue bonitatis: et q omnia ista sunt impossibilia /sequitur q celum creatum est z nouum. ¶ B. d. Si celus est eternus: plures eternitates sunt: videlicet eternitas dei z eternitas celi: et cum eternitas celi implicatur infinite eternitates: sicut innata bonitas /duratio zc. z sic de suis stellis z revolutionibus. Et ita cito fuit iniuria z gula: sicut iusticia z malicia: z contrarietas /sicut bonitas z concordantia in hominib: quia nunq fuit prius homo /neq secundus /nec erit ultimus. Et sic deficit diuina bonitas: z non est ratio deo q diuina bonitas precedat maliciam et eternitas dei eternitatem celi. Et sequitur etiam q non sit alia vita: quoniam tota materia contenta p celum /non sufficeret ad resurrectionem hominum mortuorum /quod intendunt probare: et sic iusticia dei esset defectiua z impedita ad remunerandum iustos /z puniendum iniustos in eternum: z iniuria z malicia essent cause huiusmodi. Et fortitudo dei esset debilitata /z luxuria esset eterna: quia omnia ista essent impossibilia /sequitur q celum sit nouus z inceptum. ¶ B. e. Si celum est eternus per se /potest esse eternum: quonia ens eternum nunq fuit in potetia ad essendum: neq est in potetia ad non essendum: et sic potestas dei non esset ca potestatis celi /bonitas dei bonitatis celi. Etiam potestas dei non posset priuare potestatem celi /eo quia celus per se gubernat se: et sic superbia est eterna: et p consequens peccatum. ¶ Unde sequitur q celum habet in se suum finem: et deus non est eius finis. Quoniam priuata ca /priuatur effectus. Et q omnia sunt mala /iniuriosa /et plena superbia: et contra regulam b. ostensum est q sunt impossibilia: ergo de questione negatiua est tenenda. ¶ B. f. Si celum est eternum: tempus est eternum. Et sic eternitas dei no precedit tempus /quod est contra iusticiam /fidei: et acidia est eterna: z sequitur iniuria eterna: z hoc est scibile a diuina sapientia: z diuina bonitas est ratio deo q agat bonus /mala predicta destruendo: z deus ad hoc non consentit: et

sic sua sapientia scit ipsum iniuriosum z pigrum z malum: et quoniam omnia impossibilia /ideo zc. ¶ B. g. Si celus est eternus: aut est vnivoluntas eterna generalis omnibus voluntatib: hominu /ex qua omnes alie particulares materialiter generantur: aut deus creat volutates particulares hominum: z sicut est vna generalis /ipsa voluntas generalis est diuisibilis: et voluntates particulares sunt corruptibiles generales eternaliter. Et sic iniuria est facta in his voluntatibus particularib: que diligit deus. Et iusticia dei non habet iudiciuz eternum in ipsis: neq in voluntatibus que odiunt deum z spem: z diligit inuidia. Et ista sunt impossibilia /z contra iusticiam dei /z bonitatem /supposito q voluntates particulares non corrumpuntur: quoniam generalis voluntas ad b non posset sufficere tanq materia: ergo est impossibile esse generalem voluntatem eternam. Et si voluntates a deo sunt create /et celum est eternum /creatio non habet finem in quo quiescat: quoniam nunq fuit prima voluntas /neq secunda /neq vltima erit: tale incoueniens z quale posuimus in paragrafo b. d. ergo zc. ¶ B. h. Si celus est eternus /ab eterno fuerunt virtutes z vicia: z in quantitate vitia sunt maiora q virtutes: et diuina bonitas et charitas sunt ratio deo q virtutes sint maiores q vitia: et deus ad hoc non consentit: hic est iniuriosus: et contra suam charitatem z iusticiam /quod est impossibile: z suu opus positum est necessarium. ¶ B. i. Si celus est eternum /sua eternitas est equalis duratione eternitati dei: et veritas e mediocrius: z patientia in patientia sunt equaliter eterne: et quia omnia sunt contra bonitatem diuinam /iusticiam z veritatem /sequitur q celum est nouum: et q iustum est q diuina bonitas z veritas sic precedant durationez celi per eternitatem earum: sicut precedunt bonitatem z veritatem celi /quo terminat sunt es finite /cum immensitate et infinitate earum. ¶ B. k. Si celum est eternum /ab eterno fuerit artes liberales z mechanice: et sic non fuit quies in hac vita: et pietas z inconstantia non sunt eterne: z per consequens martellus et forpices: z ista non est /vt sit alia /eo quia vna eternitas non creat aliam: neq in alia quiescit: z est minoritas circa nihil: z nunq transit ad nihil. Et q oia ista mala z iniuriosa sunt /z contra diuinam bonitatem z iusticiam: sequitur de necessitate q celus

si ca hinc est -
m m sicut y m -
nr s h m m m m

vol.

urt

Ptas

q h m

smg

g h m

est nouum & creatum.

De celo p regulā c. deducto.

Et primā speciē regule c. queritur quid est celum? Et ē respondēdū qd est pūmū mobile: z est corp^o habens maiores magnitudinē, maiorē motū: z vltra ipsum non est mobile: z est corpus per se mouens/co q nulla mobilitas est: maior suā: z ideo motus ab ipso incipit / naturaliter loquēdo z ab ipso remanet: et ipse est fons a quo motus aliqñ ueritur / sicut riuuli a fonte. ¶ Per secundā speciē queritur / quid hz celum in seipso sibi coessentialē z naturale? Et respondēdū est qd hz suā motiuitatē / mobilitatē z mouere: per quā motiuitatē hz formā: per mobilitatē hz materiā: z p mouere actū cū quo creat actus extrinsecos. z hz suā inatā bōitatē / magnitudinē zc. et etiam stellas / planetas z signa / et sic de alijs partibus suis coessentialibus. ¶ Per tertiā speciē queritur / quid ē celum in alio? Et respondēdum ē qd celum est in elementis agens / mouens / z influens / nullam passionem in illis habens: z hoc est ratione sue magne actiuitatis z motiuitatis: etiā in seipso non recipit augmentū / neq; diminutionē. Et d^o hoc miratur intellectus: cum celum sit i ita magna motiuitate / sine aliqua alteratione z mutatione subiecti. Sed forti ficat se considerādo potestatem diuinā z infinitā / q potest creare talē effectū ad placitum. ¶ Per quartā speciē queritur / quid habet celum in alio? Et respondēdum est qd celum habet naturaliter dominium in elementis z elementatis cum quo causat mobilitates naturales in inferiores regiones / quattuor temporā / dies / horas / tonitrum / fulgur / uentū / pluuiam / niuē / menstruositates / infirmitates z huiusmodi. Et hoc facit / quia inferiores recipiunt suās mobilitates z influentias / a quibus est efficiens. ¶ Per primā speciē regule d. queritur / de quo celū est? Respondēdū est qd est de seipso / eo quia non est de aliqua materia sibi preiacente a qua sit deriuatus. Et quia est primitiue de seipso propter suā pūmū motiuitatē / est incorruptibile: z p seipm in sua motiuitate est permanēs. ¶ Per secundā speciē queritur / celum de quo est? Et respondēdum est qd est de partibus suis sibi coessentialibus: sicut de sua innata bōitate / magnitudine zc.

Et hoc significatum est per secundam speciem regule d. ¶ Per tertiā speciē queritur / celum cuius est? Respondēdū est qd est de: sicut effectus est cause: et qd est possessus a deo / causat in inferiorib^o effectus sicut deus uult. ¶ Per primā speciē regule c. queritur / quare est celum? Et respondēdum est qd celus est: quia est constitutū ex partibus suis coessentialibus sicut sunt sua innata bonitas / magnitudo zc. excepta contrarietate / que non est sibi coessentialis: quia si esset / corruptibile esset. Est etiam in quia in ipso sua materia z sua forma celestia in ipso sunt coniuncte / cum quibus ē necessitatum: sicut homo / quando aia z corpus in ipso coniunguntur. ¶ Per secundam speciē queritur / quare est celus? Et respondēdum est ratione finis / qd celū ē vt sit causato causarum motiuitates inferiores / cum quibus homo sit dispositus ad essendum z seruendū deo. ¶ Per primam speciē regule f. queritur / de quantitate / celi? Et respondēdum ē qd celum habet quantitatem continuam / et discretam continuam circulariter: vt in ipso figuratum est / discreta: sicut per octauam spheram que concava est: z sic de sphaera Saturni zc. ¶ Per regulā g. queritur / quale est celum? Et respondēdum est qd est quale per qualitates primas / appropriatas pprie sunt sicut sua innata bonitas / magnitudo zc. suus motus z vite figure: zc. de sua quantitate / appropriate sunt: sicut caliditas z siccitas / frigiditas z humiditas / masculitas z femininitas / z huiusmodi. Et dicē qd sue appropriate qualitates sunt i eo qd cum ipsis agit in inferioribus: sicut sol qd dicitur calidus / et siccus / eo quia calefacit & desiccāt. ¶ Per regulam h. querit / de tempore celi: Et respondēdum est qd essentia octauae sphaere est in illo / nūc in quo causata fuit: sicut circulus qui sine successione epistit quo ad suam essentiam. Sed ratione sui motus causat tempus in inferioribus: sicut in Saturno qd mouetur successiue de vno nunc / in aliud nunc. Et est vnus dies de octaua sphaera vsq; ad spheram ignis: sed sphaera ignis vsq; ad terram / sunt plures dies / z plures noctes / ratione presentie z absentie solis: ita qd sol est causa quare sunt plures dies / z plures noctes / z horę / z cetera. ¶ Per regulam i. queritur de loco celi? Et respondēdum est qd octaua sphaera est in illo loco in quo creata fuit quo ad suam essentiam: z sic de Saturno zc. Sed ratione motus / z plurimū circulariter

Rosjs
E. quare format
formabit
E. quantum
(omib^o)
Discret
q. quare
Propri
Approp.
H. qm cdk
.i. vbi cdk

de celo p regulas c. deducto.
de m. s.
de i. s.
in alio
de alio
de g. imit
de lat

tionum de octava spherâ vsq; ad spheram ignis/respectu rectitudinis/est in pluribus locis: sicut Saturnus qui in vno tempore est iunctus cum ariete: et in alio tempore cum tauro. Et sic de sole q' vno tempore est in vno loco celi: et in alio tempore in alio: et in vno loco causat dies artificialiter: et in alio causat noctes. ¶ Per primam speciem regule R. querit' quo est celum: Et respondendum est q' celum e' modale per particulares modalitates que sunt de sua essentia/q' sunt sue partes innate: sicut bonitas/magnitudo &c. Et sic de suo habitu/situ et huiusmodi. ¶ Per secundam regulâ R. queritur/ cū quo est celum? Respondendum est q' est cum suis partibus naturalibus cū quibus est compositum: sicut sunt sua bonitas/magnitudo &c. cum quibus causat circularitates/et mobiles bonitates/magnitudines et cetera.

quomo

Cum am

De quarto subiecto quod e' de hoie per principia discursio.

De quarto subiecto qd est de hoie p principia discursio.

Homine sua bonitas est et ratio q' agit bonu' specifi cu' homo quide' id qd agit p suam speciem/ agit natura luer/ sive moraliter. In homine bonitas spiritualis corporalis coniungitur ratione sue anime et corporis. Et ideo ista duplicitate rationuz habet natura' sue ratione' agendi bonum/ obiectando/ intelligendo/ amando/ atq; recolendo: corporaliter autem/ sicut generatio hominis/ et sentiendo/ et imaginando: et ab ambobus exeunt bone operationes: vt apparet in artibus liberalibus et mechanicis. ¶ In hoie sua magnitudo e' duplex/ sicut sua bonitas. Et ideo quando homo agit bonu' cum magnitudine agit ipsuz magnu'. Sicut cu' bonitate agit ipsum bonum. ¶ In homine est duratio: et ipsa est ratio sue bonitatis et magnitudinis: et sic de alijs q' durent: et hoc dupliciter/ sicut superius dictu' est: moraliter vero et ad placitum. ¶ In homine sua potestas est duplex/ sicut de bonitate dictum est. Et est id cuius ratione potest existere et agere. Unde igitur patet q' potest existere et agere per suam speciem. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus: p quem modum habet specificam libertatez ad agendum. ¶ In homine suus intellectus est specificatus cu' quo specialiter intelligit: non q' suus intellectus descendit ab alio intellectu/ generando ipsum: neq;

Magis

Duratio

Pot

Sapient

est idem cum cu' alio intellectu essentialiter: alioquin esset genitus: et etia' post mortez hominis esset annihilatus sive corruptus: et in tempore/ loco/ quantitate/ superficie et diuisione/ successione/ motu/ a situatur/ figuratur/ punctuatur et licentatus: quod est impossibile. Nam hec omnia sunt de natura corporeitatis sive ue corpus. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q' male et false dixerunt illi qui cogitauerunt et affirmauerunt q' in omnibus hominibus non erat nisi vnus intellectus. ¶ Adhuc cognoscit intellectus noster p hoc quod dictum est/ q' instinctus naturalis corporis humani coniungitur cu' intellectu hominis: sicut de bonitate dictum est. ¶ Intellectus huiusmodi per que' facit speciem intelligibiles per sensitiuum et imaginatiuum in suo proprio intelligibili: de quibus speciebus intelligibilibus facit scientia. ¶ In homine sua voluntas est potentia specifica ei cum q' agit speciales amabilitates: mo' quide' ista voluntas descendit ab alia voluntate generali: nam aliter esset generabilis et corruptibilis sua essentia: sicut dictum e' de intellectu: et esset destructa sua libertas/ et eo quia esset necessitata ad volendum per sub generale principium: sicut corpus qd habet appetitu' necessitatum per hoc qd est superius. sicut qd appetit cibum/ potu' aut colu' / aut calidum: quando sentit magnam frigiditatem: et sic de alijs. ¶ Adhuc si oes haberent vna voluntate: iam omnes hoies se haberent ad iusticiam ad idem obiectum/ et etia' mortuo homine/ mortua esset anima rationalis. Et sic iam non esset alia vita: neq; iusticia et misericordia dei haberent subiectum in quo agerent: qd est impossibile et valde absurdum differentie. ¶ Amplius appetitus corporis et voluntatis coniunguntur: sicut de bonitate dictum est/ ratione cuius voluntas facit species p sensitiuum et imaginatiuum volendo/ sicut intellectus intelligendo: et sic de memoria que est pars anime potest dici suo modo. ¶ In homine virtus corporalis et spiritualis coniunguntur: et quia virtus spiritualis est superior: ideo format et perficit virtutem inferiorum. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quez modum morales virtutes oriuntur a virtute spiritali et corporali/ sicut a forma et materia: de quibus virtutibus erimus locuti in nono subiecto. ¶ In hoie est virtus spiritualis et corporalis: et q' virtus spiritualis est superior: ideo perficit inferiorē. Unde cognoscit intellectus q'

3)

volunt

virtu

virtu

Cur humus m...
Humidū
radicale
Numeritab

ficut sensus nature sentit per visum et
audium / z sic de alijs: sic animare re
ra essentia attingit / intelligendo / amā
do z recolendo. Nam aliter inferi⁹ age
ret plus cuius visū virtute / q̄ superius cū
sua: quod est abs virtutum rationi intel
lectus. Et in isto passu gaudet multū intel
lectus. ¶ In homine coniunguntur nat
uralis gloria / spiritualis / z corporalis:
id est coniunguntur naturales delecta
tiones spiritualiter corporaliter. Unde
sequitur q̄ aia habet delectationem in
agendo in corpore: z corpus sub ipsa i pa
riendo: z homo cum istis predictis. ¶ Et
corpus sub ipsa in patiēdo: z homo cuius
istis predictis. Et hic cognoscit intelle
ctus per quem modum homo habet de
lectatione in moribus. ¶ In homine / dif
ferentie spirituales z corporales coniu
guntur: ratione cuius intellectus p̄ visu
modum intelligit cum visū: z per alium
cum auditū: sic de alijs: similiter z cor
pus per vnum modū patitur sub intelle
ctu: et per alium sub voluntate: z p̄ aliū
sub memoria: et sic per predicta cogno
scit intellectus per quem modum facit
ipemet scientiam discurrendo: z volun
tas animationem: z memoria memoratio
nem. ¶ In homine / anima z corpus con
ueniunt inter se / componendo ipsum / ani
ma remanente in sua essentia / z corpore
in sua similiter: et in isto passu cognoscit
intellectus per quem modum anima et
corpus conueniunt / obiectando idē obie
ctum corpus in videndo / audiēdo / z hu
iusmodi: anima intelligēdo / amādo z re
colendo. ¶ Corpus hominis est composi
tum ex quattuor elementis. Anima autē
non est ex contrarijs: quia incorruptibi
lis est: et quia in homie coniungunt ani
ma et corpus: idcirco patitur homo con
trarietates rectas z naturales ex parte
corporis: ex parte vero anime obliquas
z accidentales: et in isto passu cognoscit
intellectus q̄ omne peccatū est per acci
dens. ¶ Quoniam in homine / anima z cor
pus coniunguntur: idcirco homo est effi
ciens / mouendo formam in materia p̄
pter finem: videlicet mouet animam in
corpore: et in isto passu cognoscit intel
lectus per quem modū homo est principii
efficiens / materiale / formale / z finale. z
in homine coniunguntur anima z corp
us in quo actu significat cōiunctio / q̄ est me
diū in fluxū ab aia z corpore. Et istud me
diū est cōnaturale / z substantiale / intel
ligere / velle / recolere / elementare / ve
getare / sentire / in aginari: sine quibus ho
mo nō esset cōiunctus substantialiter.

Et tādū viuunt homo / q̄ dū ista materia
lis cōiunctio durat in eo: quando autem
dissoluitur / ilico moritur homo. ¶ Et in
isto passu cognoscit intellectus per quem
modum animaz corpus coniunguntur: z
mensurant suos actus secundum modū
dispensando z proportionādo anima in
fluente suam virtutem: et corpore refluxē
te suā / homine existēte medio in tertius
numerum deducto. ¶ Et in isto passu co
gnoscit intellectus per quem modū in ho
mine est humidum radicale z nutritive
tale. Radicale est ex principijs primiti
ua z p̄mixtis / z lineis cū quibus anima
est cōiuncta. Et humidum nutritive
le est suum instrumentū: sicut nauicula
la textoris in textura in qua inducuntur
puncti linee per motū elementariū / ve
getatiue / sentiatiue z imaginatiue / influē
do / z refluxuēdo: z humidum radicale re
uert: et seipsum augmetet de hoc quod
venit extra / sic in suam speciem conuer
tendo: z vegetatiua. Sicut vegetatiua
transsubstantiat cibum in carnem / mer
uos / z ossa / z potum in sanguinem / z cibū
z potum transsubstantiat in medullas /
z etiā in coleras / phlegma / z melācolia /
z cerebra: z aqua oculorum / z in spiritus /
et etiā in sudorem tranmutat. ¶ In
homine coniunguntur finis spiritualis
z finis corporalis naturaliter: rōne quo
rum homo se habet ad fines supradictos
ad spirituales finem cuius anima / et ad
corporalem cum corpore. Et ab anima q̄
dem z corpore oriuntur siue egrediuntur
fines morales / cum quibus anima z
corpus inueniunt delectationes cū qui
bus quiescunt. ¶ In homine anima est
maior imago substantialis. Sed corpus
est minor imago q̄ imago anime. Iterū
in corpore imaginatio est maior imago
q̄ sensitiua / eo quia obiectat: et etiā ma
gis mouet ipsam sensitiua z secundariē
et sensitiua est maior imago q̄ vegetati
ua: nā super ea inserta z fundata est. Et
deinceps vegetatiua est maior q̄ elemē
tatiua / vegetatiua namq̄ super elemē
tatiua fundatur. Et iō in isto passu co
gnoscit intellectus q̄ sicut potentie sub
stantiales sunt maiores z minores z si
militer accidentales in homine: anima
z corpus non sunt equales / anima enim
habet principia superiora: sed corpus in
feriora: verumtamen coniunguntur: ani
ma quidem est tota in corpore: et cō
uerso: vt homo equaliter sit coniu
ctus et compositus: Quoniam homo
est ex nihilo deductus respectu creatio
nis: ideo est in minoritate inductus /

lor

Dif

Cont

Cont

Prin

Ned

Humidū
radicale
Numeritab

finis

Maoritar

minor

quoniam qua se habet ad res minores. Et quod in ipso homine anima et corpus continuatur: idcirco homo movetur se cum anima ad minores mores: et cum corpore ad maiora naturalia cuius quibus componitur moralitas res. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum animam habet inclinationem ad peccatum: quod intantum est primum quod nullam essentiam habet: sed est habitus privatus deus sui subiectum a fine ad quem debet esse. Et in isto passu cognoscit intellectus quod est primum: et per quem modum auget: et quae sunt sua principia.

De homine per regulas deducto.

DE regulis b. queritur: utrum homo sit magis cognoscibilis per affirmationem quam per negationem? respondendum est: quod licet non potest dici predicatum de subiecto affirmando est diffinitio subiecti de quo predicatum predicatur: existente natura inter subiectum et predicatum: ut cum dicitur homo est animal rationale. Quando autem predicatum predicatur de homine negatiue: nulla quidem certitudo siue notitia de homine habetur: ut cum dicitur homo non est lapis: homo non est planta. Affirmatio enim vera ponit ea quae sunt in subiecto: negatio autem vera semper remouet a subiecto. Falsa quidem similiter habet modum remouendi a subiecto. **A**huc quoniam affirmatio praecedit ad negationem: sicut antecedens praecedit ad suum consequens: quare patet quod magis est homo cognoscibilis: per affirmationem quam per negationem. **H**ominem esse et ignorare quid est homo: est negligere hominis esse. **E**t ideo ut sciamus quid est homo et de ipso magna notitia habeamus: diffinitionem ipsam per xxx diffinitiones largo modo sumptas: huius per vias diffinitionem stricto modo sumptam possit diffiniri. Sed hominem isto modo diffinimus: ut ipsam clarius cognoscamus in nostro intellectu. Et istae diffinitiones erunt abstractae a xviii principijs huius artis. et a x predicamentis: predicando de substantia tale predicatum quod conueniat cum subiecto in natura. **E**t primo per primam speciem regulae qua dicitur: quid est homo: et respondendum est: quod est animal de quo predicantur plures bonitates differentes specie quam de aliquo alio animali. **H**omo est animal: in quo una eius pars est incorruptibilis. **H**omo est animal in quo sunt plures potestates quam in aliquo alio ani-

mali. **H**omo est animal quod cum suo organo species intelligibiles facit. **H**omo est animal quod vitit virtutibus aut vitit. **H**omo est animal quod vere vititur artibus liberalibus et mechanicis. **H**omo est animal in quo sunt plures delectationes: quam in aliquo alio animali. **H**omo est animal in quo sunt plures differentiae quam in alio. **H**omo est animal in quo sunt plures concordantiae quam in alio. **H**omo est animal in quo sunt plures irarictates quam in alio. **H**omo est animal in quo natura plus vititur principio quam in alio. **H**omo est animal cum quo omnia corporalia seruiunt deo. **H**omo est animal quod se habet ad maiorem finem quam aliquid aliud animal. **H**omo est animal habens maiorem speciem quam aliud animal. **H**omo est animal habens plures equalitates quam aliud animal. **H**omo est animal quod magis potest se minorificare quam aliud animal. **H**omo est substantia quae est pluribus rebus composita quam alia. **H**omo est substantia in qua sunt plures quantitates differentes specie quam in alia. **H**omo est substantia subtilis et qualitatis corporalibus et spiritualibus. **H**omo est substantia subtilis plurius relationibus quam alia. **H**omo est substantia subsistens actionibus corporalibus et spiritualibus. **H**omo est substantia subsistens passionibus corporalibus et spiritualibus. **H**omo est substantia virtutibus aut vititibus habituata. **H**omo est substantia existens in situ recto dum vadit aut sedet. **H**omo est substantia habens aliquam partem in se sine sine successione et tpe. **H**omo est substantia in qua anima et corpus collocant ad inuicem. **H**omo est ens multiplicans humanam speciem. **P**er secundam speciem regulae qua queritur: quid habet homo in se coessentialiter: et respondendum est: quod homo habet substantiam et accidentia sine quibus esse non potest. **A**huc habet in se correlatiuos suorum principiorum: et habet in se habitus quos acquisiuit accidentaliter. **P**er tertiam speciem queritur: quid est homo in alio? dicitur est quod homo est in femina hominificas: femina autem est femina nutrix ipsum mouens: et multiplicans de quo quod euenit ei ab extra per nutrimentum. **Q**uid quoddam opus positum sub gallina: et tunc ipsius oui deficiebat in una parte ipsius: ad quantitatem vitus denarij: et in medio pellicole intrinsecae: erat nauis gutta sanguinis ad quantitatem unius grani milij: a qua gutta procedebat linea rubra: et graecula ad modum capillorum: et erant assituate ad modum tele aranea:

Deductio hois p regulas.

xxx diffinitio omni hoi

Prudicatum ab hoi

Prudicatum prudicatum de subiecto est diffinire subiectum

Prudicatum

Prudicatum

Prudicatum

Prudicatum

Omni cum gutta sanguinis

rus/z illa gutta mouebat seipfaz: et etiã
illam telam: sicut facit aranea epistã in
medio sue tele. Adhuc vsq est i habitu ha
bituatus/z in situ assuetã. ¶ Per quar
tam speciem querit: quid habet homo in
alio? Et respondendũ est/ qd habet in ha
bitu scienuam/z in situ figurã/z in tem
pore motũ/z in loco collocatiõem. ¶ Per
pũam speciem regule d. queritur: homo
de quo est: et respondendũ est/ qd est de
suis primis parentibus/ quo ad corpus.
sed quo ad animã nequaqs: sicut su^o in
tellectus qui nõ descendit ab alio intelle
ctu: vt superius iam pbatum est. ¶ Per
secundã speciem querit: homo de quo est?
z respondendũ est/ qd est de sua anima z
de suo corpore: z sua aia est de suis prin
cipijs spiritualibus/ z suũ corpus de suis
principijs corporalibus. ¶ Per tertiam
speciem querit: homo cuius est? z respo
dendũ est/ qd est dei: z vnus homo est al
terius sicut seruus sui dñi: z homo pecca
tor est mudi/ carnis/ z diaboli. ¶ Per pri
mam speciem regule c. querit: homo qua
re est? z respondendũ est/ qd eõ qz de sua
animã z corpore coniunctus est: eo quia
ipsa punctio necessitat ipũ esse. ¶ Per
secundã speciem queritur quare est ho
mo? z respondendũ est/ qd est vt intelligat/
recolat z diligit deũ: z qd ab eo beaitu
dines sempiternã recipiat. Adhuc vt sit
mediũ cũ quo/ z p qd omnia creata corpo
ralia seruientia homini/ seruiant deo. ad
huc vt homo multiplicet suam speciem.
¶ Per primã speciem regule f. queritur:
homo quantum est? huic dicendũ est/ qd
homo tantũ est quãta est sua substantia
continua/ per quantitatem continuã quã
tam. ¶ Per secundã speciem querit: ho
mo quantum est? z huic respondendũ est
qd tantus est/ quantum est per suas par
tes discretas. Adhuc querit quãtus est
bonus aut malus zc. z respondendũ est
qd tantus est/ quãtus est suus habitũs/ sue
bonitatis aut malicie. ¶ Per primã spe
ciem regule g. querit: homo qualis est?
z respondendũ est/ qd est talis quales
sunt sue proprie qualitates/ sine quibus
esse nõ potest: sicut est sua risibilitas/ fi
gura z hmõ. ¶ Per secundã speciem
querit: qualis est homo? Et huic respon
dendũ est/ qd est bonus/ aut magnani
mus zc. ¶ Per regulam h. queritur: ho
mo quando est? z est respondendũ/ qd
est tunc quando deus creat in corpore
animam rationalem/ que deducet corp^o
in speciem humanã. Adhuc est tũc qua
do est in presenti nunc/ non autem pre
rito z futuro/ z cũ tali nunc presenti de

ducto per regulam c.d. k. homo est co
gnoscibilis siue cognoscendus. Et istum
discursus dimittimus homini subtiliter
intucti causa breuitatis. ¶ Per regulã
i. queritur: homo vbi est? z est responde
dũ qd est in sua humanitate. Nam ex
tra ipsam nequaqs esse potest. Adhuc
homo est in loco vbi est contentus z col
locatus / z hoc per regulam c.d. k. signi
ficatum est. ¶ Per regulam k. queri
tur de homine quomodo ipse est: z quos
modo transmittit suam similitudinem
extra se. ¶ Ad pũm respondendũ
est qd ipse est per illum modum per quẽ
sue partes habet modum coniungendi/
z ponendi ipsum. ¶ Ad secundũ est di
cendũ/ videlicet qd habet modũ tran
smittendi suam similitudinem/ extra ge
nerando z litteras figuras a mente ab
strahendo/ cum motu manus z penne z
huiusmodi. ¶ Per secundã speciem k.
queritur: homo chris quo est? z est dicen
dũ/ qd est cum primis parentibus z cũ
suis cõessentialib^o principijs/ z etiã ac
cidentibus sine quibus esse nõ potest: et
est cum sua iusticia iustus: z cum sua ma
nu est scribes. z hmõ. ¶ Alterius qritur
vtrum intellectus humanus hõde me
moria z volũtate cũ quo est vniuersalis
z particularis: z est dicendũ/ qd est vni
uersalis cum principijs vniuersalib^o ani
me: sicut cũz spirituali bonitate/ magni
tudine zc. Adhuc est vniuersalis p suos
correlatiuos naturales per secundã spe
ciem. k. designatos. Particularis autẽz
est cum particularitate obiectõũ/ z tũc
est practicus/ faciẽdo vnã speciem intel
ligibilem/ z deinde aliam successiue.

1. vbi
c d k
K qmũ

De quinto subiecto quod est
de imaginatione. 105

Imaginatio est potentia cũ
qua animal imaginatur in
suo imaginabili intrinsicõ
imaginabile peregrinũz si
ue similitudinem/ aut simi
litudines eorũ que fuerunt
p sentata sensui aut similia illis. ¶ Im
aginatio est bona: bonum em effectũ de
ducit: quia si non esset imaginatio/ iã nõ
esset scientia de rebus preteritis. ¶ Zeg^o
animal sciret reuerti ad fontem: z sic de
alijs. ¶ Imaginatio habet magnitudi
nem cum quã magnificat sua alia prin
cipia. Et istud apparet in hoc quia ima
ginatur ad placitum. ¶ Imaginatio est
durabilis: nam sua obiecta durant/ dum

De quinto
subiecto
qd est de
imagina
tione,
bona
Mag
durat

ab imaginatione obiectant. Nam sicut durat in aial rationali obiecta spiritalia per memoria extra imaginationem: sicut durat obiecta sensibilia p imaginatione extra sensus in brutis. Et in isto passu cognoscit intellectus q sicut anima rationalis perficit potentias inferiores: sic imaginatio in brutis perficit potentias inferiores. ¶ **Imaginatio habet posse in sensu: potentia quidem imaginationis descendit ad posse inferi⁹ / vt cum ipso possit agere in seipsa: sicut humidu radicale descendit ad humidu nutrimentale: vt cu illo viuere possit. ¶ **Imaginatio habet instrumentu naturale: vt patet in brutis: que quidem per imaginationem habet industriam ad viuendum / r ad malum euadendum: sicut capra ad lupum. ¶ **Imaginatio habet appetitum cum quo appetit imaginari. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q imaginatio habet instrumentum / vt suu actum exercere possit r obiectu attingere. ¶ **Imaginatio habet virtutem cu qua attrahit species a sensu illo⁹ / ponendo in suo imaginabili / in quo illas caracterizat r imaginatur illas. ¶ **Veritas est instrumentu imaginationis: vt cu ipsa vere attingere possit obiectu / veritatem quandoq deficiat: sicut agens qui deficit in agibili / deficiente instrumento: aut qz necit operari cuz illo. ¶ **Imaginatio causat delectationem aut tristitiam / in subiecto in quo est. ¶ **Imaginatio habet differentiam / cuz qua r per quas diuersimode agit in obiecto: sicut speculum qd per sua differentiam diuersas imaginationes recipit. ¶ **Imaginatio concordat obiectu cu subiecto in quo est: sicut mater que imaginatur filium suu / gaudento cu filij imagine siue similitudine ipsius acquisita cu sua imaginatione. ¶ **Imaginatio cuz contrarietate contradicit siue resistit subiecto in quo est / obiectando obiectu odibile siue inappetibile: sicut est m^r imaginans filium suum mortuu cu tristitia. ¶ **Imaginatio est principium efficiens / nihil epera se transmittens r de sensibus materiam faciens / abstrahendo ab ipsis species sensibiles cu sua forma: videlicet cum suo imaginatio qui est forma illius: vt ratione illi⁹ in obiecta quiescere possit. ¶ **Imaginatio est mediu in homine / existens inter potentiam / sensitivam r intellectiuam / vt intellectus in imaginatione possit acquirere species sensibiles r imaginabiles. ¶ **Et in isto passu cognoscit intellectus q species quas acquirit de sensibus / q deinde ab ima-************************

ginatione illas haurit siue abstrahit / extra sensum / aut absq sensu. ¶ **Imaginatio ho no est medium in bruto: s^z est sua suprema extremitas siue forma / cu qua sua vita est habitata atq completa: sicut est anima rationalis r corpore humano. ¶ **Imaginatio habet naturam / cu qua qesit in suo fine / qui est obiectum imaginatum / alioquin suum imaginari no eet ei actus ppi⁹. ¶ **Imaginatio habet maioritatem: na maior est sua bonitas substantialis q accidentalis: r maior est su⁹ actus intrinsec⁹ q extrinsec⁹. ¶ **Adhuc habet maioritatem in obiectado leonez respectu caprez / habet maioritatem in obiectando magnu hominu / aut maiore illo aut maximu illoz. ¶ **Imaginatio habet equalitate in suis correlatiue / p secudu speciem regule r designationis: nisi enim essent equales per essentiam / iam equaliter no se possent habere ad obiectum: quod est impossibile. ¶ **Imaginatio ratione minoritatis est ad qua minoritatem tendit / quando obiectat minimum obiectum.************

De imaginatione per regulas deducta.

Utrum ytrum imaginatio sit de natura corporis: Et respondendu est q sic. Nam imaginatio no pot obiectare obiectum denudatu a conditionibus sensibus: videlicet a linea / figura / punctis r huiusmodi. ¶ **Per prima species regule queritur: quid est imaginatio: r respondendu est / q sua diffinitio iam data est in principio istius subiecti: s^z q imaginatio est difficile obiectu intellectui: idcirco volumus diffinire eam per decem diffinitiones / largo modo sumptas: vt a nostro intellectu clari⁹ cognoscat / r erit abstracte a r predicamentis. Et primo sic est dicendum. ¶ **Imaginatio est pars substantie anime / cum qua ipsa substantia imaginatur. ¶ **Imaginatio est potentia cu qua aial imaginat quale / cu qualitate: r quantu cum quantitate: r quo qualitas r quantitas coniungit / aial tuc ipis imaginat spum quale adiuicem / sicut lignum longu et viride. ¶ **Imaginatio est potentia cum qua animal imaginat quantu / cu quantitate. ¶ **Imaginatio est potentia cu qua aial p correlatiues imaginationis / attingit obiectu imaginatu / r imaginabili ut**********

Deductio imaginacionis p regulas

1. p. 1.

Rtas

sap.

sol.

vir

vrit

gh

Dif

Conr

Conr.

Prim.

Mrd

Et in Seneca Intellectus

Di. finibus Imaginatio
P. X. per diuina munda
fm si
in alio
in ali
D. quo
nim
Nat
fima

trifeco. ¶ Imaginatio est actiua p imagi
natus existit sub rone forme more ab
animali vt obiectum sit motum in ima
ginabili intrinseco ipsius imaginatiois.
¶ Imaginatio est passibilis in suo ima
ginabili taq; obiectu caracterizatu z ima
ginatu. ¶ Imaginatio est habitus ani
malis cum quo facit species imaginabi
les. ¶ Imaginatio est potentia assitua
ta in medio cuiusdam pellicule teste ca
pitio animalis / in qua apparent imagi
nationes obiectorum suo imaginatio /
sicut apparent imaginationes oculis in
speculo. ¶ Imaginatio est poteta in te
pote per subiectum in quo est / sine quo
non potest esse neq; obiecto vti. ¶ Im
aginatio est potentia existens in loco ad
imaginandum obiectum in illo loco. ¶ Dif
finitiuus imaginatioem per decē pre
dicamenta: z sicut diffiniuimus caz per
illa / ita possunt diffiniri alie potetie cor
pore per eadem suo modo. ¶ Per secu
dam species regule c. queritur / imaginatio
quid habet in se? Et respondendum
est q; ipsa habet suos correlatiuos sine
quibus non potest esse: videlicet imagi
natiuū / imaginabilez imaginari. ¶ Per
tertiam speciem queritur / imaginatio /
quid est in alio? Ad quod est dicendum
quod in homine est dispositio cum q; in
tellectus se disponit ad obiectanduz in
feriora: et sensus se disponit ad sentien
dum cum ipsa imaginatione / z in bruto
ipsa imaginatio ē format cōplemētū il
lius. ¶ Per quartam speciem queritur /
quid habet in alio? Et respondendum ē
q; habet obiectum in subiecto in quo ē:
et habet inuentionem in sensatio: vt de
eis abstrahat species cuz suo lumine vi
delicet cum suo imaginatio: imaginatio
tius vero est inuestigatiuus specierū /
et etiam positiuus / z clarificatiuus i suo
proprio imaginabili sibi coessentiali: sic
cut cristallus qui cū sua diaphanitate co
lorat se de colore supra quem ponitur: z
etiam sicut speculum quod se habituauit
de specularis presentatis ei. ¶ Per p̄mā
speciem d. queritur / imaginatio de quo
est? Et respondendum est q; est de seip̄a
eo quia species specificata est. ¶ Per se
cundam speciem queritur / imaginatio
de quo est? Et respondendū est q; est de
sua materia siforma / vt cuz ipsi sit acti
ua et passiuua in subiecto in q; est. ¶ Per
tertiam speciem queritur / imaginatio
quid est subdita? Et est dicendum q; ho
mini / et etiam anime ipsius hominiū.
In bruto autem est subdita ei / sicut ps

suo totū. ¶ Per primam speciem regule
e. queritur / imaginatio quare est? Et est
respondendum q; est de suis partib; cō
stituta: videlicet imaginatio / imaginabi
bili et imaginari. ¶ Per secundam spe
ciem queritur / quare est? Et est dicendū
vt animal possit obiectare suoz obiectū /
imaginando in absentis sensus: et ipse
sensus cum ipsa imaginatione disponit
z proportionat se ad sentiendum sensibi
lia / existente presentia sensus: sicut car
pentarius qui imaginatur figuram ar
chet ipsam deducat de potetia in actū.
Et sicut aus disponens se ad volanduz
quando ei necesse est. ¶ Per primas spe
ciem regule f. queritur / imaginatio quare
est? Et est respondendū q; est tanta q; ta
est sua essentia extēsa i suis correlatiuis:
vel quātus est suus habitus subiecti in q;
est: sicut cappa que est tanta / quātus est
habitū cappati. ¶ Per secundam spe
ciem queritur / imaginatio quanta est? z
est dicendum q; est tanta quot sunt sua
correlatiua discreta. Sed hic miratur
intellectus que est causa quare imagi
natio crescit aut decrescit suum actum:
sicut quando homo imaginatur vnum
paruum lapidem: z imaginatur eundē
ita magnū sicut montem: deinde reflexit
se supra se / considerando q; in bruto
imaginatio imaginatur obiectum / illo
modo quo sensus sentit siue apprehen
dit ipsum obiectum / z non aliter / sicut
capra que imaginatur lupū: si sicut sen
sus suus sentit siue apprehendit illum:
non autem q; possit imaginari ipsuz ita
magnuz sicut montem: quia si sic posset
crescere suum imaginari / iam faceret
scientiam: quod est impossibile. Sed q;
imaginatio est subdita intellectui: z in
tellectus est altior potentia q; illa: ideo
intellectus vitur ea super sensu / intan
tum q; facit illum imaginari vnum lu
pum ita magnū sicut vnum montem.
Et isto passu cognofcit intellectus q; quē
modū geometria mensurat celum z alti
tudines illius. Et etiam arithmetica p
quem modum numerat vnitates infini
tas cum geometria / diuidendo vnā par
tes in duas / et deinceps in infinitas par
tes. Et etiam cognofcit per quem mo
dum logicus vitur secundariis inten
tionibus adiunctis primis. ¶ Adhuc co
gnofcit q; aliquid est in intellectu quod
nunq; fuit in sensu: lapsus enim magn;
sicut mons / nunq; fuit in sensu. Et cū
intellectus hec omnia cognouerit / dein
de intelligit q; totaliter proculdubio
ipse est alia essentia remota ab alijs

F. quam
forma
fima
F. quanta
Contra.
Distin
Nota
Dr. Imaginatio
fima
C

essentia corporeis z ab ipsarum conditio-
nibus. Et de hoc plurimum gaudet
quia ipse intelligit se immortalē z incor-
ruptibilem. ¶ Per primā speciem regule
g. queritur / imaginatio cui est proprie-
tas: Et quid est propriū ipsi imaginatio-
ni. ¶ Ad primū est respondendū q imaginatio
est proprietās animalī cui est. ¶ Ad
secundū est dicendū q propriū ipsi⁹ ima-
ginatiōis est obiectare similitudinē sensus
in absentia ipsius sensus: sed de hoc
miratur intellectus cū imaginatio non
habeat scilicet auditū / oculos zc. quomō
pōt attingere similitudines sensus quosq;
recondatur attractionē adamatis attra-
hentis ferris per suā speciem: z reubarba-
rum attrahētē colerā similiter per suā:
sic animal attrahit species seu similitu-
dines per suā speciem mediāte imagina-
tione in absentia sensus. ¶ Per secundā
speciem querit / que est appropriata quali-
tas ipsius imaginatiōis: Et est dicendū
q similitudo sensati abstracta ab ipso
z deducta in imaginatione: sicut ē color
colorati / z quāritas quātificati / z sonus
cāpane / z frigiditas aque zc. cum quib⁹
imaginatio obiectat obiectū imaginan-
do. ¶ Per omnes species regule h. que-
ritur / imaginatio quando est: Et est di-
cendū q est in illo tēpore in quo animal
est: q animal sit / absq; imaginatiōe esse
non potest: sicut absq; sensitiva esse non
potest. modum autem per quē imagina-
tio est discurrebilis per species h. dimit-
timus bene intuenti illas causa breuita-
tis. ¶ Per regulā i. querit / imaginatio
vbi imaginatur suū obiectū: Ad quod re-
spondendum est q in sua essentia: videli-
cet in suo imaginabili intrinseco z sub-
stantiali: extra qd z sine quo nullū ima-
ginabile imaginari pōt: nam sicut calidus
non potest esse calidus nisi in caliditate: sic
obiectum imaginatum nō potest
esse imaginatū / nisi in predicto ima-
ginabili intrinseco z substantiali ipsi⁹
imaginatiōis: quod est vniuersale sub-
iectum ad omnia imaginabilia. ¶ De
discursu autem imaginatiōis deducte
per omnes species i. hic non tractam⁹:
sed dimittimus ipsū discursum bene
intuenti: sicut supradictum est in regula
h. ¶ Per primam regulam k. queritur /
imaginatio quomodo obiectat suū obic-
ctum. Sed intellectus prima fronte im-
peditus est ad respondendum / eo quia
ille modus non est sensibilis vsq; quo re-
cordatus est quattuor species regule k.
cum quibus intendit solutionem dicte
questionis. Nam in animali / sensitiva z

imaginatio sunt partes cōposite ad in-
uices / habentes vnum organū composi-
tū / vna existente in alia: rōne cuius ima-
ginatio abstrahit a sensatiōis similitudi-
nes mediāte sensitiva cum quib⁹ obic-
ctat obiectum suū: sicut ignis mixt⁹ aqua
attractat similitudines ab illa cui⁹
quibus calefacit carnes: vt apparet per
cotius quādo imaginatio imaginat⁹ mod-
um per quem fit cotius. ¶ Per secundā
regulā k. queritur / imaginatio cui⁹ quo
imaginatur suū obiectū: Et responde-
ndum est q cum organo in quo est: videli-
cet cū illa pellicula intranea existente t
capite de qua superius locuti sumus: et
attingit obiectū cū cōplexione predictę
pellicule: videlicet cū melācolia. Nam
ultima ipsius pellicule est coagulata ra-
tione frigiditatis que causat restrictio-
nem sicut plumbū qd claudit partes exi-
stentes retro in speculo: vt dyaphaneitas
non sit transparentis in illā partem.
Predicta autem pellicula a parte ante /
videlicet versus frōtē / est porosa ratiōe
siccitatis que est proprietās terre: q̄ qui
dē est abstracta z euacuatiua / in qua frō-
te homo cum intellectu inuenit species.
Animalia autem bruta cū instinctu / spe-
ciebus presentatis cū intellectu aut in-
sinctu ipsi faciunt subare pellicule. Qui
videlicet intellectus z instinctus sunt p-
sentationes specierū predictę faciei per
suā speciem: sicut adamas est attrahens
ferrum per suam speciem: et tunc ante
dicta pellicula colorat z pingit z induit
se de imaginibus per suam speciem: si-
cut facit speculum per suam. ¶ Adhuc
imaginatio attingit obiectum cui⁹ dispo-
sitione sensitivę: et etiam cum sua: z cui⁹
propositione vtriusq;: et cum appetitu z
obiectione: z cum inuentione specierum
et cum descensu ipsiusmet imaginatio-
nis ad sensatum incedante sensitiva. Et
postmodum cum accessu recedēte a sen-
sato ad ipsam imaginationem median-
te sensitiva: et etiam cum nutrimento
specierum: et sic de alijs que possent dici
cum quibus imaginatio attingit suū
obiectum. Et in isto passu cognoscit in-
tellectus q sicut ipse est valde occupat⁹
et oneratus per suum obiectū: sic z ima-
ginatio per suum suū modo.

g. q. h
Prop

Approp

J. H. quando
c. d. k

J. vbi
c. d. k

J. K. g. m

De sexto subiecto quod
est de sensitiva per princi-
pia deducto.

Scaba Intellectus . 83.

e sexto
pictio
est de
sistua
r pinci
a dedu-
Bonni
Mag
Dnr
Ptar
sap
vol
virt
vrit
plo
Dif

Ensitua est potentia cum
qua animal sentit: et etiaz
est sensatu in quo animali
sensitiua est sensus comu-
nis: h3 sensus particula-
res: q3 Sensitiua est pote-
tia bona/ eo quia causat cu sua bonita-
te bonu sentire: quando additur magni-
tudo/ bonum z magnu sentire. ¶ Sensi-
tiua est magna potetia/ eo quia causat
magnu sentire: vt patet in coitu z tactu
ferri calidit: aut in tactu aque bullientis
¶ Sensitiua durat puratione subiecti
in quo est/ cu innata bonitate/ magnitu-
dine zc. ¶ Sensitiua per sua potestatez
potest existere z agere. Et in isto passu
cognoscit intellectus q3 aial sentit per
sua specie: sicut adamas attrahit specie
per sua. ¶ Sensitiua h3 instinctu inna-
tum: vt patet in homine habente timo-
rem de serpente quem videt: z similiter
capra de lupo: et sicut catulus no videt
qui h3 instinctum z appetitu z tactu: et
inuenit mamilla: z imaginatur illoz. Et
isto passu cognoscit intellectus que sunt
pincipia disponentia imaginatione ad
imaginandu. ¶ Sensitiua causat in ani-
mali appetitum ad sentiendum: vt me-
diante animali i quo est/ possit suu actu
exercere. ¶ Sensitiua habet virtutem
sentendi: vt patet in suis particularib.
nam sicut visus no potest videre sine aere
illuminato: neq3 etia potest videre/
nisi sit de virtute innata habitatuus/ et
in ipsa assituatus. ¶ Sensitiua vere sen-
tit per veritatem: sicut manus tangens
ferru caliduz/ vere sentit calidum. Et in
isto passu cognoscit intellectus q3 ipse ve-
re intelligit obiectum suum. Na aliter
potetia sensitiua que est inferior q3 in-
tellectus per suum actum/ esset superio:
et intellectus quiesc potetia superior q3
sensitiua/ esset inferior: quod est impos-
sibile: de quo impossibile valde est gavi-
sus intellectus. ¶ Animal per sensitiua
habet delectationem sentiendi: vt patet
quando videt pulchra figuraz: quando
audit pulchra cantilenaz: z huiusmodi.
¶ Sensitiua p differena h3 sensus par-
ticulares mediatis otganis cu quib3
obiecta differu: sicut color qui est obie-
ctu visus/ z sonus/ auditus/ z huiusmo-
di: sed miratur intellectus vtru iudicuz
obiecti fiat p sensum comune aut parti-
cular: donec recordat aqua fontis habet
te multos riuulos/ que est i se vna essen-
tialiter/ z in suis riuulis: sed vnum situz
z vna figura habet in vno riuulo/ z aliu
z aliam in alio riuulo: similiter sensus

comunis vnum situ z vna figuram h3 in
vno organo/ z alium z aliu in altero or-
gano. ¶ In sensitiua consistit concordia
tia innata: cu qua potentia/ obiectum z
actus vt plures concordant in vno: vide-
licet in sensitiua/ que est essentia eozuz:
quod patet per suos relatiuos per secun-
da specie c. lig. significatos. Et in isto passu
cognoscit intellectus per que modu sensus
sentit sensatum cu habitu peregrino
ex quo sensatus est habitatuus: sicut
per videre coloratu: et per odorare odo-
ratum. In sensitiua est contrarietas p
accides: sicut in gustu amaritudo: z in ta-
ctu asperitas: z huiusmodi. ¶ Sed mira-
tur intellectus quid causat contrarietate
in sensu/ p q3 quod recordatur sensitiua
esse coposita ex quatuor elemētis/ que
quidez causant in elemētato contrarias
qualitates habituz/ situz/ actiones/ pas-
siones: sicut quelibet plata est agens p
sua specie/ sicut pomu per dulcedine/ z
absinthiu p amaritudinē. ¶ Itēz confi-
derat intellectus q3 infirmitas sensus
causat monstruositates: sicut ho infirm.
qui in cibo dulci inuenit amaritudinem
per acciden. ¶ Sensitiua in principio
assituata est efficiens/ eo q3 causat cibū
per sapore z per coitu/ delectationem et
dulcedine: ipsa quide sensitus est forma
in animali quide/ que mouet eam i ma-
teria: vt materia sit disposita ad recipi-
du passiones/ vt sequatur finis: videlicet
sensatum: sicut coloratum/ odoratum: et
huiusmodi. ¶ Animal per sensitiua est
sensatum: sicut coloratus est per colore/
odoratus p odore. ¶ Sensus comunis ē
mediu: sensus aut particulares sunt ex-
tremitates: sicut circūferentia centri est
extremitas ipsius centri/ z situs assitua-
ti/ z habitus habituat. Et in isto passu
cognoscit intellectus q3 sensus comunis
est causa sensorum in q3 sunt sensata
sunt/ ipso sensu comunis videt sensus par-
ticularibus sensibus tanq3 instrumentis:
sicut pomu qd est sensatum per sensum
comune vident gustu/ odoratu/ z visu/ et
tactu/ z assatu: per que nominatu ē pomu:
z auditu per que est auditu. ¶ Itēz
sensitiua est existens inter vegetatiua z
z imaginatiua: sicut linea inter duo pu-
cta. ¶ Imaginatiua quidem in sensiti-
ua fundata est z sensitiua i vegetatiua:
vt imaginatiua possit imaginari condi-
tiones vegetatiue/ mediante sensitiua.
Et hoc patet per diffinitionem medij/ z
per eius scalam designatam in secunda
figura. ¶ In sensitiua consistit finis in-
natus: ad quez finem se mouet videlicet

Comur

Centru

Primum

Med

finis

Scala Instructur

ad sensatum est suo instinctu et appetitu
 et sic de alijs principijs innatis. Sicut ho-
 mo qui cum pedibus suis et visu mouet
 se ad locu in quo quietescere desiderat: et
 in isto passu cognoscit intellectus quod sen-
 sitiuu cum suis principijs innatis agit.
 ¶ *¶* Una sensitiuu est maior altera senti-
 uua: sed hoc est per accidens. *¶* Na sic in aliq
 aqua alicuius fontis est maior in frigi-
 ditate/sapore et sanitate/ratione maio-
 ris dispositionis qualitates sui situs: sic
 vna sensitiuu est maior altera rone ma-
 ioris dispositionis qualitates sui sit^o quo
 ad species subiecti in quo est: sicut aqua
 la que h3 maior e sensitiuu per visum/et
 aliud animal: et vultur per odoratum et
 aliud: et canis per auditu et aliud: homo
 autem per gustu tactu et aliud. ¶ In sen-
 sitiuu consistit qualitas inter potentiam/
 obiectu et actum: et hoc intrinsece quo ad
 suos correlatiuos: videlicet ad sensitiuu
 sensibile/sentire. ¶ *¶* Quia tamen non dico qd
 ad obiectum peregrinu: sicut sapor sen-
 satus poni: et sapor causatus a sentire.
 ¶ *¶* Una sensitiuu minor est et altera sen-
 sitiuu secundu subiectu in quo est. Nam
 quis non viuens de rapina non sentit
 tantum per gustu/quantu quis viuens
 de rapina: et sic de alijs suo mo pot dici:
 vt in capitulo maiorius significatu est.

Minorit

equali

Minorit

est in alio? Et dicendum est quod est ens cau-
 sans ensu sensata cum quibus sentit: si-
 cut visus qui sensat coloratum in quibus
 ab eo visum est: et sicut o. factus qui cau-
 sat odoratum in quibus ab eo odoratum est.
 ¶ *¶* Per quartam speciem queritur/sensiti-
 ua quid habet in alio? Et est dicendum
 quod habet obiectum: sicut visus coloratum
 et figuratum: et olfactus odoratum: et ha-
 bet noticiam de ipso obiecto: eo quia de
 illo facit iudiciu. ¶ *¶* Per primam specie
 regule d. queritur/sensitiua de quo est?
 Et respondendum est quod est de suis prin-
 cipijs: videlicet ex primis parentibus a
 quibus deriuata et genita est: nam ynuus
 animal aliter non esset filius alterius:
 quod est impossibile. ¶ *¶* Per secundam spe-
 ciem queritur/de quo est sensitiuu? et re-
 spondendum est quod ipsa est de sua mate-
 ria et forma: eo quia per suam materiã
 est passiuu: et per suam formam est actiuu.
 ¶ *¶* Per tertiam speciem queritur sensiti-
 ua cuius est? Et respondenda est quod ipsa
 est animalis in quo est: sicut instrumen-
 tum est sui agens viuens illo. Na ani-
 mal cuius illa sentit/viuit et generat aliud
 animal. ¶ *¶* Per primam specie regule e.
 queritur/sensitiua quare est? Et respon-
 dendu est quod ex vna materia et forma co-
 iuncta et constituta est. ¶ *¶* Per secundam
 speciem queritur/sensitiua quare est? et
 respondendu est quod est vt suis instinctus et
 appetitus possint habere actus natura-
 les: vt aial possit habere industriam ad
 viuendum. ¶ *¶* Alterius est vt imaginatiua
 possit haurire species ab illa: et imagina-
 ri obiectatu et sensatu: et habere actu suu.
 ¶ *¶* Per primam speciem regule f. querit-
 ur/sensitiua quanta est? Et responden-
 dum est quod est tanta quantum suu subiectu
 ex ipsa est sensatu. ¶ *¶* Sed miratur in-
 tellectus per quem modum potest esse co-
 stituu in subiecto i quo est: et in quo sunt
 pilz yngues et ossa/ quod non sentunt: vsqz
 quo recordatur sua etitatem discretaz
 per secundam speciem significatã. ¶ *¶* Adhuc
 miratur intellectus cum sensitiuu non sit
 punctualis/ neqz linealis/ neqz figuram
 habeat/ per quem modu habeat etitatem:
 vsqz quo recordatur cristallum positum
 supra coloratu: et de illo se coloratu sen-
 sitiuu a etitate subiecti in quo est/ est
 etia et habituata. Nam quantitas pun-
 ctualis et linealis multiplicat suam spe-
 ciem in sensitiuu: sicut coloratum in cri-
 stallo multiplicat suum colozem predicto
 cristallo. ¶ *¶* Et in isto passu cognoscit in-
 tellectus per quem modum vnuo habi-
 tus est positus supra alium. ¶ *¶* Per pri-

ht m a

D. 1 Prim

Mat

Por

E gre

for

fi

F. gnatu

com

De sensitiuu p reglas dducta.

vn De sensiti-
ua per re-
gulas de-
ducta.

Queritur/otrum sensitiuu sit
 a generare vel a create: et re-
 spodendu est quod a generare:
 vt patet i hoc qd aial absqz
 sensitiuu non potest sentire
 conditiones corruptas qd debet sentire
 et in imaginatione et non in se: eo qd non
 est inserta et fundata in vegetatiua na-
 turaliter. ¶ *¶* Adhuc martinus non esset
 filius iohannis secunda specie: qd est ipso-
 sibile. ¶ *¶* Sed miratur intellectus/homo
 qm mouit/sensitiua quo vadit et vbi?
 Et est dicendu quod ipsa vadit ad sua prin-
 cipia vniuersalia i quib^o remanet et stat
 in suo numero miraculose: supposito tñ
 quod sit resurreccio hominu: vt iusticia et mi-
 sericordia dei habeat subiectu in qd age-
 re possint. ¶ *¶* Queritur per primam spe-
 ciem regule c. qd est sensitiuu? Et huic respō-
 dendum est quod sit diffinitio iaz data est
 superius. ¶ *¶* Per secundam speciem que-
 ritur/quid habet in se sensitiuu? Respo-
 dendum est quod habet sua correlatiua ex
 quibus sensus communis est constitutu.
 ¶ *¶* Per tertiam speciem queritur / quid

Questio
notabilis.

C
est m se

ht m si

est m alio

Scola *Imbrotus*

mam speciem regule q. queritur q. sunt appropriate qualitates sentitue? Et respondendum est q. est sensatum in q. est est acquisitū et alio: z est positū in ipsa sentitua / sicut lapis coloratus / q. per visum est sensatus: sicut pomū odoratum quod per olfactum est sensatum: et sic de alijs. Et in isto passu cognoscit intellectus q. sicut imaginatiua multiplicat suam: sic et sentitua suam. ¶ Per regulam h. queritur / per quem modum sentitua consistit in tempore z motu: et ipsa non sit punctualis nec linealis? et respondendum est q. consistit per subiectum in quo est. Et hoc approbant regule b. c. d. k. vt apparet bene inuenti: et hec declaratio sufficit causa breuitatis. ¶ Per regulā i. queritur / sentitua vbi sentit? Et respondendum est q. in sensibili intrinseco quod est de essentia sentitue. Nam extra tale sensibile nullū obiectum est sensatum: sed in isto passu miratur intellectus quomodo lapis est sensatus: z sic de alijs / cum non sit collocatus i. essentia sentitue siue sensus / nec etiam cū oculis participet per contactum / quia si visus attingeret substantiam z auditus campanā: et adhuc brutū attingeret substantiā: et sic haberet scientiam: qd est impossibile. Sed recordatur roiam multiplicante suum odorem in aere qui cum ipsa rola participat per contactum. Similiter visus multiplicat suam speciem in aere qui participat cum visu z obiecto colorato z sensato: et hoc sufficit quo ad speciem regule i. cā breuitatis. ¶ Per primā speciem regule R. querit / sentitua quomodo sentit: sed intellectus in puina fronte est impeditus ad respondendum predictæ questionis / eo quia ille modus non est sensibilis: z q. volunt declarare secundum sensum sunt impeditus: sed descendet ad imaginationē in qua modus ille est imaginabilis / z ad memoriam in qua regula R. est memorabilis: z tunc intellectus responderet prelibatæ q. sion: videlicet sentitua siue sensus h. modū sentiendi p. mixturem sui instinctus z appetitus z virtutis: et sic de alijs principijs cū quibus haurit z colligit similitudinē elementorū quibz sensat ipsa obiecta / sicut coloratū a quo haurit z colligit similitudinē eius in qua similitudine sensus / videlicet visus ponit suā similitudinē. Et cū istis similitudinibz substantiā coloratū. ¶ Per secundā regulā R. querit / sentitua siue sensus cū qua sentit? Et respondendum est q. est cū sua specie / sicut adamā q. cū sua spe-

cie attrahit ferrū. Et etiā sentit cū suis instrumentis naturalibz: videlicet auditu / visu zc. Adhuc sentit cū speciebus acquisitis cū quibus sentit obiecta pegrina: z etiā cū suo instinctu / z appetitu / virtute / posse zc. cum quibus mouet organa sua ad sentiendum.

De septimo subiecto videlicet de vegetatiua per principia deducto. 106.

Vegetatiua ē bona: vt patet in plantis q. p. bonitates sunt bonæ ad seipsas z q. ad alia que viuūt ex illis / que qdē abis illis viuere nō possent: nec tale esse quales habent / h. se possent. ¶ Vegetatiua est magnā ambit z cōprehēdit omne vegetatiuū z plantatū z ipsa vegetatiua: z hic querit intellectus: z vtrū vna z eadē sit vegetatiua que ē in animalibz z illa que i. plantis? Cui respondendum ē q. vna eadē est vegetatiua in genere: sed est plures differentes specie in diuersis subiectis rōne ipsorū nō autem rōne suimet. Nā qui diceret q. ratione suimet vegetatiua esset plures / diceret quidē q. vnum esset plura: z plura esset vnum: qd est impossibile: q. re patet q. vna z eadē est in genere: plures autē differentes specie in diuersis subiectis. ¶ Vegetatiua durat per suam specificam durationē: sed querit intellectus de quo durat ipsa: cū suū subiectū in quo est / sit corruptibile: sed recordat elementatiua de q. durat: sicut flama ignis i. lapide ex oleo. ¶ Vegetatiua est potēs p. suā specificā potentiam in q. oēs potestates vegetabiles plantarū z animalū sunt plantate z radicate. ¶ Vegetatiua h. instinctū cuius quodlibet vegetatiua se habet ad suam operationē / specificando / habituādo se de suo specifico habitu / situ / q. sitate / q. litate z huiusmodi. ¶ Vegetatiua h. appetitū: videlicet vt hoc qd ē elementatum sit vegetatū: sicut visus q. h. appetitum ad hoc qd est coloratum z per ipsum sit sensatū: ipse quidem appetitus est generalis ad oēs appetitū q. sunt in genere vegetatiue. ¶ Vegetatiua ē de virtute habitua / q. sitata / qualificata / assuetata / zc. vt patet in planta. Nā illud qd euēnit ei per terrā / aquā / aerē / ignē / in quo est plantata / transmutat per suam speciem: et hoc idem facit per cibum z potum. Adhuc vegetatiua habet virtutē in plantis de qua medici habent experientias.

De septimo subiecto videlicet de vegetatiua per principia deducta. Mag.

Dur

Potens

sup

vol

virt

A. q. l. Dny

f. q. n. k

v. b. j. k

x. g. m. o

c. m. g. o

vint
glo

Dis

Comur

Contra

Principium

Principium

Arzhuim

¶ Vegetatiua ratiõ veritatis vere vegetat z veras cõditões h3. s. verã substãtiã/qualitate zc. sine quibus in veritate sua nõ esset plantata. ¶ Vegetatiua h3 delectatione in pferuãdo suũ esse/multiplicãdo suã speciem vt apparet in plantis que generãt q̃tũ possunt euitando non esse. ¶ Vegetatiua eã radicata z plãtata i differentia: vt plures species sint de suo genere: sed querit intellectus q̃ est; causa q̃ viridis color est generalior in plantis q̃ alius color: vsq̃quo recordat terrã z squã que cõponũt viridẽ colorẽ in quib⁹ maxime plãta est radicata/z nutrita. ¶ Adhuc miratur intellectus: quare ficulnea nõ generat superficie durã fructus sui/sicut facit nux: z quare rosa h3 colorẽ rubẽ/z liliũ album: sed recordat magnitudinẽ ratione cuius differentia est magna. ¶ Vegetatiua h3 concordãtiam ad hoc: vt sũe species cõueniãt inter se i aliquibus reb⁹: sicut cõcordant piper/et aliũ in caliditate/lactuca quidẽ cucurbita in frigiditate: et multe res in eodez colore/situ z huiusmodi: et hoc idem de vegetatiua que est in animalib⁹ potest dici suo modo: vegetatiua quidẽ semper sequitur vegetando maiorem complectionẽ subiecti in quo est. Contrarietas eã subiectũ in quo vegetatiua est plãtata: vt contrarietas sicã corruptiõis: sicut concordãtia est causa generatiõis: s3 querit intellectus: que est causa quare realgal interficit animal/triticũ autem ipsum viuificat: et quare aliũ z cucurbita contrariantur: sed recordatur magnitudinẽ in qua contrarietas vegetatiõis eã plantata. ¶ Vegetatiua est principium: in ipsa quidẽ vegetãõ sine cõpositũ trãsmittit vnã speciem in aliã/z forma in ipsa vegetatiua est aliud principium in quo cõpositum trãsmutat formã nouã in suã antiquã/z materiã nouã in materiã antiquã: et hoc ppter finem: videlicet vegetatũ in quo species sit genita: multiplicata. ¶ Vegetatiua est medium genera le existens inter elementariã/z sensitivã: sicut linea inter duo puncta: vegetatiua quidẽ in ipsa elementariã eã inserta z plantata: sensitiva autem in ipsa vegetatiua: et qz sensitiva est finis: ideo est supra vegetatiã/z in fluit ei⁹ vegetatiua refuit sensitiva seipsam cui⁹ suis principijs specificis: et idcirco qz ipsa vegetatiua est supra elementariãz in fluit: et elementariã refuit vegetatiue. et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum plante z animalia viuũt z nutriuntur et cresunt per vegetati-

uam/et de vegetatiua z per elementariã: tuã/z de elementariã: et iste quidẽ passus est vtilis medico. Adhuc cognoscit intellectus q̃ arbor est medium et subiectum siue instrumentum in quo et cum quo vegetatiua: habet suum actũ: et similiter sua principia habent actus suos: sicut aqua intrans aliquid vas per aliquod foramen illius: z criens illud idem vas per aliud foramen eius: demyalis: z hoc per modũ generatiõis/z corruptiõis/z priuatiõis. ¶ In vegetatiua finis habet suas species in secunda figura/in angulo de sine designatas. ¶ In finis priuatiõis est in vegetatiua causa corruptiõis: sensitiva z elementariã sunt termini vegetatiue in quibus ipsa vegetatiua terminatur. In finis perfectiõis est obiectũ z subiectus ipsius vegetatiue. ¶ In vegetatiua plantarum vna planta est maior altera: similiter i vegetatiua animalũ vnũ aial eã mai⁹ altero: nã vn⁹ leo est maior altero leone vel alio aial: sicut capra lepore/z hmoi. ¶ In huius est: vt vegetatiua in maioriãte possit esse plãtata. Et hoc quo ad maioriãtẽ deccin predicamentorum z principiorum huius artis. Sed miratur intellectus que eã causa quare vna magna arbor est in potentia in vno paruo grano: sed recordatur scintilla ignis excurrente a lapide/hoie percussite ipsuz lapidẽ cũ calidẽ: quidẽ scintilla magna flamma est in potentia respectu materie elementis. ¶ Adhuc miratur intellectus: qre maiores fructus in eadẽ arbore inueniuntur cui⁹ idem sunt specie: et similiter potest queri de folijs: sed recordat questio nem prelibatã scintille: z incontinenti apud eum soluta est talis questio. ¶ In vegetatiua eã equalitas: vt multe plãte possunt esse equales per speciem: et similiter multa alia: sicut iste leo z ille leo: q̃ sunt equales per speciem: et similiter ipiper z aliũ sunt equaliter in gradu caliditatis: z multa poma in eodẽ pomario/que sunt equalia in odore/sapore/colorẽ z huiusmodi. Hoc autem esse non posset: nisi vegetatiua i equalitate esset plãtata z radicata. ¶ De minoritate quidẽ vegetatiue sic potest dici/sicut de ei⁹ maioriãte dictus est: nã relatiue se habet vegetatiua vero reductibilis est per minoritatem ad non esse: eo quia est: non erat anteq̃ creata fuisset.

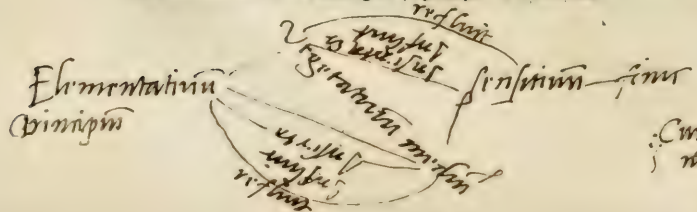
finis

Ala

egh

Arzhuim

De vegetatiua per regulas deducta.

Cur in plantis solin
no sũt egla mir dũs

ne vegetatiua per gnis de acta.

eo

C. qd
v. p. si

v. p. si

v. p. ubi

v. p. m. ubi

D.
i. quo
Primi
M. actu.

DE regulam b. querit / vtrū vegetatiua sit potentia sensata. Et respondendū est qd sic aliquater: videlicet secundū coniunctionem siue compositionem quā habet vegetatiua cum sensatiua in subiecto in quo est. Et alio modo per vocem sicut affatus qui nominat eā: per auditū qui audit nomen suum. Alii hō sensus ipsas sentire nō possunt. Et in isto passu cognoscit intellectus qd affatus est sensus postq̄ sensat suum obiectum et dat auditui audibile. ¶ Per primam speciem regule c. queritur quid est vegetatiua? Et respondendū est qd est potentia transmutas vna speciem in aliam: sicut in animalibus in quibus transmutat cibum in carnem: et in plantis elementariam in semetipsas. ¶ Per secundā speciem queritur / vegetatiua quid habet in se? Et respondendū est qd habet suos correlatiuos ex quibus est. Et cum quibus habet suas operationes videlicet cum vegetatiua / vegetabili et vegetare. Nam in suo vegetabili vegetat omnia vegetabilia peregrina: sicut sensitiua in suo sensibili sentiat omnia sensibilia peregrina adhuc / et sicut calefactiua in suo calefactibili calefacit omnia calefactibilia. ¶ Per tertiam speciem queritur / vegetatiua quid est i alio? Et respondendū est qd est in sensitiua fundamentum: in elementatiua autem est fundata et in predicamentis e idem quod est: videlicet est pars substantialis ipsius substantie in qua est / et tate quidem vegetatiue exiēte supra et tate elementatiue: et sic potest dici de sua quātitate et relatione et c. Et in isto passu cognoscit intellectus qd vegetatiua est altior potentia q̄ elementatiua: sed habitat intellectus / vtrūque relatio sua sit accidens vsq̄ quo recordatur suam relationē substantialem habentes relationes accidentales exiēte ei instrumentum / et habitum cū quo agit in subiecto in quo est: sicut substantia que cum suo accidente agit. ¶ Per quartā speciem queritur / vegetatiua quid habet i alio? Et respondendū est qd in substantia elementatiua habet suam substantiam: et i quātitate elementatiue hz suam quātitate: sic de alijs pdicamentis: et i isto passu cognoscit intellectus per quē modum vegetatiua in elementatiua ē assituata et collocata. ¶ Per primam speciem regule d. queritur vegetatiua de quo est? Et respondendū est qd est de suis principijs specificis cum quibus agit. ¶ Per

secundam speciem queritur / de quo vegetatiua est: et est dicendū qd est de suis correlatiuis. ¶ Per tertiam speciem queritur / vegetatiua cuius est? et respondendū est qd est subiecti in quo est: sicut ps que est sui totius / et instrumentum agentis. Vegetatiua enī est par animalis cū qua ipsium agit et viuunt. Et similiter plāta. ¶ Per primam speciem regule c. queritur / vegetatiua quare est? et respondendū est qd: quia est ex suis partibz constituta: videlicet de suis correlatiuis. ¶ Per secundā speciem queritur / vegetatiua quare est? Et respondendū est: vt sit vegetatum et vt viuat / nutritur et crescat: et in generatione vnam speciem in aliam transmutet. ¶ Per primam speciem regule f. queritur / vtrū vegetatiua habeat quantitatem continuam in subiecto in quo est? et respondendū est qd sic: vt possit esse in continuo motu. ¶ Per secundam speciem queritur / vtrū vegetatiua habeat et tate discretā: et respondendū est qd sic: vt possit esse in motu successiuo. Sed mirat intellectus per quē modū pot habere in subiecto et tate cōtinuā et discretā. quousq̄ recordat qd per respectū ad suā essentiam est in continua et tate: et per respectū ad correlatiuos / habet et tate discretā. ¶ Per primā speciem regule g. queritur / vegetatiua quā proprietate hz pprietatē est dicendū qd illa qualitate generalē a qua descendit qualitates particulares: sicut caliditas piperis / et alij et c. qd descendit a caliditate gnali: et sicut frigiditas lacte et cucurbitē qd descendit a generali frigiditate et c. de qua generali qualitate elementalī / proprietates ppria ip̄ vegetatiue est deriuata: sicut a generali quantitate elementorū deriuatur quantitas vegetatiue / generalē quātitatem siue proprietate vegetatiue dicimus esse trāsmutationē vnius substantie in aliam. ¶ Per secundā speciem queritur / quid ē qualitas appropriata vegetatiue? et est respondendū qd vegetatio facta est in vegetatiua per motū celi effectiue: sicut visio lapidis que ē per accidēs. ¶ Per regulā h. querit / per quē modū vegetatiua consistit in tempore? Sed hic impeditus est intellectus ad respondendū quousq̄ recordat elementatiua a qua vegetatiua influxa est / cum qua sic consistit in tempore et in motu: sicut per ipsas consistit in quantitate / qualitate et c. Ratio huius est quare essentia elementatiua est punctualis et linealis: essentia autē vegetatiue nequāq̄: et hoc p regulā c.

Post

E. gnare
forma

fma

E. quatu
Continua

Discreta

G. gnare
Propriu

Appro.

H. quando
c. d. k.

1. K. 9mo
c. d. k.

Ad R. significatū est: bene intueti. Et per regulā k. queritur: vegetatiua vbi vegetat vegetatū: ad qđ rñdendū est: qđ i suo vegetabili intrinseco z ei p̄substantiali extra qđ z sine quo vegetare nō pōt: sicut calefactiū extra suū calefactibile/calefacere nō pōt. **L**ocus quidez vegetatiue est: cognoscibilis p regulā. c. d. k. 3^{pa} hō vegetatiua attingit substantiā/eo quia participat cū ea p contactū. Et per p̄mā regulā k. querit: vegetatiua quo vegetat vegetatū: z est dicendū qđ vegetat p illū modū: quē hz quo ad suos correlatiuos: vegetatiuus nāqz ponit in suo vegetabili intrinseco formā z materiā q̄ eue niūt ei de elementatiua. Et in ipso vegetabili mutat suā substantiā in aliā/vegetatiuo expoliāte formāz materiāz ab elementatiua/veniente ab ea. Et ex illis induit vegetatiua ipsā vegetatūz noui. Et Sed ad istū modū cōcurrūt multi: modi: videlicet modus p̄portionis/mot⁹ generationis/ corruptiōis/ priuatiōis/ z augmentationis/ z h̄mōi imponēdo partē in partē: z partes in toto/ z eōuerio/ et toto trāsmittēte suā similitudinē suo as simulato. Et per scđam speciem k. querit. cū quo vegetatiua vegetat⁹ z respondendū est qđ vegetat ipsam cum suis p̄p̄is correlatiuis. s. vegetatiuo/vegetabili/ et vegetare/ qui sunt ei coessentialē. **N**az vegetatiuus in suo vegetabili intrinseco/vegetat omnia vegetabilia peregrina mediante vegetare. **A**huc vegetat cum principijs huius artis/videlicet cū bonitate/magnitudine. Et hec que de vegetatiua dicta sunt sufficiūt: z de ipsa multa sint dicēda: verūtamē quicqd de ipsa dici potest/ in predictis implicatum est.

durat tanto qđ corrupto vno elemento/ immediate z prius generat aliud/nul lis eius speciebus differentibus/ neqz eoz conditionibus: eo quia nullum elemētū est corruptibile: quo ad suam essentiam. Et Elementatiua est potens p suā speciem existētem s̄m id qđ est/ z agēdo s̄m id qđ agit/ que quidē potestas ei in aliquo nō deficit. Et Elementatiua em̄ sic pōt elementare elementata: sicut vegetatiua vegetare vegetata/ z sensitiua sentire sensata: z imaginatiua imaginari imaginata. Et Elementatiua hz instinctū generalem/ a quo descendit instinctus specierū z ab illis instinctus z indiuiduati z elementati descendūt. Et de hoc experimētum habem⁹ in quattuor temporibus anni: videlicet in vere/estate/autūno z h̄yeme: in quibus elementatiua habet diuersas operationes. Et etiā in quattuor regionibus: videlicet in oriente/ z occidēte/ meridie z septētrione. Et hoc idem dici potest de vita plantarū z animalū. **A**huc habet instinctū reperiendi virtutes planetarū et octauę sphere. Et in isto passu cognoscit intellectus causas/ quare quodlibet elementum agit per suam speciem. Et Elementatiua habet appetitum ad elementandū in elementata/ ratione cuius appetitus elemēta intrane m̄xionem: z compositionē vno elementō habente appetitū iursum/ alio autem deorsum: vt ipsa sub elementatis existere possit. Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa motus elementoz generādo/ corrupēdo z priuādo. Et Elementatiua habet generalem virtutem a qua descendūt speciales virtutes elemētoz: que quidē virtutes sunt fundamenta virtutibus vegetatis et sensatis. verūtamē suā virtus qñqz est defectiua p monstruositates causatas ab elemētōz contrarietatibus. Et Elementatiua hz varias cōditiones/ vt vna species nō se trāsmuter in aliam speciem. Et in isto passu Alchimiste dolent z habent occasionem fiendi. Et Elementatiua habet naturālē delectationem sic elementandō/ sicut habet vegetatiua in vegetādo/ z sensitiua in sentiēdo: rōne cui⁹ elemētiua magnificat z multiplicat actus suos s̄m potest/ vt suo elemētata in magna delectatione esse possint. Et in isto passu cognoscat intellectus qđ est causa instēti caloris/saporis/ z coloris z h̄mōi. Et Elemētiua per suam differentiam habet diuersa subiecta/ in quibus est diffusa: sicut in quattuor massis que sunt obiecta sensuum: sicut ista flamma/ iste aer/ ista

Pras

Sap

vol

unt

glo

Dif

De octauo subiecto: scilz de elementatiua per principia deducto.

De octauo subiecto: scilz de elementatiua p principia deducto.

Elementatiua est potentia cum qua elemēta intrāt cōpositionē z existūt sub elemētis. Et Elementatiua est potētia bona: nam sine ipsa corporalia essent ociosa/ z deniata a suo fine ad quem sunt: z mūdus nullū haberet perfectionē. Et ideo quātū est bona tantū est ratio bonoz agat bonū. Et Elementatiua est magna potentia: z qđ per suam magnitudinē ambit multa/ z sua magnitudo multū magnificat suam bonitatem z duratiōē zc. Et Elementatiua

Bona

Magna

Durat

Alchimiste;

Qua in ista terra quibus uiuimur. ¶ Itē
 rum elementatiua est in metallis / plan
 tis & animalibus / non q̄ in illis ipsa sit
 obiectum sensibus. Sed tantum imagi
 nationi & intellectui. Et isto passu cogno
 scit intellectus que fuit cā deceptiois il
 lozum philosophorum dicentium elemē
 ta non esse actiua in elementis: sed tantum
 ipsa in illis esse in potentia & uirtute.

om
 ¶ Elementatiua ratiōne sue concordan
 zie / finis / magnitudinis / bonitatis / pote
 statis / instinctus / appetitus / & uirtutis /
 in eorum elementatiua est remissa & con
 tracta: ut fiat temperamentum inter q̄li
 tates contrarias / aqua mordente igne &
 cum sua frigiditate / & igne aquam cum
 sua caliditate: et aere terram cū sua hu
 miditate: & terra aerem cum sua siccitate
 & ut elementatiua possit generare ele
 mentatum / elemētando: sicut digestiua
 digerere digestum: & faber mollicare
 ferrum cum caliditate / ut fiat clauus: et
 in isto passu cognoscit intellectus q̄ con
 cordantia est causa generatiōnis in ele
 mentatis. ¶ Elementatiua est ex cōtra
 rijs qualitatibus habitata & assuata:
 uidelicet ex caliditate / frigiditate / hu
 miditate & siccitate / leuitate / ponderosi
 tate / raritate & densitate: ut contrarietas
 sit causa corruptionis in elementatis.

Contra
D
Principia
 ¶ In elementatiua sunt quattuor prin
 cipia: elementans enim est unum princi
 pium efficiens / mittendo formam in ma
 teriam ut sequatur finis: uidelicet ele
 mentatum. ¶ Adhuc concurrunt in hoc
 principia huius artis. scilicet bonitas / magni
 tudo &c. & etiā motus celi / qui causat in
 inferioribus motus elementatiue. ¶ Am
 plius in ipsa elementatiua sunt decem
 predicamenta in quibus ipsa est diffusa
 & similiter regule huius artis. Principia
 uero sunt intellectiua / maxime obiectiue
 regule aut subiectiue. loquēdo cōpara
 tiue: et in isto passu cognoscit intellectus
 q̄ principia obiectant obiectum elemen
 tatum & regule sustinent illud. ¶ Elemē
 tatiua est mediū existens inter elemen
 ta simplicia & elementata / sicut sensus
 particularēs existunt inter sensum com
 mune & et sensata. Et in isto passu cogno
 scit intellectus motum elementatiue a
 quo est influxus: & a quo est refluxus: et
 in quo subiecta ē discursus. ¶ Finis ele
 mentatiue ē habere & generare elemēta
 tū in quo quiescat ultra q̄d elementatiua
 nullū appetit h̄. Si em̄ appeteret ali
 quid aliud ultra inū elemētatiua suum
 elemētatu nō esset suus proprius finis:
 & sic plus quiesceret in hoc q̄d non egre

ditur a sua natura / q̄ in hoc q̄d egredi
 tur & faber plus quiesceret in clauo fabri
 cato / q̄ in suo filio generato ab eo: & lo
 plus quiesceret uenado / q̄ suū similem
 generādo: quod est impossibile. q̄re pa
 ret. q̄ finis elementatiue est habere & ge
 nerare elementum / ut in ipso quiescere
 possit. Et in isto passu cognoscit intellec
 tus q̄ sic quiescit elementatiua in ele
 mentato / sicut uergetatiua in uergetato / &
 sensitiua in sensato / & imaginatiua in
 imaginato / & intellectus in intellectu.

¶ Elemētatiua ē in subiecto maior quo
 ad unā q̄litate & nō quo ad aliā: sicut in
 pipere ē maior quo ad caliditatem / q̄ quo
 ad siccitatem. ¶ Adhuc quo ad siccitatem /
 magis q̄ quo ad humiditatem. ¶ Itē magis q̄
 ad humiditatem / q̄ quo ad frigiditatem.
 Et in isto passu cognoscit intellectus per
 que modū maioritas elemētatiue ē sub
 alternata in subiecto in quo est: uerū
 secūdu inueniunt & senectute nō est itē
 elemētatiua maior est in medio q̄ in ex
 tremitatibus: uidelicet in medio etatis
 q̄ in iuuetute & senectute: sicut sol qui
 maior & calidior est in caliditate in mer
 die q̄ in mane & sero effectiue. ¶ Elemē
 tatiua in equalitate est assuata. Ele
 mēta nāq̄ egle essentias habēt q̄ bita
 tem / ut ppositio possit esse in elementa
 tis: ut ista rosa & illa rosa sint euales in
 specie: et sic de alijs suo mō. Nam alias
 unū elemētū corrūperet aliud elemētus p
 essentia & natura: aut unū elemētū trā
 smutaret aliud in suā essentia: sicut si
 rosa trāsmutaret lilium aut uiolā in suam
 essentia. ¶ Elemētatiua in inuoluntate est
 assuata: eo q̄ sua picipia pntiua fue
 rūt de nihilo deducta & creatiue elemē
 tatiua sed q̄d ē in minori elemētato ē q̄d
 de maiori q̄litate & bituata & situata.

Maior

Equal

Minoritas

De elemētatiua per regulam deducta.

Unum

¶ Uerū utrum elemētatiua
 differat ab elemētis p essen
 tia: et respōdēdū ē q̄ nō: q̄
 si differret p essentia / iā ele
 mēta nō haberēt subiectum
 in quo essentia cōposita: neq̄ elemētatiua
 esset a generare: sed a create. & q̄litates
 elemētatorū mutarent in nouū subiectum
 sicut caliditas ignis q̄ est in lapide / non
 esset eadē pipere cū caliditate ignis q̄
 est in sphaera ignis: quod est impossibile
 sicut humanitas que nō differat ab ani
 ma & corpe / prout coniunguntur: q̄ h̄

De elemētatiua p regulā de ducta.

Mixt

finis

Generante Creatiue

tas enim ex istis est: non autem ex vno tantum. ¶ Per primam speciem regule queritur quid est elementaria: Et respondendum est quod sua distinctio iam superius est data. ¶ Per secundam speciem queritur / elementaria quid habet in se essentialiter et substantialiter: Et dicendum est ipsa habet suos correlatiuos ex quibus est: / et cum quibus agit in elementatis: videlicet in lapide / flamma / planta et animalibus. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est in alio: Et est dicendum quod est in elementis instrumentum cum quo ipsa elementa agunt in elementatis. ¶ Adhuc est in decem predicamentis id quod est: et est in vegetativa fundamentum. ¶ Adhuc est elementaria in potentia ignis imago infinitatis et eternitatis dei in quantum ignis: si haberet ligna infinita edureret infinite et eterne: sed quia non habet illa potentia remanet in dispositione tantum: et est finita differente infinita materia. ¶ Per quartam speciem queritur / quid habet in alio: Et est dicendum quod habet in subiecto in quo est / suam materiam / et suam formam / et quantitatem / et qualitatem / et suum motum / et huiusmodi: sicut in planta et in animali. ¶ Per primam speciem regule queritur / elementaria de quo est: et est dicendum quod est de suis principijs primitiuis in elementatis positior ex illis principijs / et ex vniuersali materia et vniuersali forma sicut elementa. ¶ Per secundam speciem queritur / elementaria de quo est: et est dicendum quod est de sua specifica forma et materia / aut cum ipsis agat per suam speciem elementando elementata. ¶ Per tertiam speciem queritur / elementaria cuius est: Et est dicendum quod subiecti in quo est: sicut per que est sui totius: vt patet in planta que generando elementata plantam. ¶ Per primam speciem regule queritur / elementaria quare est: Ad quod dicendum est quod est eo quia ex elementis est composita. ¶ Per secundam speciem regule queritur / elementaria quare est: Ad quod dicendum est vt per ipsam elementata sint. Adhuc vt vegetativa / sensitiua et innasciua ab ea siue fundate / nutrite et genite. ¶ Per primam speciem regule queritur / vt elementaria habeat quantitatem continuam: et respondendum est quod sic: vt sua continua quantitas sit genus ad quantitatem indiuiduorum que in illis sunt lineare et sustentate. ¶ Per secundam speciem queritur / vt habeat discretas qua-

titates? Et respondendum est quod sic: vt in indiuiduis elementatis habentibus differentes quantitates in numero: et quantitas sua est punctualis / eo quia est ex quatuor elementis coniuncta et constituta. ¶ Per primam speciem queritur / qualis est sua propria qualitas: Et respondendum est quod illa quam habet per sua propria elementa / licet colera quod est elementata / cui caliditas est sua propria qualitas. ¶ Per secundam speciem regule queritur / qualis est appropriata qualitas: et est dicendum quod siccitas est ei appropriata qualitas. Nam a terra recipit siccitatem: et sic de alijs complexionibus / preter caliditatem / secundum quod a diuersis recipiteas. ¶ Per regulam queritur / elementaria per quem modum consistit in tempore: et respondendum est quod consistit in tempore respectu nunc in quo est. Adhuc consistit in tempore mediante motu in quo est / augmentando / alterando subiectum in quo est / ab vno loco in alterum mutando. ¶ Per regulam c. d. ¶ Per regulam i. queritur / elementaria vbi est: et respondendum est quod in elementatis: et hoc subiectiue: non autem sicut visus in colorato obiectiue: quoniam nisi elementaria esset in elementato / iam qualitates non essent in elementato: aut essent sine subiecto: quod est impossibile: vt patet in flamma in qua est caliditas: et in glacie in qua est frigiditas / et huiusmodi. Tam enim hic dubitat intellectus vtrum in sphaera ignis sit siccitas terre et frigiditas aquae / sint de elementatis inferioribus / humiditate resistentem et contrariante siccitati terre / et caliditate ignis frigiditati aque / vsquo ipse recordatur quod si omnia elementa non essent in sphaera ignis / nec in qualibet sphaera cuiuslibet elementi alterius esset destructa generalis mixtio eorum: et per consequens mixtiones eorum particulares in elementatis. Nam ad destructionem vniuersalis / sequitur destructio particularis. Item si ignis qui est in sphaera sua calidus per se: et siccus per terram esset siccus per se: adhuc aer qui est humidus per se: et calidus per ignem / esset calidus per se: amplius aqua que est in sphaera sua frigida per se et humida per aerem / esset humida per se: et similiter terra que est in sphaera sua sicca per se et frigida per aquam / esset frigida per se: et sic essent due qualitates cuiuslibet elementi in se aere. Sic due caliditates in igne / et due humiditates / et due frigiditates / et due

C. qd
quid sit in s
qd r in alio
qd sit in alio
D. de q
Animi
Mati
Ror
Cuius est
E. quan
formal
fina
F. qua
Conti
Disim.

g. qd
Pre
prim
Appr
prim
H. qd
c. d. k
I. ubi
c. d. k
Humiditate

Utrum in sphaera ignis sit siccitas terrae frigiditas aquae

scititates/duo igneitates/duo aereitates/duo aqueitates/duo terreitates/et per consequens octo elementa sicut octo dicitur qd supradicte sunt: qd e absurdū dicere: sicut e absurdū dicere duas albedines i gñe/et duas vegetatiōes/et duas sensatiōes. ¶ Ampli⁹ esset destructi⁹ appetit⁹ natural⁹ eo qd nō haberet obiectū nā ignis vni⁹ nō appeteret aliū ignez: neq ignis appeteret terrā/posit⁹ per se esset sicus: et sic de alijs elementis pot dicitur suo mō: et esset destructa appropriata qualitas: et etiā secunda species regulę g. significās illā qualitātē. ¶ Iterum esset destructus motus habēs appetitū sursum: et ille habēs oecozium: et per consequens elementata/vegetata et sensata. *Adhuc* omne corpus existens sub luna esset compositū in vacuitate finis/in tanto qd finis nature esset sic habitus priuatiuus nature: sicut ceatas visus/et iurditas auditus. Et qd hec omnia sunt valde impossibilia: patet ergo per regulam h. et per diffinitionē veritatis q omnia elementata sunt mixta i spheris suis et in massis similiter: in elementatis iā magis sunt mixta et composita: sicut in plantis in quibus sunt composita cū vegetatiua/et in animalibus cum sensitua et imaginatiua: et hoc mediante elementatiua composita cum ipsis. ¶ Sed hic miratur intellectus/terra que est inferius/per quē modū potest ascendere superius: videlicet i spherā ignis/eo quia aer est in medio contrariis terre. Et si militer ignis descendere ad nos inferi⁹: eo qd aqua est tria illi: vñ quo recordatur icālā concordantie in secunda figura designatam. Nam ignis descendit sic dādo de sua caliditate aerē: et puenit cum eo descendendo: et aer dādo de sua humiditate aquez conuenit cum ea descendendo: et sic transit ignis in aquam per humiditātē calefactā: et aqua descendit ad terrā dādo ei de sua frigiditate calefactā et humefactā: et terra ascendit ad ignem dādo ei de sua siccitate calefactā/hūefactā et frigefactā. Et qm q̄litate nō dimittunt suum propriū subiectum/qualitatibus ascenduntibus et descendentibus: ideo ascendunt et descendunt. Et sic sequitur circularis motio et mixtio. ¶ Per primam regulam R. queritur/elementatiua quomō est mixta et composita ex quattuor elementis: sed recodatur intellectus paragraphum loci

supradictum in quo solutio questionis est implicata et significata: et hoc sufficit ad declarandum questionē pelibatā causa breuitatis. ¶ Per secundam regulam R. queritur/elementatiua cum quo elementat elementata? Et respondendū est qd cum instinctu et appetitu principiorum ex quibus est/sequendo motum quem habet secundum naturam diffinitionum principiorum: et sic de regulis in quibus consistit suus transitus. Et hoc idem dici potest per implesionis quas habet in decē predicamentis/suo tamen motu moto per generalem motum celi. Sed declarare hoc/esset longū: sed ipsa declaratio satis scibilis ē sciēti hęc artē.

K. cum quo

De nono subiecto quod est de instrumentalitate. 107

Nonū subiectū est de artificio: hz tres species. ¶ Prima est de moralibus. ¶ Secūda de artibus liberalib⁹. ¶ Tertia de mechanicis. De prima. s. de moralibus hic tractabimus. De secūda et tertia tractabimus in vdecima parte hui⁹ libri: videlicet in applicatione. ¶ Secundum est qd de moralitate possunt tractari duobus modis. s. secundū virtutes et secundū vitia. Et primo de iusticia que est in genere virtutis tractabimus.

De nono subiecto quod est de artibus instrumentalitate. *Moralis de Artibus lib⁹ instrum⁹ talitate. Art. Archi*

De iusticia p. principia deducta 107

Quoniam iusticia est applicabilis ad suū genus: videlicet ad virtutē que ē principia vñ huius artis: et similitur de equalitate pot dicitur et ideo sicut ista duo principia sunt deducta p. principia et regulas vt patet in octaua parte huius libri que est de mixture principiorum: idcirco iusticia applicabilis est ad virtutem et equalitatem secundum qd ipse sunt deducte per principia et regulas. Nam particulare secundum conditiones ipsius vniuersalis: sed ad maiorem euidētiā iusticie volumus discurrere eam per principia et regulas huius artis. ¶ Iusticia ē habitus cum quo iustus iuste agit: quoniam bonitas est ratio bono qd agit bonum: ideo iustum est qd bonum agit bonum. Quapropter quando agit bonū iuste

De iusticia per principia deducta.

Iustitia applicat ad virtutem et equalitatem

bonum

K. mo

Nona pars

agit: vnde patet q*uod* iusticia oritur de ratione bonitatis. Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* iusticia oritur oriēte suo actu: q*uod* bonitas est disponens ipsas iusticia*as* in q*uibus* est ratio bono q*uod* ipse agat bonu*m*: quonia*m* magnitudo est id ratione cuius duratio z*et* sunt magne: ideo magnitudo est dispositio magne iusticie/bonitatis z*et* durationis: vt si bonus agit bonu*m* magnu*m* z*et* durabile z*et* tunc ip*se* iusticia erit magnus habit*us* collect*us* de bonitate/magnitudine/duratione z*et*. Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* quoad modu*m* magna iusticia est connera cu*m* principis/et ab eis deriuata: sicut bonitas/magnitudo z*et* duratio: sicut bonitas/iusticia durat per illa*m*/supposito in q*uod* non superueniat iniuria. Et in isto passu cognoscit intellect*us* p*er* que modu*m* durat habitus iusticie/dato q*uod* homo v*el* altera virtute/aut ipse dormiat. Et in isto passu est intellectus moralis et practicus.

¶ Postq*uam* bonitas est ratio bono q*uod* agat bonu*m* z*et* magnitudo disponit q*uod* illud bonum sit magnu*m* z*et* duratio disponit q*uod* sit durabile: z*et* potestas ho*m*o est ratio q*uod* bonu*m* possit existere z*et* agere bonu*m*/iusticia disponit vt sit deducta per illud agere. et q*uod* bonus agit bonu*m*/tunc iusticia est orta z*et* est de potentia in actu deducta.

¶ Iusticia per intellect*us* est intelligibilis z*et* p*er* voluntate amabilis. Et ideo intellectus z*et* voluntas ipsa obiectant/postq*uam* iusticia est nata/actus iusticie remanet in potentia. ipsa na*m*q*ue* iusticia in duratione z*et* potestate z*et* est gubernata. ¶ Iusticia per bonitate/magnitudine z*et* est disposita: z*et* ideo per voluntate est amabilis. nam omne bonu*m* est amabile: z*et* ideo quado diligitur cum dispositioe bonitatis/magnitudinis z*et*. tunc iusticia de potentia in actu deducta.

¶ Iusticia est virtus/que quide virtus est suu*m* gen*us*: eo q*uod* sub virtute consistit multe virtutes: et ideo sicut virtus in coi*n*it ex bonitate/magnitudine z*et*. sic iusticia orit*ur* p*er* eide*m* modu*m* p*er* que virtus moralis orit*ur*. Et in isto passu cognoscit intellect*us* p*er* que modum particulare cu*m* suo vniuersali regit z*et* dirigitur. Et in isto passu iusticie debet valde congaudere/eo q*uod* in iste passus est regula generalis infallibilis ad oia iura. ¶ Iusticia sine veritate est no*n* pot*est*: z*et* io q*uod* est cu*m* illa: sequit*ur* q*uod* illa sic sit cognoscibilis per illu*m* modu*m* p*er* que veritas est cognoscibilis in discursu principio*rum* z*et* regularu*m*.

Et in isto passu cognoscit intellect*us* q*uod* iusticia est facilis ad cognoscendum cu*m* discursu veritatis posito in mixtione princi-

piorum regularu*m*. In gloria bonitatis/magnitudo z*et* habent delectatione*m* z*et* quietem: ipsam aut habere no*n* possent absq*ue* iusticia. Et ideo q*uod* sunt in delectatione conscientia no*n* mordet: eo q*uod* iusticia est in illa delectatioe. v*n*de sequit*ur* q*uod* quies conscientie significat z*et* declarat iusticia*m* in illa delectatione. ¶ Iusticia rone differētie habet duas partes: videlicet pondus et p*ro*portione: quo ad pondus est interfa: sed quo ad p*ro*portione*m* est extensa: z*et* ideo in causis quadoq*ue* requiritur iudiciu*m* intentiue/ z*et* quadoq*ue* extēsiue/ s*ed* q*uod* subiectus iudicij est dispositum z*et* ordinatu*m* ad recipiendum iudiciu*m*. ¶ Iusticia p*er* concordantiam principio*rum* oritur et vni*er*s*al*it*er* ideo in cognoscendo concordantia principio*rum* ad vnu*m* iudiciu*m* cognoscit iusticia cum suis co*n*ditionib*us*. n*on* cognita causa cognoscitur effectus. ¶ In iusticia est mixtura iusticie: eo q*uod* iniuria est habit*us* priuatiu*us* z*et* q*uod* concordantia est amica principio*rum*: ideo iusticia est habit*us* positiuus. Nam vnu*m* co*n*tra rone cognoscit p*er* reliquu*m*. ¶ Iusticia dicit siue significat essentialit*er* sed ius significat esse iusticie: z*et* quia essentia in suo esse est substantata/ ergo iusticia in iure est substantata. vnde patet ex predictis q*uod* iudex in principio absolutio est causa efficiens/ que quidem iusticia est principium formale z*et* ius materiale: eo quia per iusticiam formatum est. Iudicium ho*m*o est principiu*m* finale: eo q*uod* in ipso est quies. ¶ Iusticia est mediu*m* iter actorem z*et* reum/ cuius quod iudex dat vnicuiq*ue* ius suu*m*. Nam sicut iusticia non potest esse mediu*m* absq*ue* iudicare/ neq*ue* etiam absq*ue* bonificare/ magnificare z*et*. vt ius iudicare sic sit mixtum cu*m* bonitate/magnitudine z*et*. ¶ Fines iusticie est quiete principio*rum*: eo quia sine iusticia quiete non possunt. Unde sequitur q*uod* iusticia est subiectum finale in quo principia habent pacem inter actorem z*et* reu*m* reddendo vnicuiq*ue* q*uod* suu*m* est. ¶ Iusticia est maior per substantiam q*uod* per accidē*ti*o. vnde sequitur q*uod* sua maior maiortas est substantialis/ z*et* sua maior minoritas est accidentalit*er*. Ipsa quide*m* maior maioritas est cu*m* maiori bonitate/magnitudine z*et*. et maior minoritas est cu*m* minori bonitate et magnitudine z*et*. Et ideo in causis iudex debet cognoscere q*uod* est iusticia maior aut minor in cognoscendo iusticiam substantialit*er* z*et* accidentalit*er*: z*et* ista noticia e*st* causis valde necessaria: n*on* iusticia q*uod*q*ue* stat p*er* actore substantit*er* z*et* p*ro* reo accidentalit*er* z*et* co*n*uenerit p*er* patet per esse z*et* bene esse: esse enim in cau-

glor

diff

Comor

ant

Plas
Prmr

Mrd

fimo

Muuo

Iusticia Est finis
Ius est in Iusticia

hinc hinc cognitiōe no*n* erant
satis est, ut n*on* m*o*ra ex v*er*is
p*ro*p*ri*et*er*u*m* l*in*g*u*am v*er*it*er*at*er*
Et ex v*er*it*er*at*er* s*er*u*er*it*er* v*er*it*er*at*er* et m*o*ra n*on*

Mag.
Durat

Prmr

voluit

vrit

veritas

si dicit necessitate: sed bene esse contin-
gentia /z in isto passu cognoscit intelle-
ctus qd necessitas no hz legē. ¶ Qualitas
est habitus iusticie: eglitas qde genera-
lior est ipsa iusticia. Et eode secundū qd e q
litas est discursus in tractatu principioz:
sic dz iusticia discurre in eode: vt iam su
pradictū est: et in isto passu cognoscit in-
tellectus qd bonuz z equum est reddere
vnicuius quod suū est: cū bonitate/magni-
tudine zc. ¶ In causis vna iusticia ē ma-
ior altera iusticia: et illa que ē minor: di-
stat magis a magnitudine bonitatis/du-
rationis zc. q̄ illa q̄ tantū non distat ab
eode /z in isto passu cognoscit intellectus
qd iudex possit cognoscere in causis mi-
norem iusticiā cuz minorū magnitudine
bonitatis/durationis zc. que cum maiori
tate iusticie concordat.

r glos
ni
vno

rum z regulari /z deē predicamentoz.
¶ Per primā speciē regule d. querit iu-
sticia de quo est: Et est dicēdū qd ipsa est
de disponētia principioz /z regularum
z deē predicamentoz /co qz sub ipso ē.
¶ Per secundā speciē querit iusticia de
quo est: Et dicēdū est qd ipsa est de sua
specificā materia z forma /que descen-
dunt per differentiam z proprietatem a
generali virtute: vt iustū p iusticiā in iu-
dicio possit agere. ¶ Per tertiam speciē
querit iusticia cuius est: Et responde-
dum est qd est iusticiā: sicut cappa capati.
¶ Per primā speciē regule e. querit iu-
sticia quare est: Et respondēdū ē qd
est ex tuncqz bilibus z are principioz
collecta est: videlicet ex iustificatiōe/do-
nificatiōe zc. z iustificabili z bonificabi-
li z iustificare/bonificare z magnificare
zc. Et in regulis assuitata est per pprie-
tate z impropria z specificā materia et
forma inducta est: nam sicut eadem q̄li-
tas: videlicet eadem significatas est per
vnam formā specificā in rosa /z p aliam
in viola: sic eadē virtus est per formam
z materiam specificas iusticiā /z per
alias in prudētia. ¶ Per secundā speciē
querit iusticia qre est: Et respondēdū
est: vt principia a quibz descendit habeat
actus rectos in causis. Adhuc est: vt cui-
tas habeat pacē z bonū publicū. ¶ Per
primā speciē regule f. querit iusticia q̄
ta est: Et respondēdū est qd est q̄ta con-
tinue siue habeat q̄titate continue: eo
quia est habitus continuus: no aut quia
punctualis: neqz linealis: qz no est de cō-
ditiōe corporis: neqz cre scit: neqz descre
scit: licet suū actus q̄nqz sit magn⁹: q̄nqz
paruus: sicut idē martell⁹ qui q̄nqz dat
magnū icū/quādoqz parū /secūdū agē-
tis voluntate vitētis illo ad placitū suū.

D. dr q
Primi
Ant
Pof
E. quare
forma

**De iusticia per regulas de-
ducta.**

De iusti-
cia per re-
gulas de-
ducta.

Et regulam b. querit iusticia corrupta in hoie/an ipsa reuertatur in eundē nūcrū quendo iniuria corrūpitur? Et respondēdū est qd non. Nam sicut naturaliter materia disponitur z proportionatur successiue forma i instanti in ea inducitur: sic habitus moralis successiue disponit z pportionatur z in instanti pficitur: et ideo quando habitus corrūpitur ipse in instanti corrūpitur. ¶ Per primā speciē regule c. querit iusticia quid est? Et respondēdum est qd est illa forma cui proprie competit iudicare. ¶ Per secundā speciē c. querit iusticia quid habet in se essentialiter et substantialiter? Et respondēdū est qd habet suos correlatiuos morales: videlicet iustificatiuum /iustificabile z iustificare cum quibus est habitus: sed hic dubitat intellectus: vtrū iusticia remaneat habitus quando homo non vit illa/aut dormit/aut vit alia virtute? Et respondēdum est qd est sic: iusticia enim no corrūpitur: nisi quando iniuria inducitur. ¶ Per tertiam speciē queritur qd est iusticia in alio? Et respondēdum est qd est in causis causa /z in alijs virtutibus est connerio earum: sicut humilitas z patientia /que iuste se conueniunt. ¶ Per quartam speciē queritur iusticia quid hz in alio: Et respondēdū est qd hz obiecta in causis /q̄ iuste sunt obiectata: etiā habet impressiones principio

C. qd
m. si
F. m. se
in alio
F. m. alio

¶ Per secundā speciē iusticiā /z per alias in prudētia. ¶ Per secundā speciē querit iusticia qre est: Et respondēdū est: vt principia a quibz descendit habeat actus rectos in causis. Adhuc est: vt ciuitas habeat pacē z bonū publicū. ¶ Per primā speciē regule f. querit iusticia q̄ta est: Et respondēdū est qd est q̄ta continue siue habeat q̄titate continue: eo quia est habitus continuus: no aut quia punctualis: neqz linealis: qz no est de cōditiōe corporis: neqz cre scit: neqz descre scit: licet suū actus q̄nqz sit magn⁹: q̄nqz paruus: sicut idē martell⁹ qui q̄nqz dat magnū icū/quādoqz parū /secūdū agē-
tis voluntate vitētis illo ad placitū suū.
¶ Per secundā speciē regule f. querit q̄ sunt sue q̄titates discrete? Et respōdēdū ē qd sunt ille quas hz p differentia. iusticia enī vna q̄titate hz in iudice: aliaz in actore: alia vero in reo: sicut eadē aq̄ vna sitū hz in vase circulari z aliu in vase triangulari. ¶ Per primā speciē regule g. querit iusticia qualis est? Et est dicēdū qd est talis q̄lis est per bonitate/magnitudinem zc. sine quibus esse non potest. ¶ Per secundā speciē g. querit iusticia qualis est? Et est dicēdū qd est talis qualis potest esse per connexionem aliarum virtutum que habent per iusticiam actus rectos. ¶ Per regulam h. queritur /per quem modum consistit iusticia in tempore successiue de vno obiecto i aliud: sicut nauis i motu continuo lo-

formatus
E. quare
Conti
Disposita
G. qualitas
Propri
App
H. q̄n
c. d. 2
R. 4

caliter: s; iusticia consistit sic absq; successione in tpe in subiecto in quo est sicut homo sedens in nauemouente /z in motu continuo. Et quo ad species tps illa sufficienti cā breuitatis. ¶ Per regulā i. querit iusticia quō consistit in loco cū ipsa nō sit pūctualis neq; linealis. Ad qd respondendū est q; consistit in loco p illū modū q; dictus est in regula. h. nā mediante subiecto in quo est iusticia / ipsa consistit in loco p accidēs. Et hoc sufficit de speciebus loci cā breuitatis. ¶ Per primam speciem regule i. querit iusticia quō est: r rñdendū est q; est per illum modū per quē a suis principijs collecta est: r in regulis posita est cū diffinitionib; principior; /z cū assuatiōib; regulariū r specierū. Et hoc significatū ē p hoc qd de ea superadditū est. ¶ Per secundā regulā i. querit iusticia quō est: r rñdendū est q; est cū materia r forma specificis ex q; bus est: r cum differentia que diuidit generale virtutem in multos habitus: r est cū proprietate que specificat ei talē materiā r nō aliā /z talem formā r nō aliā: vt sit oīno virtus specialis. Adhuc est cū agente qui acquirit ipsam /z est cum bonitate: q; bona est. r sic de alijs sine quibus esse non potest.

De prudentia per principia Deducta.

Primo subsistens rōni bonitatis qn ipsa est ratio bono q; bonus agat bonū / tūc tēpotus bonus est de prudentia habitus: qn autem nō subsistit rōne bonitatis / tūc ipis est imprudēs. ¶ Homo disponēs suā bonitatē cum magnitudine / vt ipsa sit magna ratio bono q; agat magnū bonū / prudens est. ¶ Homo antiquus suā prudētia pseruando cū eā in causis / cū illa quidem prudens submittit prudentias nouas. ¶ Prudentia cum potestate pot; r potestas cū prudētia est gubernata r acquisita. ¶ Prudentia est habitus scientie per intelligere / r fidei p credere. ¶ Prudentia primo r principaliter est habit; per amorē: secundarie aut per timorem: nā timor consequitur amorē. ¶ Prudentia qn est bona / tunc ipis est virtuosa: qn autez est mala / tunc est vitiosa. ¶ Prudentia cū veritate est vera: s; cū falsitate est falsa. ¶ Prudentia cum parua pena disponit magnā gloriā. ¶ Prudentia disponit differentias: sed imprudentia confusioneo.

¶ Prudentia concedit virtutē cum virtute: sed imprudentia / vitii cū vitio. ¶ Prudentia cōtradicit ignorantie que est sua inimica: r imprudentia tradit intellectui qui est: suus inimicus. ¶ Prudentia cōseruat causas fin q; ipse sunt assuetudine in principio. Imprudentia autē illam assuetudine cōrumpit r destruit. ¶ Prudentia disponit mediū existens ppositio nali ter inter principium r finē. Imprudentia autē agit per oppositū. ¶ Homo prudens cum fine perfectionis quiescit: sed hō imprudens cū fine imperfectionis laborat. ¶ Prudentia cū maiortate bonitatis magnitudinis est maior. Imprudentia cum maiortate malicie est maior. ¶ Prudentia cū equalib; causis equalificat suos actus: s; imprudentia cū incqualibus vult illos coquare. ¶ Prudentia cum maiortate fugat imprudentia. Imprudentia autē cū minoritate fugat prudentiam.

De prudentia per regulas Deducta.

Queritur vtrū prudētia simpliciter sit de genere scientie. Et rñdendū est q; nō. ¶ Hōmo credēs veris causis prudēs est. ¶ Per primā speciem regule c. queritur: prudentia quid est: Et est dicendū q; ipsa est habitus cū quo prudens ante eligit magnū bonū q; paruum /z ad bonas cōtingentias se disponit /z a malis se deuit et segregat. ¶ Per secundā speciem querit: prudentia quid habet in se cōessentialē / cui rñdendū est qd h; suos correlatiuos / sine quibus prudens agere nō pot. ¶ Per tertiam speciem querit: quid est prudentia in alio: r respondendū est q; est in bonitate bona: s; ē mala in malis: r est i virtutibus foris: r in peccatis debilis. ¶ Per quartā speciem querit: prudentia quid habet in alio: dicendū est q; in virtute habet meritū: s; in peccato culpam. ¶ Per primā speciem regule d. prudentia de q; est: r rñdendū q; ipsa est de fantasmatis que intellectu acqrit p diligentē r experientia vt fugiat labores: r in fine quiescat. ¶ Per scōdam speciem qrit: prudentia de q; bus est: r est dicendū q; est de suis ruis r bilib; q; solū e cōpetūt. ¶ Per tertiam speciem qrit: prudentia cū est: r dicendū est q; ipsa est subiecti in q; est: sicut cappa capiti. ¶ Per primā speciem regule e. qrit: prudentia que est: r rñdendū est q; est eo

.i. vbi
c. d. k

.k. quo mō

.k. cum q'

Deductio prudentie p principia
bonit
Mag
Dmatio
Pr
Snp
vcl
vnt
vnt
glo
Dif

Corn
Cont
Prin
Mrd
Sms
Mno
Egl
Mno
Deductio prudentie per regulas
-c.
ip m 51
vnt m s
i m ab
vnt m ab
D. d. g
Primo
Mnt
Dof
E. grr
for

qz ex suis tuis & bilibus specificis constituta est. ¶ Per secundā specie querit/pudencia quare est? et respondendū ē qz ipsa est propter utilitatem prudentis vt cuz ipsa acquirat quietē. ¶ Per primā specie regule queritur/de continia q̄titate prudētis: Ad quod respondendū est qz prudētia magis tūm est habitus/hz sic continuam q̄titate[m]: sicut cappa cappati. ¶ Per secundā specie querit/de discreta q̄titate prudētis: et respondendū est qz ipsa hz discreta q̄titate rōne differentie suozū correlatiuozū. ¶ Per primā specie regule querit/de prudētia que est sua ppria passio & qualitas: Cui respondendū est qz est prudentia. ¶ Per secundā specie queritur/que est appropriata qualitas prudētis: Et respondendū ē qz est bonitas in bonis & malicia in malis. ¶ Per regulā h. queritur/de tēpore prudētis: Et respondendū ē p regulas c.d.k. Nā ille significat modū quo prudentia p̄sistit in tēpore p hoc qd est: & p ea de quibus est: & per modum quē habet in tempore qn̄ prudens vitur prudentia in tēpore. ¶ Queritur p regulā i. prudentia ubi est? Et respondendū est qz in regulis c.d.k. extra quas in subiecto esse nequaquam potest. ¶ Adhuc est in factis prudentia cuz quibus ipse prudētis agit. ¶ Per primam regulā k. queritur/prudentia quomodo est? Et respondendū est qz ipsa est per illū modū quē prudēs hz/causando eā/ & colligēdo similitudines principiozū & regularū ex quib⁹ est. ¶ Per secundā regulā k. queritur/pudētia cū quo est? Ad qd̄ respondendū est qz ipsa est cum prudentia; diligentia; scientia aut credulitate/dispositioe & p: portione/sine quibus esse nō potest.

De fortitudine per principia deducta. 107

Fortitudo sub ratione bonitatis nutritur/coloratur & disponitur/ & pportionatur & conditionatur. ¶ Fortitudo cū magnitudine bonitatis/ magnitudinis/ durationis & exceptis contrarietate & minoritate/ ē impugnabilis & defendibilis. ¶ Fortitudo antiquata cū duratiōe bonitatis/ magnitudinis sibi submitit fortitudines no uas. ¶ Fortitudo cū potestate bonitatis/ magnitudinis & olap̄. ¶ Fortitudo fortior ē cū intelligere qz cū credere. ¶ Fortitudo fortior ē cū amare qz cū timere: hz

ne fortitudine nulla virt⁹ ē fortis. ¶ Fortitudo cū veritate causat audaciam & victoriam. ¶ Fortitudo cū delectatione facit hoies magnanimū. ¶ Fortitudo cū alijs virtutib⁹ diuersificat actus suos. ¶ Fortitudo cū maiore virtute maiore cordatā hz. ¶ Fortitudo in peccatis ē habit⁹ p̄uatiuus. ¶ Fortitudo hz principia specificos/ vt actus específicos habere possit. ¶ Fortitudo est mediū existens inter virtutē & virtutē. ¶ Fortitudo cuz sine vitio causat audacia & victoria. ¶ Fortitudo maior est p ea que sunt substantialia: qz per ea que sunt accidentalia. ¶ Fortitudo est fortior/ cū causis equalibus qz cuz unequalibus. ¶ Fortitudo minor est cuz maiori vitio/ & etiam est pugnabilis & deuincibilis cum illo.

De fortitudine per regulas deducta.

Virtus fortitudo sit fortior p p̄spertates qz p aduersitates? Et respondendū est qz sic cū p̄spertate cū pugnat cū acritate & amore. Cū aduersitate aut pugnat cū patientia & timore. ¶ Queritur per primā specie regule e. fortitudo quid est? et respondendū est qz est habitus ponēs fortificabilia cōtra vitia. ¶ Per secundā specie querit/fortitudo qd̄ hz in se sibi coessentialia? et respondendū est qz ipsa hz suos correlatiuos cum quibus est habit⁹. ¶ Per tertiā speciem queritur/qd̄ est fortitudo in alio? ad qd̄ dicendū ē qz ipsa est in bonitate bona et magna in magnitudine: nāna virtus p accidēs ē habit⁹ alteri⁹ virtutis. ¶ Per quartā specie querit/ qd̄ habet in alio? et respondendū est qz habet in bonitate bonū actū: & in magnitudine magnū & c. et in iusticia iustū: sicut bonitas q̄ est fortis in fortitudine. ¶ Per primā speciem regule d. querit/fortitudo de quo ē? Ad qd̄ respondendū est qz ipsa est de actib⁹ superiorum poteratū: videlicet de intel ligere/diligere & recolere. ¶ Per secundā specie querit/fortitudo de quo ē? Ad qd̄ respondendū est qz ipsa est de suis tuis & bilib⁹/ vt ipsa possit habere actū specificū. ¶ Per tertiā specie regule e. fortitudo cuius est? Cui dicendū est qz ipsa est subiecti in quo ē/ eo qz suū instrumentū est. ¶ Per primā specie regule c. querit/fortitudo que est? et est re. padēdū qz ipsa ē qz habitus acq̄situs est. ¶ Per secundā specie queritur/fortitudo quare est? Et

virt
Muo
Prim
Mrd
fmir

De fortit
udine p
regulas
deducta.
- c. quid
est m s

h m se

est m alio

h m alio

D. dr quo
primi
Mati n

Pos. r.
E. q. u. r.
f. m. r.
f. m. l.

F. quoniam
C. n. h.

Dispositio
G. q. h.

Propri

H. q. n.
C. d. h.

1. v. b. y.
C. d. h.

K. quomodo

K. in quo

bonitas

Nov

D. n. r.
B. t. r.

respondendum est qd ipsa est/ vt alic vir-
tutes contra vitia/ vitiositates habere pos-
sint. ¶ Per primam speciem regule f. q. r-
ritur/ fortitudo q. ta est. Ad qd dicendū
est qd ipsa est tanta q. ta ipsa est habitus
acquisitiuus. ¶ Per secundam speciem que-
ritur/ fortitudo q. ta est discretiue. Cui re-
spondedū est qd ipsa hz q. titatem discre-
tā p. quā suū actus crescit aut decrescit.
¶ Per primam speciem regule s. queritur/
quē est propria q. titas fortitudinis? Ad
qd dicendū ē qd virilitas/ modestas cū qua
est in sua continua q. titate pmanēs/ sicut
homo in sua risibilitate. Et in isto passu
cognoscit intellectus qd essentia sua non
crescit/ neq. decrescit. ¶ Per scdm spe-
ciem queritur/ que est appropriata quali-
tas fortitudinis. Ad qd respondendum
est qd ē iusticia. Et Nam sicut iusticia p
fortitudinē est fortis/ sic fortitudo per iu-
sticiā est iusta/ et in isto passu cognoscit
intellectus qd virtus per appropriatam
qualitatez crescit/ aut decrescit actū suū
scdm qd illa qualitas ē ei influxa. ¶ Per
regulā h. querit/ fortitudo qn consistit in
tempore. Ad qd respondendū est qd per
illū modū qui significatur per regulam
c. d. h. Nā per tertiam speciem c. est in subie-
cto mobilis et successiua secundum morū
et successiōez subiecti i quo est. ¶ Per q. r-
tā autē speciem habet nouitatem: et sic de
alijs regulis suo modo. ¶ Per regulā i.
queritur/ fortitudo vbi est. Et responde-
dus est qd ipsa est in victoria/ sicut agens
in effectū suo/ sicut patet p. tertias speciem
regule. Et sic de d. h. dici potest suo mo-
do. ¶ Per primā regulā h. queritur/ for-
tutudo/ quomodo est. Et ē dicendum qd
ipsa est per illū modū quē hz in diffiniē-
do se p. alias virtutes/ causando suas si-
militudines. ¶ Per secundam regulam
h. queritur/ fortitudo cum quo est? Ad
quod dicendū est qd ipsa est cū principijs
et diffinitionib⁹ altarū virtutū et cū alijs
virtutibus/ et maxime cum potestate/ vo-
luntate/ spe et charitate sine quibus esse
non potest.

De temperantia per prin-
cipia deducta. 108

Emperantia subsistit rōni
bonitatis hz bonū actum.
¶ Temperantia cū magnitudi-
dine ē magna: et hz magnū
actū. ¶ Temperantia q. tōmā-
sis durat/ et atomi⁹ de la-
bore hz. ¶ Temperantia absq. potestate

aliarum virtutum potestatem habere
nō pot. ¶ Temperantia p. suū actū est sci-
bilis. ¶ Temperantia est amabilis i verbis
et in expēsis et in mēsa. ¶ Temperantia est
illa virt⁹ q. frequent⁹ ē necessaria. ¶ Te-
perantia cū vitate causat actū suū. ¶ Te-
perantia causat quietē/ sanitatē et delecta-
tionē. ¶ Temperantia semper distiguit in-
ter maius et minus eligēdo equalitatez.
¶ Temperantia cōcordat cōtra res ad vni⁹
finē. ¶ Temperantia maxime cōtradicti gu-
le. ¶ Temperantia i principio oportet qd sit
fortis/ vt sequat mediū/ et per mediū se-
quat finis. ¶ Temperantia est mediocris
mēsurā diminuēdo magis/ in augmētā-
do min⁹. ¶ Temperantia cū fine quietest in
labore. ¶ Temperantia cū maiore virtute ē
maior. ¶ Temperantia cū reb⁹ cūlib⁹ cre-
scit suū actū. ¶ Temperantia cū minoritate
laborat: et cum ea est infirma.

De temperantia p. reglas dducta

Temperantia sit necessaria
oibus virtutibus. Et responde-
dū ē qd sic/ vt virtutes habeant
act⁹ temperatos. ¶ Per primaz
speciem regule c. queritur/ quid est tem-
perantia? Respondedū ē qd ē illa virt⁹ cum
q. hō hz actus temperatos. ¶ Per secundaz
speciem regule c. querit/ temperantia qd hz in se
coessentialiter. Ad qd respondēdū est qd
ipsa hz suos correlatiuos sine quib⁹ esse
non pot/ cū q. bus ē habit⁹ subiecti i quo
est. ¶ Per tertiam speciem querit/ temperantia
qd ē in alio? Et respondendū est qd ipsa
est in agēte mēsurā q. cū ea mēsurat act⁹
suos temperatos. ¶ Per quartā speciem querit/
temperantia qd est in alio? Cui responden-
dū est qd ipsa hz in principijs actū suū/ et
in iusticia iustū/ et prudētia prudētē/ et
in fortitudine fortē. ¶ Per primā spe-
ciem regule d. querit/ temperantia de quo est?
Ad qd respondēdū ē qd ipsa ē de similitudi-
nib⁹ actū alic/ videlicet de similitudinib⁹
virtutibus intelligēdi/ diligēdi et recolēdi. ¶ Per
secundā speciem querit/ temperantia de quo est?
Ad qd rōndedū est qd ipsa est de actibus
temperatis imaginatiue/ sentitiue/ in subie-
cto i quo ē. ¶ Per tertiam speciem querit/ tem-
perantia cui est? Ad qd dicendū ē qd ipsa
est subiecti cui est habit⁹. ¶ Per primā
speciem regule e. querit/ temperantia qre ē? Cui
dicendū ē qd ipsa ē. Nā causata ē p. tepatū
rōcinari/ imitari/ sentire. ¶ Per scdm
speciem querit/ temperantia qre ē? Et rōndedū ē
qd ipsa est/ vt subiecti in quo est/ habeat
p. ea act⁹ temperatos. ¶ Per primā speciem
regule f. querit/ temperantia q. ta est discre-

Sap.
vobis
vnt
vnt
qlu
Dif
Cum
Cont
Prim
Mia
firi
Mau
Equi
mmo

De tem-
perantia p.
reglas de-
ducta.
C.
ist m s

h m s

im ab

h m s

D.
Pri

Ma

Pos

F.
for

fima

F
Cont

te? Ad qđ respondēdū est qđ ipsa hz qđ ti-
tatem discretā: cū qua crescit z decreuit
suos actus. ¶ Per primā speciem regu-
le g. querit qđ est ppua qualitas tempē-
rantie? Ad qđ respondēdū est qđ est ab-
sinentia. ¶ Per secūda specie querit qđ
est qđtas appropiata temperācie: et re-
spōdēdū est qđ est bonitas / magnitudo /
equalitas z iusticia. ¶ Per regulā h. q-
ritur / qđ temperācia consistit in tempore?
Ad quod dicendū est qđ ipsa consistit p
illū modū p quē subiectū in qđ est cōstitutū
ī illo / tēperācia existente habitu hz sub-
iectū cū actū? cū illa. ¶ Per regulā i. q-
ritur / temperācia ubi est? Et respondē-
dū est qđ est in subiecto in quo est: sicut
cappa in cappato / vel efficiē in effectu.
¶ Per primā regulā k. qrit / temperācia
quō est? Ad qđ respondēdū est qđ ipsa ē
p illū modū p quem hō cū actibus supio-
rum potentiarū secūda intelligere / dū-
gere z recolare: temperat actus inferio-
rum potentiarum: videlicet imaginari /
affari / comedere zc. Et hoc signatur per
regulā c. d. k. ¶ Per secūda regulā k. q-
ritur / temperācia cum quō est? Ad qđ
respondēdū est qđ ipsa est cum iusti-
cia / prudentia zc.

tior est per magnitudinem cum credere
absq; labore / qđ cū intelligere cum labo-
re. ¶ fides durat per durationem a deo
data / intelligere aut durat per scientiaz
acquitā: vñ patet qđ fides est superius:
sed intellectus est inferius: et qđ homo
fide habituat / peccat p auaricia / aue
luxuria zc. fides durat in subiecto sub
portione / z cū difformitate. Nam subie-
ctū nō est dispositū cum iusticia / pruden-
tia zc. ¶ Sicut afinus qui nō est disposi-
tus: vt serico sit indutus. ¶ Prima cau-
sa plus pōt qđ secūdaria / z qđ secūda po-
test cū prima: tunc potest supra seipsā.
Quapropter intellet? pōt per primam
causam credere in eam: sed qđ potest p
se / est intelligere deū z adiuuare tamen
credere ad suum intelligere: sicut dicit
Esaias: nisi credideritis / nō intelligetis:
sicut aliqđ hō qui non erat philofophus:
et in posterū fuit philofophus / z dū non
erat philofophus / credebat deum esse:
sed cum fuit philofophus intellexit deū
esse. Et tunc intellectus ascendit ad illū
gradum intelligendo / in quo erat crede-
do. Verū tamen non dico qđ propter hoc
fides destruat: sed qđ ipsa ascendit in al-
tiorē gradum obiectando / plus crede-
do deum esse / qđ intelligendo ipm esse:
sicut oleū in vase in quo est supra aquā.
Et qui adderet pl? de aqua predicto uasi /
squa quidem ascenderet ad illum locū
in quo erat oleum. Et deinde oleus ascē-
deret in altiorē locum in quo nō erat.
¶ Deus est intelligibilis per suā natu-
rā. Et ipse causat qđ intellectus huma-
nus intelligat multum per naturā / deo
habituante illum de fide: vt ipse cum fi-
de adiuuante eum ad intelligendum. In-
tellectus enim plus potest ascendere ad
primum intelligibile: videlicet ad deum
cum duobus habitibus / qđ cum vno tā-
tum: sicut ipse plus potest cum pruden-
tia z fortitudine / qđ cum prudentia tan-
tum: quando intellectus intelligit obie-
ctum primum / fides disponit ipsum in-
tellectum ad intelligendum. Sicut cha-
ritas disponit voluntatem ad amandū
obiectum primum. Et sicut voluntas nō
possit amare obiectum primū / sine cha-
ritate: sic intellectus non potest intelli-
gere obiectum primum sine fide. Unde
patet qđ sicut charitas non corrumpit
quando voluntas amat primum obie-
ctum: sic fides non destruitur quando
intellectus intelligit primum obie-
ctum. Nam potentia nō contradicit
sue dispositioni communi. Per illam
enim ascendit et fortificatur. ¶ fides est

Dicitur

Plur

De fide per principia de-
ducta.

Et analogiam oportet nos
discurrere istud capitulum:
videlicet quem modum
fides est superius: z intel-
ctus inferi: et primo p bo-
nitatem: qđ intellectus nō pōt tantum
obiectare deū qđ est um ipse obiectabilis ē:
iō diuina bōitas est rō deo qđ pponat se
intellectui hūano / obiectādo z credēdo:
hoc quidē intelligens bonū est: z tunc tē-
poris intellectus obiectat deum creden-
do ipsum esse vñū infinitū z eternū crea-
toz / saluatorē: z huiusmodi. z hoc in-
tellectus facit supra suā naturā: et eas-
dem obiectionēz dicimus esse sanctam fi-
dem admirabilem z bonā. ¶ Deus est
magnum obiectum / z secūda suā magni-
tudinem intellectus nō pōt ipsum natu-
raliter obiectare: idcirco deus magnifi-
cat intellectū: vt magnifice agat supra
suā naturā simpliciter credēdo: et sic fi-
des ascendit sup intellectū: sicut oleum
ascendit super aquā. Nā qđ intellectus
attingit deū esse vñū cū fide / credit ma-
gis esse vñū qđ cum intelligere intelli-
gat ipsum esse vñū: intellectus enim al-

G. Pro 7. d k

d k

De fide p
principia
deducta.

vult

Not

cap

vult

Analogia, proprietas, proportio, similitudo,
communis via.

k m

virt

virt

glo.

om

Prm

virtus existens habit⁹ in intellectu: alioquin fides non posset esse virt⁹; neq; habitus: sicut charitas que non posset esse habit⁹; nisi voluntas esset ei subiectum. Et ideo sicut charitas facit ascendere voluntate ad amadū obiectū virtuosē: sic fides facit ascendere intellectum ad intelligēdū obiectū virtuosē. ¶ **Fides** cum veritate est habitus intellectus: et ideo quā intelligit obiectū primum cū veritate ip̄ intelligit. **Nā absq; veritate** cum intelligere non potest. Et ideo veritas est principū fidei: et intellectus commune: verūtm̄ fides in veritate est superius in credendo: intellectus autē in seruius in intelligēdo: et ideo quando intellectus ascendit in altiore gradū in veritate: et similiter fides ascendit in altiore gradū in ipsa veritate. **Nā habitus** est superius: sed habitus est inferius: sicut homo cappa tuus ascendens in montē cuius corpus est inferius: et sua cappa in ipso superi⁹. ¶ **Intellectus** non pot̄ intelligere deū: nisi cū labore: sicut homo ascendens in montē q̄ in illū ascendere nō potest: nisi cū labore: sed cū intellectus ascendit ad deū: cuius fide non laborat: sed potius in illo se delectat credendo: et q̄ potentia altior est sine labore q̄ cū labore: ideo intellect⁹ est altior credendo diuinā gloriā: q̄ intelligendo. ¶ **Intellectus** non distinguit credēdo modaliter: et necessariē: sed largē et confuse: sed intellectus cū intelligit vere necessariē quidē et inconfuse intelligit: et ideo intellectus in credēdo est instantaneus: intelligēdo autē successiuus: quare patet q̄ intellectus altior est in credēdo: q̄ in intelligendo: cuius rōne suus act⁹ est super sua natura credendo: sicut act⁹ est super sua natura calefaciēdo. ¶ **Fides** est habitus a deo datus: et sic a deo gubernatur: sicut a deo creat: unde patet q̄ intellectus nō pot̄ talē habitū gubernare: nā super sua natura est: verūtm̄ disponit se vt succūbat ei: timēdo deum offendere: non credēdo in eum. Et sic outur cōcordātia inter intelligere et credere. **¶ Illa lex** quecuq; sit per fidem: oportet q̄ sit vera. Sicut p̄ bonitatē oportet esse bonā: et per magnitudinem magnā et c. Et ideo lex illa oportet q̄ sit vera: i. q̄ fides est altior in veritate: et magis contra peccata: et in isto passu cognoscit intellect⁹: q̄ lex oportet q̄ sit vera: aut christianorum: aut sarracenorum: aut iudeorum. ¶ **Fides in principio** disponit intellectum ad intelligēdū: vt per regulā b. patet. Et quā intellectus ē in aliquo gradu in intelligēdo: fides disponit il-

lum in illo gradu credendo: vt ascendat in aliū gradū intelligendo: et sic de gradu in gradu: quovis intellectus ascendit ad primum obiectū: et in ipso quiescit intelligēdo: sed maxime in via credēdo. ¶ **Fides est mediū** cū quo intellect⁹ acquirit meritū: et ascendit ad primum obiectum: qd̄ quidē influit intellectum fides: vt ipsa sit intellectui vnus pes ad ascendendum. Et intellectus h̄s alium pedes de sua natura: videlicet intelligere: sicut hō ascendens scalā cuius duobus pedib⁹. Et in primo scalone primo ponitur pes fidei. Et in illo met pes intellectus: ascendendo gradatim. Et in secūdo scalone primo ponit pes fidei: et deinde pes intellectus: ascendendo gradatim cū prioritate fidei: et cum posterioritate intellectus: et similiter sicut in disputatione primo ponitur dubitatio: deinceps affirmatio vel negatio. **Credere** nō est finis intellectus: sed intelligere: verūtm̄ fides est suū instrumentū ad eleuandū suum intelligere cum credere: ideo sicut instrumentum consistit inter causas et effectum: sic fides consistit inter intellectū et deū: in fluxu fide a deo in subiectū: vt per ipsum quiescat in obiecto primo. ¶ **¶ Illa fides** que est maior in bonitate: maiorē magnitudine et c. et etiā in spe: charitate et c. oportet q̄ sit vera: sed fides ei contraria q̄ sit minor: et falsa. Alioquin principia positiva succūberet principijs priuatiuis: qd̄ est impossibile. Et in isto passu cognoscit intellectus: que fides ē maior et vtiq; illa habente maiorē virtutem et maius obiectum. ¶ **¶ Illa fides** que credit esse equalitatem in rationib⁹ dei oportet q̄ sit vera. Sed illa que pot̄ i illis unequalitatem oportet q̄ sit falsa. in deo namq; non est prius neq; posterior: quia diuina bonitas / magnitudo et c. sic oportet q̄ habeant suos correlatiuos equales: sicut intellectus et voluntas habeant potentias equales. Et in isto passu cognoscit intellectus que fides est vera. ¶ **¶ Cum minore fide** intellect⁹ non potest eleuare suum intelligere: sed cum maiore. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ suum maius: intelligere: non est contra suum maius credere: sicut in ascendēdo scale vnus pes non est contra alterū: etiam in currere / vnus pes non est contra alterum.

Mix

fines

Maior

egit

Mino

De fide per regulas deducta.

fides

utru

De nouem subiectis.

Spis

fo. lxxix.

e fides
gulas
ducta.

Supposito q̄ intellect⁹ possit
intelligere de deo ea que p̄
fidem potest credere: fides
quidem destrueretur: z per
consequens meritū: sicut dicitur:
fides non habet meritū: cui hūana
ratio prebet experimentum? Ad q̄ re-
spondendū est q̄ non. **Ratio prima** ē: q̄
fides quidem ascendit supra intellectu:
vt iam ostensum est: nam meritum fidei
consistit prius. **Meritum autē intellectu**
posterioris: sed si essent in eodem gradu/
bene sequeretur q̄ dicitur. ¶ **Per primā**
speciē regule c. queritur: quid est fides?
Ad quod respondendū est q̄ ipsa est vir-
tus a deo data: vt per ipsam credamus
id quod per eam intelligere non possu-
mus. ¶ **Per secundā speciē** querit/ quid
habet fides in se consensualiter? Et re-
spondendum est q̄ habet suos correlati-
uos cum quibus est habitus. ¶ **Per ter-
tiā speciē** querit/ quid est fides in alio?
Ad q̄ dicendum est q̄ ipsa est habitus
in intellectu/ existens supra habitū quez
ipse h̄z per scientiam: vt apparet p̄ gustū
gustante vinū doliū quo iudicat quale ē
ipsum vinū gustatū. Sed q̄ possibile est
vinū alterari in alio tēpore: id intellectu⁹
non h̄z scientiā certā p̄ intelligere: sed p̄
fidē credit quod tale sit. ¶ **Adhuc fides**
est in bonitate bona: z in magnitudine
magna zc. ¶ **Per quartā speciē** querit/
quid h̄z fides in alio? Et respondendum
est ipsa h̄z intelligibilitatē in intellectu:
z h̄z in voluntate amabilitatē: ab ipsa est
amata est: z in memoria recolibilitatē:
q̄z ab ipsa recolata est. ¶ **Per primā speciē**
regule d. querit/ fides de quo est?
Et est respondendū q̄ ipsa est de seip̄a:
eo q̄ creatura est. ¶ **Per secundā speciē**
querit/ fides de quo est? Et est respōde-
ndū q̄ ipsa est de suis tuis z bilibus cū
quibus ipsa est virtus specialis. ¶ **Per**
tertiā speciē querit/ fides cuius est? Et
est dicendū q̄ ipsa est subiecti in quo est
sicut cappa cappati. ¶ **Per primā speciē**
regule e. queritur/ q̄re est fides? Et re-
spondendū ē q̄ est ea q̄ sua cā est. ¶ **Per**
secundā speciē q̄rit/ q̄re ē fides? Et est re-
spondendū q̄ ipsa est vt intellectus per
eā possit credere id q̄ p̄ seipsum nō po-
test intelligere. Sicut imaginatio est: vt
hō imaginetur id quod p̄ sensum nō po-
test sentire. ¶ **Per primā speciē regule** f.
querit/ q̄ta est fides cōtinua? Et respon-
dendū ē q̄ ipsa est tāta q̄tum homo po-
test cū ipsa obiectare obiecta. ¶ **Adhuc**
est continua/ eo q̄ est habitus indiuisibi-
lis. ¶ **Per secundā speciē** q̄rit/ q̄ta est fi-

des discrete? Ad q̄d respondendū ē q̄ ipsa
est tāta quot sunt sui correlatiui quibus
credit aut deest: sicut sui actū. ¶ **Per pri-
mā speciē regule** g. querit/ quid est p̄-
pria q̄tas fidei? Et respondendū ē q̄ cre-
dilitas. Nulli enīz alteri virtuti compe-
tit. ¶ **Per secundā speciē** querit/ quid ē
appropriata q̄tas fidei? Et respondendū
est q̄ sua bonitas/ magnitudo: iste et
rōnes alijs virtutibus cōpetunt: sicut et
isti. ¶ **Per regulā h** querit/ de tēpore fi-
dei? Ad q̄d respondendū est per tertiā spe-
ciē regule c. q̄ ipsa est in tēpore/ eo q̄z in
ipso est noua. Et p̄ q̄tā speciē c. ipsa h̄z
corruptionē in tpe/ q̄n hō non credit de
deo ea q̄ de illo credere solebat: est re-
suscitatio in tēpore: q̄n hō resurgit credē-
do de deo ea q̄ credere solebant de illo.
¶ **Adhuc est i** tēpore: nā q̄n h̄z magnū
actū/ q̄nq̄ paruū. ¶ **Et est in tpe/ q̄nq̄**
enī obiectat vni obiectū/ q̄nq̄ aliud. Et
sic de regula d. R. dicit pot̄ suo mō. ¶ **Per**
regulā i q̄rit/ fides vbi est? Ad q̄d respo-
dendum ē p̄ secām speciē regule c. q̄ ipsa
est in suis correlatiuis: et per tertiā spe-
ciē c. respondendū est q̄ ipsa est in intel-
lectu/ sicut habitus in suo subiecto: z sic
de regula d. R. dicit potest suo mō. ¶ **Per**
primā speciē regule R. q̄ritur/ fides quo
modo est? Ad q̄d respondendū est q̄ ipsa
est per illū modū que h̄z primū obiectū
in pōnēdo se obiectū intellectui: et credē-
do ipse intellectus obiectat ipsum supra
suū intelligere. ¶ **Per secundā regulā** R.
querit/ fides cū quo est? Et est responde-
ndū q̄ ipsa est cū potētiā obiecto z actu.
per intellectu quid est cū potētiā qui
effectiue z moraliter virtus fidei: et est cū
obiecto: videlicet cū deo sine quo eē non
potest: actū videlicet cū credere: sed
hic dubiat intellectus ipse q̄rendo/ q̄n
non credit: sed intelligit vbi ē fides: Ad
q̄d r̄ndendus est q̄ fides est in ip̄omet
intellectu/ eo q̄z inuis habitus est. Et tūc
tēporis credere est in illo in potētiā: sed
reductā ad actū q̄n intellectu⁹ credit.

G.
Proprii
Appro.

h.
c. d. k.

i.
c. d. k.

k.

k.

C.
m. s.

m. s.

m. s.

m. s.

D.
Prim

Stat

Parf.

E

ir

ma

F

mit

ismit

De spe per p̄cipia deducta.

Spes ē habitus memorie: vt
per ipsaz memoriam sperā-
do possit ascendere ad primū
obiectū sicut intellectu⁹ cre-
dedo. ¶ **Et primo de boni-
tate** dicem. ¶ **Bonū ē me-
morie** q̄ recolat naturaliter deū q̄tum
pot̄z q̄n magis nō pot̄ naturaliter adiu-
uat spes moraliter/ deo obiectare se me.

De spe p̄
p̄cipia
deducta.

Bonit

Nonā pars

mortie rōne sue bonitatis: r memoria sic
 obiectat deus supra suas vires sperādo/
 sicut volūtas cū charitate ascēdit ad deū
 amādo. Et hoc memorie valde est bonū.
 ¶ Memoria magis est magna per duos
 act⁹ q̄ p vno tān tū: videlicet p sperare r
 recolare q̄ per recolare tanū. Idcirco
 magnitudo dei magnificat memoriā ho
 minis / q̄n hō magnifice se disponit ad
 recolendū deū cū habitu spei: vt memo
 ria q̄n non pōt eū recolare q̄ possit eū
 sperare. Et hoc memorie magnū est.
 ¶ Spes cū subiecti dispositione durat i
 subiecto: videlicet cū recolare deus rōne
 sue bonitatis / magnitudinis / eternitatis
 r c. Sz q̄n memoria nō se disponit ad re
 colendū r p cū est suus habit⁹: tūc spes
 nō hz subiectū i q̄ durare possit: r sic de
 ficit. ¶ Memoria cū suo posse pōt reco
 lere: r sicut cū posse dei mediāte spe pōt
 sperare in deo: r sic analogice loquēdo /
 posse spei est supius: posse autē memorie
 est inferius / rōne cui⁹ posse existēs infer
 rius ascēdit ad obiectū cū posse existēte
 supius: sicut posse intelligendi cū posse
 credēdi. ¶ Hō peccator intelligēs in ho
 ra sue mortis suā magnā peccā r magnā
 iusticiā dei: est circa desperatiōē cū in
 telligere r recolare. Sed spes q̄ est hz
 bitus memorie ascēdit ad diuinā miseri
 cordiā / deo obiectatē se peccator habētū
 suum. Et tūc peccator plogat se ad des
 peratiōē: hoc autē facere nō possit / nisi
 spes esset habit⁹ memorie. ¶ Q̄n hō est
 in bello aut in mari cū magna fortitudi
 ne aut hz magnā indigentā alicui⁹ reu: tūc
 tps sua volūtas est intantū remissa et
 cofracta ppter nīmū timorē / q̄ ipsa nō
 potest eleuare suum amare ad deū: sed
 memoria obiectās deū cum spe excitat
 voluntatē ad amandū illum cum chari
 tate. Et tunc voluntas cofortata r cōso
 lata est per memoriā. Et sic de intelle
 ctu potest dici qui non inuenit aliud re
 medium / nisi sperare in deo. ¶ Mem
 oria cum spe virtuosa est sicut voluntas
 cum charitate. Et sicut voluntas est vir
 tuosa absq̄ charitate: sic memoria sine
 spe. Quoniam memoria r voluntas sunt
 inter se adinūcē coordinatē: ideo memo
 ria cum spe adiuuat voluntatem: et
 voluntas memoriā cum charitate: vt
 ipse sint virtuose. Spes cum veritate est
 vera / et cum falsitate falsa. Et in isto
 passu cognoscit intellect⁹ q̄ petōr q̄n pōt
 fugere a petō r nō vult: hz pponit exire:
 tūc ipse credit habere spes r ipam nō hz.
 ¶ Spes em̄ cū petō nō pōt participare
 in subiecto. ¶ Peccator cū spe hz dele

ctatiōē: sed absq̄ spe tristiciā r dolo
 rē. Nā cū spe hz amare: sine spe aut hz
 odire. ¶ Et in isto passu cognoscit intel
 lect⁹ q̄ petōr cū spe ascēdit ad amandū:
 sine spe descendit ad odiendū r despe
 rādū: pueritēdo amare r sperare i odire
 r desparare: tristiciā r dolore q̄ sunt in tali
 petōre q̄s possit estimare. ¶ In reco
 lere r sperare est differētia: sicut inter in
 telligere r credere ratio hui⁹ est: q̄ spe
 rere est super⁹: sed recolare est infer⁹
 recolare est actus naturalis: hz sperare
 est act⁹ supernaturalis. Sperare r reco
 lere pueniūt inter se. Nā recolare dispo
 nit sperare: supposito tñ q̄ sperare sit cū
 bonitate / magnitudine r c. Et sperare fa
 cit ascēdere / recolare gradatū: vt sperare
 p ascēsus recolēdi possit ascēdere. Sicut
 cappa q̄ ascēdit in mōtē p ascensum cap
 pati. ¶ Spes legitima r spes spuria op
 ponunt / intantū q̄ in eodē subiecto sta
 re nō pnt. Nā absq̄ daret oppositū in ob
 iecto. ¶ Spes legitima est illa q̄ est cū
 bonitate r veritate r hmo: r est hz mali
 ciam r falsitatē. Spes autē spuria ē illa
 q̄ cū malicia r falsitate est hz bonitatē
 r veritatē r c. Et i isto passu dolet memo
 ria q̄ tot petōres recolit habitatos spe
 spuria r difformata. ¶ In principio hō
 sperās in deo est efficiēs: et spes est for
 ma. Et illa q̄ hō recolit / sunt materia et
 summs obiectūz est finis / recolare sub
 sistēte ad sperare. ¶ Spes est medium
 existēs inter peccatorē r deū: eo q̄ ipsa ē
 nūca⁹ amboz / deo influētē spes peccato
 ri: r peccatorē refluētē suū bonū r ma
 gnū recolare deo. Q̄n peccator siue hō
 indigēs recolēs deū sine spe inuenit res
 que in suo recolare. Ratio hui⁹ ē: q̄ suū
 recolare nō est in illo gradu in quo in
 uenit req̄es. Q̄n autē spes iūgit: tūc ascē
 dit recolare cū spe ad illū gradū in quo
 inuenit req̄ies. ¶ Illa spes q̄ est maior
 rōne bonitatis magnitudinis / est signū
 r lumē vere fidei siue legis. Nā minor si
 des siue lex nō pōt stare in maiorē spe.
 Sed maior spes stat in maiorē fide siue
 lege: alioquin esset dare oppositū in obie
 cto. Et in isto passu cognoscit intellect⁹
 q̄s popul⁹ r sicut in lege vera. ¶ Sper
 are r recolare possunt esse inuicē in sum
 mo obiecto: in eodē tpe: sed nō equalit
 eo q̄ sperare ē pri⁹: recolare autē poste
 ri⁹. Sicut velle r amare in eodē tpe pnt
 esse in vno r eodē subiecto. Amare tñ p
 pri⁹ / q̄ est habit⁹: velle autē p poster⁹ /
 q̄ est habituat⁹ de charitate: sicut in al
 titudine mōtis i qua cappa ē supra cap
 patū. ¶ Memoria cū minoritate hz reco

May

Durat

Pras

sup

volunt

virt

virtus

q̄n

Dif

Com

Cont

Prin

Mrd

hms

Moro

q̄n

Mi

Orms

Spe medium

Prinatur

Iere: cū maioritate aut sperare. Et ideo qñ appetit eleuare suū recolere siue sperare: in qñ quidē appetit⁹ est difformis. Accensus enim est de genere maioritatis. Et in memoria qñ credit ascendere/ ipa descendit. Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum peccatores cadunt in desperationem. Potentia em̄ cum minori habitu ascendere non potest: sed cum maiori.

De spe p regulas deducta.

Querit vtrū spes sit habitus memorie? Et rñdendū est qñ sic: eo qz in tpe necessitatis memoria sperādo pfortat z cōsolat intellectū z volūtatē. Et recolere sic ascendit ad summū obiectū p sperare: sicut intelligere per credere: et velle per amare. Item sperare non est de genere certitudinis que quidem est de genere scientie. neqz em̄ est de genere voluntatis. Voluntas em̄ multa vult: in quibus non sperat: vnde sequitur qz postqz spes non est de genere intellectus/neqz de genere voluntatis: qz ipa sit de genere memorie. Et cum in aia non sint nisi iste res potētie supradicte: amplī⁹ spes nō est de genere imaginatiue neqz sensitue. ¶ Per primā speciem regule c. querit qd est spes. Et rñdendū est qz est vir⁹ cui pprie cōpetit sperare. ¶ Per scōdaz speciem queritur / spes qd hz in se cōessentialiter? Ad qd dicendū est qz ipa hz suos correlatiuos speciales cū quib⁹ agit per speciem suam. ¶ Per tertīā speciem querit / qd est spes in alio. Et rñdendū est qz ipa est virtus specialis in alijs virtutib⁹: z etiam nunciū cōsolāz / z cōfortāz / z cōsulens / z huiusmodi. Adhuc est in bonitate bona / z in magnitudine magna zc. z est in imaginatiua inimaginabilis: z in sensitiua insensibilis: z in subiecto indiuisibilis. ¶ Per quartā speciem querit / quid hz spes in alio? Et dicendū est qz ipa hz sperare in recolere: sicut charitas hz amare inuelle: z fides credere in intelligere. Adhuc hz bonū actū in bonitate: z magnum in magnitudine zc. z iustū in iusticia zc. ¶ Per primā speciem regule d. querit / spes de quo est. Et rñdendū est qz est de scipia / eo qz habit⁹ creat⁹ est. ¶ Per scōdam speciem querit / spes de quo est? Ad qd dicendū est qz ipa est de suis specificis similitudinib⁹ derivatis a relectis memorie / quarū ē habit⁹. ¶ Per tertīā speciem querit / cur⁹ ē spes? Et ē re-

spōdendū qz ipa ē memorie sicut instrumentū est agētis. ¶ Per primā speciem regule c. querit / spes quare est? Ad qd respondendū est qz ipa est ex eo qz sua cā est: sicut dies artificialis est / qz sol sup terrā ē. ¶ Per scōdaz speciem querit / spes quare est? Et rñdendū est qz ipa est vt memoria possit leuare suum recolere in tpe necessitatis / cōsulēdo / adiūuādo / cōfortādo. Cōsulēdo intellectū suū intelligere / z volūtatē suā velle / vt ascendere possint ad summū obiectū. ¶ Per primā speciem regule f. querit / spes quāta ē primū? Et est respondendū qz ipa hz qñtitate magnā z cōtinuā. Officiū em̄ magnū habet consolādo / cōfortādo / z eleuādo alias potentias ad summū obiectū: sua quidez qñtitas indiuisibilis est: cum nō sit punctalis neqz linealis. ¶ Per secundā speciem f. queritur / de qñtitate discretā spei? Ad qd respondendū est qz ipa habet quantitatem discretam respectu suozū correlatiuozū cū quibus habet differentias: cum quibus crescit aut decrescit ad placitū actus suozū. ¶ Per primam speciem regule g. queritur / que est propria qualitas spei? Et respondendū est qz est sperare. Nam sperare nō cōtinet nisi spei tantū. ¶ Per scōdam speciem queritur que est appropriata qualitas spei? Ad qd dicendū est qz bonitas / magnitudo z huiusmodi. ¶ Per regulā h. queritur de tempore spei? Et est respondendū qz est in tempore: habitus enim nouus est z depēdet a preteritis. Et est in tempore presenti / eo quia ipa est: adhuc quia habet suum actum z ambit tempus futurū: nam illud sperat. Et hoc per regulam c. d. h. signatur est. Et in isto passu cognoscit intellectus qz spes in tempore valde magnus habitus est. ¶ Per regulam i. queritur / vbi habet spes actum suum? Et respondendū est qz ipa habet illum in memoria recolubilitatem extra quam non potest habere illum. Nam extra recolubilitatem memorie / obliuio est habitus priuatiuus. Et hoc per regulam c. d. h. signatur est. ¶ Per primam regulē h. queritur / spes quomodo est / z quomodo corripitur? Ad qd dicendū est qz ipa est per modū que habet memoria / disponēdo actum suum cū principijs z cū alijs virtutib⁹: sicut homo in tpe necessitatis qñ se non pot adiūuare cū suis virtutibus / adiūuare se cū bonitate dicit. Et similiter cū inferioria z cū charitate dei / z hmōi. Sua nō destructio est quādo in subiecto i quo est / euenit peccatū

de spe p regulas deducta.
C. m. sc
f. m. si
m. n. h. w
r. i. a. h. o
D. h. i. m.
h. a. t.
h. n. a.

F.
form
final
F.
Cont
Disort
G.
Prop.
Appro.
f. f.
c. d. k.
1.
c. d. k.
K

qđ malū est /z cōtra misericordiā z cha-
ritatē dei/ratione cuius peccator: pnia
ta spe cadit i desperationē. ¶ Per scđaz
regulā. R. querit / spes cum quo est: Ad
qđ rñdendū ē q ipsa est cū dīpositione
subiecti in quo est: z cū habitibus pun-
cipiorū z virtutū: z maxime cum summo
agente qui ipām speciem causat/z sub-
iectum ex ea habituat z induit.

De charitate per principia
deducta. 109

Charitas
per princi-
pia dedu-
cta.

Charitas est habitus volū-
tatis: z charitas ratione sue
bonitatis eleuat voluntatē
ad amandū diuinam boni-
tatem plus q̄ semetipsam.
¶ Charitas ratione sue
oia bonā facit cōia. ¶ Charitas cuz sua
duracione facit durare/amare cū boni-
tate/magnitudinc zc. ¶ Voluntas cum
posse charitatis vincit omnia. ¶ Charitas
cum magna duracione disponit intelle-
ctum ad intelligendū summū intelligi-
bile. Quoniam deo est summe amabilis:
ideo voluntas cū charitate eleuat suuz
amare ad diligendū plus deū q̄ semet-
ipām. Quonia deus est per se amabilis
z non per se creditibilis/nec sperabilis:
inquantū est de se iudo charitas est al-
tior virtus q̄ alie virtutes. ¶ Charitas
cum veritate vivit: etiā vivit imāgi-
nabilia et sensibilia. ¶ Charitas in om-
nibus inuenit delectationē. ¶ Charitas
nō distinguit inter propriū z cōe. ¶ Cha-
ritas ad verū bonū z cōcordantē finem
reducit oia. ¶ Charitas nō inuenit cō-
trarium. ¶ Voluntas per charitatem est
pius in amore: z per velle est posterius
in illo. ¶ Charitas est mediū existēs in-
ter amicū et suuz amatū. ¶ Charitas in
omnibus quiescit. Illa lex cum qua cha-
ritas ē maior: est z verior q̄ aliqua alia
lex. ¶ Charitas omnia bona coequat.
¶ Charitas cū minoritate est infirma.

bonit
Mag.
Dir.
Ptar
sap
vol.

virt
equalit
Gloria

As
Curnord
Contra
Prin.
Mrdm
fimm
Maso
Eg
Mimo

vtrm

Charitas
per regu-
las dedu-
cta.

Verit/virtū charitas sit ha-
bitus voluntatis. Et rñden-
dū est q̄ sic: vt voluntas cum
charitate possit plus deum
diligere q̄ seipām. Et pri-
mū tantū quantū seipām. ¶ Per pri-
mā speciē regule. c. querit / qđ est chari-
tas? Et rñdendū est q̄ charitas est illa
virtus cū qua volūtas ascēdit ad dilige-

C.
ifm si

dū deū z primū suū supra suū posse na-
turale. ¶ Per scđam speciē querit chari-
tas qđ hz in se libi cōsentuale. Et re-
spōndendū est q̄ suas specificas relatio-
nes cū quib⁹ est specificata virt⁹. ¶ Per
tertū speciē querit / quid est charitas
in alio? Ad qđ est dicendum q̄ ipsa est in
bonitate bona/ in magnitudine magna/
z in oibus virtutib⁹ imperatrix z guber-
natric. ¶ Per quartā speciē querit / qđ
hz charitas in alio. Et rñdendū est q̄
ipsa hz in oibus quicqđ vult. ¶ Per pri-
mam speciē regule d. querit / charitas
de quo est? dicēdū est q̄ ipsa est de seipā:
eo q̄ creata est. ¶ Per scđaz speciē que-
ritur / charitas de quo est? cui dicendū
est q̄ ipsa ē de similitudinib⁹ correlatiuoz
volūtatib⁹/ de qđbus in suo capto locuti
sumus. ¶ Per tertū speciē querit / chari-
tas cui⁹ est? Ad qđ rñdendū est q̄ est vo-
lūtatis: nā suus habit⁹ est. ¶ Per primā
speciē regule e. querit / charitas quare
est? Et est rñdendū q̄ ipsa est / qđ effect⁹
dei est. ¶ Per scđam speciē querit / cha-
ritas quare est? Et rñdendū est q̄ ipsa est
vt volūtas possit amare deū sup suos vi-
ribus: et etiā suū amicū z suū inimicū.
Et in isto passu cognoscit intellect⁹ quare
charitas est altior virt⁹. ¶ Per primā
speciē regule f. querit / de quantitate pri-
mā charitatis? Ad qđ rñdendū est q̄ ipsa
hz admirabile quātitate / eo q̄ volūtas
cum ipsa diligit deū / z suū amicū / z suū
inimicū. ¶ Per scđam speciē querit / de
quātitate discretā charitatis? Et rñde-
ndū est q̄ ipsa hz quantitatē discretā ra-
tione differentie suoz correlatiuoz cuz
quib⁹ crescit aut decrescit ad placitum
suū actū / suuz quantitate cōtinua existe-
ntē sine diuisione / z augmentatione / z di-
minutione. ¶ Charitas em̄ nō est habi-
tus punctualis nec linearis. ¶ Per pri-
mā speciē regule g. querit / que est pri-
mā qualitas charitatis? Et rñdendū
est q̄ est suū specificū amare. ¶ Per se-
cundā speciē querit / que est appropria-
ta qualitas charitatis? Ad qđ rñdendū
est q̄ bonitas zc. Nāz bona est zc. Nam
iusta est zc. ¶ Per regulā h. queritur de
tpe charitatis? Cui rñdendū est per ter-
tiā speciē regule. c. q̄ ipsa est in illo sine
successione / eo q̄ habitus spiritualis est
sed est in successione mediante subiecto
in quo est / z in quo influit / z refluit act⁹
suos / mutādo obiecta: z hoc per regulā
c. d. R. signū ē. ¶ Per regulā i. querit / cha-
ritas ubi est? Et rñdendū est q̄ ipsa est in
subiecto habitatiuoz: z i obiecto obiecti
ue. Et hoc p regulā. c. d. R. signū ē. ¶ Per

hm si
im ob
ffitalin
D.
prim
Nat
Pos
E
for
fina
F.
Cont
Disrr
G.
Prop
Appro
H
c. d. k.
I.
c. d. k.

primam regulam h. queritur/charitas quomodo est? Et respondendum est qd est per illum modum per quem est similitudo collecta a voluntate deducta per principia exceptis contrarietate et minoritate: et etiā est in speciebus regularū subiectata/deo existente sua cā et voluntate existente suo obiecto cum dispositione sine peccato. ¶ Per secundā regulam h. queritur/charitas cum quo est? Ad quod respondendum est qd est cum agente: videlicet cū deo qui est sua causa: et cū sua voluntate que est suuz subiectum: et est cū principijs et regulis suo modo: et cum alijs virtutibus sine quibus esse non potest.

De patientia per principia deducta. 110

Quoniam patientia ē habitus voluntatis: voluntas cū bonitate sue patientie vincit suā maliciam. ¶ Voluntas cum magnitudine patientie vincit irā. ¶ Patientia cū duratiōe durat cōtra impat. etiā. ¶ Patientia cū potestate charitatis et hūilitatis oīa vincit. ¶ Patientia cū deliberatione intellectus ouit/viuat et nutrit. ¶ Patientia cū charitate est de genere hūilitatis. ¶ Patientia sub charitate est maior virtus q̄ sub aliq̄ alia virtute. ¶ Cōtra verā patientiā nulla ira stare pot. ¶ Patientia cū passioe acquirit leticiā et delectationē. ¶ Patientia nō distinguit inter vituperantē et vituperātum. ¶ Patientia cū charitate/pietate et hūilitate est cōnēra. ¶ Patientia nō curat de vindicta. ¶ Patientia in principio habet passionem /in fine actionē et victoriam. ¶ Patientia est mediū existēs inter laborem et quietē. ¶ Hō de patientia habituat temp̄ est in quiete. ¶ Patientia cū maiori labore est maior virtus. ¶ Patientia cōcūq̄ prosperitates et aduersitates.

Homo cum minoritate patientie est in periculo.

Verū patientia sit fortior virtus absolute/q̄ ipatientiavitū: et rñdēdū ē qd sic/ eo qd patientia ē habitus positius: ipatientia aut p̄uatiu. Et in isto passu cognoscit intellectus p̄ quez modū hō peccat. ¶ Per primā speciē regule c. q̄rit/ qd est patientia: Ad qd dicitur

du est qd est virtus q̄ mouet voluntatē ad eligendū passioēs sup virib⁹ suis. ¶ Per secundā speciē querit/ qd h̄z se patientia coessentialiter? Ad qd dicitur ē qd h̄z similitudines passiuas principiorum cum quibus patit. ¶ Per tertiā speciē queritur/patientia qd est in alio: et rñdēdū ē qd ipsa ē habitus vincēs et pacificas duos hōmines inter se litigātēs. Et est in puidētia cōsolata qn̄ aliter factū se nō pot̄ habere. ¶ Per quartā speciē querit/ quid h̄z patientia in alio? et rñdēdū ē qd ipsa h̄z in voluntate actionē p̄ prius: et voluntas in seipsa p̄ posterius. ¶ Per primā speciē regule d. querit/ patientia de quo est? et rñdēdū est qd ipsa est de suis bilibus specificis cū quib⁹ ē specifica virtus. ¶ Per tertiā speciē querit/ patientia cuius est? Cui rñdēdū est qd ipsa est voluntatis q̄ cū ea summittit se ad passioēs. ¶ Per primā speciē regule e. querit/ patientia qre est? et rñdēdū est qd ipsa est: naz charitas/prudētia/iusticia/fortitudo et hūilitas causant illā in disposita et proportionata voluntate /submitendo eā alteri voluntati. ¶ Per secundā speciē querit/ patientia qre est? Ad qd est dicitur qd vi intellectus voluntatis habeat de liberationem cōtinuam/eligido vitia. ¶ Per primā speciē regule f. querit/ de q̄ritate cōtinua patientie: et rñdēdū est qd ipsa h̄z cōtinuā q̄ritatē /eo qd non est habitus p̄ctualis/nec linealis/nec diuisibilis. ¶ Per secundā speciē querit/ de q̄ritate discreta patientie: Ad quod rñdēdū est qd ipsa h̄z q̄ritatē discretā. Nā ex plurib⁹ passionib⁹ est. ¶ Per primā speciē regule g. q̄ritur/ qd est propria q̄ritas patientie: et rñdēdū ē qd passibilitas. Nā ipsa soli patientie cōpetit: p̄prie: p̄ virtutē enim patientie paties patitur. ¶ Per secundā speciē q̄rit/ qd est appropriata q̄ritas patientie? Et rñdēdū est qd bonitas/magnitudo et victoria/iusticia et c. ¶ Per regulā h. querit/ de tempore patientie: Ad qd rñdēdū est qd tertiā speciē regule c. qd ipsa est in tempore noua. Et p̄ q̄ritā speciē euide est in illo successiue/ipsa exsistēte i vno tpe subvna passioe: et in alio tempore sub alia: et sic de alijs secundū qd p̄ regulā e. d. h. signatū est. ¶ Per regulā i. querit/ de loco patientie: Et rñdēdū est qd sua loca sunt bilitates principiorū: vt cū ipsis et in ipsis sit specificā virtus siue habitus: et h̄z p̄ regulā e. d. h. signatū ē. ¶ Per primā regulā h. querit/ patientia quomodo est? Et rñdēdū est qd ipsa est per illū modū p̄ quez collecta est ex bilibus principiorū in tē

*ist m si
ht m se*
est m abo
ht m se
D.
Primit
forml Rosf
F.
forml
forml
F.
Conti.
Disint
G.
Propriu
Appro.
F.
c. d. k.
i.
c. d. k.
K

patientia per principia deducta.

homo cum minoritate patientie est in periculo.

C.
17 m fr
17 m fr

poze ne cessitatis cum deliberatione/vi
ira et impatientia no oiaur. Et hoc p re
gulā c. d. R. signatum est. ¶ Per secundā
regulā k. querit/patentia cū quo ē: Et
respondendum est q ipsa est cum deli
beratione intellectus z voluntatis: z est
cum victoria bonitatis z magnitudinis
z. excepta contrarietate. Et est cū alijs
virtutibus cum quibus est connexa sine
quibus esse non potest.

De pietate p pncipia dducta.

6 De pieta
te per pnci
pia de
ducta.

Quātas cum bonitate pi
etatis se disponit ad habē
dū dolozē de lāguozē proxi
mi sui. ¶ Magnitudo pieta
tis mouet voluntatē ad habē
dū dolozē magnū de aduer
sitatibus sui amici z etiā inimici. ¶ Pie
tas durat cū charitate/humilitate/patiē
tia z māsfuetudine. ¶ Volūtas cuiz pote
state pietatis potest causare in corde su
spira: z in oculis lachrymas z fletus: et
in anima tristitia. ¶ Intellectus intelligit
q signa pietatis sunt charitas/hūili
tas/patiētia/māsfuetudo/suspīria z fle
tus. ¶ Pietas est amabilis/ eo qz cū ipsa
volūtas destruit suā crudelitātē. ¶ Pie
tas cū charitate/humilitate z. ostendit
se esse virtutē. ¶ Cetera pietas ē vera me
dicina volūtatis. Volūtas cū pietate pu
tat q suos lāguoz z sua tristitia sint sua
gloria z sua delectatio. ¶ Pietas mediā
te habitu charitatis no distinguit inter
propriū z cōmune. ¶ Homo pius cū pieta
te cōcordat z pacificat inimicos. ¶ Pie
tas cū charitate z humilitate/patiētia z
māsfuetudine /tradicit impietati/ q est
sua inimica. ¶ Pietas est pncipiū for
male z humile: suspīria z fletus sunt sua
materia: z actus est suus finis. ¶ Pietas
in medio charitatis p̄sistit. ¶ Pietas si
ne actu nō q̄sicit. Et in isto passu cogno
scit intellectus q volūtas cū pietate se de
lectat: qn pius dolet/ z flet/ z suspirat. ¶ Al
la lex cū q maior pietas pot haberi opor
tet q sit vera. ¶ Homo pius languozoz
suos coequat/ cū lāguozib/ proximī sui.
¶ Pietas cum minoribus signis ostē
dit se esse minorem.

De pietate p reglas deducta.

Trū charitas sit habitus pieta
tis: et respondēdū ē q sic. Ratio
hui/ ē: qz charitas rōne summi
obiecti est pius: pietas autem
rōne obiecti inferioris ē posterius. ¶ Per

primā speciē regule c. querit/ quid est
pietas: Ad qd dicendū ē q ipsa est virtus
cū qua volūtas mouet se ad habēdū do
lozē de lāguozib/ proximī sui. ¶ Per secun
dā speciē c. querit. quid hz pietas in se
coessentialiter: Et est dicendū q ipsa hz
suos correlatiuos cū quib/ est specialis
virtus. ¶ Per tertiā speciē querit/ quid ē
pietas in alio: Et respondēdū est q ipsa ē
virtus significata in suis significatiuis:
videlicet in charitate/humilitate/patiē
tia/māsfuetudine/suspīris/fletib/ z hu
iūmodi: sicut vinū signat vici rōne rami
mi existētis corā taberna. ¶ Per quartā
speciē querit/ quid hz pietas in alio: Et
respondēdū ē qz hz sua signa in hoīe pio
sicut impietas hz sua signa in hoīe impio.
¶ Per primā speciē regule d. querit/ de
quo est pietas: et respondēdū est q ipsa
est de seipsa/ eo qz est habitus acquisitus.
¶ Per secundā speciē querit/ de quo est
pietas: Et respondēdū est q ipsa est ex
illa materia signata p sua signa. ¶ Per
tertiā speciē querit/ pietas cuius est: et
respondēdū ē q ipsa ē subiecti in quo ē:
sicut instrumētū agētis. ¶ Per primam
speciē regule f. querit/ pietas q̄ta ē con
tinue: et respondēdū est q ipsa ē tāta q̄
ta p sua signa est significata. ¶ Per secū
dā speciē querit/ quē est q̄titas discretā
pietatis: Et respondēdū ē q ipsa habet
q̄titatē discretā cū qua auget z decre
scit suū actū sine augmentatōe z dimi
nutiōe q̄titatis z̄tineue esse essentia. ¶ Per
primā speciē regule g. querit/ q̄ ē p̄p̄riā
q̄titas pietatis: et respondēdū est q com
passio quam hz de lāguozē proximī sui.
¶ Per secundā speciē querit/ q̄ ē approp
riata q̄titas pietatis: Et dicēdū ē q tri
stitia. Nā tristitia ē forma cōmūnis: sic
de charitate/hūilitate: z sic de alijs suis
signis. ¶ Per regulā h. querit/ de tēpo
re pietatis: Et r̄ndēdū est per tertiā re
gulā c. q ipsa est i tēpore/ qn p sua signa
est significata/ z sic de alijs c. d. R. signa
tis. ¶ Per regulā i. querit/ de loco pieta
tis: Et est respondēdū q pietas est in
hoīe pio: z est in oībus illis signis cū qui
bus est signata. ¶ Per primā regulā k.
querit/ pietas quō est: Ad qd est dicen
dū q ipsa est per illū modū quē hz ho
mo pius ad acquirēdū illā cū charitate/
humilitate/patiētia z māsfuetudine zc.
¶ Per secundā regulā k. pietas cū quo ē
Cui r̄ndēdū ē q ipsa est cū suis signis: si
cut faber cū suis instrumētis: videlicet
cū fornace/incudē/martello/fozciptibus
z. ¶ Diximus de nouē virtutib/ et sicut
diximus de ipsis p pncipia z regulas:

m n
ht m o
D.
Prim
Mort
Pos
F.
Cont
Dist
q
prop
App
H
c. d. k
I
c. d. k

c
f.
s.
vol.
dif
co
cot
Pr
fi

De pieta
te per re
gulas de
ducta.

K
K

fic pot dici de vitijs contrarijs cis: vide- licet de inuria/impudencia/debititate cor- dis/repentia/infideltate/deperatio- ne/crudeltate/impatientia/impictate.

Tris auaricia sit generali? De auaricia peccati obiectur? Et respoddedu est q sicqz plura r di- uersa obiectat r appetit. C. Per prima specie regule querit quid est auaricia?

De auaricia p picipia oducta

Auaricia cu sua malicia spe- dit bonitate q non sit ro bo- no q agat bonuz de bonis. Auaricia cuz sua magni- tudie magnificat malicia/ duracione/potestate cu suo actu. Quato durat auaricia/ tato durat suis ac? Infallibilis: et ppter hoc au- rus augmetado diuitias/ credit qesere/ sed no pot. Potestas auaricie est ha- bitus priuatius potestatis largitatis: sicut furcetas potestatis audi. Quia: propter auar? no hz potestatis quiescen- tem. Sicut fides eleuat intellectum ad credendu veritates sup suis viribus: sic auaricia eleuat intellectu ad credendu fal- sitate sup viribus suis: r sicut auarus credit esse largus: sic charitas exaltat o- luitate ad diligendu super suis viribus. sic auaricia eleuat illa ad diligendu fu- tura: r non quiescit in his que hz. Auar? qstomagis hz rantomagis se cre- dit esse virtuosum. Auar? auarus credit hoc qd est veru/ q salum sit: r eouerso sicut infidelis. Na auaricia r falsitas con- nemit: sicut largitas r veritas suo mo. Auarus no se delectat in his q hz: ad- huc enim indigent se credit: neqz in his que sperant: non em hz illa. Auar? auarus no distinguit inter largitate r auaricia: eo qz credit q hoc qd est auaricia/ sit lar- gitas. Auar? rone auaricie cu aliquo hoie virtuoso cocordantia habere no pot: na illa oibus virtutib? cotradicit. Auar? auar? qstomagis est diues/ rantomagis cotradicit primo suo: qz fini bonoru est cotrari. Auar? auarus puertit principia positiua in priuatiua: et sic qstomagis credit qesere/ rantomagis laborat: sicut aliqs ho credes meli? videre cuz oculis obcecatis/ q cu videtur. Auar? auar? cu sua auaricia omnia coniungit r meliurat. Auar? auarus cu sine priuatioidis quiescit sicut ho patiens famem/ r illi placet pati illa. Auar? auarus cu maiorib? diuitis e magis auar?: vn patet q qto magis hz/ tato magis appetit habere. Auar? auar? no coequat: na auaricia consistit in extre- mis. Auar? auaricia minora signa hz: sicut maior maiora habet.

De auaricia p reglas oducta.

Et respondendu est q auaricia est pec- catu qd deniat bona a fine ad que ipsa sunt. Per secunda specie querit/ quid auaricia hz in se coessentialiter? Et res- pondedu est q hz correlatiuos priuati- uos: sicut largitas habet suos positiuos. Per tertia specie querit/ quid est au- ricia in alio? Et respondedu est q ipsa e in hoie auaro habit? priuatiu? cuz quo sibimet causat paupertate/ r tristitiaz/ r laborem: sicut ho cappat? nimia r ma- gna cappa causat sibimet tediu r labo- re. Mo auar? habitus priuato habitus- tus/ in suis diuitijs/ neqz in alijs hz re- quie: sed potius laborem r angustiam. Per prima specie regule d. auari- cia de quo est? Et respondendu est q ipsa est de seipia: non em hz natura: neqz est creatura/ eo qz est peccatu: neqz est virt?. Per secunda specie querit/ auaricia de quo est? Et respondendu est q ipsa est ex defectu morali hois: sicut furcetas ex defectu nature: na sicut furcetas est ha- bitus priuatiu? cotra habitus positinum auditus: sic auar? est contra habitus posi- tiuu largitatis: et in isto passu cognoscit intellex? de quo est peccatu. Per ter- tia specie querit/ cui? est auaricia: et re- spondendu e q est hois auari: sicut cap- pa cappati. Per pma specie regule e. querit quare est auaricia? Et responde- da est q illa e: qz ho no vult habere lar- gitate: sicut nudetas hois est/ qz homo indutus no est. Per secunda specie que- ritur/ auaricia quare est? Et responde- dum est: vt homo non habeat largitate/ neqz requie in suis bonis. Per prima specie regule f. queritur de quantita- te continua auaricie? Et est responde- dum q ipsa hz qstitate cotinua: na ha- bitus cotinuu est: sicut cappa cappati. Per secunda specie querit de qstitate discreta auaricie? cui dicendu est q ipsa hz qstitate discreta: vt ipsa possit augere r diminuire actus suos ad placium. Per prima specie regule g. querit/ q est propria qstas auaricie? Ad qd est de- cedu q est insaturabilitas: et in isto pas- su cognoscit intellex? q auar? qstoma- gis hz/ rantomagis appetit hie. Per secundam speciem queritur/ que est ap- propuata qualitas auaricie? Et respon- dedu est q est paupertas/ labor/ tristitiaz/

e auari
ap prin
pia de
icta.
Mag
Dn
Pot
cap.
vir
viri
glo
Dis
Contor
Dntr
Prin
Mrd
fi
Morio
Eg
Mino

ht m se
ist m abio
D.
Prin
Mat
Pos.
E.
forma
Ima
F
Contin
Disin
G.
Croy.
Appro

H
c. d. k.

et huiusmodi. ¶ Per regulam h. querit de tempore auaricie? Et respondendum est q' homo auarus est in tempore de auaricia habitus habens dolorem de preteritis/cogitando q' plura potuisset acquirere / et laborat in tempore presentis cum bonis: et habet dolorem: quia non videtur futuris. Et hoc per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per regulam l. queritur auaricia ubi est? Et est respondendum q' ipsa est in habitibus priuatiua cuius quisbus est signata figurata: videlicet in malicia/inuria/mendacio/inconstancia/et huinfmodi. Et hoc per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per primam regulam k. queritur auaricia quomodo est? Et est dicendum q' ipsa est per modum nolendi: videlicet quia voluntas non vult habere largitatem. ¶ Per secundam regulam k. queritur auaricia cum quo est? Et est respondendum q' ipsa est cum potentibus inferioribus contra superiores: videlicet cum imaginatiua/sensitiua/contra intellectum amatiuam et reuoluitiuam: que quidem seipsum diffomat cum auaricia bonorum sensibiliu et imaginabilium.

De gula per principia deducta.

De gula per principia deducta.

Omo gulosus cum nimia comestione et potatione facit sibi malum: et tamen credit bene facere. ¶ Homo gulosus cum magnitudine magnificat suum malum. ¶ Labores hominis gulosi plerumque sunt sue delectationes. ¶ Gulosus cum potestate gule non potest contra gulam. ¶ Gula est peccatum quod disponit intellectum ad credendum q' ipsa non sit peccatum. ¶ Gula est peccatum quod disponit voluntatem ad appetendum nimiam comestionem et potationem: sicut fides disponit intellectum ad credendum. ¶ Gula est peccatum quod simpliciter est contra omnes virtutes. ¶ Gula est habitus mendax. Nam cum ipsa homo decipit semetipsum: et per ipsam ad infirmitatem et mortem disponit se. ¶ Gula causa est delectationem in gustu: labores autem et dolores in tactu. ¶ Gulosus confundit et intenebrat omnes potentias superiores et inferiores. ¶ Gulosus concordat nimiam comestionem cum nimia potatione. ¶ Gula contradicit curialitati et sanctitati et diuinitati. ¶ Gula in principio dat leticiam: sed in fine dat tristitiam. ¶ Gula non mensurat cibum: nec potus. ¶ Gulo: suo causa gule non inuenit re-

M
D.
P.
Q.
S.
V.
Virt
D.
Cor
Contr.
Pri
Mrd

quem. ¶ Maiores proprietates et delectationes gulosi sunt nimia comestio et potatio. ¶ Gulosus non mensurat cibum equali mensura: non enim coequat suam digestionem et retentionem cum sua appetitu: et homo minus gulosus est circa sanitatem: qui autem magis gulosus est/circa infirmitatem.

Mn.
Lij

De gula per regulas deducta. iii

Trum gula sit maior habitus volucrius quam intellectus? Et respondendum est q' sic. ¶ Gulosus namque cum voluntate appetit cibum potum. Cum intellectu autem discernit inter maius et minus. ¶ Unde sequitur q' intellectus disponit gulam per ignorantiam et voluntas per appetitum. ¶ Per primam speciem regule queritur quid est gula? Et respondendum est q' est peccatum cum quo gulosus nimium comedit et bibit. ¶ Per secundam speciem queritur gula quid habet in se essentialiter? Et respondendum est q' habet correlative priuatiua contra relatiuos positiuos temperantia: sicut homo inordinatus habet suos correlatiuos contra naturales correlatiuos. ¶ Per tertiam speciem queritur quid est gula in alio? Et respondendum est q' ipsa est in mensa incurabilis et in homine derisibilis/et in societate mendax/et in homine est pigritia/infirmitas/et dolor et in maris pro digalitate. et in anima peccatus et culpa. ¶ Per quartam speciem queritur quid habet gula in alio? Ad quod dicendum est q' habet in subiecto in quo est dominium: nam sicut homo cum obedientia disponit se ad passionem/sic cum gula ad subugationem. ¶ Per primam speciem regule queritur gula de quo est? Et respondendum est q' ipsa non est de aliquo primitiue. Nam peccatum est: et quia peccatum nihil est et nihil non est ex aliquo: ideo patet q' gula non est ex aliquo. ¶ Per secundam speciem queritur gula de quo est? Et dicendum est q' ipsa est ex defectu moralitate hominis: sicut surditas est ex defectu motu nature. ¶ Per tertiam speciem queritur gula cuius est? Ad quod dicendum est q' ipsa est subiecti cuius est: sicut cappa cappati. ¶ Per primam speciem regule queritur gula quare est? Et respondendum est quia habitus acquisitus est p-

De gula per regulas deducta.
C.
ip in si
M in si
V in m
M in
Nls
D.
Prim
Mort
Pos
E.
for

fin
F
D
D
G
Appo
H
K
K
K

gulosum: sicut cappa p cappatū. ¶ Per scdm specie querit gula quare est: Et rñdendu est vt qd per illā sit derisus/pi ger/pauper/intrinus/z qñs mortuus/z in gehenna positus. Per primā specie regule i. querit gula qta est: Et rñdendu est q ipa hz tantū magnā qñtitate cōtinuā: q ipa est indiuisibilis: z gulosus cū ipa iaturari non pōt. ¶ Per secundā specie querit qta est gula discrete tuē: Ad qd rñdendu est q ipa est tanta quot viribus gulosus vñt/illā augmētando/aut diminuēdo actus suos ad pietatē suā. ¶ Per primā speciem regule g. querit q est ppria qualitas gula: Et respondēdu est q inaturabilitas aie per gultuz vitia suas vires. Et in isto passu cognoscat intellect⁹ per quē modū gula solueat appetitū intellect⁹ sup viribus illius: sicut ignis subleuat aqua/ calefaciendo illā sup virib⁹ suis. ¶ Per scdm specie g. querit q est appropriata qualitas gula: z huic rñdēdu est q incurialitas/derisio/paupertas/et diletas hñmōi. Et in isto passu cognoscat intellect⁹ q primā specie appetit aie. Sed scda corpori rōne cuius gula plus efficit in aia/z deinde in corpore. ¶ Per regulā h. querit de tpe gula: Et rñdēdu est q ipa est in illo habitus nouus. ¶ Adhuc est in tpe: qz ipa tpe pterito vñt. Nam gulosus cōdoletur plus nō potauerit z comedērit. Et similiter pteritū vñt q mediāte illo habet ptaucā. Et similiter futuro vñtur: quando desiderat comedere z bibere. ¶ Item in inferno vñt illo in quo ipse pauerit fame et sitim inestimabiles z sempiternas. Per regulā i. queritur gula vbi est: Et respondēdu est q ipa est in suis correlatiuis habitus ptiuitatis/et in illis in quibus est. Et hoc per regulam c.d. k. signatum est. ¶ Per primam regulā k. queritur gula quomodo est. Et est respondendum q sicut temperantia est per modum pstitium sic gula est per modum ptiuitatis. Gulosus enim non habet modum/ neqz mensuram in comedendo/ neqz in bibendo. ¶ Per scdam regulam k. queritur gula cum quo est? Ad quod dicendum est q eūz sua causa sicut cappa cū suo capato q per illū est facta siue artificata.

ctiue magnificat magnitudinē z penam ratiocinantes. Et in isto passu cognoscat intellectus per quē modū ontur consciētia. ¶ Luxuria ratione duracionis delectabilis corporalū causat durabiles penas in inferno. ¶ Luxuria submitte potestatem spiritualēz potestati corporali. Et in isto passu cognoscat intellect⁹ per quem modū luxuriosus est ligatus. ¶ Luxuria peruerit intellectū ad credēdu q ipa non sit peccatū: sicut auaricia peruerit illū ad credēdu q ipa nō sit peccatū. Et in isto passu cognoscat intellectus q est obstinatio peccatoris. ¶ Luxuria ratiōe pulchritudinis faciei mulieris filocapit luxuriosum ad amādum turpitudines z fetores inferiores quos mulier habet in se. Et homo multum filocapit per luxuria credit se esse multū virtuosum. Et de tali credulitate multuz miratur intellectus. ¶ Luxuria est habitus mendax/ eo qz incipit cū pulchritudine z quiescit in turpitudine. Et hoc qd est malū/ habet ipsum pro bono. ¶ Luxuriosus per delectationē quā habet in vidēdo/audiēdo/imaginando et cogitādo/z tangēdo/ in via amittit gloriam paradisi: z acquirit penas sempiternas oibus suis potentis in inferno. ¶ Luxuriosus non distinguit inter turpitudines et pulchritudines mulieris. Nā ex istis facit vñū finē/vñum quietē. ¶ Luxuriosus cōcordat pulchritudines z turpitudines ad vñum finem. ¶ Luxuriosus contradicit castitati per luxuria: vt per castitatem se non habeat felicitatem. Verūtamen hoc non credit facere. ¶ Luxuria incipit cū sensitiua: z multiplicat causatū cū imaginatiua/ vsqz quo in ratiocinatiua sit pctm. ¶ finis luxurie influit sensitiue: et sensitiua refluit fini. Et hoc mediāte imaginatiua/ vsqz quo in perueria ratiocinatiua peccatū est. ¶ Luxuriosus primo quiescit in pulchritudinib⁹: deinde in turpitudinibus z fetozibus. ¶ Maior luxuria cū maioribus signis se ostēdit z demonstrat. ¶ Vir et mulier equaliter peccant per luxuriam: et non equaliter se diligit. ¶ Luxuria minor est per corpus: maior autem per animam. Nam per corpus est in fieri: per animam dūtem est in facto esse.

Dicit
Roth
Sap.
glo
Disf.
Comv.
Contra

fin
Mau
Egli

De luxuria p pncipia deducta.

Luxuria ratione bonitatis tacerue malefacit z inculpat bonitatem castitatis. ¶ Luxuria ratione magne dulcedinis ta-

De luxuria per regulas deducta.

Deluxuria p regulas deducta.

Truz luxuria ante incipiat per imaginatione/ qz p ientium? Et rñdendū est q sic, Imaginatio enim propinquoit et rōmātiue qz ientitua. ¶ Per primā speciem regule c. queritur/ qd est luxuria? Et rñdendū est q ipa est pccm cui pprie cōpetit luxuria. ¶ Per scōdam speciem querit/ qd habet luxuria in se cōsentiatiter? Et rñdendū est q ipa habet inos cōrelatiuos cū quib? Est pccm speciale. ¶ Per tertā speciem querit/ qd est luxuria in alijs? Et rñdendū est q ipa est in aia pccm intentum. Sed in corpore extensū. Et in isto passu cogno. tit intellectus per quē modū luxuria est i aia sine successione: 2 in corpore cū successione. ¶ Per quartā speciem querit/ qd hz luxuria tatio? Et rñdendū est q hz in hoie in quo est/ altitudine per dominatione: sicut cappa in cappato per ornamentū. ¶ Per primā speciem regule d. querit/ luxuria de quo est? Et rñdendū est q ipa est de seipia: eo q: est peccatū qd nō est de aliquo: peccatū em̄ nihil est. ¶ Per scōdam speciem querit/ luxuria de quō est? Et rñdendū est q ipa est de morali monstruoitate: eo q: habet pūuatiuus est in moralib?: sicut iurditas in naturalib?. ¶ Per tertā specie querit/ luxuria cuius est? Et rñdendū est q ipa est subiectū in quo ē: sicut cappa cappati. ¶ Per primā speciem regule c. queritur/ luxuria quare est? Et rñdendū est q ipa est q: habit? acqulitus ē. ¶ Per scōdam speciem querit/ luxuria quare est? Et rñdendū est q ipa est vt nō sit castitas: sicut iurditas est: vt nō sit audicus: 2 sicut aqua calida est: vt nō sit frigidā. ¶ Per primā speciem regule f. querit/ qta est luxuria pūuati? Et rñdendū est q ipa hz q: utate cōmūuati: eo q: habitus indiuuatius ē. ¶ Per scōdam speciem querit/ luxuria quāta est discretiue? Ad qd est dicendū q: est tāta q: tū luxuria pōt augere aut diminuere actus suos: et in isto passu cognoscit intellect? q: i eadē essentia 2 etiā habitu cōsistit q: tūta discretiua p plures ac? differetes numero. ¶ Per primā speciem regule g. querit/ q: est pūuatiua qualitas luxurie: et est dicendū q: est illa p quā est speciale vitū. Sicut castitas est ppria qualitas ignis. ¶ Per scōdam speciem querit/ q: est appropriata q: litas luxurie: et ē rñdendū q: est castitas cū qua caro luxuriosi crescit. Per regulā h. querit de tpe luxurie? Et rñdendū est q luxuria est in vno tpe p aptitudinē ratione sensitiue et in q: tūta: et in alio tempore per factū esse ratione cōceptua

anime. Et hoc per regulā c. d. R. signatū est. ¶ Per regulā i. querit/ luxuria ubi est? Et est rñdendū q: ipa est in sensitiua imaginatiua p instrumentale: in aia aut per essentia 2 habitū. Et hoc per regulā c. d. R. signatū est. ¶ Per primā regulā k. querit/ luxuria quō est? Ad qd est dicendū q: ipa est per modū videndi/ audiendi/ tangendi/ imaginandi. et per modū anime concipiēti 2 imperantia. ¶ Per scōdam regulā k. querit/ luxuria cum quō est? Et rñdendū est q: ipa est cum per ueris modibus: sicut aqua calida que est cum sua peruersa 2 cōtraria natura: videlicet cū caliditate. Et sicut intellectus cum ignorantia 2 auditus cum surditate.

J. c. et K. K.

De superbia per principia deducta. 112

Superbia ratione sue malicie facit descendere subiectum in quo est: sicut humilitas facit ascendere subiectū in quo est. ¶ Magnitudo superbie paritificat subiectum suū: sicut humilitas magnificat suū. ¶ Duratio superbie disponit subiectū vt ipsum habet in gehenna penas sempiternas. ¶ Potestas superbie contra potestates humilitatis stare non potest. ¶ Ille est iustus qui credit habere sua bona naturalia 2 suas diuitias a temetipso. ¶ Homo diligens seipsum qz deum est superbus. ¶ Superbus quando corrigitur credit se esse virtuosum: 2 corrigens q: sit vitiosus. ¶ Superbia est habitus mendax: nam credit ascendere 2 descendit. 2 etiā quādo credit verum dicere/ dicit falsum. Homo superbus nō quietit cū aliquo: neq: aliquis cum eo. ¶ Superbus nō distinguit inter sui superbia 2 alterius humilitatem. ¶ Superbia cū omnibus vitijs concordantiā habet. ¶ Superbia oibus virtutibus contradicit. ¶ Superbia est principiu: q: id qd est superius/ facit descendere: qd autē inferius est/ facit ascendere. ¶ Superbia impedit mediū existens inter principū et finem. Quapropter ipa descendit 2 non ascendit. ¶ Superbus nunq: inuenit quietē. ¶ Maior superbia maiora signa habet. ¶ Superbus non inuenit sibi equalem/ neq: vult sociū. ¶ Maior superbia est per corpus: maior autem per animam.

De superbia p pūta cipa deducta.

M. d.

P.

D. v.

Com currit pūm

M. 1. t.

ist m se
ht m se

est i alio

ht m alio

D.

Primi

M. m.

Posit.

.E.

formal

sim

F.

Cont

Disor

.G.

Rup.

Appro.

.H.

c. d. k.

De superbia p regulas deducta.

de super a p regu s deduz
C.
p m si
f m si
m alu
f m alio
D.
Primi
Nost
Zogis
F
fur.
firi
F
Zenti
Disint

Truz superbia sit maxime per intellectuz q̄ p voluntatem. Et est r̄ndendum q̄ per intellectuz. nam intellectus est p̄muis in obiectis. Sed voluntas cōsequētia in eligēdu. ¶ Per primā speciem regule queritur / quid est superbia? Ad q̄ d̄cedū est q̄ ipsa est peccatū q̄ quāto credit accēdere / tanto deicēdit. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia q̄ habet in se coessentialiter? Et respondēdu est q̄ ipsa habet suos correlatiuos p̄uatiuos ⁊ oppositos relatiuos positiuos humilitatis. ¶ Per tertiam speciem queritur / quid est superbia in alio? Ad q̄ d̄cedū est q̄ ipsa est in intellectu indicatiua: in voluntate electiua: ⁊ in memoria cōseruatiua: ⁊ in omnibus peccatis imperariis. ¶ Queritur per quartam speciem quid habet superbia in alio? Et r̄ndendum est q̄ ipsa habet in subiecto in quo est descensum sicut anima in corpore currente motum. ¶ Per primas speciem regule d̄ queritur / superbia de quo est? Et est respondendum q̄ ipsa est de suis correlatiuis existentibus p̄uatiuis ad relatiuos positiuos hūilitatis. Sicut nox que est absentia diei: et surditas est absentia auditus. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia de quo est? Et respondēduz ē q̄ ipsa est de suis correlatiuis specificis et quibus est peccatum specificum. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ prima species habet respectum ad defectum sui contrarij: secūda autem ad se tantum. ¶ Per tertiam speciem queritur / superbia cuius est? ad q̄ d̄dicendum est q̄ ipsa est sui subiecti: naz suus habitus est. ¶ Per primam speciem regule queritur / superbia quare est? Et est respondendum quia de subiecto in quo est humilitas / ē absentata: sicut cecitas est in eo: quia de subiecto in quo est visibilitas / est absentata. ¶ Per secundam speciem queritur / superbia quare est. Et respondendum est q̄ ipsa ē vt humilitas non possit esse: sicut finis ignis est in colerico / vt finis aque non sit in illo. ¶ Per primam speciem regule. f. queritur de continua quantitate superbie? Et respondendum est q̄ superbia habet illam: nam habitus indiuisibilis est: ipsa enim quando generatur in instanti generatur. Et quando corrumpitur in instanti / corrumpitur. ¶ Per secundam speciem queritur de quantitate discreta superbie? Et respondendum est q̄ ipsa habet illam. Nam ex pluribus principijs

p̄uatiuis est: videlicet ex p̄uata bonitate / humilitate ⁊c. ¶ Per primam speciem regule. g. queritur / que est prima species superbie? Et respondendum est q̄ est ascensum indebitum. ¶ Per secundam speciem queritur / que est qualitas appropriata superbie. Et respondendum est q̄ ē descensum debitus violentus: cōtrario autem modo potest dici de humilitate. ¶ Per regulam h. queritur de tempore superbie? Et respondendum est per primam speciem regule. d. q̄ ipsa est tūc / quando incipit esse: videlicet quando humilitas corrumpitur in subiecto: et superbia introducit in illo / vt puia quando dicitur. Generatio vni⁹ est corruptio alterius. Et hoc idem signatum est per regulam. k. ¶ Per regulam i. queritur / superbia vbi est? Et est respondendum q̄ ipsa est in subiecto in quo erat humilitas aut esse debebat. Et hoc per regulam c. d. k. signatum est. ¶ Per primam regulā k. queritur / superbia quo modo est. Et est respondendum q̄ ipsa est per modum contrarium modo humilitatis: sicut amare quod est per modum delectationis: odire autem per modum passionis. ¶ Per secundam regulam k. queritur / superbia tū quo est? Et respondendum est q̄ ipsa cum p̄uatiua humilitatis / obedientie / iusticie / et huiusmodi: et etiā cum omnibus alijs que de ipsa predicantur.

g.
Prop
Appro.
J.
c. d. k.
Auctori
tas. 1.
c. d. k.
k.
k.

De accidia per principia deducta. 112

Omo accidiosus ad agēdu malū / est velox et sollicitus: sed ad agēdu bonū est v̄liger. ¶ Accidiosus ad euitādu vtile coe est sollicitus. ¶ Accidia durat cuz superbia / p̄gritū / ira et huiusmodi. ¶ Accidia impedit homines qui proponunt agere bonum et euitare malum: et nō possunt. Nam eorum potestas ab accidia est carcerata. ¶ Accidia alterat et inficit intellectum: et ipsa ab illo ignoratur. ¶ Accidia facit voluntatem p̄grā ad diligēdu bonum: sollicitā aut ad amandū malum. ¶ Accidia indicat p̄gritā p̄ v̄tute: sed diligētā boni pro v̄tute. ¶ Accidia in p̄ris ē p̄grā: ⁊ falsis sollicita. ¶ Accidiosus nō se delectat cū habitib⁹ positiuis / ⁊ cū p̄uatiuis. ¶ Accidiosus ratione a. a. cidie ⁊ p̄gricie sui intellect⁹ nō distinguit

De accidia p̄ principia deducta.
Dm
vul.

Comov

Contr.

in faciendo scientiaz / sed confundit illa.
 ¶ Accidiosa concordat suas potentias superiores & inferiores in omnibus potentijs. Na cu ipsa est piger in acquirendis virtutibus. ¶ Accidiosus contradicit diligente virtutum cum sollicitudine vitiorum. ¶ Accidia pervertit principia positiua in priuatiua. Quapropter accidiosus murmurat & fugit se vaticinatores: & dat consilium qm non est necesse: & reprehendit de bonis: & est inimicus finis. Adhuc formā ligat / materiā corrumpit: vt ipse agēs de pigritia sit habituat. ¶ Accidia impedit mediū: vt principijz debitum non inueniat finem in quo descat. ¶ Accidiosus cōtra finem quiescit: sed in fine laborat. Na accidia est inimica finis perfectionis. ¶ Maior accidia ē fons omnū vitiorum. ¶ Accidiosus cum sua accidia coequat actus vitiorū, vt accidia sit fons contra diligentia virtutū. ¶ Minor accidia ē circa minorē diligentiam / circa maiorem / aut nequaquam.

De accidia p reglas deducta.

De accidia per regulas deducta.

Queritur / vitrum accidia sit peccatū mortu? Et respondēdū est qd sic ipsa enīz impedit omnes actus virtutū. ¶ Sed hic mira tur intellectus: cum accidia sit peccatū mortale: & per multa signa sit signata & figurata / quare est ita parū nota ab hominibus / vsqz vt accidia sit maiorē partem hominū esse habituatā de accidia. ¶ Per primā speciē regule c. queritur / quid est accidia? Et respondēdū ē qd accidia est peccatum cum quo accidiosus dolet de bonis proximi sui: sed gaudet de malis illius. ¶ Per secundā speciē queritur / qd hz accidia in se coessentialiter? Et respondēdū est qd ipsa hz suos correlatiuos qd sunt de correlatiuis / priuatiuis charitatis. Na hō charitatu? gaudet de bonis proximi sui: & dolet de malis illius. ¶ Per tertā speciē querit / quid ē accidia in alio? Et respondēdum est qd ipsa est in bonis pigras / maliuola: in malis autē velox & sollicita. ¶ Per quartā speciē querit / accidia qd hz in alio? Ad qd dicēdū est qd ipsa hz in oibus peccatis / suos act? ¶ Per primā speciē regule d. qrit / de quo est accidia? Ad qd dicēdū ē qd ipsa ē de absentia charitatis in subiecto in q charitas erat: sicut conueniens qd nō est / qz suū antecedēs nō est. ¶ Per secundā speciē querit / accidia de q

est? Ad qd dicēdū est qd ipsa est de suis priuatiuis / correlatiuis specificis cum quibus est peccatū specificū. ¶ Per tertiaz speciē querit / accidia cuius est? Et respondēdū ē qd ipsa est subiecti in quo est: sicut surditas surdi. ¶ Per primā speciē regule e. queritur / accidia quare ē? Et respondēdū est qd ipsa est ex eo qd habitus acquisitus est: sicut dies est: qz sol lucet super terrā est. ¶ Per secundā speciē querit / accidia qre est? Et respondēdū est vt charitas non habeat subiectus in quo existere possit: ipsa namqz habitus priuatiu? est contra habitū positiuū charitatis / impeditio ei finis. ¶ Per primā speciē regule f. queritur / de cōtinua qritate accidie? Et respondēdū est qd ipsa habet illā in omnib? vitijs causatis ab ea. ¶ Per secundā speciē querit / de cōtinua qritate accidie? Et respondēdum est qd ipsa hz illā in omnibus vitijs causatis ab ea. ¶ Per secundā speciē queritur / de qritate discretas accidie? Et respondēdū est qd ipsa habet qritates discretas rōne differētie vitiorū in quibus hz differentes act? ¶ Per primā speciē regule g. queritur / que est propria qualitas accidie? Ad qd dicēdū est qd est pigritia. nam absqz ea agere non potest. ¶ Per secundaz speciē queritur / que est appropriata qualitas accidie? Et est respondēdū qd maliuolētia / iniquitas: accidiosus enim per eā gaudet de malis / & dolet de bonis. ¶ Per regulā h. queritur / de tēpore accidie? Et respondēdū est p regulā c. qd ipsa est in illo pigras: vt subiectum in quo est non agat aliquid vtile / dum tempus habet. ¶ Per regulam i. queritur / accidia vbi est? Ad quod dicēdū est qd ipsa est in pigritia anime imaginationis et sensitiue: que quidem negligunt agere bonum: sed diligunt agere malum. ¶ Per primam regulam k. queritur / accidia quomodo est? Et respondēdum est qd ipsa est per modum existentem contrarium modo charitatis. Nam sicut charitas habet modum essendi in diligendo bonum proximi sui: & in odiendo malum de malis illius / sic accidia est per cōtrarium modū. ¶ Per secundam regulam k. queritur / accidia cum quo est? Ad quod dicēdum est qd ipsa ē cum habitibus priuatiuis virtutum: vbi delictet cum iniuria / imprudentia &c. Ad huc est cum pigritia / ira & huiusmodi.

urs
E
for.

fin
F
com

Dis

Q

Prop.

App

H
c. d.

I
c. d. t

K

K

C.
est m su

ht m su

i m aliu

ht m alio

D.
Prim

Alm

De inuidia per principia deducta.

de inui-
di per
necia
ducta.
Mag
Dur
Ptar
Sng.
Vol.
vint
vrit
glo.
Dis.
Com
Contr
fi
Mno

Quidus appetit habere bo-
na aliena contra rationem
quapropter malū sequitur
illum in rebus spirituali-
bus. Et si hoc vere inuidus
sepe cognosceret: iam inuidia nō habe-
ret. ¶ **M**agnitudo inuidie cum magni-
tudine aliorū vitiorū est: ideo cum
unica magnitudine virtutis deincei nō
potest. ¶ **I**nuidia durat cum duratione
aliorū vitiorū: quapropter sine duratio-
ne aliarū virtutū deincei nō potest. ¶ **P**o-
testas inuidie est radicata i potestati-
bus aliorum vitiorum. Et ideo deincei nō
potest sine charitate potestate in po-
testatibus aliorum virtutum. ¶ **I**ntel-
lectus inuidiosus est peruersus et alte-
ratus per inuidiam. Non em̄ cognoscit
eam: cuius cura consistit in hoc / videli-
cet q̄ ipse intelligat eam. ¶ **I**nuidia de-
tinet voluntatem a summo dono: verūta-
men curari potest / reducendo volunta-
tem sepe ad summū obiectum / obiectū
do illud. ¶ **I**nuidus non habet virtutes
sed vitia: idcirco si voluerit habere vir-
tutes / mutet ea que habet in ea que nō
habet. ¶ **I**nuidia non habet veritatem:
sed falsitatem: idcirco seipsum decipit.
Cuius cura potest adhiberi / videlicet vt
seipsum nō decipiat. ¶ **I**nuidus quan-
do habet ea q̄ inuidebat / adhuc in ipsis
non quiescit. Nam ipsum conscientia mor-
det. ¶ **I**nuidus toracius habet diuer-
sos per inuidiam / quot sunt aliorum vi-
tiorū: verūtamē curari potest sepe nu-
merando illos. ¶ **I**nuidia: cū aliqua vir-
tute concordantiam non habet / cui cura
est in cognoscendo hoc. Inuidia contra-
dicit virtutibus cū habitibus priuati-
uis: cuius cura fit cum contrarietate ha-
bitū postiuorū. ¶ **I**nuidia incipit cum
sensibilibus: 2 disponitur cum imagina-
bilibus: 2 perficitur cū spiritualib⁹ / de-
struēdo imaginabilia 2 sensibilia. ¶ **I**n-
uidia est mensura cū qua inuidus men-
surat iniuriam / imprudentiam / 2 huius-
modi. Sed cura consistit per mansuram
iusticie / prudentie / 2 huiusmodi. ¶ **I**n-
uidus non quiescit in his que obiectat.
Nam ea cum labore desiderat: cura ta-
men datur / cum ille labor euitatur vsq̄
quo ad quietem perueniāt. ¶ **I**nuidus
cum maioribus inuidia maiores labores ha-
bet: verūtamē cum maiori charitate po-
test curari vt maiores actiones habere
possit. ¶ **I**nuidia cū suo actu oēs actus
aliorū coequat. Et huius cura consistit
charitatis actu cū quo coequant omnes
aliū actus virtutum. ¶ **I**nuidus ea que

possidet / credit esse minora: 2 q̄ illa que
inuidet / sunt maiora: 2 cura consistit que-
rendo que est utilitas 2 finis illius.

De inuidia per regulas des-
ducta.

Vtrum inuidia sit generali⁹
peccatū obiectiue q̄ auaritia:
2 Et respondendū est q̄
sic. Nam auarus non obie-
ctat tantū quantū inuidus.
¶ **A**uarus nāq̄ hoc qd obiectat / credit ha-
bere: inuidus aut̄ multa obiectat q̄ sunt
impossibilia ad habendū illa. ¶ **P**er pri-
mā speciē regule queritur / quid est inui-
dia: ad qd est dicendū q̄ ipsa est peccatū
cum quo inuidus appetit habere aliena
absq̄ ratione. ¶ **N**am auarus non obie-
ctat qd habet inuidia in se coessentiali-
ter: 2 r̄ndendū est q̄ ipsa habet suos cor-
relatiuos priuatiuos cū quib⁹ est id qd
est. ¶ **P**er tertiā speciē queritur / qd est in-
uidia in alio: respondēdū est q̄ ipsa est
in inuidio habit⁹ cū quo inuidiosus sem-
per laborat cū tristitia / 2 dolore. ¶ **P**er
quartam speciē queritur / quid habet in
alio: ad qd dicendū est q̄ ipsa habet in
inuidioso altitudinē 2 pretientiam: sicut
cappa in cappato. ¶ **P**er primā speciē
regule d. queritur / inuidia de quo est:
ad qd respondendū est q̄ ipsa est de
suis correlatiuis priuatiuis et specificis
cum quibus est peccatū specificum: sicut
surditas de suis / et audire de suis.
¶ **P**er scđam speciē queritur / inuidia
de quo est: ad qd r̄ndendū est q̄ ipsa
est de suis specificis correlatiuis: sicut
cecitās de suis. ¶ **P**er tertiā speciē queritur
inuidia cuius est: ad qd r̄ndendū est q̄
ipsa est subiecti in quo est habitus: sicut
maluolentia est volūtatē 2 obliuio me-
morie / 2 ignorantia intellect⁹. ¶ **P**er pri-
mā speciē regule queritur inuidia que est.
Et respondendū est q̄ est / ex eo q̄ ipsa
est effect⁹ ab inuidioso causat⁹: sicut sur-
ditas est effectus causat⁹ a defectu au-
ditus. ¶ **P**er scđam speciē queritur / in-
uidia quare est: Et respondēdū est q̄
ipsa est vt subiectū in quo est inuidia / pa-
tiatur laborem: 2 in inferno perpetuum
dolorem 2 tristitiam. ¶ **P**er primā speciē
regule f. queritur / de continua q̄ritate
inuidie: Et respondendū est q̄ ipsa ha-
bet eam tantam q̄ritatem cum ea inuidio-
sus potest mensurare auariciā / luxuriā
gulam 2 h̄mōi. ¶ **P**er scđam speciē que-
ritur de q̄ritate discreta inuidie: Et re-

De inui-
dia per re-
gulas des-
ducta.
C.
est m se
h̄t in se
est m alio
h̄t m alio
D.
Primi
M̄t
P̄t.
E.
form
f̄mal
F
Conti.
Dis̄t.

spondendū est q̄ ipsa habet illā. Nā multos actus differētia numero habere potest. ¶ Per primā speciem regule s. queritur/que est p̄pria qualitas inuidie? Ad qd̄ dicendū est qd̄ est quedā passio quaz inuidus habet i appetēdo aliena. ¶ Per scōdam speciem querit̄ que est appropriata q̄litas inuidie. Ad qd̄ dicendū ē q̄ ē iniuria. Nā ipsa ē iustitia ē et imprudētia ē impudētia est: s̄ sic de alijs. ¶ Per regulā h. queritur de tpe inuidie. Ad qd̄ dicendū est q̄ ipsa est in eo/sicut habet nouas in subiecto: quia in vno tpe habet vnum actū: z in altero aliū? Adhuc quia suū subiectū est aliquo tpe in vno loco z alio tpe in alio loco z h̄mōi. ¶ Per regulā i. querit̄ inuidia vbi est: Et respondendū est q̄ ipsa est in aia a qua fabricata est: z etiā in imaginatiōem mediantē ipsa facta est. Et etiā in sensibilibus quibz signata z figurata est. ¶ Per primā regulam h. queritur inuidia quōd est? Ad qd̄ est dicendū q̄ ipsa est per modum obiectandi aliena cōtra rationem cum actibus infectis subiecti in quo ipsa est. ¶ Per scōdam regulā h. queritur/inuidia cū quo est? Et respondendū ē q̄ ipsa est cū habitibus priuatiuis ex quibz est: videlicet cū malicia/iniuria z h̄mōi.

quēdo. ¶ Homo iratus cōcordat vitium cū vitio: sed potest dari remediū in cōcordādō virtutē cū virtute. ¶ Homo iratus cōtradicat patientie/cuius in mediū cōsistit vt resistat ei cū patientia. ¶ Ira incipit cū audire: sed cōrūpit cū amare. ¶ Ira mensurat sine mentura: remediū cōsistit in mensurādo cū mensura. Nul-lus hō quiescit cū iratio: hō cū patientia quiescit. ¶ Maior ira absqz maiori patientia est impugnalis: nō aut econuer-sio: et in isto passu cognoscit vitio? q̄ virtus absolute fortior est vitio. Ira cō-uequatur ac? intellectus z voluntatis in furore/ quoz remediū pōt dari in cōequādo illos cū abstinentia/patientia z charitate. ¶ Minor ira cum maiori patientia deuincitur.

Com
Com
Prim
Med
Ann
Mato
Mi

De ira p regulas deducta.

trum ira sit generalis peccatum q̄ aliqd̄ aliud peccatum? Et respondū est q̄ sic in furore namqz intellectus nullaz deliberationē habet. ¶ Per primā speciem regule c. queritur/ quid est ira? ad qd̄ est dicendū q̄ ipsa est peccatū cū quo voluntas sine delibera-tione odit bonū z diligit malū. ¶ Per se-cundaz speciem queritur/ quid habet sibi essentialē? Cui respondendū est q̄ ipsa habet suos correlatiuos confusos ratio-ne furoris. ¶ Per tertiaz speciem queritur/ quid est ira in alio? Cui dicendū est q̄ ipsa est in voluntate ligamē cum quovo-luntas se ligat ad odiendum absqz ratio-ne: z intellectus ad ignorandū: z memo-ria ad obliuiscendū. ¶ Per quartam speciem querit̄/ quid habet in alio? Ad qd̄ respondēdum est q̄ ipsa habet in volun-tate imperiū/ eo qz imperat ei odire bo-num z diligere malū. Adhuc habet do-minum in intellectu z in memoria. Nāz intellectus imperat ignorare: memore autē obliuisci. ¶ Per primā speciem regule d. queritur/ ira de quo est? Et rēden-dum est q̄ ipsa non est de aliquo. Nam peccatum est: peccatū namqz non est de aliquo materialiter loquendo. ¶ Per se-cundam speciem queritur/ ira de quo est? Ad quod respondendū est q̄ ipsa est de suis specificationē correlatiuis cū quibus est in sua specie. ¶ Per tertiam spe-ciem queritur/ ira cuius est? Ad quod est dicendū q̄ ipsa est subiecti in quo est. ¶ Per primam speciem regule e. queritur/ ira quare est? Et respondēns

De ira
reglas
ducta.
C.
Im
H
Fm
H
D.
Pri
Mar
Pos.
E.
for

De ira p principia deducta.

oluntas mouet se cū irā ad odiendum bonū absqz delibe-rationē. Et ideo remediū cōsistit cum deliberatione. ¶ Ira cū magno furore vincit oia: sed remediū dat cū magna abstinentia z deliberatiōe. ¶ Ira q̄dū durat/ iādiū durat suus actus. Re-medium consistit in obiectando obiectū peregrinuz: z in illo perseuerare. ¶ Po-tesitas ire cū potestate patientie z absti-nentie z etiā deliberationis deuincitur. ¶ Ira confundit intellectū/ eo iqz aufert ab illo intelligere: remediū aut est red-dere suum intelligere intellectui. ¶ Ira peruertit voluntatē in odiēdo qd̄ dz dil-ligere: suū hō remediū ē abstinentia vsqz refurgat p diligere. ¶ Voluntas cū ira est in vitio: remediū hō eius est vt cū absti-nentia sit in virtute. ¶ Intellectus cū ira nō intelligit virtutē: sed in hoc cōsistit re-mediū/ videlicet q̄ per patientia cognos-cat eā. ¶ Homo iratus cū odire patit̄ eā vim/ q̄erit aut per amare z curat. ¶ Vd̄ iratus nō distinguit inter sui malūz alte-rius malū: remediū hō. cōsistit in distin-

De ira p
principia
deducta.
Mag
Dnat
Pnt
sap.
volunt
virt

Diff

q.
Propri
Appro.
f
c. d. k.
l.
c. d. k.

k.
k.

salutar

fi.
F
nh
fen
J
ro.
pp.
l.
d k.
l.
d k.
k.
k.

dam est q ipsa est: quia ipsa est in sub-
 secto in quo non sunt charitas/patien-
 tia z abstinencia. ¶ Per secundam specie
 queritur/ira quare est? Et huic respon-
 dendum q est vt virtutes non habeant
 actus suos. ¶ Per primam speciem re-
 gule s. queritur/ira quanta est continue?
 Et respondendum est q ipsa est tanta
 quantum priuat actus a charitate / pa-
 tientia/ abstinencia: et etiam a iusticia
 et prudentia/ et huiusmodi. ¶ Per secu-
 dam specie queritur/ de quantitate di-
 sereta ire? Et huic dicendum est q ipsa
 habet eam quantum crescit aut decrecit
 actum suum. ¶ Per primam speciem re-
 gule g. queritur / que est propria qualitas
 iras ire? Et dicendum est q est furor. Na
 soli ei competit. ¶ Per secundam specie
 queritur / que est appropriata qualitas
 iras? Ad quod dicendum est q e impatie-
 tia/ inabstinencia: z huiusmodi. ¶ Per re-
 gulam h. queritur/ de tempore ire? Et
 dicendum est q ira est in illo. Nam ha-
 bitus nouus est: z in illo multiplicat suu
 actum. ¶ Per regulam i. queritur / ira
 vbi est? Et respondendum est q est in
 voluntate odiendo/ z iniuria iniuriado/
 z huiusmodi. Et etiam est in motum
 quanto magis mota est / tanto magis
 multiplicat suum actum. ¶ Per primam
 regulam k. queritur/ira quomodo est?
 Ad quod dicendum est q ipsa est modo
 peruerso intellectus voluntatis et me-
 mone/ z imaginationis ire / peruersio-
 ne existente sub ratione cause furoris/ z
 sine deliberatione. ¶ Per secundam re-
 gulam k. queritur/ira cum quo est? Et
 respondendum est q ipsa est cum sensibi-
 libus imaginabilibus: et etiam cum
 peruersa anima / et cum habitibus pu-
 uatius principium: videlicet cum ma-
 licia/ z huiusmodi.

**De falsitate p principia de-
ducta.** 113

Momo falsus decipiens aliu
 decipit seipsum: cuius cogni-
 tio est per diffinitionem bo-
 nitatis. ¶ Falsitas cum sua
 magnitudine non cognoscitur:
 sed cognoscitur cum magnitudine
 legalitatis. ¶ Falsitas durat/ dum non
 cognoscitur: nam quando cognoscitur/
 corrumpitur. ¶ Falsitas no habet posse
 contra intelligere: sed contra credere
 prudentia quidem est sua inimica. ¶ Fal-

De falsi-
ate p pri-
cipia de-
ducta.
Mag
Du
Bohr.

stas cum credere decipit intelligere.
 ¶ Falsitas sub vmbra legalitatis facit
 se diligere: s. finis legalitatis hypom offe-
 dit z probat. ¶ Falsitas cum ipso hypocritas
 fingit se esse virtutes: prudentia autem
 destruit et manifestat illam qualis est.
 ¶ Falsitas cum actu veritatis non agit:
 vnde sequitur q ipsa cum actu verita-
 tis cognoscitur. ¶ Falsitas promittit de-
 lectiones: sed dat penas: z per hoc ipsa
 cognoscitur. ¶ Falsitas non distinguit/
 sed confundit. Idcirco a distinctione co-
 gnoscitur. ¶ Homo falsus concordat sen-
 sibili z eorum signa: vt decipiat imagi-
 nationem z intellectu / qui cum sua con-
 cordantia enucleat predictam falsitatem.
 ¶ Falsitas contra dicit fini cum quo con-
 tradicitur falsitati. ¶ Falsitas in princi-
 pio se delectat: in fine autem trahitur/
 cuius ratione agnoscitur. ¶ Falsitas ab-
 strahit medium existens dispositum in-
 ter principium z finem. Et ideo per hoc
 cognoscitur. ¶ Homo falsus in principio
 quiescit: in fine autem laborat / ratione
 cuius ipsa falsitas est cognita. ¶ Maior
 falsitas cum maiori legalitate agnoscitur.
 ¶ Homo falsus coequat simile cu simili/
 cuius ratione falsitas est cognita. ¶ Fal-
 sitas cum minori virtute cognoscitur.

sup
vol.
vvt
vrrit
glo.
Dis
Comuv
Comun
Primi
Mrdm
frmr
Maior
gā
Mmont

**De falsitate per regulas de-
ducta.**

Mtrum falsitas sit ita fortis
 sicut legalitas? Et rñden-
 dum est q non: eo q lega-
 litas est habitus positius:
 sed falsitas puatiu. ¶ Per
 primam specie regule c. dte-
 ritur falsitas/ qd est? Et rñdendū est q
 ipsa est pctm cu quo hō decipit/ z decipit.
 ¶ Per secundam specie querit/ qd hz falsi-
 tas in se sibi coexistentes? Et rñdendū ē q
 ipsa hz suos correlatiuos ex quibus sua ex-
 istencia consistit. ¶ Per tertiam specie qrit/
 qd est falsitas in alio? Et rñdendū est q
 ipsa est in sensibilibus/ deceptina per co-
 traria signa: in imaginatione est decep-
 titua per ignorantiam intellectus: in
 fine est inimica. ¶ Per quartam spe-
 ciem queritur / quid habet falsitas in
 alio? Ad quod est dicendum q ipsa ha-
 bet in principis priuatiuis actus suos
 contra principia positius. ¶ Per pri-
 mam speciem regule d. queritur/ falsi-
 tas de quo est? Et respondendum est q
 ipsa est de se ipsa. Nam peccatum est

De falsi-
tate p re-
gulas de-
ducta.
C.
ist m se
nt m se
ist m alio
ht m alio
D.
Primit

Not

Posl

E. form

final

F.

Cont

Dist

Prop.

Approp.

J. c. d. k.

l. c. d. k.

k.

k.

¶ Per secundā speciem queritur / falsitas de quo est? Ad qd respondendum est qd ipsa est de ius p̄cip̄is specificis p̄uatiuis cum quibus ipsa est speciale peccatum: sicut iurdeitas de suis cum quibus est mōstruositas specialis. ¶ Per tertiā speciem queritur / falsitas cuius est? Et respondendum est qd ipsa est subiecti in quo est: sicut habitus. ¶ Per primā speciem regule e. queritur / falsitas quare? Et respondendum est qd ipsa est: qz i suo subiecto non est legalitas. ¶ Per secundam speciem queritur / quare est falsitas? Est respondendū qd ipsa est: vt hō deceptiatur: sicut i strumētū est: vt mediāte illo sit effectus ab aliquo. ¶ Per primā speciem regule f. querit / quanta est falsitas continue? Et respondendū est qd ipsa est: tanta quantum subiectū de ipsa agere potest. ¶ Per secundā speciem f. querit / quanta est falsitas discretiue? Ad quod dicendum est qd ipsa habet certitatem discretam causatam a p̄cip̄is p̄uatiuis. ¶ Per primā speciem regule g. queritur / que est propria qualitas falsitatis? Ad quod e dicendū qd est deceptio: nam illius actus specialis est. ¶ Per secundā speciem queritur / que est q̄litas appropriata falsitatis? Ad quod est dicendum qd mendacium / hypocrisis z huiusmodi. ¶ Per regulam h. queritur de tempore falsitatis: Et respondendum est qd ipsa est in tempore eo qz habitus nouus est: et in illo h̄ actō suos. ¶ Per regulā i. queritur / falsitas vbi est? Et respondendū est qd ipsa est in hominibus mendacibus z hypocritis z deceptoribus. ¶ Per primā regulā k. queritur / falsitas quomō est? Et respondendū est qd ipsa est p̄ modū figmenti decipiēdi z mentiēdi z huiusmodi. ¶ Per secundā regulā k. queritur / falsitas cum quo est? Et respondendū est qd ipsa est cū dissimulatione atqz deceptioe z huiusmodi: vt per hoc quod dictum est / signatum est.

De inconstancia per principia deducta. 114

De inconstancia p principia deducta.

Mag. Durant. Pir.

¶ **C**onstantia est habitus in quo bonitas est ratio bono qd agat bonū: et qz inconstancia hoc impedit / iō ipsa est peccatū. ¶ Inconstancia cū magnitudine constantie deuincitur. ¶ Inconstancia q̄diu durat / tādiu constantia est in p̄uatiue. ¶ Potestas inconstancia contra potestatem constan-

tie nō h̄z posse. ¶ Intellectus cū inconstancia non h̄z forte intelligere. ¶ Constantia cū inconstancia non est amabilis. ¶ Constantia cum inconstancia non est virtus. ¶ Constantia z inconstancia nō possunt esse simul in veritate. ¶ Inconstancia nō est de genere delectationis / sed de genere laboris. ¶ Constantia aperit z diltinguit differentias: inconstancia autē claudit z obcurat eas. ¶ Constantia z inconstancia non concordant in genere nec i specie. ¶ De ratione inconstantie est qd in principio debet ei resistere. Nam postmodum graue est ei resistere. Quoniaz constantie est et per prius: ideo omnia inconstancia est per posterius. ¶ Constantia coniungit: sed inconstancia disiungit. ¶ Homo constans quiescit cum constantia: inconstans autem cum inconstancia laborat. ¶ Maior inconstancia supra maiorem constantiam esse non potest: nec habere gradum. ¶ Constantia z inconstancia ratione liberi arbitrii equaliter sunt eligibiles: sed nō sunt equaliter mesurabiles. ¶ Minor inconstancia cū maiori constantia de facili vincitur.

De inconstancia per regulas deducta.

¶ **T**ruz inconstancia sit magis habitus voluntatis q̄ intellectus? Et respondendum est qd sic voluntas q̄dez magis est alterabilis q̄ intellectus. Ratio huius est: quia intellectus est firmissimus: voluntas autē subito est alterabilis. Quapropter intellectus cognoscit qd remedium contra inconstantiam est auferre subitaneam voluntatis / ponendo eam in discurfu cum intellectu. ¶ Per primā speciem regule c. queritur / quid est inconstancia? Et respondendū est qd ipsa est riuiulus deuatius a fine constantie. ¶ Per secundam speciem queritur / inconstancia quid habet in se essentialia? Ad quod respondendū est qd ipsa habet suos correlatiuos cum quibus est id qd ē. ¶ Per tertiam speciem querit / quid est inconstancia in alio? Et respondendū est qd ipsa est in voluntate imperatrix / z in intellectu inobediens / z in imaginatione uerbecūdiōsa / z in sensibilibus labilis. ¶ Per quartā speciem querit / quid h̄z in alio? Et respondendū est qd ipsa h̄ defectū fortitudinis in uolūate / z in p̄missioe deceptioe. ¶ Per primā speciem regule d. queritur /

De inconstancia reglarū deducta.

C. est m̄ si h̄t m̄ si

r̄p̄ m̄

h̄t m̄ n̄

D.

Prim
Mat
Pos.
E.
form

Inconstancia de quo est? ad qd dicendus est qd ipsa e de semetipsa: eo qz e peccatu qd per secula specie querit / inconstancia de quo est? Et est dicendu qd ipsa est ex suis principijs pauauis qd specificia cu quibus est hoc qd hoc. ¶ Per tertia specie querit / inconstancia cur? est? Cui respondendu est qd ipsa est subiecta in quo est suus habitus. ¶ Per prima speciem regule e. querit / inconstancia qre est? Et respondendu est qd ipsa est qz in subiecto in quo est / constantia non est: sicut caliditas q est in aqua calida: na in ea non e frigiditas. Un cognoscit intellectus p que modum sunt similes habitus naturales habitibus moralib. ¶ Per secunda specie regule e. querit / inconstancia quare est? Ad qd dicendu qd ipsa est vt constantia non habeat esse. Et in isto passu cognoscit intellectus qd peccatu nihil e: eo qz est contra esse. ¶ Per prima speciem regule f. querit / inconstancia qta est? Et respondendu est qd ipsa est tata quatu constantia impedit. ¶ Per secunda specie querit / de qitate discreta inconstancia? Ad qd dicendu est qd ipsa hz illa: qz voluntas est sepe alterabilis in practica. ¶ Per prima speciem regule g. querit / q est ppria qtilitas inconstancia? et respondendu est qd e alteratio voluntatis. ¶ Per secunda specie regule g. querit / q est appropriata qtilitas inconstancia? Et huic respondendu est qd e debilitas fortitudinis cordis. ¶ Per regula h. querit / de tēpore inconstancia: et respondendu est qd ipsa e in illo tēpore in quo voluntas est alterabilis r habitata ex illa. Adhuc est in tēpore in quo voluntas cu inconstancia agit contra constantia. ¶ Per regula i. querit / inconstancia vbi est? et respondendu e qd ipsa est in debilitate voluntatis r etiam i priuatione perseverantie r in suis locis supradictis. ¶ Per prima regula k. querit / inconstancia quid est? et respondendu est qd ipsa est p contrariu modu p quem est alia tia: quide p modu dicitur si unu / deliberatiuuz electiuu cu pudetiaz maxime cu fortitudine. ¶ Per secunda regula k. queritur / inconstancia cur? quod est? et huic respondendum est qd ipsa est cu subitanea alteratione: r est cum sua eamnis est effectus: et cum priuatione constantie sicut ymbra que est cum priuatione lucis. ¶ Diximus de nouem subiectis discursio siue deductis per principia r regulas huius artis: et per ea que de ipsis dixim: de alijs quidem pergrinis eis attributis poterit artista dicere artificialiter simili modo,

Decima pars principalis huius libri que est de applicatione.

Applicatio diuidit in .xv. partes. ¶ Prima pars est p implicitum r explicitu. ¶ Secunda p abstractu r concretu. ¶ Tertia p primam figuram. ¶ Quarta per seculam figuram. ¶ Quinta per tertiam figuram. ¶ Sexta p quartam figuram. ¶ Septima per diffinitioes. ¶ Octaua per regulas. ¶ Nonna p tabulam. ¶ Decima p euasuatione tertie figure. ¶ Undecima p multiplicatione qre figure. ¶ Duodecima p mixturez principioru. ¶ Tertiadecima p noue subiecta. ¶ Quartadecima p centu formas. ¶ Quintadecima p questiones: r primo de prima pte dicendum est.

Decime partis principalis Rubrica.

fini
F.
Com
Dis.
G.
prop
App.
H.
c. d. k.

De applicatione per implicitum et explicitum.

Applicatio q fit p implicitu r explicitu hat sic: videlicet q recipiantur termini qui sunt in qstioe: vt si querat vtuz sit de? ¶ In qstioe ista p vtuz est applicata b. r in b. e applicata boitas r differentia: et sic artista dz seadiuare cu istis terminis q sunt sub b. r siuult se iuuare / applicet illos terminos applicatos in ipsa qstioe q sunt applicati i arte: sicut sunt magnitudo / eternitas r c. qm si de? e / est p infinita magnitudo / eternitate. r si no sut infinita magnitudo r eternitas / sequit q de? no sit: r sic habebit camera b. c. d. ¶ Deinceps discurrat p istos terminos ad pbadiu deu esse vel ad improbadiu sicut tres termini sunt discursi p principia r regulas: si vero i qstioe sunt duo termini explicati: vt si querat vtuz deus sit eternus: r currat ad aliu terminu explicatu i ipsa qstioe: vtz ad potestate r c. na si e eternus / pot esse etern: r si no e / no pot ee etern. ¶ Alteri q tres terminos i qstioe explicati: sicut qreere vtuz sit bonu q de? sit intanti infinitus per sua magnitudine: sicut p sua eternitate et sic habet camera b. c. d. et i b. e impli-

Primus pars decime partis principalis de applicatione per implicitu r explicitu.
Istis sit Primus
vltimus Terminus

duo Terminus

Tres Terminus

Applicatio in primis partibus

1. Implicitum et Explicitum
2. abstractu et concretum
3. prima fig.
4. secunda fig.
5. tertia figura.
6. quarta figura.

7. diffinitioes
8. per Regulam
9. per Tabulam
10. euasua. 3. fig.
11. multiplic. 4. fig.
12. per mixturem primam

13. per 9. subiecta
14. per centum formas.
15. 4. questiones

catā bonitas/differētiā/z vtrū:z in c. mag-
nitudō/cōcordātia z quid est:z in d. du-
ratio/contrarietas /z de quo. In istis q̄-
dē terminia sunt implicatē diffinitiones z
species regularū. Et fictoria camera ap-
plicetur ad ppositū. s. ad cōclusionē:z et
sicut exēplificamus in predictis:ita po-
test exēplificari in alijs. ¶ **Uterius si q̄-**
ratur/vtrū deus sit magis actu p suum
intelligere q̄ p suā eternitatē. applicet
maius ad maioritātē:z minus ad mino-
ritatē. Min⁹ em̄ est de genere minorita-
tis. **Ma⁹ autē** de genere maioritatis:et
si querat/vtrū sit ita potens per suā po-
testatē: sicut per suā volūtātē. recurrat
ad equalitatē in q̄ cōparatio est implica-
ta: sicut mai⁹ in maioritātē:z minus in
minoritatē:z si querat/vtrū deus sit iust⁹:
recurrat ad virtutē: iustus em̄ est de ge-
nerē virtutis:et recurratur ad bonitatē:
cum sit bonam q̄ deus sit iustus:z sic de
alijs suo modo.

vtrū dicitur sit
magis actu q̄
sua eternitate

bona:z si nō conuertant sicut eternitas/
magnitudō: ita aliqua magnitudō nō ē
eternitas z cōuersio: nec aliqua boni-
tas est magna: quia aliqua bonitas est
parua: et sic de alijs suo modo.

4 De applicatione per secun-
dam figuram. 114

pplicatio p ipsam secūdā si
gurā sit p p. os triāgulos:z
per scalas politas sup angu-
los: in quibus scalis est im-
plicatū principij generalis-
simū/z principij specialissi-
mū/z principij subalternū. Principij
generalissimū/sicut differētia nō habes
aliquid supra se. Principij specialissimū
sicut differētia existēs inter istū lapidē
z istā plātā. Subalternū vero/sicut dif-
ferentia existēs inter sensibile z sensi-
bile zc. ¶ **Et etiam** in ista scala est impli-
catus a/sensus z descensus intellectus:
et extra istas scalas ascensus z descen-
sus intellectus nequaquā esse pōt impli-
catus. ¶ **Dicimus** tamen q̄ termini se-
cūda figure sunt explicabiles secūdum
q̄ in ipsa figura iacent secundum q̄ de
ipsa dicimus. ¶ **Uterius** dicimus q̄ se-
cūda figura est applicabilis ad primam/
sicut ponere differentiam inter bonita-
tem et bonitatem zc. et ponere concor-
dantiā inter bonitātē z bonitātē: vt signa-
tum est in tertia figura.

Quarta
ps decime
pns prin-
cipalis q̄
de appli-
catione z
secundam
figuram.

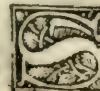
z De applicatione per abstra-
ctum et concretum. 114

Sta applicatio q̄tuor mo-
dus est dicēda. ¶ **Prim⁹** mo-
dus ē q̄ termini positi in q̄
stioe hnt abstractionē sub-
stātiāle: sicut sunt termin⁹
abstrac⁹ z cōcretus. Ignēitas z ignis.
Ignēitas q̄dē est essentia substātiālis:
ignis autē est termin⁹ pcret⁹ z substātiā-
lis. ¶ **Secūdu** ē q̄n abstractū ē acciden-
tale siue accidēs:z suū cōcretū sit: sicut
q̄ntitas z q̄tū: q̄tū dico inq̄tū est habi-
tus:z sic ē accidētale siue accidēs. ¶ **Ter-
tius** est q̄n abstractū ē substātiā:z pcretū
est accidēs: sicut ignēitas:z calidū. Ca-
lidū dico inq̄tū est habit⁹: q̄ sic est acci-
dēs. ¶ **Quar⁹** est q̄n abstractum ē acci-
dēs:z sub cōcretū ē substātiā: sicut albe-
do z albu: et dico albu sub rōne corpis d
albedie habituari: et sic ē substātiā z nō
accidēs. Oēs isti quattuor modi sunt im-
plicati i terminis q̄stionis z cōuersio: z
sic debēt explicari in conclusiōe ad istos
quattuor modos/vt intellectus non deci-
piatur per variationem mediij.

1
abst.
subst
2
abstrac⁹
accidētali
3
abstrac⁹ substā
cōcret⁹ accidēs
4
abst accidēs
cōcret⁹ subst.

3 De applicatiōe p primā figurā. 114

Stūdiū q̄ dicitū est fiat affir-
mādo vel negādo: videlicet
circulariter p cōuersionem
subiecti z pdicati: sicut bo-
nitas magna: magnitudo

Tertiaps
decime p-
tis prin-
cipalis q̄ est
d applica-
tiōe p pri-
mam figu-
ram.

5 De applicatione ad tertiam
figuram. 114

pplicatio quēstionis ad ter-
tiam figuram fiat sic: vide-
licet si materia quēstionis
est de b. applicet c. ad b. z si
non sufficit c. ad b. applicet
d. ad b. Et sic deinceps vsq̄
ad camerā d. Itē respiciat significata
camerarum/affirmādo aut negādo: tali
mō q̄ littera remaneat cū suis conditio-
nibus et suis significatis. Veruntamen
si materia quēstionis competet c. appli-
centur alie littere ad c. sicut dicimus de
b. Et hoc idem potest dici de d. e. zc. et
talis applicatio est infallibilis z valde
generalis.

Quinta
ps decime
pns prin-
cipalis q̄
de appli-
catione ad
tertiam
figuram.

6 De applicatione ad quartā
figuram. 114

Septa ps
recte p
is punc
alis que
st de ap
plicacione
id quartā
iguram.

applicatio q̄rte figure fit sic: vi-
delicet si materia q̄stions cōpe-
tit camerā b.c.d. applicetur ad
ipsam camerā: et si materia cō-
petit b.c. z cū e. anon cum d. voluatur cir-
culus minor z ponatur e. sub c. z fiat ca-
mera b.c.e. Et recipiatur significata lit-
terarū cū quibus soluiatur q̄stio: z sicut
diximus de istis: ita pot̄ dici de alijs.
¶ **Ista applicatio est magis generalis**
q̄ illa de tertia figura/ eo qz camera est
de tribus litteris: z in tanto est genera-
lis q̄ oēs cameras tabule continet in se.

Notā a ap-
plicacione
lectris ge-
neraliorē.

quinqz potentie sunt ei partes discrete/
eo quia sunt differentes. ¶ Per regulas
g. homo est ens cui proprie competit ho-
minificare: z ens r̄iibile: z est ens scri-
bens z equitās/ z huiusmodi. ¶ Per re-
gulā h. homo est ens in tempore intelli-
gēs/ legēs zc. ¶ Per regulā i. hō est ens i
vinea fodiens: z in ecclesia est deum ro-
gans. ¶ Per regulam modalitatis ho-
mo est ens habens modum mechanizā-
di z generandi alium hominem. ¶ Per
regulam instrumentalitatis homo est
substantia generans alium hominez cū
muliere: z cum martello est ens agens
clauum z huiusmodi. Et sicut dedimus
exemplum de homine: ita potest dari
de alijs suo modo. ¶ Et in isto passu da-
ta est doctrina per quam homo tenet fa-
cere diffinitiones diuersimode de vna
z eadem re/ ipsa cognita per vniuersas
cogitationes seu diffinitiones que pri-
us ignota erat. Et ideo artista d̄z diffinire
taliter q̄ diffinitiones remaneat illese.

g.
pro App.
H.
c d k
- 3.
k.
k.

7 De applicatiōe p̄ diffinitioēs.

Septima
is de ame
tis prin-
ipalis q̄ ē
applicatiōe
p̄ diffi-
nitioēs.

Et cū modū huius artis/ar-
tista debet diffinire terminos
q̄ sunt in q̄stione/ siue sint ex-
plicati/ aut implicati: sicut si
querat/ vtrū de^s sit infinitus?
Et tūc respondēs d̄z diffinire deū z hni-
tatem/ dicendo sic: deus est ens sic perfe-
ctum q̄ extra se nō indiget aliquo alio:
et infinitas est ens cui competunt infini-
tā correlatiua sine quibus esse minime
potest. ¶ **Uterius/ sicut dicitur/ bonitas**
est ens ratione cuius bonus agit bonuz:
sic potest dici q̄ magnitudo est id ratio-
ne cuius magnus agit magnuz: et sic de
alijs suo modo. ¶ **Uterius quidem ter-**
minus positus in questione / potest qui-
dem multipliciter diffiniri/ diccurrendo
per species regularum. ¶ Et primo per
speciem regule c. sic homo est animal ra-
tionale: et hoc per primā speciem: per secū-
dā vero speciem/ hō est animal habēs
correlatiua propria: videlicet homini fi-
cantem/ hominificabile: z hominificare.
¶ Et p̄ tertiā speciem hō est animal in me-
chanicis agēs/ sicut in scriptura scribēs:
z in equo equitās/ z hmōi. ¶ Et per q̄r-
tā speciem eiusdē regule/ homo est ens
habens maiorem possessionem in brutis
z plantis. ¶ Per primā speciem regule d.
hō est ens primitiuū in nobilitate sensi-
tuitatis. ¶ Per secundā speciem homo est
ens constitutum ex anima z corpore.
¶ Per tertiā speciem hō est ens cui sunt
subdita brutā/ platez/ z hmōi. ¶ Per pri-
mā speciem regule e. homo est substantia
per suā humanitatē. ¶ Per secundāz spe-
ciem homo est ens creatū ad Teruendū
deo cum vegetatiuis z sensitiuis. ¶ Per
regulam f. homo est ens quātum z con-
tinuum per suam elementatiuam/ vege-
tatiuam/ sensitiuam/ imaginatiuam/ et
ratiocinatiuam/ ex quibus est. Et iste

Defi.
C.
p̄ se
m̄ se
in alio
F in alio
D.
1.
3.
E.
F.

8 De applicatiōe ad regulas.

Quando queritur de aliquo
dubio/ debet artista appli-
care illud dubium ad regu-
las successiue. Nā sicut chy-
stallus positus in colore ru-
beo/ se habituat in ipso: et etiam si pon-
tur in viridi/ se habituat de ipso: z sic de
alijs. sic quando discucritur ignotum p̄
regulas z species regularum/ tunc igno-
tum est coloratum siue declaratum per
species regularum in quibus est positū
subiectiue et obiectiue: et tunc intellē-
ctus cognoscit p̄ species regularū illud
quod erat prius ignotum. Et sicut dedi-
mus exemplum de homine diffinito per
regulas/ sed ratione maioris declaratio-
nis volum^{us} exemplificare de natura de-
ducta per regulas. ¶ Per primam spe-
ciem regule c. dicim^{us} q̄ natura est essen-
tia in suo naturali concreto subsistentata
et mota per actum naturā in quo actu
est in quiete. ¶ Per secundam speciem
est essentia habens cōnaturalia correla-
tiua: videlicet naturalium/ naturabile
et naturare/ sine quibus esse non po-
test. ¶ Per tertiā speciem natura ē in
subiecto in quo est actus/ passibilis cō-
naturare. ¶ Per quartā speciem natura
h̄z in subiecto in quo est actioem/ epaf-
sionē z actū: z hoc p̄ agentem naturalem
z per naturalem formam/ materiam z

Octāna
psdecime
ptis prin-
cipalis q̄ ē
de applicatiōe ad
regulas.
C.
est in se
h̄t in se
F in alio
h̄t in alio

D.

finem/et cum naturalibus instrumentis.
¶ Per primam speciem regule d. natura est essentia primitiua. ¶ Per secundam speciem est de sua correlatiua ascendendo ad essentia: z suu coëctū est de ipsis descendendo z contrahedo. ¶ Per tertiam speciem natura est subiecti in quo est/ eo qz de ipsa naturaliter agit. Per primam speciem regule e. natura est: qz est ens ptinens in se sua correlatiua ex quibus est. ¶ Per secundam speciem natura est vt alia entia habeant existentia z agentiam naturaliter. ¶ Per regulam f. natura est essentia habens continua q̄ritate z indiuisibile: z sua coëctra sunt ei q̄ritates discrete. ¶ Per regulam g. natura habet proprias actiones z passiones: sicut natura ignis per calefactionē: p̄p̄rietas vero habet sicut natura aqua calefacta q̄ h̄z calefactiuū/calefacibile et calefacere. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ natura est in tpe continue z successiue: continue quidē per q̄ritate continua: successiue autē p̄ discretas q̄ritates in quibz est natura in tpe. ¶ Per regulam i. natura est in loco: sicut cotendū in continente/ z agens in agibili. Et est in subiecto in quo est sustentata z moza. ¶ Per regulam modalitatis natura habet modū miscēdi/ generādi z corūpēdi/ z h̄mōi. ¶ Per regulas instrumentalis natura est cum suis instrumentis: sicut substantia cū suis accidentibus: et mechanicus cum suis instrumentis: et sic de alijs. Sic quidē natura discursiua per species regularū est quidē cognita per intellectū/ eo qz species significat et id qd natura est per existentia z agētiā. Et sicut dixim⁹ de natura: ita potest dici de alijs: z etiā de coëctis scdm id qd sunt. ¶ De miraculo vero non sic potest dici: cuz sic supra natura. Et sic discurrendo miracula per regulas/ cognoscit intellect⁹ miracula per suū contrariū: eo qz miraculum intrat speciem regularū per contrariū modū per quē intrat natura. Et in isto passu cognoscit intellectus quomodo vnū contrarium cognoscatur per reliquum cum regulis.

b. c. d. que est prima colūna: sicut si queratur/ vtrū esset magnum bonū q̄ mundus esset ab eterno. Aut si querat/ vtrū sit actus infinitus: positū q̄ bonitas sit ratio q̄ agat bonum: et q̄ magnitudo sit ratio illius actus q̄ sit infinitus: z q̄ eternitas faciat durare illum actum/ ab eterno in eternum/ oportet idem durare actum infinitū. ¶ Quæstio terminis questionis competant secūde colūne: sicut si queratur/ magnitudo bonitatis/ potestatis quare est: Et respondendum est q̄ est q̄ p̄ correlatiua bonitatis/ magnitudinis z ptatis: z sic de alijs suo modo. ¶ Ampli⁹ quilibet colūna ē applicabilis ad alia: sicut colūna scda q̄ est applicabilis cum primaz cum tertia/ eo q̄ cōtinet de prima b. c. d. de tertia s̄bz: sic de alijs: cū sint concatenate adinuicē. Et in isto passu cognoscit intellectus q̄ oēs colūne p̄nt applicari ad eandē cōclusionē. Et sic cognoscit se valde generalē p̄ ipsam applicationē q̄ est valde generalis. ¶ Sic: qm queritur/ vtrū mundus sit eternus? tunc scda camera q̄ est b. c. d. applicat ad camerā superiōrē. Et sic de camera que est b. c. d. et sic de alijs vsqz ad t. b. c. d. Ratio huius est/ qz eternitas est termin⁹ in q̄one explicat⁹. ¶ Adhuc si querat/ vtrū potestas mūdi sit infinita: applicet/ responso ad colūna b. c. d. sicut est applicata q̄nto facta de eternitate mūdi: z tenet negatiua. Quz sicut sequeret magnū incoueniēs q̄ mundus esset ab eterno: sic sequeret magnū incoueniēs q̄ mūdus haberet ptatē infinitā. Et sicut dicim⁹ de mundo: sic de his q̄ in se cōtinet/ dici pōt. ¶ Ampli⁹ si querat/ vtrū vnus angel⁹ p̄ducāt alius angelū? applicet r̄sio ad b. c. d. qm inter essentiam angel⁹ z hois sicut rose/ est magna differētia. Nā corpus hois existit sub generali materia elementorum/ ratione cuius vnus homo potest producere siue generare alius hominē/ z vna rosa aliū. De angelo autem non est sic. Vnus em̄ angelus non habet de quo producat aliū angelū: cū nō sit deriuat⁹ ab vnaz eadē materia ḡnali angelica: cū sit finit⁹ l̄ sua primitiuitate. ¶ Sicut dedimus exemplum per ea que diximus de tabula: sic potest dici de pluribus alijs suo modo. ¶ Applicatio vero que fit per tabulam/ requirit q̄ conferuntur species z regule camerarum/ et applicentur ea que significant ad propositum: videlicet ad conclusionem/ affirmandū vel negādo conuenienter aut inconuenienter: sicut patet per exemplū supradictū.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

Miraculum

De applicatione per tabulam.

Nonā ps decie partio principalis. De applicatione per tabulam.

Applicatio tabule/ ē terminis questionum applicentur ad ipsam tabulam. Nam si terminis questionis conueniunt prime colūne videlicet

17

b.c.t.b.

De applicatione per euacuationem tertie figure.

Applicatione que fit per tertia figuram/fit isto modo:vide licet q termini qui sunt in questione explicati/applicantur ad euacuationem tertie figure/illi camere cui magis termini conueniunt:sicut si queratur/vtrum sit magnum bonum q bonitas z magnitudo habeant correlatiua substantialia: et vtrum illa correlatiua sint in bona z magna concordantia. Et tunc talis questio applicetur ad camera b.c. Et per ea que in ipsa camera diximus in capitulo euacuationis/questio quide erit soluta:et sic de alijs questionibus/secundum q termini ipsaruz poterunt intrare cameram/affirmado vel negando z conuenienter aut inconuenienter. ¶ Alterius si fiat questio/vtrum in eternitate contrarietas bonitatis ab eterno possit esse. Et applicetur illa questio ad cameram b.c. z ad cameram c.d. z ad cameram d.e. Et secundus quod in ipsis cameris dictus est/questio quidem erit soluta:et sic de alijs questionibus/secundum q termini ipsarum poterunt intrare cameras:affirmado vel negando conuenienter aut inconuenienter. ¶ Amplius questio subalterna applicetur ad questionem particularem /et conuerso: sicut si queratur/vtrum in bonitate sint magna correlatiua: Et ista questio applicetur ad istam/vtrum in bonitate Soritis vel istius rose sint magna correlatiua. Et tunc iste questiones applicentur ad cameram b.c. Et tunc inuenietur responsio ia soluta per ea que dicta sunt. ¶ Amplius querat correlatiua magnitudinis de quo sunt: et correlatiua Soritis de quo sunt: et correlatiua Soritis ad cameram c.d. z qstio subalterna applicet ad qstionem particularem: z tunc tempore inuenietur conclusio declarata et signata p ea q ia diximus in ipsa camera: z sic de alijs cameris. Et de hoc dabimus exemplum in tractatu questionum.

Applicatione per multiplicationem quarte figure.

Primum q multiplicatio tertie figure consistit in quinqs modis: videlicet in multiplicatione/in inuentione medi/ in pbatione maioris p-

positionis z minoris/in soluendo fallacias: et i doctrina per quas alie artes faciliter possunt addici. Et ideo si artifex vult multiplicare plures rationes ad eadem conclusionem z inuenire multa media/ z probare maiorem z minorem propositionem/ z soluere fallacias/et faciliter et breuiter docere alias scientias cum ista arte generali: applicet modum que tenuimus in multiplicatione quarte figure. Nam ille modus est vniuersalis/ z per illum modum/modus quidem particularis erit regulatus z lucefactus. Nam in vniuersali relucet particulare z conuerso: et hec sufficiat. nam factus e declaratus.

De applicatione mixtionis principiorum et regularum.

Ars ista i duas partes diuidit. ¶ In prima dicemus de principijs explicatis. ¶ In scda de implicatis q applicabim? principijs explicatis locis regularum huius artis. Ipsa vero principia vocata erunt sententiarum forme: hoc quide facimus/ vt ars sit magis materialis intellectui ad inueniendum multas conclusiones. De ipsis autem parum intendimus dicere/ ex eo qz prolixitatem curauimus. Sed per ea que de ipsis dicemus / potest artifice cognoscere processum cuiuslibet forme p omnes regulas: sicut fecimus in deductione principiorum explicatorum: et etiam p regulas: et pto de prima parte sic dicemus.

Duodecima pars de principijs principialis que est de applicatione mixtionis principiorum z regularum in duas sectas particulares.

Prima pars.

Questio continet in se terminos explicatos/sicut si queratur/vtrum sit ens bonum magis eternum: recurrit ad capitulum bonitatis/magnitudinis z eternitatis: et etiam videat p que modum bonitas est discursus p principia z regulas: et sic de alijs principijs: z tunc concludat affirmado vel negado secundum q principia sunt tali modo: q principiaz regule remaneat illesas: tunc intellectui inuenietur veritas de b de q art. Que veritas erit lucefacta p illa discursus: z sicut de dimo exempli de bonitate/magnitudine et eternitate: ita pot dari de alijs principijs. Et hec sufficiat qstio ad primam partem.

Questio sup prima parte huius duodecime ptis

De applicatione nouem subiectorum.

Undecima pars de principijs de applicatione p multiplicationem quarte figure.

Tredeci-
ma pars
decime p-
tis princi-
palis de
applica-
tione no-
nem subie-
ctorum.

Itell est de noue subiectis: idcirco si qstio erit de deo/ applicetur ad primuz subiectu: r discurratur p ipsuz sicut deus est discursus rali modo/ q affirmatiua vel negatiua conueniant cum textu. ¶ Si qstio est de angelo/ applicetur ad secundu subiectu in quo angelus est discursus: et teneatur de quest: one hoc qd conuenit cu textu. Et sic de alijs subiectis suo mo.

explicatus r fiat iudiciu secudu q disse-
retia est discursus p omnia principia r p
oia regulas: et tuc absq dubio appare-
bit q affirmatiua in qstione e tenenda.
¶ Differentia em est essentia r sua corre-
latiua sunt in rone altitudinis abstrahē
do: et sua concreta sunt i rone infinitatis
contingendo: et sic patet q differentia costi-
tuit inter essentiam et esse. Et ad hoc re-
gula b. consentit.

De applicatione ad cetum formas.

Decima-
quarta ps
decie ptis
principa-
lis que est
de applica-
tione ad ce-
tum for-
mas.

Quam qde centu formas. Na in abstractio ipas qdez consideram? aliq erut generalissime: aliq erut subalterne: r cuiuslibet forme assignamus suu pccretuz: vt qlibet forma intellectui magis clucescat: r maxime cum quid sit/ sic quide abstractum aut concretu. Na extra ipsa nullu ens ee potet primo de parte prima est dicendu.

3 De unitate.

Unitas est forma cui proprie co-
petit vnire. Et ipsa quidem est
applicabilis bonitati/ magni-
tudini r cetera. cum sit bona/ magna
r cetera. Sicut unitas est bona p bonita-
te/ r magna per magnitudinem. Sic bo-
nitas est vna per unitate/ et magnitudo
est alia/ vna creatura per ipsam unita-
tem/ et sic de alijs. Et i isto passu cogno-
scit intellectus q differentia distinguit in-
ter bonitatem et magnitudinem: vt si-
cut principia differentia/ vt quodlibet prin-
cipium habeat suam propriam unitate.

Tert
forma est
unitate.

1 De entitate.

Prima for-
ma de en-
titate.

Unitas i arte ista est termi-
nus implicatus: r sua diffi-
nitio fieri pot/ sicut sunt dif-
finitiones alioz principioz
explicatoz huius artis/ ideo
artista applicet ad diffinitione bonitatis/
magnitudinis r cetera. Sicut em bonitas est
ca quare aliqs bonus agit bonu: sic enti-
tas e ca qre aliqs ens causat aliud ens.
Et licet magnitudo est ca qre bonitas e
magna: sic entitas est ca qre bonitas est
ens: et sic de alijs. Suu concretu vero est/
et ens implicatu i secunda specie d. r in pri-
ma e. et ea ex quibus est implicata/ qd e
in secunda specie c. sunt: et io qequid que-
ritur de entitate r ente/ applicetur ad
principia explicata: r ad regulas fiat ta-
le iudiciu de ipsa/ sicut est factum de ipsa
bonitate/ magnitudine r cetera.

Unitas i arte ista est termi-
nus implicatus: r sua diffi-
nitio fieri pot/ sicut sunt dif-
finitiones alioz principioz
explicatoz huius artis/ ideo
artista applicet ad diffinitione bonitatis/
magnitudinis r cetera. Sicut em bonitas est
ca quare aliqs bonus agit bonu: sic enti-
tas e ca qre aliqs ens causat aliud ens.
Et licet magnitudo est ca qre bonitas e
magna: sic entitas est ca qre bonitas est
ens: et sic de alijs. Suu concretu vero est/
et ens implicatu i secunda specie d. r in pri-
ma e. et ea ex quibus est implicata/ qd e
in secunda specie c. sunt: et io qequid que-
ritur de entitate r ente/ applicetur ad
principia explicata: r ad regulas fiat ta-
le iudiciu de ipsa/ sicut est factum de ipsa
bonitate/ magnitudine r cetera.

30
D
E
C

Ens compositum
D.
1 Primi.
.E.
1 form.
i. c.
2 huius

4 De pluralitate.

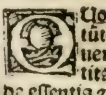

Pluralitas est forma
aggregata de pluribus
differentibus numero
vt patet per secundam
speciem regule c. que
est suus fons. Ipsa ve-
ro applicabilis est ad
principia explicata: eo quia bona/ ma-
gna et eterna est. Et sicut est bona per
bonitatem/ et magna per magnitudinem
r cetera. Sic bonitas r magnitudo sunt plu-
res per seipsas pluralitate. Et etia sunt
plures a bonitate/ r cetera differentes specie. Et
sic de magnitudine: vt patet per secun-
dam speciem regule c. que est suus fons.

Quar
forma
plurali-
te.
C.

2 De essentia.

Secunda
forma de
essentia.

Quonia entitas r essentia conuer-
tuntur: sequitur q esse r ens con-
uertantur: et io sicut diximus de en-
titate r ente: sic possumus dicere
de essentia r esse. ¶ Si autem veru iter
essentia r esse sit differentia. Tunc respo-
nsio recurrat ad differentia q est terminus

33

Entitas Ens
Essentia Es/ve
Comuertunt

Prime vero cause pluralitatis plussit per differentia & concordantia & equalitate: & sic de alijs correlatiuis & pluralitas est applicabilis ad ipsa principia et eoduerio. suu vero cõretu est applicabile concreto bonitate/magnitudinis &c. Sicut patet in elementario qd est bonu magnu/z est vnu ex pluribus cõstitutu vt pluralitas in iplo sit sustentata.

Species in hac arte est principiu explicatu: & sua distinctio est ista. Species est ens qd predicat de pluribus differentibus numero. Species qd est applicabilis & ad loca i mixtione vbi dicim bonitas magna &c. Na bonitas qd erit generalissima no oino e generalis: qm dicitur bonitas magna: eo qd tractata est ad speciale magnitudinis: & sic de alijs. Tertius applicabilis est ad correlatiua: eo quia quodlibet principiu explicatoru hz correlatiua specialia: & ppria differentia numero & differentia: & sic species applicabilis e ad differentia qd est principium explicatu in arte ista: que quide differentia distinguit gen? in plures species differetes numero: sicut ho qd est vna species: & leo alia. Et species applicabilis est ad mediu: na sicut mediu consistit inter principiu & finem: sic species consistit inter genus & indiuiduum: et in isto passu cognoscit intellectus qd species necessaria est ens reale: qm sicut principiu et finis non essent i extremitate mediu/mediu esset ens reale: sic neq per consequens genus & indiuiduum essent entia realia. Cõcretum aut species est speciale: qd quide est applicabile ad secundam specie regule d. & ad primam e. cu quib? est cognoscibile: insensibile autem & imaginabile est. Alteri sunt alie species qd sunt naturales: sicut visibilitas & potentia visiva & hmoi. qd consistit p vnum & potentia: sicut colores & figure qd primum in subiecto sunt sentiat. Alteri sunt alie species qd sunt morales consistit in potentia: sicut iustitabilitates & iusticia prudentiabilitates & prudencia: creditates & fide: et sperantabilitates per se. & ille species tales sunt fantastata: sicut imaginabilia imaginationis: et insensibilia intellectus: et amabilia voluntatis: et memorabilia memorie. Veritatem in species virtutu sunt secundarie.

Septima forma de specie.

ad Cor. b. h. i. i. a.

5 De natura.

Natura est forma cui pprie copetit naturare. Et qd principia sãt naturalia p naturam: na natura e applicabilis ad bonitate naturalis & magnitudinis naturalis: & sic natura pot cognosci p dicurium principioru & regulariu: & de ipso superi? largo modo dixim. Alteri? natura e applicabilis ad correlatiua naturalia bonitatis/magnitudinis &c. eo qd sine concretis ipsa correlatiua naturalia esse non possunt. Concretu vero naturale applicabile e ad concreta naturalia: vt patet p secundam specie d. & p primam e. Alteri? qd bonitas vna natura hz cu magnitudine/alia cu duratione &c. & eoduerio: applicabilis est ad mixtionem/vbi diximus de bonitate deducta: & magnitudine: & duratione.

Ad mediu

quinta forma de natura.

D E

Concretu D. E.

6 De genere.

Genus est ens consideratu & valde confusum: quod de pluribus differentibus specie predicatur. De genere autem satis diximus in logica noua quam fecimus. Ipsum quide applicabile est ad principia explicata: eo quia per ipsum sunt generalia: sicut genus quod per bonitatem est bonum/et per magnitudinem magnum &c. Ipsum quoq applicabile est correlatiuis explicatis: eo quia ipsa correlatiua sunt generalia per ipsum: & etiam sua correlatiua cognoscuntur p secundam specie regule & tertius suu cõretu applicabile est ad secundam specie regule d. & ad primam e. cu quib? cognoscim? qd genus est ens reale: & per se existens: qd si no correlatiua principioru explicatoru generalia esse non possent: neq per consequens principia explicata generalia esse possent.

8 De indiuiduitate.

Indiuiduas e diffinibilis p prima specie regule &c. Nam sicut bonitas est ro bono qd agit bonum: sic indiuiduas est ro indiuidue qd pducit indiuiduu: et sicut indiuiduas est bona p bonitate &c. sic bonitas est &c. indiuiduas per indiuiduitate: & sic de ius concretis & relatiuis cu quibus essentia est indiuiduas: que correlatiua bonitatis/correlatiua indiuiduas sunt applicabilia: vt intellect? habeat noticiam: p

Octava forma de indiuiduitate.

exta forma de genere.

C. D. E.

7 De specie.

Decima pars

vero correlatiua sentiri neq; imaginari possunt: cum sint extra figuram in essentia posita & contenta. ¶ **Concretū** indiuidualitatis est indiuidū. Et hoc per secundam speciem d. & per primā e. est ostēdibile. In elementaris vero est sensibile & imaginabile: vt patet per istam rosam & istum leonem.

p̄ncipia sunt simplicia. ¶ **Simplicitas** c. per scđam speciem regule c. habet sua correlatiua simplicia: sicut bonitas que habet simplices bonificatiuū/bonificabile & bonificare/ & cū simplicitate/ & suis correlatiuis consistit vna simplex essentia habens per primam speciem regule d. simplicia & primitiua p̄ncipia. **Concretus** hō siue suum esse est simplex. Et hoc dignatus est per scđam speciem regule d. et per primam e.

Compreh

9 De proprietate. 115

Nonā for
ma de p̄
prietate.

Proprietas est p̄ncipiū explicatū: vt patet per regulam s. Sed in alijs p̄ncipijs & regulis est p̄ncipiū implicatū. Et vna diffinitio est applicabilis ad primam speciem regule c. ¶ Nam sicut bonitas est ratio quare bonus agit bonum sic proprietas est ratio q̄ proprius agit propriū. Et sicut bonitas habet sua p̄pria correlatiua p̄r p̄prietatē: sic proprietas habet sua correlatiua bona per bonitatem. Proprietas aut applicabilis est ad differentia. Nam sicut differentia est causa differendi: sic p̄prietas appropriādū: sic de alijs. ¶ **Alterius**: concretum proprietas est propriū ex correlatiuis concretis constitutum: & hoc per secundam speciem d. & per primā e. significatum est: sicut iste homo qui est propriū animal: & iste leo qui est aliud propriū animal: et iste equus: & ista rosa que est aliud corpus p̄p̄riū: & sic in moralibus: sicut Socrates qui habet suū p̄p̄rium equū: et Plato similiter: vt patet per tertiam speciem d. Et in isto passu cognoscit intellectus a quibus p̄ncipijs scientia inris outur: & in quibus p̄ncipijs consistit: & quibus p̄ncipijs iurista vti debet: et etiam cognoscit q̄ iura sunt applicabilia ad mixtionem p̄ncipiorum & regularum.

.c.

Compreh

.D. E.

ii De compositione. 116

Compositio est forma aggregata de pluribus essentijs. Ipsa quidem applicabilis est ad contractionem & obuiationem p̄ncipiorū explicatorum: vt patet in capto bonitatis deducte in p̄ncipia: vbi dicit q̄ bonitas magna est duplicata: & bonitas magna & durabilis est triplicata & c. constituendo compositū ex pluribus p̄ncipijs explicatis. Et in isto passu cognoscit intellectus vnde outur cōpositio: & ad hoc cōsentit regula k. ¶ **Alterius** compositio habet sua correlatiua cōposita: vt per secundam speciem c. patet. & sic in creatis bonitatis quidem & magnificatus & c. opponunt magnificabile & bonificabile: etā bonifica: & magnificare simpliciter cōponuntur & c. et inuicem vna essentiam constituunt: quā essentia cōpositioem vocamus. Suum esse siue suum concretū est compositū intellectui. Lucefacto per scđam speciem regule d. et per primā e.

Undecim
forma
cōpositi

12 De forma. 116

Forma est applicabilis ad p̄ncipia: ideo sicut p̄ncipiū discurretur per p̄ncipia explicata et regulara: similiter forma pōt discurre suo modo: hoc tamen dicimus de forma composita in creatis/ eo q̄ bonificabile est de genere materie: s; in deo non. ¶ **Forma** est illa essentia cuius qua agens agit in materia naturaliter. Ipsa quidem forma cōposita habet sua correlatiua cōposita: vt supra dictū est. Sed forma simplex in causatis non habet correlatiua/ eo q̄ est vna pars simplex substantie: videlicet formificans siue agens quo ad primā speciem e. consideratur: h̄ idē de forma accidentali dici pōt. Talis quidē forma insensibilis et

Duodecim
forma
de form

10 De simplicitate. 116

Decima
forma. de
simplicitate.

Simplicitas est applicabilis ad p̄ncipia huius artis/ eo q̄ per simplicitatē sunt p̄ncipia simplicia/ sicut simplicitas est bona per bonitates/ magna per magnitudinem: & sicut p̄ncipia explicata sunt discursi in mixtione p̄ncipiorum & regularum: sic simplicitas potest discurre per omnia p̄ncipia & regulara. Sua quidē diffinitio est per primā speciem regule c. nam ipsa est forma quare

inimaginabilis est / inq̄tum extra figuram est. Concretus vero / suum siue esse / est formatum: eo q̄ a forma denominatum est. ¶ **Formatum** q̄d est de genere corporis per colorem: & figuram / est visibile: & per duriciem tangibile: & in lapide de elementariu formatu: & in planta de vegetariu: & sic de alijs. Et hoc p̄ secundam speciem regule d. et per primam e. signatum est.

ta est composita ex forma & materia: et ex ipsa iuncta: & in tertio numero posita. ¶ **Concretu ho siue esse** est substantiale v̄t per sc̄dam speciem regule d. et p̄ primam e. signatu est: intellectui: et etia sentitui: & imaginatiue in elementatis.

Compositum

13 De materia. 116

Materia est essentia simplex passiva: et est applicabilis ad passionem principioru explicator: sicut ad bonificabile / magnificabile &c. Que quidem sunt de genere materie ratione passionis. ¶ **Materia** vero non habet cōcreta: & hoc per sc̄dam speciem regule c. eo quia simplicitas ponit q̄ sit vna simplex pars substantie sua passio. Et sua principiu om̄ituu p̄ primam speciem regule d. signatu est. ¶ **Concretu** vero siue materiati est compositum ex pluribus passionibus: sicut est bonificabile / magnificabile &c. ¶ **Ipsu ho materiati** per sc̄dam speciem regule d. et per primam e. est declaratum. ¶ **Ipsu** quidem materiati est fons a quo deriuant oēs materie particulares: sicut formatu a quo descendunt omnes forme particulares reducte de potentia in actum.

decima: tia for: de ma: ia.

Com: .c.

D

14 De substantia. 116

Substantia est applicabilis ad triangulu contractu / in q̄tu dicit q̄ maioritas est inter substantia & substantia: et ideo discursus substantie est implicatus in discursu maioritatis per oia principia & regulas: diffinitio autez est applicabilis ad diffinitionem bonitatis &c. Nam sicut bonitas est ratio bono q̄ producat bonum: sic substantia quo ad suu genus est rō q̄ p̄ducat substantia. ¶ **Substantia** quide habet sua correlatiua substantia: lia per sc̄dam speciem regule c. videlicet substantia / substantabile et substantiare. Substantia vna est applicabilis ad bonificatiu: & magnificatiu: & substantabile est applicabile ad bonificabile et magnificabile: & substantiare ad bonificare & magnificare. Et i isto passu cognoscit intellectus per qua modu substan-

decima: iarta for: a de sub: stantia.

.c.

15 De accidente. 116

Accidens est implicatum in triangulo croceo: vbi b̄ maioritas est inter accidens et accidens. Et ideo suus discursus est applicabilis per per oia principia et regulas in triangulo supradicto: discursus supradictus implicatus est. ¶ **Accidens quide** est forma per se no existens: nisi ad suum sine principaliter se habet: sed ad finez substantie. **Accidens** tame no habet correlatiua proprie: sed per accidens: eo q̄ substantia ex ipso est habitua: / quata & situata &c. ¶ **In capitulo bonitatis vbi b̄: bonitas** est magna &c. **Accidens** ortur eo q̄ multiplicatio compositi est. **Quata** per q̄titatez ortu per accidens. Et q̄ est assuetudine in subiecto / situs quide est ortus per accidens: & sic de relatione que est accidens: & sic de alijs predicamentis: & etiaz de motu / et huiusmodi. ¶ **Concretu ho accidens** e accidens q̄d applicabile est ad sc̄dam speciem regule d. & ad primam e. sicut archa que est subiectu accidentale / est eo q̄ habet accidentali figuram p̄ artificiu. Et sicut de logico q̄ accidentali est magister. Et sic de alijs suo mo.

Decima: quinta for: ma de acc: dente.

Compositum

16 De quantitate. 116

Quantitas est terminus explicatus in hac arte. s. in regula f. sed sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem bonitatis &c. Nam sicut bonitas e ens rone cuius bonus agit bonu: sic quantitas est ens ratione cuius q̄tus agit / q̄tum sua primitiuas et ortus sunt applicabiles ad capitulu bonitatis deducte per puncta: q̄d est vna esse neta et magnitudo alia: & quado cotrahuntur / sequitur multiplicator: per consequens q̄titas sine qua multiplicatio in creaturis fieri non potest. Et hoc per primam speciem regule d. visum est. Et i isto passu cognoscit intellectus vnde ortu q̄titas. ¶ **Item q̄titas** est applicabilis ad correlatiua substantia: per sc̄dam speciem regule c. Que correlatiua ex q̄titate in

Decima: sexta for: ma: d qua: titate.

mensurata sunt per differentia que faciunt ipsa differentia / in tanto q magis neq minus sunt. ¶ Quantus autem est suum cōcretum per ipsam q̄titate mensuratum: sicut albus qui per albedinem est coloratus.

Etio est terminus implicatus i correlatiuis: r̄ ad ipsa quide correlatiua est applicabilis. s. ad bonificatiuis / magnificatiuum r̄. r̄ sua diffinitio applicabilis ē ad diffinitionem bonitatis r̄. Sicut enim bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonum: sic actio est ratio in agente q̄ agit in ipsam suum concretu: tamen non est nomen impositum per rectam lineam. Ipsum hō concretū per sc̄am speciem regule d. est signatum. ¶ Ultra r̄us actio per primā speciē d. est declarata in correlatiuis per sc̄am speciem c. r̄ hoc per diffinitionem medij: r̄ sic de alijs suo modo.

17 De qualitate. . . 6

Exph. Decima se prima forma de qualitate.

Qualitas est terminus explicatus: ut patet per regulā g. r̄ sua quidem diffinitio est ad diffinitionē bonitatis applicabilis r̄. Nam sicut bonitas est ens ratione cuius bonus agit bonū: sic qualitas est forma que ponit q̄ bonificans sit qualis / agēdo: r̄ bonificat? sit qualis / patiēdo. ¶ Ipsa quide qualitas applicabilis est ad correlatiua substantia p̄ sc̄am speciē c. q̄ correlatiua ex qualitate sunt habituatia. Et ipsa q̄litas ex ipso correlatiuis asistuatia. Per tertiam hō speciē regule c. ponit subiectū quale in quo est: qd̄ quide subiectū quale est suū cōcretum. ¶ Amplius qualitas est applicabilis ad sc̄am speciē regule d. In capto bonitatis discursu per principia r̄ regulas: r̄ sic de magnitudine r̄. Nam bonitas que est principij generalissimum / nō est qualis: vltimo quo est contracta: sicut qn̄ dicitur qualis est bonitas: et r̄ dicit q̄ illa est magna r̄ durabilis r̄. r̄ tūc qualitas or̄ta est p̄ accidens per cōtractionem principiorum.

20 De passione. . . 6

Passio est terminus implicatus. ¶ Et est applicabilis ad correlatiua. ¶ Per sc̄am speciē regule c. sc̄z ad bonificabile / magnificabile r̄. Ideo sicut illa correlatiua passiva sunt per mixtionē principiorū: sic passio que est generale principium / potest deduci per mixtionē principiorum r̄ regularū. ¶ Amplius passiva est suus cōcretus qui in passione est asistuatū / r̄ de ipsa habituatū. Ipsa vero passio or̄ta est in contractione et mixtionē principiorū: sicut bonitas que est passio / inq̄tū est de magnitudine habituatā r̄ cōuerso. Et hoc per primam speciem regule d. clarum est: r̄ ad hoc regule b. contentur.

18 De relatione. . . 6

Decima octava forma de relatione.

Relatio est terminus explicatus: r̄ sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionem bonitatis r̄. Nam sicut bonus creat bonū per bonitatem: sic relatiuis creat relatiū per relationē. Si enim est relatiū? sequit̄ relatiū. Et cōuerso. Si ē antecedēs / sequit̄ q̄ sit p̄s r̄ cōuerso. Et si est concordantia / sequit̄ q̄ sit pluralitas: r̄ sic d̄ alijs. Relatiuis est quide suus cōcretus de ipsa relatione / r̄ in ipsa habituat? / r̄ huiusmodi. ¶ Adhuc relatio existens r̄ accidens est quidem applicabile ad cōtractionem r̄ mixtionem principiorū cum prima specie regule d. r̄ cum sc̄a regule c. Si enim bonitas est magna / sequitur q̄ habeat correlatiua bona r̄ magna / sine quibus bonitas nequaquā posset esse magna. Et sic de alijs suo modo.

21 De habitu. . . 6

Habitus est principium: r̄ est implicatus: sed applicabile est ad principia explicata. Sicut enim bonus agit bonū habituatū se de virtute moralis bona: sic habitians habituat se de habitu moralis rōne habitus: r̄ sic de bonitate habituat de magnitudine. ¶ Habituatū hō est suū concretū. Nam sicut albus est de albedine habituat: et capatus de cappa / r̄ ignis de caliditate: et iustus de iusticia: sic habituat de habitu. ¶ Adhuc per primam speciem regule d. et in mixtionē principiorū r̄ regularum / cognoscit intellectus unde habitus oritur: et in quibus subiectis est diffusus. Sicut intellectus qui suum

19 De actione. . . 6

Intelligibile intrinsecu habituat de sanctis matibus peregrinis: vt fantasmatibus scitis/intellectus de scientia sit habituat. Et hoc p regulā b. manifestu est.

mā reglam / eo qz loc^o ē instrū cū q̄ oia mobilia sūt mobilia de nouo loco ad nouum locū. ¶ **I**pe etiā loc^o applicabilis ē ad correlatiua a q̄b^o erit: qn̄ ip̄a correlatiua substantiālia collocāt in seip̄is correlatiua pegrina. Sicut ignis in ignibili etiā calore colorat aquā calefactā. Et generās in suo intrinseco generabili generat generatum / r̄ huiusmodi. Collocatū autem est suum concretum.

De situ. 116

De motu. 116

gesima lida for 1 de situ

Situs est terminus implicatus: sed est applicabilis ad correlatiua per scām specie regulē c. r. d. et primam e. et etiā ad diffinitionē bonitatis r. c. Sua quidē diffinitio applicabilis est. Nam postq̄ bonitas est ratio bono quare bon^o agit bonū in essentia bonitatis: sequit̄ igit̄ vt correlatiua bonitatis sint assituta r̄ ecouerso. Et sic situs est accidens causans assituationē in principijs. ¶ **A**lterius per primā specie regulē d. r. per contractionem et mixtionem principiorum r̄ regulatorū cognoscit quidē intellect^o vbi situs est ortus: r̄ vbi ducit de potētia i actū: sicut bonitas magna que est assituta: r̄ ecouer̄o. Et correlatiua bonitatis sunt assituta in correlatiua magnitudinis: r̄ ad hoc regulā b. consentit.

Motus est principij implicatū et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem principij: r̄ etiā ad r. regulā. Et sic de alijs. **N**ā motus est illud principij cū quo oia mobilia sunt mobilia: r̄ sua correlatiua exēta a correlatiuis substantiālib^o / sicut accides a substantia. ¶ **M**or^o ē qdē instrū cūz quo substantia mouet se ip̄am localit^o / augmētāt^o r̄ alterāt^o. Localit^o / sicut celū qd̄ mouet se circularit^o cū suo appetitū q̄ ē d̄ gñe mor^o. Augmētāt^o / sicut plāta crescō r̄ gñando. Alterabilis / sicut vinū qd̄ mutat in acetū: r̄ aq̄ de frigiditate in caliditate: r̄ hō de sanitate i infirmitate: r̄ iusticia in iniuriā / r̄ hmōi. **S**ū autē cōcretū est res motiua. essentia hō mot^o ē insensibilis r̄ imaginālis: s; i subiecto in quo est / est sensibilis r̄ imaginālis: sicut visus q̄ attingit mouentē r̄ motū / qn̄ martell^o mouet clauū. Et t̄c^o q̄ attingit motū impulsū. **N**ā autē dico q̄ attingit motū quo ad essentia ip̄ius mor^o: s; figurā tantū: et sic de alijs suo mō sicut usus q̄ attingit lapidē cadentē: sed hō attingit essentia mot^o / nec lapidis: sed colorem r̄ figurā tantū.

igesima quinta forma de motu.

Motus est localiter Augment Altr mobilit

Comin

De tempore. 116

gesima rta for 1 de tpe

Tempus est principij explicatū in arte: sed grā explanationis volum^o ostēdere p̄ quem modū est applicabile ad oia p̄cipia r̄ regulas: sicut sua diffinitio q̄ applicabilis est ad diffinitionē principij. **T**ps est illud principij cū quo oia creata fuerūt noua. Et etiā sua diffinitio applicabilis est ad decimā regulā / eo qz tps est instrumētū cū quo sunt dies r̄ noctes / et hore / r̄ mot^o / r̄ hmōi. ¶ **A**dhuc tps ē applicabile ad correlatiua p̄ scām specie regulē c. cū q̄b^o est deductū de potētia in actū: quādo agēs agit in agibile cū tpe / multiplicādo dies / horas / noctes / sic de alijs. Sū hō cōcretū est tēporificatū.

De immobilitate. 116

gesima rta for 1 de lo:

Immobilitas est principij explicatū deductū p̄ principia r̄ regulas r̄ sua diffinitio ē applicabilis ad diffinitionē principij. **N**ā loc^o est principij cū q̄ oia entia sunt p̄tinentia r̄ cōtēta. **I**pe qdē est applicabilis ad decimā

Immobilitas est principij implicatū: sed ad principij diffinitionē sua diffinitio applicabilis est. **N**ā sic principij est cū q̄re entia sunt p̄tinentia. Sic immobilitas est principij cū quo imobilia sunt imobilia / sive p̄tinentia: ip̄a qdē immobilitas est applicabilis ad sua correlatiua intrinseca / a q̄bus nequaq̄ seperari p̄t. Sicut forma ab actione / r̄ materia a passione / r̄ calidus a caliditate / et bonus a bonitate / et homo a sua specie r. c. ¶ **C**oncretum autem immobilitatis est imobile: correlatiua autē immobilitatis sunt imotū / imobile

igesima sexta forma de immobilitate.

Comin

Decima pars.

z mouere: sicut f essentia intellectus ignis
z huiusmodi: in quo sunt intellectus / in-
telligibile z intelligere: z sunt immobi-
lia: et hoc quia sunt pmanentia p differē-
tia z pparitates z differētia numerorū.
nā si essent mobilia / essentia quidē intel-
lectus corruptibilis z alterabilis esset: z
hūmōi: et sic de essentia ignis huius modo.
¶ Immobile vero est suū cōcretū p pri-
mā specie regule c. z p regulam d. hoc si-
gnatū est. ¶ Immobile aut scdm secūda
specie regule e. extra se non appetit qe-
tem: z sic de alijs.

sub cōtractū: vt p secūda specie d. z p mō
e. signatū ē / cū quo mouet se ad secūda
specie regule c. vt dēscat sicut hō q mo-
uet se cum sua voluntate ad amores su-
ue ad amatum z huiusmodi.

29 De attractione. 117

Atractione ē principij impli-
catū: z applicabilis ad dif-
finitionē finis z bonitatis.
Nā finis attrahit ad se qe-
ratū / sicut bōificās bonifica-
tū / et volūtas amatum / z an-
helle^o spiratū / z visus coloratū / z gustū
sapidū / z huiusmodi. ¶ Correlatiua at-
tractionis applicabilis sunt ad correla-
tiua principiorū explicatorū / p secūdam
specie regule c. Nā attrahēs attrahit at-
tractū in passioe sue essentie: sicut ignis
aerē in sua calefactioe / vt ipse aer sit cā-
lesfactus: z anhelle^o aeres / vt ipse aer sit
respiratus. Et potētia obiectū / vt sit ob-
iectatū: z sic de alijs suo mō. Sūz vero
cōcretū est res attracta: attrahit est spe-
cies / z operatiōes naturales ad se: vt sit
agēs: z vt per ipsum principia explicata
possint hēre actū: z in secūda specie regule
e. quietez: z hūmōi: sicut magnes q a tota
specie sua attrahit ferrū: vt siccitas z fri-
giditas existētes in ferro artificialiter
dēscāt in siccitate z frigiditate magne-
tis / q est subiectū naturale: et in hoc pas-
su cognoscat intellect^o p quē modum ea
que sunt artificialiter / attrahuntur per
ea que naturaliter sunt.

Xxix. fo-
ma de a-
tractione
ad fin

Comy

E

27 De instinctu. 116

Instinctus est principij im-
plicatū: z est applicabilis ad
sapiētia q est principij expli-
catū: et p cōsequēs est appli-
cabilis ad diffinitionē sapiē-
tie cū decima regula. ¶ Nam sicut sapiē-
tia est ens ratione cuius sapiēs intelli-
git: sic instinctus naturalis est ens rōne
cuius subiectū in quo natura est / natu-
raliter agit scdm totā suā specie: sicut in
plāta. Nā suus instinctus se hz ad gene-
rare flores / folia / fructus / z sapore: z hu-
iusmodi. Et sic de brutis q habēt instin-
ctū z industriā ad viuendū p secūda spe-
ciem regule c. ¶ Correlatiua instinctus
sunt applicabilia ad correlatiua princi-
piorū explicatorū: et sic de alijs specie-
bus suo modo. Sūz vero cōcretū est res
instincta: vt p secūda specie regule e. et
per primā e. signatum: et suus finis cōsi-
sit in secūda specie regule e.

Xxvii. for-
ma de in-
stinctu.

ad sap

omni

28 De appetitu nature. 116

Appetitus nature est princi-
piū implicatū: z sua diffini-
tio applicabilis ē ad volūta-
tes diffinitiois. Nā sicut vo-
luntas appetit obiectū: z po-
nit ipsum desideratū et de
ipso concupiscētā hz: sic appetitus se
hz ad obiectū / vt in ipso dēscat: sicut ele-
mēta q habēt appetitū ad elemētādum:
z plāta ad vegetandū: z ad generare flo-
res / folia z fructus: z ad multiplicare
suā specie in inuidia. Et ad hoc cōcur-
rūt principia explicata: sicut bōitas aia-
lis q est in subiecto / hz appetitus: vt ha-
beat actū suū. s. bōificare: z hoc per secū-
dā specie regule c. signatū ē. ¶ Appetitus
hz sua correlatiua applicabilia ad corre-
latiua volūtatē. ¶ Ipse ē appetitus hz

Xxviii. for-
ma de ap-
petitu na-
ture.

ad volūtatē

30 De receptione. 117

Recceptio est principij impli-
catū: et sua quidē diffinitio
applicabilis est ad diffini-
tionē principij materialis /
sicut attractio ad principij
formale: z sicut in correlati-
uis tui^o quidē est de genere attractiois /
sicut bilis est de genere receptiois: tamē
nō dico q receptio habeat correlatiua:
qz si haberet / nā sequerē q tuus z bi-
lis essent idē nūero: et sicut forma z mate-
ria / qd est impossibile. Sed dico q recep-
tiō recipit receptibile pegrinū i passio-
ne sue essentie / sicut visus colorē in suo
visibili / z intellectus in suo intelligibili
species pegrinas recipit / z huiusmodi.
¶ Et in isto passu cognoscat intellect^o q
obiectū nō mouet potētia / z potētia nō
uet se cum obiecto. Nā aliter obiectum

Xxx. fo-
ma de r-
ceptione

timor di grm raptioris
bolis di grm raptioris

obuisti non mouet potētia
sicut potētia mouet si in
obuisti

esset agens et patiens: et per ipsa potentia et actus essent cōsuli. Et agens et patiens essent idē numero in natura: et illud idē possent dici de attractione et passione/ quod est impossibile. Cōcretū hō receptionis est receptū/ quod applicabile est ad scđam specie regule d. et ad primam e. videlicet quod est constitutū de pluribus bilibus in subiecto in quo est.

hō cōcretū est plens: et hoc est manifestū per scđam speciem d. et per primā et c. Et maxime quod per scđam speciem regule e. quietas. ¶ Vacuitas autē est suū oppositum. Et sua diffinitio ē applicabilis ad varios terminos eius. Et hec per predicta de euacuatione sufficiant.

Vacuitas

31 De fantasmate.

Trigesima prima de intasma

Fantasma siue species applicabilis est ad diffinitionem specie et voluntatis cuius quarta specie instrumentalis: eo quod non agit nisi cum fantasmatis. Fantasma quidem est applicabile ad primam specie regule d. et ad diffinitionem principij et hoc sic. Homo videt equū non imaginat ipsum: et quod claudit oculos/ aut equus est in absentia: tūc imaginat ipsum: et fantasma est deductū de potentia iubeat in actū: et receptū in imaginatione in qua intellectus colligit ipsum: et ponit ipsum in suo intelligibili ut sciens habeat: et etiā ponit ipsum in memoria in qua cōseruatur: et deinde aliud fantasma acquirit: et sic de voluntate per concupiscibile et irascibile. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū generat scientia siue modus: et ad hoc cōcurrūt oīa principia explicata et regule. Nam valde difficile est generale fantasma ratione paruitatis entis in quo est. ¶ Cōcretū autē fantasmatis est res fantasmatata de pluribus similitudinibus constituta. In brutis autē non transit ultra imaginationē. Nam si transiretiam bruta haberēt sciam. Sed est permans in imaginatione/ ut industria habeant ad viuendū: et hoc per regulam b. manifestum est.

Trigesima materia forma de diffusione

33 De diffusione.

Diffusio est principij implicati: et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem bonitatis/ differētie et c. Nam bonitas est ratio producē bonū: et est diffusiva: et dilatat se in subiecto in quo est: cōtrahēdo se ad magnitudinē et durationē et c. differētia distinguēte diffusionē cū suis correlatiuis per scđam specie signatis. ¶ Cōcretū autē diffusionis est diffusum: et est de diffusionē habituatū: et in ipso assuetum et c. ut per scđam specie d. et per primam e. manifestū est. Oppositū autē diffusionis est restrictio: quod applicabilis est ad diffinitionē concordantie: cum ipsa quidē auarus causat auariciam.

Compositio

Restrictio

34 De digestionē.

Digestio est principij implicati. Et sua diffinitio est applicabilis ad diffinitionem huius et maioritatis. Nam innata virtus digerit virtutes peregrinas in sua specie cū sua maioritate: sicut planta in qua digerunt elementa in sua specie: sic in animali per potū et cibū. ¶ Correlatiua hō digestionis applicabilia sunt ad correlatiua virtutis et maioritatis. Sui quidē concretum est digestum de digestionē habituatū.

Trigesima quarta forma de digestionē. virt Anno

32 De plenitudine.

Trigesima nase cūda forma de plenitudine.

Plenitudo est principij implicati: et sua diffinitio applicabilis est ad diffinitionem bonitatis/ magnitudinis et c. Nam plenitudo bonitatis est ratio quod pauca bonum. Et plenitudo magnitudinis est ratio quod bonitas sit plena de ipsa et conuersio. Et sic de aliis in mixtione principiorū et regularū signatis est. ¶ Amplius correlatiua plenitudinis sunt applicabilia ad correlatiua bonitatis que sunt plena de correlatiua plenitudinis. Sui

35 De expulsiōne.

Expulsiō est principij implicati: ipsa hō ē applicabilis ad diffinitionē per arietatis. Nam vni cōtrariū expellit aliud cōtrariū in subiecto in quo est. Et hoc patet in aialibus per fecē/ vrinā et scabiē. Et in plantis patet per flores/ folia et fructū/ quod in ipsa non habēt permāntiā: et sic moralitē de rege expulsiō de suo regno et peccatore de grā dei/ et de fine quare ē. ¶ Adhuc correlatiua expulsiōnis applicabilia sunt ad correlatiua cōs

Trigesima quinta forma de expulsiōne.

ad iiij

fantasma Scala similitudinū 60. 61.

Decima pars

trarietatis. Suius 7o concretus est expul-
sionem de expulsionem habituarum.

ipius/locus motus nulla novitas esse potest
eo quod simul et semel oportet quod sint. Et ad
hoc consentiunt regule d.h.i.

36 De significatione. 117

Trigessi-
ma sexta
forma de
significa-
tione.

Significatio est principium ipsi
contum: sua quod diffinitio est ap-
plicabilis ad omnia principia ex-
plicita et regulara. Nam postquam
bonitas et regularitas concretas ad magnitudinem
significat quod bonus magnus producat bonum
magnum. Et sic de alijs. ¶ Correlativa vero
significationis applicabilia sunt ad cor-
relativa bonitatis/magnitudinis et cuius
quod correlativus significationis bonitas
quod significat hoc quod est / et ea quod conuenit
in se: sui autem concretus est signatus et de ipsa
habituatus. Occultatio vero est opposita si-
gnificationis / et sua diffinitio et applicabilis
est ad terminos oppositos ipsius
significationis.

Oppositio

37 De pulchritudine. 117

Trigessi-
ma septima
forma de
pulchritu-
dine.

Pulchritudo est principium im-
plicatum: et sua diffinitio appli-
cabilis est ad diffinitiones princi-
piorum explicatorum. Nam bonitas
et magnitudo et sunt pul-
chritudines: et ceptus contrarietate et mi-
noritate: tamen minoritas proportionata in
subiecto in quo est / pulchritudo est: ut patet
in puero puo. Correlativa vero pulchritudi-
nis consistit in secundam speciem regule et sicut
pulchritudo causa que naturali causat pulchritudinem
effectum. Et sicut intellectus et imaginatio
causat pulchritudinem figuram cum amore ratione fi-
nis in secundam speciem regule et designatur: et
enim per regulam g. p. quam consistit pulchritudo
et maxime per propriam qualitatem que per appro-
priam. Et sicut per maiorem magis consistit
pulchritudo que per minoritatem: ut patet in
rhetorica I quod rhetorica magis colorat sua
verba cuius maior sine que cum minori.

C.

38 De novitate. 117

Trigessi-
ma octava
forma de
novitate.

Novitas est forma prima cuius
subiectum habituum de novis ha-
bitibus: sicut celum quod habituum
et de loco / tempore et motu: et sic
de omnibus individuis elementatis potest dici.
Et hoc per primam speciem regule d. signatur et
prima quod novitas sic oportuit esse: sicut
fuerunt primus motus / et ipsa / et locum. ¶ Et in
istis passibus cognoscit intellectus quod extra

D.

39 De ydea. 117

Dea in eternitate est deus: Trigessi-
ma non
forma
ydea.
sed in novitate est creatura
sicut figura archetypus in me-
ditatione carpentarii fuit no-
va: ipsa autem deducta de pote-
tia in actu fuit antiqua. Et sicut plane
manifestat in correlativis divinis p se-
cundam speciem regule c. signatur s. ¶ Divinus
enim intelligens in suo proprio intelligibili
infinito et eterno attrahit omnes novitates
ab omni subiecto creato denudatas: que
quod novitates sunt ydeas divine: sed per
tertiam speciem eiusdem regule sunt crea-
ture nove / finite / et terminate.

40 De mathematica. 117

Mathematica est forma cum qua
intellectus humanus denudat
substantiam ab accidentibus que
subsistit eis / ut genus et speci-
es facere possit cum quod ac-
quirat et faciat scientiam. Ipsa quod forma
mathematica est exemplata et denudata
mediate ydea denudata ab omnibus creatu-
ris: ut ydea cum forma mathematica co-
gnoscat. Et hoc patet per primam speciem regule
d. et per secundam speciem regule e. et per tertiam
speciem regule h. Talis quod forma est genus in
omnibus formis que deducuntur de potentia in
actu: ut patet in nono subiecto.

xi. form.
de mat-
ematica.

41 De ente in potentia existente. 117

Non in potentia existens est for-
ma existens in subiecto et quod est
ab omni motu / suppositum / et tita-
re / quare hinc ut patet in primo
et quod arbor est in potentia. Et quod
ducit illa forma de potentia in actu / com-
tant quod in tali deductione siue genera-
tione sua accidentis. Et quod predicta forma
orta est cum antecedens accidentibus / iam cuius
ipsis habituata est: et quod accidentis unum
siue orta sunt ex accidentibus in actu existi-
entibus / et subiecto in quod plibata forma erant
in potentia. ¶ Et in isto passibus cognoscit intel-
lectus quod una substantia oritur ab altera
substantia: et accidentis ex alteris acciden-
tibus naturaliter. Et ad hoc consentiunt regu-
la d. cum diffinitione bonitatis et potentia.

xii. form.
de ente
potentia
existente.

D.

stus/principij & medij. Similr ad hoc consentit secunda species regule e. z regule. g. z quarta species regule k.

42 De puncteitate. "8

lq. forma e. puncteitate.

Puncteitas e essentia puncti naturalis q e minor ps. cor porio: puctus qde tati e p. p. minoritate q indivisibilis e intatu q neq p sensu neq p imaginatione attingi pot. Et in isto passu mirat intellectus quo de pucto naturali nonia hre pot postq ifensibil e z imaginabilis: iz adiuuat le cu pucto moralis obiectato p visus z imaginatione. Et p ipz qde ascendit ad cognitione pucti naturalis de q facit sciam. Et ad hoc consentit regula b. z prima species regle d. Et sic de regula f. et i. dici potest.

b.

43 De linea. "8

clij. forma de linea.

Linea naturalis est longitudo constituta ex plurib' puctis contiguis: cuius extremitates sunt duo pucti: z est scda ps corporis. Et de scda: eo qz ex plurib' puctis constituta est: vt signatur est in regula k. z i. regula f. pucti qde quantitate discreta signat: longitudo aut continuum. Et in hoc ptz q puncti significat quantitate discreta. Na per puctos linea diuisibilis est: latitudo orit z causat ex plurib' lineis contiguis: e: p nos orit superficies ex longitudine z latitudine simul existens in subiecto in q sunt: pfunditas aut orit ex rotunditate punctoz. Na puct' aut magis est rotundus in natura qz locus z lat: vt ptz in ramis frondibus in arborib'. Adhuc rotundus est: qz circulus rone celi cuius altitudo fortior figura est in motu nature qz aliqua alia figura. Et in isto passu cognoscit intellectus q sunt pncipia primitiua corporis: videlicet puctus/linea/longitudo/latitudo/superficies z pfunditas.

f. k.

44 De triangulo. "8

Xliij. forma de triangulo.

Triangulus e forma habens tres angulos tribus lineis pnta: sicut ptz in elementatis in qb' quodlibet elementatu hz suu triangulu: sicut ignis q habet vnu angulu acutu per calidu et siccum: et alium per calidum z humidum: z aliu per siccu z frigidu. Talis qdez triangulus attribuit

igni: ipse em p calidu et siccu regnat sup alios triangulos. Sicut aer hz aliu triangulum p humidu z calidu. Et alius aq p frigidu humidu: iteru z terra aliu p siccu z frigidu. Et in isto passu cognoscit intellectus essentias ex qb' corp' elementatum est plenu/rone cuius elementa se habet adinuicem ad compositu p differentiam/cocordantiu z contrarietate. Sed mirat intellectus quo de talib' triangulis pot habere sciam: cu nunq fuerint in sensu. Sed recordat triangulu figure plane q sensibilis est: cu quo imaginat z cognoscit triangulu naturale/mediate tñ regula k. z scda specie regule d. z c.

45 De quadrangulo. "8

Quadrangulus naturalis est figura habens quatuor angulos rectos: et in quolibet angulo trianguli sunt implerati duo anguli recti / eo qz sunt de genere trianguli. quodlibet em elementu hz duas qualitates: videlicet vna pncipia z alia appropriata: vt ptz in regula g. i. quadrangulo quide ignis habet vnu angulu tanqz res: zer similitur aliu zc. Et ptz: qz quadrangul' diuisibilis est in quattuor triangulos equales cu lineis diametralib'. Et in isto passu cognoscit intellectus p que modu quadrangul' multiplicat p quatuor triangulos: z triangulos p tres lineas: z linea p puctos z inuicos.

Xlv. forma de quadrangulo.

46 De circulo. "8

Circulus est figura vltima z di: vltima: qz pfectior est qz aliqua alia figura. Ita em continet in se oes alias figuras: ab ipsis quide descendit z constituta est: vt ptz per scdam speciem regule b. z per quartam speciem k. Circulus em causat ex triangulo/quadrangulo zc. Intantu visquo sunt coniuncti anguli z lineas circulari pncipaliter ad similitudinem: celi: que est maior figura: et ad hec regula b. consentit.

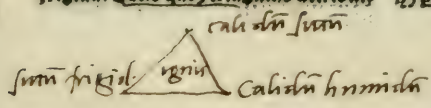
Xlvj. forma de circulo.

47 De corpore. "8

Corpus est substantia ex pnta: lineis et angulis plena ex longitudo/latitudine z pfunditate assumata: z ex superficie hituata. Itz qz corp' hz tres coessentialis. s. puctos z lineas z

Xlvij. forma de corpore.

angulos ex quib⁹ est cōpositū z plenum
z p^o tertiā quidē speciē vni⁹ corp⁹ termi-
natur in altero. ¶ Adhuc p^o secūda^m spe-
ciē d. est ex suis partib⁹ et cōsentiālib⁹
p^o regulā f. hz q̄ utatē cōtinuā z discretā
z p^o regulā g. est aggregatio cōis ex sub-
stantiā z accidentibus cōposita: z p^o regulā
h. est in tpe. p^o regulā i. est in loco. p^o regu-
lā k. est in motu. ¶ Sed miraf⁹ intel-
lectus de octava sphaera q̄re ipsa nō est in
alio loco cōtenta. Et dubitat v^o q̄ quo
cōsiderat q̄ corpus est finitū z de figura
habituatū: alioq̄n esset ei dare infinitūz:
quod est impossibile.

D.
F.
G.

48 De figura. 118

Xliij. for-
made figu-
ra.

Figura est accidēs cōstitutū
ex situ z habitu: q̄ p^o secūda^m
speciē regule c. sunt sue par-
tes: z p^o tertiā speciē eiusdē
est habitus in corpe. z p^o q̄r-
tā hz lineas rectas z curuās. 3 p^o a qui-
dē figura cū colore est obiectū v^o visus/
lineis aut z angulis absq̄ colore est ob-
iectū tact⁹: z cū oib⁹ p̄dictis est obiectū
imaginatiōnis z in isto passu cognoscit
intellectus q̄ imaginatio est generalior
potētia q̄ visus/figura aut nō est obie-
ctū intellectus sine imaginatione. Et in
isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ mortuo
hoie aia retinet species q̄s acquisiuit cū
imaginatione: vt de hacvta z corpore in
quo fuit/memoriā habeat.

49 De generalibus rectitudinib⁹.

Xlix. for-
ma de ge-
neralibus
rectitudi-
nibus.

Rectitudines ḡnales sunt sex
q̄b⁹ corp⁹ est cētrū p^o lineas
dramētrales vt per eas cor-
pus possit esse in motu: v^oz
ad supius z infer⁹: ah et re-
tro/dextre z sinistrē: iste q̄-
dē sex rectitudines sunt cōsentiāles mo-
tu. ¶ Sed miraf⁹ intellect⁹ q̄re sunt sex
z nō plures neq̄ pauciores/ sed recorda-
tur motū q̄ nō pōt esse p̄fect⁹ absq̄ ipis:
si aut essent plures aut pauciores/ imp̄-
fectus q̄dē esset: vt p̄t z tertiā z q̄rtā spe-
ciē regule c. z p^o secūda^m speciē eiusdē si-
gnatū ē q̄ sex rectitudines p̄dicte sunt co-
essentialiter p̄tes mot⁹ in quo corp⁹ est
assimilatū z habituatū. Sed miraf⁹ intel-
lect⁹ q̄re corp⁹ sphericū nō hz tales recti-
tudes p̄dictas: sicut caput hois/ ocul⁹
pomū/ z hmoi. Sed recordat⁹ mūdū q̄ est
corp⁹ sphericū: qui q̄dē mūdus nō substi-
tuit illis rectitudinib⁹/ eo q̄z p̄tūm cor-

pus est q̄d causat suās silitudines in p̄-
dictis corp⁹ sphericis/ vt de eo intel-
lectus noticiam habere possit: et ad hoc
consentit regula b. z k.

De monstruitate. 118

Monstruitas est deuiatio mo-
tus nature a termino a quo
ad terminū i quē i subiecto
in quo ē p^o nimā influētū aut
indigētia virtutis corp⁹z
superiorū/ z inferiorū destrōz/ z
sinistorū/ z etiā existētū añ z retro. Ta-
les quidē mot⁹ causant habitus priuati-
uos: v^oz cecitātē/ surditatē/ z hmoi. Rō
hui⁹ ē: q̄z extra secūda^m speciē regule cē.
Et in tertiā speciē ipse mot⁹ ē imp̄fect⁹
z in q̄rtā speciē hz illas imperfectiones
deficiente secūda^m speciē regule c.

Z. for-
mā monstru-
tate.

De deriuatiōe. 118

Deriuatio est subiectū ḡnale
p^o q̄d p̄ticulare dēcedit ab
vniuersali/ sicut riuul⁹ a fon-
te/ z linea a p̄ctis: z triāgu-
lus a lineis: z filius a parē-
tibus p^o ḡnalia instrumētā: z clusio a suis
p̄missis: z p^o cōsequēs ab ātecedētē z scia
a reb⁹/ mediātē tñ intellectū. ¶ Et intel-
lect⁹ sic cōsiderās deriuatiōē/ cognoscit
p^o secūda^m speciē regule c. q̄ deriuatio cō-
tinet in se correlatiua essentialia quib⁹
multa p̄ticularia deriuantur: sicut mul-
ti filij ab eis parētib⁹: z multa elementa
a q̄tuor elementis generalibus: z mul-
te sciētie p^o vni⁹ intellectū inueniunt: ipe
quidē intellectus in se cōtinet essentialia
z generalia relatiua cū quibus indrit et
facit multas sciētias intellectus ab ea-
dē forma sui speciē deriuatas. ¶ Et in
isto passu cognoscit intellectus q̄ relati-
ua ipsius intellectus sunt superiorē: scie
inferiores. z spēs in medio sunt: sicut
inter causam z effectum: et in isto passu co-
gnoscit a quo z quomodo deriuant scie.

Z. for-
mā de deriu-
tione.

De vmbra. 118

Vmbra ē habitus priuatiū⁹
lucis qui non potest habe-
re suās rectitudines de q̄-
bus iam superiorū locuti su-
mus: eo quia corp⁹ exisēs
in medio/ euz impedit: z de hoc manife-
ste experimentū habemus p^o vmbra^m ar-
boris siue turris. Sed hic querit intelle-

Z. for-
mā de vni-
bra.

ctus/ymbria cuius est color: significatio ymbrie quid est: Et considerat qd aer est dyafanum: qd extra ymbria recipit colore solus et ignis: vtz luciditate: et in loco in qd est ymbria recipit colore terre: sicut cristallus in subiecto croceo habituatur se de crocitate: et quando ponitur in subiecto nigro habituatur se de nigredine. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus qd lux est color solis et ignis: et nigredo est color terre et dyafanitas aeris: et albedo aque qd causat albedinem. Qui quidem cristallus nihil aliud est nisi aqua congelata. ¶ Figura autem ymbrie est terminus in quo lux ymbria terminatur: et ad hoc consentit definitio medij: et secunda et quarta speciei regule c. ¶ Sed querit intellectus que est causa ymbrie lune. Et dubitat vsquo considerat qd luna est corpus dyafanum in quo apparet ymbria terre. Sed miratur quare no apparet in sole qui est corpus dyafanum. Et dubitat vsquo recordatur qd sol est coloratus a sua luce propria. Et lux lune est sic a sole: sicut caliditas aeris est a caliditate ignis: et hoc pbant regule g. et b.

53 De speculo. 118

Speculum est corpus dyafanum dispositum ad recipiendum omnes figuras ei presentatas. Sed miratur intellectus cu vitrum sit corpus dyafanum / quare no recipit figuras sicut speculum qd est vitrum? Sed recordatur capitulum ymbrie cu quo declarat dubiu. Nam vitru siue plumbu est corpus dyafanum in vtraqz parte recipiens dyafanitatem transcurrentem per se rectitudines de quibus iam locuti sumus. Sed in speculo non est sic: plumbum enim resistit aliquibus rectitudinibus ratione sue grossicie materie et sue magne compactionis: partes quidem plumbi simul ad inuicem valde compacte sunt. Et sic sicut arbor causat ymbriam: eo quia existit in medio lucis: sic vitru existens inter plumbum et aerem et figuram siue colore qui ei presentatur / generat in se ymbriam similem figure et presentate p similes habitus et colores. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus que sunt principia ymbrie speculi: vt patet per regulas b. et g.

54 De colore et colorato. 118

Color est qualitas existens obiectum viuis. Et in colorato habitus: et figura colorati est habitus coloris. ¶ Coloratus autem est substantia in qua color substantiatur. ¶ Color quidem hz correlatiua substantiatur: sed color est habitus correlatiuoz substantiaru. Et per primam speciem regule d. est de seipso: per tertiam speciem eiusdem est colorati. ¶ Color per primam speciem regule g. est propria qualitas: in hoc vero siue in planta vera sed appropriata: est in homine picto siue picta et c. Virtus autem coloris no est ei propria: sed potius est ei appropriata: virtutem colorati quidem est. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus p que modu vniuz accidens est in alio assumatum ratione regule g. sicut dictum est de colore et colorato: sic dici pot de caliditate et calido.

55 De proportione et proportionato. 118

Proportio substantialia consistit per relatiua cōsubstantialia: vt patet per infinitatem cui sunt proportionata sua correlatiua cōsubstantialia sine quibus infinitas no possit esse in existentia et agentia. finitus quidem non est proportionatus infiniti medietate infimre qui et proportionatur: et hoc idem dici potest de eternante / eternato et eternare: et sic de alijs rationibus diuinis: et similiter potest dici de correlatiuis substantialibus in substantijs creatis: sicut in intellectu in qd intelliges / intelligibile et intelligere sunt correlatiuis ei proportionata naturaliter. Scientia autem non potest esse ei proportionata: non enim potest ei sufficere scientia ligni igni. Nam plus potest ignis ligna comburere: qd ipsa igni abundare: vcrumtamen proportio accidentalis in correlatiuis bene potest existere sicut inter calefactum et calefacere. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus qd nullum accidens potest proportionari substantie quo ad pondus. Nam substantia in plus se habet: accidens autem in minus. et hoc quidem clarum est per distinctionem maioritatis et minoritatis: secundum autem iusticiam proportio potest dari inter substantiam et accidens: et inter accidens et accidens. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modu membra ani-

L. iij. forma de colore et colorato.

D. 9.

L. v. forma de proportione et proportionato.

L. iij. forma de speculo.

malis sunt pportionata i eo / r mores in
hoie cu quibus subiectu e pportionatu.

regule R.

58

56 De dispositione et disposito.

Lxij. forma
de disposi
tione et dis
posito.

Dispositio substantialis e forma in qua correlativa substantialia sunt equaliter disposita p obiectu / potentiaz / r acuz: sicut in divina bonitate infinita / r eterna que e disposita ratio bono infinito / r eterno qz producat bonum infinitum / r eternum / qui est dispositus bonificanti: / r sic de bonificare pot dici qd est ei dispositus per bonitates infinitam / r eternam: veritamen e alia dispositio per accidenta: quod patet per tertia speciem regule c. sicut deus qui disponit se ad iudicandum / r procedendum: secundum qd ho se disponit ad recipiendum iudicium aut ad veniam. Non tamen dico quo ad pndus: sed quo ad iusticia. **Deus** enim magis se disponit ad hominem ratione sue bonitatis / qz homo ad ipsum: sicut ignis qui est magis dispositus ad comburendum ligna / qz ligna ad sufficiendum eius combustionem: et sic de intellectu humano potest dici. Intellectus quidem magis est dispositus ad intelligendum obiectum accidentale qz ipse obiectus / vt ab eo intelligatur: sicut intelligibilitas lapidis que non est intellectui proportionata / altiores quidem potest intelligere: sicut sensibilitatem sentientium / aut celi aut angeli / r. que altiores intelligibilitates sunt qz lapidis intelligibilitates: et sic de homine potest dici: homo enim plus potest currere qz currat. **Na** non vult currere qz tum potest: / r sic de alijs suo modo potest dici.

57 De creatione et creato.

Lxij. forma
de crea
tione et
creato.

Creatio est in eternitate ydea per secundam speciem regule c. quare ab eterno / r in eterno est per diuinam sapientiam scita / r p diuinam voluntate amata: sed in ente creato est habitus / r actio respectu tertie speciei regule c. / r p quartam speciem eiusdem regule. Creatio que est ydea habet creationem que creatura e / cu qua habet creatum nouum / passionatum sub ipsa actione / habituatum sub noua creatioe. **Et in isto passu** cognoscit intellectus per quem modum ydea transit ad ydeatum / multiplicando suam similitudinem respectu quartae speciei

De predestinatioe r pdestinato.

Predestinatio est in sapientia dei / in eternitate ydea / sic e ab eterno sicut in eterno: / r hoc rone correlatiuorum secundum eadem speciem regule c. Intel ligens enim eternum in suo proprio intelligibili eterno: intelligit omnia preterita / r noua: futura / r noua sunt a parte ante. / r ab eterno: sed preterita antiqua sunt a parte post. / r in eterno. **Adcirco** pdestinatus existens in medio duorum pre dictorum terminorum per accidens: est de noua predestinatione habituatus: sicut cappatus de noua cappa: / r ideo predestinatio vna est per secundam speciem regule c. Alia vero per tertiam speciem eiusdem. Nam respectu eiusdem speciei tertie est habitus creatus ad quem habitum se disponit libere predestinatus ad agendum bonum / sicut cappatus qui est indutus cappa noua: / r sicut iudex qui se disponit ad iudicandum per habitum iusticie. Alioquin pdestinatio que e ydea / non haberet modum creandi predestinationem nouam ab eterno / r in eterno obiectata / quod est falsum: vt patet p qrtam regulam R. **Et in isto passu** gaudet intellectus / eo quia de predestinatione habet magnam declarationem: sed dolet quod talis declaratio parum est scita in mundo. **Na** in iustificatio predestinationis ponit multos hotes / r errorem / r i dubitationem.

Lxij. forma
de pre
destinatio
ne r pde
stinatio.

59 De misericordia r misericordiato.

Misericordia est in eternitate ydea secundum respectum regule c. / r respectu tertie speciei est habitus existens in predestinato nouo qui se disponit ad contritionem / et confessionem / et satisfactionem de commissis / vt de misericordia habituatur: sicut predestinatus de predestinatione per bonas operationes cum sua libera voluntate amatas. Alioquin nisi peccator disponeret se ad recipiendam veniam: iam non posset esse habituatus de misericordia: sicut ho malus agens malum / no pot habere habitum bonitatis. **Et in isto passu** gaudeant peccatores agens

Lxij. forma
de mi
sericordia
r misericordiato.

Idem
Idem

tes penitentiam. Nam deus potest plus parcere quam homo peccare. Sicut ligna quod plus potest de lignis comburere quam ligna non possent ei sufficere.

60 De necessitate et necessitate.

Lx. forma de necessitate et necessitate.

Necessitas est forma que aliter se non potest habere: et hoc patet per secundam speciem regule c. et quod ab his necessitate esse non potest: sequitur quod necessitas est antecedens et necessitatus consequens est: sicut divina bonitas infinita et eterna: que est ratio infinita bono et eterno quod producat bonum eternum et infinitum: et ideo producit esse necessitatus ratione bonitatis: et per consequens productus et producere sunt necessitati. Et in secunda specie regule c. patet. Quod ulterius sequitur alia necessitas et necessitatus: videlicet si homo bonus est / ad bonum necessitatus est. Sed si est malus / ad malum. Nam iustitia dei sic necessitat iudicium iudicando: sicut misericordia dei ad veniam procedo: et in isto passu cognoscit intellectus quod peccator quando se disponit ad recipiendum iudicium / semetipsum iudicando: ad penitentiam se disponit ad recipiendum veniam. Quod ulterius cognoscit intellectus per quem modus misericordia dei et iusticia necessitant actus suos in subiecto novo: de cuius noticia intellectus est valde gaudiosus.

61 De fortuna et fortunato.

Lxi. forma de fortuna et fortunato.

Fortuna est actus extra secundam speciem c. in. Et est habitus cum quo fortunatus se disponit ad illam bonam fortunam per accidens: sicut viator ieno in peregrinatione que a castro lyenit aurum: ipsa que est fortuna est per secundam speciem regule d. et habet esse in subiecto in que est per quartam speciem regule c. et est hoc quod est per tertiam speciem d. Et est extra principium medium / et finem / concordantiam / tripartitatem: extra autem maiorem et minoratem non est. Et in isto passu cognoscit intellectus quod fortuna habet parum de esse quo ad seipsam: sed quo ad fortunatum magnam esse habet.

62 De ordinatione et ordinato.

Lxii. forma de ordinatione et ordinato.

Ordinatio est aggregatio multorum principiorum: ut unum principium cum alio desecere possit in uno fine. Ordinatum quidem est suum correctum: et est de sua ordi-

natione habitualis. Quod Ordinatio primo incipitur per secundam speciem regule c. ut sit habitus in subiecto in quo est: et habet quietem per quartam speciem c. Ipsa quidem ordinatio habet sua principia primitiva: ut patet per primam speciem regule d. et per diffinitionem principiorum: et est consequentia per diffinitionem concordantie cuius contrarietas est sua inimica / deficiente modo per regulam R. designato.

63 De consilio et consulto.

Consilium est dubitabilis propositio: et consultus est iudicium finis et quietis. Quod Consultarius vero debet respicere illam dubitabilem propositionem per secundam speciem c. discurrere regulam b. tenendo per quem modum consultus est figuratus cum principiorum diffinitionibus: et per novum subiectum in tertia specie c. quod sit habitus de virtutibus in specie quarta c. cuius habitus sit remotus a virtutibus non in subiecto / mediantibus regulis d. e. f. g. h. i. k.

Lxiii. forma de consilio et consulto.

64 De gratia et gratiato.

Gratia est primitiva forma in gratiato posita sine gratiam merito: ut patet per primam speciem d. et per maiorem datus gratiam: et per minoratem recipientis ipsam: et etiam per habitum charitatis. Quod adhuc gratia est in gratiato per diffinitionem bonitatis: et per magnificentiam voluntatis de liberalitate habitant: propter quod in isto passu cognoscit intellectus per quem modus gratia est diffusiva in subiecto in quo est: et quod producat / non impeditur a principibus superioribus sed ab inferioribus: videlicet quando considerat se esse dignum recipiendi gratiam ratione sui meriti: non autem ratione largitatis et benignitatis datus gratiam.

Lxiv. forma de gratia et gratiato.

65 De perfectione et perfecto.

Perfectio est forma in subiecto perfecto quiescens cum qua subiectum perfectum quietat se habitando de ea que in subiecto perfecto est habituata: ut patet per tertiam speciem c. Et ista talis perfectio derivat a secunda specie c. per multos riuulos: et per multa principia et regulas huius artis. Et talis perfectio maxime est moralis: ut ap-

Lxv. forma de perfectione et perfecto.

paret in nono subiecto. Verūtamē est perfectio naturalis pfectissima essentialiter et naturaliter / infinite et eterne. Ipsa q̄dez pfectissima est per sua p̄pua z cōsubstantialia relatiua p sc̄dam speciē c. designata. Perficiēs ei de sua pfectioe cōsubstantiali z naturali pducit perfectūz nō de aliquo ente: q̄ quidē perfectus est ei cōessentialis: z ambo inuicē. s. perficiens z perfect⁹ / perficiūt actū. s. p̄ficere qui est essentialis z substantialis.

motus naturalis z moralis. In generatione quidē cognoscit viā naturalē ips⁹ motus: in generatione autē alterant⁹ forma z materia. Nā alterās in suo p̄p̄io alterabili alterat⁹ res veniētes: vt mot⁹ sic in fieri / z in facio esse / mediātē distinatione mediij. Alterans nō moralis est q̄n homo mutat se de nō habitu in aliū / sicut de iusticia i iniuriā / z de ira ad patientiā / z de logica ad medicinā / z de tristitia in gaudij / z huiusmodi.

66 De declaratione z declarato.

67 De infinitate z infinitato.

Sexagesima sexta forma de declaratione z declarato.

Declaratio est forma in qua intellect⁹ distinguēdo q̄scit mediātē diffinitione cōtradiētiē a diffinitione cōtradiētiē oimode segregata. ¶ Declaratū est suū in quo declaratio ē habit⁹: vt p̄z per tertiā speciē c. Sua hō essentialis cōsistit in sc̄da specie c. in qua intelligēs declarat a se intellectū esse passiuū: z hoc p̄ intelligere. Et in isto passu cognoscit intellect⁹ p̄ quē modū habit⁹ orit⁹ a substantia p accidens: vt declaratio a sc̄ta fieri possit / mediātibus tñ principijs z regulis huius artis.

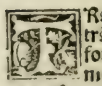

Infinitas est forma habens actū infinitū ab omni finito remota / q̄ abiq̄ infinitato nequāq̄ cē pōt. Ratio hui⁹ est: q̄ in subiecto finito sua quies esse non pōt. Ipsa quidē infinitas habet suos correlatiōes per sc̄dam speciē c. ipos quidē habere non pōt abiq̄ infinita bonitate / magnitudine et eternitate zc. Nam aliter implicaret cōtradictio: videlicet q̄d esset infinita z nō infinita: z q̄ esset impedita et nō impedita: q̄d est impossibile. Ipsa infinitas est causa finitatis siue finiti: vt p̄z per tertiā speciē c. infinitate habere actionē in infinito z in ente finito. ¶ Per quartam speciē c. finitus sic habituat⁹ de p̄ssione / sicut est habituat⁹ de nouitate. Nā alis haberet vnū habitū infinitū et aliū finitū / q̄d est impossibile. ¶ Et i isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ sicut finitas hz cōessentialia correlatiuos finientem / finitū z finire: sic et multos melius infinitas hz. s. infinentem / infinitū z infinnire: alioquin natura finitatis se haberet in plus. Natura autē infinitatis in minus: quod est impossibile.

Sexagesima nona forma de infinitate z infinitato.

67 De transubstantiatione et transubstantato.

Sexagesima septima forma de transubstantiatione z transubstantato.

Transubstantiatio est act⁹ nature i transubstantato denudato ab vna forma antiqua. Et induit forma noua vt su⁹ act⁹ possit eē i motu successiue in gñalib⁹ z corruptibilitib⁹. Nā absq̄ tali transubstantatione natura quidē esset ligata quo ad suū actū substantialē / z etiā quo ad actū suorū accidentiū: z imutabilis esset siuis habit⁹ p̄uatiū: z per p̄ns diffinitioes suorū principiorū essent destructe: q̄d est impossibile. De ea q̄dē pōt habere nouicia ista largo modo in septimo subiecto in quo vegetatiua deducit per principia et regulas huius artis.

70 De deceptione z decepto.

Septuagesima forma de deceptione z decepto.

Deceptio est habit⁹ positiu⁹ deceptiōis z p̄uatiuus decepti. Et ideo p̄ sc̄dam speciē c. regit⁹ c. intelligit⁹ tā i suo intelligibili p̄ receptionē ex q̄ habituat⁹ intelligibilē / z per tertiā speciē regle c. Et deceptiōis est i decepto in q̄ causat deceptiōnē: decept⁹ aut nō decepti⁹ p̄ suā sc̄dam speciē regle c. s. in tertiā decepti⁹ / z in quarta habet habitum deceptiōis cum quo deuat se a fine ad quē est. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ unde oritur peccatū z vbi p̄manet.

68 De alteratione z alterato.

Sexagesima octaua forma de alteratione z alterato.

Alteratio est forma nata in alterato: vt p̄z per tertiā speciē c. Et ista talis alteratio oritur ab alteratione existente in sc̄da specie c. sicut riuulus a fonte. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ viā

71 De honore et honorato.

74 De comprehensione et apprehensione.

xxij. for
ia de ho
ore et ho
orato.

Onor est habitus actiuus in honorate: passiuus aut in honorato: et id honoras est in plus q̄ honorat: 7 eo qz in secunda specie regule c. causat habitum honoris: et in tertia est honoras: 7 in quarta hz habitum honoris: 7 honoratus recipit: in tertia recipit: 7 in quarta eiusdem hz habitum honoris. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus p̄ que modum idem habitus est in multis tunc assuetus. ¶ Uterius cognoscit p̄ que modum vituperas est magis habituatus de vituperatione q̄ vituperatus. Et de tali noticia per arte sic inuenta est valde gaudius intellectus.

72 De capacitate et incapacitate.

xxij. for
ia de ca
pacitate
ncapacitate.

Capacitas est forma cum qua par tantum potest continere et recipere quantum potest ei euenire. Incapacitas autem est in contrario. ¶ Capacitas quidem consistit per secundam speciem regule c. per quam est habitus positus existens in tertia et quarta specie eiusdem regule. Et hoc cum definitionibus principiorum et speciebus regularum. ¶ Incapacitas autem in secunda specie non est causata: habitus namque priuatiuus est et remotus ab omni definitione principiorum et regularum. Uteriusque incapacitas vicina est definitioni contrarietatis et minoritatis. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quid est causa rudicitatis intellectus et crudelitatis et impietatis voluntatis.

73 De existetia et agetia.

Lxxij. for
na de ex
istentia et
agentia.

Existetia est forma cum qua existens existit hoc quod est et agentia est forma mouens existentem ad terminum ad quem: et hoc patet per secundam speciem regule c. 2. per regulam c. et per definitionem bonitatis et potestatis et medij. Et si addant definitiones magis sequitur de necessitate quod existetia sit tanta quanta est agentia. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod deus tantum est agens per secundam speciem regule c. 2. ut per primam speciem regule c. 7. et existens de quibus. Existetia et agentia noticia haberi potest in primo subiecto in capitulo in quo deus diffinitur.

Comprehensio est similitudo infinitatis: et id agens comprehensione comprehendit: et cum apprehensione apprehendit: sed comprehendit ratione gratie infinitatis: sed hic intratur intellectus qui est causa quare agens comprehensione obiectat apprehensiuus: sed recodatur hominem gustante gutta vini/comprehendo suam quantitate in gutture cum apprehendit quantitate vini dolis: sicut intellectus qui cum sensu apprehendit essentia sensatus: sed non comprehendit essentiam sensatum demutat a sensu. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum comprehendens et apprehendens per discursum specierum regule c. per primam speciem regule c. comprehendit diffiniendo et per secundam apprehendit: quod seipsum non potest comprehendere: eo quod apprehendens est: et per primam speciem c. comprehendens: sed in quarta specie eiusdem regule est habitus de comprehensione et apprehensione. ¶ Et in isto passu est intellectus: valde altus et subtilis.

Lxxiiij.
forma de
compreh
sione et ap
prehensio =
ne.

75 De inuentioe et inuento.

Inuentio est forma cum qua intellectus inuenit inuenta. ut per secundam speciem regule c. si gnas: quod inuenies in suo inuenito proprio inuenit inuenta pegrina: sicut intellectus in suo proprio intelligibili species euenientes facit intelligibiles: et in tertia specie est causa inuentio in inueniendo: in quarta autem specie inuenit est suus habitus. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum facit scientiam: quod est suum subiectum videlicet ars ista: eo quia cum principijs et regulis inuenit inuentum.

Lxxv. for
ma de in
uentione
inuento.

76 De similitudine et assimilato.

Similitudo est forma cum qua assimilatio assimilatio suum assimilatio: ipsa quidem similitudo oritur per principia: sicut per bonitatem: et quod quilibet res est bona: et alia similitudo per secundam speciem regule c. sicut assimilatio quod assimilatio sibi assimilatio: ut quod pater assimilatio sibi filius

Lxxvij. for
ma de si
militudine
et assmila
to.

in specie hūana: z ponit suā similitudinē in filio p figurā aut colore/ aut huiusmodi. ¶ Simplicius bonitas/ magnitudo zc. sunt similes p correlatiuos: nam sicut bōitas hz suos correlatiuos ppuos: sic z magnitudo hz. ¶ Itē bonitas zc. hz suos correlatiuos similes essentialiter: nam adinuicē sunt vna bonitas: et sic de alijs similitudinibus superiour⁹ primitiuis z causatiuis a quibus descendūt similitudines inferiores/ sensibilesz imaginabiles: sicut plures homines qui sunt similes in specie/ z in moribus/ z plura luminaria in luce/ z huiusmodi.

cognoscit intellectus q̄ falsum asserunt dicentes q̄ obiectū mouet potētia: et verū asserūt dicētes q̄ potētia mouet se ad obiectū cū ipō obiecto in tertia specie c. Potētia ē actiua z obiectū est in eodem passu: in q̄ta autē specie potētia hz actiō: in eadē specie obiectū hz passionem. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ motiuis naturaliter nō appetit esse im mobilis/ neq; eōuerso. ¶ Et in isto passu cognoscit intellect⁹ quis est capax ad recipiēdū magnā dēclarationē philosophicē.

De generatione et corruptiōe.

Lxxix. forma de generatione z corruptiōe.

Lxxviii. forma de antecedēte z consequēte.

De antecedēte et consequēte.

Antecedēs ē forma causans consequēte. Consequēs autē est subiectū cū quo antecedēs quiescit: antecedens quidē cōsistit p̄ principia z regulas hui⁹ artis: z consequēs quidem oritur ex ipsis. Nam si agens agit cum bonitate z magnitudine/ sequitur q̄ su⁹ actus sit bonus z magnus: z p̄ consequēs q̄ sit possessiuitas. Et si bonitas est magna p̄ magnitudinē/ inde sequit⁹ q̄ magnitudo sit bona p̄ bonitatē. ¶ Adhuc si magnitudo est infinita duratio p̄ eternitatē/ sequit⁹ q̄ eternitas sit infinita immēsitās per magnitudinē: et si potestas est infinita duratio per eternitatē/ sequitur q̄ eternitas sit infinita possessiuitas per potestatē: z sic de alijs. ¶ Uterius p̄ secundā specie regulę c. est antecedēs ad tertiā specie c. z est antecedēs ad quartā specie regulę c. sicut bonitas cū suo bonificatiuo/ bonificabili z bonificare est habitus consecutus in hominē. Et si homo habitatur de bōitate/ sequit⁹ q̄ habeat meritū p̄ suā bonitatē. Et sic de alijs antecedētibz z consequētibz: sicut si hō est/ sequit⁹ q̄ aīa ē: z si vne p̄misse sunt/ sequitur q̄ conclusio sit in natura.

Generatio in creatis est forma cū qua agēs causat nouas formas. Sed corruptio est forma cū qua priuat formas antiq̄as. Et priuatio est forma existēs i medio carū. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū iste tres forme cōsistūt in subiecto in quo sunt: z generatiu⁹ z priuatiu⁹ sunt vna forma: z eadē potētia q̄ generat formas nouas possitiue: z corripit formas antiq̄as priuatiue cū vno z eodēz actu cōstituto/ de generare z corripere/ generabile z corruptibile nō sunt ipse. Nam diuersos fines habēt adinuicē. Nā generabile est circa esse: corruptibile autē circa nō esse: quāvis sint ad vno z eodēz agente z in eodē subiecto: sicut ignis qui est agēs: z ab vna qdē caliditate z eadē/ hz diuersos act⁹: vt apparet i dēlectādo regulā/ z in dissoluēdo/ z in molliēdo cerā generatio in tertia specie c. ē actiua. ¶ Corruptio autē i eadē ē passiua cū eodē motu naturali. Ratio cui⁹ ē: qz p̄ q̄tā specie subiectū hz actionē p̄ generatiōnē/ z passionē p̄ corruptiōnē/ ipō subiecto habituato ē habitu priuatiuo z possitiuo. ¶ Et i isto passu cognoscit intellect⁹ p̄ quē modū gñatio/ corruptio z priuatio sunt principia naturalia in elementarijs. ¶ Dixim⁹ de lxxv. formis q̄ sunt p̄ principia explicata hui⁹ artis q̄b⁹ possunt applicari p̄ principia iplicita: sicut dōdō dicitur de gñatiōe/ corruptiōe z priuatiōe/ applicetur capitulo gñatiōis/ corruptiōis z priuatiōis tali mō q̄ ea q̄ dicta sunt in ipso capitulo nō sint lesa: nā p̄ se sūt nota. mō autē tūdem⁹ applicare hāc artē gñalē ad artes p̄ticulares vt declarēt p̄ quē modū hęc artes est gñalis ad oēs alias artes et vt sciētēs hāc artē alias artes facit⁹ possunt addiscere z habere: z primo de theologia dicemus.

Lxxviii. forma de potentia/ obiecto et actu.

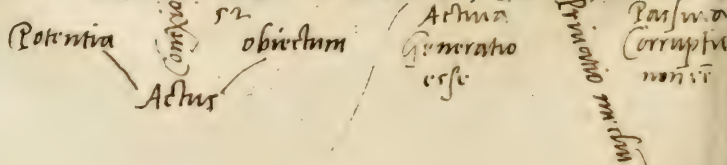
De potentia obiecto et actu.

Potentia ē forma cū qua intellectus attingit obiectū. Obiectū autē est subiectū in quo intellectus quiescit: sed act⁹ est cōceptio potētie z obiecti. Et oēs tres cōsistunt per secundā specie c. sicut in correlatiuis bonitatis in quib⁹ bonificatiuis est potētia siue forma. Raz actiuis est bonificatiuis: et obiectū passiuus quidē est: bōificare autē est actus egrediens ab ānobus. ¶ Et in isto passu

generatio in creatis est forma cū qua agēs causat nouas formas. Sed corruptio est forma cū qua priuat formas antiq̄as. Et priuatio est forma existēs i medio carū. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quē modū iste tres forme cōsistūt in subiecto in quo sunt: z generatiu⁹ z priuatiu⁹ sunt vna forma: z eadē potētia q̄ generat formas nouas possitiue: z corripit formas antiq̄as priuatiue cū vno z eodēz actu cōstituto/ de generare z corripere/ generabile z corruptibile nō sunt ipse. Nam diuersos fines habēt adinuicē. Nā generabile est circa esse: corruptibile autē circa nō esse: quāvis sint ad vno z eodēz agente z in eodē subiecto: sicut ignis qui est agēs: z ab vna qdē caliditate z eadē/ hz diuersos act⁹: vt apparet i dēlectādo regulā/ z in dissoluēdo/ z in molliēdo cerā generatio in tertia specie c. ē actiua. ¶ Corruptio autē i eadē ē passiua cū eodē motu naturali. Ratio cui⁹ ē: qz p̄ q̄tā specie subiectū hz actionē p̄ generatiōnē/ z passionē p̄ corruptiōnē/ ipō subiecto habituato ē habitu priuatiuo z possitiuo. ¶ Et i isto passu cognoscit intellect⁹ p̄ quē modū gñatio/ corruptio z priuatio sunt principia naturalia in elementarijs. ¶ Dixim⁹ de lxxv. formis q̄ sunt p̄ principia explicata hui⁹ artis q̄b⁹ possunt applicari p̄ principia iplicita: sicut dōdō dicitur de gñatiōe/ corruptiōe z priuatiōe/ applicetur capitulo gñatiōis/ corruptiōis z priuatiōis tali mō q̄ ea q̄ dicta sunt in ipso capitulo nō sint lesa: nā p̄ se sūt nota. mō autē tūdem⁹ applicare hāc artē gñalē ad artes p̄ticulares vt declarēt p̄ quē modū hęc artes est gñalis ad oēs alias artes et vt sciētēs hāc artē alias artes facit⁹ possunt addiscere z habere: z primo de theologia dicemus.

De theologia.

81
Lxxx. for-
na d' theo-
logia. 47

Theologia est sciētia in qua loquitur de deo. Et ideo prima subiectū p̄ b. designatū est locus in quo loquitur de deo artificialiter: eo quia ipse discurretur per principia et regulas: et ideo volentes loqui de deo naturaliter siue artificialiter/recurrent ad predictū subiectū: dicant de deo ea que inueniuntur in ipso. Si autē voluerint multiplicare verba q̄ sunt in ipso/applicant ea ad verba explicata q̄ sunt in prelibato subiecto/tali modo q̄ verba explicata remaneant illefa: dicendo sic. Utrū de? possit non esse. Et recurrat ad illa que d' ipso dicuntur p̄ b. c. zc. Et si querat / q̄re deus non posset non esse/recurrat ad regulā in qua q̄ritur / q̄re deus est: z si q̄rat utrum deus possit esse malus: aut utrum sint plures dii: recurrat ad locū in quo dicitur q̄ bonitas est ratio q̄ producat bonū infinitū z eternū: etia ad illū locū in quo de? diffinitur. ¶ Itē si queratur / q̄ lex est vera: aut lex christianoꝝ / aut iudeoꝝ: aut sarracenoꝝ: recurratur ad subiectū in quo de deo loquitur / z respiciat in eo quo lex implicata est: et si predicatoꝝ de deo vult predicare / extrahat materiā sermonis de illo subiecto quod est via perditio magna z valde diffusa materiā: et sic de alijs. ¶ Et in isto passu cognoscat intellectus p̄ que modū primū subiectū est et valde magnū obiectū de quo multum gaudius est.

tur prelibatē q̄stio. Tali vero mō querba explicata z implicata conueniat rationabiliter in cōclusionē pposita: z in isto passu cognoscat intellectus q̄ hec ars ē mirabile z valde generale subiectū intellectum philosphi.

De geometria.

83

Geometria est ars inuenta ad mēsurādū lineas/āgulos et figuras: et q̄ i hac arte tractatur de q̄titate signata p̄ f. z p̄ mediū mēsuratiois qd̄ designatū est p̄ ipsum f. discursus p̄ b. c. d. e. f. g. i. z k. ideo ipsa q̄titas est subiectū geometrie: sicut mēsure superiores q̄ causant inferiores: nam bonitas est vna mēsurā secundū suā rationē: z magnitudo alia zc. Et hoc signat p̄ scalas secundū figure z p̄ ipseas regularū: et ideo bonitas in tāto q̄to est mēsurat bonā z magnā: vt bonus z magnus producat bonum z magnum. Et hoc significatur in loco in quo locuti sumus de puncto / linea triangulo z quadrangulo / circulo z figura. ¶ Amplius mēsure incipiunt p̄ correlatiuos secundē speciei regule c. z derivantur in tertiam in qua sunt habituatū mēsurans / mēsuratum z mēsurare. In quarta autem specie mēsuratus h̄s habitū in quātū figuratum: sicut coloratus habet colorem: et hoc significabim⁹ p̄ istas duas figuras subsequētes

Lxxxij. for-
ma de geo-
metria.

q̄ mēsurat

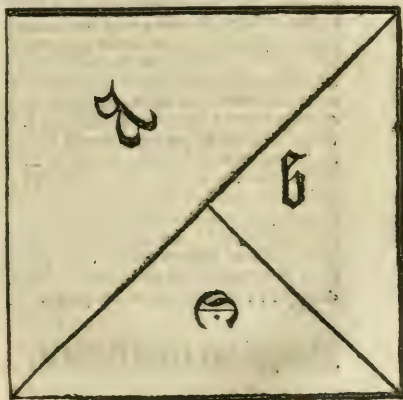
82
Lxxij. for-
ma de phi-
lophia.

De philosphia.

Philosophia ē subiectū in quo intellectus se cōtrahit ad omnes artes z sciētiās: et ideo philosphus p̄ artē istā magnū subiectū intelligēdi habere pōt. Nā ipse pōt philosphari per subiecta de substantiā designata p̄ c. d. e. f. g. h. i. z etiā per centū formas: nā philosphus tractat naturaliter de angelis / de celo / de hoie / de ymaginatiua / sensitiua / vegetatiua z elementatiua. De miraculis autē nequaquā: nā supra naturam sunt: quapropter si aliq̄s querat philosphice / recurrat ad p̄dicta subiecta applicādo de quo querit eis. Tali autē mō respōdeat quid de q̄ q̄rit / remaneat ille sus tenēdo de q̄stio affirmatiua aut negatiua: nā illa q̄ tractant in anteceditis subiectis clara z manifestā sunt intellectui subtiliter intelligēti. Si autē id de quo queritur sit implicatū siue pegrinū / applicetur p̄dictis explicatis: z cū eis respōdea

Sequitur prima figura.

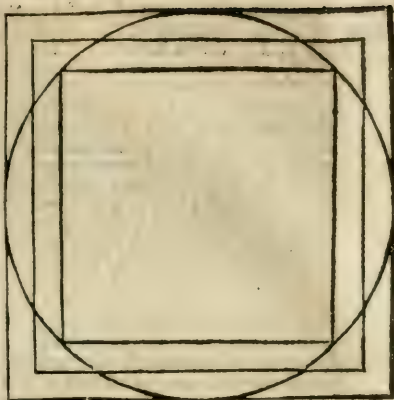

Decima pars.

E
H
I
K

¶ Suppono q̄ iste quadrangul⁹ valeat
iij. palmos: & diuidat̄ i duos ptes equa-
les per lineā diametralē: & vna pars di-
uidatur in duas. Et maior pars vocetur
a. cōa b. et tertia c. **Modo** quer̄ it̄ quo-
modo intellectus incipit inuenire geo-
metriaz? Cui respondendū est per diffi-
nitionem p̄ncipiū & per regulā s. h. i. et
h. & etiam per subiecta per c. f. g. signa-
ta. nā intellectus per visum attingit in
ipsa figura nouē angulos. A em̄ habe-
ret tres: b. tres: & c. tres. Sed intellect⁹
attingit cū imaginatione duodecim an-
gulos. Nam si a. valet tantū q̄tum b. et
c. tot angulos habet per intellectū cum
imaginatione q̄t̄ habet b. & c. p̄ sensuz. Sed
b. & c. habet sep̄: ergo a. hz sep̄: quoru tres
sūt actu scōm visuz: alteri s̄o tres sunt
in potētia quos intellectus cū imagina-
tione attingit extra sensum: quia nunq̄
fuerūt in sensu cum quibus geometria
de quāitate existenti in potentia facit
scientiā/ p̄ta quantitatē deducta in sen-
sum per similitudinē: & per experientiā
talis scientia remanet in intellectu et
in imaginatione extra sensum: cui sciē-
tie secunda species regule s. est sūū sub-
iectū: & tertia & quarta sunt experētie
dicte sc̄le. ¶ Et i isto passu cognoscit in-
tellectus per quem modum geometria
facit scientiam: videlicet cum quantita-
te que est ei in potentia/ mensurat quā-
titatē que est in sensu. ¶ Et in isto passu
cognoscit intellectus q̄ falsa est ista p-
positio: nihil est in intellectu quin prius
fuerit in sensu. Nam linea que est in in-
tellectu/ nunq̄s fuit in sensu: & sicut tres
anguli in potentia qui sunt in a. nunq̄s
fuerunt in sensu. ¶ Alterius cum intel-
lectus cuz circino non possit mensurare
lineam circularē/ quomodo ipse potest
scire quot palmos habere potest linea
circularis si extenderetur. Et tunc intel-
lectus ascendit ad mēsuras superiores
que sunt extra sensum/ de quibus iam
locuti sumus. Et post quē modū descen-
dit ad mēsuras que sunt in sensu: & per
diffinitionem mediū: et per regulam f. v.
delicet per fluxū & refluxum: & per quā-
titatē discretam & continuā mensurat
circularem extra sensum: considerando
quot palmos habere potest. Et primo
facit istam figurā in qua sunt tres qua-
dranguli & vnus circulus/ vt patet.

¶ Suppono q̄ quadrangulus minor
equipolleret quattuor palmis equalib⁹:
et quadrangulus maior valeat sex pal-
mos: & sic dico q̄ quicquid consistit inter
quattuor et sex/ equipollet quinqs pal-
mis. Sed circulus consistit inter quadrā-
gulum maiorem & minorem/ vt patet ad
sensum: eo quia contentus est per maio-
rem: & ipse circulus continet minorem con-
tentum linearum: ergo patet necessarie
q̄ circulus si extenderetur/ equipolleret
quinqs palmis existentibus inter sex et
quattuor: sicut in numero in quo secun-
da vnitas existit equaliter inter primā
vnitatem & tertiā. Et hoc idem dici pot̄
de tribus vnitatibus equaliter existen-
tibus in numero nono que equaliter cō-
sistunt inter tres vnitates antepositas
& postpositas. ¶ Amplius intellectus fa-
cit alia demonstrationē: videlicet ponit
vnum quadrangulum rubēū equaliter
inter quadrangulū maiore & minorez cū
quo quadrat circulum scōm mēsuram
contentis & contenti. Nam si circulus
continet quadrangulum rubēūz & e con-
uerso: vt patet in extremitatibus eor-
um: tantum valet linea circuli/ quantū
linea quadranguli. Sed quadrangulum
rubēū equipollet quinqs palmis/ eo q̄
consistit inter quadrangulum minorem
& maiore equaliter. Et hoc per experē-
tiaz haberi potest: si quadrangulus ru-
beus extenderetur cum circino: ergo line-
ā circularis equipolleret quinqs/ si ex-
tenderetur. ¶ Tercū per hanc demon-
strationem videtur quadrangulus ru-
be⁹ & circul⁹ eq̄pollere: s. quater quat-
tuor valent. *Fig. domos. Et similiter sex*

*Nihil est in intellectu
prius factum in sensu
Et sic propolito s. falsū*

Sequitur sc̄da figura.

16 20 24

quater valēt siue equipollēt. xxiij. do-
 mib^o: ergo ide sequit q^o quinq^o q^oter equi-
 pollēt. xx. domib^o. Et sic p^o p^o q^o q^odrāgu-
 lus rub^o z circuli existētēs equāl^o iter
 q^odrāgulū maiorē z minorē adinucē eq^o-
 pollēt. ¶ Et i isto passu cognoscit intelle-
 ctus p^o quē modū de geometriā facit sciē-
 tiā/ mansurādo cū hoc q^o est extra sen-
 sum: in quo sensu dat experientia: sicut
 carpētator q^o mensurat ita magnā archā
 mēte sua/ quāta ipā in ligno/ in potētia
 de quo ligno ipē carpētator actu/ ita ma-
 gnā archā deducit/ quāntā mensuravit
 in potētia in predicto ligno.

¶ Per istas duas figuras quāru vna
 vocat a. alia vocat b. que quidē distānt
 per partes superiores z inferiores: z nō
 per partes mediocres: vt p^o p^o tres li-
 neas. Naz due sunt long^o z vna breuis
 est. Et esset dare q^o vacuitas esset subie-
 ctum linearum longarū z linee breuiarū:
 sic darent distāntia z p^opinquitas i sub-
 iecto vacuo: q^o est impossibile. ¶ Et in
 isto passu cognoscit intellectus q^o aliud
 celum stellatū nō est capax ad essendū:
 vt nō sequat predictū in dōueniens: neq^o
 diffinitio concordantie destruat: in dico
 q^o possibile est scdm celū esse/ eo q^o po-
 testas dei est infinita: z si esset distāntie
 quidē z p^opinquitates essent in potē-
 tia z in dispositione: sed extra celos non
 essent actu/ deficiente subiecto. sed loco
 existente inter celos vacuitate. ¶ Sed
 hic miratur intellectus que est causa cū
 sol nō sit calidus/ que est ratio quare ca-
 lesfacit aerem. Sed considerat q^o sol sic
 causat calorem per suam presentia: sicut
 tenebras per suam absēntiam vt dies z
 noctes esse possint.

85 De astronomia. 121

xxxiij. prima de astronomia.

Astronomia est pars cū qua
 astrologi cognoscunt virtutes
 z mor^o quos celū habet
 in inferioribus effectiue: in
 arte ista loquit de celo per
 d. designato. Et ideo si querat aliq^o du-
 biū de celo: recurrat ad tertiu subiectū.
 et respondeat dubio scdm q^o explicat
 in subiecto celi: tali aut modo q^o hoc q^o
 sit de celo/ remaneat ille sum: vt si q^orat/
 vtrū sit aliud celū nisi celū hui^o mundi?
 Et rōdeat negatiue p^o diffinitionē cōcor-
 datie. Nā si aliud eet celū/ naz ambo cō-
 uenirent in corporeitate z figura absq^o
 subiecto cōi ambob^o: z implicaret p^otra-
 dictionē: q^o est impossibile. Species erit
 nō possunt esse absq^o genere: neq^o billā-
 tia z p^opinqtas eoz esse p^ont vt apparet.

Sequitur tertia figura.

De arithmetica. 122

84

Arithmetica est ars inuenta
 ad numerandū multas vni-
 tates. Principia arithmeti-
 ce sunt principia huius ar-
 tis. Nam principia p^omi-
 tiva in g^orum primitiua/ sunt numera-
 lia. Sicut bonitas que est vnu principiu
 in genere: et magnitudo aliud zc. Et q^o
 principia sunt mixta ad inuicē: ideo tōm
 ponit numerū numeratū habētēs duas
 species: videlicet numerū parem / sicut
 duo principia: z imparem sicut tria/ aut
 quinq^o principia zc. Et in istis q^odē dua-
 bus speciebus ois numerus numerat.
 ¶ Sunt alia principia numeri per cor-
 relatiuos scde specie^o regule c. confide-
 ratos: sicut in essentia bonitatis in qua
 vnus correlatiuus est bonificans: alter
 bonificat^o: z alter bonificare. Et in istis
 tribus/ numerus p^oficat quo ad essentia
 bonitatis. ¶ Bonitas in numero signifi-
 cat primā vnitatē: z bonificatus scdm
 ordam a prima vnitatē. Bonificare aut
 tertiā ordam a predictis. Et q^o iste tres
 vnitates sunt per numerū parē z impa-
 rem. ideo multiplicat numerus per pa-
 rē z impare. Sicut ter tria sunt. ix. vni-
 tates: z per. cōpositionē numeri paris et
 imparis inuenitur quinta vnitās. Nam
 duo z tres sunt quinq^o vnitates. Et sic

Lxxxij. forma de arithmetica.

8

de alijs. Et in isto passu cognoscit intel-
lectus per quē modū arithmeticus com-
ponit et multiplicat numerū. ¶ **Amply**
vt arithmeticus multiplicare possit nu-
merū p. r. tertia specie c. in figuris: sicut
x. unitates in ista litera. x. que ista signifi-
cat. x. unitates et sic vsq; c. et vsq; ad m.
et sic de alijs. ¶ **Et in isto passu cognoscit**
intellectus q. arithmetica est derivata a
geometria. Sicut em̄ per figurā que est
in capto geometrie/linea circularis mē-
suratur a geometria cu3 tribus quadrā-
gulis: sic arithmetica cū istis istis vide-
licet. x. c. d. et m. mensurat mille. Et om̄ia
illa signantur in regula modalitatis etc.
¶ **In ista specie regule c. numerus hā-**
bet figurā. ¶ **In quarta specie regle c. in**
quibus figuris intellectus cū sensu et imā-
ginatione attingit multas unitates: sicut
intellectus geometrie q. attingit cū sen-
su hoc qd est extra sensum: vt in figura
a. z. b. dicitur.

sonantes siue compositæ. Et sic cognoscit
quare sunt quinq; vocales et non plures
neq; pauciores. ¶ **Terū miratur intel-**
lectus qre ista e. est magis cōponibilis cu3
alijs istis in alphabeto q̄ a. et a. q̄ u. et
quare i. z. o. nō causant cōsonantes: sicut
faciūt a. z. u. Sed recordat triangulū cō-
positū ex maiortate et minoritate quem
intrāt iste vocales. Nā e. h3 plus de ma-
teria q̄ a. Et quidē causat b. c. d. f. g. l. m.
n. p. r. s. t. z. r. In alphabeto autē a. causat
h. k. a quidem maior est q̄ u. eo qz cau-
sat duas istas cōsonantes supradictas: sed
u. causat q. tātu. Et sicut maiortas et mi-
noritas sunt i vocalib⁹: et p. q̄ns equa-
litas est in o. z. i. nullū em̄ p̄sonantē cau-
sant. Intellectus sic cōsiderat e. maiorē
q̄ a. rōne materie/cognoscit q. e. puenit
cū motu terre: a. autē cū motu aque. Ra-
tio huius est qz terra h3 pl⁹ de materia
q̄ aqua. Sed u. cōuenit cū motu aeris
qz h3 minus de materia q̄ aqua: o. autē
cōuenit cū motu celz: qz figurat in ore p
vocez ad similitudinē figure circularis.
Sed i. cōuenit cū igne rōne gracilitatis
et acuitatis/ex eo qz h3 min⁹ de materia.

5
vocalis

85

De musica.

Lxxxv. for-
ma de mu-
sica.

Musica est ars inuēta ad or-
dinandū multas voces con-
cordantes in vno cātu sicut
multa principia ad vnu fi-
nem: ista definitio signat
per diffinitionē concordan-
tie et principij diffinitionē. ¶ **Terū**
recepta est per relationē ad correlatiuos
musice: sicut em̄ carpentator cōcepit fi-
gurā arche in sua mente. Et ipse eā de-
ducit de potētia in actū. Sic quidē mu-
sicus concipit vocē ordinat in mente: et
ipsam deducit in tertiā specē regule e.
in qua musica est habitus cū quo musi-
cus est practicus. ¶ **Musicus est practi-**
cus per sex gradus ascendendo et descen-
dēdo sic dicēdo. vt. re. mi. fa. sol. la. Sed
huc mirat intellectus quare sunt sex gra-
dus: et nō plures neq; pauciores. Sed re-
cordatur caplm̄ recitandū supra tra-
ctatus. ¶ **Et in isto passu cognoscit intel-**
lectus per quē modū debet se iuuare cū
centū formis superius tractatus appli-
cādo illis dubia quęstia. Sed adhuc mi-
ratur intellectus de quinq; vocib⁹/ quare
sunt quinq; et non plures nec paucio-
res. Sed recordat. iij. spheras elemen-
torū/ et quinq; essentia que sunt per ter-
tium et septimū subiectū signate. Et qz
ipse cōsistunt in motu: qz motus gene-
rat sonū: et musica a sono extrahit vo-
cem. Inde cognoscit intellectus q. ordi-
nata vox primitiua est per quinq; voces
simplices ex quib⁹ deriuant littere con-

per Comurd

ut
re.
mi
fa
sol
la

86

De rhetorica.

Rhetorica est ars inuēta cu3
qua rhetoricus colorat et or-
nat sua vba. Et qz ars ista
est generalis: dicitur rhetori-
co est generale subiectum
ad ordinandū sua verba: videlicet vt cū
dr. Bonitas ē magna: et bonitas est eter-
na: et iam ornat plus qn̄ iungunt/dicē-
do sic. Bonitas est magna et eterna. Et
ideo rhetoricus ornat sua verba qn̄ color-
rat pulchrū subiectū cum pulchro predi-
cato. Sicut predicari in figura a. omnia
principia de vno eodez subiecto. ¶ **Est**
alius modus ornandi siue colorandi: vide-
licet ornare principij cum suis correla-
tiuis. Sicut ornare bonitatem cū bonifica-
te/bonificato et bonificare. ¶ **Adhuc or-**
nare quēlibet relatiuū cū alijs relatiuis
dicēdo sic: bonus/magnus et eternus p̄-
ducit bonificatū/magnificatū et eternitas
tum. ¶ **Amplius est alius modus ornā-**
di: videlicet ornare principij cū sua diffi-
nitione et cū diffinitionibus alioz prin-
cipioz: vt cū dicis. bonitas bona/magna
et eterna est ratio bono q. pducit bonū/
magnū et eternū. Sicut lotens inuenit
naturales cōiunctiones inter subiectus
et predicatū: vt vera cōclusio sit in syllo-
gismo. Sic rhetoricus inquiri naturā
les cōiunctiones inter subiectū et p̄-

Lxxxvi.
forma de
rhetorica.

dicatū: vt pulchritū subiectū possit ornari a suo essentiali: predicato: dicitō sic. **Do**mina regina habet pulchritā facie / pulchritos capillos / pulchritas manū / et hmoi. ¶ **Est** adhuc alius modus ornādi: subiectum per accidens: vt cū dicit. **D**na regina habet pulchritā coronā: loquit pulchritā verba: z dicit regina est bona: et hoc piz per reginā g. ¶ **I**tem rhetoricus ornat cum voce significatiua: vt cum dicit / apulis et mayus qui sunt pulchritiora vocabula: s; quādo dicit october z nouēber / eo qz signat flores / z folia / z auium cantū / z renouationē tēpō / z rerū generabilū. **O**ctober autē et nouēber nequāqz. **H**oc idē pot dicit de fontib; / luminib; / riuulis / pratis / arborib; / ymbus et hmoi: qz sunt pulchritā vocabula scdm sensum et imaginationē: z hoc piz per regulam e. ¶ **R**hetoricus sicut laudat amicū suū cum pulchritis verbis applicatis ad finē bonū: sic vituperat z ipermit inimicū cum pulchritis verbis z remotis z deuatis a suo fine: vt cum dicit religio / inhonesto. **S**i ego fuisset religio / habuisset pulchritā honestā / hāz: z hoc piz per diffinitionē finis concordantiē z contrarietatis. ¶ **A**d huc rhetoricus ornat sua verba scdm officium gentium: vt qn homo loquitur de scia / de largitate / z castitate / et hmoi. **E**t similiter in militia est rhetorica: qn dicit: homo loquit de audacia / de probitate / nobilitate / de equo de ense &c. **E**t de arte mercature loqui de argēto / de auro / de mercibus preciosis / z huiusmodi. **E**t in agricultura loqui de cāpo / ferro / horio / z plātia z animalibus. Nam sicut mercatori est pulchritū vocabulum loqui de auro &c. sic est pulchritum vocabulū rustico loqui de campo aut ferro / z huiusmodi. ¶ **A**d huc rhetoricus ornat cum tribus gradibus: videlicet positiuo / cōparatiuo / z superlatiuo. **S**ed ornat plus cum cōparatiuo / s; cuius positiuo: et plus cum superlatiuo / s; cuius comparatiuo: vt cum dicit: rosa est pulchritā: sed plus ornat cuius dicit: rosa est pulchritior flos s; viola. **E**t iam plus qn dicitur: rosa est pulcherrima omniū florum. **E**t hoc piz per diffinitionem maiortatis et minoritatis. ¶ **I**tem rhetoricus ornat quādo colorat pulchritū subiectum cum pulchritō adiectiuo: aut de ornat pulchritum subiectum cum pulchritō adiectiuo: vt cum dicit: regina est bona: regina est inhonesta. Nam inhonesta pulchritius vocabulū est s; malicia. ¶ **R**hetoricus cuius pulchritā forma colorat materiam: z cū pulchritā materia colorat formam

vt cum dicit. **C**orpus humanū habet aiām rationālē: z aiā rationālē habet corp; bene dispositū ad agendū bonū cum vigore / z hmoi. **E**t hoc est manifestū per scālā principij z sic diffinitionis. ¶ **A**mplius rhetoricus ornat mediū cū pulchritō principio: z ornat finē cum pulchritō medio: sicut in amore in quo amans bonus amat de sua bonitate bonū amare: z amatus est ornatus z coloratus de suo amare: sicut bonus qui est habitus de bono habitu. **E**t hoc piz per diffinitionē principij / mediij z finis. ¶ **A**lterius rhetoricus plus potest ornare sua verba cū principijs substantialibus z necessarijs: s; cum accidentalibus siue contingentibus: sic in factis: qz plus est existētia appārentia. **R**atio huius est: qz principium necessariū plus quiescit in fine: s; accidentale siue contingens. **E**t hoc piz per triangulū maioritatis et minoritatis: z per diffinitionem principij z finis. ¶ **A**mplius rhetoricus ornat sua verba declarando per possibile z impossibile: z per facile z difficile: per vtile z inutile: z per frequentius z rarius: z hmoi: z hoc piz per regulam b. c. d. z c. ¶ **A**d huc rhetoricus ornat sua verba cum puerbis pulchritis applicatis ad propositū: vt piz in rhetorica noua quam fecimus.

87 **De logica.**

Logica est ars cum qua logicus inuenit naturalē cōiunctionē inter subiectū et predicatū / que est mediū cum quo necessarias cōclusiones scit facere. **L**ogica per diffinitionem mediij inuenit mediū contiguū: et per cōuenientias existentes inter subiectum et predicatum: et de hoc datur exemplum in multiplicatione quarte figure. ¶ **A**d huc logicus tractat de quinque predicabilibus et de .x. predicamentis: z de hoc exemplū in tractatu centum formarum. ¶ **I**tem logicus tractat de syllogismo: z de figuris: z de fallacijs: et de omnibus istis iam superius exemplificatū est in multiplicatione quarte figure. **E**t ideo si de logica aliquid dubium occurrat siue questio peregrina / reducat ad ea que dicuntur de logica / tenēdo de questione affirmationem vel negationē tali modo qz ea que dicuntur de logica in hac arte / deueniant illeca. ¶ **A**d huc logicus facit predicatum superioris de inferiori: sicut aiā de homine predicatur: et corpus de animalibus: et substantia de

Lxxij.
forma de
logica.

*Predicabilia
Predicamenta*

corpore. ¶ **T**er ponit multiplicatē gene-
ris: ponit genus generalissimū: vt substā-
tiar genus subaltermū: vt corp^o animal.
¶ **S**imiliter species multiplicatē ponit.
Nā ponit species subaltermas: sicut sunt
oīa illa que sunt inter substātiā z hoīez
in recta linea. Homo autē est species spe-
cialissima: sub ipsa enim alij est: et oīa
sunt p^r triangulū maioritatis / minoritatis
z equalitatis: z per triangulū principij
medij z finis: sicut bonitas q̄ est. princi-
piū generalissimū / qn̄ non contrahit: qn̄
autē contrahit in medio: s̄t genus siue pri-
cipiū subaltermū: sic dicendo: bonitas est
magna. Nā inter generalissimū z spe-
cialissimū consistit: sed qn̄ contrahitur
ad speciem specialissimā siue ad idiuiduū
respecu finis tūc ipis est principij spe-
cialissimū: vt cū dicitur bonitas hoīs si-
ue petri est magna. logic^o tractat de dif-
ferentia differentiādo: z de concordātia cō-
cordādo: z de cōtrarietate contrariando:
ynde intellectus cognoscit p^r quē moduz
logica est applicabilis siue applicanda
ad figurā a. z t. z etiā cognoscit p^r quem
modū logicus nō pōt stare corāz artista
huius artis: nā logicus volens destruere
principia huius artis q̄ sunt stabilia et
immutabilia / cōfunditur petendo ab eo
qd̄ intendit cōcludere: z intellecta cōclu-
sione cōcluditur ei cū stabilitate z imu-
tabilitate principiorū z specieruz / regu-
laribz: statim nescit quō euadet. ¶ **T**res
logicus tractat de differentiōe cōsideratā
p^r primā speciem regule c. tātum: genera-
lis autē artista hui^o artis p^r oīs species
regule c. tractat. **Logic^o** tractat de secū-
dā rōe intentionibus aductis primis: s̄z
generalis artista tractat de primis p^r se-
cundam speciem regule c. z per primam z
quartā de secundarijs sicut logic^o. ¶ **E**t
in isto passu cognoscit intellectus q^o lo-
gica est scientia instabilis siue labilis:
hec autē ars generalis permanens est
et stabilis. ¶ **T**rem logicus facit conclusio-
nem cuz duabus premis: generalis au-
tem artista huius artis cum mixtione
principiorū z regularum. ¶ **A**dhuc lo-
gicus non potest inuenire veram legem
cum logica: generalis autē artista cuz
ista arte inuenit. Nam illa lex est vera
quam principiar regule huius artis in-
trare possunt. ¶ **A**mplius logica est ara
difficilis ad addiscendum: hec autē ars
est multum facilis ratione mixtionis et
concatenationis principiorum et regu-
larum. Et ideo plus potest addiscere
artista. de hac arte vno mense / q̄z logic^o
de logica vno anno.

Grammatica est ars ad inue-
niendū modū recte loquen-
di / rectez scribendū p^r disti-
nitionē differentie. ¶ **G**ra-
matica diuidit in ix. modos

¶ **P**rimus modus est de grammatica: z
de numero octo partiu oratiōis. ¶ **S**ecū-
dus de casu. ¶ **T**ertius de cōiugatione.
¶ **Q**uartus de declinationē. ¶ **Q**uint^o de
de genere. ¶ **S**ext^o de regimine. ¶ **S**epti-
mus de constructione. ¶ **O**ctauus de or-
tographia. ¶ **N**onus de figura. ¶ **G**ra-
matica est applicabilis siue applicanda
hui^o arti. Nam sicut grammatica docet
moduz recte loquēdi / rectez scribendū
sic ara ista docet iunire alias artes. Id
circo grammatica ad hanc artem appli-
camus: vt in nostro intellectu magis cer-
ta sit et clarificata. ¶ **O**cto sunt p^res orā-
tiōis: vtz: nomē / pronomē / participiuz / ver-
bum / coniunctio / prepositio / aduerbium
et interiectio. ¶ **N**omen applicabile est
principijs hui^o artis / sicut bonitati / ma-
gnitudini zc. ¶ **N**omina enim sunt pro-
nomen quod eīdez est applicabile siue
applicandum: naz pronomen p^r proprio
nomine ponit: participia enim hui^o artis
noīa sunt: vt tam dictū est superius: p^r-
prietatē habent: quia propria nomina
sunt ratione generalitatis quā habent.
Nam applicari possunt vnicuiq^z facultati.
¶ **P**incipia autē alteri^o facultatis si-
ue sciētie nō possunt applicari alijs sciē-
tijs: non em̄ habēt p^rprietatē ita genera-
lē / quēadmodū principia huius artis ha-
bent. ¶ **V**erbu est applicadū secūde spe-
ciei regule c. videlicet bonificare / magni-
ficare zc. Significat em̄ actū quemad-
modū z verbū. ¶ **P**articipiū applicabile
est in eadē specie c. vt patet p^r significati-
ua bonificantis z bonificati / magnifican-
tis z magnificati / z cetera. ¶ **C**oniunctio
implicata est in eadē specie c. in bonifi-
care. Nam bonificare cōiungit bonifican-
tem z bonificatum ad essendum vnuz cō-
cretum perfectum: sicut coniunctio
coniungit diuersas dictiones ad essendum
vnam perfectam orationē. ¶ **A**dhuc ad-
uerbium in eadem specie implicatur: vt
cū dicitur / bonificans bene bonificat suū
bonificatū. Nam vnuz quodq^z agens be-
ne intendit educere de se suum effectuz:
ergo ipsi implicatur aduerbium. ¶ **P**re-
positio est applicabilis ad quartam spe-
ciem regule c. vel ad regulam instrumē-
talitatis. Nam grammatic^o de ipsa grā

Triangulum
curvum

Logicus no p
corā Artista

Secundū
Intentiones

Logicus i sign
labilis et in-
stabilis

de logica vno anno.

Lxxviii.
forma de
gramma-
tica.

pr
oro

pron

verbū

part

Con-

admit

Prp

Et sic ars p^r huius
qua dicitur

Imo
No
Gen.
Dat
Ann
vor
Abl.
Com
Doch
Gen
Reg

matica facit instrumentū cum quo redu-
cit casum ad actū. ¶ Interiectio diffini-
tioni volūtatis est applicanda: p volūtate
em tristitia aut leticia maxime indicat.

¶ De casu est dicendum.
¶ Notariū casus implicat i scda specie re-
gule c. i. in bonificante. Nā bonificas p
se est non descendens ab aliquo alio in
tūz est notatiuus: z est principū alio-
rum casuum ab eo descendentiū. ¶ Si-
militer genitiuus implicat in scda spē-
cie regule c. videlicet in bonificato z bo-
nificare. Bonificatus em z bonificare a
bonificante sunt descendentes: sicut ge-
nitiuus a suo notatiuo. Et etiam ad ter-
tiam specie regule d. pot applicari. Nāz
illa possessionem signat sicut genitiuus.
¶ Adhuc datiuus implicat in scda spē-
cie regule c. i. in bonificato z bonificare.
Nam bonificans dat ei esse: ambo scz
bonificas z bonificatus dant esse ad bo-
nificare. ¶ Adhuc accusatiuus implicat
in eadē regla. i. in tertia specie. In ipsa
em terminatur actus agentis / tanq in
patientē. Accusatiuus em est ille casus
in quo terminat actus agentis / tanq in
suo agibili siue patēte. ¶ Simplicius vo-
catus implicat i quarta specie eiusdē
regule. In ipsa namq vocatiuus hz suuz
vocatū obiectiue. Et etiam in regula d.
potest applicari: vt pz bene intuenti na-
turā predicte regule. ¶ Ablatiuus impli-
catur in scda specie c. i. in essentia boni-
ficantis / bonificati z bonificare. Nā ipa
est principū z causa istorū triū correla-
tiuozū essentia z naturaliter. ¶ Coni-
ugatio est implicata in scda specie re-
gule c. i. in essentia suis correlatiuis: vt
in bonitate z suis correlatiuis. Bonitas
em est principū z causa suozū correlati-
uozū ab ea descendentiū / z se ad inui-
cem differentiū scdm suas diuersas p-
prietates: sicut in coniugatione est dare
aliqō principū a quo deriuentur voces
multe differētes se ad inuicē per perso-
nas / z tpa / z mor / z sic de alijs. ¶ De-
clinatio implicat in scda specie regule c.
nā bonificare z bonificatus descendunt
a bonificatē generādo: sicut vnus casus
ab alio declinādo. ¶ Genus implicat in
correlatiuis scde specie regule c. Nā in
in ipsa omē genus implicat. Bonificas
em signat masculū genus ratiōe actio-
nis: bonificatus pō femininum ratiōe
passionis: bonificare autē ratiōe neu-
tralitatis in neutrū. ¶ Regimē implica-
tur in maiori potestate z virtute respec-
tu regentis: z etiam in minori potestate
et virtute respectu recti siue regibilis.

habenti em maiorem potestate z virtu-
tem competit regere z nō regi. Sed ha-
benti minore potestate z virtute compe-
tit regi z non regere. Comiti quidē com-
petit regere suū simplicē militem: z non
ecōuerso. ¶ Cōstructio implicat in tria-
gulo principū / mediū z finis ratiōe ordi-
dinis debiti. Principū em prius est me-
dio et fine scdm viam nature: et hoc pz
per eius diffinitionē. Et etiā mediū pu-
est ipso fine: vt etiā pz per eius diffini-
tionem. Et finis est vitium: vt pz per
eandē ratiōē. In fine em principium
quiescit: z hoc fit per rectū z debitū ordi-
nem. Sic quidē etiā in cōstructione sup-
positum preponit / z appositū postponit
vt cum d: petrus currit. Non em bene
ordinat qui vult rectū preponere edifica-
tioni domus. fundamentū aut z paries
post edificare: nam impossibile est. ¶ Or-
thographia in regula modalitatis im-
plicatur. Ipsa em regula docet quomo-
do para est para: quomodo vna para
est in alia parte: siue cōiungit cum alia
parte. ¶ Adhuc quomodo partes sunt i
toto: z totum in suis partibus: z postmo-
dum quomodo totum transmittit extra
se suam similitudinē: sic z in orthogra-
phia in qua docet quomodo littera est
hoc quod est: et quomodo vna littera
coniungitur cum alia littera: z vna ora-
tio cū alia oratione: z vn^o accent^o cū alio
accentu zc. ¶ Figura implicatur in diffi-
nitione contrarietatis: z cōcordantie diffi-
nitioni quidē cōtrarietatis applicatur.
Nam inquantū figura est vitū factum
contra rectā grāmaticam / contrariatur
grammatice. Sed qz ipsa figura potest
esse in grāmatica per aliquā ratiōnem
quam continet in se: ideo diffinitioni cō-
cordantie applicatur. Nam illa ratiōne
quaz habet figura / cōcordat cū grāma-
tica: z est posita i grāmatica: aliter eniz
non poneretur in ea.

Constr

Orthogra

figurat

89 Demoralitate 71/21

Oralitas est habitus ad agen-
dū bonū aut malū. ¶ De mor-
alitate tractatum^o in noīo sub-
iecto: z ideo si queratur de ali-
qua moralitate q̄ sit in ipō subiecto ex-
plicata / recurraf ad ipm subiectū: si pō
fuerit implicata / recurraf ad ea q̄ sunt
explicitata z in ipō subiecto: sicut si que-
ratur de iniuria / recurraf ad iusticiam.
Et si querat de largitate / recurraf ad
auariciam. Unum enim contrarium co-

Lxxxij.
forma de
moralitate

Decima pars

gnoscit per reliquū. Qui de vna virtute facit subiectū z de illa predicant puncta huius artis: ipsa q̄de virtus multiplicat z fornicat/non quo ad essentia/sed quo ad actū: vt cum dicitur. Charitas est bona: charitas est magna: charitas est durabilis &c. Et sic disponit charitatem q̄ ipsa sit habitus cu quo hō agat charitatem bene/z z magistratraliter/z durabiliter &c. Qui autē vult destruere vitium: faciat de eo subiectū: z de ipso predicant puncta huius artis/dicendo sic. Crudelitas est mala: crudelitas quantū est magna/ tantū est mala: quantum est durabilis/ tantū est mala z periculosa &c. ¶ Qui bene magistratraliter vult vni virtute/discurrat eaz per euacuationē tertie figure: vt euz dicitur. Charitas est bona z magna. Deinde querat qd est charitas bona z magna: z sic de alijs que continent in camera b. c. Et postmodū descendat ad camera b. d. Et sic de alijs: z dicat/ bonitas charitatis de quo durat? Et tūc r̄spondeat per illū modum per quē r̄ndet in illa camera de questionibus que in illa sunt/ tali modo q̄ non sequatur contrarietates inter hoc qd dicitur in ipsa camera: z hoc qd dicitur de charitate. Et hoc idē suo modo p̄t fieri de crudelitate. Et ideo per talē modū charitas habebit nutrimentū: sed crudelitas nō. Bonū em̄ per se est amabile qn̄ cognoscit euz magnitudine z duratione per hoc qd superius dictum est. ¶ In multiplicatione quarte figure potest moralis vni virtutibus cōtra vitia/discurredo sicut huius vitii per tabulā/inquiredo mediū artificialē: sicut facit logicus scdm suam artē. Et per talē modū moralis p̄t se habitare de vitio: z denudare se de vitio: sicut de charitate z bonitate que sunt in conueniētia nature moralis: eo qz charitas absqz bonitate esse nō p̄t. Sicut homo qui sine animalitate esse non p̄t. Et de tali artificio z doctrina valde gaudet intellectus. ¶ Omne vitium z ois virtus possunt inueniri per species regularē. Vitium siue virtus est inuenibilis per vnum modū quo ad vnā speciem: z per aliū quo ad alteraz. Sicut sensus q̄ per vnum modū inuenit i pomō colorem: z per alium modū saporem: et per alium gravitatem. A simili charitas discurret p̄ quatuor species e. inuenit diuersimode. Et sic de crudelitate p̄t dici z inueniri. ¶ Qui vult habere virtutes z evitare vitia: aut q̄ vult multiplicare sicut z diminuerē vitii/ recurrat ad quartū subiectum qd est de hōie. Et scdm qd inuenit hōiem discursum p̄

incipia z regulas/ adiuuet se ad acquirendum virtutes/ z ad euitandū vitia: z si ad hoc impedit/ recurrat ad subiectū imaginationis/ z ad subiectū sensus: et tunc erit magis dispositus ad acquirendū virtutes/ z ad euitandū vitia. Si autē omnia ista nō sufficiant/ recurrat ad primū subiectū/ orādo: z tūc videat p̄ quē modū deo ē discursus p̄ principia z regulas/ habitudo se de spe. Et istud est vltimū remediū. Et si attingit finē/ bene quide. Et si nō attingit ipsum/ desinat qz nescit agere artificialiter de ista arte.

Documē-
tum ad vi-
tia vitāda

Trin fig

quar m fig

121 **De politica.** 9°

Politica est ars cum qua burgenses procurat publicā utilitatē ciuitatis. Ipsa quidem derivat a moralitatē: et ideo politica tractabilis est p̄ nōnum subiectū/ acquirendo virtutes contra vitia cū quib^o virtutib^o publica utilitas constituitur/ discurredo politicam per principia z regulas huius artis suo modo. sicut discurrunt virtutes et vitia in nōno subiecto: z ipsa est cognita per suam definitionē/ z per suos correlatiuos per scdm speciem regule c. signatos: per tertiam speciem est habitus genitū. Et per quartā speciem gentes habent habitum politicū. Et sic potest discurre politica per alias species regularū suo modo. ¶ Politia est ordo positus in sensu cum virtutibus: sicut in ciuitate in qua positū est forum rerū quibus homo virtutis causa necessitatis/ sicut victualibus z alijs rebus similibus istis. ¶ Ulterius politica est ordo quo ab bene esse: sicut pulchra assituatio vicorū/ platearum et aliorū locorū/ z ornatus indumentorū/ z huiusmodi. ¶ Ampli^o politica requirit i ciuitate muros/ valla z armaturas &c. cum quibus istis oibus ciuitas possit se defendere a suis inimicis. ¶ Inter ciuitatē suū dominū debent esse privilegia existentia sub ratione medij: sicut logicus facit inter subiectū z predicatū cū diffinitione cōcordātie z finis. Et illa privilegia debent custodire cōsules/ burgenses: vt inter dominū z ciuitatē sit tēperamentū z ius determinatū. ¶ Politia in ciuitate est forma generalis respectu ciuitatis. In qualibet autē domo ciuitatis est forma specialis: et hoc cum medio in quo cōiunguntur forma generalis z specialis. Et hoc per diffinitionē concordantie / et per mixtionem principiorum: ipso tamen medio ab omni con-

Xc. forma
de politia
ca.

Prin

trarietate remoto. ¶ **Politica metaphy**
 sice sana est per mentem sanam constitu-
 tur autem z diffinitur per cōsules ha-
 bitatos vtiq. ¶ **Politica** vivit cū prin-
 cipijs substantialibus z necessarijs: sed
 est in periculo mortis cum principijs ac-
 cidentalibus z contingentibus. Et cum
 politica nō sit subiectū difficile: ideo hec
 que diximus de ea sufficient.

91 De iure.

us est actus regulat^o in ho-
 mine de iusticia habitato
 per primā speciē regule c.
 ¶ **Quatuor sunt principia**
 pūmētia iuris. s. ius diu-
 num/ius gētū/ius naturalē/ z ius posi-
 titū. ¶ **Ius diuinū** consistit p diffinitio-
 nem maioritatis/ minoritatis z concor-
 dātie existētiū inter deū z hoīem. ¶ **Ius**
 gētū consistit p diffinitionē z concordātie et
 equitatis existētiū inter hoīem z hoīem.
 ¶ **Ius autē naturale** consistit necessaria
 diffinitione boni/ bonitatis magnitudi-
 nis zc. ¶ **Sed ius positū** consistit vo-
 luntaria ratione hominis / inueniendo
 ipsum/ponēdo diffinitionem bonitatis/
 magnitudinis/ zc. Et in istis terminis
 siue principijs omne genus iuris con-
 tinetur per eādem speciē regule c. ¶ **Per**
 tertiam speciē c. ius est in aīo. Et p qua-
 rтам speciē eiusdē actionē habet in iudi-
 cato. ¶ **Tertū ius** habet formā z mate-
 riam in scda speciē d. z prima e. ex qbus
 est. In scda autē speciē e. iusticia est sub-
 iectū iuris iudicio: sequit q iusticia sit
 subiectū de quo predicentur pūcipia hui^o
 artis cum diffinitionibus eoz: vt cū dē.
 ¶ **Iusticia est bona:** iusticia est magna zc.
 ¶ **Unde sequit q iusticia est ratio bona**
 z magna iudici/ vt ipse faciat bonū z mā-
 gnū iudiciū zc. Et per hoc ptz q prin-
 cipia huius artis sunt forme ipsius iusti-
 ciae sine qbus iusticia perfecta esse nō po-
 test. ¶ **Ipa qdē iusticia est subiectū eaz**
 que substretatur in eo. Verūtāmē ipa ius-
 ticia est forma respectu iudiciū habi-
 tuati de ipa. ¶ **Tertū est forma ratione**
 actionis quā habet iudex cum ea in iu-
 dicato: z per sequens ptz q iudicatus
 est sua materia/ cōsiderando isto modo.
 Nam supra ipsum iudiciū sit a iudican-
 te: sicut actus sit in agibili ab agēte. Et
 hoc clare ptz per tertiam. speciē regu-
 le c. ¶ **In iudicio recto z perfecto sequit**
 q iudex discurrat iusticiā per prin-
 cipia z regulas hui^o artis/ sicut discursa

est in nono subiecto. Et si hoc facit/ ius-
 ticia cum iudicio in iudicato est forma
 perfecta et necessaria: sine aliqua con-
 scientia dubitativa iudex vti potest ea
 in suo iudicato. ¶ **Si autem iudex eam**
 non discurrat per antedicta: vt supra di-
 ctum est: male quidem contingenter/ et
 etiā cum conscientia vitur dubitati-
 ua predicta iusticia: quod est anime sue
 magnum z terribile periculuz. Qui em̄
 magnum dānum dat absqz prudentia z
 discrezione / dignus est iudicio penoso.
 ¶ **Ius scriptum verum est:** s. principia
 et regule huius artis in eo esse possunt.
 Si autē in eo esse nō possunt / tale qua-
 dem ius fantasticum/ z fictum/ z diffor-
 matū est. Principia namqz huius artis
 et regule/ vere z necessarie sunt sine ali-
 quo defectu. Nam vnumquodqz verum
 et necessarium est/ q in id quod est non po-
 test aliter se habere. Sicut cristallus po-
 stius supra diuersos colores coloratur:
 sic leges aut canones quando ponuntur
 siue applicantur istis principijs z regu-
 lis huius artis colorantur: hoc est forti-
 ficatur diuersis rationibus necessarijs.
 Et cito iudex per istum modū videt ver-
 ritatem vtriusqz partis: quod non facit
 absqz predictis: immo cum magna diu-
 turnitate tēporis z laboriosissimo ha-
 bet videre veritatem: z adhuc est dubi-
 tatio. ¶ **Et in isto passu cognoscit intel-**
 lectus q ius non est ars: z q non potest
 reduci ad artem/ reduciendo ipsum per
 predicta principia et regulas: cum ius
 non sit ars: ideo non est mirum si est con-
 fusum z prolixum: z intellectus in eo im-
 peditur. Subiectū iuris in aīa maxime
 consistit / iā p memoriā qz p intellectū: qd
 est ptra debitū ordinē potentiaz ipsius
 aīe. Nā intellectus est primitiū ad in-
 uestigandum z inueniendum iura: z vo-
 luntas est consecutiva ad ipsum in eli-
 dendo/ deinceps memoria species con-
 seruando. Et qz vniuersale est plus qz
 pticularē: z qz memoria est subiectū ptic-
 ulare pticulariū ex qd nō est scia: idcir-
 co quo ad plures ius nō est bene dispo-
 sitū/ neqz bene ordinatū in aīa. Et inde
 ptz q deficitentiū principijs/ deficit ars.
 ¶ **Forma iuris extra suā pūmā materiā**
 per regulam g. designatam/ agere non
 potest: neqz econuerso. Et ideo necessa-
 rium est iuriste vt sciat que sunt mate-
 ria z forma iuris. forma respectu prin-
 cipioz huius artis est aggregatio tuoz
 predictorū principioz: videlicet/ iustici-
 catiū/ bonifaciū/ magnificatiū zc. q
 rōne concordātie in yna forma cōueniū

Xcf. for-
ma de iu-
re,

Conclusio
quare ius
nō est ars.

Jur
 Divinum man. in no. Concor. imp. hōm
 Gentium Concor. z equalit. imp. hōm et hōm
 Naturale bonitatis et Magnitudo.
 Positivum voluntatis in s

Nota.

Iustificabile autē z dōificabile z magnificabile zc. sunt materia iuris: forma tñ z materia discursus p rectā lineā regula rñ euz diffinitionibus principiorū. ¶ Et in isto paragrafo applicatus est qdqd de iure dici pōt. ¶ In iure intellectus est fortior cū imaginatioe q̄ cū sensu/ eo qz alior potētia est imaginatiua q̄ sensus: z cū intellectus sit alior potētia q̄ imaginatio: iō fortior est in seipso q̄ in imaginatioe. ¶ Et yr iurista sciat agere de q̄libet potētia scōm q̄ est magis alta z minus alta: consulo iuriste q̄ de subiectis designatis per e. f. g. habeat noticiā. ¶ Consulo q̄ iurista discurrat per species regularum anteq̄ det iudicium. Aliquod em iudiciū est cōpetēs cū vna specie/ qd nō est cōpetens cū alia: sicut in secunda specie regule c. appareat. Nā ipsa secūda specie iura oriunt a necessitate: sed i tertia specie eiusdē regule zcurrūt a cōtingentia: et hoc manifestuz ē p diffinitionem maioritatis z minoritatis.

Documētum p iurista.

E. F. G.

De medicina. 121

92

Xcix. forma de medicina.

Medicina ē habitus euz quo medicus pcurat sanitates paucitas. ¶ Medicus dz recurre ad mīxtionē principiorū z regulaz huius artis. Nā p illū modū p quē

miscēt habitū abilitē medicus ad habēdū habitūz cum quo sciat facere mīxtionē medicinarū/ in faciēdo decoctiones/ ynquēta/ cōplāstra/ syrupos/ graduandō herbas cōtra morbū. ¶ In subiecto p d. designato celū discurrat p principia z regulas: qz principia superiora z regule agūt in inferioribus: iō medicus recurre dz ad antedicta subiecta: vt ipse videat sub q̄ cōstellatioe infirmus patitur: cum q̄ z scōm quā dz agere/ siue praticare in patiēte. ¶ Tercū medic⁹ se dz habitare de subiecto p d. designato: vt ipse sciat vt imaginatioe/ vt intellect⁹ qd de sensibilibus facit scientiā in predicta imaginatione/ sciat ipse ea vt extra sensum: z cum ea descendere ad sensum obiective: z cum sensu ascendere ad imaginationes/ tali modo q̄ imaginatio sit mediū existens recte z ordinate inter sensum z intellectum: z hoc cum diffinitione medi. ¶ Adhuc medicus recurrat ad subiectum per d. signatū: vt sciat vt sensu/ videndo colorem infirmi z vrine eiusdem: et respiciendo feces ipsi/ odorando anhelitum/ et audiendo planc⁹ /

Mixtura

D.

Primum documētū pro medicis.

Astrul.

Secundū documētū

Tertium documētū.

et clamores ipsius/ et suuz appetitum/ z tangendo pulsum/ z huiusmodi. ¶ Medicus enim qui sensu vti nescit/ non est bonus medicus. ¶ Amplius recurrat medicus ad subiectum per b. designatum: vt de modo illius/ et per quem vegetatiua est discursa/ sit habituat⁹. ¶ Per talem quidem modum medicus sciat cognoscere graduz herbarum/ et virtutes earundem quas habent in patiente: qm si fiet decoctio de vna herba calida in q̄to gradu: z sicca in tertio/ humida in secundo: et frigida in primo: et de alia herba frigida in quarto: et humida i tertio: et sicca in secundo: et calida in primo: et de alia herba humida in quarto gradu: frigida in tertio: calida in secūdo: z sicca in primo: tunc temporis medic⁹ poterit cognoscere per regulam g. que herba in decoctione est preualēs/ siue habeat maiorem virtutē. ¶ Et ad hoc est dicendum q̄ herba calida i quarto gradu est preualēs. Ignis emz dominatur supra aerem/ dando suam caliditatem. Et aer in aqua/ dando ei de sua humiditate/ vnde patet q̄ ignis sit dominus aq̄. ¶ Amplius recurrat medicus ad subiectū p l. designatum: vt de mō illius p quē elementatiua est discursa/ ipse habituet cum q̄ medicus praticet in patiēte: medic⁹ tñ cognoscētē naturā elementozū/ z cōpositionē eozū in patiēte: z hoc maxime cōpōsitibus regulis f. g. h. i. k. ¶ Adhuc ea q̄ scripta siue inuēta sunt p. yppocratem/ Galienū/ z Auicēnā: et sic de alijs: applicet medicus principijs z regulis huius artis: z secūdū q̄ applicare ea poterit in ipso/ fiat iudiciū: exponēdo z declarādō aurozitates eozū. ¶ Nā sicut cāpsor hz verā noticiā z experientiaz de bono/ aut falso auro/ fricādō ipsum super quedāz lapidē nigrum: sic medicus hz verā noticiā experientiaz z scripturaz medicine/ applicādō eas principijs z regulis hui⁹ artis/ respiciēdo quē colozē/ (mei haphozrice loquēdo) ab ipsis predictē scripuz re recipiūt. ¶ Et in isto passu valde gaudeat intellect⁹/ ratione cognitionis modi posituz: quia ipsa potest reduci ad artes z istam artem/ necessarijs cōclusionib⁹.

G

De regimine principis. 122

Regimen est forma euz qua princeps informat et regit suum populum ad bōa moralia: et ideo princeps habituet intellectum suuz de nono subiecto euz quo sciet

Xcix. forma de regimine principis.

Galenus
Avicenna
& Hippocratis

regere et gubernare ipsum. ¶ Item recurrat ad alia subiecta: sicut ad subiectum b. cognoscendo et diligendo ipsum: nam per eius cognitiones dirigit se ad regnandum et gubernandum. ¶ Adhuc recurrat ad subiectum e. Nam princeps cognoscere modum per quem homo est constitutus in principis et regulis: ipse quidem sciet uti homine iudicando ipsum: aut ei precedo. ¶ Ampliter habeat noticiam subiecti per se designatam: ut ipse sua imaginatione sciat uti in ciuitate et in bello: et in iudicio et in consilio: et huiusmodi. Sicut enim rusticus nescit agere equum: currere. Sic princeps absque imaginatione ordinata nescit regnare. Intellectus quidem nescit uti rebus sensibilibus sine ordinata imaginatione. ¶ Adhuc princeps debet habere noticiam subiecti per se designatam: ut suo sensu sciat uti quo ad seipsum: et quo ad suos officiales: et quod illa que sunt sensibilia deducat de imaginatione ad intellectum: et de intellectu ad nona subiectum. Si autem princeps dixerit quod ei hec sunt difficultates: Respondeatur illi quod ipse ad hoc faciat secundum posse suum: et ultra posse suum habeat suos sapientes qui sciant facere: et et consilium dare. Tali autem modo principia et regule remaneant absque lesione: et princeps cum summo subiecto sit in concordantia: et ab eo contrarietate remotus. ¶ Et in illo passu cognoscit intellectus per quem motus principis reduci potest ad artem: et de eo scientiam agere. Et utinam princeps inueniatur qui regimen suum ad artem reducat: ad quam disponat filium suum: et ipsum eam doceat: siue doceri faciat. Et per consequens omnibus principibus deo per se illo et ea addiscant.

cia. Nam ars est habitus impugnabilis. Miles quidem habens illam: habet victoriam contra illum qui arte nescit uti. ¶ Fortitudo est virtus fortificans cor: homo minus: et maxime quando de ipsa scit habere noticiam: et ideo quomodo magis ipsa sciverit: tantomagis causat audaciam. ¶ Unde sequitur quod si miles vult scire per se forte fortitudinem: recurrat ad nonum subiectum in quo perfecte ipsa tractatur. ¶ Miles sine fide: spe et charitate: in bello non est militis: et ideo miles se induat predicis virtutibus: deo tamen adiuvante per illum modum per quem ducitur in nono subiecto. ¶ Miles per bonitatem vult esse bonus: per magnitudinem vult habere magnam victoriam: et honores: et huiusmodi. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus per quem modum militia ad artem reduci potest. Et etiam cognoscit quod virtutes maiores armature sunt in anima: que armature corporis cum quibus est munitus. Nam ars non consistit in corpore: sed in anima tantum. ¶ Militi competit quod sit nobilis genere: mobilitas quidem est magnus habitus in corde: a qua oritur magna audacia faciei: et dextere manus: que causant victoriam: audacia cordis existere cum illis. ¶ In bello est necessaria magna imaginatio: et magnus sensus. ¶ Magnitudo predictorum consistit per discursum virtutum non subiecti. Nam sicut vnus ensis cum fortiori brachio deuincit alium ensem existentem in debiliore brachio: sic vnus miles cum maiori sensu et imaginatione deuincit alium militem in bello. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus quod quandoque pauci milites deuincunt multos.

fortitudo quid sit.

hoc est in libro de moribus et virtutibus

Nobilitas

94

De militia.

Militia est habitus cum quo miles inuat principem: ut possit tenere iusticiam. Miles enim inuentus est: ut per ipsum possit iusticia sustentari. Et ideo miles se debet habituare de iusticia per illum modum. per quem iusticia est discursa per principia et regulas huius artis in nono subiecto: ut de ipsa miles perfectam noticiam habere possit. ¶ Quomodo miles indiget prudentia in bello: deo debet habere certam habitum: ut cum illa fortior sit contra suos inimicos: scire ergo deus miles secundum quod est discursa in nono subiecto: ut cum ea artificialiter se defendat a suis inimicis.

95

De mercantia.

Mercantia est habitus inuentus cum quo mercator scit emere et vendere: ut ipse sua pecunia multiplicare possit: sicut in tractatu principiorum et regularum cognoscitur: videlicet per quem modum vnus principiorum habet se cum alio: sicut in mercatura emens se habet ad vendentem cum suis principiorum: et regula: et vendens similiter ad ementem se habet cum suis: ut quilibet possit habere hoc quod est maius per hoc quod est maius. ¶ Unde sequitur quod ille mercator qui scit discurrere suum intellectum: imaginationem et sensum per principia et regulas huius artis: habet maiorem.

Ex. forma de mercantia.

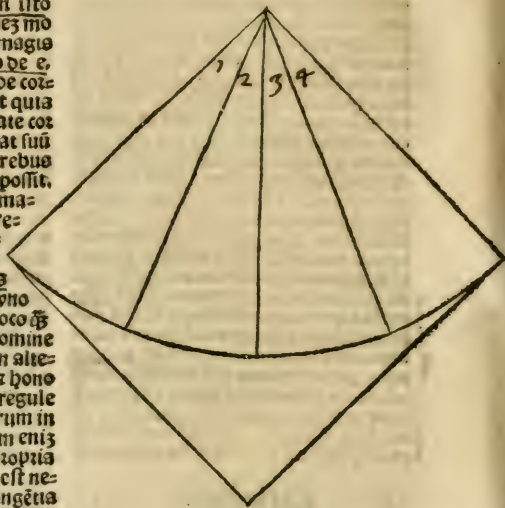
Xciii. forma de militia.

Decima pars.

scientie in emendo et vendendo/ q̄ alius mercator nesciens hunc discursum predicti. ¶ Mercator q̄quid agit in emendo aut vendendo/ facit illud cū suo intellectu et voluntate et memoria: et iō debet vti ipsis potentis secundū ordinationē naturalem ipsius aīe: videlicet q̄ intellectus sit primitiuus intelligēdo: et voluntas cōsequētia eligēdo: et p̄ cōsequēs memoria species cōseruādo: cū quibus fit emptio et venditio in foro: et iō mercator vt artificialiter sciat facere/ ponat suā imaginationē et suū sensum in mercatura/ sine quibus non sunt emptio et venditio. Et hoc sciet facere si sciat se habiturare de subiectis per c. f. g. designatis. ¶ Et in isto passu cognoscat intellectus per quēz modū modū vnus mercator multiplicat magis pecuniam q̄ alter. ¶ In subiecto de e. tractat de homine: et p̄ consequēs de corpore eius. Nam pars illius est. Et quia emptio et venditio sunt necessitate corporis: ideo bon⁹ mercator discurrat suū intellectus per subiectum e. vt de rebus necessariis corporis h̄re noticiam possit. ¶ Tertia sp̄es q̄ta regle c. sunt magna subiecta mercatori mediāte regula h. i. i. Nā eadē mercatura siue res ē p̄i p̄ci et magni secundū locos et t̄pis diuersitatē. Nā res siue mercature h̄nt pl̄ deualore vno tempore q̄ in alio: et plus in vno loco q̄ in altero. Et etiam plus in vno homine causa necessitatis et vtilitatis. In altero autem homine causa boni est et honoris. ¶ Amplius secunda species regule c. mediāte regula g. causat lucrum in emptione et venditione. Proprium enim ad altiores finem se habet q̄ appropriatum. Et idcirco res que proprie est necessaria homi/ magis pl̄ongat a p̄tingētia q̄ res q̄ ē necessaria per accidēs. ¶ Mercatura in hoīe fideli et virtuoso est habitus p̄fect⁹: in hoīe autē deceptore et peccatore ē huius sp̄es p̄fect⁹: et iō q̄ vult eē bon⁹ mercator/ habituet se de virtutib⁹ p̄ illū modū p̄ quē tractat de ipsis in nono subiecto. Nā in mercatura habit⁹ format⁹ ponit cōtate et societate vbiōis: difformatus autē p̄uacionē cōtatis et societatis. ¶ P̄p̄ta alia de mercatura possent dici: s̄z sufficiāt ea q̄ dicta sunt causa breuitatis.

regule c. signatos: q̄ sunt motus/ mobilis/ et mouere/ tpe et loco medianibus. ¶ Nauis i vno tpe ē i vno loco: et alio tpe i altero loco. ¶ Quia geometria et arithmetica descendunt ab arte ista: vt superi⁹ p̄batū ē in suis locis: ergo p̄z cōsequēs q̄ ars nauigatiōis p̄mititue ab arte ista descendit: secundarie a geometria et arithmetica: vt patet p̄ predicta. ¶ Et ad hoc declarādū/ feci hic istā figurā diuisā i quatuor triāgulos: vt in ea patet: et ē p̄finita ex āgulis recti/ acuti/ obtusis.

Sequitur figura nauigatiōis.

¶ Et suppono q̄ in illo loco in quo sunt quatuor anguli acuti/ sit trāsmōtanar portus nauis: et q̄ ibi sit nauis volēs ire per orientem: sed vadit per exaloch: et quam do inuenit per quattuor miliaria/ ipsa quatuor miliaria p̄enes exaloch non valent nisi tria verus orientem. Ratio huius ē: quia in duratione motus primo generatur vnitās siue punctus: et quando nauis inuenit per octo miliaria apud exaloch/ ipsa quidem non valent verus orientem nisi sex. Ratio huius est: quia causatur secunda vnitās: que cum prima causat vnam lineam compositas ex duabus vnitatibus siue punctis. Et quando inuenit nauis plus per quattuor miliaria/ causatur tertia vnitās: et sic causat

De nauigatiōe.

Nauigatio ē ars cū q̄ nante sciunt ire p̄ mare. ¶ Nauigatio q̄dē descendit et orit̄ a geometria/ et motu/ tpe/ et loco medianibus q̄ ad suos correlatiuos p̄ scōam sp̄ez

Xcxi. I. forma de nauigatiōe.

Exaloch

lbrich

vrm

l. m. n. o

rogatio pr vntor

prx mbr

triangulus per duodecim miliaria / ter quater causatur quadrangulus / quater tria. Et sic ostenditur per quem modus in motu navis componitur triangulus et quadrangulus. Per modum que dedimus de motu navis per duodecim miliaria / potest nauta cognoscere quod cundo per exaloch per centum miliaria deviat nauta ab oriente per. 2. 5. miliaria / nauta admittente in quattuor miliaris penes exaloch / vnum miliarium apud orientem / motu navis prius existente per punctum deinde per lineam: et postmodum per triangulum: et post per quadrangulum. Si nauta recedit a portu: et vult ire versus orientem: sed cum vadit per meridiem: ipsa quidem deviat in duplo ab oriente respectu deviationis quam facit: quando vadit apud exaloch. Ratio huius est: quia exaloch consistit in medio orientis et meridiei. Et si nauta vadit per lebeich: sed tamen vult ire penes orientem / causatur deviat in triplo. Et si vadit per occidentem / causatur in quadruplo. Ostendimus modum per quem nauta possunt arbitrari deviationem loci ad quem intendit ire: et motus que dedimus et artis ad cognoscendum deviationem / ostendendo principia generalia sine quibus nauta non potest esse in motu. Que principia sunt hec: videlicet punctus / linea / triangulus / quadrangulus. Et diminutio vnum miliarium quattuor miliarium penes exaloch et duorum octo miliariorum penes meridiem: et sic de alijs. Modo intendimus dare doctrinam et artem per quas nauta sciant cognoscere in quo loco maris est nauta: et hoc intendimus exemplificare / ostendendo quod distat vnum mons ab altero. Suppono quod sit vnum mons penes orientem longe a portu in quo assistit nauta per 4. miliaria qui vocetur. l. talis mons: et quod sit alter mons apud exaloch / distans a portu per. 4. miliaria: et quod ille mons vocetur m. Et quod sit alter mons versus meridiem distans a portu per. 4. miliaria et quod vocetur n. Alterius suppono quod sit alius mons penes meridiem distans a portu per. 8. miliaria: et quod vocetur o. modo querit quod distat l. ab m. et ab n. Et quod distat o. ab l. et ab m. Ad primam questionem et secundam respondemus sic. Figura huius quattuor triangulos / ut patet. 2. 4. 3. componunt septem: videlicet triangulus et quadrangulus habent compositionem: et 7. dividuntur in duas partes equales / qualibet habet 3. miliaria cum dimidio. Unde sequitur quod ab l. versus ad n. sunt miliaria 3. et dimidium / m. existit

te in medio l. et n. Ratione cuius distat l. ab m. per medietatem miliarium. 3. et dimidium. Ad tertiam questionem respondemus sic: de portu versus ad o. sunt. 8. miliaria. et ab l. versus ad n. 3. et dimidium: versus versus portu est: sic multiplicat. 11. et dimidium. Quapropter apparet quod l. distat ab o. per. 6. miliaria minus quarta: et sic soluta est tertia questio. Ad quartam questionem respondemus sic: de portu versus ad o. sunt octo miliaria: et de n. versus sunt duo miliaria minus quarta: et sic sequitur quod m. distat ab o. per medietatem decem miliariorum minus quarta que sunt. 5. miliaria minus octava: et sic soluta est quinta questio. Secundo quod data est ars ad cognoscendum distantias existentes inter l. m. n. et o. motuum per miliaria supradicta: sic potes cognoscere distantias aliorum motuum per miliaria supradicta / multiplicando miliaria per triangulos quadrangulos. Quonia sicut arithmeticus multiplicat numerum / nulliterando ter tria / et quater quattuor: sic nauta potest facere similem modo. Declaratur est ergo per quem modum possunt cognoscere nauta in quo loco maris est nauta / arbitrando distantias penes transmontanas ad orientem / meridiem atque occidentem exaloch / lebeich / malle et greci / respectu loci maris in quo assistit nauta. Et ista doctrina est facilis / brevis / et valde utilis / et generalis / et particularibus applicabilis. Per regulam 3. et per subiectum elementarium cognoscatur quod si motus oritur ab oriente / ipse habet maiorem inclinationem penes exaloch quam penes grecum. Exaloch enim est humidus et calidus. Brevis autem frigidus et humidus / qui causatur a transmontana. Item si ventus dependet ab exaloch / ipse habet maiorem declarationem penes orientem quam ad meridiem: eo quia meridies est calidus et siccus: et sic de alijs suo modo potest dici. Ad huc nauta debet considerare qualitates aeris. Nam si aer est grossus et frigidus / iam significatio est quod ventus oritur a transmontana. Si autem aer fuerit tenuis et humidus / lignatum est quod ventus egreditur ab oriente: sed si aer est humidus et subtilis / lignatus est quod ventus exit a meridie. Si vero aer est siccus, et frigidus / iam signatur quod ventus procedit ab occidente. Subsecundum colores quos habent signant ventos: sicut nubes rubea signat orientalem ventum: et si habuerit colore aureum / signatur ventum meridiana: et si habuerit colore albu / signatur ventum septentrionalis: et si ha-

Decima pars.

buerit colorē nigrū/signat ventum occidentalē. ¶ **Rubres** hō quandoq; est cōposita ex pluribus coloribus: et tunc signat mixtionē ventorū: sedm q̄ est magis de vno colore q̄ de alio/signat magis vnu ventū q̄ aliū. ¶ **Pluuia** quidē scdm illam partē egredit̄ a qua ventum illius signat. Et sic de conuulsationibus et tonitruo suo modo pot̄ dici. ¶ **Fauonius** aque maris motus ventorū circularē signat/vento habente talem assuatiōnez: sicut limax siue testudo habet. Qui quidē ventus est assuatiatus circulariter vt aqua maris ascendit: sicut facit puluis subtilis sup̄ terrā. ¶ **Adhuc** fibulonus sicut est coloratus/propt̄ vntum signat: sicut in nubibus dicitur est. ¶ **De** transmontana et ferro nō oportet loq̄ri: nam de illis experientia habemus: neq; hic est causa querēda quare attrahit ferrum. **Non enim** hic est suus locus: sed potius in naturalibus habet locū: naturali quidē compet̄ ista petere et inquirere. Dum intellectus considerat qd̄ supradictū est de nauigationis/gaudet: q; valde de nauigationis doctrina habituatur̄ ē.

97 De conscientia.

Nonage-
simaepti-
ma forma
de conscien-
tia.

Conscientia est forma cū quā intellectus affligit animam de commissis: scdm qd̄ in subiecto quarto signatum est: q̄ conscientia est forma actiua p̄ intellectū: quo ad volūtātē est electiua: quo ad memoriā est conseruatiua: ideo qui conscientia bene vult vti / deducat ipam per nouū subiectū. ¶ **Conscientia** magna causat a diffinitione malonatus: parua aut a diffinitione minoritatis: tēperata autem et virtuosa a diffinitione equalitatis et virtutis. ¶ **Conscientia** oritur a possibili et intelligere: nō autem ab impossibili et ignorare. Et ideo tractabilis est cuz diffinitione potestatis et intellectus. ¶ **Conscientia** deducta per principia et regulas est cognita: et maxime si est deducta per cōmixtionē principiorū. Nam quodlibet principii declarat eaz quo ad seipm̄: et quo ad alia principia/ratione cuius conscientia clare causat. Et dat pro cōsilio/ vt fiat cōtritiō/ et confessio/ et satisfactio de commissis. ¶ **Conscientia** oritur a correlatiuis principiorū cum amore: et est in tertia specie cum timore et tristitia. In quarta autēz specie subiectū in quo est/ habet cum ipa passionem mediante scōa specie regule e. ¶ **Conscientia** anteq̄ fiat peccatū/ dispo-

nit iusticiā/prudentiā et fortitudinē: post aut peccatum/tristitiā et languores. Et ideo reducenda est ad diffinitionē principii et regulā h. ¶ **Conscientia** cum bonitate et magnitudine atq; persecrancia vniuit. Sed cum malicia et paruitate et inconstancia mouitur. Quapropter reducenda est ad diffinitionē bonitatis/magnitudinis et durationis. ¶ **Conscientia** fortificatur cuz primo subiecto/ obiectādo ipm̄ scdm qd̄ est discursus per principia et regulas. Et sic auget actum suū a qua oriunt̄ contritiō/ et confessio/ et satisfactio. ¶ **Adhuc** per ipsam conscientiam/ a corde suspuria oriuntur: et ab oculis lacryme: et ab ore orationes multe: et hoc p̄ regulā i. signatū est. ¶ **Conscientia** cuz iusticia diuina facit misericordias: et cū magnitudine et eternitate multiplicat illas: cū bonitate aut magnitudine/ et misericordia diuina mediatē/ cū spe/ et penitentiā dat consolationē hominibus. ¶ **Conscientia** non dormit: nec etiā hominē dormire permittit/ ratione amissionis temporis et penitentie. Et idcirco vigilatio/oratio et diligentia cum timore sūt sue p̄ sanguinee siue et vicine. ¶ **Intellectus** sic considerans/ cognoscit conscientiam sic discursam: q̄ conscientia sit discursus per principia et regulas/ est impugnabilis et infallibilis: de cuius cognitione est valde gauisus.

De predicatione. 98

Predicatio est forma cū q̄ predicator informat pplm̄ ad bonos mores sequēdos et vitādos malos: et maxime si ille modus discursus fuerit per principia et regulas huius artis: et etiā p̄ nouū subiectū vt intellectus predicatoris et audientis abundet in magna materia: et talis predicatio valde vtilis et valde facilis est: sicut est valde artificiatā et in magno subiecto edificata et collocata. ¶ **Predicator** sicut artificiatū suū intelligere ad deducendum: sic d; artificiare suā volūtātē ad diligentiā volūtātē audientis: vt sermo tantū valeat p̄ existentiā/ quātū valet p̄ apparitiā. Et hoc p̄ diffinitionē equalitatis intellectus et volūtatis: vt in sermone intellectu et volūtas eqliter q̄seant: aliōqn̄ sermocinator in sermone suo ē habituatur̄ de vana gloria. ¶ **Predicator** d; artificiare memoriā audientis cū artificio sui sermōis artificiatū: si de subiecto predicator predicat cōiuncta i natura p̄ subiectū/ sicut iusticia dei ē magna. ¶ **Misericordia** dei est

Nonage-
simae octaua
forma de
predicatione.

magna: et vna istaru est ita magna sicut altera: ratioe cuius predicator debet existere in gaudio et timore/mediate iusticia/prudentia et spe. Et talis habitus firmior et amoris audientiu/est valde rationabilis et amabilis: sicut est valde intelligibilis. ¶ Predicator sic debet agere in predicatione/ sicut facit intellectus in inueniendo ea de quibus scientia est: intellectus enim facit scientiam de sensitiuis in imaginatione extra sensum. ¶ Adhuc facit scientia/ de intelligibilibus in semetipso extra imaginatione. Sic predicator debet descendere ad sensum/ dādo ei experientias sensibiles: et postmodum debet ascendere ad imaginatione/ dādo ei experientias imagiabiles. ¶ Adhuc deinceps ad intellectu ascendere debet/ dādo ei experientias de intelligibilibus. Et sic de voluntate et memoria potest dici suo modo. Si aut hoc non facit/ suu quide sermone obscurat et confundit: eo qz in memoria audientiu labilis est/ in intellectu ignotus est/ et in voluntate neglectus talis predicator siue sermo.

¶ In euacuatione tertie figure da exemplum euacuandi cameram: et id sermocinator debet euacuare/ simili modo dictiones siue propositiones in themate positas. Et etiā debet querere mediuz faciedi conclusiones per illu modum qui datus est in multiplicatiōe q̄rte figure: nā per talia intellectus audientiu firmior est per intelligere. q̄ per credere auctoritates sanctoru: eo qz credendo intellectus agit extra suu actū naturalem qui est intelligere. Nam vnūquodqz magis gaudens et contentum/ est quando suo proprio actu vti potest: et sicut de intellectu dictū est/ ita de voluntate et memoria dici potest suo modo. ¶ In geometriā dicitur per quē modū facit demonstratiōnes. Similiter in arithmetica dā exempluz per quē modū arithmeticus numerat vnitates. ¶ Adhuc in rhetorica dictū est per quē modū rhetoricus ornat sua verba: et ideo sermocinator in sermone suo debet habere habitum geometrici/ arithmetici et rhetorice: vt illis sit habitatus et illuminatus/ euz quibus ha bituet et illuminet intellectum audientiu. ¶ Predicator debet esse theologus/ vt sciat loqui de deo/ et etiā philosophus/ vt sciat effectum applicare ad primam causam discurrendam per subiecta c. d. e. f. g. i. k. signata. Et si predicator hoc scierit facere/ magnas atqz latam materiam predicandi habebit. ¶ Predicator iu sermone debet diffinire membra siue

siue partes sui thematis/ sui sermonis. Nam per diffinitionem populus cognoscit diffinitum. ¶ Adhuc debet considerare per quē modū est circumstantia per principia regulas/ sicut datum est exempluz in centū formis. Et per tale modū intellectus predicatoris et audientiu habebit magnā requie. Quoniā deus est euz magnitudine intelligibilis/ amabilis/ et rescolibilis: ideo predicator debet dare magnā noticiā de deo/ vt multū intelligatur/ ametur et recolatur: et hoc potest facere cū mixtione principiorum et regularu: et etiā cū primo subiecto. Si aut hoc non facit/ suus quide sermo imperfectus et labilis erit. *Tria loca sunt quorum vnus est omnimode perfectus absqz aliqua imperfectione: et ille est eterna et infinita gloria. Alio est totaliter imperfectus: et ille est infernus in quo est pena sempiterna. Tertius autem est primus perfectus et partim imperfectus: et ille talis est iste mundus: et ideo predicator dicit istos tres locos recitare/ et declarare/ et dicere quid sunt/ qd habet in se/ et ppter quid sunt/ et quā vultate habent in se. Locus enim omnimode perfectus totaliter est amabilis/ imperfectus penitus est odibilis. Qui autem partim perfectus/ et partim imperfectus/ in parte q̄dam amabilis est ratione siue perfectio nis/ et in parte odibilis ratione siue imperfectionis. ¶ Mā sic intellectus p̄ se dicit/ cognoscit per quem modum sermocinator potest suum sermonem reducere ad artē predicandi/ vt artificialiter et facilius sciat facere sermones: sicut nos fecimus vnā partem sermonandi in qua sunt centum et octo sermones constituti siue facti artificialiter.*

Tria loca

De oratione.

Cix. forma de oratione.

Ratio est forma cū q̄ orator loquitur de deo sanctifice. ¶ Qui bene vult orare/ disponat se in bono scōz nonis/ subiectū. Nā deus dignus est vt honoretur cum virtutibus: nō autem cū vitijs. ¶ Orator siue cōceptator orat siue contemplat deū ad similitudinē euacuationis tertie figure: sic vt ipsa oratio est signata in ipsa figura p euacuationē dicēdo sic. O dñe deus bonez magnifice: post q̄ in te tua altissima bonitas/ magnitudo habet altissimā cōcordatiā/ diffinguedo et cōcordando naturaliter: et tua bonitas et magnitudo sunt i te rōnes: et

Præparator de bry in Thro. et phur

In autor Compositus . . . 108. sermonis

Decima pars.

produca boni magni naturaliter: sic de tua altissima bonitate z magnitudine q' producias in mudo moraliter siue effe ctive multa bona z magna/cum quibus tuis populis sit bonus z magnus/te be neducdo z magnificando/z tecu concordantia habedo. Quonia tu dñe es essentia z substantia/q' tua bonitas z magnitudo hnt correlatiuos bonos z ifinitos ad iuicem distinctos/ vt apparet in te. Qm tu dñe es bonus: z magn' creator. idarco placcat tibi q' tuus populus sit in te bonus z magnus laudator: z seruitor: vt tu habeas populū tuū bonū z magnum in moribus differentibus z concordantib'.

¶ Orator siue cōtemplator: postq' euacua uerit camera b. c. euacuet cameram b. d. zc. O dulcissima bōitas/in subiecto eter no existens distincta diffusionē: atq' ab omni cōtrarietate remotā: z eo de te ipā primitiua z eterna sine aliqua subiectio ne: sic de tua benignitate z eternitate q' defendas populū tuū a penis sempiter nis.

¶ Cōtemplator siue orator postq' euacua uerit totā tertā figurā ab vno die in alium successiue: deinde transeat ad multiplicatiōē quarte figure/cōtemplando z orado p' modū ipsius figure: videlicet p' colūā b. c. d. z sic de alijs/cōsiderā do mediū naturale existēs inter subiectū z predicatū: dicat sic. **O reuerenda bonitas postq' naturaliter es bonā bono magnoz eterno in te/z de te sine aliquo alio tibi preiactente:** igitur habes ne tuū populū in obtuione: videtur q' sic. Nam in mudo plus est de malorū de bono.

¶ Magnitudo quidē malicie magis durat/ q' magnitudo bonitatis absit do mine: eo q' de tua benignissima bonitate z magnitudine fuit deducere tuū populū in tēpore: q' non erāt: vt ipe in eternū te collaudat/ benediceret z magnificaret.

¶ Orator euacuet sic camera b. c. t. b. dicendo. **Domine deus altissime/ tua bonitas magna est tibi ratio/z bona z magna ratio/ distinguendo vt pducas bonūz magnū a te distinctū correlatiue:** nō aut quod ad essentiā bōitatis z magnitudinis: eo q' essentia tua vna est. Et q' hoc ita ē: ergo tua altissima pductio descedat ad nos benigniter z magnifice nobis declarādo z mōstrando bonūz malūz: z in magnū bonum nos inducat: z a magno malo nos defendat.

¶ Orator sic orās/ iā vñ obiectū obiectādo possit: sic cur intellect' q' nō pōt intelligere alias species/ dum intelligit illas q's inuenit.

¶ Et hoc passu cognoscit intellect' per quē modū orator pōt cogere suā animā:

z ligare illā cū summo obiecto artificialiter z continue dū orat. Et intellect' recordatus ē arte philosophiē amonū quā fecim': q' esset bonū si affociaret pdictam oratiōē/ siue cōiūgeret cū ea. **¶ Ampli orator imploret z bñdicat deū p' illū modū p' quē deus ē discursiue in primo subiecto.** **Deus enim non exaudit peccatores cōtra suas tones:** neq' eū cōtra earum relatiōes: q' iniuriaret sibi ipsi: q' ē impossibile. **¶ Et in isto passu cognoscit intellect' q' cū peccator orāo sine p'scientia z cōtritiōe nil boni ipetret oratiōe sua/ alio eū deridet z blasphemāt.**

¶ Iterum cōtemplator siue orator rogat deū recūdū q' ipse ē prima cā/ subiectis designatis per c. d. e. f. g. i. h. z etiā p' R. quo ad virtutes. Nā p' cognitiōez causē cognoscitur effect': z eoduerio.

¶ Et in isto passu cognoscit intellect' q' subiectū oratiōis ē valde magnū z diffusum.

¶ Orator/ i tua oratiōe dilige plus deū q' te meipm z etiā q' alia: et si hoc facis/ iustus es et prudēs: z de charitate z sanctitate habitatus. Qui habitus est amicus tuus in oratiōe/ instantū q' mediante ipso tua oratio venit ad p'fectionē. Si aut hoc nō facis/ nullū quidē amicū habes: imo de' est tuus inimic': eo q' eis iniuriā facis.

¶ Orator/ qñ orabis p' cōmissis/ iusticiā dei tecū tēhas diligēdo: nō aut odiēdo: q' si sic/ misericordia dei non posset esse tua amica: eo q' inult' esses: z tuus habit' esset crudelis: z a ipe/ z charitate plongat': z etiam tuū amare in odire esset puer sum: de quo odire eses in eternū habitus.

¶ Cōtemplator siue orator si non potes intelligere z attingere altitudinem diuinarum rationum z suoz actus/ ora credēdo. Nā vltra posse/ nullū reprehensibile ē. Uerūm tale intelligere est possibile. Tale aut credere i tua oratione erit: amic': z maxime tuū intelligere: si ipsum h'fe potes.

¶ Orator/ in tua oratiōe excita tuā cōsciētā: z discurre ipsam p' principia z regulas: et si hoc facis/ cū ea ipetrabis p'itiōē. **¶ Et si discurras z ritionē p' principia z regulas/ impetrabis motū a corde a q' egredient' gemitus z suspiria: z a corde ad oculos aqua ascēdet/ madefaciēdo tuā faciem z tuas man' z vestes: et illā aquā senties calidā: q' a calido z feruēte fonte oritur: et illa aq' sancta parabit tibi confessionē.** **¶ Et si p'fessionē discurris p' principia z regulas/ ipsa duet te ad satisfactiōē z penitētā: q' quidē cōiūget te cū deo i gloria sempiterna.**

¶ Orator/ i tua oratio ne cōsidera aduersitates z p'prietates

b. c.

b. c. d.

quas dedit tibi per suū amorē. aduersi-
tates/ vt habeas patientiā sub sua iusti-
cia. prosperitates/ vt habeas charitates
sub sua gratia. Et postq̄ p vniū z cūq̄z
amozēz sunt ubi date p prosperitates z ad-
uersitates/ benedic/ lauda z dilige diui-
ni amorē: z ei gratias sp̄ plurimas red-
de. Nā cui realī amore deus ipsas in te
amat: et si tu eas in deo amas/ tu' amor
procurabit quidē in gloria eterna semp-
ternū amare. ¶ O orator si tu' intellect' ē
impeditus p tuū sensuz z imaginatione/
ascēde ad primū subiectū/ orādo: z discurre
te ipsum extrā sensum z imaginationē.
Aut si vis descendere ora mediāte sensu
z imaginatione/ discurredo orationē p
subiecta designata p s. Et tūc tēpōis vi-
debis q' forme inferiores nihil possunt
cōtra superiorē in orationē: et de ista do-
ctrina multū gaudet intellect'. ¶ O orator
discurre p nonū subiectū tuā oratio-
nē/ intelligēdo/ amādo/ z recolendo/ z ti-
mendo/ sperādo/ z gratias reddendo: et
non quiescas donec a corde tuo suspiria
egrediantz: z lachryme emanēt: si autem
absq̄ p̄dicta descas/ iā bonus z magnū
orator es. ¶ O orator adiuuā te cuz hoc
qd̄ dicitū est in centū formis/ discurredo
vnā formā: z postmodū alias: z discurre
quālibet formā p principia z regulas: et
sic habebis magnū subiectū ad inueniē-
dū multas novas orationes. ¶ O orator
ora pro populo. Naz vniuersalis oratio
multū placet deo: deinde ora p te: z pro
amico tuo: z p mortuis. Et hoc artificia-
liter: vt supradictū est: vt tua aia de bōa
z magna oratiōe sit hituata: z cū tali ha-
bitu sit cū deo p̄tēz/ ligata z p̄catenata.

De memoria per principia deducta.

Noniā memoria ē ita pfectā
potentiā: sicut intellect' z vo-
lūtas/ de quibus pfecte p-
tractauimus in mixtiōe p̄i-
cipiorū: idē de ipsa hic volu-
mus tractare pfecte/ discurredo ipsaz p
principia z regulas: vt illā pfecte cogno-
scamus: et etiā vt demus doctrinā: vide-
licet q' sicut cā discurrem' p principia z
regulas: sic q̄libet forma cētū formarum
pōt discurre p principia z regulas. ¶ De
moria sicut ē bona naturaliter p bonitā-
tez: sic moraliter sua bonitas est ei rō q'
recolat bonū recolibile obiectiue. ¶ De
moria p magnitudinē ē magna rōne cur-
sus sua magnitudo est ei rō q' agat ma-

gnū recolere/ cū quo recolat magnū re-
colibile siue obiectū qd̄ idē est: sicut cap-
patus hz vnū habitū p cāppā/ z p tunicā
aliū cū qua est tunica: sic memoria per
duratōnē hz vnā cōditionē: et p potestā-
tē aliā. Nā p duratiōnē facit durare suū
recolere: z tractat q' p̄terit: z p p̄tē hz
aliā p̄ditionē: z tractat q' d' p̄bitū. ¶ Me-
moria vnā cōditionē hz cū intellectu: tūc
cū volūtate. Nā p intellectū recipit spe-
cies desideratas aut oditas: et p illum
modū p quē recipit species a volūtate/ p
eūdē modū ei reddit. ¶ Memoria est ha-
bitus virtuosus naturaliter/ cō q' natu-
raliter recolit obiectū virtuosē/ moraliter
hz habituz virtuosuz. Qñ autē recolit
habitū vitiosuz/ hz habituz vitiosuz per
accidēs. ¶ Memoria p veritatē ē vera: z
p eā vere attingit obiectū recolendo: qñ
attingit ip̄suz respectu finis/ est habit'
iustus z verus: qñ autē attingit obiectuz
cōtra finē/ tūc ē habit' iniustus z fal-
sus. ¶ Et i illo passū cognoscit intellectus
per quē modum causantur virtutes z vi-
tia. ¶ Memoria cum gloria habet delez-
tationē/ recolēdo: z cū pena habet tristi-
ciam. Item quando appetit recolere: et
nō potest recolere/ hz penam cum qua ē
habit' passiuus z priuatiuus. ¶ Memoria
cum differentia recolit diuersimode
obiecta: nam sicut intellectus cognoscit
differentias obiectorum: sic memoria re-
colit illas. Ratio huius est: quia differē-
rentia est ita generale principium siue
instrumētuz memoriē sicut intellectū.
¶ Memoria ratiōe concordante cōcor-
dat in obiecto cum intellectu et volunta-
te/ recolendo obiectum / intellectum/ et
amatam / aut oditum/ vt obiectum pa-
tietur per istas potentias in eodez tem-
pore. ¶ Memoria cum contrarietate cō-
tradicit quādoq̄ intellectū z volūta-
tē/ non reddendo eis species quas appo-
tunt recuperare: quia non est disposita
ad reddendum species: aut intellectus
z voluntas nō appetunt recuperare: qz
memoria nō reddit eis p illum modum
p quē intellectus z volūtas tradiderūt
eis: aut intellectus est lētus: z volūtas ni-
mis p̄p̄ta/ z cōuersa: aut intellect' ap-
petit vnā speciē/ z voluntas alias. ¶ In
in principio agit recolēdo: z memoria ē
sua forma siue instrumētū cū quo reco-
lit obiectū: et ipsum obiectū est subiectū
siue materia: recolēs autē est suus finis: et
qñ ip̄sum recolere impedit/ memoria qd̄
de patit' z p cōsequēs agēs. ¶ In memo-
ria memorari est medium inter memos-
rantem et memorālē/ cū quo memoria ē

Prati

Sap.

volunt

vrit

Gloria

Diff

vn̄iue / falsū
v ratio d' v pla-
rit /
Conor.

Contra

Princip

Mrdm

G.

100

Et est ma-
forma de
moria p
principia
deducta.

Bon

Mag

Decima p ars.

memorablez coniungunt. supposito qd mensuratio sit per recta linea equaliter terminata inter memorante z memoralem. ¶ Terminis memorie sunt tres: videlicet potentia/obiectus z actus: extra istos/memoria non habet posse. Et p finem pationis/memoria est habitus p uatus: sicut deficientibus actu z obiecto ad eam: sicut deficientibus luce z colore ad oculos: sicut aut vltimus memore est recolorere recolibile. ¶ Memoria rone maioritatis vna est maior alia per essentiam siue per quantitate. vna em memoria hz maiorē actū q̄ alia. ¶ Uterius qm memoria habet maiorē actū/ipsa quide est maior habitus/non dico q̄ sua essentia crescat aut decrecat: eo qz non est diuisibilis neqz corruptibilis: cum sit potentia spūalis: sed cū homo agat cum memoria ad placitū est maior: sic tñ ea quādoqz recollit multū: quandoqz parū. ¶ Memoria naturaliter z equaliter existit inter intellectū z voluntatem: vt equaliter recipiat z reddat species intellectas z dilectas: verūtamē quādoqz recipit species dilectas nō intellectas. Et hoc est qn credit/z non intelligit ratione placiti agēti: qui magis desiderat credere q̄ intel ligere. ¶ Memoria cū inuoluntate est circa nihil: vñ sequit qz qn ipsa obliuiscit/ est habitus p uatius rone inuoluntatis.

subiecto z in obiecto. ¶ Per primā speciem regule d querit/memoria de quo est: Et est rñdendū qd est de seipsum creata est. Et ipsa quidem nō est genitrix nec facta ex aliquo et preeistente. ¶ Per scōdam specie queritur/memoria de quo est: Ad qd dicendū est qd est de ius ipseificis materia z forma/ cū qd agit per suam specie. ¶ Per tertiā specie euide regule querit/memoria cui est: Et respondendū est qd ipsa est subiecti in quo est: sicut pars est sui totius naturaliter aut moralit/sicut cappa cappati. ¶ Per primā specie regule e. querit/memoria quare est: Ad qd rñdendū est qd ipsa est constituta ex sua forma z materia. ¶ Per scōdam specie euide regule querit/memoria que est: Ad qd dicendū est qd illa est vt entia sint recolta. ¶ Adhuc est vt de pteritis hō possit habere eam. ¶ Per primā specie regle f. querit/vtrū memoria habeat quantitate cōtinuā: cū ipsa non sit linealis: Cui rñdendū est qd sit. ¶ Per potentia spūalis z finita est z indiuisibilis. Omne qdē ens finitū est q̄tū. Et si aliqd ens ipūale ē finitū/ ipz qdē est q̄tū: quare p̄z qm memoria hz q̄tūz cōtinuā. ¶ Per scōdam specie querit/vtrū memoria habeat q̄tūz discretam: Et rñdendū est qd si vt p differētiā suos correlatiuos supradictos habere possit: p memoratiū em hz vñū correlatiū: z per memoriale hz alterum. z per memorare habet alterus. Qui autem dicit memoria nō habere istos correlatiuos/ dicit quide eā esse vacuatā z indigentē natura sua: qd est impossibile: quare p̄z qd memoria hz q̄tūz discretam rone correlatiuoz. ¶ Per primā specie regle g. querit/ que est ppria qualitas memorie: Et rñdendū est qd ē sua recolibilitas sicut in hōie risibilias. ¶ Per scōdz specie querit/ qd est appropriata q̄litas memorie: Ad qd rñdendū est qd ē habitus moralis: videlicet iusticia/ spes etc. aut inuiriā etc. aut grāmatica etc. aut militiā etc. aut agriculturā etc. ¶ Per regulam h. querit/vtrum memoria sit in tempore: Et respondendū est qd sic eo quia noua est mediante motu subiecti in quo est: sicut anima mota in corpore mobili. Et sic de alijs speciebus regule h. potest dici suo modo/ quas habet per c. d. f. designatas: quarum declarationē dimittimus arulle bene intuenti causa breuitatis. Cum memoria non habeat superscificem/ queritur vtrum ipsa sit in loco: Et respondendū est qd sic sicut pars est suo toto sine cōtactu: sicut in corpore ele

D. Primi
Mnt
Ros.
F.
Fur
fimm
F.
Com
Dvt

De memoria per regulas deducta.

Decima quinta pars decie partiu principalis de memoria per regulas deducta.

¶ Queritur/vtrū memoria citius recipiat species ab intellectu q̄ ipsa volūtate: Et rñdendū est qd sic ratio huius est/ eo qz intellectus facit scientiā: z volūtās hz deliberationē rone sue libertatis. ¶ Per primam specie regule c. querit/ qd est memoria: Et dicendū est qd est potentia cui pprie competit recolorere. ¶ Per scōdam specie querit/ quid habet memoria in se cōessentialiter: Ad qd dicendū est qd ipsa habet suos correlatiuos: videlicet memoratiū/ memorabile et memorare. ¶ Per tertiā specie querit/memoria qd est in alio: Et est dicendū qd ipsa est in bonitate bona obiectiue/ supposito qd intellectus z volūtās quiescat in illo obiecto. Et est i malicia mala/ posito qd voluntas diligit illū malū. ¶ Adhuc memoria est in subiecto habitus cū quo cōstodit sciētū. ¶ Per quartā specie queritur/ qd hz memoria in alio: Cui rñdendū est qd hz in bono obiecto bonitate/ et in magno magnitudine etc. cū hz actū in

fimm
Matio
Agnali
Miw.

em se
hm se
est in alio
vt in alio

G.
Pro.
App.
H.
c r f k

Terminij Mmw. rix tri. f. Potentia obiectum Actus

metato in q̄ sunt elem̄ta cōposita absq̄
 contactu: contactus quidē impedit cōpo-
 sitionē: vt p̄tz in monte denarioꝝ ⁊ lapi-
 dum: qui quidē nō est cōpositus sed ag-
 gregatus. ¶ Querit̄ per p̄imā speciem
 regule R. quomodo possit homo dispo-
 nere memoria ad recolēdū q̄ ipse optat
 recolere: nō pōt illō recolere: Et r̄ndē-
 dū ē q̄ mod⁹ p̄sistit in B. videlz q̄ hō ap-
 plicet diffinitiones principioꝝ ⁊ species
 regularū ad similitudines quas optat reco-
 lere. Nam sicut intellectus per similitu-
 dine attingit similitatū: sic memoria p̄ si-
 militudine recollit obiectū desideratū.
 Nam si q̄s videt aliquē hostem similit̄ fi-
 lio suo/ ipse tam cito recollit filiū suū per
 similitudine illius. ¶ Per sc̄dam speciez
 R. querit̄/ memoria cum quo obliuiscit?
 Ad q̄ r̄ndēdū ē q̄ cū minoritate discursu
 sa per oia principia ⁊ species regularū.
 Nam sicut maioritas confat habitū po-
 sitiuū: sic minoritas p̄uatiuū suo modo.
 ¶ Mixtū ē de centū formis: et data ē do-
 ctriā p̄ quā artūsta sciat discurrere quā-
 libet formā per principia ⁊ regulas hui⁹
 artis. Et in fine formarū ostensiuū est p̄
 quē modū artes liberales per hanc arte
 faciliter addita possunt.

alias q̄stiones peregrinās que p̄nt solui
 sc̄dm modū per quē soluem⁹ alias que-
 stiones. ¶ Ratio quare transmittemus
 aliquas q̄stiones ad sua loca est: quia
 euitamus prolixitatē: ⁊ q̄ illi qui sciunt
 istam arte poterūt illas soluere per eaz
 loca in quibus solutiones earū sunt im-
 plicate. ¶ Item dicimus q̄ per q̄stio-
 nes quas faciem⁹/ dabimus doctrinā
 ad faciendū q̄stiones/ abstrahēdo il-
 las a significatis regularum.

Tabula sunt. lxxiij. colū-
 ne: ⁊ q̄ euitamus prolixitatē
 ideo nolūm⁹ facere q̄stiones.
 De oibus colūnis: sed tantū
 modo. de septē colūnis per
 q̄s dabimus doctrinā ad faciendū ⁊ sol-
 uendū q̄stiones per oēs colūnas tabule.

De questionibus prime col-
 lumne. B. L. D. L.

Et ista columna iam feci-
 mus q̄stiones: vt p̄tz in
 tabularū qua probam⁹ q̄
 mundus non est eternus.
 Sed vt videat q̄ columna
 est generalis / volum⁹ ite-
 rare eā/ abstrahēdo ab ea aliquas que-
 stiones. Et sicut ipsa ē generalis: sic alie
 columne sunt generales. ¶ Per camera
 b. c. d. querit̄/ vtrum sit aliqua bonitas
 infinita ⁊ immensa per bonificationem/
 sicut eternitas per durationē: Et r̄ndē-
 dū est q̄ sic/ alioquin eternitas nō esset
 tota bona/ neq̄ tota magna: q̄d est im-
 possibile. ¶ Querit̄/ quid est infinita et
 immensa bonitas: Et r̄ndēdū est q̄ est
 essentia habēs in se multos/ infinitos ⁊
 immensos correlatiuos per sc̄dam spe-
 ciem c. signatos. ¶ Querit̄/ infinita ⁊ im-
 mensa duratio de quo est? Et r̄ndēdus
 est p̄ primā ⁊ sc̄dam specie regule b. ⁊ p̄
 sc̄dam regule c. Et ad hoc testat regulā
 b. q̄ ipsa est de correlatiuis eternis boni-
 tatis ⁊ magnitudinis/ sine qb⁹ eterni-
 tas non potest esse infinita et immensa
 b. c. t. b. ¶ Vtrum bonitas possit esse ma-
 gna sine distinctione: Et respondendū
 est q̄ non eo q̄ non esset naturaliter ra-
 tio bono q̄ ageret bonum: cum in omni
 agere oporteat esse distinguere. Querit̄-
 tur/ quid est magna distinctio bonitatis?
 Et respondendū est q̄ illa est de suis
 correlatiuis in quibus est substantia: ⁊
 cum quibus habet naturam: ⁊ est essen-
 tia p̄fecta b. c. t. c. ¶ Vtrum bonitas possit
 esse, magna sine concordantia? Et res

¶ ista pars .17.
 vndecime
 partis: p̄t
 cipalis de
 q̄stionib⁹
 prime co-
 lumne. B.
 C. D. T.
 vtrum

¶ Undecima pars
 principalis.

De vndecima parte princi-
 pali que est de questionibus.

Ec pars in
 sex partes siue lo-
 ca diuidit̄. ¶ Prima
 pars ē de q̄stionib⁹
 quas faciem⁹ p̄ ta-
 bulā. ¶ Sc̄da pars
 est illa quā facie-
 mus de q̄stionibus
 per euacuationem
 tertie figure. ¶ Tertia pars est quā fa-
 ciemus de q̄stionib⁹ per multiplicati-
 onē tertie figure. ¶ Quarta est de que-
 stionib⁹ quas faciem⁹ p̄ mixtionē prin-
 cipioꝝ. ¶ Quinta est de q̄stionib⁹ q̄s fa-
 ciemus p̄ nouē subiecta. ¶ Sexta est de
 q̄stionib⁹ centū formarū. Verūtamen de
 q̄stionib⁹ aliq̄s hui⁹ ⁊ aliq̄s trāsmite-
 rem⁹ ad loca hui⁹ libri: in qb⁹ solutiones
 earū sunt implicate et signate: ⁊ in illis
 quas soluem⁹/ docebim⁹ practica huius
 artis: ⁊ dabimus doctrinā ad soluendū

quid
 de quo

Rubrica
 vndecime
 artis p̄t
 palis.

De q̄stionib⁹ p̄ tabulam.
 De q̄stionib⁹ 3. fig. - 102
 Mixtio principioꝝ - 102
 nouem subiecta - 103
 Centū formy

Undecima pars.

spondendi est qd nō. Nā sicut cōtrarietas se habet ad nō esse: sic concordantia ad esse. Querit̄: quid est magna magnitudo bonitatis? Et rñdendū est qd est vt ipsa habeat correlatiuos ei naturales b. c. t. d. ¶ Querit̄: vtrū angelus sit maior celo? Et rñdendū est qd sic. Ratio huius est: qd angelus habet correlatiuos cū qb' obiectat deū: celi vero nō. ¶ Querit̄: qd est magna cōtrarietas celi? Et rñdendū est qd est immobilitas quā habet/posito qd ipm nō moueat se. Sicut ignis haberet magnā cōtrarietate: si per suā leuitatē nō posset per semetipm se mouere. ¶ Querit̄: de quo est magnus motus celi? Et rñdendū est qd est de suis correlatiuis per scām speciez regule c. designat̄ b. d. t. b. ¶ Vtrū i eternitate sit differētia? Et rñdendū est qd sic: vt ipsa possit habere suos correlatiuos sine qb' non haberet naturā/ neq; bonitatē infinitam. ¶ Querit̄: bonitas motus celi de quo est? Et rñdendū est qd ipsa est de se ipsa: vt per suos correlatiuos signatū est b. d. t. c. ¶ Vtrū diuina bonitas et diuina magnitudo concordent? Et rñdendū est qd sic: nam sine concordantia diuina bonitas nō haberet infinitā magnificationē neq; diuina magnitudo infinitam bonificationē. ¶ Querit̄: quid est magna cōcordantia diuine eternitatis et diuine bonitatis? Et huic dicendū est qd est essentia suozū correlatiuozū: videlicet bonificatiui / eternificatiui qd pueniunt in vno nūero: et bonificabile et eternabile i altero: et bonificaret eternare i altero. et infires pueniūt i vna cēntia boitat' / et eternitatis essentialiter b. d. t. d. ¶ Vtrū iter diuinā bonitatē et eternitatē sit p̄rietatē? Et rñdendū est qd sic/ supposito qd eternitas impediatur bonitatis actum suum: et eōuerso: qd est impossibile. ¶ Supposito qd inter diuinā bonitatē et eternitatē esset cōtrarietas: querit̄: illa p̄rietatē de quo esset? Et rñdendū est qd ipsa esset de principijs p̄uatiuis existētib' cōtra correlatiuos positiuos bonitatis: et eternitatis: qd est impossibile: et contradictio manifesta b. t. b. c. ¶ Vtrū in simplici essentia bonitatis possit existere differentia et concordantia? Et rñdendū est qd sic/posito ipsa bonitas habeat suos correlatiuos per scām speciez c. signatos: qui quidē per differentia sunt plura: et per cōcordantia sunt idem per essentia. ¶ Querit̄: quid sunt differentia et concordantia in essentia bonitatis? Et respondēdū est per tertiā speciez regle c. qd ipse sit id qd ipse sunt: adhuc sunt ipsa-

met bonitas b. t. b. d. ¶ Supposito qd mūd' sit etern' vtrū i sua bonitate possent eē inuicē differētia et p̄rietatē? Et rñdendū est qd non: nulla cū bona differentia coram cōtrarietate eterna stare possent. queritur/ bona differētia de quo est? et rñdendū est qd ipsa est de correlatiuis per scām speciez d. designat̄ b. t. c. d. ¶ Supposito qd mundus sit eternus: vtrū in sua bonitate eterna possint esse inuicē concordantia et cōtrarietas? Et rñdendū est qd nō: aliter em concordantia haberet bonum actū concordantia et cōtrariandi ab eterno et in eterno: et etiam cōtrarietas: qd est impossibile. queritur/ quid est magna p̄rietatē bonitatis? Et rñdendū est qd est videlicet qd bonitas sit in subiecto naturali/ qd sit habituatū de morali malicia: sicut in hoīe peccatore c. d. t. b. queritur/ quid est magna differentia eternitatis: et rñdendū est qd est illa quaz habet eternitas per suos correlatiuos. queritur/ magna differentia eternitatis de quo est? et respondēdū est per primā speciez regule d. qd ipsa est de seipsa. Nam eternitati nulla causa potest esse p̄ciacens c. d. t. c. queritur/ quid est magna cōcordantia te li? Et respondēdū est qd sui correlatiui cūz quib' est hoc qd est: et mouet seipm. Querit̄: magna cōcordantia celi de quo est? Et rñdendū est qd ipsa est de suis correlatiuis cum quib' habet motum/ et naturā: et mouet et naturat omnia corpora inferiora c. d. t. d. Queritur/ quid est magna cōtrarietas prudentie et luxurie? et rñdendū est qd est moralis cōtrarietas. queritur/ de quo durat moralis cōtrarietas? Et rñdendū est qd ipsa durat de habitibus positiuis et p̄uatiuis ad inuicem resistentibus in subiecto in quo simul non possunt stare c. t. b. c. ¶ Vtrū iusticia et prudentia habeat magnā differentia et concordantia? et respondēdū est qd sic: eo qd causant magnos actus per magna merita. ¶ Queritur/ quid est magna differentia et concordantia iusticie et prudentie? et respondēdū est qd magni relatiui cum quibus differunt et cōcordāt c. t. b. d. ¶ Vtrū in essentia magna possit esse differentia et cōtrarietas? Et respondēdū est qd sic/posito qd essentia sit composita: sicut essentia hominis et elementozū. Sed in essentia simplici nequaquā c. t. c. d. ¶ Posito qd in magnitudine simplici essent concordantia et cōtrarietas: queritur/ quid esset illa magnitudo? Et respondēdū est qd esset essentia impossibile.

c.

d.

b d t c

b d t d

b + b c

b + b r f

b t c d

c d t b

c d t c

c d t d

c t b c

c t b d

c t c c

Queritur in igna concordantia z contrarietas de quo sunt? Et huic dicenduz est per primam speciem regle d. qd est de se ipsis. Nam supra magnitudine nullum eno preiacet d. t. b. c. **U**trum in eternitate sint differentia concordantia? et respondenduz est qd sic nam alias in eternitate bonitas no esset ratio qd ipsa ageret bonum. Namqz eternitas sine cocordantia haberet aliquid cum quo distaret a contrarietate? ocoisitate: qd est impossibile. Queritur/differentie cocordantie existentes in eternitate de quo sunt? et respondendum est qd ipse funt de suis correlatiuis per primam speciem z scdam regule d. **Q**uerit/ quid sunt in eternitate differentia z cocordantia? Et rndenduz est qd ipse sunt ipsamet eternitas d. t. b. d. **U**trū in eternitate possit esse inuicē differentia z contrarietas? Et rndendum est qd no: qz si sic/ eternitas esset composita ex pluribus essentis contrariis z corruptibilibz: vt pr in elementis. **P**osito qd celi esset ex pluribz essentis contrariis: querit de quo esset sua duratio? Ad qd dicenduz est qd ipsa esset ex habitibz posituius z priuatiuis qd est impossibile d. t. c. d. **P**osito qd in essentia angelicā esset cocordantia et contrarietas: queritur/duratio angelica de quo esset? Et rndendū est qd ipsa esset de suis contrariis: qd est impossibile. queritur/ quid est duratio angelicā? Et respondendum est qd est cocordantia ab omni contrarietate remota t. b. c. d. **Q**uerit/ ytrum differentia possit esse subiectum cocordantie z contrarietatis? et respondendū est qd no: eo qz cocordantia se habet ad esse: contrarietas autē ad no esse in subiecto in quo sunt. queritur/ quid est differentia in cocordantia z contrarietate? Et rndenduz est qd differentia in cocordantia est principium positiuum: z in contrarietate priuatiuum. **Q**ueritur de quo durat differentia? et rndendum est qd ipsa durat de suis correlatiuis cocordantibus per essentia ab oibz contrarietate remota.

De questionibus secunde columnę. E. D. E. T.

Queritur/ que est magna potestas eternitatis? et respondendum est qd est potestas infinita z eterna/ vt per suos correlatiuos signatum est. querit/ de quo est magna ptas eternitatis? Et rndenduz est qd est de eternis correlatiuis. Magna ptas eternitatis quare est? z rndendū ē qd est

ex eo qz eternitas pot habere infinitos z eternos correlatiuos c. d. t. c. **Q**uerit/ quid est infinita cocordantia eternitatis? et rndendum est qd ipsa est infinita essentia z eterna. querit/ infinita z eterna essentia de quo est? Et rndendū est qd ipsa est de infinitis et eternis correlatiuis/ sine quibz non posset esse infinita z eterna c. d. t. d. **S**upposito qd in eternitate esset contrarietas: querit/ qd esset illa contrarietas? et rndendum est qd ipsa esset infinita z immensa essentia/ ex contrariis infinitis z eternis constituta. querit/ magnitudo eternitatis de quo est? Et rndendū est qd est de suis correlatiuis sine quibus sua magna magnitudo est finitaz ocoisla c. d. t. e. querit/ qd est magnū principū eternitatis? et rndendū est qd est essentia eterna z infinita. querit/ magnū principium eternitatis de quo est? Et rndendū est qd est de suis correlatiuis infinitis et eternis. querit/ principū infinitū z eternum quare est? Et rndendū est qd est ex eo qz eternitas hz infinitos correlatiuos ab omni ocoisitate segregatos c. e. t. c. **Q**uerit/ qd est infinita ptas? et rndendum est qd ipsa est infinita cocordantia. **Q**uerit/ quare est infinita ptas? Et respondendū est qd est qz hz infinitos correlatiuos c. e. t. d. querit/ infinita ptas de quo est? Et rndendū ē qd ipsa ē de suis correlatiuis ab omni contrarietate remota: queritur quare est potestas sine contrarietate? Et rndendum est qd ipsa est essentia infinita ab omni contrarietate separata. c. e. t. e. **Q**uerit/ quare est infinitū principū? z rndendum est qd est: nā in semitpo hz suos infinitos correlatiuos in quibz quiescit querit/ quare ē ptas infinita? z huic dicendū ē qd est ex eo qd ipsa no pot sine subiecto infinito c. t. c. d. querit/ qd est magna cocordantia? Et rndendū est qd ipsa est magna essentia ab omni contrarietate remota. querit/ magna cocordantia de quo est? z rndendū est qd est ex suis magnis correlatiuis/ primitiuis z queritur/ qd est magnū principū? Et rndendum est qd est magna cocordantia ab omni contrarietate remota. querit/ quare ē magnū principū? z rndendum est qd est ex eo qd hz magnos correlatiuos c. e. t. e. queritur/ quid est magna contrarietas principū? Et rndendum est qd est essentia euacuans principū a suis correlatiuis. queritur/ de quo est magnū principū? Et respondendū est qd est de suis correlatiuis a contrarietate remota. Uel est de suis correlatiuis quibus contrarietas minime potest contradicere siue resistere

d t b c

t b d

d t c d

t b c d

c d t c

c d t d

c d t e

c e t c

c r t d

c e t e

c t c d

c t r e

c t d r

De qñtionibus secunde colūne. C. D. E. T. c d e t

Undecima pars.

d r t c

d.e.t.c. ¶ Eternitas et potestas que concordant: Et respondendum est quod ipse concordat ut possint existere et agere ab eterno et in eterno. ¶ Concordantia eternitatis et potestatis que sit: quid est? et respondendum est quod est essentia eterne potestatis. ¶ Queritur: concordantia eternitatis et potestatis de qua est? ¶ Ad quod dicendum est quod ipsa est de eternitate et potestatiuo/eternabili et possibilibili/ et eternare et possibificare d.e.t.d. ¶ Queritur: que concordantia fines non possunt esse ab eterno? Et respondendum est quod ex eo quod in eternitate est quod est. ¶ Queritur: que concordantia de qua est? Et respondendum est quod est de suis corelatiuis ab oibus contrarijs remotis d.e.

d r t d

t.e. ¶ Potestas eterna que potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

d r t u

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

d t c d

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

d t c u

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

r t c d

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

r t c u

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

r t d u

t.e.d. ¶ Potest ab eterno et in eterno: Et respondendum est quod ipsa est primitiuitas eterna. ¶ Potestas eterna que est principiu eternu? Et respondendum est: eo quod potest ab eterno et in eterno d.

r c d u

que concordantia est principiu primitiuu: sed contrarietas est consecutiuu? Et respondendum est quod concordantia est principiu positiuu: contrarietas autem priuatiuum. ¶ Queritur: quid est primitiuitas concordantie et posterioritas contrarietatis est: per quam multa non se habent ad vnus. ¶ Queritur: vtrum concordantia et contrarietas sint ex vno et eodem principio: Et respondendum est quod non: quod non se habet ad vnus fines.

De questionibus tertie coluone D.E.F.I.

Queritur: que deus est ita potestas per sua eternitate: sicut per sua intellectus? Et respondendum est quod sua eternitas et suis intellectus sunt vna et eadem potestas. ¶ Queritur: potestas eternitas de quo est? Et respondendum est quod est ex suis correlatiuis: vt possit per ipsos ab eterno et in eterno existere et agere. ¶ Queritur: potestas eternitas que est? Et respondendum est quod ipsa est tanta per possessionem: que est per durationem d.e.t.d. ¶ Queritur: que contrarietas non potest esse in potestate eterna? Et dicendum est quod potestas eterna ita est infinita per possessionem: sicut per durationem. ¶ Queritur: potestas eterna de quo est? Et respondendum est quod est de seipso: vt patet per primam et secundam speciem regule d.z.e.d.e.t.e. ¶ Queritur: que deus non habet principiu? Respondendum est quod ipse habet potestatem eternam cui nulla alia potestas preiacet. ¶ Queritur: potestas celi de qua est? Cui dicendum est quod est de seipso: quia non est ex aliquo principio sibi preiacente deriuata d.e.t.f. ¶ Queritur: potestas celi quanta est? Et respondendum est quod est tanta que sunt sua correlatiua. ¶ Queritur: quare celum est mobile: Respondendum est quod est mobile per sua correlatiua: vt patet per primam speciem regule e.e. et per secundam eiusdem est mobile: vt essent inferioribus mobilitates. ¶ Queritur: motus celi de quo est? Et respondendum est quod est de suis correlatiuis sine quibus non haberet motu naturaliter in se: nec extra se d.f.t.d. ¶ Queritur: correlatiua eternitatis que sunt? Et respondendum est quod sunt tot quot sunt correlatiua diuini intellectus: alioquin diuina eternitas impediretur per eternam contrarietatem: quod est impossibile. ¶ Queritur:

De questionibus tertie coluone D.E.F.I.

d r t u

d r t u

d r t u

d f t d

rif/correlatiua eternitatis ex quo sunt?
 Et rñdendū est q̄ sunt ex seipsis: et hoc
 p̄trarietas eterna non p̄t imp̄dire: q̄
 non est d.f.t.e. ¶ Querit̄/quare eterni-
 tas non h̄bet q̄tate: et rñdendū est
 eo q̄ est ex correlatiua infinitis. querit̄
 eternare eternitatis q̄tus est? Et rñdē-
 dū est q̄ est tantus q̄tus est intellige-
 re diuinus. ¶ Querit̄/eternare ex quo
 est? et rñdendū est q̄ est ex eternare z
 eternato: sicut intelligere diuinus est ex
 intelligente z intelligere d.t.d.e. ¶ Querit̄
 ratur quare in eternitate cōtrarietas nō
 est principia? Et rñdendū est q̄ est ex
 eo q̄ eternitas nō est corruptibilis/ neq̄
 peccatrix. ¶ Supposito q̄ in eternita-
 te esset cōtrarietas: querit̄ illa de quo
 esset? et rñdendū est q̄ est de contraria-
 tiuo z eternatiuo/cōtrariabili z eterna-
 bili: z contrariare z eternare: q̄d est im-
 possibile. d.t.d.f. ¶ Querit̄/medium ex-
 istens inter fortitudinē fide ex quo est?
 Et rñdēdū est q̄ est ex p̄tibus: sicut ge-
 nus ex suis speciebus. querit̄/ q̄ta est
 cōtrarietas inter fidē z infidelitatē: et
 rñdendū est q̄ tanta est q̄tum inter se
 differūt: z ipsa autē p̄tetas extra alas nō
 est in subiecto in q̄ inuicē infidelitas et
 fidelitas stare non p̄nt. d.t.e.f. ¶ Querit̄
 quare eternitas est p̄mū principium?
 Et rñdendū est q̄ eternare est in
 ipsa p̄mū medium. querit̄ in principio
 eterno mediū q̄tum est? et rñdendū est
 q̄ est tantum q̄tum est mensuratur per
 eternitatem z eternatū. ¶ Querit̄/ p̄ncipi-
 ariare eternū de quo est? et rñdendū
 est q̄ est de eternante principiante / et
 eternato principiatō. e.f.t.d. ¶ Posito q̄
 intellectus non sit cōiunctus cum cor-
 pore hominis: querit̄ quare est homo?
 Et rñdendū est q̄ homo est nō deficiē-
 te ei sc̄a specie d. z e. querit̄ homo de
 quo est? et rñdendū est per sc̄am speciē
 regule d. q̄ ipse est de corpore z anima
 rationali. ¶ Querit̄/cōtrarietas homi-
 nis q̄ta est? et rñdendū est q̄ ipsa est
 tanta q̄ta sunt lvs partes contrarie ad
 inuicē. e.f.t.e. ¶ Querit̄/ si potestas dei
 est tantum p̄ius/ sicut suus intellectus?
 Et rñdendū est q̄ sic eo q̄ sunt idem
 principium. querit̄ quare in potesta-
 te diuina non est materia: et respondē-
 dum est eo quia est infinitas in qua ma-
 teria esse non potest. e.f.t.f. querit̄/ qua-
 re in diuina potestate oporet esse me-
 dium? Et respondēdū est q̄ in intelli-
 gere diuino/ intelligere est medium: et
 hoc probat regula e. querit̄ ratur posse di-
 uine potestatis quantum est? Et respon-

dendum est q̄ est tantus q̄tum est suus
 possibilitatis z suus possibibilis infi-
 nitus. e. t. d. e. ¶ Querit̄/ principia ho-
 minis de quō sunt? Uade ad sc̄am angu-
 li d. sc̄e figure: z uade ad sc̄am speciē
 regule d. querit̄ ratur quare homo habet li-
 berum arbitrium? et respondēdum est
 per primam speciē regule e. eo quia ē
 de principijs contrarijs: per secundā au-
 tem speciē signatum est q̄ habet li-
 berum arbitrium ut acquirat meritum
 e. t. d. f. ¶ Querit̄/ quare potestas ima-
 ginatiua non est ex contrarijs? et respon-
 dendum est ex eo quia suum mediū est
 simplex. querit̄/ ratur/medium imaginatiue
 de quo ē: z uade ad sc̄am speciē regule
 d. querit̄ ratur mediū imaginatiue q̄tum
 est? Et rñdendū est q̄ est tantum q̄tum
 est mensuratū per imaginatiuū z ima-
 ginabile. e. t. e. f. ¶ Querit̄/ quare ho-
 mo habet potestatem existendi z agendi?
 et respondēdum est quia sua principia
 sunt ad hoc naturaliter disposita. que-
 rit̄/ q̄tus homo potest existere z age-
 re? et respondēdū est q̄ tantum q̄tus
 sua principia sunt ad hoc disposita. f. t. d.
 e. ¶ Querit̄/ principia intellectus de
 quo sunt? Uade ad primā z secundā
 speciē d. querit̄/ ratur/ principia intellectus
 quare sunt? Uade ad regulā e. ¶ Querit̄
 ratur/ principia intellectus quot sunt? Ua-
 de ad correlatiuos intellectus f. t. d. f.
 querit̄/ ratur/ instinctus celi de quo est? Ua-
 de ad primam z secundā speciē regu-
 le d. querit̄/ ratur/ instinctus imaginatiue
 q̄tus est? Uade ad cap̄m imaginatiue
 per intellectum z per medium signatū
 f. t. e. f. querit̄/ quare medium intelle-
 ctus est? et respondēdū est ex eo quia
 absq̄ medio intellectus non esset p̄nci-
 pium intelligendi. ¶ Querit̄/ ratur/ intelli-
 gere q̄tus existit inter intelligentem z
 intelligibilem? Uade ad cap̄m intelle-
 ctus: z ad paragraphos per principū z
 mediū signatos z c. z ad paragraphū vi
 delicet q̄tatis e. d. e. f. querit̄/ ratur/ influētia
 inflūs i hoīe de q̄? Uade ad para-
 phos p̄trarietatis principij z mediij qui
 sūt de subiecto hoīs i subiecto celi. que-
 rit̄/ quare celum agit in homine? Uade
 ad regulam e. existentem in subiecto ce-
 li: z in subiecto hominis. querit̄/ q̄tus
 celum est imaginabile? Uade ad q̄tita-
 tem existentem in subiecto celi/ et in sub-
 iecto hominis/ et i subiecto imaginatio-
 nis per suam potestatem.

De questionibus quarte co- lumne. E. S. S. L.

d f t r
 d t d v
 d t d f
 d t d f
 v f t d
 e f t e
 v f t f

r t d r
 v t d f
 v t a f
 f t d v
 f t d f
 f t e f
 r d v f

Undecima pars.

De q̄stio-
nib⁹ quar-
te colone.
E. F. G. C.

Queritur/quare potest
tantū q̄tum per suam sa-
pientiam ⁊ volūtatem? Et
respondēdū est per regulā
c. ⁊ per primā speciē regulē
g. Nā deus ita est infinit⁹ y
suā infinitū p̄tate/sicut per suū infinitū
intellectū ⁊ volūtate. querit̄ diuina po-
testas q̄ta est ⁊ r̄ndendū est q̄ ip̄a
est tanta q̄ta est scibilis per infinitum
intellectū ⁊ volūtate infinitū. queritur
diuina potestas qualis est? Et r̄ndendū
est q̄ est talis qualis ip̄a voluntas est e.
f. t. e. querit̄ quare diuina p̄tas est prin-
cipiū infinitū? et r̄ndendū est q̄ per suū
intellectū est facta infinita. queritur diui-
na potestas q̄tum est scibilis? ⁊ r̄ndē-
dum est q̄ est tantū q̄tum suus intelle-
ctus est infinit⁹. e. f. t. f. queritur / quare
posse ē i diuinā potestate mediū? Et re-
spondēdū est q̄ in diuino intellectu est
intelligere mediū. ¶ Querit̄ posse diui-
ne potestatis q̄tū est ⁊ r̄ndendū est q̄
est tantū q̄tum est intelligere diuinum
e. f. t. g. queritur quare finis consistit tā-
tum per diuinā potestate / q̄tum per di-
uinum intellectū? et respondēdū est per
hoc q̄ deus est infinitus tantū per suū
posse / quantū per suū intelligere. querit̄
finis diuine potestatis quantus est? Et
respondēdū est q̄ est tantus quantus
est finis intellect⁹. queritur / finis diuine
potestatis qualis est? et respondēdū
est q̄ est talis qualis competit infinito
possicari e. g. t. e. ¶ Queritur quare di-
uina potestas est principiū infinitū? Et
respondēdū est q̄ suum posse amatur
per diuinā voluntatem. queritur qualis
potestas est amata infinite? et responde-
dum est q̄ est illa que habet correlati-
uos infinitos e. g. t. f. queritur quare di-
uina voluntas p̄t plus amare vnū ho-
minem q̄ omnes? Uade ad diffinitionē
voluntatis / ⁊ potestatis / ⁊ mediū / ⁊ etiā
ad scalam mediū scde figure. ¶ Querit̄
qualis homo est magis amabilis a diui-
na voluntate? Et respondēdū est q̄ est
ille quē diuina voluntas potest plus di-
ligere. queritur quare aliq̄s homo est
magis amabilis q̄ omnes? et respondē-
dum est q̄ diuina voluntas est absolu-
ta in amando. queritur quo medio p̄t
de⁹ magis amare hominē? Uade ad dif-
finitionem volūtatis / potestatis / ⁊ me-
diū / ⁊ etiā ad scalā mediū e. g. t. g. querit̄
quare finis diuine potestatis est tantus
amabilis q̄tum finis diuine voluntas
est? Et dicendū est q̄ diuina potestas
est tantū potens q̄tum diuina voluntas

est volens. ¶ Querit̄ qualē finem potest
diuina volūtas magis amare? Et respō-
dendū est q̄ est illa quam diuinus in-
tellectus potest magis intelligere. ¶ Et
in isto passu cognoscit intellect⁹ qualis
lex est magis amabilis e. t. e. f. ¶ Que-
ritur quare deus potuit principiare mū-
dum nouū? Uade ad regulā e. ⁊ ad diffi-
nitionē mediū. querit̄ nouitas mōdi quāta
est? et respondēdū est q̄ ē tanta q̄ta di-
uina p̄tas ip̄am mensurat p̄t. ¶ Et in
isto passu cognoscit intellect⁹ q̄ impossibi-
le est mundum esse ab eterno e. t. e. g. ¶
Queritur quare deus potest prin-
cipiare maius principiū? et respondēdū
est q̄ p̄t principiare maiorē finē. querit̄
tur in quali p̄cipio habet deus maius
posse? Uade ad regulā g. ⁊ ad diffinitio-
nem potestatis ⁊ finis e. t. f. g. ¶ Querit̄
quare de⁹ potest causare maius mediū
⁊ maiorē finem? Et r̄ndēdū est q̄ habet
potestatem infinitā. ¶ Queritur maius
mediū creatū quale est? ⁊ respondēdū
est q̄ est illud in quo diuina potestas hz
ma⁹ posse ⁊ i q̄ posse ip̄m mediū p̄t ma-
gis quiescere. ¶ Queritur maius mediū
creatū q̄tum est? et respondēdū est q̄
est tantum q̄tum deus potest ip̄m cau-
sare f. g. t. e. queritur quare deus tantus
diligit aliquid principiū / q̄tum diuina
sapientia ip̄m potest intelligere? Et re-
spondēdū est q̄ diuina voluntas tantū
potest per amare / quantū diuinus intel-
lectus per intelligere. ¶ Principiū ma-
gius q̄tus est amabile? Et respondēdū
est q̄ est tantū amabile q̄tū est intelli-
gibile. quale principiū est magis ama-
bile. Et r̄ndendū est q̄ est illud q̄ est
magis intelligibile f. g. t. f. querit̄ qua-
le medium est intelligibile et amabile?
Ad quod dicēdū est q̄ est illud quod
deus magis potest intelligere ⁊ amare.
¶ Maius mediū q̄tum est intelligibile
⁊ amabile? Et respondēdū est q̄ est tā-
tum q̄tū de⁹ potest intelligere ⁊ amare
f. g. t. g. querit̄ qualis finis est magis in-
telligibilis ⁊ amabilis. Et respondēdū
est q̄ est ille quē deus potest magis in-
telligere ⁊ amare. ¶ Queritur maior fi-
nis quantus est? Et respondēdū est q̄
est tātus q̄tum deus potest intelligere
⁊ amare. ¶ Et in isto passu cognoscit in-
tellectus qualis lex est v̄ra per / scalam
differentie et concordantie f. t. e. f. que-
ritur quare diuinus intellectus intelli-
git maius principiū creatum / q̄ intel-
ligere potest? Uade ad diffinitionem in-
tellectus ⁊ principiū ⁊ maioritatis: et ad
regulā c. ¶ Queritur quantū est maius

e f t e

e f t f

e f t g

e g t e

e g t f

e g t g

e t e f

e t e g

e t f g

f g t e

f g t f

f g t g

f t e f

medius quod esse potest? Et huic est addendum quod tantum quantum per diuinum intellectum est magis intelligibile f.t.e.g. queritur quare diuinus intellectus intelligit maius principium? Et respondendum est quod intelligit maiorem finem. ¶ Queritur quale est illud principium quod deus magis intelligere potest? Et respondendum est quod est illud quod in maiori fine quiescere potest. ¶ Principium quod in maiori fine quiescere potest? Optum est? Et respondendum est quod est tantum quantum per diuinum intellectum est intelligibile in maiori fine f.t.f.g. ¶ Queritur quale medium est magis intelligibile? et respondendum est quod est illud quod deus potest magis intelligere. ¶ Illud medium quod deus potest magis intelligere quantum est? et est dicendum quod est tantum quantum diuinus intellectus ipsum intelligere potest g.t.e.f. queritur quale principium est magis amabile? et respondendum est quod est illud quod diuina voluntas potest magis amare. ¶ Quare aliquod principium est magis amabile? Et respondendum est quia diuina voluntas potest ipsum magis amare. ¶ Medium magis amabile quantum est? Cui respondendum est quod est tantum quantum diuina voluntas potest ipsum magis amare g.t.e.g. queritur quale medium diuina voluntas potest magis amare? et respondendum est quod est illud quod in maiori fine quiescere potest? Queritur quare diuina voluntas debeat amare maius principium? Et respondendum est quod maius principium est magis amabile f.t.g. queritur quale medium est magis amabile? Et huic dicendum est quod est id in quo maior finis potest quiescere. ¶ Maius medium quod in maiori fine quiescere potest quantum est? et respondendum est quod est tantum quantum diuina voluntas id amare potest t.e.f.g. queritur quare in principio oportet dare medium? Cui dicendum est per principium per ipsum medium possit transire ad finem: et in ipso quiescere. ¶ Medium per quod principium transit ad finem quantum est? Et respondendum est quod est tantum quantum mensuratum est inter suum principium et finem. ¶ Queritur quale medium est magis mensurabile? Et respondendum est quod est id quod magis existit inter principium et suum finem.

¶ Queritur qualis virtus est magis intelligibilis? Et respondendum est quod est illa qua diuinus intellectus maioris non potest intelligere. queritur virtus qua diuinus intellectus maior intelligere non potest? quanta est? Ad quod dicendum est quod illa est tanta quod diuina voluntas eam magis amare non potest. queritur virtus quam deus non potest magis intelligere? et amare? quando fuit? Et respondendum est quod fuit antequam virtus que non est magis intelligibilis et amabilis f.g.t.f. ¶ Quale medium est magis intelligibile? Et respondendum est quod est illud quod est magis amabile. ¶ Queritur medium quod est magis amabile quantum est? Et respondendum est quod est tantum quantum diuinus intellectus potest ipsum intelligere f.g.t.g. ¶ Queritur qualis finis mundi est magis amabilis? Et respondendum est quod est ille quo diuinus intellectus non potest magis intelligere. queritur maior finis mundi quantum est? et respondendum est quod est tantum quantum diuinus intellectus magis intelligere potest f.g.t.h. queritur / qualis substantia est magis amabilis? et intelligibilis? et respondendum est quod est illa que est remota ab omni accidente. ¶ Substantia remota ab omni accidente quando fuit? et respondendum est quod fuit antequam illa que abique accidente esse non possunt. ¶ Maior substantia creata quanta est? et respondendum est quod est tanta quod maior a diuino intellectu? et diuina voluntate intelligi non potest nec amari f.h.t.f. ¶ Medium quod maius a diuino intellectu non potest intelligi / quoniam fuit? et respondendum est quod fuit antequam illud medium quod non est tantum virtuosum. ¶ Maior virtus creata quantum est intelligibilis? et respondendum est quod est tantum quantum diuinus intellectus ipsum intelligere potest f.h.t.g. ¶ Maior finis virtutis quoniam fuit? et respondendum est quod fuit antequam virtus finis que non est tantum intelligibilis. ¶ Maior finis virtutis create quantum est? Et dicendum est quod est tantum quantum diuinus intellectus illud intelligere potest f.g.t.h. ¶ Maior virtus intellectus quando fuit? Et respondendum est quod antequam minor virtus intellectus. ¶ Maior virtus intellectus quanta est? et respondendum est quod est tanta quod diuinus intellectus non potest intelligere potest f.t.f.g. ¶ Qualis finis medium potest a deo mensurari? et respondendum est quod est finis qui est sui intelligere. ¶ finis maioris intelligere quantum est? Cui dicendum est quod est tantum quantum diuinus

De astionibus ante columnam. f. S. M. T.

f t g

f t f g

g t o f

g t r g

v f t g

t r f g

f g t f

f g t g

f g t h

f h t f

f h t g

f g t h

f t f g

De questionibus quinte columnæ. f. S. M. T.

Undecima pars.

f + fh

intellectus f. t. f. h. ¶ **Q**ueritur / mai^o me
 dicū intellectus quando fuit. ¶ **A**d quod
 dicēdū ē q̄ fuit tunc q̄n maior intellect^o
 fuit. ¶ **M**aius mediū intellectus q̄tum
 est? Et respondēdū est q̄ est tātū quātū
 intellectus maior est f. t. g. h. ¶ **M**aior fi
 nis intellectus q̄tis est? Et dicēdū est q̄
 est talis q̄ maiorē diuinus intellect^o in
 telligere non pōt. ¶ **M**aior finis intellec
 tus quātus est? Et respondēdū est q̄ ē
 tantus q̄ta substātia absq̄ accidēte esse
 potest. ¶ **S**ubstātia q̄re sine accidēte cē
 pōt q̄n fuit? Et dicēdū est q̄ fuit anteq̄
 substātia q̄ sine accidēte esse nō pōt g. h.
 t. f. ¶ **Q**uerit / q̄le mediū virtutis ē mag
 nis diligibile? Et respondēdū est q̄ est il
 lud qd̄ est in virtute magis amabile. q̄ri
 ritur mediū qd̄ est magis amabile quan
 do fuit? Et dicēdū est q̄ fuit anteq̄ me
 diū qd̄ non est tantū amabile. ¶ **M**ediū
 voluntatis q̄tū est? Et respondēdū est q̄
 est tātū q̄tū virtuosum pōt g. h. t. g.

f + gh

gh + f

gh + g

gh + h

g + fg

g + fh

g + gh

h + fg

h + gh

¶ **Q**uerit / q̄le mediū virtutis ē mag
 nis diligibile? Et respondēdū est q̄ est il
 lud qd̄ est in virtute magis amabile. q̄ri
 ritur mediū qd̄ est magis amabile quan
 do fuit? Et dicēdū est q̄ fuit anteq̄ me
 diū qd̄ non est tantū amabile. ¶ **M**ediū
 voluntatis q̄tū est? Et respondēdū est q̄
 est tātū q̄tū virtuosum pōt g. h. t. g.
 ¶ **Q**uerit / qualis virtus est magis ama
 bilis. ¶ **A**d qd̄ dicēdū est q̄ est illa que
 causat maiorē finē. ¶ **S**in finis maioris vir
 tutis q̄n fuit? Et respondēdū est q̄ fuit
 tūc q̄n magis amata fuit g. h. t. h. ¶ **Q**ue
 ritur / q̄lis virtus pōt esse maior creatu
 ra? Et dicēdū est q̄ est illa q̄ pōt magis
 amari. ¶ **Q**uerit / q̄ virtus q̄ pōt magis amari q̄n
 fuit? Et respondēdū est q̄ fuit anteq̄
 virtus que nō est tātū amabilis g. t. f. g.
 ¶ **Q**ueritur / p̄ q̄le mediū acquiri^o ma
 ior finis? et rēdēdū ē q̄ ē p̄ illud quo nul
 lū aliud pōt amari. ¶ **S**in finis q̄ nō pōt ma
 gis amari quātus est? Ad qd̄ dicendum
 est q̄ ipse est tātus quātus finis volūta
 tis esse pōt g. t. f. h. ¶ **Q**uerit / quale me
 diū est maius quod esse pōt? Et respon
 dendum est q̄ est illud qd̄ magis diligi
 non potest q̄n fuit? Et respondēdū est q̄ ē tūc
 q̄n maior voluntas est. ¶ **M**aior volun
 tas q̄ta est? Et respondēdū est q̄ ē tā
 tā q̄tū maius amare est g. t. g. h. ¶ **Q**ue
 ritur / maior finis voluntatis q̄tis est? et re
 spondēdū est q̄ ē talis q̄tis est p̄ maius
 amare. ¶ **S**in finis qui est per maius ama
 re q̄n fuit? et dicēdū est q̄ fuit anteq̄
 finis qui non est p̄ maius amare h. t. f. g.
 ¶ **Q**ueritur / q̄lis virtus est hz ad maiore
 finem? et respondēdū est q̄ est illa que
 habet maius medium. ¶ **Q**uerit / q̄ virtus habēs
 maius mediū q̄ta est? Ad qd̄ dicēdū ē
 q̄ est tanta q̄tū est suū mediū. ¶ **Q**uerit /
 virtus habens se ad maiorē finēz quando fuit?
 et respondēdū est q̄ ipsa fuit anteq̄
 virtus habens se ad minorem finēz h. t.
 g. h. ¶ **Q**ueritur / qualis finis est maior? Et

respondēdū est q̄ ē ille in quo maior
 virtus quiescit. ¶ **Q**uerit / q̄ virtus quiescēs in ma
 iori sine q̄n fuit? Cui respondēdū est q̄
 fuit anteq̄ substātia que absq̄ acciden
 te esse non pōt f. t. f. g. h. ¶ **Q**ualis finis ē
 in maiori puatiōe? Ad qd̄ dicendum ē
 q̄ ē ille qui est cōtra maiorē perfectio
 nem. ¶ **S**in finis qui est in maiori pfectione
 quando fuit? et respondēdū est q̄ fuit
 anteq̄ finis qui est in maiori puatiōe.
 ¶ **S**in finis existens in maiori puatiōe q̄
 finis est? et respondēdū est q̄ est tan
 tus a quanto maiori sine perfectionis
 deriuatus est.

f + gh

De questionibus sexte colū ne. S. B. J. L.

Queritur / q̄lis lex est magis
 verax? et respondēdū est q̄
 est illa q̄ causat maiorē vir
 tutes. querit / vbi est maior
 lex? et respondēdū est q̄
 in maiori virtutibus.

De q̄stio
 nib^o sexte
 colūne. S.
 B. J. L.

¶ **Q**ueritur / volūtas q̄n est virtuosa et
 verax? et respondēdū est q̄ est tūc qua
 do est habituata de spe / pietate et chari
 tate g. h. t. g. ¶ **Q**uerit / q̄lis lex se habet
 ad magis virtuosum finē? et respon
 dendum est q̄ ē illa q̄ causat altiore spē / cha
 ritate et virtutē. ¶ **Q**uerit / volūtas q̄n ē
 virtuosa? et dicēdū est q̄ ē tunc q̄n se hz
 ad virtuosissimū finē g. h. t. h. ¶ **Q**uerit /
 qualis lex est maior? et respondēdū est
 q̄ est illa in q̄ sunt maiores spes et chari
 tates. ¶ **Q**uerit / volūtas q̄n est maior? Et
 respondēdū est q̄ est tunc q̄n de maio
 ri charitate et spe habituata est g. h. t. i.
 ¶ **Q**uerit / qualis q̄litas est virtuosa? et
 respondēdū est q̄ ē illa que consistit p̄ cō
 grates amore / amari et amare. ¶ **Q**uerit / vbi
 ē equalitas virtuosa amari et amari? et
 respondēdū est q̄ illa ē involūtate in qua
 charitas ē altior virt^o. ¶ **Q**uerit / q̄n i vo
 lūtate est altior virt^o? Et respondēdū est
 q̄ ē tūc q̄n equalēs hz suos correlatiōes
 g. t. g. ¶ **Q**uerit / q̄lis volūtas ē vera? et
 respondēdū ē q̄ ē illa q̄ se hz ad verū finē.
 ¶ **Q**uerit / vbi est finis verus? Et respon
 dendum est q̄ ē in volūtate de spe et pa
 triētia habituata g. t. h. ¶ **Q**uerit / q̄lis
 patiētia ē maior? et respondēdū ē q̄ ē illa
 que est in voluntate ex maiori spe habi
 tuata. ¶ **Q**ueritur / vbi ē maior veritas?
 Et respondēdū est q̄ est in volunta
 te ex maiori spe et patientia habituata.
 ¶ **Q**ueritur / quando est maior veritas?
 Et dicēdū est q̄ ē tūc quādo a maiori vo

gh + g

gh + h

gh + i

g + g

g + h

iti luntate e amata g.i.t.i. ¶ Queritur/vbi sunt eales veritas z volutas? Et dicendū est q in deo. ¶ Queritur qualis volutas est vera? Et respondendū est q est illa que est ex veris correlatiuis g.t.g.h. que ritur/qualia finis est maior? Et dicendū est q est ille cui cōpetit a maiori volūtae amari. queritur/qñ ē maior volutas? Et respondendū est q est tūc qñ obiectat maiore finē sperado g.t.g.i. ¶ Queritur vbi volutas z finis sunt equales? Ad qd dicendū est q in subiecto i q spes z patientia sunt eales. queritur/qñs equalitas ē magis amabilis? Et respondendū est q ē illa que est ex correlatiuis voluntatis g.t.h.i. ¶ Querit qualis volutas ē maior? Et respondendū est q ē illa in qua est maior charitas. ¶ Querit/qñ est maior charitas? Et dicendū est q est tunc qñ in voluntate est maior equalitas. queritur/vbi est maior charitas? Et respondendū est q est in voluntate in qua est maior equalitas h.i.t.g. ¶ Queritur/virtus q est charitas in quo fine quiescit? et dicendū est q est in fine vero. queritur/qñs finis est verus? et respondendū ē q ē ille in quo est charitas. querit/qñ ē charitas? et dicendū est q est tūc qñ est patientia h.i.t.h. ¶ Queritur/vbi ē maior charitas? et respondendū est q est vbi est maior veritas. queritur/qñ ē maior charitas? Et respondendū est q est tunc qñ est maior veritas h.i.t.i. ¶ Querit/voluntas et veritas vbi sunt equales? et respondendū est q est in subiecto in quo conuertuntur. queritur patientia z charitas quādo sunt equales? et respondendū est q est tunc quando virtus et veritas sunt equales h.g.t.h. ¶ Queritur/quādo volūtas est maior? et respondendū est q maior qñ se habet ad maiorem finem extra suas vires p charitatē. queritur qualis charitas est maior? Et dicendū est q est illa que cum maiori spe habet conuenientiam h.g.t.i. ¶ Querit/qñ in fine est equalitas? Cui dicendū est q est tunc qñ in ipso fine sunt pportionate spes/charitas et patientia. que ritur qualis equalitas est virtuosa? Et respondendū est q est illa que consistit per equales fines virtuosos. queritur/vbi sint equales fines virtuosos? et dicendū est q est in pportione spei/patientie et charitatis h.i.h.i. ¶ Maior equalitas vbi est? cui dicendū est q est in illa lege in qua virtutes magis possunt esse equalitas. ¶ Queritur/quando est maior equalitas? Ad quod dicendū est q est tūc qñ est maior spes z patientia i.t.g.h. queri

tur/qualis veritas est maior? Et dicendū est q est illa que se habet ad maiorem finem. ¶ Queritur vbi spes est maior? z dicendū est q ē in illa lege per quaz homo sperat maiorem finem. ¶ Maior lex quando fuit incepta? Cui dicendū est q tunc quando maior veritas fuit incepta g.t.g.i. ¶ Queritur/vbi spes z patientia sunt equales? Ad quod dicendū est q est in fine earum. ¶ Queritur/qualis equalitas est magis vera? Et respondendū est q est illa que se habet ad veriorum finem g.t.h.i. ¶ Queritur/in quauere veritate est maior equalitas? Et respondendū est q est in illa que habet veriores correlatiuos. ¶ Queritur/quando ē maior equalitas? Ad quod dicendū est q tunc quando habet maiores correlatiuos t.g.h.i. ¶ Queritur/in quo fine virtutes esse possunt magis equalitas? Et respondendū est q est in illo in quo spes/patientia et charitas habent maiores aptitudines. ¶ Queritur/qualis homo est maior? et respondendū est q est ille in quo virtutes sunt magis equales/aut fuerunt. ¶ Queritur/quando fuit maior homo? et respondendū est q tunc qñ maior finis fuit inceptus.

g t g i
g t h i
t i g i

De questiōibus septime columne. B. J. K. L.

Queritur quando habet charitas/patientia z pietas actus suos? et respondendū est q ē tūc quādo hōiuntur ipis. ¶ Queritur/vbi est via glorie? et respondendū est q est vbi charitas est/patientia et pietas. ¶ Queritur/via glorie quando est? et respondendū est q ipsa est per modum quē habent inuicē charitas/patientia et pietas. ¶ Querit cū quo est via glorie? z respondendū ē q est cū charitate/patientia z pietate h.i.t.h. ¶ Querit/qñ charitas z patientia sunt maiores? et respondendū est q est tunc quādo sunt contra maiorem iram z falsitatem. ¶ Queritur/in quo sunt maiores hōie charitas z patientia? et respondendū est q est in illo q edificauit maiorem legē z magis virtuosam h.i.t.i. ¶ Queritur/vbi ignis vegetatur? et respondendū est q est in vegetatiua: sicut vegetatiua vegetat in sensitiua. ¶ Queritur/īre virtus z veritas sunt equales? et respondendū est q ē

De questiōibus septime columne B. J. K. L.
hit h
hit i

g t h
g t i
t h i
t g h

Undecima pars.

h i r k

in sua correlatiua h.l.t.k. ¶ Querit/ vbi virtus est in minoritate? ad qd dicitur est qd est in minor veritate. ¶ Queritur qn charitas et patientia et pietas sunt in minoritate? Cui dicendum est qd est tunc qn ira/falsitas et incostantia pugnāt fortiter contra illas. ¶ Querit/ qn ira/falsitas et incostantia pugnāt contra charitatē/patientiā et pietatē? Et respondēdū est qd est cum minoritate charitatis/patientie et pietatis h.l.t.k. ¶ Querit/ qn charitas et pietas sunt maiores? Et respondēdū est qd est tunc qn charitas et pietas pugnāt viriliter contra irā et incostantiā. querit/ qn charitas et pietas vincūt irā et incostantiā? et respondēdū est qd vincūt eas p modū maiore quē habēt contra minore modum ire et incostantiē. querit/ cū quo charitas et pietas vincūt irā et incostantiā? ad qd dicēdū est qd cū maioribus actibus quos hnt h.l.t.i. ¶ Querit/ vbi charitas h3 maiore delectationē? Et dicēdū est qd in maiori equalitate suorum correlatiuorum. queritur qn charitas h3 maiore delectationē? Et dicēdū est qd tūc quādo est cōiuncta cū pietate et patientia. ¶ Querit/ qn charitas est cōiuncta cū patientia et pietate? Ad qd dicēdū est qd p modū iunctarū similitudinū. ¶ Querit/ cū quo charitas est cōiuncta cū pietate et patientia? et respondēdū est qd cū correlatiuis suarū virtutū h.l.t.l. ¶ Queritur / qn charitas et pietas distāt a minoritate? et respondēdū est qd tūc qn sunt maiores contra irā et incostantiā. querit/ quō charitas et pietas distāt a minoritate? et respondēdū est qd tūc qn sunt maiores contra irā et incostantiā. queritur/ quō charitas et pietas distāt a minoritate? et respondēdū est qd est p modū quē habent in existēdo a maioritate. ¶ Queritur/ cum quo charitas et pietas distāt a minoritate? et respondēdū est qd cū maioritate quam habent ad inuicem h.l.t.l. queritur vbi charitas est maior? et respondēdū est qd in maiori substantia ab omni accidente denudata. queritur/ qn equalitas est in maiori equalitate? Ad quod dicendum est qd tunc habet maiorem actum iunctum cum actu patientie h.l.t.l. ¶ Queritur/ quando charitas et pietas sunt maiores? Et respondēdū est qd quando sunt in practica contra innotem irā et incostantiā. ¶ Queritur/ quando charitas et pietas distāt a minoritate? Et respondēdū est qd p modum quem habent per maioritatem. queritur cum quo ira et incostantia deuiant charitatem et pietatem? et respō-

dendum est qd cum minoritate charitatis et pietatis h.l.t.l. ¶ Queritur/ quando charitas/patientia et pietas sunt maiores? Et respondēdū est qd tunc quādo ira/falsitas et incostantia sunt maiores. ¶ Querit/ vbi charitas/patientia et pietas sunt minores? Et respondēdū est qd in illo subiecto in quo ira/falsitas et incostantia expellunt ipsas. ¶ Queritur/ quomodo ira/falsitas et incostantia corrumpunt charitatem/patientiam et pietatem? Et respondēdū est qd p modū quē habent/coequando se ad inuicem contra charitatē/patientiā et pietatē. ¶ Queritur/ cum quo ira/falsitas et incostantia corrumpunt charitatem/patientiam et pietatem? Et respondēdū est qd cum minoritate quā habent charitas/patientia et pietas i.l.t.p. ¶ Queritur/ vbi gloria acquisita est maior? et respondēdū est qd in maioritate legis. ¶ Queritur/ quomodo maior gloria fuit acquisita? Et respondēdū est qd quādo verior homo edificauit veriolem legem. ¶ Queritur/ quomodo verior gloria fuit acquisita? Et respondēdū est qd per maiorem modum quem habebat charitas/patientia et pietas. queritur/ cū quo maior gloria fuit acquisita? et respondēdū est qd cū homine de maiori charitate/patientia et pietate habitato i.l.t.i. ¶ Queritur / vbi veritas et gloria sunt equalēs? et respondēdū est qd in substantia ab omni accidente separata. ¶ Queritur/ quomodo veritas et gloria sunt equalēs? et respondēdū est qd p modum quem habent ad inuicē p equalēs correlatiuos. queritur cum quo veritas et gloria sunt equalēs? Et respondēdū est qd cum suis correlatiuis equalibus i.l.t.l. ¶ Queritur / minor gloria vbi est? Et respondēdū est qd est in minore veritate /charitate/patientia et pietate. queritur/ qn minor gloria est in veritate? Et respondēdū est qd tunc quando charitas/patientia et pietas habent lentos actus. queritur / quando minor gloria est in veritate? Ad quod dicēdū est qd per modum quem habent charitas/patientia et pietas. queritur/ cū quo minor gloria est in minor veritate? Ad quod dicendum est qd cū minoribus actibus charitatis/patientie et pietatis i.l.t. ¶ Queritur/ vbi est maior veritas? Et respondēdū est qd est vbi est sua maior equalitas. ¶ Queritur / quando est maior veritas? et dicendum est qd tūc quando est sua maior equalitas i.l.t. ¶ Queritur vbi est minor charitas? Ad

h r

h k + k

h k + i

h k + k

h + h i

h + h k.

h k

h k

h k

h k

gms from m's of Zabolna

quod dicendum: qd in minori charitate/
 patientia et pietate. ¶ Queritur/quādo
 est minor charitas? et respondendum est
 qd tunc quando patientia et pietas sunt
 minores. queritur / quomodo charitas ē
 minor? et respondendum est qd p modum
 quē habent patientia et pietas. querit/
 cuz quo charitas est minor? ad quod di
 cendum est qd cū minoritate/patientiaz
 pietate i. t. l. queritur / vbi veritas est
 minor? et respondendum est qd est minor i
 sua minori equalitate. queritur / quādo
 veritas est minor? et respondendum ē qd
 per modū minorē quē hz in sua equalita
 te. queritur / cū quo veritas est minor? et
 respondendum est qd cū minori lege l. t. h. i.
 ¶ Queritur / vbi est maior gloria? et re
 spondendum est qd est vbi est sua maior
 equalitas. queritur / quando est maior
 gloria? et respondendum est qd est tunc qn
 est sua maior equalitas. queritur / quo
 modo est maior gloria? et respondendum
 est qd est per modum quem habent sua
 correlatiua: consubstantialia existentia
 equalia ab omnibus accidentibus sepa
 rata. ¶ Queritur / cū quo est maior glo
 ria? et respondendum est qd est cum maio
 ritate suorum correlatiuorum. querit / qn
 maior gloria et minor gloria sunt inuicē?
 et respondendum est qd est tūc qn aīa con
 iuncta est cū corpe. querit / qn maior glo
 ria et minor gloria consistunt in minori
 subiecto? et respondendum est qd est p mo
 dum quem habent sensitua et imagina
 tiua cū minoritate. et ratiocinatiua cuz
 maioritate. ¶ Queritur / quō minor glo
 ria et maior gloria consistunt in subiecto
 adinuicē? et respondendum est qd ē p act
 substantiales et accidentales. ¶ Querit
 tur / cū quo maior gloria et minor gloria
 consistunt in subiecto? et respondendum
 est qd est cū sensituiuis / imaginatiuis et ra
 tiocinatiuis l. t. h. l. ¶ Queritur / quan
 do est maior gloria? et respondendum ē qd est
 p modū subiecti ab omni minoritate re
 motū. queritur / cū quo est minor gloria?
 ad quod dicendum est qd est cū minori actu
 ipsius glorie t. h. l. ¶ Queritur vbi est
 maior minoritas? et respondendum ē qd
 est in peccato siue in minori equalitate.
 queritur / quando est minor equalitas?
 et respondendum est qd est tunc qn est ma
 ior equalitas in priuatione. queritur / cū
 quo est minus peccatū? et respondendum ē
 qd est cū sensituiua sine electioe aīe. queri
 tur / quādo ē minus peccatū? ad quod di
 cendum est qd est cum sensituiua tantum:
 et tunc peccatum veniale.

De questionibus
evacuationis ter
tie figure.

20

Evacuacione tertie figu
 re sunt is facte multe alio
 nes generales et solutiones
 earū: sic possunt fieri que
 stiones et solutiones pncipa
 res / tenendo eundem modum quem te
 numus in vniuersalibus. Modus enim
 particularis oritur et derivatur ab vni
 uersali modo: sicut effectus a sua causa.
 ¶ Dicitur in camera b. c. qd bonitas est
 magna: et postmodum vtrum bonitas sit
 magna? et quia b. significat deum / boni
 tatem / differentiam / iusticiam et auari
 ciā. C. autem significat angelum / magni
 tudinem / concordantiam / prudentiam / gu
 lam: vt dictum est iam in alphaneto.
 ¶ Ideo possunt abstrahi de camera b. c.
 multe questiones particulares: vt quan
 do queritur / vtrū diuina bonitas sit ma
 gna? Vtrum in diuina bonitate sint cor
 relatiua distincta? Vtrum in diuina bo
 nitate sit concordantia. Postmodum po
 test queri. Quid est in deo bonitas ma
 gna? Quid sunt in diuina bonitate cor
 relatiua? Et quid est in diuina boni
 tate sua concordantia. Et deinde potest
 queri per secundā speciem regule c. di
 uina bonitas magna quid hz i se sibi co
 essentialia? Et de differentiaz concordan
 tia potest dici. et postmodum potest que
 ri per tertiam speciem regule c. sic que
 rere: diuina bonitas magna quid est in
 alio? et diuina differentia quid est i alio?
 et diuina concordantia quid est in alio?
 Deinde qualiter diuina bonitas magna
 quid habet in alio? Diuina differentia
 quid habet in alio? et diuina concordan
 tia quid habet in alio? et omnibus istis
 factis / quelibet questio potest solui: te
 nendo eundem modum quem tenui
 mus. in soluendo questiones genera
 les / descendendo a solutione vniuersali
 ad particularem / concordando / et incon
 ueniens euitando. Nullum enim vni
 uersale est contra suum particulare et
 econuerso. Sed exemplificare hoc / effet
 nimis prolixum. Quapropter dimitti
 mus solutiones artis huius artis causa
 breuitatis. Nam si quocumq; mō fiat
 questio de diuina bonitate et magnitu
 dine: extrahatur solutio a diffinitione
 de: et a diffinitione bonitatis: et magnitu

Secunda
 pars vnde
 aīe pncipa
 lis que est
 de questio
 nibus eua
 cuacionis
 tertie figu
 re.

b c

ik

hi

hik

hik

dinis/concordando diffinitiones et species regularum/tenendo affirmatiuam aut negatiuam. **Et ista regula est infalibilis:**sicut exemplificauimus de diuina bonitate et magnitudine:ita pot dici suo modo de bonitate et magnitudine angelica: et de bonitate et magnitudine iusticie: et de bonitate et magnitudine prudentie: et de malicia, et magnitudine auaricie. **Et de malicia et magnitudine gule.** Et sicut diximus de camera b. c. sic potest dici de questionibus que sunt implicate in camera b. d. et in camera b. e. Et sic de alijs cameris que sunt in tertia figura. **¶ Et hec sufficiant causa breuitatis de questionibus que possunt fieri per tertiam figuram. Et in isto passu cognoscit intellectus qd tertia figura est valde generale/a quo possunt abstrahi quasi innumerabiles questiones particulares et solutiones earum.**

faciēdo de subiecto predicatū/ et eōuerso: sicut bonitas magna/ bonitas eterna/ bonitas potēs etc. Magnitudo bona/ magnitudo eterna/ magnitudo potēs etc. **Idcirco si fiat questio de bonitate et magnitudine: et de bonitate et eternitate etc. recurrat ad caplm bonitatis et paragraphū bonitatis et magnitudinis. Et si questio est de bonitate et eternitate/ recurrat ad paragraphū bonitatis et eternitatis: et sic de alijs. et extrahant solutiones ab illis locis in quibus solutiones sunt signate: et hoc sic.** ¶ **Dicit in primo paragrapho in capto bonitatis qd bonitas est per se rō bono qd agat bonū siue pducatur. Sed qd est magna ratio duplicata bono per magnitudinem qd producat magnum bonum: idcirco si queratur/ vtrum bonitas sit ratio deo qd producat magnum bonum: concedatur per ea que superius dicta sunt.** ¶ **Uterius dicitur. id. paragrapho in capitulo bonitatis qd bonitas per durationē est durabilis: et sic per durationem est ratio triplicata vt bonus agat bonū / magnis et durabilem: vt patet. qd si fiat questio vtrū diuina bonitas sit ratio deo qd ipse producat bonum eternū siue durabile/ recurratur ad capitulum bonitatis in tertio paragrapho. et abstrahant a textu solutio / causa mixtionis / diffinitionis / bonitatis et duratiōis: et sic de alijs.** ¶ **Uterius: quid est illud bonū magnum qd deus producat? Recurratur ad capitulum bonitatis et regularum per quas bonitas est deducta: sicut quando dicitur/ quid est bonitas? Et tūc respōdeat per illum textum ad questionem scdm diffinitionem bonitatis. Si queratur/ deus de quo producat bonum? Recurratur ad capitulum bonitatis et ad paragraphum regule d. in quo queritur bonitas de quo est? et ab illo textu extrahatur solutio: et sic de alijs.** ¶ **Sicut dedimus exempluz de bonitate dei: ita pot dici de bonitate angeli suo mō: et de bonitate iusticie: et de bonitate prudentie: et de malicia auaricie et gule: et sic de alijs suo mō specifico.** ¶ **Et hec de questionibus mixtionis sufficiant causa breuitatis. Et hoc quia ars est sufficiens ad faciendum et soluendum alias questiones. Et in isto passu cognoscit intellectus qd mixtio principiorū est subiectum valde generale ad faciendū multas questiones. Et qd in textu solutiones sunt implicate et signate.** ¶ **Et hec de quarta parte decime partis principalis.**

47

De questionibus multiplicationis quarte figure.

Tertia pars decime partis principalis de questionibus.

Multiplicatio quarte figure est. v. modis/ vt dictū est. Et sicut fit multiplicatio quinqs modis: sic possunt fieri questiones quinqs modis. Et sic de primo modo et alijs aliqnd dicemus. ¶ **Primus modus subdiuiditur in. iij. partes.** ¶ **Prima est: qn probat qd mundus est nouus per viginti rationes. Et hoc per columnā b. c. d.** Et sicut dicitur de mudo: sic potest dici de his que signantur per b. c. e. in alpha beto / faciēdo solutiones cuiuslibet signati suo modo. sicut b. qd significat deū bonitatis/ differentiā/ iusticiā/ auariciā. Et sic de c. qd significat angelū/ magnitudinē etc. Et d. qd significat celum/ eternitatem etc. Et sic quelibet questio particularis suā soluonē implicatā habet. **Que quidē solutio pot reduci ad artem tenēdo modū istius artis. Et sicut diximus de primo modo: ita pot dici de alijs suo modo.** ¶ **Et hec sufficiat de multiplicatione quarte figure causa breuitatis.**

De questionibus mixtionis principiorum et regularum.

Quarta pars decime partis principalis de questionibus.

Mixtione principiorum et regularum ostenditur quādo quodlibet principū discursus est p̄ alia principia et reglas/

6.

De questionibus nouem subiectorum: et primo de primo subiecto quod est deus. Et primo per principia.

Quinta pars videlicet me partis principia est de questionibus nouem subiectorum: et primo de primo subiecto quod est deus. Et primo per principia.

Ad cuiusmodi prolixitate/ aliquas questiones proponimus facere de deo: et a textu abstrahere et per textum solueret/ ad danda doctrinam quomodo artifera sciat abstrahere questiones a textu: et solueret eas per illa textu a quo abstrahunt. Alias questiones intendimus facere: et a textu abstrahere: sed non solueret eas reducere/ ad danda doctrina: per quem modum artifera sciat solueret questiones per textum debitu. Qui quidam textus est generalis ad multas questiones. Et istum modum et ordinem proponimus tenere in alijs subiectis. **¶** Utrum per aliquem modum sit necessarium quod deus producat bonum? Solutio: vade ad subiectum dei in paragrapho bonitatis. **¶** Queritur / quare deus creauit mundum? Solutio: vade ad secundum paragraphum. **¶** Utrum deus producat bonum infinitum? Solutio in tertio paragrapho. **¶** Utrum deus possit creare ens infinitum? Solutio in quarto paragrapho est signata. **¶** Utrum eternitas habeat actum infinitum? Solutio in quinto paragrapho. **¶** Utrum deus potuisset creare celum infinitum et eternum? Solutio in sexto paragrapho. **¶** Utrum deus sit necessarius ad producentium infinitum? Solutio in septimo paragrapho. **¶** Utrum posse primum sit eam omnis posse creati? Solutio in octauo paragrapho. **¶** Utrum deus cum suo intellectu necessitet se ad producentium infinitum intelligibile? Solutio in nono paragrapho. **¶** Queritur que in via ignorat ab aliquibus summus producat? Solutio in decimo paragrapho. **¶** Utrum sit dare voluntati producentium infinitum? Solutio in undecimo paragrapho. **¶** Queritur que est causa charitatis create? Solutio in duodecimo paragrapho. **¶** Utrum sit fructus est voluntatis create objectaret summum amorem super suis viribus/ adiuuante charitate. **¶** Utrum deus mediante sua virtute infinita producat virtuosum infinitum? Solutio in decimo tertio paragrapho. **¶** Queritur que est prima causa virtutum moralium? Solutio in decimo quarto. **¶** Utrum diuina fitas possit esse occiosa quod ad sua ratione? Solutio in. 15. **¶** Queritur que sunt virtutes create? Solutio in. 16. **¶** Utrum deus possit

tantum de sua gloria quod tum ipse est? Solutio in. 17. **¶** Queritur que est aliam? Solutio in. 18. **¶** Utrum diuine rationes sine aliqua distinctione possint habere actum infinitos? Solutio in. 19. **¶** Queritur quid est prima causa multitudinis entium differentium genere/ specie/ et numero? Solutio in. 20. **¶** Utrum in deo sit essentialis concordantia? Solutio in. 21. **¶** Queritur que deus creauit vnum mundum et non multos? Solutio in. 22. **¶** Queritur / quare in deo non est trinitas? Solutio in. 23. **¶** Queritur / que deus habet nollet: cum suum velle sit infinitum? Solutio in. 24. **¶** Utrum deus sit perfectus? Solutio in. 25. **¶** Queritur / quare deus creauit precipitare? Solutio in. 26. **¶** Utrumque vt cognosceret creare infinitum? Utrum deus sit infinitum? per suum intrinsecum agere/ sicut per suum intrinsecum existere? Solutio in. 27. **¶** Queritur / que deus creauit media naturalia? Solutio in. 28. **¶** Utrum diuine rationes queferant in se ipsas? Solutio in. 29. **¶** Queritur / quare deus creauit fines perfectos? Solutio in. 30. **¶** Utrum deus esset maior simpliciter/posito quod sue dignitates non haberent actus infinitos? Solutio in. 31. **¶** Queritur / quare deus creauit maioretes/ et cum quo creauit illas? Solutio in. 32. **¶** Utrum in deo sit equalitas? Solutio in. 33. **¶** Queritur / quare deus creauit equalitates? Solutio in. 34. **¶** Utrum deus creauit deus equalitates sic cum sua equalitate/ sicut creauit bonitates cum sua bonitate. **¶** Queritur / quare in deo non est minoritas? Solutio in. 35. **¶** Cum in deo non sit minoritas/ quare creauit minoritates? Solutio in. 36. **¶** Utrumque: quia vnum contrarium magis cognoscitur per reliquum.

De questionibus dei per regulas factis.

Queritur / utrum deus sit ens necessarium: vade ad primum paragraphum regularum primum subiecti. **¶** Utrumque queritur / quomodo probatur deum esse? Solutio in eodem paragrapho/ et in alijs. **¶** Queritur quid est ens necessarium? Solutio in secundo paragrapho/ et in suis consequentibus. **¶** Queritur / quomodo deus diffinitur? Solutio: vade ad capitulum diffinitionis dei primum subiecti. **¶** Utrum deus de se sit actus purus? Solutio in tertia regula primum subiecti. **¶** Queritur / utrum in deo aliquid sit de aliquo? Solutio

utrum in deo sit actus purus? Solutio in tertia regula primum subiecti.

De questionibus dei per regulas factis.

Undecima pars

ludio in eadez regula in secunda specie.

Queritur / quare deus est necessarius ens? Solutio in quarta regula in prima specie. **Q** Utrū deus sit deus de deo? Solutio in eadez regula in scda specie. **Q** Utrū in deo sit spūitas? Solutio in regula f. **Q** Uerit de deo p equalitatē: et respondendū est p regulā g. **Q** Utrū act' etern' sit in tpe? Solutio in regula h. **Q** Utrūz deus sit collocat' siue cōtētus? Solutio in regula i. **Q** Uerit p quē modū deus existit? Solutio i pia regula k. **Q** Ueritur / quō deus agit? Solutio in eadem regula. **Q** Uerit / de cū quo ē hoc qd ē? Solutio in scda regula k. **Q** Ueritur / deus cū quo agit hoc qd agit? Solutio i eadez regula. **Q** Ueritur qstōes de deo

p pūcipia z regulas: quāpropter si fiat qstio pegrina de deo / applicet ad textū siue locū ei cōpetētē: z soluat p ipsū / tenendo affirmatiōē aut negatiōem / tali modo q' textus non destruat. **Q** Ueritur si de deo multe sūt qstōes / teneatur modus tertie figure z septē colūnarū predictarū in quibus fecim' questioes: z dentur eis solutiones p seipsas signatas. Et hoc docet capitulū applicatiōis. **Q** Ueritur si artista vult hēre mltā media ad probādū aliquid de deo / recuratur ad capitulū multiplicatiōis qrtē figure qd docet inuenire multa media: et docet probare p prius z posterū. **Q** Ueritur de deo non pōt probare aliquid per pri' et iō si qstio indiget pbatiōe p equiparatiōē: sicut si aliq's velle pbare vtrū sit aliqua z infinita potestas: probetur per infinitā eternitatē. **Q** Ueritur q' vult pbare p equiparatiōem: sicut quando queritur / quare in anima intellectus / memoria et voluntas sunt equales: Ad qd respondeatur: quia de' est equaliter intelligibilis / et amabilis / et recolibilis. **Q** Ueritur si queratur / quare sufficiunt in qualibet potentia anime / tria correlatiua per secundam speciem c. designata: Si respondendū est q' in qualibet ratione diuina sufficiant tria correlatiua. **Q** Si queratur / quare deus creauit vnum mundū / z non multos: Sic pbetur: videlicet q' deus est vnum: idcirco creauit vnum mundū. **Q** Si queratur / quare deus diligit vnam creaturāz plus q' aliam: Respondendūz est / quia quando creauit mundū: intelligit maiorem finem creationis q' potuit intelligere. **Q** Ueritur si querat' vtrū deo cōpetat magis creare maiora q' minora: Respondendū est q' sic. **Q** Ueritur si maiora magis conueniunt cūz ius dignitatibus q' mi-

minora: et sic de alijs.

De questionibus secundi subiecti quod est de angelo: et primo per principia. 53

Quare āgel' peccauit post qd deus creauit ipsum totū bonū? Et respondendū est p diffinitionē maioritatis z minoritatis. **Q** Ueritur / vtrū āgel' in sua locutione habeat instrumentū? Et respondendū ē q' sic: videlicet bonitatem et alia pūcipia eius: cōnaturalia / quolibet habente sua correlatiua. z hoc signatum est per primum paragraphū capituli angelorum. **Q** Ueritur / vtrum vnus angelus producat alium angelū? Solutio in primo paragrapho. **Q** Ueritur / que est causa magis angelū? Solutio in secundo paragrapho. **Q** Ueritur / vtrum angelus sit corruptibilis? Solutio i tertio paragrapho. **Q** Ueritur / que sint instrumenta angelorum? Solutio in quarto paragrapho. **Q** Ueritur / cum angelus nō habeat oculos: quomōdō intelligit colores? Solutio in quinto. **Q** Ueritur / quō āgel' pōt diligere sensibilis? Solutio in sexto. **Q** Ueritur / angelus quō acquirat meritū? Solutio in septimo. **Q** Ueritur / cū quo angelus facit sciētia? Solutio in octauo. **Q** Ueritur / q' sint delectationes angelorum? Solutio in nono. **Q** Ueritur / vtrum in essentia / angeli sint multe res differētes numero? Solutio in decimo. **Q** Ueritur / angeli cum quo cōueniūt? Solutio in vndecimo. **Q** Ueritur / angelus bonus z angelus malus per quē modū sunt contrarij. **Q** Ueritur / quare est pena mali āgeli? Solutio i duodecimo. **Q** Utrū angelus sit composit' / Solutio in decimotertio. **Q** Utrū āgel' habeat spūitatē? Solutio i decimoquarto. **Q** Utrū āgelus sit ita perfectus p suā volūtātē sicut p suā bonitatē z suū intellectū / sicut p suā volūtātē? Solutio in. 15. **Q** Ueritur / q' re āgel' hz potestātē in inferioribz? Solutio in. 16. **Q** Utrū sit bonū q' i angelo su' intellect' / volūtas / memoria sint eq' les naturaliter? Solutio in. 17. **Q** Ueritur / angelus sit bonus naturalr' / q' est cū q're est malus moraliter? Solutio in. 18.

De qstioibus secundū subiectū qd est de angelo. et primo per principia.

De questionibus angeli p regulas.

Quem mōdū

De questi-
bus ange-
li p regu-
las.

Queritur per que modū pro-
batur q̄ angeli sint? Solu-
tio in prima regula. querit̄/
angelus quō diffinitur? So-
lutio in secunda. ¶ Querit̄/
quid est natura angeli. querit̄/
de actio-
nibus z passionibus angelorum. ¶ Cum
angelus non habeat imaginationē/ cuius
quo intelligit imaginabilia? ¶ Omnes
iste questiones soluitur per secundā re-
gulam supradictam. ¶ Queritur q̄ sunt
principia innata angeli. queritur/ que ē
forma angeli? z que est ei⁹ materia. ¶ Qui-
ritur/ angelus malus cuius est? solutio in
tertia regula. ¶ Queritur angelus per
quem modū habet causas. querit̄/ vtrū
angelus quietat̄ cū vno fine: aut cū plu-
ribus? solutiones in quarta regula. ¶ Que-
ritur de q̄titate cōtinua z discreta age-
lorum: posito q̄ angelus nō haberet ma-
teriam: vtrū possit recipere passiones? so-
lutiones in quinta regula. querit̄ de quali-
tibus specificis angelicū quibus agit
specificiter: et similiter de q̄titanib⁹ appo-
priatis cū quib⁹ agit moraliter? solutio-
nes in sexta regula. ¶ Querit̄ de succes-
sione z continuatione angelorū: cum an-
gelus non sit corporeus: vtrum habeat
mēsuras tēporē? solutiones in septima
regula. ¶ Utrū angelus sit collocatus.
¶ Utrū angelus trāseat p mediū? solu-
tiones in octava regula. queritur/ p que
modum angelus existit in seipso/ z agit
extra seipsum? ¶ Querit̄/ per que modū
angelus patitur? solutio in nona regu-
la. querit̄/ vnus angelus cū quo intelli-
git alii? ¶ Querit̄/ angel⁹ cuius quo tētat
homines. queritur/ angelus cū quo mo-
uet lapides? solutio in decima regula
p k. signata. ¶ Utrum angel⁹ patiat̄
per ignē? dicimus q̄ sic: vt patet p pri-
mū z per primā speciem. z per secundā g. z p
diffinitionē diuine potestatis. Na si de⁹
vult q̄ angel⁹ possit mouere lapides si-
ne corpore: similiter p diuinā potestatem
pōt pati p ignē. queritur/ vtrū angeli sint
nostri nūcū z adiutores? et respondē-
dum est q̄ sic. ¶ Qm̄ sicut celū cum suis
principiis innatis efficit adiuuatiū prin-
cipiis elementatis effectiue z naturali-
ter: vt habeant actus suos: sic angeli ad-
iuuant: non vt habeamus virtutes mo-
rales: et hoc p regulā b. z c. p̄bati pōt.

Trum bonitatis celi causet
bonitates inferiores. queri-
tur quare sūt mostruositates? ¶ Queritur q̄ saturū?
dicitur malus: cū non sit ex
contrariis? solutio in pri-
mo paragrāpho bonitatis tertij subie-
cti. ¶ Posito q̄ celū nō esset p se mobile.
queritur/ vtrū p se esset magnū z dura-
bile? solutio in secūdo. ¶ Utrū celū mo-
ueat seipsum? solutio in tertio. ¶ Utrū
celū cū potestate sua possit mouere infe-
riora? solutio in quarto. ¶ Cū celū non ha-
beat intellectū: quō se ordinat ad mouē-
dū inferiora? solutio in quinto. ¶ Cum
celū nō habeat voluntatem: quid est eā q̄
moueat inferiora ad habēdū appetitū?
solutio in sexto. ¶ Utrū celū cū sua vir-
tute moueat virtutes inferiores supra
posse elementati/ vegetati z sensati: sicut
charitas mouet voluntatē supra suas vir-
tes ad amādū simū obiectū z sui inimi-
cū? Et rōndendū est q̄ sic: celū tamen natu-
raliter: charitas autē moraliter: vadē ad
7. Queritur/ vtrū celū hz veritates inna-
tam cū qua causet veritates inferiores?
solutio in octauo. ¶ Cum celus non hā-
beat voluntatem/ queritur vtrum ipsūz
habeat delectationem? solutio in nono.
¶ Utrū celū habeat differentias innatas
ad disponēdū differentias inferiorum
elementatorū? solutio in. 10. ¶ Utrū con-
cordantia celi sit ei principium innatūz
cum qua disponat cōcordantias et apti-
tudes inferiores? solutio in. 11. ¶ Utrū
celum habeat contrarietatem innatā?
solutio in. 12. ¶ Utrū celum habeat prin-
cipium innatū cū quo principiat apti-
tudes inferiores? Et respondēdū est
q̄ sic. Nam sicut arbor ex cum anima de-
ducit figurāz archē de potentia in actū
sic formas sensibiles et vegetabiles: va-
de ad. 13. ¶ Utrum celū habeat medium
innatū cū quo moueat z disponat me-
dia inferiora? solutio in. 14. ¶ Queritur/
quis est maior finis celi naturaliter sine
quo quiescere non potest? solutio in. 15.
¶ Utrum celum habeat maioritatem
cum qua disponat z habituet aptitudi-
nes inferiores? solutio in. 16. ¶ Utrum
celum habeat equalitatem innatā cū
cum qua rōquet z proportionet equali-
tates inferiores? solutio in decimo septi-
mo. ¶ Queritur/ quid est minoritas ce-
li? solutio in. 18.

De questi-
bus tertij
subiecti q̄
est de celo
per princ-
pia.

De questionibus tertij
subiecti quod est de celo
per principia.

De questionibus celi per re-
gulas factis.

Undecima pars.

De q̄stio-
nib^o celi p
reglas fa-
ctio.

Querit/quare celū nō est
ab eterno cum ipm nō sit
corruptibile? Vade ad re-
gulam b. tertij subiecti.
¶ Posito q̄ celuz nō mo-
ueat seipm: querit/vtrū
esset prinū mobile natu-
raliter? Solutio in regula c. ¶ Querit/
vtruz celū habeat correlatiuos innatos
formali: z naturalr sine q̄bus nō posset
causare correlatiuos inferiores? Solutio
in sc̄a specie c. ¶ Querit/vtrū celuz
recipiat mai^o z min^o? Solutio in tertia
specie c. ¶ Querit/qd hz celū in inferiori-
bus? Solutio i q̄rta specie c. ¶ Querit/
quare celū est incorruptibile. Solutio i
prima specie d. ¶ Utrū celū habeat prin-
cipia specificata cuz q̄b^o agat specificē?
Solutio i sc̄a specie d. ¶ Querit/vtrū
mor^o celi possit resistere miraculis? So-
lutio in tertia specie d. ¶ Querit/vtruz
celū sit necessariū? Solutio i p̄ma specie
e. ¶ Utrū sine motu celi possint eē mobi-
litates inferiores naturalr? Et r̄ndendū
est q̄ nō. Nā sicut voluntas sine chari-
tate nō posset habere ad amandū deum
supra seipam: neq; ad amādū suū inimi-
cum: sic ignis zc. non fe posset habere ad
mouendū aquā naturalr sine motu ce-
li. Celū em̄ est prius: ignis aut̄ posterio^r.
Et vade ad sc̄dam speciem e. ¶ Querit/
quare celū agit cū quātitate obliqua in
se: cuz recta aut̄ extra se. ¶ Querit/vtrū
celū habeat q̄titates discretas: cuz ipm
sit in cōtinuo motu: Solutioes i regula f.
¶ Querit/q̄re celuz agit p̄ specie specificā.
¶ Querit/vtrū caliditas z siccitas
sint q̄titates appropriatē solis? Solutio
nes in regula g. ¶ Querit/per quē mo-
dū tps celi hz rationē cause z causati/ce
lo existēte ei subiecto? Solutio in regula
h. ¶ Utrū celū sit in loco? Solutio in re-
gula i. ¶ Querit/p̄ quē modū celuz agit
in inferiorib^o? Et r̄ndendū est q̄ agit p̄
suū modū in modo inferiori: sicut prius
in posterioritate per suū modū. ¶ Que-
rit/celuz cum quo agit in inferiorib^o?
Et r̄ndendū est q̄ cum suis principijs
innatis: sicut causa que cum suis causis
causas causat.

De questionibus. iiii. subie-
cti quod est de homine: z primo
per principia.

De q̄stio-
nib^o quar-
ti subiecti.

Queritur/vtrū hō agat bonuz p̄
suā specie: Solutio in princi-
pio in quarto subiecto capituli
hois. ¶ Utrū in hōie multe ma-

gnitudines sint ei rōnes q̄ agat magnū?
Solutio in sc̄do paragrafo. ¶ Utrū hō
durat duplt^r? Solutio in tertio. ¶ Utrū
hō habeat specificā potestātē ad agēdū?
Solutio in quarto. ¶ Utrū in specie hu-
mana sit vnic^o intellect^o ad plures? So-
lutio in q̄nto. ¶ Utrū in specie hūana sit
vna volūtas aut plures? Solutio in. vi.
¶ Querit/virtutes morales a quo cau-
sant^r? Solutio in. vii. ¶ Utrū intellectus
hūanus attingat essentias rerū? Solutio
in. viii. ¶ Cū aia nō sit de natura cor-
poris: querit quare tristat^r de labore cor-
poris? Solutio i. ix. ¶ Querit/p̄ quē mo-
dum hō facit sciam/amationē z memo-
rationē? Solutio in. x. ¶ Posito q̄ hō nō
esset cōiunctus: vtrū aia sensitīua/ima-
ginatiua et rōnatiua possit obiectare
idē obiectū? Solutio in. xi. ¶ Utrū patm̄
sit naturalr? Solutio in. xii. ¶ Utrū pu-
mitīua causalīa indugant in hōie? So-
lutio in. xiii. ¶ Querit/p̄ quē modū aia z
corp^o cōiungunt^r? Querit vtrū hūidū
radicale vniat^r nutrimentali. ¶ Alterius
querit p̄ quē modū homo viuit z mouit.
¶ Adhuc q̄rit p̄ quē modū hō trāsit i ter-
tium numerū. ¶ Iste quēstioes sunt se-
gnate z solute i. xiiii. m. d. g. i. iij. subiecti.
¶ Utrum in hōie cōiungant^r multi fines
differetes specie et numero? Solutio in
xv. ¶ Querit/q̄re sunt maiores potētie z
minores in hōie? Solutio in. xvi. ¶ Utrū
hō sit equalr cōiunct^o z cōposit^o? Solutio
in. xvii. ¶ Querit per quem modum
homo habet inclinationem ad peccan-
dum? Solutio in. xviii. paragrafo.

De questionibus hominis
per regulas.

Uare hō cognoscit magis p̄
affirmationē q̄ per nega-
tionē? Solutio in regula b.
quarti subiecti. ¶ Querit/p̄
quē modū de hōie p̄nt fieri
plures diffinitiones / q̄ de aliquo alio
ente creato. ¶ Utrū hō sit magis cogno-
scibilis q̄ angelus/aut celū/aut brutū/
aut planta/aut lapis/ aut elementū?
De q̄ones soluunt^r in paragrafo regu-
le c. in prima specie. ¶ Queritur ex qui-
bus homo est cōpositus? Solutio i sc̄a
specie c. ¶ Utrum embrio in matrice nu-
triat se/aut nutrit^r: moueat se/aut mo-
ueat? Solutio in. iiij. specie c. ¶ Querit/
quid habet homo in seipso? Solutio in
iij. specie. ¶ Queritur que sint princi-
pia primitīua hominis? Solutio in p̄-
ma specie d. ¶ Posito q̄ hō non esset cō-

De q̄stio-
nib^o hōis
p̄ reglas.

positus ex anima & corpore. querit ipse de quo esset? solutio in secunda specie d. ¶ Alterius queritur? vtrū homo moriatur? vel pars eius? Solutio in eadē specie. ¶ Posito q̄ aia moreret: vtrū deus esset libimet iustus? solutio in. ij. specie d. ¶ Querit quare homo per suaz aiam esset ens necessitatum? Solutio in prima specie e. ¶ Vtrū aia hominis sit immortalis? solutio in scda specie e. ¶ Posito q̄ homo non esset coniunctus: vtrum haberet quantitatem continuam? solutio in prima specie f. ¶ Cum anima non sit in corpore per contractum: queritur per quem modus homo est? solutio in scda specie f. ¶ Vtrū hominificatio sit magis propria qualitas in hoie q̄ in similitas? Solutio in regula g. ¶ Querit vtrū homo sit magis qualis per virtutes q̄ per vitium? et respondendum est q̄ sic: habitus enim positivus plus potat q̄ habitus privativus: vade ad scdam speciem g. ¶ Vtrum homo sit in fieri? aut i facto esse? Solutio in regula h. ¶ Vtrum homo sit in seipso? Solutio in regula b. ¶ Vtrum homo sit sensibilis: et respondendum est q̄ non. Nam accidentia sunt sensibilis: substantia autē non: sed intelligibilis. ¶ Cum homo nō sit sensibilis: queritur quomodo ipse intelligit? et respondendum est q̄ intellectus plus pot p se/et per imaginationem/ et pensum q̄ pensum tantum. Et vade ad regulam k. ¶ Queritur cū quo homo est univerialis? Solutio in scda regula k. ¶ Cum essentia hois non sit sensibilis: cum quo est intelligibilis? et respondendum est q̄ sicut deus est amatus super vires voluntatis per charitatem: sic humanitas est intelligibilis per intellectū supra vires sensus. ¶ Queritur cum quo homo resit? scilicet: et respondendum est q̄ cum iusticia dei et suis meritis.

De questionibus quinti subiecti quod est imaginativa per principia discursa.

De questionibus quinti subiecti quod est imaginativa per principia discursa.

Trum essentia imaginativa sit maxime per obiectationem: vt abudantia bonitatis consistat inter potentiam intellectus et sensitivam? Tade ad primū paragraphum bonitatis quinti subiecti. ¶ Vtrum magnitudo imaginationis sit instrumentū obiective potentie ratio-

cinative? Solutio in scdo paragrapho. ¶ Vtrū in brutis imaginatio sit potentia altior? solutio i tertio. ¶ Vtrū imaginativa habeat potentiam in sensitiva et non e converso? solutio in quarto. ¶ Vtrum imaginativa habeat instinctū specificū vt agat per suā speciem? solutio in quinto. ¶ Vtrū imaginativa habeat appetitum specificū vt agat per suā speciem? solutio in. vi. ¶ Vtrū imaginativa habeat specificā virtutem? solutio in. vii. ¶ Vtrum brutū per imaginationem attingat suam essentiam et aliorum essentias? Et rōndendum est q̄ nō: q̄ aliter ipm faceret sciam: q̄ ē impossibile: et vade ad. viij. paragraphū. ¶ Vtrū imaginatio in brutis moueat se cū obiecto: aut obiectū moueat eā? Solutio in. ix. ¶ Vtrū imaginativa sine sua differentia specifica esset sufficiens potentia? Solutio in. x. ¶ Et vtrū speculū sit maxime imago et signū imaginationis? Solutio in eodē. ¶ Vtrū imaginatio sit potentia obiectiva per concordantiam potentie et obiecti? Solutio in. xi. ¶ Vtrum imaginatio sit potentia eōis leticie et tristicie? solutio in. xij. ¶ Vtrū imaginatio sine sua specifica materia posset recipere species peregrinas? Solutio in. xij. ¶ Vtrum imaginatione deficiente siue ipsa non existente inter intellectū et sensum/ ipse intellectus posset facere sciam? Solutio in. xiiij. ¶ Vtrū imaginatio habeat quietem specificā et pfectā? Solutio in. xv. ¶ Vtrū imaginatio habeat specificā maiorem? Solutio in. xvj. ¶ Vtrū potentia imaginativa consistat equaliter inter potentiam ratiocinativā et sensitivam? Et rōndetur q̄ sic pportionaliter: sed quo ad pondus nō. Et vade ad. xvij. paragraphū. ¶ Vtrū imaginatio sit minor i bruto q̄ i hoie? et rōndēdū est q̄ sic: Brutū enim nō pot imaginari montē aut reum. Et vade ad. xvij. paragraphū.

Utrū aia hois sit immortalis.

De questionibus imaginatiue per regulas.

Trū imaginatio sit de essentia corporis? Solutio in regula b. ¶ Queritur per quem modum de imaginatione maior noticia haberi potest? Solutio i regula c. in prima specie. ¶ Vtrum imaginatio habeat imaginabile eōe et specificum? Solutio in secunda specie regule e. ¶ Queritur: quid est imaginatio in homine et

De questionibus imaginatiue per regulas

Undecima pars

In bruto? solutio in .iij. specie c. ¶ Utrum imaginatio habeat aptitudines ⁊ receptiones in sensibus? solutio in .iij. specie c. ¶ Utrum imaginatio sit species? solutio in prima specie d. ¶ Utrum imaginatio sine sua specifica materia possit esse materia passiva? solutio in scda specie d. ¶ Utrum imaginatio sit instrumentum? solutio in tertia specie d. ¶ Utrum imaginatio habeat causas specificas? solutio in prima specie e. ¶ Utrum modus esset perfectus absque imaginatione? solutio in secunda specie c. ¶ Queritur imaginatio quanta est? solutio in prima specie f. queritur quod est causa quare imaginatio crescit aut decrescit sui actu sine augmentatioe ⁊ diminutione sue essentie? solutio in secunda specie f. ¶ Queritur quid est propria proprietates imaginationis? solutio in prima specie g. ¶ Utrum imaginatio habeat habitum: cui ipsa sit habitus intellectus? solutio in scda specie g. ¶ Queritur per quem modum imaginatio sit in ipse: ⁊ se sit immobilis? solutio in regula h. ¶ Queritur imaginatio ubi huiusmodi actus? solutio in regula i. queritur imaginatio quo obiectat obiectum? solutio in prima regula k. ¶ Queritur / imaginatio cum qua complexione est activa siue receptiva? solutio in scda regula k. queritur cum quo imaginativa decipit? ⁊ respondendum est quod cum nimio instinctu et appetitu. ¶ Queritur quare imaginativa est insensibilis? Et respondendum est: potentie nature inferiores non ascendunt ad attainendum superiores potentias.

De questionibus. vi. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta. 60

De questionibus. vi. subiecti quod est de sensitiva per principia deducta.

Utrum sensus possit sentire sensatum sine bonitate? solutio in primo paragrapho sexti subiecti. ¶ Queritur in quo sensu particulari sensitiva est magis magna? solutio in scdo. queritur sensitiva cum quo durat? solutio in .iij. ¶ Utrum sensus senset per sua species? solutio in .iij. ¶ Utrum sensus habeat instrumentum? solutio in .v. ¶ Utrum sensus habeat appetitum: ⁊ quare visus se delectat in videndo? solutio in sexto. ¶ Utrum sensus habeant virtutes specificas? solutio in .vij. ¶ Et verum sensus vere sensat sensatum? solutio in .vij. queritur quare pulchritudo est dispositio sensus? solutio in .ix.

Utrum iudicii sensus consistat per eodem sensum aut particulare? solutio in .x. queritur quod est causa quare sensus sensat sensatum? solutio in .xi. ¶ Queritur quid decipit sensum? solutio in .xij. queritur per quem modum sensus est assuetus in suis causis? solutio in .xij. ¶ Utrum sensus peculiaris sit medium inter sensum eodem ⁊ sensibilem? solutio in .xij. ¶ Utrum sentire peregrinum descendat a sentire intrinsecum? solutio in eodem. ¶ Utrum olfactus sit sensus? solutio in eodem. ¶ Utrum sensus habeat finem innatum? solutio in .xv. ¶ Utrum aliqua maiortas sit principium innatum sensui? solutio in .xvi. ¶ Queritur verum aliqua equalitas sit principium innatum sensui? solutio in .xvii. ¶ Utrum aliqua minoritas sit de essentia sensus? solutio in .xviii.

De questionibus sensus per regulas discursi.

Queritur verum sensus sit de sensu? Et verum sensus sit insertus in vegetato? Et quando homo moritur: sensus quo vadit? Solutiones in regula b. sexti subiecti. queritur quid est sensitiva? solutio in secundo capitulo: et in prima specie regule c. Na ibi est sua distinctio implicata. queritur verum sensus possit sentire absque eo relativo innatum? solutio in scda specie c. ¶ Queritur quid est sensus in sententia obiective? solutio in .iij. specie c. ¶ Utrum aliquod obiectum sit de essentia sensus? solutio in eadem. ¶ Utrum sensus possit habere obiectum extrinsecum sine obiecto intrinsecum? solutio in .iij. specie c. verum sensitiva hominis sit intantum naturalis sicut in bruto? solutio in prima specie d. ¶ Utrum sensus sine sua specifica materia possit esse actiuus atque receptiuus? solutio in secunda specie d. ¶ Utrum sensus communis possideat sensus particulares? solutio in tertia specie d. ¶ Utrum sensus absque specifica forma ⁊ materia possit esse? solutio in prima specie e. ¶ Queritur verum sensus communis sit: ut sicut sint sensus particulares: et verum sensus particulares sint: ut sint obiecta sensata? solutiones in secunda specie e. ¶ Queritur quantitas sensitive ex quo est? solutio in regula f. ¶ Utrum sine quantitate discreta sensus particulares possint esse? Et respondendum est quod non: eo quia quilibet sensus

De questionibus sensus per regulas discursi.

his est **Q**stus. **Q**Utrum propria qualitas sensus causet appropriatam qualitatem sensati? Solutio in prima specie g. queritur sensibilitas lapidis a quo est? Et respondendum est q ipsa est ab habitu sensus. Et vade ad secundam speciem g. **Q**Utrum sensibilitas lapidis remaneat in tempore clausis oculis. Et respondendum est q non: sicut secunda visio oculorum non remanet in oculis clausis. Et vade ad regulam h. **Q**Ueritur vbi sensus sensat sensatum? Solutio in regula i. **Q**Utrum sensus attingat substantiam? Et dicendum est q sic: in qm est cuius ad coniunctus: non autem inquantum est ab ea separatus. Sicut visus qui non attingit substantiam lapidis: eo quia cum ipsa non est coniunctus. **Q**Ueritur per quem modum sensatus sensat sensatum? Solutio in specie regule k. **Q**Ueritur vtrum sensitiua sensat sensatum cum similitudine quam sentit: que similitudo est habitus sensati: sicut cappa cappati? Et vade ad secundam regulam k. **Q**Utrum sensitiua sint coniuncta cu suo proprio subiecto? Ad quod dicendum est q sic: vt patet per primam distinctionem concordantie et medij: et vt principium habeat medium per quod transire possit ad suum finem. **Q**Utrum sensus sit coniunctus cum sensato: puta cum lapide aut audibili &c. Et respondendum est q non: eo quia habitus appropriatus est nouus est: sicut cappa i cappato: cappa est enim non coniuncta cum cappato: sed est ei applicata per contactum.

De questionibus vegetatiue per principia.

De qstionibus vegetatiue per principia.

Vtrum vegetatiua sit bona ab ipso actu bonitatis? Et vtrum sit bona per suam bonitatem specificam? Solutio in primo paragrafo septimi subiecti. **Q**Utrum vegetatiua que est in brutis: et illa que est in plantis sint vna et eadem? Solutio in secundo. **Q**Uod posito q vegetatiua non esset coniuncta cum vegetato: vtrum vegetatum haberet de quo durare posset? Solutio in tertio. **Q**Utrum vegetatiua sit potens per suam potestatem specificam? Solutio in quarto. **Q**Utrum vegetatiua habeat instinctum aut vegetatum? Respondendum est q vegetatum habet instinctum per vegetatiuam: sicut ignis

per caliditatem: et artifex per artem. Et vade ad quintum. **Q**Ueritur quid est appetitus vegetatiue? et a quo oritur? Solutio in sexto. **Q**Utrum vegetatiua sit in veritate sua assitua et econuerio. Et vtrum vegetatum sit vere vegetatum? Solutio in vii. **Q**Ueritur q est causa quare vegetatiua habet delectationem? Et respondendum est ex eo q habet appetitum: et vade ad ix. **Q**Utrum vegetatiua habeat differentiam innatam? Solutio in decimo. Et quare viridis color generalior est in plantis q alius? Solutio in eodem. **Q**Utrum inter vegetatiuam et vegetatum sit concordantia perfecta: sicut ipsa est inter rocinatum et rocinabile: et inter imaginatum et imaginabile: et inter sensituum et sensibile? Solutio in xi. **Q**Ueritur que est causa corruptionis vegetatiue? Solutio in xii. queritur vegetatiua per quem modum est principium? Solutio in xiii. **Q**Ueritur per quem modum vegetatiua stat sub ratione medij: et per quem modum aialia viuunt de ea? Solutio in xiiii. **Q**Ueritur per quem modum vegetatiua stat sub ratione finis? Solutio in xv. **Q**Ueritur vtrum vegetatiua habeat maioriem generale innata a qua descendat maioriem partiales? Ad hoc qrit an in specie humana vnus homo est maior altero: Et an in eadem arbore vnus fructus est maior alio? Clade ad xvj. **Q**Utrum vegetatiua sine quantitate posset coquare multas plantas in eadem specie: sicut multas rosas? Clade ad xvij. **Q**Utrum vegetatiua sine minoritate posset habere officium maioricandi? Solutio in xviii.

De questionibus vegetatiue per regulas.

QUeritur vtrum in aiali vegetatiua sit sensata? Et vtrum sensatus sit vegetatus? Solutio in ipsa regula. **Q**Ueritur vtrum est ridentium q sic: vt aial possit transire in tertium numerum. **Q**Ueritur qd est vegetatiua? Solutio in prima specie c. **Q**Utrum vegetatiua posset habere actum sine correlatiuis sibi innatis? Solutio in secunda specie c. **Q**Ueritur per quem modum vegetatiua est assitua in elementariua et in x. predicamentis? Solutio in iij. specie c. **Q**Utrum vegetatiua sit in elementariua plantata? Solutio in iij. specie c. vtrum vegetatiua sit potens a primina ad vegetandum? Solutio in prima specie d. **Q**Utrum vegetatiua pos-

De qstionibus vegetatiue per regulas.

fit esse sine suis correlatiuis inniat? Solu-
tio in secunda specie d. ¶ Utrū vegeta-
tiua sit sub diu aiali i q̄? solutio i. 3. spe-
cie d. ¶ Utrū vegetatiua sit habit⁹ necessi-
tat⁹ i subiecto i q̄? Solutio i. 1. specie
e. ¶ Queritur/utrū vegetatū sit in vege-
tatiua/aut in seipso p illā. ¶ Utrū vege-
tatiua possit esse sine q̄titate continua
cuz p̄tinuo motu? Solutio in prima spe-
cie f. ¶ Positio q̄ vegetatiua non habe-
ret q̄titate m discretā: vtrum ipsa vege-
tatiua possit eē de sua essentia sine qua
ipsa non possit esse in motu successiuo?
Solutio in secunda specie f. ¶ Utruz ve-
getatiua possit agere sine pprietate spe-
cifica. ¶ Adhuc queritur quod ē nomen
illius proprietatis? Solutio in pria spe-
cie g. ¶ Queritur/que est qualitas ap-
propriata vegetatiue? Solutio in secun-
da specie g. ¶ Utrū vegetatiua cōsistat
in motu cōtinuo p suā q̄titate cōtinua:
et in motu successiuo per suā q̄titate m
diferetam? Solutio in regula h. ¶ Que-
ritur/vtrum vegetatiua habeat locum
sibi connaturalem? Solutio in regula i.
¶ Cum potentia visua vegetatiua que
est altior potentia q̄ vegetatiua: q̄re nō
attingit substantiā plāte sicut vegetatiua
attingit eā: ex eo quia vegetatiua parti-
cipat cū ea per cōtactū: visua autē non.
¶ Queritur/p quē modū vegetatiua ve-
getet? Solutio in pria regula k. ¶ Que-
ritur cū quo aliquid vegetatū vegetat
aliud vegetatum? Solutio in regula k.
¶ Queritur/utrū vegetatiua sit sensibi-
lis? Ad quod dicendum est q̄ non: eo q̄
est inferior potētia q̄ sensitua. ¶ Utrū
vegetatiua moueat seipsum: et respon-
dendum est q̄ sic: vt patet per diffinitio-
nem suam: et per suos correlatiuos /z p
suum instinctum et appetitum.

**De questionibus elementa-
tiue per principia discursua.**

63

De q̄stio-
nibus elemē-
tatiue per
principia
discursua.

Queritur/vtrum sit bonum
q̄ elementa existat sub ele-
mentatis? Solutio in prio
paragrapho. ¶ Positio q̄ ele-
menta non existerent in ele-
mentatis: vtrum elemētatiua existeret
perfecte magna? Solutio in secundo.
¶ Utrum corrumpatur elementum aut
elementatis? Solutio in tertio. ¶ Utrū
elementatiua elemētet de elemētis ele-
mentata? Solutio in quarto. ¶ Utrum
quodlibet elementum agat per suā spe-
ciem? Solutio in quinto. ¶ Queritur/q̄

est causa motiua elemētatorū? Solu-
tio in sexto. ¶ Utrum virtutes elemēta-
torū descendat ab vna virtute? Solu-
tio in septimo. ¶ Utruz alchimia sit pos-
sibilis? Solutio in octauo. ¶ Queritur/
que est causa intensitatis z extensitatis
in elemētatis? Solutio i nono. ¶ Utrum
elementa sint actu in elemētatis? So-
lutio in decimo. ¶ Queritur/que est cā
temperātie elemētatorum? Solutio i vni-
decimo. ¶ Queritur/que est causa corru-
ptionis in elemētatis? Solutio in duo-
decimo. ¶ Utrum aliqua obiectatio sit
de essentia elemētatorum: z vtrum vnum
elementum sit subiectum alterius? So-
lutioes in. 13. ¶ Etruz i elemētis mixtio
sit antedēoz cōpositio plequeoz? Solutio i
eodē. ¶ Utrū inter elemēta z elemētata
sit dare mediū? Solutio. 14. ¶ Querit/
quid est quies elemētatiue siue elemē-
torū? Solutio i. 15. ¶ Querit/p quē mo-
dū maioritas elemētatiue est assituata i
elemētatis? Solutio in. 16. ¶ Utrū ele-
menta aliquo modo sint equalia? Solu-
tio in. 17. ¶ Querit/p quē modū mino-
ritas est assituata in elemētatis? So-
lutio in decimo octauo.

**De questionibus elementa-
tiue per regulas.**

Querit/utrū elemēta sint cō-
posita: z si sunt cōposita: q̄-
ritur vbi sunt cōposita? So-
lutio in regula b. queritur/
qd ē elemētatiua? solutio in
octauo subiecto. ¶ Utrū correlatiua ele-
mētatiue sint substantiata? Solutio i se-
cūda regula c. ¶ Utrū elemētatiua vlt
mēta possint agere de seipsis siue elemē-
tatio? Solutio i tertia specie c. ¶ Item
q̄rit/utrū i elemētatiua sit imago infini-
tatis dei. ¶ Utrū elemētatiua habeat
in elemētis z elemētatis suū esse? Solutio
in. 4. specie c. q̄rit/utruz elemētatiua sit
principiū primitiuū ad elemētādū? So-
lutio in pria specie d. ¶ Querit/utrū ele-
mentatiua elemētet elementata ex ele-
mētis: sicut vegetatiua ex elemētis vege-
tat ipsa? Solutio in secunda specie d.
¶ Utrū elementatiua sit possessa ab ele-
mētis aut ab elemētatis? Solutio i ter-
tia specie d. ¶ Queritur/que sunt cause
elemētatorū? Solutio i prima specie e.
¶ Querit/utrū absentatis elemētis ab
elemētatiua ipsa eē possit in q̄re? So-
lutio in secunda specie e. ¶ Utrum ele-
mentatiua habeat continuā quātitates
per omnia elementa? Solutio in prima

De q̄stio-
nibus elemē-
tatiue per
regulas.

specie f. ¶ Queritur quare elementaria habet discretas simplicitates? Et respondendum est quod sic: eo quod ipsa est ex elementis: et vade ad secundam speciem f. queritur que est propria qualitas elementaria: et virtutes sunt due caliditates differentes genere: et sic de duabus siccitatibus: solutio in prima specie g. ¶ Utrum elementaria habeat qualitates appropriate: solutio in secunda specie g. ¶ Utrum elementaria sit mouens et mota? solutio in regula h. ¶ Utrum elementaria sit in elementatio essentiali: et vtrum transit in spheram ignis? et solutio in regula i. queritur elementaria per quem modum intrant compositionem? solutio in prima regula k. ¶ Queritur elementaria cum quo consistit in motu generationis et corruptionis? solutio in secunda regula k. queritur elementaria quomodo est assituata in elementatis? vade ad regulam modalitatis. ¶ Utrum elementaria sit habitus elementatorum? vade ad capitulum habitus in centum formis. ¶ Queritur vtrum elementaria elementent elementata in materia elementatorum? vade ad suos correlatiuos per secundam speciem regule c. significatos. ¶ Utrum sit vnus ignis aut plures: et vtrum sit quintum elementum? vade ad diffinitionem finis et concordantie.

¶ Queritur per quem modum durat iusticia? solutio in tertio. ¶ Utrum alia habuisset se de posse iusticie: quod causent iusta? solutio in iij. queritur per quem modum iusticia existit in potentia? solutio in v. ¶ Queritur per quem modum iusticia est amabilis? solutio i. vi. queritur quomodo iusticia oritur: et ad iura applicat? solutio in viij. ¶ Utrum alia sine virtute possit causare iusticia: et iusticia iustificabilia? solutio in viij. ¶ Adhuc queritur per quem modum iurista faciliter possit addicere iura naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia causet quietem cum iustificabilibus? solutio in ix. ¶ Queritur cum quo principio iurista potest cognoscere iusticia intenciam et experientiam? solutio in x. ¶ Queritur per quem modum cognoscitur iusticia? solutio in xi. queritur cum quo cognoscitur iniuria? solutio in xij. queritur per quem modum iusticia et ius differunt? solutio in xij. ¶ Queritur per quem modum iusticia se habet ad principia naturalia? solutio in eodem. ¶ Utrum iusticia habeat modum specificum? solutio in xij. ¶ Queritur quid est finis iusticie? solutio in xv. queritur que sine cause maioritatis iusticie? solutio in xvj. ¶ Queritur cum quo principio huius artis iusticia habet maiorem convenientiam? solutio i. xvij. queritur cum quo minor iusticia cognoscitur? solutio in xvij.

De questionibus noni subiecti quod est de virtutibus et vitijs.

De questionibus iusticie per regulas.

De questionibus noni subiecti quod est de virtutibus et vitijs.

Sicut sensus communis cum suis sensibus particularibus sensit sensibilia: sic anima cum suis potentibus simpliciter iustificabilia: et vitia vitabilia. Et quod hoc facit mediantibus principijs huius artis vitij virtutibus et vitijs artificialiter: sicut logicus quod cum principijs logicis vitij syllogisticis. quapropter secundum modum predictum intendimus facere questiones: et per ipsum modum significatur solutiones: et primo de iusticia dicemus.

Queritur vtrum iusticia corrupta in homine ipsa reuertatur in eundem numerum / quando iniuria corrumpitur? solutio in prima regula videlicet b. in capitulo iusticie in nono subiecto. ¶ Queritur quid est iusticia? solutio in prima specie c. queritur iusticia cum quibus est habitus specificus? solutio in secunda specie c. queritur quid est iusticia in iustificabilibus? Et respondendum est quod est sic in iustificabilibus causa moraliter: sicut sensitiva in sensibilibus naturaliter: vade ad tertiam speciem c. ¶ Queritur vtrum iusticia habeat dispositionem obiectiuam? solutio in iij. specie c. queritur que sunt principia primitiua iusticie. solutio in prima specie d. ¶ Queritur que sunt principia specifica iusticie cum quibus est forma specifica? solutio in secunda specie d. ¶ Queritur quid est possessio iusticie? solutio i. iij. specie d. queritur que iusticia est necessaria? solutio in prima specie e. ¶ Queritur

De questionibus iusticie per regulas.

Iusticia quod

De questionibus iusticie per principia.

De questionibus iusticie per principia.

Queritur vtrum iusticia cum sua bonitate causet bona iusta? solutio: vade ad primum paragraphum iusticie in nono subiecto. ¶ Utrum iusticia cum sua magnitudine magnificet magna iustificabilia? solutio in secundo

Undecima pars

quare iusticia est? solutio i scda specie e. queritur vtrum iusticia habeat q̄tita-
tem continuam? solutio in prima specie
f. ¶ Utrum iusticia in subiecto in quo est
sit i fieri/aut in facto esse? solutio i scda
specie f. ¶ Querit. que e q̄litas propria
iusticie? solutio in prima specie g. que-
ritur q̄ qualitates sunt appropriate ius-
ticie? solutio in scda specie g. ¶ Querit
per que modum iusticia existit localiter
succesive? solutio in regula h. ¶ Cū ius-
ticia nō sit punctalis neq; linealis/per
quem modum consistit in loco? vincat
iustificabilia? solutio in regula i. querit
per que modum consistit iusticia in theo-
rica z practica? solutio in prima regula
k. ¶ Queritur/ iusticia cum quibus est
hoc quod est? solutio in secūda regula
k. queritur/ iusticia cum quo generatur
z corūpit? z r̄ndēdū est q̄ generatur
cum suis principijs positius: z corūpit
cū priuatione suozū accidentiū. ¶ Que-
ritur/ ius naturale quomodo est? vade
ad paragraphum modalitatis supradic-
tum. ¶ Queritur ius positiuū cum quo
est? z respondēdū est q̄ ipm est cuz cre-
dere z supponere/ z cum contingētibz
obiectatis a voluntate et a memoria ex-
tra intelligere.

De questionibus prudentie per principia.

De q̄stio-
nibz pru-
dentie per
principia.

ATRA anima sic causet pru-
dentificabilia cū prudentia
sicut sensus cōmūis sensat
suis particularibz sensibilibz
sensibilibz? Et r̄ndē-
dū e q̄ sic: alioq̄n prudentia
non esset specifica virtus: neq; anima ha-
beret illud cum quo posset prendere et
eligere bonum: z euitare malum. queri-
tur per quem moduz homo se habituet
de prudentia? solutio in primo para-
grapho prudentie in nono subiecto. ¶ Que-
ritur vtrum magnificare bonitate sit de
ratione prudentie? solutio in scdo. que-
ritur per quem modum vna prudentia
pneulet alteri? solutio in tertia. ¶ Utrū
prudentia sine prouidentia sit ita potēs?
Solutio in. iij. querit prudentia cui? est
habiti? solutio in. v. q̄rit q̄lis prudentia e
primitiua z qualis consecutiua? solutio
in. vi. queritur prudentia per que moduz
est per rectaz lineam aut per obliquaz?
solutio in. vij. ¶ Utrū omnia prouidentia
sint vtilia? solutio in. viij. querit qua-
re prudentia eligit labore? solutio in. ix.
queritur per que modum prudentia et

imprudencia differunt? solutio in. decē-
mo. ¶ Utrum prudentia absq; alia vir-
tute possit habere existentiam? solutio
in vndecimo. queritur prudentia z im-
prudencia per que media sunt contra-
riantes ad inuicem? solutio in duodeci-
mo. ¶ Queritur per quem modum pru-
dentia z imprudentia bellant in subie-
cto? solutio in. xij. queritur per que mo-
dum prudentia z imprudentia opponū-
tur per mediuz? solutio in. xiiij. ¶ Que-
ritur per quem modū prudens z impu-
dens se habent ad finem? solutio in. xv.
queritur per quem modum prudentia
et imprudentia opponuntur in maiori-
tate? solutio in. xvj. queritur vtrum pru-
dentia z imprudentia se impugnant in
equalitate? solutio in. xvij. ¶ Utrum pru-
dentia cuz minoritate possit esse in sub-
iecto? Et respondēdum est q̄ non. Nam
de ratione prudentie est eligere maiori-
tatem: z vade ad. xvij.

De questionibus prudentie per regulas.

Uerit/ quare prudentia sup-
ponit contingentiam? So-
lutio in regula b. queritur
quid est prudentia? solutio
i p̄ma specie regle c. ¶ Utrū
correlatiui intellectus sint

De q̄stio-
nibz pru-
dentie per
regulas.

habituati ex correlatiui prudentie? Et
respondendum est q̄ sic: z vade ad secū-
dam speciem c. queritur prudentia quid
habet per prudentia? solutio in. iij. spe-
cie c. ¶ Queritur que sunt principia pri-
mitiua prudentie? solutio in prima spe-
cie. ¶ Queritur per quem modum pru-
dentia est virtus specifica? solutio in
secunda specie d. queritur vtrum pru-
dentia aliquo modo possit esse peccatū?
z respondēdum est q̄ sic ratione subie-
cti quod ipsa male vitur: lic amare q̄b
est peccatum quomodo per ipsum dili-
gitur: z vade ad tertiam speciem d. que-
ritur de prudentia quare ipsa est forma-
liter? solutio in prima specie e. ¶ Utrum
discretio z dispositio sint de genere pru-
dentie? z r̄ndēdū e q̄ sic: z vade ad. ij. spe-
cie e. ¶ Utrū prudentia sit mēsurā pruden-
tie? Et respondēdum est q̄ sic: et vade
ad primam speciem f. queritur que est
causa quare prudentia habet q̄titates
diferetas? solutio in secunda specie f.
¶ Utrum prudentia sit propria q̄titas
prudentie? solutio in secunda specie g.
¶ Queritur/ vtrum malicia aliquo mo-

utrū prudentia
sint prouidentia

do possit esse qualitas prudentie? Et respondendum est qd sic: sicut instrumentum qd potest esse malū quando malus agens cū ipso male agit: vade ad secundam speciem g. ¶ Queritur vtrū prudentia sit magis per prouidere futura / q̄ per eligere presentia? Ad qd dicendum est qd sic: ratio huius est qz futura sunt plura per contingētia / q̄ entia presentia per experientia: vade ad regulam h. ¶ Queritur prudentia in quibus principijs magis consistit? Et respondendum est qd in bonitate / intellectu / virtute / differentia / sine ⁊ maioriāte: ⁊ vade ad regulam i. queritur per quez modū homo vtrū prudentia? solutio i. p̄ma reglā k. querit prudentia cū quibus principijs est fortis? solutio in sc̄da reglā. k. ⁊ queritur vtrū essentia prudentie quiescat / crescat aut decreseat in subiecto in quo est? ⁊ respondendum est qd non: eo qz habitus indiuisibilis est: qz ip̄sa non est punctalis / nec linealis. Sed de hoc mirat intellectus: quare actus prudentie crescit: donec considerat discretas q̄ritates quas habet.

De questionibus fortitudinis: ⁊ primo per principia.

Queritur vtrū postea fortitudo line: sicut postea potentia visiva ponuntur visibilia? Et respondendum est qd sic: qz si non / iam fortitudo non posset habere fantasmata:

sicut potentia visiva non posset habere visibilia. ¶ Queritur / fortitudo cum quibus nutritur ⁊ gubernatur? solutio in primo paragrapho fortitudinis noni subiecti. querit / fortitudo cuius quib⁹ est impugnabilis? solutio in. ij. querit / per quem modū fortitudo est vincens et dominans? solutio in tertio. ¶ Querit que est causa quare fortitudo est fortis? solutio in quarto. queritur fortitudo cum quo est magis fortis? solutio in quinto. ¶ Utrum fortitudo sit fortior cum timore q̄ cum amore? Ad qd dicendum est qd cum amore. ¶ Amor em̄ est causa timoris. Et vade ad sextum paragraphum. ¶ Queritur vtrū absq̄ fortitudine aliqua virtus possit esse fortis? Et respondendum est qd non. Nam aliter essent due fortitudines differentes specie. Et vade ad septimū. ¶ Querit per quez modū homo est audax? solutio in octauo. que-

rit quare homo est magnanimus? solutio in nono. querit per quez modū fortitudo ⁊ prudentia conueniūt ad inuicē? solutio i. x. querit fortitudo cū quo est maior? solutio in. xi. queritur fortitudo quōd corumpit? solutio in. xij. ¶ Utrum fortitudo sine fantasmatib⁹ potest esse specifica virtus? solutio in. xij. ¶ Utrū fortitudo existat medium inter iusticiam ⁊ prudentiam / et inter iusticiam ⁊ temperantiam / ⁊ inter prudentiam ⁊ temperantiam? Et respondendum est qd sic: vi virtutes sint maiores i medio q̄ in extremitatibus: ⁊ vade ad. xiiij. ¶ Fortitudo cui⁹ q̄ causat victoriā? solutio in. xv. ¶ Fortitudo quōd vici accidit? solutio i. xvi. querit que fortitudo fortior ē cū equalitate q̄ cum inequalitate? ⁊ respondendum ē ex eo qd sua correlatiua sunt equalia: ⁊ vade ad regulā b. ⁊ in. xvij. ¶ Queritur / fortitudo cum quo deuinat? solutio in decimo octauo.

De questionibus fortitudinis per regulas.

Uare charitas est fortior cū prosperitatib⁹ q̄ cū aduersitatibus? solutio in regulā b. noni subiecti. ¶ Queritur quid est fortitudo? solutio in prima specie regulæ c. queritur / fortitudo vtrū habeat fortificabilia in potentia per fortificabile innatū? solutio in sc̄da specie c. ¶ Utrum fortitudo sit habitus aliarum virtutum? Et respondendum est qd sic. Nam sine ip̄sa non essent fortes? solutio in. iij. ¶ Utrū fortitudo habeat in principijs suis sua fantasmata? solutio in. iij. specie c. querit que sunt principia primitiua fortitudinis? solutio i p̄ma specie d. querit per quam naturā fortitudo habeat sua fantasmata? solutio in secūda specie d. vtrū fortitudo sit subiecti in quo est sine dispositione? solutio in tertia specie d. ¶ Querit quare fortitudo habet in potentia fortificabilia specificabilia? Et in actu quomodo est in pratica? solutio in prima specie. ¶ Queritur quare alie virtutes in bello habent victoriam contra vitia? solutio in sc̄da specie e. ¶ Queritur fortitudo q̄ta est in alijs virtutibus ⁊ respondendum est qd ipsa est tanta q̄ta est victoria earum: ⁊ vade ad primam speciem f. ¶ Utrum fortitudo habeat actus mensuratos? solutio in secūda specie f. ¶ Utrum essentia prudentie

De q̄stionibus fortitudinis ⁊ regulas.

De q̄stionibus fortitudinis ⁊ primo per principia.

Undecima pars.

ita crescat aut decreseat? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / quare actus charitatis crescat aut decreseat ad placentiam? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur / vtrum fortitudo sit in tpe: cu p se sit in continuo instanti? Solutio in regula h. ¶ Queritur / vtrum fortitudo sit i victoria virtutu? Solutio in regula i. ¶ Queritur / fortitudo quomodo causat? Solutio in prima regula k. queritur / fortitudo cu quibus habiub? est magis habitata? Solutio in 2. regula k. queritur / fortitudo vtruz fortior sit cu imaginatiua qz cu sensitiua? et respondedu est q sic: eo q cu imaginatiua est deliberatiua: cum sensitiua nequaqs.

De questionibus temperantie et primo per principia. 67

De qstioibus temperantie primo per principia.

rum posita temperantia / ponatur temperabilia: sicut posita potentia auditiva / ponuntur audibilia? Et respondendum est q sic: nam sicut auditus e sset frustra sine audibilibus: sic temperantia sine temperabilibus. ¶ Et in isto passu cognoscit intellectus q quilibet virtus specifica causat suas specificas virtutes: sicut antecedens suu consequens. Et ideo intellectus p ea que cognoscit e valde moralis. ¶ Queritur / quare temperantia est amabilis? Solutio in primo paragrafo temperantie queritur / vtrum temperantia sit magna quomodo est difficilis? Solutio in secundo. ¶ Vtrum temperantia noua sit facilis? Solutio in tertio. ¶ Vtrum temperantia possit existere p se? Solutio in quarto. queritur / vtrum temperantia extra scibilitate sit a contingencia? Solutio in 5. ¶ Vtrum temperantia sine amabilitate periclitet? Solutio in sexto. querit / quare temperantia frequentius est necessaria qz alta virtus? et respondendum est: quia gula quotidie pugnat contra illam? Solutio in septimo. queritur / quare temperantia conuenit cum virtute? et respondendum est: p hoc quia sine virtute non posset vincere gula? Solutio in 8. ¶ Queritur / quare temperantia est vitilis? Solutio in nono. queritur / temperantia cum quo principio habet maiorem vigorem? Solutio in decimo. queritur / temperantia cum quo tendit ad quietem? Solutio in 11. ¶ Queritur / quid est magis inimica temperantie / aut gula? aut auaricia? Solutio in 12. querit / temperantia in quo tempore magis indi-

get fortitudine? Solutio in 13. queritur / temperantia vbi mensuratur? Solutio in 14. queritur / quare labor est quies temperantie? et respondendum est vt acquirat meritum cu labore: et vade ad. 15. ¶ Queritur / temperantia cu quo est maior? Solutio in 16. queritur / actus temperantie cu quo est? Solutio in 17. ¶ Temperantia cum quo est infirma? Solutio in 18.

De questionibus temperantie per regulas.

Queritur / temperantia p que modum participat cum alijs virtutibus? Solutio in regula b. queritur / temperantia quid est? Solutio in prima specie c. queritur / temperantia cu quibus? vbi causat suas temperabilia: videlicet suas species? Solutio in 2. specie c. queritur / temperantia quid est in subiecto in quo est? Solutio in 3. specie c. ¶ Queritur / temperantia quid habet in alijs virtutibus? Solutio in quarta specie c. queritur / que sunt principia primitiua temperantie? Solutio in prima specie d. ¶ Vtrum temperantia absq imaginatione possit habere actus suum? Solutio in secunda specie d. querit / vtrum temperantia sit hominibus ante? et respondendum est q vtriusq: sed maxime hominis: eo q homo cu anima causat ipsam: et in tertia specie d. queritur / temperantia que est formaliter? Solutio in prima specie e. queritur / temperantia quare est? et respondendum e vt sint temperabilia: et vade ad secundam speciem e. querit / temperantia qzta est? Solutio in prima specie f. querit / temperantia quot quantitates discretas habet? et respondendum est q tot quot sunt suas temperabilia: et in secunda specie f. queritur / que est propria qualitas temperantie? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / vtruz temperabilitates principioruz sint secundarie qualitates temperantie? Solutio in secunda specie g. queritur / quomodo temperantia causat suas species in tempore? Solutio in regula h. querit / temperantia vbi causat suas species? Solutio in regula i. queritur / temperantia quomodo temperat temperabilia? et respondendum est per similitudinem: videlicet p illu modum p que sensus sensat sensibilia: et vade ad primam regulam k. queritur / temperantia cu quo est? et respondendum est q ipsa est cum iusticia / prudentia et querit / vtrum temperantia sit aliorum

De qstioibus temperantie per regulas.

virtus q̄ castitas? et respondendum est q̄ sic? extense? intense vero non.

De questionibus fidei per Principia. 69

De q̄stio- bus fidei p̄ principia

Verū posita fide / ponā f̄ sic credulitates? sicut posito olfatu / ponantur odorabilitates? Et respondēdū est q̄ sic nā sicut olfatus esset va- cius sine odorabilitatib⁹? sic fides sine credulitatib⁹. ¶ Queritur / que est cā q̄re intellect⁹ agit sup sua natura? Solutio in. 1. ¶ paragrapho fidei in nono subiecto. querit / q̄ est cā quare cre- dere ascēdit sup intelligere? solutio i. 2. ¶ Queritur / quid est fides in hoic peccatore? Solutio in. 3. ¶ Utrū fides ⁊ intel- lectus se possint habere circa eūdē intel- lectū? solutio in. 4. ¶ Queritur / p̄ quem modū intellectus ascēdit cū fide ad sum- mū obiectū? solutio in. 5. ¶ Utrū intel- lectus possit intelligere summū obiectum sine fide? solutio in. 6. ¶ Utrū fides sit habitus intellectus? solutio in. 7. querit quis est prius in veritate? aut fides? aut intellect⁹? solutio in. 8. ¶ Querit / qua- re intellectus ascēdit cū labore intelligē- do? sed cū delectatione credēdo? solutio in nono. ¶ Querit / p̄ quē modū intellect⁹ est instātanēus ⁊ successiuus obiectādo? solutio in. 10. ¶ Queritur / p̄ quē modū ⁊ intelligere ⁊ credere concordāt in eodez obiecto? solutio in. 11. querit / per qd̄ si- gnū cognoscit̄ q̄ lex ē vera / aut lex chri- stianoz / aut iudeoz / aut sarracenz? solutio i. 12. querit / p̄ quē modū fides ē dispositio intellect⁹? solutio i. 13. querit / p̄ quē modū fides ⁊ intellectus ascēdit ad obiectū? solutio i. 14. querit / p̄ quē mo- dū it̄ via fides existit iter intellectū ⁊ deū? solutio i. 15. querit / vtrū due leges oppo- site possint ēē vere ⁊ bone? solutio i. 16. querit / q̄ sunt signa cū qb⁹ cognoscit̄ ve- ra fides ⁊ falsa fides? solutio i. 17. vtrū mai⁹ intelligere sit contra manus crede- re? solutio in. 18.

De q̄stioibus fidei p̄ regulas.

De q̄stio- bus fidei p̄ regulas

Queritur / qd̄ meritū sit pri⁹ aut fidei? aut intellect⁹? solutio in regula b. querit / qd̄ est fides? solutio in. 1. specie c. querit / p̄ quē modū fides est habit⁹? solutio in. 2. specie c. querit / p̄ quē modū ymus habitus consistit sup

aliū? solutio in tertia specie c. querit / quid habet fides in potētia anime? ⁊ eō- verso? solutio in quarta specie c. ¶ Utrū fides sit a generante aut a creature? so- lutio in prima specie d. ¶ Utrū fide- agat per formas specificā? solutio in se- cundo in secunda specie d. ¶ Utrū fides sit possessa ab intellectu? Et respondē- dum est q̄ sic: nā ipsa est habitus ipsi⁹ intellectus: et vade ad tertiam speciem d. queritur / fides a quo dependet? solutio in prima specie e. ¶ Utrū fides sit vt intellectus habeat altūm intelligere siue credere? solutio in secunda specie c. queritur fides quanta est? solutio: vade ad primam speciez f. queritur / que sunt quātitates dilcrete fidei? et respondē- dum est q̄ sic crudelitates: ⁊ vade ad se- cundam speciez regule f. queritur / fides cum quo agit? solutio in prima specie g. queritur / quid est dispositio fidei? solu- tio in secūda specie g. queritur / per quē modum fides consistit in tempore: cum sit immobilis: ⁊ quando ipsa corumpit̄- tur. ¶ Utrū eadem fidee resurgat? so- lutio in regula h. ¶ Utrū fides sit in- tellectus? solutio in regula i. queritur / per quem modum deus causat fides? so- lutio in prima regula k. queritur / fides cum quo est? solutio in secunda regula l. ¶ Utrū fides sit in prima? Et respon- dendum est q̄ non: eo q̄ intellectus et ipsa non possunt esse in eodem gradu. ¶ Utrū infidelis habeat fidem? Et re- spondendum est q̄ non: eo q̄ non. fides enim absq̄ eius veritate esse nō potest.

De questionibus spei in nono subiecto. Et primo per principia. 69

Vtrum spes sit causa sperā- bilium? sicut gustus gustabi- lium? Et respondendum ē q̄ sic: alioquin non esset vir- tus: veritāmē spes causat sperabilia moraliter: gull⁹ autem gustabilia naturaliter. ¶ Utrum spes sit habit⁹ memorie? sicut charitas voluntatis et fides intellectus? solutio in primo paragrapho capituli spei i nono subiecto. queritur memoria ⁊ que ascendit ad lūmū obiectum? solutio in secundo. ¶ Queritur / spes cum quo du- rat? solutio in tertio. queritur / quid est i memoria potestas superior ⁊ potestas inferior? solutio in quarto. queritur / qd̄ est magnus amicus hominis in hora sue.

De que- stionibus spei in no- no subie- cto: ⁊ prio- p̄ principia.

Undecima pars.

mortis? solutio in. 5. ¶ Queritur / quid e magna amica hois in suis aduersitatibus? Solutio in. 6. ¶ Queritur / memoria cu quo est virtuosa? solutio i. 7. queritur que est spes formata ⁊ spes difformata? solutio in. 8. ¶ Queritur / quare spes causat leticiã: suã aut oppositã tristiciã? solutio in. 9. ¶ Queritur / que differentia inter sperare ⁊ recolare? solutio in. 10. ¶ Queritur / p que modũ recolare ⁊ sperare se disponit adinuicẽ? solutio in. 11. ¶ Queritur / vtrũ spes legitima ⁊ spes spuria possint esse in eodem subiecto? solutio in. 12. ¶ Queritur / que est infirmitas memorie? Solutio in. 13. ¶ Queritur spes p que modum est mediũ inter deũ ⁊ homines? solutio in. 14. ¶ Querit / per que modum spes causat quietẽ? solutio in. 15. ¶ Queritur / p que modũ spes est signũ vere legis? solutio i. 16. ¶ Utrũ sperare ⁊ recolare se possint coequare in assumẽdo summũ obiectũ? solutio in. 17. queritur / per quem modũ peccatores cadunt in desperationem? solutio in. 18.

tur / spes cu quo generatur aut corrumpitur? Solutio in. 1. regula R. ¶ Utrum spes sit cu dispositioẽ subiecti in q̄ est? solutio in. 2. regula R. ¶ Utrũ spes sit altior virtus q̄ iusticia? Et dicendũ est q̄ sic: eo quia iusticia mensurat cũ mensura Spes autem supra mensuram. ¶ Utrũ spes sit amica misericordie? respondendũ est q̄ sic: eo q̄ sua ancilla est. ¶ Utrũ spes sit thesaurus pauperum? Et dicendum est q̄ sic: eo quia causat leticiam et fugat tristiciam. ¶ Queritur / quid e imitica spei? Et dicim⁹ q̄ obliuio. ¶ Utrũ spes causat iusticiã? Et respondendũ e q̄ sic: hõ em speras ideo iustũ se reddat.

De questiõibus charitatis et primo p principia. 70

¶ Utrum charitas sit ca charitabilis: sicut tactus est ca tactibilis? Et dicimus sic: si enim charitas nõ esset causa charitabilis: nõ posset esse habitus voluntatis: sicut tactus sensus cõmunis nõ esset ca ad iudicandũ sensibilia. ¶ Queritur / q̄re charitas est habitus voluntatis? Solutio in primo paragrapho charitatis in nono subiecto. ¶ Queritur / q̄re charitas facit omnia bona cõmunia? Solutio in secõdo. ¶ Queritur / charitas cu quo facit dura re seipsam? Solutio in. 3. ¶ Querit / charitas q̄re vincit oia? Solutio in. 4. queritur / p que modũ charitas est dispositio intellect⁹ ad intelligẽdũ summũ intelligibile? Solutio i. 5. ¶ Queritur / cu quo voluntas se disponit ad amandũ summũ amabile? Solutio in. 6. querit / q̄re charitas est altior virtus q̄ alie virtutes? solutio in. 7. ¶ Querit / cu quo charitas vincit: ⁊ cum quo vincit imaginabilia ⁊ sensibilia? Solutio in. 8. ¶ Querit / q̄re charitas in oibus inuenit delectationẽ? Et respondendum est ex eo q̄ ipsa eleuat voluntatẽ supra imaginabilia ⁊ sensibilia? Et solutio in. 9. ¶ Queritur / quare charitas nõ q̄rit ea que sua sunt? Solutio in. 10. ¶ Queritur / que est de ratione charitatis? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur / quare charitas non inuenit contrarium? Respondendum est per hoc quia ipsa vincit illud? Et solutio in 12. ¶ Queritur per quem modum charitas habet pius posterius? Solutio in 13. ¶ Queritur / quid est nunciũ inter amicus ⁊ summũ amatũ? Solutio i. 14. ¶ Queritur / voluntas cu quo in omni

De questiõibus charitatis ⁊ primo p principia.

De questiõibus spei per regulas.

De questiõibus spei p regulas.

¶ Utrum spes sit habitus memorie? Solutio in. 9. subiecto i capitulo spei in regula b. ¶ Querit / qd est spes? solutio in prima spe c. queritur / spes cu quibus agit p suã speciem? solutio in. 2. specie c. querit / quid est spes in alio? solutio in. 3. specie c. ¶ Queritur / spes cuius est aptitudo? Solutio in. 4. specie c. ¶ Utrũ spes sit a genere aut a creature? et respondendũ est q̄ ipsa est create: eo q̄ supra subiectũ est edificata: sicut cappa supra cappatũ: et vide in prima specie d. ¶ Querit / correlative spei a quib⁹ deriuant? Solutio in. 2. specie d. ¶ Queritur / spes cui⁹ est instrumentũ? Solutio in. 3. specie d. queritur / spes q̄re est spes? solutio in. 1. specie c. ¶ Querit / spes quare est? Solutio in secã specie c. ¶ Utrũ spes sit indiuisibilis? Solutio in. 1. specie f. ¶ Queritur / spes in quo crescit ⁊ descrecit? Solutio in secũda specie f. ¶ Queritur / quid est proprius actus spei? Solutio in. 1. specie g. ¶ Queritur / q̄ sunt secũdarie proprietates spei? Solutio in secũda specie g. ¶ Querit / per quem modũ omnia tempora in spe comprehenduntur? Solutio in regula h. ¶ Queritur / spes ubi causat suas. Ipeccõ: Solutio in regula i. querit

quiescit? Solutio in. 15. ¶ Queritur / cū quo charitas est signum vere legis? Et respondendum est qd cū maiore: rva de ad. 16. ¶ Queritur / quid est signum charitatis? Solutio in. 17. ¶ Queritur / quid est corruptio charitatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus charitatis per regulas.

De q̄stio- bus chari- tatis pre- gulas.

Trum charitas sit habitus voluntatis? Solutio in regula b. in nono subiecto. queritur qd est charitas? solutio in p̄ma specie c. queritur / charitas habens specificas species cum quibus est / specificavirtus? solutio in secunda specie c. ¶ Queritur / quid est charitas in alijs virtutib? Solutio in tertia specie c. ¶ Queritur / q̄re charitas habet quequid vult? Et respōdendum est per hoc qd est altior virtus omnibus virtutibus: ⁊ vade in quarta specie c. ¶ Queritur / quare charitas est infusa ⁊ non acquisita? Et respondendū est per hoc quia per acquisitionem non posset esse ita alta virtus sicut est: nisi p̄ infusionem: vade in prima specie d. ¶ Queritur / charitas ex quo est? solutio in secunda specie d. ¶ Queritur / quare qualitas est voluntatis? Solutio in tertia specie d. ¶ Queritur / quid est causa charitatis? Solutio in prima specie e. ¶ Queritur / quare charitas est? Solutio in secunda specie e. ¶ Queritur / vtrum charitas habeat magnaz quantitatem? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum essentia charitatis crescat aut decrescat? Et respondendum est qd non: ipsa enim non est habitus punctalis neq̄ linealis: ⁊ vade ad secundam speciem f. ¶ Queritur / qd est primitiva quantitas charitatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur / que est secundaria qualitas charitatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur / per que modū charitas ē instantanea ⁊ successiva? Solutio in regula h. ¶ Queritur / charitas vbi est? Solutio in regula i. ¶ Queritur / charitas quomodo est? solutio in 1. regula k. ¶ Queritur / charitas cum quo est? Solutio in secunda regula k. ¶ Queritur / per quod homo potest cognoscere si ipse habet charitatē aut nō? Et respondendum est per ea que de illa superius dicta sunt.

in nono subiecto: et primo per principia.

Trum patientia sit sic cā pati- bilium? sicut affectus affectibilium est causa? Et respondendum est qd sic. Nam sicut affectus nō esset sensus abq̄ affectabilibus: sic nec patientia esset virtus abq̄ patiabilibus. ¶ Queritur / patientia cum quo est habitus voluntatis? Solutio in primo paragrappo patientie in nono subiecto. ¶ Queritur / voluntas cum quo vincit iram? Solutio in secundo. ¶ Queritur / patientia cuz quo est fortis? Solutio in tertio. ¶ Utrum patientia cum adinētia et prudentia sit potens? Solutio in quarto. ¶ Queritur / patientia cum quo vivit? Solutio in quinto. ¶ Patientia cū quo est de genere humilitatis? Solutio in sexto. ¶ Patientia cū qua virtute est magis alta? Solutio in. 7. ¶ Utrum vera patientia quietat ea que sua sunt? solutio in octavo. ¶ Utrum patientia fugat tristitiam? Solutio in nono. ¶ Utrum patientia distinguat inter suum amicū et suum inimicū? Solutio in decimo. ¶ Queritur / patientia cum quibus virtutibus est cōnexa? Solutio in vndecimo. ¶ Queritur quare patientia vincit? Solutio in. 12. ¶ Queritur / patientia quid habet in causis? Solutio in. 13. ¶ Queritur / patientia inter que est medium? Solutio in. 14. ¶ Queritur / homo patiens cum quo quiescit? Solutio in. 15. queritur / patientia cuz quo est maior virtus? solutio in. 16. ¶ Queritur / quod est officiu patientie? Solutio in decimo septimo. ¶ Queritur patientia cum quo periclitatur? Solutio in. 18.

De q̄stio- bus patie- tie i nono subiecto ⁊ primo per principia.

De questionibus patientie per regulas.

Queritur / q̄re patientia abso- lute est fortior q̄ impatien- tia? Solutio in regula b. queritur / quid est patientia? solutio in prima specie c. queritur / patientia cū quibus patitur? solutio in secunda specie c. ¶ Utrum patientia sit in charitate mansueta ⁊ in prudētia discretata? solutio in. 3. specie c. ¶ Utrum voluntas p̄ patientiā habeat ea q̄ vult? solutio in. 4. specie c. queritur / q̄ sunt puncta primitiva patientie? solutio in. 1. specie d. ¶ Queritur / q̄ sunt principia secidaria p̄

De q̄stio- bus patie- tie p̄ regula- las.

De questionibus patientie

Undecima pars.

scientie? Solutio in .ij. specie d. ¶ Queritur voluntas eius quo descendit ad eligenduz passionez? Solutio in .ij. specie d. querit patientia euz quibus virtutib⁹ est necessitata? Solutio in prima specie e. querit patientia quare est? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrum essentia patientie habeat cum quo creascit? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum patientia habeat qualitates discretas? Solutio in secunda specie f. querit que est propria pietatis patientie? Solutio in prima specie g. ¶ Querit que sunt secundarie qualitates patientie? Solutio in secunda specie g. ¶ Querit per que modum patientia est in tempore instantanea per illam novitatem quam accipit in sui creatione: et successiva de vno in aliud? Solutio in regula h. ¶ Querit que sunt loca patientie? Solutio in regula i. queritur patientia quomodo acquirat? Solutio in prima regula k. querit patientia cum quo fortificatur? Solutio in secunda regula k. ¶ Quid est ante contra iram aut patientia aut abstinencia? Et respondendum est quod patientia. Nam ipsa abstinencia a patientia oritur. ¶ Utrum patientia causet equaliter a fortitudine et prudentia? Respondendum est quod sic: alioquin patientia non esset fons abstinencie.

De questionibus pietatis in nono subiecto. et primo per principia. 71

De questionibus pietatis in nono subiecto et primo per principia.

¶ Utrum pietas sit causa pietabilium: sicut imaginatio est causa imaginabilium? Et dicimus quod sic. Quia sicut imaginatio non est habitus sine imaginabilibus: sic pietas sine pietabilibus. ¶ Querit cum quo voluntas se disponit ad habendum dolores proximi sui? Solutio in primo paragrapho pietatis in nono subiecto. querit utrum suspensio et fletus sint signa magne pietatis? Solutio in secundo paragrapho. queritur pietas cum quo durat? Solutio in .ij. ¶ Queritur que sunt signa pietatis pietatis? Solutio in .ij. querit cum quo intellectus cognoscit pietatem? Solutio i. v. ¶ Querit que pietas est amabilis. Solutio i. vj. ¶ Pietas cum quibus se ostendit esse virtutem? Solutio in .vij. ¶ Querit quid est medicina crudelitatis voluntatis? Solutio in .vij. ¶ Voluntas cum quo se consolatur? Solutio in .ix. ¶ Querit quare pietas non distinguit inter proprium et commune? Solutio in .x. ¶ Homo pius cum quo pacificatur inimicum? Solutio in .xj. ¶ Pietas cum

quo vincit impietatem? Solutio in .xij. ¶ Queritur quid est materia pietatis? Et respondendum est quod superiora: non tamen dico per rectam lineam: sed per obliquam: videlicet est occasio: sed non tamen causa. Et vade ad .xij. ¶ Utrum pietas sit in extremis? Solutio in .xiiij. queritur cum quo voluntas se delectat in suis aduersitatibus? Solutio in .xv. ¶ Utrum maior pietas sit maius signum vere legis? Solutio in .xvi. ¶ Querit pietas cum quo mensurat? Solutio in .xvij. ¶ Queritur utrum absentia suspensio et fletus sit signum minoris pietatis? Solutio in decimo octavo.

De questionibus pietatis per regulas.

¶ Utrum charitas sit habitus pietatis? Solutio in regula b. in nono subiecto in capitulo pietatis. ¶ Querit quid est pietas? Solutio in prima specie c. queritur pietas cum quo? Solutio in secunda specie c. queritur pietas cuius est signum? Solutio in tertia specie c. queritur quid habet pietas in subiecto in quo est. Solutio in quarta specie c. querit que sunt principia priora pietatis? Solutio in prima specie d. ¶ Utrum suspensio et fletus sint signa significantia materiam pietatis? Solutio in secunda specie d. ¶ Utrum pietas sit voluntatis? Et respondendum est sic: eo quia suus primus motor est: et vade ad tertiam speciem d. ¶ Queritur cum quo cognoscitur veritas pietatis? Solutio in prima specie f. ¶ Queritur cum quo pietas crescit aut decrevit actum suum? Solutio in secunda specie f. ¶ Queritur que est propria qualitas pietatis? Solutio in prima specie g. ¶ Queritur que est secundaria qualitas pietatis? Solutio in secunda specie g. ¶ Queritur quomodo cognoscitur pietas? Solutio in regula h. ¶ Querit ubi est pietas? Solutio in regula i. ¶ Queritur pietas quomodo acquiritur? Solutio in prima regula k. queritur pietas cum quibus est? Solutio in secunda regula k. queritur pietas cum quibus est quomodo generat suspensio et fletus. dicendum est quod per modum quem habet charitas ad mouendum cum pietate imaginativa mouentem sensitiuam calefaciendo cor ut influat suspensio cum quibus calefacitur ascendet ad oculos calefactos a quorum calore aqua fugit lacrimando. ¶ Utrum

De questionibus pietatis per regulas.

de noue virtutibus: et sicut diximus de illis p principia 2 regulas: sic potest dici de vitij et contrarijs modo: contrario: videlicet de inuria / impudentia / debilitate cordis / intemperantia / infidelitate / desperatione / crudelitate / impatientia et impietate.

De questionibus vitiorum in nono subiecto per principia et regulas deductorum. Et primo de auaricia. 72

Tru auaricia habeat suas species: sicut largitas suas. Et dicim⁹ q fiscalioqn ipse non haberet euz quo essent cotrarie. ¶ Querit⁹ / auaricia euz quo impedit largitatem? Solutio in prio paragrafo in capitulo auaricie in nono subiecto. queritur auaricia cum quo magnificat malum? Solutio in. 2. ¶ Queritur / qre auarus non quiescit? Solutio in. 3. ¶ Utruz auarus possit quiescere auaricia? Solutio in. 4. ¶ Querit⁹ / qre auarus credit esse largus? Solutio in. 5. ¶ Utruz auaricia eleuet volutate sup virib⁹ largitat⁹? Solutio in. 6. ¶ Utruz ho auarus sub habitu auaricie credit aut intelligat? Solutio in. 7. ¶ Queritur / an ho auar⁹ hoc qd est ver u credit esse falsum? Solutio in. 8. ¶ Utruz auar⁹ habeat euz auaricia aliquid in quo quiescat? Solutio in. 9. ¶ Queritur / ho auar⁹: vtruz credit hoc qd est auaricia / sit largitas? Solutio in decimo. ¶ Utruz ho auarus cu hoie iusto prudete pcondare possit? Solutio in. 11. ¶ Querit⁹ / qre ho auarus est mal⁹ vicinus sine focus? Solutio in. 12. ¶ Queritur / ho auar⁹ qud se hz cu pncipijs causalibus? Solutio in. 13. ¶ Ho auarus cu quo mensurat ea q hz? Solutio in. 14. ¶ Utruz ho auarus qrebat cu habitibus priuatiuis sicut largus cu posituis? Solutio in. 15. ¶ Querit⁹ / qd est maioritas auaricie? solutio i. 16. ¶ qre auaricia ne consistit i medio? solutio i. 17. ¶ Utruz minoritas auaricie sit contra largitate? Solutio in. 18.

De qstioib⁹ auaricie p reglas.

Tru auaricia sit generali⁹ peccatu? Solutio i regla b. queritur / qd est auaricia? Solutio i pria specie c. ¶ qre / q sit cor: relatiua auaricie? Solutio i. 2. specie c.

querit⁹ / qre auaricia e de sne paupiatas. Solutio in. 3. specie c. ¶ Querit⁹ / quid hz ho auarus in suis diuitijs? Solutio i. 4. specie c. ¶ Utrum auaricia habeat naturam et respodendū est q non: eo q largitas habeat ea: et vide in prima specie d. queritur / peccatu auaricie de quo e? Solutio in scda specie d. ¶ Utruz ho auarus sit auaricie: et respodendū est q sicqz sicut largus e lagitatus: et vide in tertia specie d. querit⁹ / auaricia qre est? Solutio in prima specie e. querit⁹ / vtruz auaricia sit vt ho no qrebat? Solutio in secunda specie e. ¶ Utruz auaricia sit comixta cu largitate? Solutio in prima specie f. queritur auaricia cu quo crescit / aut de: crescit actuosios? Solutio in secuda specie f. querit⁹ / qre ho auarus qtomagis hz tato plus appetit habere? solutio in pria specie g. querit⁹ / q sunt. ppetitates appropiate auaricie? solutio in secuda specie g. queritur / quomodo ho auarus vitur tpe? solutio in regula h. querit⁹ / auaricia vbi est? solutio in regula i. queritur / quo auaricia est? solutio in prima regula k. ¶ Itē respodendū est q ipsa e per modum nolendi: sicut largitas est p modum volendi. queritur / auaricia cum quo est? solutio in secunda regula k. ¶ Utrum peruerfium velle et peruersus nolle sint cause auaricie? et dicimus q sic. Ratio huius est: quia rectum velle ⁊ rectū nolle sunt cause largitatis.

De questionibus gula: et prio per principia. 72

Utrum gula sic causet gulositatem: vtz suas species: sicut tēperantia temperitates: et dicimus q sic: quia si noniam gula non haberet cum quo esset peccatum specificum: sicut tēperantia hz cu quo e vire? specifica. queritur / homo gulosus: vtruz cognoscit q nimia comestio facit sibi malū: tñ credit q faciat sibi bonū: et respodendū e q habu⁹ gulositatis facit ipsuz credere hoc qd e sup pria suū intelligere: ⁊ vide in primo pagrafo noni subiecti in c. gula. qre ho gulosus credit q nimia portatio no sit malū: et respodendū e q magna gulositas magnificat credere: ⁊ puet intelligere: vide in. 2. queritur / qre ho est gulosus post q delectationes qd hz p gula: no durat tantum qstuz pene quas p illas patit: et dicendū e q e e eo: q supponit ⁊ no itelligit: ⁊ vide i tertio

De qstioib⁹ bus gula: primo per principia.

De qstioib⁹ bus auaricie per reglas.

¶ Queritur *q̄re* hō gulosus sub habitu
gule est ligatus? solutio in. 4. **¶** Queritur/
q̄ est dispositio ad peccādū? solutio
in. 5. **¶** Queritur / que ē cū pueri appe-
tus voluntatis? solutio in. 6. **¶** Quare
gula est cōtra oēs virtutes? solutio in
7. **¶** Queritur / cū quo hō in mēsa deci-
pit seipsum? solutio in. 8. **¶** Queritur /
cū quo gula / in quo sensu causat delecta-
tiones? in quo doloros? solutio in. 9.
¶ Quare gulosus non distinguit inter
infirmatē et sanitatē? solutio in. 10.
¶ Queritur / hō gulosus cū quo vitit con-
cordātia? solutio in undecimo. **¶** Gula
quorū ē inimica? solutio in. 12. **¶** Queritur/
q̄ sunt signa gule? solutio in. 13.
¶ Utrū gulosus peruertat mēsuram et
immēsurā? solutio in. 14. **¶** Queritur /
quare hō inuensus nō inuenit quietē?
solutio in. 15. **¶** Itē respondēdū est q̄
ipse cū gula inquit quietē. querit / que
sunt maiores p̄spicitates gulosi? solu-
tio in. 16. **¶** Querit / cū q̄ mensura gulo-
sus mēsurat principia innata vegetati-
ue? solutio in. 17. **¶** Queritur / cū quo
homo gulosus est contra charitatem? so-
lutio in decimo octauo.

**De questionibus gule
per regulas.** 72

**De q̄stio-
nibus gule p̄
regulas.**

Vtrū gula depēdeat magis
a voluntate q̄ ab intellectu?
solutio in regula b. queri-
tur / qd̄ est gula? solutio in
p̄tia specie c. **¶** Queritur /
q̄ sūt mōstruositates gule?
solutio in sc̄da specie c. **¶** Querit / quid
est gula i subiecto in quo est? solutio i. 3.
specie c. **¶** Queritur / gula qd̄ h̄s i subie-
cto in quo est? solutio in. 4. specie c. que-
ritur / gula q̄re non est de aliquo? solutio
in prima specie d. **¶** Utrū gula sit de ha-
bitib⁹ p̄uatiuis? solutio i. 2. specie d.
¶ Querit / utrū gula sit aie aut corpis? et
respondēdū est q̄ ipsa est aie p̄lo: sedū
darie aut corpis. Nā peccatū in aia et p̄
aiam incipit: et deinde per corpus: et vide
de in tertia specie d. **¶** Utrū gula sit a ne-
cessitate aut a concupientia? solutio in
prima specie e. **¶** Queritur / gula q̄re ē?
solutio in sc̄da specie e. **¶** Querit / q̄re
gulosus nō p̄t moraliter saturari: s̄z tā-
tū saturāf sensibilib⁹? solutio in p̄tia
specie f. **¶** Adhuc est respōdēdū q̄ ipsa ē
tāta q̄tū gurōnis suū actū augmentare
p̄t. **¶** Queritur / p̄ quē modū gula sub-
leuat appetitū voluntatis / imaginatiōis

et gustus? solutio in primā specie g. **¶** **¶** **¶**
tur / q̄ species gule cōspicit aie et q̄ corpo-
ri? solutio in secunda specie g. **¶** Queritur/
quādo se habet gula in tempore?
solutio in regula h. **¶** Queritur / q̄ sunt
loca gule? solutio in regula i. **¶** Queritur/
gula quomodo est? Respondendum
est q̄ ipsa est per contrarium modū tē-
perantie: et vade ad primā regulā k. **¶** **¶**
tur / gula cū quo est? solutio in sc̄da re-
gula l. **¶** Queritur / utrū gula distet ma-
gis a iusticia q̄ a prudentia? et respon-
dendum est q̄ sic eo q̄ temperācia q̄ est
suū oppositū / cōsistit p̄ cōsistat. **¶** Utrū
gula distet cōsistat a fortitudine et p̄tē-
tia: et respondendū ē q̄ sic: eo q̄ absq̄
temperācia in ipsis esse non potest.

**De questionibus luxurie p̄
principia.** 73

Vtrū luxuria causet luxuriabi-
lia: sicut castitas causat castabi-
lia: et dicimus q̄ sic. Alioquin
luxuria nō haberet cū quo resi-
steret castitati. **¶** Queritur / cū quo luxu-
ria resistit castitati? solutio in p̄tio pa-
ragrapho. **¶** Queritur / per quem modū
luxuria est occasio conscientie? solutio
in sc̄do. queritur / culpa de quo durat? so-
lutio in. 3. **¶** Queritur / p̄ quē modū lu-
xuriosus ē ligatus? solutio in. 4. queri-
tur / luxuriosus an credat⁹ luxuria non
sit peccatū? solutio in. 5. **¶** Queritur / lu-
xuria quare cū pleris signis causat act⁹
substantialis? solutio in. 6. **¶** Utrū lu-
xuria faciat ascendere credere supra in-
telligere? solutio in. 7. **¶** Queritur / lu-
xuriosus cum quo decipit seipsum? So-
lutio in. 8. **¶** Luxuriosus cū quo dispo-
nit se ad labores? solutio in. 9. queritur /
quare intellect⁹ luxuriosus ē obstinatus?
solutio in decimo. querit / an pulchritu-
do et turpitudine cōcordāt? solutio in vii
decimo. **¶** Utrū luxuria sit habitus con-
trarietatis? Ad qd̄ dicendū est q̄ sic: eo
q̄ ipsa ē habitus p̄uersus: et vide i. 12.
¶ Luxuria quomodo est peccatū? solu-
tio in. 13. **¶** Queritur / imaginatio est in-
strumentū luxurie? solutio in. 14. que-
ritur / quid est vltimus finis luxuriosus?
solutio in. 15. **¶** Maior luxuria cū quo
cognoscit? solutio in. 16. **¶** Querit / q̄re
luxuria cōuertendo se multiplicat? solu-
tio in. 17. **¶** Queritur / per quem modū
luxuria in suo subiecto consistit in vno: et
eodem tempore in fieri: et in facto esse?
solutio in. 18.

**De q̄stio-
nibus luxu-
rie p̄ prin-
cipia.**

De questionibus luxurie p
regulas.De qstio
no luxu-
rie per re-
gulas.

Luxure luxuria citi^o incipitur p imaginatiuā q̄ p sententiā: cuius uia signa sunt sensibilia? Solutio in regula b. q̄: ritur / quid est luxuria? Solutio in prima specie e. ¶ Queri^t / utrum luxuria agat per suas speciem? Solutio in secunda specie c. ¶ Queri^t / luxuria ubi est peccatum intenciu^m: et ubi instantaneum / et in instanti: et ubi est in successione? Solutio in tertia specie c. ¶ Quare luxuria habet in homine luxurioso tā magnam potestatem? Et respondendū est ex eo quia suus habitus est. Solutio in quarta specie c. ¶ Cum luxuria sit habitus causans malum magnum: quare dicit q̄ ipsa nihil est? Solutio in prima specie d. ¶ Queri^t / utrum luxuria dependeat a monstruitate morali? Solutio in secunda specie d. ¶ Queri^t / utrum homo sit luxurie et contra? Solutio in tertia specie d. queri^t / quare luxuria est: et e^o dicendū q̄ ipsa est quia sua causa sua est: Et uade ad primam speciem e. ¶ Utrum luxuria habeat quāritatem cōtinuā? Solutio in prima specie f. ¶ Utrum luxuria corrumpat / corrumpedo actus suos? Solutio in secunda specie f. quare est prima qualitas luxurie? Solutio in prima specie g. ¶ Que est secunda qualitas luxurie? Solutio in secunda specie g. queri^t / per quem modum luxuria est in tempore? Solutio in regula h. ¶ Queri^t / luxuria ubi causat suas species? Solutio in regula i. queri^t / luxuria quomodo est? Solutio in prima regula k. queri^t / luxuria cum quo est? Solutio in secunda regula l. queri^t / luxuria cum quo generatur: et cum quo corrumpitur: et respondendū est q̄ ipsa generatur cum corruptione castitatis: et corrumpitur cum castitatis generatio ne. queri^t / quid est remediū luxurie? et est respondendū q̄ est recordari sepe ea que de ipsa dicta sunt: imaginari penas infernales: et gloriam celestialem.

De questionibus
superbie per prin-
cipia.

Superbia sit causa superbitio: sicut hūilitas hūilitati: Et respondendū ē q̄ sic: eo q̄ sunt habitus p̄ri. queri^t / an superbia ascēdit do descendit? Solutio in. 1. pagrapho. queri^t / an superbia minorificat iudicium suum: cum ipsa appetat ipm esse magnum? Solutio in secundo. quare superbia est inimica subiecto in quo est? Solutio in tertio. queri^t / quare potestas superbie contra potestatem humilitati: stare non potest: ad qd̄ dicendū est ex eo q̄ superbia est habitus priuatiuus: hūilitas autē publicatiuus. ¶ Utrum superbia sit habitus superbi? p̄ credere: et descendat per intelligere? Solutio in. 5. queri^t / q̄re est homo superbus: et q̄re per superbiā descendat: et q̄re per uelle descendit? Solutio in. 6. ¶ Utrum superbia sit per credere aut per intelligere? Solutio in septimo. ¶ Utrum superbia sit de genere uirtutū? Solutio in octauo. queri^t / quare homo superbus nō desicit? Respondendū est per hoc q̄ hūilitas quietat: et uide in. 9. queri^t / quare hō superbus nō distinguit: et respondendū ē p̄ hoc q̄ nō cognoscit semetipsum: et uide in. 10. quare superbia h̄z concordatiā cū oibus uirtutibus: ex eo q̄ hūilitas cū oib⁹ uirtutibus concordat: et uide in yndecimo. ¶ re superbia dicit uirtutibus: p̄pter hoc q̄ hūilitas cōtradicit oibus uirtutibus: et uide in. 12. ¶ Utrum superbia sit occasio hūilitatis? Solutio in. 13. q̄ est cā q̄re superbia descendit? Solutio in. 14. q̄re subiecto cuius quo superbia ē nō quietat ob hoc quia ipsum cū hūilitate desicit? Solutio in. 15. ¶ Cū quo maior superbia cognoscitur? Solutio in. 16. quare superbia nō uult sociū equalē? Solutio: q̄ hūilitas uult illuz: et uade ad. 17. ¶ Utrum superbia sit magis per sensum q̄ p̄ intellectum:posito tamē q̄ intellectus credat? Solutio in. 18.

De questionibus superbie
per regulas.

Superbia in qua potētia a se superbia est: inferius et in qua superius? Solutio in regula b. ¶ Queri^t / qd̄ est superbia? Solutio in prima specie c. ¶ Quare superbia est peccatū specificum? Solutio in secunda specie c. ¶ Queri^t / quid est superbia in alijs peccatis? Solutio in tertia specie c. quid h̄z

De qstio-
b^o superbie
p̄ principiaDe qstio-
nib⁹ superbie
p̄ regulas.

Undecima pars

superbia in subiecto in quo est? Solutio in. iij. specie c. ¶ Superbia de quibus est habitus priuatiu? Solutio in prima specie d. Querit que sunt primarie species supbie: et que sunt secundarie? Solutio in scda specie d. ¶ Utrum superbus aliquo modo sit superbie? Solutio. dicendū est qd sic: qd ab ipsa capt? est. Et uade ad tertiam specie d. ¶ Quare est supbia? Solutio in prima specie e. ¶ Querit/ supbia quo tendit? Solutio in secunda specie e. ¶ Utrū superbia cū q̄ritate cōtinua corūpat? Solutio in prima specie f. ¶ Queritur quare superbia hz quantitates discretas? Solutio in scda specie f. ¶ Queritur que est prima passio supbie? Solutio in prima specie g. ¶ Querit que est appropriata passio superbie? Solutio in scda specie g. ¶ Querit superbia quādo incipitur? Solutio in regula h. ¶ Supbia ubi causat suas species? Solutio i regla i. ¶ Querit superbia quomodo est? Solutio in prima regula k. ¶ Querit superbia cum quo est? Solutio in scda regula k. ¶ Utrū superbia inheret alijs peccatis? Et dicendū est qd sic. Ratio huius est: qd humilitas inheret alijs virtutib? ¶ Utrū superbia insit angelo maligno? Et dicendū est qd sic: nā ipse inheret malo.

De questionibus accidie per principia. 74

De q̄stio-
nib? acci-
die p prin-
cipia.

Querit utrū accidia habeat p suā naturā accidibilia: sicut sollicitudo sollicitabilia? Et respondendū est qd sic: vt habeant cum quib? sint cōtrarie. ¶ Queritur/ utrūm accidiosus rōne sue malicie sit accidiosus? Solutio in primo paragrafo. ¶ Querit q̄ accidia ambit pigrītā et sollicitudinē? Solutio in scdo. ¶ Querit accidia cū quib? durat? Solutio in tertio. ¶ Quare homo volens agere bonū/est negligēs? Solutio in. iij. ¶ Quare intellectus sub habitu accidie ignorat eam? Solutio in. v. Cū volūtas sit creata ad diligendū bonū: q̄re odit illud? Solutio i. vj. ¶ Quare accidia iudicat diligentia p vicio? Solutio in. viij. ¶ Quare accidia in veritate est pigra? Solutio in viij. ¶ Quare accidiosus delectat in malis: et pigra in bonis? Solutio in. ix. quare accidia est inimica sciētie? Solutio in x. querit accidia quō agit p cōcordātiā? Solutio in. xi. ¶ Querit accidia cui est p̄traria? Solutio in. xij. queritur pigrītā quō se habeat in causis? Solutio in. xij.

¶ Querit accidia p quē modū impedit bonus? Solutio in. xiiij. quare accidiosus semp est i labore? Solutio i. xv. querit qd est fons vitiōrū? Solutio in. xvi. ¶ Querit per quē modū accidia est fons? Solutio in. xvij. ¶ Querit minor accidia cui est propinqua? Solutio in. xvij.

De questionibus accidie per regulas.

¶ Querit accidia quare min? cognoscit q̄ aliud peccatū? Solutio in regula b. ¶ Querit qd est accidia? Solutio i prima specie c. ¶ Correlatiua accidie a quo sūt? Solutio in scda specie c. ¶ Accidia qd est in alijs vitijs? Solutio i. iij. specie c. querit qd hz pigrītā in bonis: et qd hz in malis? Solutio in. iij. specie c. ¶ Querit q̄re accidia est habit? priuatiu? Solutio in p̄ma specie d. ¶ Accidia de qb? est? Solutio in scda specie d. ¶ Utrū accidia sit ligamē accidiosi ad agendū malū? Solutio in. iij. specie d. ¶ Accidia quare agit per suam specie? Solutio in prima specie e. ¶ Querit quare est accidia? Solutio i scda specie e. ¶ Utrū accidia possit esse mixta cū alijs vitijs sine quātitate cōtinua? Solutio in prima specie f. quare accidia habet actus successiōnis cū nō sit punctatus/ neq; linealis? Solutio i scda specie f. ¶ Querit que est propria qualitas accidie? Solutio in prima specie g. queritur que sunt passiones appropriate? Solutio in scda specie g. ¶ Accidiosus qn vitur tempore? Solutio in regula h. querit accidia ubi est? Solutio in regula i. ¶ Accidia quomodo est genta? Solutio in prima regula k. ¶ Accidia cuz quibus efficitur? Solutio in secunda regula k. querit accidia a quo causatur magis / aut ab intellectu aut a voluntate: et est respondendū distinguendo: videlicet qd ipsa causatur ab intellectu per pigrītā: et a voluntate magis per sollicitudines. Ratio huius est: quia intellectus in acquirēdo species laborat/ voluntas aut nequaq; ¶ Quare ociositas et sollicitudo sūt species accidie? Et respondendū est qd intellectus non habet inherētiā ad viciū propter pigrītā: et ideo causat ociositātē/ voluntas autem propter inherētiā quā habet ad malū/ causat sollicitudinē.

De q̄stio-
nibus acci-
die per re-
gulas.

De questionibus inuidie et primo per principia.

De q̄stio-
nib⁹ inui-
die: p̄mo
per princi-
pia.

Utrū iuidia habeat iuidia-
bilia sicut sensiuua sensibi-
lia? Ad q̄d dicitur est q̄ sic:
alioq̄n iuidia nō est p̄m̄
specificū. Verūtāme sēcti-
ua habet species naturali-
er: inuidia autē moraliter. ¶ Utrū ap-
petere bonum absolute sit bonū? Solu-
tio in primo paragrafo. ¶ Utrum ali-
qua virtus per se possit destruere inui-
diam? Solutio in sc̄do. ¶ Queritur per
quem modū deuincit inuidia? Solutio
in tertio. queritur cum quibus potesta-
tibus inuidia deuincitur? solutio in. iij. ¶
queritur que est cura cōtra inuidiā? so-
lutio in. v. ¶ Que est corruptio inuidie?
solutio in. vi. ¶ Inuidiosus utrū per q̄d
mutatur sui habitus pōt esse virtuosus?
Solutio i. vii. ¶ Per quē modū inuidio-
sus seipm̄ decipit? Solutio in. viij. quare
inuidia non dat delectationē subiecto
in quo est? solutio in. ix. ¶ Querit̄ per
quā modū inuidiosus in numerando vi-
tia/potest curari sua inuidia? solutio in
decimo. ¶ Intellectus per quem modū
agit contra inuidiam? solutio in vndeci-
mo. ¶ Inuidia et charitas cum quibus
habituibus se habent? Solutio in. xij. ¶
Que est dispositio inuidie? Solutio
in. xij. ¶ Querit̄ cum qua mensura de-
struit̄ mēsurā inuidie? solutio in. xiiij. ¶
Utrū inuidia possit causare quietem?
solutio in. xv. ¶ Cū qua maiortate ma-
iortas inuidie deuincitur? solutio i. xvi. ¶
Cum qua equalitate deuincit equali-
tas inuidie? solutio in. xvij. ¶ Inuidio-
sus per quem modum se habet ad sua z
ad aliena? solutio in. xvij.

De questionibus inuidie per regulas.

De q̄stio-
nib⁹ inui-
die per re-
gulas.

Quare inuidia est generalis pec-
catū q̄ auidicia? Solutio i re-
gula b. ¶ Querit̄ quid est in-
uidia? solutio in prima specie
c. inuidia cū q̄bus est hoc q̄d est? solutio
in sc̄da specie c. ¶ Inuidia quid est i suo
subiecto? solutio i. iij. specie c. querit̄ in-
uidia de quibus est peccatū specificū? so-
lutio in prima specie d. ¶ Inuidia de q̄-
bus est sc̄darie? solutio in sc̄da specie
d. ¶ Utrum inuidia sit ignorantia intel-
lectus z maliuolentia voluntatis? solu-
tio in. iij. specie d. ¶ Inuidia q̄re est ef-
fectus? solutio in prima specie e. ¶ Utrū
inuidia sit inimica subiecti i quo est? so-
lutio in sc̄da specie e. ¶ Inuidia quanta

est? solutio in prima specie f. quare inui-
dia pōt habere multos actus differētes
numero? solutio in. ij. specie f. ¶ Que ē
prima passio inuidie? solutio in. j. specie
g. ¶ Querit̄ q̄ est appropriata passio in-
uidie? solutio in. ij. specie g. ¶ Inuidia p̄
quē modū cōsistit in tpe. solutio in regu-
la h. ¶ Signa inuidie vbi sunt? solutio
in regula i. querit̄ inuidia quā est? solu-
tio in prima regula k. ¶ Inuidia cū q̄d
signis cognoscit̄? solutio in. ij. regula k.
querit̄ utrū inuidia descēdat ab intelle-
ctu aut a volūtate? et huc dicendū est q̄
ab utroq̄: ab intellectu quare rōne sup-
bie: sed a volūtate rōne auaricie. ¶ Utrū
memoria z imaginatio sint potētie cōes
inuidie? Cui dicēdū est q̄ sic: eo quia ip̄e
sunt potētie cōes intellectui z volūtati.

De questionibus ire et pris- mo per principia.

Utrum tot irascibilia sint
sub ira quot charitabilia
sunt sub charitate? Et di-
cimus q̄ nō. Sicut in na-
tura nō sūt tot monstruo-
sitates sicut p̄fectiōes. que-
ritur q̄d est remediū ire? solutio in prin-
cipio capituli siue in primo paragrafo
qui est idē. querit̄ cū quo ira deuincitur?
solutio in. ij. ¶ Utrū actus ire sit sua du-
ratio? solutio in. iij. ¶ Potestas ire cum
qua p̄tate deuincit? solutio i. iij. ¶ Per
quē modū prudentia vincit irā? solutio
in. v. ¶ Charitas per quē modum crescit
actū suū? solutio in. vi. ¶ Quomodo vo-
luntas trānsit de ira in virtutē? solutio
in. viij. ¶ Per quē modū irasci est supra
intelligere? solutio in. viij. ¶ Homo ira-
tus cū quo patitur: z cū quo resurgit ab
ira? solutio in. ix. quare homo iratus nō
distinguit inter sui malū z alterius ma-
lum? solutio in. x. ¶ Homo irat⁹ cū qui-
bus concordat: cum quibus discordat?
solutio in. xi. querit̄ que est dña ire? so-
lutio in. xij. ira cum quo generat̄: et cū
quo corrumpit? solutio in. xij. queritur
cum quo ira mensurat̄? solutio in. xiiij.
¶ Quare homo non quietescit cū ira? Re-
spondēdū est per hoc q̄ ira nō quietescit:
sed patientia: z vādē ad. xv. ¶ Que est
maior/aut patētia absoluta aut ira ab-
soluta? solutio in. xvi. ¶ Queritur quare
coequabilia sunt de genere ire? solutio
in. xvij. ¶ Que potest esse minor/aut pa-
tientia aut ira? solutio in. xvij.

De q̄stio-
nib⁹ ire et
primo per
principia.

Undecima pars.

De q̄stionib⁹ ire p regulas.

De q̄stio-
nib⁹ ire p
regulas.

Vtrū ira sit general⁹ pec-
cati? Solutio in regula b.
Queritur quid est ira? So-
lutio in p̄ma specie. c. quare
ira est habit⁹ cōfusus? So-
lutio in sc̄da specie c. quid
ē ira i aia? Solutio i. ij. specie c. Quare
ita q̄to magis tangit? tanto magis mul-
tiplicat? Solutio in. iij. specie c. Quū
ira sit de seip̄sa? Solutio in p̄ma specie
d. Ira de q̄bus principis est? Solutio
in. ij. specie d. Quū ira habeat dñum?
Solutio in. ij. specie d. Ira quare est
effectus? Solutio in p̄ma specie e. Ira
quare est? Solutio i. ij. specie e. quāta est
ira cōtinue in prima specie f. Ira quare
crefcit aut diminit actus suos: ex eo qz
irascibilia sunt species eius? z vide in se-
cunda specie f. Utrum furor sit p̄pna
passio ire? Solutio in p̄ma specie g.
que sunt sc̄dariae passiones ire? Solutio
in. ij. specie g. Per quē modū ira cō-
sistit in tpe? Et dicim⁹ qz per suā q̄tita-
tem est indivisibilis: z per discretā per
quā crefcit aut decrefcit actus suos suc-
cessive. z vade ad regulā h. Ira vbi ē?
Solutio in regula i. Ira quo est? So-
lutio in p̄ma reglā k. Querit⁹ ira cū q̄
est? Solutio in. ij. reglā k. Querit⁹ q̄ ē ma-
teria ire? Ad qd̄ dicēdū est qz irascibilia.
que ē forma ire? ad qd̄ dicēdū est qz iras-
cibilia cū qua movet irascibilia. quis
est actus ire? dicēdū est qz irasci qui est
ortus ab actione. z passione.

De questionibus falsitatis per principia.

De q̄stio-
nib⁹ falsi-
tatis p̄n-
cipia.

Querit⁹ vtrū falsitas habeat
tot falsificabilia quot le-
galitas hz legabilia. Et re-
spondēdū est qz non: qz falsi-
tatis est habitus p̄vatiu⁹
legalitas autē p̄vatiu⁹.
Utrum homo falsus possit tantū falsi-
ficare q̄tum homo legalis verificare?
Et dicēdū est qz nō: eo qz bonitas est ha-
bitus legalitatis: malicia autē falsitatis?
Et solutio ē in p̄mo paragrafo. Utrum
falsitas cum quo cognoscit⁹? Solutio in sc̄do.
Utrum falsitas cū quo corumpit⁹? Solutio in
ij. Utrum falsitas cū quo habet posse? Solu-
tio in. iij. querit⁹: falsitas cū quo decipit
intellectū? Solutio i. v. Quod est signū
falsitatis? Solutio in. vi. Utrum ypocti-
sis sit habitus falsitatis? Solutio i. vij.

Utrum falsitas cognoscitur? Solutio
in. vij. Per quē modū delectationes
pene sunt signa falsitatis? Solutio i. x.
Utrum falsitas cōfundat differentias
vt ipsa non cognoscatur? Solutio in. x.
Queritur falsitas quomodo decipit
imaginationē? Solutio in. xi. Cū quo
falsitas deprehendit⁹? Solutio in. xij. quo-
modo per principia causalia falsitas co-
gnoscitur? Solutio in. xij. Per quem
modū mediū est signū falsitatis? Solutio
in. xij. Falsitas per quē modum
apprehendit⁹? Solutio in. xij. Maior
falsitas cum qua maiornate cognoscit⁹?
Solutio in. xv. Equalitatis per quē mo-
dum est signū falsitatis? Solutio in. xvij.
Utrum mendacium sit licitū: aut maior
veritas sciri possit? Et respondēdū est
qz sic: posito tamen qz falsitas non sit cō-
sed occasio. Et vade ad. xvij.

De questionibus falsitatis per regulas.

Vtrum falsitas sit ita fortis
in tētatione sicut legalitas?
Et respondēdū est qz nō:
eo qz fortitudo que est vir-
tus: concordat cum legalita-
te. Et vade ad regulā z b.
Falsitas qd̄ est? Solutio in p̄ma spe-
cie c. Essentia falsitatis cū quibus est?
Solutio in sc̄da specie c. Quid est falsi-
tatis in alijs habitibus? Solutio in. ij.
specie c. Querit⁹ aptitudo falsitatis p̄
quem modū est? Solutio in. iij. specie c.
Quod est principium primitiuū falsi-
tatis? Solutio in prima specie d. Utrum
falsitas agat per suam speciem? Solutio
in sc̄da specie d. Falsitas a quo depē-
det plus/aut a voluntate aut ab intellec-
tu? Ad qd̄ dicēdum est qz a voluntate
tanq̄ a causa: ab intellectu autē tanq̄
ab instrumento: et vide in tertia spe-
cie d. Que est causa falsitatis? Solutio
in prima specie e. Falsitas ad quē ter-
minum tendit? Solutio in sc̄da specie e.
Falsitas quanta est continue? Solutio
in prima specie f. Que est materia
augmentatōis z diminutionis falsita-
tis. Solutio i sc̄da specie f. Que est p̄-
maria passio falsitatis? Solutio i p̄ma
specie g. Que est sc̄daria passio falsita-
tis. Solutio in sc̄da specie g. Utrum fal-
sitas cum sua discreta quantitate sit in
successione cum continua in subiecto in
quo est. Solutio i reglā h. Falsitas vbi
est. Solutio in regula i. Falsitas, quo

De q̄stio-
nib⁹ falsi-
tatis per
regulas.

modo est? Solutio in prima regula k. ¶ Falitas cum quo est? Solutio in scda regla k. ¶ Querit cui repugnat magis falitas/au prudentie aut charitati? Et respondendū est qd charitati tanq̄ agno: et prudentie tanq̄ leoni. ¶ Falitas cui impugnat magis/aut imaginationi aut sensui? Et dicendū est qd imaginationi cū mendacio: sed sensui cum ypocrisi.

Verit̄ inconstantia cuius qua potentia anime est magis connexa? Solutio in regula b. ¶ Quid est inconstantia? Solutio in prima specie c. ¶ Inconstantia cū quo est p̄ctū specificū? Solutio in scda specie c. ¶ Inconstantia qd est in potētijs hoīez? Solutio in. iij. specie c. quid habet inconstantia in volūtate et in intellectu? Solutio in. iij. specie c. ¶ Utrū essentia inconstantie descendat ab alia essentia? Solutio in p̄ma specie d. ¶ Inconstantia ex quibus principijs specificis est? Solutio in scda specie d. ¶ Cuius est inconstantia? Solutio in tertia specie d. ¶ Que similitudo consistit inter habitus morales et habitus naturales? Solutio in prima specie e. ¶ Queritur per quem modum intellectus cognoscit qd peccatum nihil est? Solutio in scda specie e. ¶ Quantitas inconstantie cum qua mensura mensuratur? Solutio in prima specie f. ¶ Quantitas inconstantie in qua positā est? Solutio in scda specie f. que est passio prima inconstantie? Solutio in prima specie g. que est secundaria passio inconstantie? et que est sua dispositio? Solutio in secunda specie fi. ¶ Per quē modū inconstantia consistit in tempore? Solutio in regula h. ¶ Inconstantia vbi est? Solutio in regula i. ¶ Inconstantia quomodo est? Solutio in regula k. ¶ Inconstantia cū quo est? Solutio in secunda regula k. ¶ Queritur/constantia cum quibus virtutibus pugnat maxime contra inconstantiam? et respondendū est qd cū fortitudine spei et charitatis. ¶ Queritur inconstantia cum quibus vitijs pugnat magis contra constantia? ad qd dicendū est qd cum auaricia/ superbia et gula. ¶ Dixerimus de questionibus vitorum: et etia de nouem subiectis: ut data est doctrina per quem modū possunt solui questiones supradictæ et etiam pergrine: tenes do modum quem tenuimus.

De q̄stionibus inconstantie per regulas.

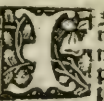
De questionibus inconstantie per principia.

Trum inconstantia habeat species sicut constantia? Et respondendū est qd sic alioquin non posset esse habitus mal⁹ et mendax et huiusmodi. ¶ Quare inconstantia est p̄ctū? Solutio in p̄ncipio capituli inconstantie/ siue in primo paragrafo: Inconstantia cū quo deuinat? Solutio in scdo. ¶ Quare constantia corrumpitur? Solutio in. iij. ¶ Quare potestas inconstantie non p̄t̄ extra potestatem constantie? et eo qd p̄tas constantie cōuenit cū esse inconstantie aut cū nō esse? et vide in. iij. Et in isto passu cognoscit intellectus qua de cā hō p̄t̄ refurgere a p̄ctō. ¶ Quare inconstantia debilitat intellectū? et eo qd ipsa est habitus alterationis? et vide in. v. ¶ Quare inconstantia aliquo mō nō est amabilis? Solutio in. vi. ¶ Qd est signum constantie? Solutio in. vii. ¶ Utrū veritas sit cōis constantie et inconstantie? Solutio in. viij. ¶ Quare inconstantia est de genere laboris. p̄pter hoc qd constantia est de genere quietis? et vide in. ¶ Quid agit inconstantia p̄ differentiam? Solutio in. x. ¶ Per quē modū concordantia est signū inconstantie? Solutio in. xi. ¶ Per quē modū prudentia est inimica inconstantie? Solutio in. xij. ¶ Quare inconstantia est postertus? Solutio in. xij. ¶ Quare p̄seuerantia est inimica inconstantie? Solutio in. xij. ¶ Utrū sint postu esse cōis constantie et inconstantie? Solutio in. xv. ¶ Quare maior inconstantia non p̄t̄ esse supra maiorē constantia? et eo qd esse antecedens nō esse aut consequens? et vide in. xv. ¶ Constantia et inconstantia per quē modū sunt equales? Solutio in. xv. ¶ Quare constantia facilliter deuinat? Solutio in. xvij.

De questionibus inconstantie per regulas.

De questionibus vndecime partis principalis huius libri que est de applicatione ad centum formas.

In parte ista faciem⁹ q̄stiones et solutiones earū transmittem⁹ ad rubricas seu capitula q̄ sunt in decima parte implicare: quas solutiones

De q̄stionibus vndecime partis principalis hui⁹ libri q̄ est de applicatione ad centum formas.

De q̄stionibus inconstantie per principia.

De q̄stionibus vndecime partis principalis hui⁹ libri q̄ est de applicatione ad centum formas.

Undecima pars.

dimittimus intellectui bene intuenti.
¶ Adhuc supra quodlibet capitulum facie-
 mus multas q̄stiones: q̄libet solutio in
 quolibet paragrafo erit implicata / se-
 cundus q̄ textus ei cōpetit: videlicet pri-
 ma questio ad primū paragrafum: et
 secunda ad secundū: et ita transmittetur
 Non autē nominabimus siue assignabi-
 mus paragrafū cā breuitatis: s; in fine
 q̄stiones et solutiones transmittemus ad ca-
 pitulum siue rubricam: verumtamē alie
 quas questiones proponimus confestim
 soluere.

De questionibus per expli- citur et implicitum. 77

De q̄stio-
bus p̄ ex-
plicitum et
implicitū.

Ceritur / p̄ quē modum sūt
 applicandēs p̄ explicitū et
 implicitū. ¶ Quō applican-
 tur ad q̄stionē isti termini:
 vtrū deus sit. ¶ Quō appli-
 cant ad q̄stionē isti termini:
 vtrū deus sit etern⁹. ¶ Quō applicat⁹
 ad istā questionē: vtrū sit bonū q̄ de⁹
 sit intantū infinitus p̄ suam magnitudi-
 nē / sicut p̄ suā eternitatē. ¶ Quō applica-
 tur ad p̄positū: vtrū deus sit magis
 acti⁹ p̄ suū intellectū / q̄ p̄ suā eternita-
 tē. ¶ Quomodo applicantur ad p̄positū
 ista: principia: videlicet vtrū deus sit in-
 stans: vade ad decimā partē huius libri
 ad rubricā per explicitum et implicitū /
 in qua solutiones harū questionum sunt
 implicate.

De questionibus per abstra- ctum et concretum. 77

De q̄stio-
bus p̄ ab-
stractū et
concretū.

Ceritur / quō sit applicatio
 principiorū p̄ abstractū et cō-
 cretū. Et respondendū ē q̄
 p̄ quattuor modos notatos
 in decima pte hui⁹ libri / et
 predicta rubrica. ¶ Per primū modum:
 sicut si queratur: vtrū ignis et igneitas
 differūt: applicetur ad bonitatē et magni-
 tudinem et c. cum correlatiuis eorum: et
 apparebit differentia inter abstractum
 et concretum. ¶ Per secundū: vtrū inter
 q̄ntitatem et q̄ntum sit differentia: appli-
 cet⁹ bonitas accidentalis p̄ abstractū / et bo-
 nū morale p̄cretū qd ē q̄ntū. ¶ Per tertiu⁹
 vtrū inter caliditatē et calidū sit differen-
 tia: Ad hoc applicet⁹ bonitas substantia-
 lis ad calidū: et applicetur bonū accidē-
 taler. ¶ Per quartum: vtrū inter albe-

dinem et album sit differentia: applicet⁹
 tur bonitas accidentalis ad albedinem:
 et bonum substantiale ad album: sicut
 ad hominem album qui est substantia.
 Et vade ad decimam partem ad rubricā
 eam supra signatam.

De questionibus applicatio- nis prime figure. 77

Ceritur de deo posse fieri pe-
 batio separata a p̄batione
 p̄opter quid p̄ equiparā-
 tiā: et q̄ vt cū dicit⁹: vtrū in
 deo bonitas et magnitudo
 cōuertant⁹. Ad istā q̄stionē
 applicentur eternitas / potestas et c. cum
 suis diffinitionibus et cum suis correlati-
 uis earum per regulam c. significatus: vt
 fiat circulatio subiecti et predicati: et va-
 de ad applicationem prime figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis pri-
me figure

De questionibus applica- tionis secunde figure. 77

Ceritur / quomodo sit appli-
 catio ad secundā figurā: sicut
 si querat⁹: vtrū sit differen-
 tia inter bonitatē et bonita-
 tē: applicetur termini que-
 stionis ad scalam differentie. ¶ Alteri⁹
 si queratur que sunt principia genera-
 lissima subalterna et specialissima. ¶ Terti⁹
 si queratur per quem modum secunda
 figura ē applicabilis siue seruiens p̄te si-
 cure: vade ad applicationē secunde figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis se-
cunde figure

De questionibus applicatio- nis tertie figure. 77

Si querat⁹: vtrū bonitas sit mā-
 gna sine cōcordātia: aut vtrū bo-
 nitas possit habere cōcordātiā
 sine differentia: aut q̄ vtrū cōcordatiua bo-
 nitatis: applicent⁹ ad cameram b. c. et te-
 neatur hoc qd p̄ signa camere significa-
 tur: et vade ad applicationē tertie figure.

De q̄stio-
bus appli-
cationis ter-
tie figure.

De questionibus applicatio- nis quarte figure. 77

Si q̄rat⁹: vtrū diuina bōitas sit i-
 tāto magna: sicut diuina eterni-
 tas: et vtrū de⁹ sit i- tāto potēs
 p̄ suā potestātē sicut p̄ suū intellectū / suā
 volūtātē: applicent⁹ termini p̄te questio-

De ques-
tionib⁹ ap-
plicationis
quarte fi-
gure.

nis ad camerā b. c. d. Et termini secunde
qōnis ad camerā e. f. g. Et teneatur hoc
qđ littere camerarū significat: et vade
ad applicationem quarte figure.

De questionibus applica- tionis diffinitionum. 78

De q̄stio-
nibus appli-
cationis dif-
finitionū.

S Queratur aliquid de aliquo:
applicetur hoc de quo querit
ad diffinitione: videlicet diffi-
nire eum: et concludere de ipso per suam
diffinitionē: sicut si queratur. An d̄us
habeat actū infinitū. Deus est ens infi-
nitum: ergo deus non est infinitus sine
actu infinito. Et sic de alijs. Et vade ad
applicationem diffinitionum.

De questionibus applica- tionis per regulas. 78

De q̄stio-
nibus appli-
cationis p
regulas.

S Queratur aliqđ dubiū: appli-
cetur illud ad regulas cum sua
diffinitione: et discrat per oēs
regulas: et tūc tale dubiū declarab̄: et per
regulas et species earū: et sua declaratio
faciet tale dubiū trāsire ad affirmatio-
nē v̄ ad negationē. Et ista reglā ē ifalli-
bilis: sicut signū qđ vere et infallibil̄ si-
gnificat hoc cur? est signū. idē eēpiū da-
tur in nouem subiectis: et vade ad appli-
cationem regularum.

De questionibus applica- tionis tabule. 78

De q̄stio-
nibus appli-
cationis ta-
bule.

S Queratur: vtrum sit actus in-
finitus et eternus: applicet ad
primā columnā: et querat per
regulā c. Quid est actus infinitus: et qđ
est in bonitate p diffinitionē bonitatis:
et quid est in magnitudine p diffinitionē
magnitudinis: et quid est in eternitate
per diffinitionē eternitatis. Et hoc per
tertiā speciem regle c. significatū ē: post cō-
cludit scđz hoc qđ sic significat. Et sic de
alijs. Et vade ad applicationē tabule.

De q̄stionib⁹ applicationis et euacuationis. iij. figure. 79

De q̄stio-
nib⁹ appli-
cationis et
euacua-
tionis. iij.
figure.

Applicatio euacuationis tertie
figure fit isto modo: videlicet
qđ si in questione bonitas est
vnus terminus: et magnitudo alius ter-
minus: aut si bonitas est vn⁹ terminus

et concordantia est alius terminus: et sic de
alijs: applicet questio ad camerā b. c. et
euacuet ista camera scđz modū d. atūm
euacuatione tertie figure: et appli cetur,
que hauriunt ab ip̄a camera ad p. posi-
tū: et vade ad applicationem euacua-
tionis tertie figure.

De q̄stionib⁹ applicationis et multiplicationis. iij. figure. 79

Querit per quē modū ad vnām
et eādē cōclusionē scit hō inue-
nire. xx. rōnes. ¶ Querit quō
inuenit mediū inter subiectū et predi-
catum ad faciēdū syllogismū. Quō maior
et minor. ppositiones syllogismi pbanf.
Quō soluent fallacie per istā artē. Quō
alie scie p istā artē facilius addisci pnt.
Et vade ad applicationē quarte figure.

De q̄stio-
nib⁹ appli-
cationis et
multipli-
cationis
iij. figure

De questionibus applica- tionis et mixtionis principiorū et regularum. 79

Queritur quō principū cū prin-
cipio mifcet ad soluēdas que-
stiones. quō principia regle mi-
scen̄ ad soluēdū qōnes. q̄rit p quē modū
principia implicata applicant ad prin-
cipia explicita: sicut cētū forme: aut alie
forme peregrine: vade ad applicationē
mixtionis principiorū et regularum.

De q̄stio-
nib⁹ appli-
cationis et
mixtōnis
principiorū
et regularū

De questionibus applica- tionis nouem subiecto:um. 79

Querit si q̄stio ē de deo / aut de
angelo / aut de celo / aut de ho-
mie / aut de imaginatiua / aut
de sensitiua / aut vegetatiua / aut elemē-
tatiua / aut de moralibus / ad q̄ loca vide-
licet recurreret solutiōne inuenire: vade
ad applicationē nouē subiecto:um.

De q̄stio-
nibus appli-
cationis no-
uem sub-
iecto:um.

De questionibus applica- tionis centum formarum: et pri- mo de entitate. 79

Querit qđ est entitas. Querit
qđ est cōcretū entitatis: Que
est differētia inter entitatē et
ens. Et rōndū est p scđam speciem regle

De q̄stio-
nibus appli-
cationis cē-
tū forma-
rum: et pri-
mo de en-
titate.

In decima pars

e. est quā sunt concretā. Hoc idē dicit pot
pe scōam specie regle d. z p primā e. Et
vade ad centum formas ad primum ca-
pitulum entitatis.

De questi onibus essentie. 79

De questi-
onibus essen-
tie.

Quæritur quid sit essentia cōverta-
tur? Et rōndū est q sic: alio-
quin eē z ens nō puerteretur.
¶ Utrūz inter essentiam z esse
sit differētia? vade ad centū formas z ad
capitulum de essentia.

De questionibus bonitatis. 79

De questi-
onibus boni-
tatis.

Quæritur quid sit vnitās? Quare
ista bonitas est vna? Quare
ista magnitudo est vna? vtrū
in creatis bonitas magnitudo zc. differ-
runt? Et si differāt, quæritur quare differ-
rant? ad quō rōndū est vt vnitās sit iun-
cta multis vnitatibus: sicut differētia
multis differētibz numero. ¶ Quid est
concretū vnitatis? et si dicat vni esse: q-
ro quare est suū concretū. Respondeo vt
vnitas habeat subiectum in quo sit sub-
sistentia: z vt differētia possit sic intrare
inter vnitatē z vni: sicut inter essentiam
z esse: z vade ad tertium capitulum quō
est de vnitatē.

De questiōib' pluralitatis. 79

De questi-
onibus plura-
litas.

Quæritur quid sit pluralitas? ¶ Quid
est fons pluralitatis? quid ē
causa differētia bonitatis et
magnitudinis zc. ¶ Quid est concretū
pluralitatis? vade ad quartū capitulū
quō est de pluralitate.

De questionibus nature. 80

De questi-
onibus natu-
re.

Quæritur quid sit natura? ¶ Utrūz
aliq' picipia substantiaalia sint
naturalia? Et rōndū est q
sic vt p'z per scōam specie regle c. quod
est p'cretū nature? ¶ Natura cū quib' ē
mixta? vade ad. v. capitū quō ē de natura.

De questionibus generis. 80

De questi-
onibus gene-
ris.

Quæritur quid sit genus? Genus
quō? principis est applicabi-
le? ¶ Utrū bonis absolutū sit
genus? z sic de magno zc. ¶ Utrū boni-

tas sit magis generalis substantialiter
q' accidentaliter? z rōndū est q sic. Boni-
tas em̄ per substantialiter est prius: per ac-
cidēs autem per posterius. ¶ Utrū gen'
sit ens reale extra aiām? Et rōndū ē
q sic nā aliter aīa crearet differētiā in-
ter speciem z species: quō est impossibile.
¶ Utrū brutū aīal possit imaginari gen-
us: z rōndū est q nō: aliter em̄ face-
ret sciam. ¶ Adhuc etiā q: imaginatio
nō attingit obiectū abstractū cū linea/ fi-
gura/ colore: z sic de alijs imaginationi-
bus: sed ipsa cōcretū attingit: sed ipsum
concretū attingit cum ipis: z vade ad. vi.
capitulū quō est de genere.

De questionibus Speciei. 80

Quæritur quid sit species? Spe-
cies ad que loca hui' artis
est applicabilis? forma per
quē modū agit per suā spe-
ciem. ¶ Utrū species sit ens
reale extra aiām? ¶ Utrū
genus sine specie possit picipare cū in-
diuiduo? Quid est concretū specie. que
est differētia inter specie naturalem et
moralē: que sūt species huius z vtrūz?
vade ad. vii. capitū quō est de specie.

De questi-
onibus spe-
ciei.

De questiōib' indiuiduitatis. 80

Quæritur quid sit indiuiduitas? quō
indiuiduitas est diffinibilis?
¶ Que sunt correlatiua indi-
uiduitatis: quare indiuiduū est indiui-
sibile? ¶ Utrū indiuiduū esset ex-
tra aiām? quare correlatiua indiui-
duitatis nō sunt sensibilia. quid ē p'cretū
indiuiduitatis: ex eo q: indiuiduitas hz
p'creta indiuisibilia? vade ad. viii. capitū
quō est de indiuiduitate.

De questi-
onibus indi-
uiduitatis.

De questionibus pprietatis. 80

Quæritur quid sit pprietas? ¶ Pro-
prietas p quē modū est p'ci-
piū iplicitū h'ac arte? ¶ Dif-
finitio pprietas ad quā regulā est appli-
cabilis? Quare pprietas est rō pprietas: cū
ipm pducit ppriū? ¶ Utrū pprietas sit
cā appropriādi: sicut differētia differēti.
Cōcretū pprietas est q' ē. ¶ Proprie-
tas quō se hz in naturalibus z moralibus.
¶ Proprietas p quē modū est cā sciaz?
Et sic de mechanica? vade ad nonū ca-
pitulum quod est de proprietate.

De questi-
onibus ppri-
etatis.

De questionibus simpliciter.

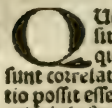
De questionibus simpliciter.

Uerit quid est simplicitas. ¶ Simplicitas cuius est casus simpliciter quibus est applicabilis. Que sunt correlatiua simplicitatis? vade ad x. cap. quod est de simplicitate.

De questionibus compositionis.

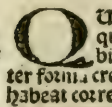
De questionibus compositionis.

Uerit quid est compositio? ¶ Compositio quomodo est applicabilis? querit vnde oritur compositio? que sunt correlatiua composita? Utrum compositio possit esse in composito: posito quod sua principia simpliciter non sint in subiecto essentialiter? et respondendum est quod non: eo quod compositio non haberet aliud ex quo esset: et correlatiua compositionis et secunda species dicitur prima e in mundo non essent: et vade ad. xj. cap. quod est de compositione.

De questionibus forme.

De questionibus forme.

Uerit quid est forma? ¶ Forma quibus principibus est applicabilis? ¶ Que est differentia inter formam creatam et incretam? Utrum forma habeat correlatiua? que ratio est de ratione forme? vtrum forma possit agere extra sua correlatiua? quare forma est extra sensum? ¶ Quod est concretus forme? que sensibilia sunt signa forme? vade ad. xij. capitulum quod est de forma.

De questionibus materie.

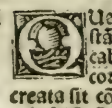
De questionibus materie.

Uerit quid est materia. ¶ Materia quibus principibus huius artis est applicabilis? ¶ Utrum materia habeat correlatiua? ad quod dicendum est quod non: nam ipsa iam esset de genere actionis ¶ Concretus materie ex quibus est? ¶ Quis est vniuersalis forma materie? vade ad. xij. cap. quod est de materia.

De questionibus substantie.

De questionibus substantie.

Uerit quid est substantia. ¶ Substantia quibus principibus est applicabilis. Utrum substantia habeat correlatiua. Utrum ois substantia creata sit composita ex forma et materia. quod est concretus substantie. quare substancia

est per se existens. Et respondendum est quod ex eo quod per formam est agens: et per materiam est patiens: et per coniunctionem earum est composita. quare substantia substantat accidens: et eo quod sine ipsis esse non potest: nec agere. Utrum substantia sit sensibilis. Et dicimus quod non: nam sensus non potest tantum obiectare cum accidens? ¶ Utrum substantia est. Et vade ad. xij. cap. quod est de questionibus substantie.

De questionibus accidentis.

Uerit quid est accidens. ¶ Accidens vbi est applicabilis. Utrum accidens se habeat ad suum finem principaliter aut ad alium. Accidens a quo oritur. ¶ Quod est concretum accidentis. querit vtrum duplex sit accidens: videlicet vnum intrinsecum: aliud extrinsecum. Utrum sensus attingat accidens intrinsecum. Utrum imaginatio possit imaginari accidens intrinsecum ab eis accidentibus extrinsecis siue sensibili. Utrum intellectus sine accidente intrinsecis et extrinsecis possit facere scientiam. Et vade ad. xv. capitulum quod est de accidente.

De questionibus accidentis.

De questionibus quantitatatis.

Ueritur quid est quantitas. Uade ad diffinitionem bonitatis: et diffinitio quantitatatis secundum modum diffinitionis bonitatis / dicendo sic. quantitas est ens ratione cuius estus quantificat quantum. quantitas a quibus oritur. Utrum causa quantitas sit consequentia. Que sunt prime mensure quantitatatis. quid est proutus quantitatatis. Uade ad. xvj. cap. quod est de quantitate.

De questionibus quantitatatis.

De questionibus qualitatis.

Diffinitio qualitatis per quem modum potest inueniri. Uade ad diffinitionem bonitatis: et diffinitio ipsam secundum modum bonitatis / dicendo sic. qualitas est ens ratione cuius qualis agit quale. Qualitas cuius est habitus applicatus. qualitas in quibus est assignata. quod est concretum quantitatatis. qualitas a quo oritur. Et quare est accidens. Uade ad decimum septimum cap. quod est de qualitate.

De questionibus qualitatis.

Undecima pars.

8. De questionibus relationis.

De q̄stio-
bus rela-
tionis.

Uteriq̄/relatio quibus ter-
minis ē applicabilis: vt hō
sciat ipsam diffinire? Quid
est relatus? Utrūz cōtractio
sit principii relationis? Utrū
principium sine correlatiuis possit esse
principium? Uade ad. 18. capitulum q̄b
est de relatione.

Tempus quid ē? Querit tē
pus quib⁹ principijs ē appli-
cabile? Temp⁹ cū quo ē mul-
tiplicatū? Utrū motus sit si-
gnū tēporis? Quid ē cōcretū
tēporis? Uade ad. 23. capitulū
quod est de tempore.

De q̄stio-
bus tēpo-
ris.

8. De questionibus actionis.

De q̄stio-
bus actio-
nis.

Actio quib⁹ est applicabilis
vt sit terminus explicatus?
Utrū actio sit ratione cuius
agēs agit agibile? Utrū con-
cretū actionis sit actionatū?
Cōcretū actionis cū quibus est designa-
tum et declaratum? Uade ad. 19. capitu-
lum q̄b est de actione.

Locus quid ē? Loc⁹ ad que pri-
cipia explicata ē applicabi-
lis? Utrū locus sit mobilis?
Loc⁹ a quib⁹ ouit? q̄b ē con-
cretū loci? Utrū collocabile
z mobile sint signa loci? Et respondēdū
est q̄ sit? Uade ad. 24. capitulum quod
est de loco.

De q̄stio-
bus loci.

8. De questionibus passionis.

De que-
stioib⁹ pas-
sionis.

Passio quibus principijs est
applicabilis vt diffiniatur?
Utrū generabilitas sit fons
passionis? Utrū passio sit ens
a quo ouit passus? Utrū pas-
sus sit concretum passionis? Passio per
quem modū est accidēs? Uade ad. 20. ca-
pitulū q̄b ē de passione.

Motus ad que principia ē ap-
plicabilis? Correlatiua mo-
tus a quib⁹ correlatiuis ouit-
tur? Utrū nati⁹ correlatiuis
mot⁹ nascat mot⁹? Utrum
mot⁹ absolut⁹ sit innatus?
Utrū mot⁹ inat⁹ sit sensibilis? Utrū mo-
bile sit dispositio mot⁹? vtrū in cursu mo-
tus sit mouēz? mot⁹? vtrū appetitus sit
cā mot⁹? vtrum celū mediante motu ha-
beat correlatiua? q̄b est cōcretuz motus.
q̄ Utrū celū descat in motu aut i mobili?
vade ad. 25. capitulū q̄b est de motu.

De q̄stio-
bus mot⁹

8. De questionibus habitus.

De q̄stio-
bus habi-
tus.

Habitus per quem modum
est applicabilis ad princi-
pia huius artis: vt cū ipse
diffiniatur. per que moduz
habitus naturalis z moza-
lis differunt? Quid est concretū habit⁹
z quid habitet eum? Habitus a quo ouit?
Utrum sit dare habitum intrinsecum z
extrinsecum? Uade ad. 21. capitulū q̄b
est de habitu.

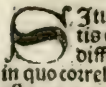

Immobilitas quid est? immo-
bilitas quib⁹ principijs ē appli-
cabilis? Qd est incorretum
immobilitatis? Que sunt cor-
relatiua immobilitatis? Im-
mobile q̄re ē immobile? querit / p que mo-
dū aliq̄b mobile est immobile? Uade ad
26. capitulū q̄b est de immobilitate.

De q̄stio-
bus immo-
bilitatis.

8. De questionibus situs.

De q̄stio-
bus situs.

Situs quibus principijs hui⁹ ar-
tis est applicabilis: cū quo pōt
diffiniri? Utrū sit⁹ sit accidēs?
in quo correlatiua entū asst. uat? Quid
est concretum situs? Situs a quo ouit?
z ubi ē? Uade ad. 22. capitulū q̄b ē de situ.

Instinct⁹ naturalis quid ē? In-
stinct⁹ naturalis quib⁹ princi-
pijs ē applicabilis? Qd est
cōcretū instinct⁹ naturalis?
querit / qd ē gñalis fons / p
que quibet forma agit scōz sua specic⁹ va-
de ad. 27. ca. q̄b est de instinctu nature.

De q̄stio-
bus instin-
ctus natu-
re.

8. De questionibus temporis.

De questionibus appetitus naturalis.

De q̄stio-
bus appe-
titus natu-
ralis.

Appetitus naturalis p̄ quez
modū diffiniri p̄t: Appeti-
tus naturalis quibus princi-
pijs applicari p̄t? Quare
principia generalia p̄cedūt
appetitū? Que sunt cause cōcreti appe-
titus? Utrū appetitus queſcit extra ap-
petibile? Appetitus ex quo durat? Ap-
petitus ex quo crescit? Utrū appetitus
ſit mouens et motus? vade ad. 28. capi-
tulum qd̄ eſt de appetitu naturali.

87 De questionibus attractionis.

De q̄stio-
bus attra-
ctionis.

Ateris diffinitio attractiois
quō fieri p̄t: Attractio ad
que p̄cipia eſt applicabi-
lis: vtrum attractio aliquo
modo ſit de ḡne paſſionis?
Utrum attrahens attrahat attrahibile
extra ſuā eſſentiā? Attrahēs ex q̄ attra-
hit attractibile? quid ē cōcretū attractio-
nis? vtrū attrahibile ſit ſubiectus attra-
ctionis: et ipſa ſit habitus attractibilis?
Quare ē attractio? vtrū attrahēs attra-
hat p̄ ſuā ſpecie? Attractiones morales a
qd̄ attractioib⁹ deriuant? vade ad. 29.
capitulum qd̄ eſt de attractionibus.

87 De q̄stionibus receptionis.

De q̄stio-
bus rece-
ptionis.

Recceptio qd̄ ē? Receptio ad
que principia eſt applicabi-
lis: vtrū receptio reſpectu
ſuoz correlatiuoz ſit de ge-
nerē actiois vel paſſionis?
querit̄ receptio vbi recipit
receptibile? de quo recipit illud? q̄re re-
cepit illud? vtrū recipiēs ſit de ḡne potē-
tiē: et corruptibile de ḡne obiecti? Utrum
potētia moueat potētū? Qd̄ eſt cōcretū rece-
ptiois? Utrū ſit gen⁹ generaliffimū et re-
ceptibile ſit ſubalternū? Et vtrū recepti-
bile habet ſpecies? vade ad. 30. capitu-
lum quod eſt de receptione.

87 De q̄stionibus fantasmatis.

De q̄stio-
bus fantaf-
matis.

Fantasma quid ē? fantasma
vt diffiniri poſſit qd̄ princi-
pijs eſt applicabile? Utrū
fantasmata ſunt in ſubiecto
in potētia p̄ poſſibile: aut in
obiecto p̄ materiā? potētia vbi recipit
fantasmata? vtrū fantasmata poſſint ge-
nerari ſine potētiē paſſiōe? vtrū fantaſ-
mata ſunt in fieri p̄ ſenſum? imaginatio

nē ſine intellectu in facto eē? per quem
modū generat̄ ſciētia ſiue meo: per que
modū idē fantasma recipit i diuerſo mo-
do in aia? Quare fantasma ē magis ge-
nerale in hoie q̄ in brutis? Utrū fanta-
ſiātū ſit ſubiectū ſiue concretū fantaſie?
vtrū fantaſiātū ſit cōſtitutū ex ſimilitu-
dinib⁹ principioz? Utrū fantasma ſit in
ſenſu? vade ad. 31. capitulum quod ē de
fantasmate.

De questionibus plenitudinis. 83

Plenitudo qd̄ ē? Diffinitio
plenitudinis qd̄ p̄cipia
eſt applicabilis? vtrū potē-
tia ſine correlatiuis poſſit
eſſe plena? vtrū elementū
abſq̄ eſſentijs elementoz ſit
plēnū? vtrū otioſitas ſit vacuitas potētiē
qd̄ eſt cōcretū plenitudinis? vtrū plēnū
poſſit impleri cū nō plēnū? vtrū correla-
tiua principioz ſunt genera plenitudi-
nis? vtrū plēnū dicat eſſe et non plēnū
eſſe? vtrū habitus poſitiuus ſit de gene-
re plenitudinis: et habit⁹ p̄uatiu⁹ d̄ ge-
nerē vacuitatis? vtrum ḡnatio tēdat ad
plēnū: et corruptio ad nō plēnū? vade ad
32. capitulum qd̄ eſt de plenitudine.

De q̄stio-
bus pleni-
tudinis.

De questionibus diffusionis. 82

Diffuſio qd̄ eſt? Et ſua diffi-
nito ad q̄ principia ē appli-
cabilis? Quot ſunt correla-
tiua diffuſiois? vtrū dōitas
ſine ſua diffuſione innata
poſſit ſe diffundere extra
aliā eſſentiā? vtrū diffuſum ſit ſubiectus
diffuſiois? et vtrū ipſa ſit habit⁹ diffuſi?
vtrū diffuſio ſignificet eſſentiā? vtrū dif-
fuſus ſignificet gen⁹? et reſtrictio ſpecies?
vtrū diffuſio ſit cā largitiu⁹: et reſtrictio
auaritiē? vade ad. 33. capitulum quod ē
de diffuſione.

De q̄stio-
bus diffu-
ſionis.

De questionibus digestionis. 87

Digeſtio qd̄ eſt? et ſua diffini-
tio qbus principijs ē appli-
cabilis? correlatiua digeſtio-
nis ad que correlatiua ſunt
applicabilia? Quod eſt con-
cretum ſiue ſubiectum digeſtionis? vtrū
ſpecies potentiarum digerant et digerū-
tur. Et vtrum per eundem modum di-
gerūt in ſenſitiua: ſicut in vegetatiua
et imaginatiua: ſicut in ſenſitiua et irra-

De q̄stio-
bus dige-
ſtionis.

Undecima pars.

tionatiua: sicut in imaginatiua. yade ad 34. qd est de digestionē.

83 De questionibus expulsiōis.

De q̄stio-
bus expul-
sionis.

Expulsiō quid est? Et in quibus principijs sua definitio est applicabilis? Que sunt signa expulsiōis? et in quibus subiecti ipsa signa cōsistūt? Utrū vnus fantasma expellit aliud fantasma: sicut in vegetatiua folium nouum expellit folium vetus? Utrū actus vnus habitus expellit alius actū alius habitus. Quod est concretus expulsiōis? Utrū peccatū expellatur a gratia diuina? Et respondendum est q̄ non. quia nunq̄ fuit in ipsa: sed expellit a peccatore p̄ ipsam. Uade ad. 37. capitulum quod est de expulsiōe.

85 De q̄stionibus significatiōis.

De q̄stio-
bus signi-
ficatiōis

Significatiō qd est? Et sua definitio quibus principijs est applicabilis? Utrū bonus sit signū bonitatis: et econuersē? Occultatiō qd est? et sua definitio quibus principijs est applicabilis? Utrū occultus sit signū occultatiōis? et econuerso? Utrū esse sit signū essentie et econuerso? Utrū accidens sit signum substantie et econuerso? Utrū magnitudo bonitatis sit signū bonitatis et econuerso. ¶ Utrū vnū extrinsecum sit signum sui contrarij: et econuerso. ¶ Utrū imaginatiō sine signo possit imaginari: et intellectus sine signo possit intelligere? Utrū actus sit signum potentie? Utrū affatus sit signum mentis? Utrū sensibile sit signum sensus. ¶ Utrū subiectum sit signum predicati et econuerso. yade ad. 36. capitulū qd est de significatiōe.

87 De q̄stionibus pulchritudinis.

De q̄stio-
b^o pulchri-
tudinis.

Pulchritudo quid est? Et sua definitio quibus principijs est applicabilis. ¶ Utrū magnitudo sit pulchritudo bonitatis? Utrū correlatiua sint pulchritudes bonitatis. ¶ Utrū virtutes morales sint pulchritudines. ¶ Utrū maioritas sit pulchritudo virtutis? Utrū vitia sint pulchritudines hominū? Utrū maior fides sit pulchritudo maioris legis. Utrū

dispositio et proportio sint pulchritudines. ¶ Utrū vltimus finis sit pulchritudo. yade ad. 37. capitulum quod est de pulchritudine.

89 De questionibus nouitatis.

Nouitas quid est? Utrū effectus possit esse sine nouitate. ¶ Utrū tempus et locus possint esse sine nouitate: et econuerso? Quare scda nouitas antiquat primā nouitatem. ¶ Utrū infinitas et eternitas sint de genere nouitatis. ¶ Quare nobilitas consistit magis p̄ antiquitatē q̄ p̄ nouitatē. ¶ Quare noua placet hominibus: et eo quia sumus in via. ¶ Utrū motus possit esse sine nouitate? Uade ad. 38. capitulum quod est de nouitate.

De q̄stio-
nibus
nouitatis

89 De questionibus ydee.

Ydea qd est? Et sua definitio ydee quibus principijs est applicabilis? Utrū ydea eadem possit esse extra correlatiuos diuinos. ¶ Utrū nouitas sit effectus ydee. ¶ Utrū effectus ydee impediatur ipsam? Utrū finitum et nouum impediatur infinitum et eternum: et econuerso? Utrū ydeatus sit similitudo siue signum ydee? vtrū ydee sint infinite per causam et finite p̄ effectus? yade ad. 39. ca. qd est de ydea.

De q̄stio-
bus ydee.

De questionibus mathematice.

Mathematica quid est? ¶ Utrū mathematica sit cā omnium scientiarū? ¶ Utrū mathematica sit signū ydearū. Quare mathematica est extra naturā: ex eo qd extra animas non est. ¶ Quare corpus est diuisibile in infinitum: et eo quia mathematica est instrumentum infinitatis diuisionis. Quare mathematica est signum infinitatis? ¶ Utrū mathematica sit sicut habitus intellectus quo ad infinita intelligibilia: sicut fides quo ad infinita credibilia? yade ad. 40. capitulum quod est de mathematica.

De q̄stio-
b^o mathe-
matice.

De questionibus entis
in potentia.

De q̄stio-
bus entis
in potētia

Na in potētia existens qd
est: vtrū ens existens in po-
tētia sit extra motū/ q̄ntita-
tē z h̄mōi? Querit/ quomō
generant accidētia: Utrum
vnum accidēs oriat ab altero: sicut mor-
ā motu: q̄ntitas a q̄ntitate: z huiusmodi.
¶ Per quē modū substantia oritur ab al-
tera substantia: vtrū accidēs ab alio acci-
dēs: z accidēs a substantia: vade ad. 41.
capitulū qd ē de ente in potētia.

84 De questionibus pūctēitatis

De q̄stio-
bus pun-
ctēitatis.

Unctēitas quid ē? Quare
punctus est? Utrum pun-
ctus sit in sensu: imaginatio-
ne: Utrū solus intellectus
attingit pūctū naturalē: cui
punctus naturalis nunq̄ in sensu/nāq̄
in imaginatiōe: Querit/ cū quo intel-
lectus facit de ipso sententiā: Quare pun-
ctus est indiuisibilis: vade ad. 42. capi-
tulum quod est de punctēitate.

84 De q̄stionibus linee.

De q̄stio-
bus linee.

Linea quid ē? Quare linea
est secunda pars corporis:
Utrum linea sit ex punctis
Que est prima pars corpo-
ris: Que sunt primitiue
cause q̄ntitatis cōtinuē discrete: Post
tō q̄ linea non sit ex punctis: vtrū ipsa
sit diuisibilis: Que est cā lōgitudinis?
Que est cā latitudinis: Sup̄ficies a q̄
causā: profunditas a q̄b orit. Que
autem est in generatione/ aut rotundi-
tas/ aut lōgitudō/ aut latitudo/ aut pro-
funditas: Que sunt pūctētia primitiua
corporis: Quare circūferētia ē altior fi-
gura: vade ad. 43. capi. qd est de linea.

84 De questionibus trianguli.

De q̄stio-
bus trian-
guli.

Triangulus quid est: z vbi
est triangulus naturalis?
¶ Per quem modū vnum
āgul' triāguli regnat sup
alijs. ¶ Per quē modū triā-
gul' est assuatu' in ḡnatio-
ne z corruptiōe: Querit/ angulus triā-
guli ex quibus est cōposit' i elemētato:
quot triāguli sunt assuati? Corpus ex
quibus est plenu: vtrū aliqd sit in intel-
ctu qd nunq̄ fuerit in sensu? vade ad
44. capi. qd est de triangulo.

De questionibus quadrāguli. 87

Quadrangulus quid est: Qua-
drangulus est diuisibilis in
quatuor āgulos q̄les. Qua-
drangulus naturalis habet
quattuor angulos rectos.

De q̄stio-
bus q̄drā-
guli.

¶ Per quē modū in elemētato sit multi-
plicatio naturalis: Quare in natural-
ibus prima multiplicatio sit p̄ lineā: se-
cūda p̄ angulū acutū: z tertia p̄ angulū
rectū: z vltima p̄ circulū. ¶ Utrū in natu-
ralibus/ punctus z circulus sint extremita-
tates: Que cause sunt recititudinum ex
obliquitate: vade ad. 45. capitulum.
quod est de quadrangulo.

De questionibus circuli. 87

Trunculus quid est: Quare
circulus est vltima figura: q̄re
circulus continet in se omnes
alias figuras ep̄ctiue non
econuerio? Que sunt p̄tes
primitiue circuli? Circulus quare ē ma-
ior figura/ que esse potest: Utrū circulus
sit signū infinitatis: vtrū motus circula-
ris sit signū operis infiniti: vade ad. 46.
capitulum quod est de circulo.

De q̄stio-
bus circuli.

De questionibus corporis. 87

Corpus quid est: Que sunt
p̄tes corporis differentes spe-
cie: Utrū corpus sit ex pluri-
bus speciebus cōstitutum?
Quare corpus agit p̄ suam
speciem? vtrum aliqua spe-
cies sit ex pluribus speciebus cōstituta.
Quare corpus tārdimō diuisibile sit: Et
q̄re corp' h̄z q̄ntitatē cōtinuā z discretā?
Quare vnu corp' terminat in alio corpe
Corp' ex q̄b ē cōpositū? Quare octaua
sphaera nō est in loco? Quōd corp' existit
in tpe/ loco z motu: q̄re oē corp' ē finitū:
vtrū i corpe sit mot' intrinsic' z extrinsic'
vade ad. 47. capitulū qd est de corpore.

De q̄stio-
bus corpo-
ris.

De questionibus figure. 87

Figura quid est: Figura p̄ quē
modū est diuersimode sen-
sibilis et imaginabilis? Fi-
gura ex quibus est? Utrum
figura sit obiectum forme/
signum/ vel subiectiue ma-

De q̄stio-
bus figure

Undecima pars

terie. figura cui sensui est maius obiectum? Utrum aia retineat sensibilitates per figurā post mortē? Uade ad. xlvij. caplm qđ est de figura z cetera.

De questionibus generalium rectitudinum. 84

De qđstio-
bus gñā-
liū recti-
tudinum.

Quare sunt sex rectitudines? et quare sunt sex / z nō plures / neq; pauiores? Que sunt centri cauerne? Et virū motus esset possibilis sine sex rectitudinibus? Utrum rectitudines sex sint partes coessentialēs ipsius motus? Utrum linea dyametrālis sit vna rectitudo septē rectitudinū? Cuz octaua sphaera sit corpus: quare non habet septem rectitudines: ex eo qđ figura octaua non habet in sua essentia lineam diametrālem? Uade ad. xlvj. capitulum qđ est de septem rectitudinibus.

De questionibus monstruositatis. 89

De qđstio-
bus mon-
struosita-
tis.

Monstruositas qđ est? Utrum monstruositas sit diuinitio motus in naturalibus? Utrum monstruositas consistat in medio habitibus positum z priuatum? Utrum possit dari generalis monstruositas a qua descendūt monstruositates particulares? Utrum monstruositas sit extra correlatiuos naturales? Uade ad. l. caplm qđ est de monstruositate. qđ adhuc qđrit virū monstruositas sit a cōtingētibus? z dicendū est qđ sic: eo qđ ipa nō hz rectū instincū z appetitū.

89 De qđstionibus deriuationis.

De qđstio-
bus deri-
uationis.

Deriuatio qđ est? utrum deriuatio cōtineat in se correlatiua? Que sunt cause deriuationis? qui sunt effectus deriuationis? Utrum motus sit possibilis sine deriuatione? utrum ex dispositione z propositione sequat deriuatio? A quo z quomodo deriuant seie. et sic querat de mechanicis: et uade ad. l. capitulum qđ est de deriuatione.

84 De questionibus vmbre.

De qđstio-
bus vmb-
re.

Umbra quid est? utrum vmbra sit habitus priuatus? Que est causa vmbre? Color cuius est?

Et figura vmbre cuius est? Umbra quomodo est? utrum sit vna vmbra generalis a qua descendant omnes vmbre particulares? Cū cristallus sit diaphannus: quare est vmbrosus? Cum solz luna sint corpora dyaphana: quare luna est corpus vmbrosum: sed sol non? Cum peccatum sit dyaphannū: quare est vmbrosum. utrum monstruositas sit vmbra nature. Utrum ignorantia sit vmbra intellectus utrum peccatum sit vmbra virtutis. Uade ad. l. caplm qđ est de vmbra.

85 De questionibus speculi.

Speculum quid est. Quare speculum recipit figuras: et utrum simpliciter nec: vmbra speculi a quo est. Que sunt principia vmbre speculi. quare speculum integrū causat vna vmbra: z quando est diuisum / plures eiusdem speciei. et respondendū est per hoc qđ sua qđtitas est continua z diuisa. Uade ad. liij. caplm qđ est de speculo.

De qđstio-
bus specu-
li.

85 De questionibus coloris et colorati.

Color quid est. Color quid est in supradicto. Correlatiua coloris de quibus correlatiuis sunt habitus. Color ex quibus est. Utrum possit dari vnus color sub quo sunt plura colorabilia. utrum color colorat aerem per suam speciem. Color quomodo est propria passio et appropriata. Quare visus non potest attingere colorem ab qđ figura. per quem modum vnus habitus est supra alium. Quare non sunt multe albedines differentes specie. Et respondendum est ex eo qđ color est. genus generalissimum: et uade ad. liij. capitulum quod est de colore.

De qđstio-
bus colo-
ris z colo-
rati.

85 De questionibus proportionis et proportionati.

Proportio qđ est: et sua diffinitio ad que principia est applicabilis. Principia proportionis qđ sunt. Utrum proportio sine dispositōe z cōditōe ee possit. utrum i. ppor

De qđstio-
bus ppor-
tionis z p-
portionati

tionem sit monstruositas? Quare infinitus & finitus non proportionantur? ¶ Posito quod infinitus non haberet correlativum: virtus finitus esset ei proportionatus? Utrum novitas proportionetur eternitati? Et virtus in infinitate possit esse proportio? Uade ad. 55. capitulum quod est de proportione et proportionato.

De questionibus dispositio nis et dispositi. 85

Dispositio quid est? Que est dispositio substantialis: et quod accidentalis? Utrum lapsus sit tantum dispositus quod sit sensatus? Utrum sensus est dispositus ad sentire. ¶ Utrum sensus sit tantum dispositus quod sit imaginatus? Utrum imaginatio est disposita ad imaginandum? Utrum imaginatio sit tantum disposita quod sit intellecta? Utrum intellectus ad intelligere? Utrum deus sit magis dispositus quod sit intellectus? ¶ Intellectus habens ad intelligere? Utrum intellectus sit magis dispositus ad credere in deum quam ad intelligendum ipsum? Et respondendum est quod sic: mediante tamen fide. ¶ Utrum deus sit magis dispositus recoli quam memoria recollere ipsum? Et respondendum est quod sic: alioquin frustra esset spes. Utrum deus sit magis dispositus amari quam voluntas humana ad diligendum ipsum? Et respondendum est quod sic: alioquin frustra esset charitas. ¶ Utrum deus sit magis dispositus ad creare mundum quam mundus ad esse creatus? Et respondendum est quod non. effectus enim non tantum est capax per suam passionem quam tunc per suam actionem. Aliter enim celum esset ita capax ad essendum magnum extensum et infinite sicut ad essendum creatum ab eterno: quod est impossibile: propter quod intellectus cognoscit quod impossibile est celum esse ab eterno: et de hac cognitione voluntas valde letatur. Uade ad. 56. capitulum quod est de dispositione. ¶ Adhuc queritur: utrum deus sit tantum dispositus ad agendum infinite per suam infinitatem et eternitatem? Utrum ad intelligendum et volendum per suum intellectum et voluntatem? Et respondendum est quod non: nam in deo non est prius nec posterius. ¶ Utrum deus sit magis dispositus ad creandum maiorem creaturam quam minorum? Ad quod dicendum est quod sic: sicut maior efficiens est magis dispositus ad faciendum maius quam minus. ¶ Omnibus istis sic consideratis: intellectus et voluntas sunt yales dispositi ad jetandum.

De questionibus creationis et creati. 85

Creatio quid est? Quare est creatio in creatore et in creatura? Creatio per quem modum transit de ydea in ydeatum? Uade ad. 57. capitulum quod est de creatione et creato.

De questionibus creationis et creati.

De questionibus predestinationis. 85

Predestinatio quid est? Utrum predestinatio sit ydea? Quare in predestinatione ydea precedit ydeatum creatum? Predestinatus per quem modum consistit in predestinatione? Predestinatio per quem modum est diversifum? Per quem modum predestinatio et liberum arbitrium se habent in subiecto in quo sunt. ¶ Posito quod predestinatio corrumpat liberum arbitrium: ytrum mundus esset creabilis: et iusticia dei suum actum in ipso habere posset? Uade ad. 58. capitulum quod est de predestinatione.

De questionibus predestinationis.

De questionibus misericordie. 85

Misericordia quid est? Utrum misericordia sit in eternitate? Utrum aliqua misericordia sit deus? Utrum deus sit magis dispositus ad parcendum quam peccator ad peccandum? Utrum predestinatio et misericordia in subiecto nouo conveniant: sicut in eternitate? Utrum predestinatio possit impedire actum misericordie et iusticie? Et respondendum est quod non. Et vade ad. 59. capitulum quod est de misericordia.

De questionibus misericordie.

De questionibus necessitatis et necessitati. 85

Necessitas quid est? Necessitas quid est in deo? Necessitas quid est in subiecto nouo? Utrum divina iusticia et divina misericordia necessitant hominem ad gloriam? ipso faciente penitentiam de commissis. ¶ Utrum misericordia et iusticia dei possint tantum necessitare hominem ad beatitudinem iudicando et parcendo? quam predestinatio.

De questionibus necessitatis.

De questionibus dispositionis et dispositi.

Undecima pars.

et bina sapientia per intelligere? Et
vade ad. 60. capitulum quod est de ne-
cessitate et necessitate.

86. De questionibus fortune et fortunati.

De ques-
tionibus
fortune et
fortunati.

Ortuna qd hz? Ubi est subie-
ctū fortune. Que sunt prici-
pia fortune? Utruz fortuna
habeat pl^o de esse p suū esse
cū q̄ p semetip̄a? vtrū for-
tuna fortunet fortunatū: aut fortunat^o for-
tunet seipsum cū fortuna: sicut sciēs q̄ fa-
cit se sciētē cū intelletu? Et responden-
dū est q̄ nō: q̄ sciēs facit se sciētē cū tel-
ligere: fortunatus aut facit se fortunatū
cum ignoratū. ¶ Fortūa quō ē. vade ad
61. capitulum quod est de fortuna.

86. De questionibus ordinatio- nis et ordinati.

De ques-
tionibus
ordinatio-
nis et or-
dinati.

Ordinatio quid est? Ordina-
tio vbi incipit: vbi desinit: q̄
sunt principia primū: or-
dinatio: vtrū predestina-
tio et celus possint destruere
ordinatiōē hominū: et plātarū: et aliū
et elemētōrū? vade ad. 62. capitulum qd
est de ordinatiōe.

86. De questionibus consilij et cōsulti.

De q̄stio-
nibus cōsi-
lij et cōsulti.

Consiliū quid est? Cōsiliū ad
q̄ principia est applicabile?
vtrū cōsiliū habeat principia
gnāta cū quibus sit gnāta?
vtrū cōsiliū discursus p prin-
cipia et regulas sit formatū: et nō discursus
p ipsas sit difformatū. vtrū cōsiliū
discursus p principia et regulas sit asser-
tiuū: et nō discursus p ipsas sit dubitabi-
le et piculosum? vtrū cōsiliū de cōtingen-
tiis sit piculosum? Quare cōsiliū p̄sistit
magis p prius q̄ p poster^o? vtrū igno-
rancia et peccatū sint inimice cōsiliij? vade
ad. 63. capitulum.

86. De questionibus gratie et gratiati.

De q̄stio-
nibus gra-
tie et gra-
tiati.

Gratia qd ē? Gratia cū quib^o
principia cognoscit? vtrum
gratia possit esse in subiecto
indisposito? vtrū grā possit
esse absq̄ charitate? vtrum

ipes cū gratia sit formata. vtrū fides si-
ne gratia sit frustra? Que virtutes regē-
runt maiore dispositionē ad recipiendū
gratiā: aut cardinales aut theologicales?
Gratia q̄re est: de quo est: et quāta est?
Et vtrum sit propria passio. Gratia quō
est: et vbi est: et cum quo est? Et vade ad
64. capitulum.

De q̄stioib^o pfectiōis et pfecti.

Perfectio quid est. Perfectio
a quo derivat. Perfectio cū
quibus quiescit: et in quo de-
scit. vtrū summa perfectio sit
perficere pfectus de pfecto.
vtrū pfectū possit pficere pfectū de imp-
fecto? vtrū potentia sine actu sit pfecta?
vtrū vltim^o finis sit de genere pfectiōis.
vtrum perfectio moralis sit signum pfe-
ctiōis naturalis. vade ad. 65. capitulum.

De q̄stio-
nibus pfe-
ctiōis et
perfecti.

De questionibus declaratio- nis et declarati.

Declaratio quid est? Intelle-
ctus vbi declarat dubium.
Declaratio p quē modum
occurrit tanq̄ habitus. quid
est materia declaratiōis?
hac arte. vade ad. 66. capi.

De ques-
tionibus de-
claratiōis
et declarati

De questionibus transsubstā- tiationis et transsubstantiati.

Transsubstantiatio qd ē. vtrū
transsubstantiatio sit i fieri aut
in facto esse. Transsubstā-
tiatio quare esse. Transsubstan-
tiationis quomō sit. Cū quo sit
transsubstantiatio. Transsubstantiatio ex q̄
est. Transsubstantiatio quomodo p̄sistit
in tempore et loco. vade ad. 67. capitulum.

De q̄stio-
nibus trans-
substātia-
tionis et
transsubstā-
tiati.

De questionibus alteratiōis.

Alteratio quid est? Alteratio
naturalis et alteratio mora-
lis per quem modum diffe-
runt. Utrum alteratio natu-
ralis consistit per potentiaz
innatam: et moralis per na-
tam. Alteratio ex quo est: et quare est: et
quomodo est: et vbi est: et cum quo est. vade
ad. 68. capitulum.

De q̄stio-
nibus alte-
ratiōis.

De questionibus infinitatis

et infinitati. 86

aut honoꝝ honorati. vade ad. 71. capitul.

De q̄stio-
bus infini-
tatis z in-
finitati.

Infinitas quid est? Utrū infi-
nitas h̄z correlatiuos sibi
coessentiales z naturales?
Infinitas cũ quibus est con-
ditionata. Utrum infinitas
possit impediri. ¶ Utrū enti
infinito competat magis infinite q̄ fini-
to finire. Utrū potentia quā h̄z ignis ad
cōburendū infinita ligna/si haberet illa/
sit signū infinitatis diuine z infinire di-
tini? Utrum virum quam h̄z intellectus
humanius durans in eternum: z haberet
sufficiētiam obiectoꝝ/et multiplicaret
numerū infinituz intelligendo/et sit
deuolūtate diligendo/sit signū infinita-
tis z sui infinire. ¶ Posito q̄ celū habe-
ret memoriā innata: z motū in eternum
numeraret et recoleret dies infinitos:
queritur/vtruz ista memoria esset signū
infinitatis et eternitatis et actiuz earū:
scilicet infinire et eternare? Et responde-
dum est q̄ sic: vt per locum a minori pa-
tet: et regula b. hoc negare non potest: z
vade ad. 69. capitulum.

De questionibus capacita-
tis et incapacitatis. 87

Capacitas quid est? Capaci-
tas z incapacitas i q̄ diffe-
runt. Quid est cō ruiditatis
intellect? Quare intellect? z
magis capax ad numeran-
dū ynitates infinitas in numero: posito
q̄ sufficerent ei obiecta q̄ ignis ad com-
burendus omnia corpora/si de lignis ha-
beret sufficiētiam. Utrum intellect? de
se sit magis capax ad intelligendum q̄
ad ignorādū. vade ad. 72. capitulum.

De q̄stio-
bus capa-
citas. et
incapaci-
tatis.

De questionibus existentie z
agentie. 87

Existentia quid est? Agentia
quid est? vtrū aliq̄ existētia
possit tantā agentia in se cō-
tinere quāta ipsa est. Utruz
principia prime figure possint
existere in aliqua essentia. Inne agen-
tia. vtrum intellectus separar? possit tā-
tum intelligere q̄tum existere. vtrum
principia possint esse in subiecto absq̄
posse potestatis. vade ad. 73. capitulum
quod est de existentia.

De q̄stio-
bus exis-
tie. z agen-
tie.

86 De questionibus deceptio-
nis et decepti.

De q̄stio-
nis decep-
tionis et
decepti.

Deceptio quid est? habit? po-
situm z p̄natiui per quem
modū differūt in deceptiōe.
Utrū decipiens decipiat se-
ipsum: z sic de decepto. De-
ceptio ex quo fit: et quomodo fit: et quo-
modo cognoscitur: et cum quo fit: et cum
quo cognoscatur: et vade ad. 70. capitul.

De questionibus comprehē-
sionis et apprehensionis. 87

Comprehensio quid est? Et
apprehensio quid est? In-
tellectus per quem moduz
est comprehendens et ap-
prehensio. Quare sentia
non potest tantuz compre-
hendere sensibile sentiēdo/q̄ intelle-
ctus intelligendo. vtrū intellectus possit
magis comprehendere intelligibilia q̄
ignis ignibilia. Quare potentie impe-
diūtur per apprehensionē z nō p̄ cōpre-
hensionē. ¶ Utrū celū mouens in eternū
cōprehenderet plures dies q̄ ignis plu-
ra ligna ad cōburendū? Ad q̄ dicenduz
est q̄ sic: quia celum causaret dies in
sua essentia: ignis autem non causaret i
se: nec in alio ligna. ¶ Utrum per com-
prehensionem et apprehensionem intel-
lectus/celum et ignis sint similia signa
infinitatis dei creationis mundi. Vade
ad capitulum. 74.

De q̄stio-
bus com-
prehensio-
nis z ap-
prehensio-
nis.

De questionibus honoris et
honorati. 87

De q̄stio-
nis hono-
ris z hono-
rati.

Honor quid est? Quare hono-
rās est p̄ prius: et honorat?
p̄ posterius. Quare vitupe-
rans est magis vituperat?
q̄ ille cui infertur vitupe-
ratio. Quare petens sibi honorem non
potest ab ipso saturari? Et respondēduz
est ex eo quia soli deo debet honor ab
omnibus. Queritur/vtrum petēs magis
honorem. p̄ se q̄ pro deo/peccet plus q̄
alius qui peccat p̄ auaricia: aut p̄ aliud
peccatū. Utrum deus requirat aliud ab
hominib? nisi honorē sibi. Qd ē magis
signū honoris dei: aut honor honorati?

De questionibus inuentio- nis et inuenti.

87

De qstio- nib⁹ inue- ntiois et in- uenti.

Inuentio quid est? Quid est inuentum? Intellectus ubi inuenit inuentum? Utrū inue- ntio sit habit⁹ innatus? Utrū intellectus possit inuenire inuentū extra suam essentia? Intellect⁹ quomodo et cum quo inuenit inuentum? Utrum inuentū sit subiectum scientie? Utrū imaginatio inueniat imaginatū extra suā essentia? Et verū sensus inue- niat sensibile extra suam essentiam? Ua- de ad. lxxv. capitulum.

De questionibus similitu- dinis et similitati.

87

De qstio- nib⁹ simi- tudinis et si- militati.

Similitudo quid est? Simili- tudo a quib⁹ oritur. Simili- tudo ex quibus est? Agens et patiens in quibus sunt simi- les? Queritur quomodo di- uersa sunt similia? Quare similitudo sine concordantia esse non potest? Que sunt similitudines superiores et infe- riores? Prius et posterius in quib⁹ sunt similia? Utrū deus habeat sibi simile? Utrū vna similitudo moueat alia. Utrū vnum simile sit de altero simili. Utrum intellect⁹ habeat similia. Utrū plures sint similitudines q̄ dissimilitudines. Ua- de ad. lxxvi. capitulum.

De questionibus antecedens- tis et consequentis.

87

De qstio- nib⁹ ante- cedentis et consequentis

Antecedens quid est. Et conse- quens quid est? Utrū inter an- tecedentē et consequentē stare mediū necessariū. Utrū ante- cedens et consequens possunt esse absq̄ correlatiuis principiorum. Utrum vlti- mus finis sit antecedens aut consequens. Uade ad. lxxvii. capitulum. ¶ Adhuc que- ritur cur homo sit inferius et animal su- perius: quare homo est antecedens: ani- mal autē consequens. Quare antecedens est prius: consequens autē posterius? So- lutiones in predicto capitulo.

De questionibus potentie/ obiecti et actus.

87

Potentia/ obiecti et actus qui sunt. Utrū actus consistat in medio potentie et obiecti. Utrū act⁹ sit mouens et motus. Utrū potentia sit mouens et mota. Utrum potentia moueat se cum obiecto aut obiectū simplr moueat potentiam. Utrū mobilitas obiecti sit per prius aut per posterius. Utrū sit dare obiectū in- trinsecū et extrinsecū actui q̄ obiectū est prius: aut intrinsecū aut extrinsecū. Ua- de ad. lxxviii. capitulum.

De qstio- nib⁹ pote- ntie/ obiecti et actus.

De qstionibus generationis/ et corruptionis et priuationis.

87

Generatio qd est. Corruptio qd est. Priuatio qd est. Utrū gna- tio et corruptio et priuatio sint si- mul et semel in subiecto. Utrū gñatio sit actiua: et corruptio sit passiva. Utrū ides agens sit gignens et corrupens. Utrū priuatio sit de gñe gñationis et cor- ruptionis. Utrū priuatio dicat essentias, Utrū sensus attingat generationē et cor- ruptionem et priuationē. Utrū genera- tio et corruptio et priuatio sint principia naturalia. Utrū corruptio existat inter generationē et priuationē. Utrum corrup- tio existat inter esse et nō esse. Uade ad lxxix. capitulum.

De qstio- nib⁹ gna- tionis et corruptionis/ et pri- uationis.

De questionibus theologie.

88

Theologia qd est. Utrū theo- logia sit scia. Theologia p- que modū est scia. Utrū sit scibile deū esse. Utrū sit sci- bile q̄ deus nō est planta/ lapis et hmoi. Utrū correla- tiua dei sint scibilia. Utrū de⁹ possit dif- finiri. Utrū essentia dei sit scibilis. Utrū scia et misericordia dei sint scibiles. Utrū sit scibile deū non esse. Utrum im- perfectio in deo sit scibilis. Utrūq̄ perfe- ctio dei sit scibilis. Utrū intellectus hu- manus acquirat maius meritū deū in- telligendo/ q̄ in eū credendo. Utrū deus sit tantum intelligibilis a nobis/ q̄ tum amabilis. Utrū fides eleuet tantū intel- lectuz ad intelligentiū dñm/ q̄ charitas voluntatem ad diligentū illum. Utrum in obiectando dominū/ spes consistat in- ter intelligere et amare. per quē moduz cognoscitur que lex est vera. Per quem modum multa vera dici possunt in in-

De qstio- nib⁹ theo- logie.

colligendo et amando. Uade ad. lxxx. cap.

Iarcm cum linea quadrangulati: et conuerfo. Uade ad. lxxxij. capitulum.

87 De questionibus philosophie.

De questionibus philosophie.

Quod philosophia quid est. Quod est maximum subiectum intellectui philosopho. Intellectus per quem modus est valde generalis. Per quem modus intellectus est valde artificialis ad attingendum obiecta. Utrum philosophia sit imago theologie. Utrum intellectus absque magna dispositione et proportionem possit esse altus. Utrum deficiatibus proportionem et dispositionem deficiat intellectus. Utrum intellectus absque philosophia possit uti sua natura. Utrum intellectus absque arte possit esse altus. Utrum intellectus cum arte distat ab ignorantia. Uade ad. lxxxij. capitulum.

88 De questionibus geometrie

De questionibus geometrie.

Geometria quid est. Quod est subiectum geometrie. Geometria cum quo mensurat mensurabile. Utrum theologia possit sic mensurare principia prime figure: sicut geometria angulos acutos et rectos. Mensure a quo principio oriuntur. Que sunt subiecta mensure. Utrum quantitas sit habitus scientie. Geometria pro quo principio explicatum est explicata in arte ista. Utrum noue subiecta sint subiecta geometrie. Utrum geometria possit mensurare noue subiecta secundum modum eorum. Geometria cum quo principio: et per quem modum est discursus per artes istam. Queritur ubi sunt loca applicabilia ad geometriam. Et respondendum est quod illic ubi locum est de quantitate. Et per quem modum intellectus inuenit geometriam et utitur ipsa. Geometria per quem modum a sensibus abstractit mensuras mathematicas: et multiplicat illas. Per quem modum geometria cum animalibus sensibilibus multiplicat angulos extra sensum. Utrum geometria faciat scientiam de quantitate sensata: aut de quantitate extra sensum. Utrum geometria sit subiectum / siue signum / siue instrumentum theologo ad mensurandum naturalem: et moralem ad mensurandum moralitatem. In geometria que sunt mensure prius / et que per posterius. Per quem modum geometria potest mensurare lineam circuli: et extendam: et quadrare circulum. Circulus per quem modum quadrari potest: hoc est mensurare lineam circu-

De questionibus astronomie.

89

Astronomia quid est. Utrum astronomia dependeat a geometria. Utrum sit alia occasus sphaera / siue alius mundus siue aliud celum stellatum. Cum sol non sit calidus / quare calefacit aerem. Utrum alie questiones possent fieri de astronomia: quarum solutiones sunt implicite in tertio subiecto quod est de celo. Sicut si queratur: posito quod esset alia sphaera: utrum essent distantie et propinquitates inter ipsas in actu aut in potentia. Uade ad. lxxxij. cap.

De questionibus astronomie.

De questionibus arithmetice.

89

Arithmetica quid est. Utrum arithmetica dependeat a geometria. Que sunt principia primitiua arithmetice. Que est causa numeri. Numerus quot species habet. Utrum numerus par sit primus / aut numerus impar. Que sunt correlatiua numeri. Queritur per quem modum prima unitas est principium numeri: et prima et secunda tertie unitatis. Quare numerus perficitur in tribus unitatibus. Utrum tertia unitas sit ita propinqua prime unitati sicut secunda. Que est prima multiplicatio numeri. Per quem modum geometria et arithmetica sunt similes. Uade ad. lxxxij. capitulum.

De questionibus arithmetice.

De questionibus musice.

89

Musica quid est. Quare est cum quibus principibus definitio musice significatur. Quare sunt sex gradus musice. Que sunt principia primitiua vocis. Quare sunt uocales / et non plures / neque pauciores. Uox a quo oritur. Consonantes a quibus oritur. quare ista littera e. est magis componibilis cum alijs litteris in alphabeto / quam a. et a. quod v. et quare i. et o non causant consonantes sicut faciunt a. et v. Vocales per quem modum applicantur diuersimodis elementis. Queritur / quare o. in voce attribuitur celo. Utrum musice deficiat a geometria. Uade ad. lxxxij. capitulum.

De questionibus musice.

Undecima pars.

De questionibus rhetorice.

De q̄stio-
bus rheto-
rice.

Rhetorica quid est? Quare rhetorica est? (Que sunt principia rhetorice? (Rhetoricus quomodo cum vno principio colorat et ornat aliud? Quomodo subiectum ornat cum suis correlatiuis? (Quomodo vnu relatiuū ornat cum alio? (Per que moduz subiecta ornant cum diffinitionib? (Quomodo rhetoricus ornat propositionem cum naturali medio subiecti et predicati? (Rhetoricus quomodo ornat propositionez cum medio accidentalī. (Cum quibus vocibus significatiuis colorat sua verba. (Quare vox significans turpe significatiū nō est de ratione rhetorice. (Quare senectus/ mors/ october z nouēber z hmoi/ sunt signa turpiū significatiuuz? (Quomodo rhetoricus cū pulchris verbis laudat amicu/ z vituperat inimicu? (Quomodo rhetoricus cū pulchris verbis scdm officiu ornat sua verba? (Cū quot gradib? rhetoricus ornat sua vba? (Quomodo rhetoricus ornat substanti numerū adiectiuū. (Quomodo rhetoricus ornat z colorat formā cum materia z conuerso. (Rhetoricus cū quo medio colorat principiu z finē. (Quare rhetoricus ornat magis sua verba cuz principijs substantiālibz q̄ cū accidentalibus? (Quomodo rhetoricus colorat sua verba cū possibili et impossibili? (Quomodo rhetoricus colorat sua verba cū prouerbis siue exemplis. vade ad. lxxxvi. capm.

De questionibus logice.

De q̄stio-
bus logice

Logica quid est? Logicus cū quo cōcludit necessarie? (Quomodo logicus inuestigat z inquirit mediū inter subiectū z predicatū? (Quomodo logicus tractat de quinqz predicabilibus z de decē predicamētis. (Logica quibus principijs hui? artis est applicabilis. (Quare logicus nō potest stare cōtra naturalem. (Per que modum cognoscit q̄ hec ars est generalis et logica p̄ticularis? quare logica est laudis et insatiabilis? sed hec ars nequa q̄ z q̄are logica non sufficit ad inueniendū verā legem. Hec autem ars sic? quomodo ars ista z logica differunt. Cum scientia ista cōtineat in se logicam? quare est magis facilis ad

addiscendum z magis permanens lo-
gica. vade ad. lxxxvii. capitulum.

De questionibus grāmaticæ.

Grammatica quid est? (S rā-
matica in quot modos di-
uiditur? (Quomodo grā-
matica applicatur ad hanc
artē. Nomina grammaticæ
q̄b? principijs sunt applicabilia? (Pro-
nomen quibus principijs est applicabi-
le. (Verbum quibus locis huius artis
est applicabile. (Participiū i arte ista
vbi implicatur? (Coniunctio vbi impli-
cata est in hac arte? (Aduerbiū vbi im-
plicatur? (Prepositio vbi implicatur?
(Interiectio vbi est implicata? (No-
minatiuus casus vbi implicatur? (Se-
natiuus casus vbi implicat. (Datiuus
casus vbi implicat? (Accusatiuus casus
vbi est applicabilis? (Vocatiuus casus
vbi est implicatus? (Ablatiuus casus
vbi est applicandus? (Declinatio vbi
est applicabilis? (Cōiugatio vbi est ap-
plicanda? (Sensus vbi est applicandus?
(Regimē vbi implicatur? (Constructio
vbi est applicanda? (Orthographiā vbi
est applicanda? (Figura vbi est implica-
canda? (Queritur vbi est fons grāma-
ticæ in hac arte. vade ad. lxxxvii. capm.

De q̄stio-
bus gram-
maticæ.

De q̄stionibus moralitatis.

Moralitas quid est? (Que-
ritur vbi sunt loca morali-
tatis in hac arte? (Quo-
modo vbi multiplicat. quō
vitiū multiplicat. quō per
tertiā figurā hoies virtu-
tibus bene vtuntur? z per illā vitia cor-
rumpuntur? (Quomodo virtutes z vitia
sunt inuestigabiles per quartam fi-
guram? quomodo virtus z vitium inue-
niuntur? (Per quem modum homo lu-
cratur virtutes aut peccata. (Et qd est
subiectum de istis? queritur per quem
modū homo potest esse altus in oratione et
contemplatione. vade ad. lxxxix. capm.

De q̄stio-
nibus mora-
litate.

De questionibus politice.

Politica quid est? Politica
vnde oritur? (Utrum poli-
tica sit tractabilis? cum nouo
subiecto? (Publica vtilitas
quomodo tractabilis ē. (Po-
litica cum quib? correlatiuis cognoscit.

De q̄stio-
bus politice.

¶ Quomodo politica est ordo in sensibus? ¶ Utrum politica contineat in se bene esse. ¶ Utrum politica descendat a rhetorica? ¶ Que sunt conditiones politice? que est forma generalis politice? que est particularis? ¶ Politica cum quibus habitibus est sana? cum quibus est infirma? Politica ex quibus vivit? et cum quibus mori? vade ad. xc. capitulum.

De questionibus iuris. 92

Us quid est? quot sunt principia primitiva iuris? quod est subiectus iuris? ¶ Jus divinum quibus principibus attribuitur? ¶ Jus gentium quibus principibus attribuitur? ¶ Jus naturale quibus principibus attribuitur? ¶ Jus positivum quibus principibus attribuitur. ¶ Jus per quem modum consistit in alio? ¶ Quid habet ius in alio? ¶ Jus ubi habet ius formam et suam materiam. ¶ Jus ex quo est? ¶ Jus quare est? ¶ Jus quomodo se habet in iudicio. ¶ Utrum iusticia sit forma iuris et verum sit subiectum eius? ¶ Per quem modum iusticia potest esse forma iuris et subiectum eius? ¶ Iusticia cum quibus principibus est discussa et inuenta? ¶ Iusticia per quem modum transit de necessitate ad contingentiam? ¶ Per quem modum cognoscitur ius scriptum esse verum? quod est ius diffinitum? siue fictum? siue fantasticum? queritur per quem modum ius est verum et ius necessarium? ¶ Per quem modum ius positivum ad ius verum et necessarium reduci potest? utrum ius positivum quod non potest reduci ad ius necessarium? sit ius? ¶ Jus quomodo est tentabile et cognoscibile. Jus per quem modum probatur? et fortificatur? et declaratur? queritur utrum ius sit scientia? ¶ Utrum ius scriptum sit magis per credere quam per intelligere. ¶ Per quem modum iura intelligibilia et credibilia differunt? ¶ Conscientia per que iura consistit magis aut per iura credibilia? aut per iura intelligibilia? ¶ Utrum sanitas iuris consistat per intelligere: et infirmitas sua consistat per credere. quare ius scriptum constat magis per memoriam quam per intellectum? quare ius scriptum est tantum prolixum. Utrum credere et recollere sint cause plerumque iuris? ¶ Jus scriptum per quem modum est assertivum in potestatis aie? ¶ Utrum esset bonum translatare ius de credere ad intelligere? ¶ Per quem modum inveniuntur forma et materia iuris? ¶ Utrum iuriste faciunt iniuriam iuri. Et si faciunt

per quem modum ipsam faciunt. Uade ad. xij. capitulum. ¶ Vult alie questiones possent fieri: quarum in paragraphis supradictis solutiones sunt implicite. Sed mirat intellectus quare maiores domini non reducant ius ad ipsum ex eo quia intellectus est prius: memoria autem posterius.

De questionibus medicine. 92

Medicina quid est? ¶ Medicina quibus principibus est reducibilis. Sanitas cum quibus principibus est subiectum medicine. ¶ Per quem modum medicus ex mixtione prima causat mixture secundam? que sunt principia primitiva medicine. ¶ Utrum medicina requirit quod imaginatio medici imaginetur imaginabilia per sensibilia. utrum intellectus possit facere scientiam de medicina. ¶ Utrum medicina sit scientia. ¶ Medicina per quam potentiam anime est per prius? et per quam posterius? ¶ Per quod principium siue principia medicus vti scit medicina. que sunt signa medicorum. ¶ Utrum signa medicine representent primo ad intelligere: et deinde ad credere. et sic de imaginatione et sensu. quare medicina est ita difficilis et prolixa. ¶ In decoctione herbarum que herba habet maiorem virtutem: et que minorem. facta decoctione de rosa et viola? que istarum prevalet in virtute. quomodo medicus sciat gradare decoctionem siue vnguentum. ¶ Utrum vegetativa et elementativa sint subiecta medicine: et si sunt. queritur per quem modum sunt discursibiles per ipsam. ¶ Medicina scripta per antiquos quomodo est tentabilis per principia et regulas huius artis. queritur per quem modum medicina positivum potest reduci ad naturales medicinam. queritur utrum medicina sit sana per intelligere: sed infirma per credere. Uade ad. xij. capitulum. ¶ Vult alie questiones possent fieri de medicina: quarum solutiones sunt in predictis paragraphis implicite.

De questionibus medicine.

De questionibus regiminis. 92

Regimen quid est? quod est subiectum regiminis. ¶ Utrum virtutes sint in regimine: et si sunt? queritur si sunt per illum modum per quem sunt discursu in. ix. subiecto. ¶ Utrum virtutes

De questionibus regiminis.

Undecima pars.

non discurrantur per principia generalia/sint occulte? ¶ Utrum virtus occulta sit a contingētia. ¶ Utrum princeps indiget cognoscere deū p illū modū p quez est discursus in primo subiecto: et si hoc nesciat cognoscere querit vtrūz debeat habere consiliarium qui hoc sciat cognoscere? ¶ Utrum princeps indiget cognitione hominis: et si ipsam nō habet: qritur/vtrū debeat habere hominem cognoscentem illuz per quartūz subiectū? Utrū principi cōpetat habere cognitionem imaginationis p quintūz subiectū? ¶ Utrum principi cōpetat habere noticiā. 6. subiectū? ¶ Per quē modū regimē principum ad artem reduci potest? ¶ Utrum princeps teneatur docere filiū suū regimē artificialiter? Uade ad 93. capitulum.

93 De questionibus militie.

De questionibus militie.

Militia quid est? ¶ Utrum virtus sit subiectus militie? ¶ Quare est militia? Utrūz miles teneatur scire quid ē iusticia? Utrum miles debeat habere prudentiam? ¶ Utrum miles debeat habere fortitudinem? ¶ Que sunt altiores armature militum/vt sint vincētes non devicti? vtrū milita ad artem liberale reduci possit? ¶ Utrum nobilitas sit habitus militie? ¶ Utrum militi cōpetat imaginatio discursus per. 5. subiectūz et sensitiva p. 6. ¶ Quare aliquādo pauci milites devincunt multos? Et vade ad. 94. capitulū.

93 De questionibus mercature.

De questionibus mercature.

Mercatura quid est? ¶ Emēs et vendēs cū quibus principis habere se debēt. ¶ Quōd est subiectum mercature? Utrū acquirere manus pro minorū sit subiectum mercature? ¶ Per quē modū mercator se debet habere supra subiectū mercature cum natura potentiarum anime? ¶ Utrum vnus mercator sit melior mercator q̄ alter: p hoc quia iste scit melius/vt potentis inferioribus et superioribus? q̄ alter? ¶ Per quē modū vnus mercator scit vt melius potentis inferioribus et superioribus q̄ alter? Utrū mercatura postiva possit reduci ad artem istam? ¶ Per quem modū vnus mercator multiplicat magis pecuniā q̄ alter? vtrū mercator euz subiecto

e. sciat se prolongare a contingētia. Per quē modū mercator dicit vt tēpore/loco et personis? ¶ Cuz quo mercator sciat vtrū proprio appropriato i mercatura? Mercatura cū quo cognoscitur q̄ ipsa est habitus perfectus clementis et vendentis? Uade ad. 95. capitulum.

De questionibus navigationis. 93

Navigationis quid est? Navigatio a quibus artibus descendit? Quod est subiectus navigandi? Que figura ē imago navigationis? Utrū imago siue figura sit subiectum navigationis? Querit p quē modum miliaria causantur et multiplicantur p rectā lineāz et obliquā. Si q̄tuor miliaria causant tria/inde q̄ritur quare bis quatuor causant sex? Per quē modū differūt theoretica et practica in navigatione? Quare quatuor miliaria causant tria miliaria. Itēz queritur q̄re octo penes meridiem et tria euz dimidio de. l. vsq̄ ad m. causant. 6. miliaria min⁹ q̄ria? Per quē modū cognoscit mor⁹ cōpositus ex lineis rectis et obliquis? Per quē modum nautē cognoscit i quo loco maris est nauis? Per quē artem nautē cognoscit longitudoz et p̄pinq̄itates motūz. Per quē modū vnus ventus habet maiorez inherez iam ad vnum ventuz q̄ ad aliū? Quomodo nautē cognoscit qualitates ventorum? Quomodo nautē cognoscit longitudoz et p̄pinq̄itates ventorū? quōd cognoscitur q̄ntitas pluuie? Quōd p colores nubium cognoscitur vēt⁹? Quomodo pluuia significat talē ventū et nō aliū? Quomodo quos ventos significat? fauonius quomodo est astutus? Et vade ad. 96. capitulum.

De questionibus navigationis.

De questionibus conscientie. 94

Conscientia quid est? Conscientia p quē modū est astuta in anima? Utrū p nouū subiectū sit dispositio conscientie? Que est cā conscientie magnez? Que est cā conscientie quib⁹? Subiectum conscientie tēperate cum quib⁹ est? Conscientia vnde oritur/vnde nō? Conscientia quibus diffinitōibus principiorum est tractabilis? Conscientia cū quibus cognoscit. Qui sunt effectus conscientie. Utrū effectus conscientie sint signa? conscientia vbi ē cū amore et vbi cū timore. Per quē modū conscientia cō

De questionibus conscientie.

si sit i tpe. Cōscientia cū quib⁹ uiuit: z cū quibus mori? Cōscientia cū quo fortificatur? Cōscientia quō crescit? Cōscientia cū quibus ligatur cū quibus dissoluit? Cōscientia quare nō dormit? Quomodo intellectus artificialiter cognoscit z attingit conscientiam artificialiter? vade ad 97. capitulum.

De questionibus predicatiōis.

Quædā quid est? Quid ē subiectū predicatiōis? Que est magna materia predicatiōis? Utrum predicatiō sine artificio sit magna?

Utrum predicatiō sine arte sit a continentibus? Per quē modū predicatiō est facilis et laudabilis? Predicatio p quez modū est fructuosa aut piculosa? Queritur per quē modū predicator debet ordinare z coequare intellectū suū z voluntatem? vtrū in sermōe memoria sine artificio sit ociosa. Per quem modum vana gloria potest esse. quandoq; in sermone? Utrum intellectus et voluntas equaliter debeant quietere in sermōe? Per quem modus predicator debet habitare audientes ex amore et timore in sermone? Per quem modum intellect⁹ dz esse discursiuus p potentias inferiores z superiores in sermone? Utrum predicator debet magis naturali medio inter subiectum et predicatū q̄ medio accidentalī? vtrum media naturalia z accidentalia existant inter subiectus z predicatū inuentur in nouo subiecto. Per quem modum sermo est inuolū? Cū sermones sint inuolū? miratur intellect⁹ q̄ gentes nō dimittunt in sermōe peccatiōis quo recordatis est esse eo quia sermōnatores non docent mediū naturale existens inter subiectū z predicatū? Per quem modum vocabula posita i thema te sint declaranda et euacuāda? Utrum sermo sit magis vtilis per credere q̄ p intelligere? an ū sermōnator indiget habitu geometrie/arithmetice et rhetoricæ logicæ? Quare sermōnator debet esse theologus et physicus? vtrū sermōnator debet se inherere ad diffinitiones vocabulorū p quez modū est facilis ad inueniendū? Utrum predicator teneat dare magnā noticiam de deo? Sermonator q̄bus tribus locis debet applicare sermōem suū? Per quē modum sermo ad artē reduci potest? vade ad. 98. capitu.

De questionibus orationis.

Ratio quid est? Querit / quomodo sit bona oratio. Quō fit maxima / aliusima z dulcissima oratio. Quō contemplatōr ascendit. Uranduz essentiam dei cum principijs et regulis prime figure? Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deum et suas dignitates tē secunda figura? Quomodo orator ascendit ad orandū deum per columnas siue per tabulam. Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deum p illū modū per quem ipse est discursus p primuz sit i tū? Quomodo contemplatōr ascendit ad orandū deū per. 9. subiecta si gnata per c.d.e.f.g.h.i.k. Quomō oratio ē formata aut difformata / fructuosa aut dammosa? Quomodo per iusticiā fit oratio? Quomodo fit oratio credendo siue per fidem? Quomodo fit oratio per conscientiam? Quō fit oratio cuo proiperitatibus et aduersitatibus. Quomodo fit oratio per sensum z imaginationem. Quomodo fit oratio per intellectus / memoriam et voluntatem? quomodo fit oratio per centum formas? Quomodo contemplatōr orat pro communi z pro speciali? vade ad. 99. capitulum.

De questionibus memoriæ.

Memoria quid est? Per quez modum memoria pfecte cognoscitur? Que est causa q̄ memoria sit disposita? ipa sit bona moraliter. Utrum memoria habeat ita magna recolibilia: sicut intellectus intelligibilia / z voluntas amabilia. Quomodo memoria est conditionata a preteritis? Quomodo memoria potest potestatem. Quomodo memoria est conditionata p intellectū aut volūtatem. Quomodo memoria se hz cū virtute siue cū vitio. Per quem modum memoria est vera siue falsa? Per quem habitum memoria causat delectationem aut tristitiam? Utrum memoria habeat differentias recolēdo sicut intellect⁹ intelligēdo. Utrum memoria habeat sua concordabilia sicut intellectus et voluntas habent sua. Quare memoria contradicit intellectui z voluntati. Quomodo memoria se habet cū prima zipio. Utrum memoria habeat mediū sibi consentia. Quis est finis memoriæ. Quomodo memoria est habitus puaatius. Utrum vna memoria sit maior alia. vtrum essentia memoriæ augeatur aut diminuat. vtrum memoria sit equali-

De q̄stioibus memoriæ.

Duodecima pars De habituatiōe. Decimatertia pars,

ter cōmunic intellectui ⁊ volūtati? Quōd memōia se habet cū intelligere ⁊ credere: ⁊ cūz velle ⁊ odire? Memōia quomōdō est habitus prius cuius? Uade ad centesimum capitulum.

De questionibus memorie per regulas.

De q̄stio-
bus memo-
rie per re-
gulas.

Ueritur, vtrum memōia ci-
tius recipiat species ab in-
tellectu q̄ a volūtate? Cūz
iā sit quēsitū quid est memo-
ria: modo queritur quid ha-
bet in se memōia essentia
liter? Memōia quid est in sciētia? vtrum
memōia habeat actuz in subiecto ⁊ ob-
iecto? vtrum memōia sit ex seipsa? vtrum
memōia agat per suā speciē? Memōia
cuius est? vtrum memōia sit ex mate-
ria ⁊ forma? Memōia quo tendit. Quare
memōia est indiuisibilis. vtrum memo-
ria absq̄ q̄ritate discreta possit habere
correlatiuos? que est propia aut approp-
riatā passio memōie? Memōia quōd cō-
sistit i tempore? Quare memōia est for-
tior in p̄teritis q̄ in futuris? Memō-
ria vtrū conseruat suas species? Quomōdō
memōia disponitur ad obiectū? memo-
ria cum quo obliuiscitur? vade ad rubri-
cam in qua est memōia diuersa per re-
gulas. ¶ Dictū est de quēstionibus vnde-
cime partis huius libri: ⁊ data est doctri-
na per quam artista sciat facere quēstio-
nes ⁊ ad loca transmutare: ⁊ in solūdo
quēstiones cōsistit maxime practica
huius artis.

Duodecima pars prin- cipalis hui⁹ operis que est de habituatiōe.

Duodeci-
ma pars
principa-
lis huius
operis q̄ ē
de habi-
tuatiōe.

sciat applicare quēstionem ad illum lo-
cum: siue loca quēstioni dispositum: siue
disposita secundum conditionem mate-

Ec pars est
de habituatiōe hu-
ius artis: ⁊ diuidit̄
in tres ptes. Qua-
rū p̄ma est de. 13.
ptib⁹ in q̄s hec ars
diuidit̄. Et illas ar-
tis hui⁹ artis ha-
bituare dz: vt ipse

rie quēstionis. ¶ Secūda pars est vide-
licet q̄ habituet modum ⁊ processuz hu-
ius artis tenendo modum textus ad p̄-
bandum ⁊ soluendum quēstiones p̄ez-
grinas isto modo per quem sunt expli-
cate in textu: si cui vnus c̄mpletum qd̄ p̄
aliud est exemplificatum et declaratur.
¶ Tertia pars est videlicet q̄ ipse habeat
modum multiplicandi quēstiones et so-
lutiones ad vnā et eandē conclusio-
nem: vt per tertiam ⁊ quartā figurā s̄-
gnificatū ē. ¶ Et hec de habituatiōe su-
ficiant causa breuitatis.

Decimatertia ps prin- cipalis hui⁹ operis que est de doctrina.

Ars ista est
de doctrina: ⁊ ip̄a
diuidit̄ in. 4. ptes.
Quarū p̄ma est:
vt artista bñ sciat
alphabetum per si-
guras: et diffinitio-
nes regulas: ⁊ asti-
tuatiōem tabule
cordetenus. ¶ Se-

Decima-
tertia ps
principa-
lis huius
operis q̄ ē
de doctri-
na.

cūda pars est q̄ ipse declaret bñ it̄p̄
scolariis racionabiliter: ⁊ non liget se
cum auctoritatibus aliorum: ⁊ q̄ scolar-
es p̄legāt textum. Et si scolares dubi-
tauerint in aliquo petant a magistro il-
lud. ¶ Tertia pars est: q̄ magister faciat
quēstiones tota scolariis: ⁊ soluat eas
racionabiliter secunduz artis processuz,
nā absq̄ ratiōe artista non pot̄st bene
vri ista arte. ¶ Vñ sciendum q̄ hec ars
tres amicos habet: videlicet subtilitatē/
intellectus ⁊ ratiōe ⁊ bonā itentionē.
Sine istis qd̄ null⁹ hāc artē addiscere
pōt. ¶ Quarta pars est: q̄ magister fa-
ciat scolariis quēstiones: vt ipsi de illis
respondeāt ei. Et dicat illis q̄ multiplicē
ratiōes ad vnā ⁊ eandē cōclusionem: ad
hoc vt inueniāt loca/ratiōe quorū sciant
responderē ⁊ multiplicare. Si vero scola-
res nesciant responderē: nec ratiōes mul-
tiplicare: nec loca inuenire: tūc magister
doceat scolares de predictis.

Sciendum q̄ sunt tres gradus
cōparatiōis. s̄. bonus / melior /
optim⁹: ⁊ sic ista sciētia habet
tres gradus ad addiscēdū se-
cūdū seip̄am, s̄. hō habens

Optimū intellectum ⁊ fundatū in logica
⁊ in naturalib⁹ ⁊ diligētā: poterit ipaz
scire duob⁹ mensibus / vno mēse p theo-
rica ⁊ altero mēse pro practica. ¶ Ho-
mo habens intellectū meliorem funda-
tū in logica ⁊ in naturalibus ⁊ dilige-
tiā: poterit ipsam scire quattuor mēti-
bus / duobus per theoreticā ⁊ duobus per
practicā. ¶ Homo habēs intellectū sub-
tilē ⁊ bonū ⁊ fundatū in logica ⁊ in natu-
ralibus ⁊ bonā diligētā poterit ipam
scire in medio anno: videlicet trib⁹ mēsi-

bus per theoreticā ⁊ trib⁹ per practica.
Et si non poterit addiscere isto tempore
signū est q̄ habet rudem intellectum: et
q̄ nō habet bonam diligentiam / aut est
occupatus in alijs. Et talis homo nunq̄
ipsam addiscere poterit: verū tamen ad
addiscendū hāc artē cui⁹ cōsulo q̄ p̄mo
addiscat ars brevis q̄ sic incipiāt. De
cū tua gratia / sapientiar amore / incipit
ars brevis q̄ est unago artis generalis.
Nā ita scita ab intellectu subtili ⁊ fun-
dato / ipse pot̄ scire generalem artem.

brevis ars

Illuminati viri magistri Raymundi Lull. sacre pagine
professoris amplissimi ars magna: generalis et vltima: quarū
uis aliarum artium et scientiarum eiusdem Lull. enucleatiua:
cum cottationibus marginalibus et tabula siue indice: finē au-
spicata est optatum Lugduni per Jacobum Marechal calco-
graphum: sumptibus vero Simonis Vincent fidelis bibliopo-
le. Anno verbi incarnati. M. cccc. vij. quinto idus mayas.

Registrum huius operis.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R. Omnes
sunt quaterm preter A ⁊ R qui sunt duerni.

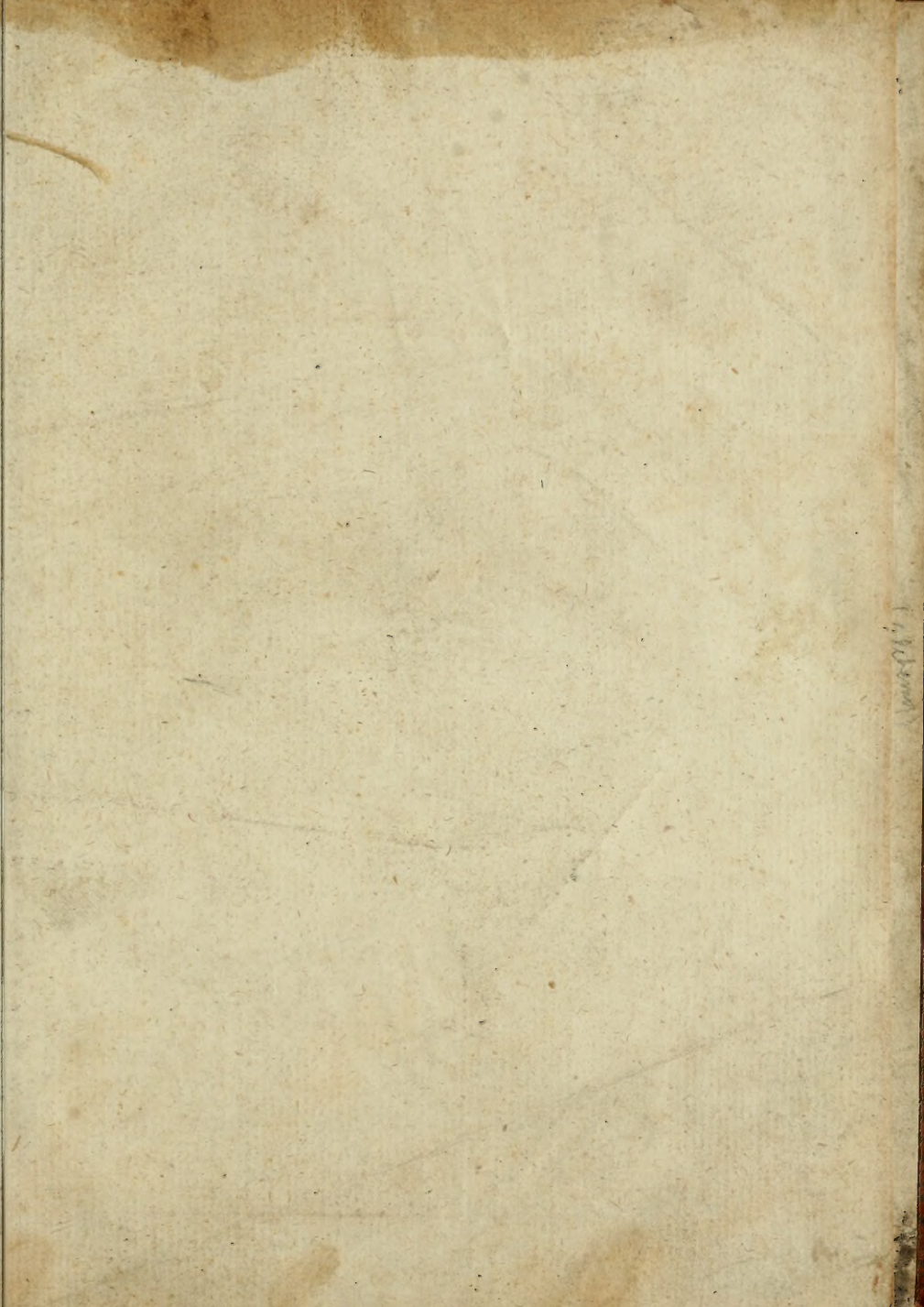
Me dedit in lucem multos laumheta per annos

Desertam: doctis vndieq; liuor obest

Grata sophocleis rueram doctoribus olim

Sorbonicis; esse rursus habere peto

1380-825

David [unclear]

N
839/2439

ARS MAGNA LVII

B
C
D
E
F
G
H
I
K

RES VS IGNORATIVA